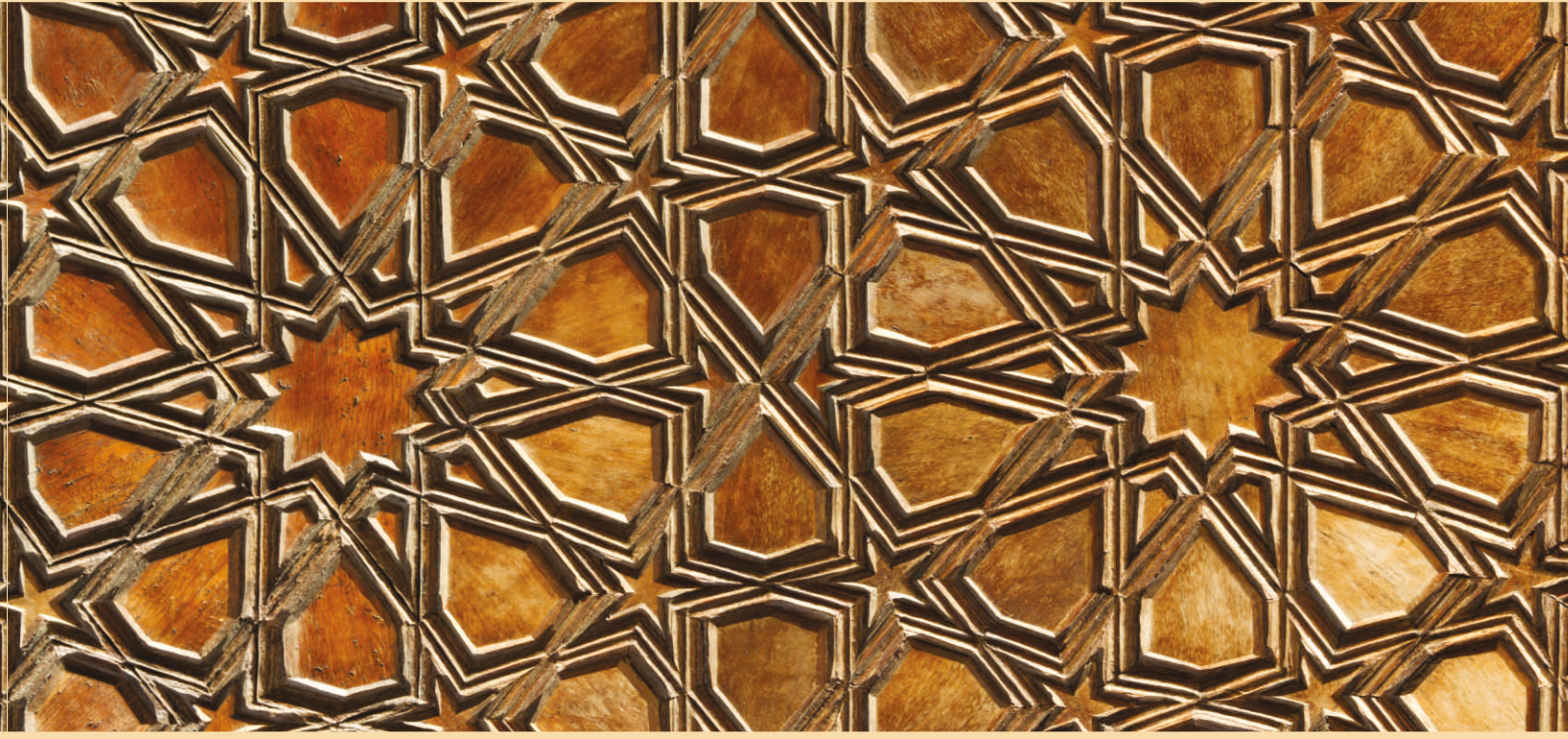

Türkiye

Nüfus ve
Sağlık Araştırması

2013

2013 Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması

Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü
Ankara, Türkiye

Katkıda bulunanlar:

T.C. Kalkınma Bakanlığı
Ankara, Türkiye

ve

T.C. Sağlık Bakanlığı
Ankara, Türkiye

Mali kaynağı sağlayan:

Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK)

**“Kamu Kurumları Araştırma ve Geliştirme Projelerini Destekleme Programı”
(KAMAG)**

Kasım 2014

NEE NÜFUS
ETÜTLERİ
ENSTİTÜSÜ

Hacettepe Üniversitesi
Nüfus Etütleri Enstitüsü

T.C. Kalkınma Bakanlığı

Türkiye Bilimsel ve Teknolojik
Araştırma Kurumu

Yayın No: NEE-HÜ.14.01

ISBN 978-975-491-390-3

Bu yayında yer alan bilgilerden Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü sorumludur ve bu bilgiler hiçbir şekilde Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu'nun (TÜBİTAK) görüşünü yansıtmamaktadır.

2013 Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması (TNSA-2013) Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü tarafından gerçekleştirilmiştir. Projenin yararlanıcı kurumu T.C. Kalkınma Bakanlığı'dır.

TNSA-2013'ün mali desteği Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK) tarafından Kamu Kurumları Araştırma ve Geliştirme Projelerini Destekleme Programı kapsamında sağlanmıştır.

TNSA-2013, dünya çapında yürütülen Nüfus ve Sağlık Araştırmaları (Demographic and Health Surveys, DHS program) projesinin model ve standartları çerçevesinde yürütülmüş ve uluslararası karşılaştırılabilir nitelikte bir araştırmadır. Veri işleme, ana raporun tabülasyonu ve gözden geçirilmesinde ICF Macro International Inc. teknik yardım sağlamıştır.

TNSA-2013 konusunda daha ayrıntılı bilgi için: Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü, 06100 Ankara, Türkiye (telefon: 312-305-1115; faks: 312-311-8141; e-posta: hips@hacettepe.edu.tr; internet: www.hips.hacettepe.edu.tr). The DHS Program projesi hakkında daha ayrıntılı bilgi için: ICF International, 530 Gaither Road, Suite 500, Rockville, MD 20850, USA (telefon: 301-407-6500; faks: 301-407-6501; e-posta: info@DHSprogram.com; internet: www.DHSprogram.com).

Bu yayın için önerilen kaynak gösterim şekli:

Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü (2014), "2013 Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması". Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü, T.C. Kalkınma Bakanlığı ve TÜBİTAK, Ankara, Türkiye.

Elma Teknik Basım Matbaacılık Ltd. Şti. tarafından basılmıştır.

Çatal Sok. 11/A Maltepe/Ankara

Tel: 0312 2299265

İÇİNDEKİLER

Tablolar ve Şekiller Listesi.....	v
Önsöz	xi
Özet Bulgular.....	xv
Türkiye Haritası.....	xxi

BÖLÜM 1 GİRİŞ

1.1	Coğrafya	1
1.2	Tarih	1
1.3	İdari Bölünüş ve Politik Örgütlenme.....	2
1.4	Toplumsal ve Kültürel Özellikler.....	3
1.5	Ekonomi	4
1.6	Bölgeler	6
1.7	Nüfus	7
1.8	Nüfus ve Aile Planlaması Politikaları ve Programları	9
1.9	Sağlık Konusundaki Öncelikler ve Programlar	10
1.10	Türkiye’de Sağlık Hizmetleri Sistemi	10
1.11	Araştırmanın Amaçları ve Organizasyonu	12

BÖLÜM 2 HANEHALKI NÜFUSU VE KONUT ÖZELLİKLERİ

2.1	Hanehalkı Nüfusunun Özellikleri.....	17
2.2	Anne ve/veya Babası ile Yaşamayan Çocuklar	21
2.3	Hanehalkı Nüfusunun Eğitimi.....	23
2.4	Konut Özellikleri	33
2.5	Hanehalkı Refahı	39
2.6	Nüfus Kaydı.....	40

BÖLÜM 3 KADINLARIN TEMEL ÖZELLİKLERİ

3.1	Temel Özellikler	43
3.2	Eğitim ve Okuryazarlık Düzeyi	45
3.3	İstihdam ve İş	48
3.4	Sosyal Güvence Kapsamı	54
3.5	Sağlık Sigortası Kapsamı	55

BÖLÜM 4 DOĞURGANLIK

4.1	Günümüzdeki Doğurganlık	60
4.2	Doğurganlıktaki Farklılaşmalar	61
4.3	Doğurganlıktaki Eğilimler	63
4.4	Canlı Doğan ve Yaşayan Çocuk Sayıları	66
4.5	Doğum Aralıkları.....	68
4.6	İlk Doğumda Anne Yaşı	70
4.7	Adölesan Doğurganlık ve Annelik	72

BÖLÜM 5 AİLE PLANLAMASI

5.1	Gebeliği Önleyici Yöntemler Hakkında Bilgi	75
5.2	Gebeliği Önleyici Yöntemlerin Kullanılmış Olması	78
5.3	Gebeliği Önleyici Yöntemlerin Kullanımı	79
5.4	Gebeliği Önleyici Yöntem Kullanımındaki Değişimler	83
5.5	Gebeliği Önleyici Yöntemin İlk Kullanımı Sırasında Sahip Olunan Çocuk Sayısı	85
5.6	Gebe Kalınabilecek Döneme İlişkin Bilgi.....	86
5.7	Tüplerin Bağlanması Zamanlaması	87
5.8	Aile Planlaması Yöntemlerinin Kaynakları.....	88
5.9	Gebeliği Önleyici Yöntemlerin Bırakılması.....	90
5.10	Gebeliği Önleyici Yöntem Kullanmayanların Yöntem Kullanma Niyetleri.....	92
5.11	Yöntem Kullanmama Nedenleri.....	94

BÖLÜM 6 DÜŞÜKLER VE ÖLÜ DOĞUMLAR

6.1	Yaşam Boyu Toplam Düşük ve Ölü Doğumlar	95
6.2	Düşük Hızlarının Günümüzdeki Düzeyleri ve Eğilimleri	96
6.3	İsteyerek Düşük Öncesi ve Sonrası Gebeliği Önleyici Yöntem Kullanımı	100
6.4	İsteyerek Düşüklerin Özellikleri.....	101
6.5	Yaşa Özel ve Toplam İsteyerek Düşük Hızları	103

BÖLÜM 7 DOĞURGANLIĞI BELİRLEYEN DİĞER ARA DEĞİŞKENLER

7.1	Evlilik Durumu	105
7.2	İlk Evlenme Yaşı	107
7.3	Doğum Sonrası Geçici Kısırlık, Cinsel İlişkiden Kaçınma ve Gebelik Riski Altında Olmama Durumu	109
7.4	Menopoz	113

BÖLÜM 8 DOĞURGANLIK TERCİHLERİ

8.1	Başka Çocuk Sahibi Olma İsteği	115
8.2	Aile Planlaması Hizmetlerine Olan Talep	119
8.3	İdeal Çocuk Sayısı	123
8.4	Doğumların Planlanma Durumu	126
8.5	Toplam İstenen Doğurganlık	127

BÖLÜM 9 BEBEK VE ÇOCUK ÖLÜMLÜLÜĞÜ

9.1	Veri Kalitesinin Değerlendirilmesi	129
9.2	Bebek ve Çocuk Ölümlülüğündeki Düzeyler ve Eğilimler	132
9.3	Bebek ve Çocuk Ölümlülüğündeki Farklılaşmalar	134
9.4	Perinatal Ölümlülük	136
9.5	Yüksek Riskli Doğurganlık Davranışı	138

BÖLÜM 10 ÜREME SAĞLIĞI

10.1	Doğum Öncesi Bakım	141
10.2	Doğum Öncesi Bakımların Zamanlaması ve Sayısı	144
10.3	Doğum Öncesi Bakımın Bileşenleri	145
10.4	Doğumun Yapıldığı Yer	148
10.5	Doğuma Yardım Eden Kişi	150
10.6	Doğum Sonrası Bakım	152

BÖLÜM 11 BESLENME DURUMU VE ÇOCUK SAĞLIĞI

11.1	Emzirmeye Başlama	157
11.2	Çocuğun Yaşına Göre Emzirilme Durumu	159
11.3	Emzirme Süresi ve Sıklığı	161
11.4	Ek Gıda Çeşitleri	161
11.5	Çocukların Beslenme Durumu	163
11.6	Kadınların Beslenme Durumu	170
11.7	Doğumda Çocukların Ağırlıkları ve Büyüklükleri	172
11.8	Çocukların Aşılması	174

BÖLÜM 12 KADININ STATÜSÜ

12.1	Eşler Arasındaki Yaş ve Eğitim Farkı	179
12.2	Kadın İstihdamını Etkileyen Faktörler	181
12.3	Çalışan Kadınlarda Çocuk Bakımı	186
12.4	Kadınların Fiziksel Şiddete Yönelik Tutumları ve Kadınları Kontrol Etmeye Yönelik Davranışlar	186
12.5	Toplumsal Cinsiyet Rollerine Yönelik Tutumlar	190
12.6	Üreme Kararlarında Kadınların Rolü	192

KAYNAKLAR	193
EK A GÖREV DAĞILIMI	195
EK B ARAŞTIRMA TASARIMI	
B.1 Örneklem Tasarımı ve Örneklem Uygulaması.....	197
B.2 Örneklem Çerçevesi	198
B.3 Tabakalama.....	198
B.4 Örneklem Dağılımı	200
B.5 Örneklem Seçimi	202
B.6 Soru kağıtlarının geliştirilmesi ve ön deneme	204
B.7 Veri toplama faaliyetleri.....	205
B.8 Bilgi işlem ve analiz.....	206
B.9 Örneklem ağırlıklarının hesaplanması.....	207
B.10 Örneklemin kapsamı.....	211
EK C ÖRNEKLEME HATALARI	217
EK D VERİ KALİTESİ	241
EK E EK TABLOLAR	249
EK F SORU KAĞITLARI	261
EK G ÖZET GÖSTERGELER	343

TABLolar VE ŞEKİLLER LİSTESİ

BÖLÜM 1 GİRİŞ

Tablo 1.1	Hanehalkı ve kişi görüşmelerinin sonuçları	16
-----------	--	----

BÖLÜM 2 HANEHALKI NÜFUSU VE KONUT ÖZELLİKLERİ

Tablo 2.1	Yaş, yerleşim yeri ve cinsiyete göre hanehalkı nüfusu	18
Tablo 2.2.1	Hanehalkı nüfusunun yaş daŐılımı	19
Tablo 2.2.2	Seçilmiş kaynaklarda yaşa göre nüfus	20
Tablo 2.3	Hanehalkı kompozisyonu	21
Tablo 2.4	Evlatlık ve öksüz çocuklar	22
Tablo 2.5.1	Hanehalkı nüfusunun eğitim düzeyi: erkekler	24
Tablo 2.5.2	Hanehalkı nüfusunun eğitim düzeyi: kadınlar	25
Tablo 2.6.1	Okullaşma oranları: ilkokul ve ortaokul.....	29
Tablo 2.6.2	Okullaşma oranları: lise	30
Tablo 2.7.1	Sınıf tekrarlama oranı	31
Tablo 2.7.2	Okul terk oranları	32
Tablo 2.8	İçme suyu	34
Tablo 2.9	Tuvalet imkanları	35
Tablo 2.10	Konut özellikleri.....	37
Tablo 2.11	Hanehalkı dayanıklı tüketim malları	38
Tablo 2.12	Hanehalkı refah düzeyi.....	40
Tablo 2.13	Beş yaşından küçük çocukların doğum kayıtları.....	41
Şekil 2.1	Nüfus piramidi.....	18
Şekil 2.2	Yaşa özel okullaşma oranları	27

BÖLÜM 3 KADINLARIN TEMEL ÖZELLİKLERİ

Tablo 3.1	Cevaplayıcıların temel özellikleri	44
Tablo 3.2	EĞitim düzeyi	46
Tablo 3.3	Okuryazarlık.....	47
Tablo 3.4	Çalışma durumu	49
Tablo 3.5	Çalışılan ekonomik sektör	51
Tablo 3.6	Kamu/özel sektörde çalışma.....	52
Tablo 3.7	İŞteki statü	53
Tablo 3.8	Sosyal güvence.....	56
Tablo 3.9	Sağlık sigortası	57

BÖLÜM 4 DOĞURGANLIK

Tablo 4.1	Günümüzdeki doğurganlık	60
Tablo 4.2	Temel özelliklere göre doğurganlık	62
Tablo 4.3	Doğurganlıktaki eğilimler	63
Tablo 4.4	Yaşa göre doğurganlık hızlarındaki eğilimler	65
Tablo 4.5	Canlı doğan ve yaşayan çocuk sayısı	67
Tablo 4.6	Doğum aralıkları	69
Tablo 4.7	İlk doğumda anne yaşı	70
Tablo 4.8	Ortanca ilk doğum yaşı	71
Tablo 4.9	Adölesan kadınlarda doğurganlık ve annelik	73
Şekil 4.1	Yaşa özel doğurganlık hızları	61
Şekil 4.2	Yaşa özel doğurganlık hızlarındaki eğilimler	64
Şekil 4.3	Son yirmi yıla ilişkin yaşa özel doğurganlık hızları	66

BÖLÜM 5 AİLE PLANLAMASI

Tablo 5.1	Gebeliği önleyici yöntem bilgisi	76
Tablo 5.2	Temel özelliklere göre gebeliği önleyici yöntem bilgisi	77
Tablo 5.3	Gebeliği önleyici yöntemlerin kullanılmış olması	78
Tablo 5.4	Yaşa göre gebeliği önleyici yöntemlerin halen kullanımı	79
Tablo 5.5	Temel özelliklere göre halen kullanılan gebeliği önleyici yöntem	81
Tablo 5.6	Gebeliği önleyici yöntem kullanımındaki değişimler	83
Tablo 5.7	Yerleşim yeri ve bölgelere göre gebeliği önleyici yöntemlerin halen kullanımındaki değişimler	85
Tablo 5.8	Gebeliği önleyici yöntem ilk kullanıldığı sırada sahip olunan çocuk sayısı	86
Tablo 5.9	Tüplerin bağlanması zamanlaması	88
Tablo 5.10	Gebeliği önleyici modern yöntemlerin temin edildiği kaynaklar	89
Tablo 5.11	Gebeliği önleyici modern yöntemlerin temin edildiği kaynakların zaman içindeki değişimi	90
Tablo 5.12	On iki aylık yöntem bırakma hızları	91
Tablo 5.13	Yöntem bırakma nedenleri	92
Tablo 5.14	Gelecekte yöntem kullanımı	93
Tablo 5.15	Gelecekte kullanmak için tercih edilen yöntem	93
Tablo 5.16	Gelecekte yöntem kullanmama eğiliminin nedenleri	94
Şekil 5.1	Halen gebeliği önleyici yöntem kullanımı	82
Şekil 5.2	Gebeliği önleyici yöntem kullanımındaki değişimler	84
Şekil 5.3	Gebe kalınabilecek döneme ilişkin bilgi	87

BÖLÜM 6 DÜŞÜKLER VE ÖLÜ DOĞUMLAR

Tablo 6.1	Düşükler ve ölü doğumlar	96
Tablo 6.2	Temel özelliklere göre isteyerek düşükler	97
Tablo 6.3	Düşükler ve ölü doğumlar (100 gebelikte).....	98
Tablo 6.4	İsteyerek düşüklerdeki eğilimler	99
Tablo 6.5	İsteyerek düşüktan önce kullanılan yöntem	100
Tablo 6.6	İsteyerek düşüktan sonra kullanılan yöntem	100
Tablo 6.7	Yaşa özel ve toplam isteyerek düşük hızları	103
Tablo 6.8	Temel özelliklere göre toplam düşük hızı	104
Şekil 6.1	Son isteyerek düşüğe karar veren kişi	101
Şekil 6.2	Son isteyerek düşüğün zamanlaması	102
Şekil 6.3	Son isteyerek düşüğün gerçekleştiği kurum	102

BÖLÜM 7 DOĞURGANLIĞI BELİRLEYEN DİĞER ARA DEĞİŞKENLER

Tablo 7.1.1	Evlilik durumu.....	106
Tablo 7.1.2	Hiç evlenmemiş kadın oranının değişimi.....	106
Tablo 7.2	İlk evlenme yaşı	107
Tablo 7.3	Ortanca ilk evlenme yaşı	108
Tablo 7.4	Doğum sonrası geçici kısırlık, cinsel ilişkiden kaçınma ve gebelik riski altında olmama durumu	110
Tablo 7.5	Ortanca geçici kısırlık, cinsel ilişkiden kaçınma ve gebelik riski altında olmama süresi	112
Tablo 7.6	Menopoz.....	113
Şekil 7.1	Doğum sonrası geçici kısırlık, cinsel ilişkiden kaçınma ve gebelik riski altında bulunmama durumu.....	111

BÖLÜM 8 DOĞURGANLIK TERCİHLERİ

Tablo 8.1	Yaşayan çocuk sayısına göre doğurganlık tercihleri.....	116
Tablo 8.2	Yaşa göre doğurganlık tercihleri	117
Tablo 8.3	Doğurganlığı sınırlama isteği	118
Tablo 8.4	Aile planlaması hizmetlerine olan ihtiyaç ve talep	122
Tablo 8.5	Yaşayan çocuk sayısına göre ideal çocuk sayısı	124
Tablo 8.6	Ortalama ideal çocuk sayısı.....	125
Tablo 8.7	Doğurganlığın planlanması	127
Tablo 8.8	İstenen doğurganlık hızları.....	128
Şekil 8.1	Doğurganlık tercihleri	117
Şekil 8.2	Karşılanmamış aile planlaması ihtiyacındaki değişimler.....	120

BÖLÜM 9 BEBEK VE ÇOCUK ÖLÜMLÜLÜĞÜ

Tablo 9.1	Erken çocukluk dönemi ölümlülük hızları	132
Tablo 9.2	Sosyo-ekonomik özelliklere göre erken çocukluk dönemi ölümlülük hızları..	134
Tablo 9.3	Demografik özelliklere göre erken çocukluk dönemi ölümlülük hızları	135
Tablo 9.4	Perinatal ölümlülük	137
Tablo 9.5	Yüksek riskli doğurganlık davranışı	139
Şekil 9.1	Çocukluk dönemi ölümlülük hızlarındaki eğilimler	133

BÖLÜM 10 ÜREME SAĞLIĞI

Tablo 10.1	Doğum öncesi bakım.....	143
Tablo 10.2	Doğum öncesi bakım sayısı ve ilk ziyaret zamanı	145
Tablo 10.3	Doğum öncesi bakımın bileşenleri	147
Tablo 10.4	Doğumun yapıldığı yer.....	149
Tablo 10.5	Doğuma yardım eden kişi	151
Tablo 10.6	Anneye doğum sonrası ilk bakımı yapan kişi	153
Tablo 10.7	Anneye doğum sonrası yapılan ilk bakımın zamanlaması	154
Tablo 10.8	Bebeğe doğum sonrası ilk bakımı yapan kişi.....	155
Tablo 10.9	Bebeğe doğum sonrası yapılan ilk bakımın zamanlaması	156

BÖLÜM 11 BESLENME DURUMU VE ÇOCUK SAĞLIĞI

Tablo 11.1	Emzirmeye başlama	158
Tablo 11.2	Yaşa göre emzirilme durumu	160
Tablo 11.3	Ortanca emzirme süresi	162
Tablo 11.4	Görüşme tarihinden önceki gün veya gece çocuklara verilen gıda çeşitleri	163
Tablo 11.5	Çocukların özelliklerine göre beslenme durumu	168
Tablo 11.6	Annelerin özelliklerine göre çocukların beslenme durumu	169
Tablo 11.7	Kadınların beslenme durumu	171
Tablo 11.8	Çocuğun doğumdaki ağırlığı ve büyüklüğü	173
Tablo 11.9	Bilgi kaynağına göre aşılama durumu.....	175
Tablo 11.10	Temel özelliklere göre aşılama durumu	176
Tablo 11.11	Çocukların yaşa göre aşılama durumu	177

BÖLÜM 12 KADININ STATÜSÜ

Tablo 12.1	Eşler arasında yaş ve eğitim farklılıkları.....	180
Tablo 12.2	Çalışmama nedenleri	183
Tablo 12.3	İşten ayrılma nedenleri	184
Tablo 12.4	Çalışan kadınlarda çocuk bakımı	185
Tablo 12.5	Fiziksel şiddete yönelik tutumlar	187

Tablo 12.6	Kadınları kontrol etmeye yönelik davranışların sıklığı.....	188
Tablo 12.7	Kadını kontrol etmeye yönelik davranışlar	189
Tablo 12.8	Toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlar	191
Tablo 12.9	Karar alma süreçlerine katılım	192

EK B ARAŞTIRMA TASARIMI

Tablo B.1	Bölge, NUTS 1 bölgesi, yerleşim yeri ve illere göre tabaka listesi	199
Tablo B.2	Örneklemin dağılımı	201
Tablo B.3	Örneklem kümelerinin dağılımı	202
Tablo B.4	15-49 yaş aralığındaki kadınların dağılımları	211
Tablo B.5.1	Örneklem uygulaması: yerleşim yeri ve bölge.....	213
Tablo B.5.2	Örneklem uygulaması: yerleşim yeri ve bölge, evlenmiş ve evlenmemiş kadınlar	214
Tablo B.5.3	Örneklem uygulaması: NUTS 1 bölgeleri.....	215

EK C ÖRNEKLEME HATALARI

Tablo C.1	Örneklem hataları hesaplanan değişkenler.....	220
Tablo C.2	Örneklem hataları: Türkiye toplamı	221
Tablo C.3	Örneklem hataları: Kent	222
Tablo C.4	Örneklem hataları: Kır.....	223
Tablo C.5	Örneklem hataları: Batı	224
Tablo C.6	Örneklem hataları: Güney	225
Tablo C.7	Örneklem hataları: Orta.....	226
Tablo C.8	Örneklem hataları: Kuzey.....	227
Tablo C.9	Örneklem hataları: Doğu	228
Tablo C.10	Örneklem hataları: İstanbul	229
Tablo C.11	Örneklem hataları: Batı Marmara.....	230
Tablo C.12	Örneklem hataları: Ege.....	231
Tablo C.13	Örneklem hataları: Doğu Marmara	232
Tablo C.14	Örneklem hataları: Batı Anadolu.....	233
Tablo C.15	Örneklem hataları: Akdeniz	234
Tablo C.16	Örneklem hataları: Orta Anadolu	235
Tablo C.17	Örneklem hataları: Batı Karadeniz.....	236
Tablo C.18	Örneklem hataları: Doğu Karadeniz.....	237
Tablo C.19	Örneklem hataları: Kuzeydoğu Anadolu.....	238
Tablo C.20	Örneklem hataları: Ortadoğu Anadolu	239
Tablo C.21	Örneklem hataları: Güneydoğu Anadolu.....	240

EK D VERİ KALİTESİ

Tablo D.1	De facto hanehalkı nüfusunun yaş dağılımı	243
Tablo D.2	Bireysel görüşme için uygun olan kadınların ve görüşülen kadınların yaş dağılımı	244
Tablo D.3	Bildirim eksiklikleri	244
Tablo D.4	Takvim yıllarına göre doğumlar	245
Tablo D.5	Ölüm yaşının gün olarak bildirimi	246
Tablo D.6	Ölüm yaşının ay olarak bildirimi	247

EK E EK TABLOLAR

Tablo E.1	Eğitim düzeyi: evlenmiş kadınlar	251
Tablo E.2	Okuryazarlık: evlenmiş kadınlar	252
Tablo E.3	Çalışma durumu: evlenmiş kadınlar	253
Tablo E.4	Çalışılan ekonomik sektör: evlenmiş kadınlar	254
Tablo E.5	Kamu/özel sektörde çalışma: evlenmiş kadınlar	255
Tablo E.6	İşteki statü: evlenmiş kadınlar	256
Tablo E.7	Sosyal güvenlik: evlenmiş kadınlar	257
Tablo E.8	Sağlık sigortası: evlenmiş kadınlar	258
Tablo E.9	NCHS/CDC/WHO Uluslararası Referans Nüfusuna göre çocukların beslenme durumu	259
Tablo E.10	Annelerin beslenme durumu	260

Güvenilir ve karşılaştırılabilir bilginin önemi günümüz dünyasında daha da artmaktadır. Bu özelliklere sahip bilgileri içeren veri özellikle toplumla ilgili temel göstergelerin yanı sıra başka veri kaynakları ile toplanması mümkün olmayan ayrıntıları da içeriyorsa, kullanıcılar için sadece toplandığı döneme ilişkin betimlemelerle yeterli kalmayıp, birçok faktörü de kapsayan çok değişkenli çalışmalara imkan sağlayarak daha da kıymetli hale gelmektedir.

Günümüzde temsiliyet gücü olan nicel veriyi toplamanın en etkin yollarından biri örneklem araştırmalarıdır. Tüm sosyal çalışmaların paydası olan nüfusun, örneklem araştırmaları ile çalışılması konusunda hem Dünya'da, hem de Türkiye'de önemli tecrübeler elde edilmiştir. Bu konuda en fazla ülkede, en yaygın olarak ve en fazla sayıda yapılan araştırmalar “Demographic and Health Surveys (DHS)/ Nüfus ve Sağlık Araştırmaları”dır.

Ülkemiz ise bu alanda dünyada eşi olmayan bir seriye Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü'nün 1968'den bu yana her beş yılda bir gerçekleştirdiği Nüfus Araştırmaları ile sahip olmuştur. Bu araştırma serisi “1993 Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması (TNSA-1993)” ile “Nüfus ve Sağlık Araştırmalarının” bir parçası olmuştur. Bu rapor ile temel betimleyici bulgularını paylaştığımız “2013 Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması (TNSA-2013)” Enstitü'nün gerçekleştirdiği demografik araştırmaların onuncusu, TNSA'ların ise beşincisidir.

Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü, kurulduğu 1967 yılından hemen bir yıl sonra gerçekleştirmeye başladığı demografik araştırma serisinin yanı sıra birçok ulusal ve bölgesel düzeyde nitel ve nicel araştırmalar yaparak ulusal ve uluslararası düzeyde araştırma deneyimini artırmıştır. Enstitümüz ülkemizde nüfus alanında lisansüstü eğitimi veren tek kurum olma özelliğini devam ettirmektedir. Nüfusbilim anabilim dalına ilaveten, yeni açılan "Sosyal Araştırma Yöntemleri" ve "Politika ve Strateji Çalışmaları" anabilim dalları ile sahip olduğu araştırma deneyimini eğiterek paylaşmayı ve üretilen verilerin anlamlı politikalara dönüşmesini hedeflemiştir.

TNSA-2013, TNSA-2008'den sonra tamamen Türkiye Cumhuriyeti devlet bütçesinden mali kaynak sağlanarak gerçekleştirilen ikinci araştırma olmuştur. Bu kaynak, Kalkınma Bakanlığının müşteri kurum olarak desteği ile Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK) tarafından Kamu Kurumları Araştırma ve Geliştirme Projelerini Destekleme Programı (KAMAG) kapsamında sağlanmıştır. TNSA-2013, Türkiye İstatistik Kurumu'nun hazırladığı resmi istatistik programının da bir parçasıdır.

TNSA-2013 36 aylık bir proje olarak 2012 yılı Eylül ayında başlamıştır. Örneklem tasarımı ve seçimi ile soru kağıdı tasarım çalışmaları tamamlandıktan sonra, Temmuz-Eylül 2013 tarihleri arasında listeleme çalışması ve Eylül 2013-Ocak 2014 tarihlerinde soru kağıdı uygulama ve veri girişi çalışmaları gerçekleştirilmiştir. TNSA-2013'te 641 kümede 11,794

hanehalkı ve 15-49 yaş arasındaki 9,746 kadınla görüşmeler tamamlanmıştır. İlk bulgular 2014 yılı Nisan ayında ön rapor toplantısı ile temel yararlanıcı kurumlar ve uluslararası kuruluşlar ile paylaşılmıştır.

Bu rapor Nüfus ve Sağlık göstergelerindeki durumu ve değişimleri betimleyici olarak yansıtmaktadır. Sonuçların akademisyenler, karar vericiler, hizmet verenler ve kullanıcılar tarafından incelenmesi ve değerlendirilmesi çok büyük önem taşımaktadır. Akademik çalışmaların yanı sıra, ilgili politikaların ve önceliklerin belirlenmesinde bu çalışmanın önemli bir yeri olacağı düşünülmektedir.

TNSA-2013'ün gerçekleştirilmesinde birçok kurum ve kişinin çeşitli aşamalarda çok önemli emekleri, payları ve destekleri bulunmaktadır.

Türkiye Cumhuriyeti Kalkınma Bakanlığı projeyi en başından beri sahiplenerek bu çalışmanın gerçekleşmesinde önemli rol oynamıştır. Bu anlamda başta Sayın Bakan ve Sayın Müsteşar olmak üzere, Sosyal Sektörler ve Koordinasyon Genel Müdürü'ne ve çalışanlarına teşekkür ediyorum.

TNSA-2013'ün kendi öz kaynaklarımız ile gerçekleşmesine vesile olan Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK)'a ve Kamu Kurumları Araştırma ve Geliştirme Projelerini Destekleme Programı (KAMAG) birimine destekleri için teşekkürümü sunuyorum.

Daha önceki Nüfus ve Sağlık Araştırmalarında olduğu gibi yararlanıcı kurumların başında gelen T.C. Sağlık Bakanlığı TNSA-2013'ün her aşamasında, özellikle saha çalışmalarında çok büyük destek vermiştir. Sayın Bakan'a, Türkiye Halk Sağlığı Kurumu Başkanı ve çalışanlarına teşekkürü borç biliyorum. Ayrıca illerde İl Sağlık Müdürlükleri ve İl Halk Sağlığı Müdürlüğü yetkilileri ile araştırmanın gerçekleştirilmesinde katkısı olan tüm sağlık personeline şükranlarımı sunarım.

Örneklem tasarımı, seçimi ve örnekleme ağırlıkları hesaplanması sırasında desteklerini ve bilgilerini esirgemeyen Türkiye İstatistik Kurumu Başkanına ve Örneklem ve Analiz Teknikleri dairesi çalışanlara teşekkür ediyorum.

Saha çalışması sırasında gerekli iznin verilmesini sağlayan Sayın Vali ve Vali yardımcılarımıza, kaymakamlarımıza ve illerdeki diğer kamu kuruluşları çalışanlarına da destekleri için teşekkür ediyorum.

Hacettepe Üniversitesi Rektörümüz Prof. Dr. Murat Tuncer'e desteği için şükranlarımı sunarken, üniversitemiz Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi ve Strateji Geliştirme Daire Başkanlığı çalışanlarına da teşekkürlerimi sunuyorum.

TNSA-2013 Yönlendirme Komitesi üyelerinin değerli katkılarını ve sorukağıdı tasarımı sırasında destek ve önerilerini esirgemeyen akademisyen, kamu ve uluslararası kurum çalışanlarının katkılarını da takdirle anıyorum.

Araştırma örnekleme seçilmiş hanelerde çalışmaya katılmayı kabul ederek soruları yanıtlayan tüm cevaplayıcılar ile sahada çalışan tüm ön-deneme, listeleme, sorukağıdı uygulama ve veri girişi elemanlarının katılımı olmadan bu araştırma gerçekleşemezdi, bu vesile ile emeklerinden dolayı hepsine minnetlerimi sunuyorum.

Veri girişi, veri işleme ve analizi ve İngilizce raporun sonuçlandırılmasındaki ve araştırmanın uluslararası standartlara erişmesindeki katkıları için the DHS Program/ICF International ekibinde emek veren tüm uzmanlara da teşekkür ediyorum.

Son olarak, TNSA-2013'ün her aşamasında yer alıp, tüm emek ve bilgi birikimlerini vererek araştırmanın gerçekleştirilmesini sağlayan Enstitümüz öğretim üyeleri, öğretim elemanları, proje asistanları ve idari personelimize şükranlarımı sunuyorum.

Doç. Dr. Ahmet Sinan Türkyılmaz
Proje Yürütücüsü

ÖZET BULGULAR

2013 Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması, (TNSA-2013) doğurganlık düzeyi ve değişimi, bebek ve çocuk ölümlülüğü, aile planlaması ve anne ve çocuk sağlığı konularında bilgi sağlamak üzere tasarlanmış ulusal düzeyde bir örneklem araştırmasıdır. Araştırma sonuçları ulusal düzeyde, kentsel ve kırsal alanlar ile beş coğrafi bölge düzeyinde, ayrıca araştırma kapsamındaki bazı konular da 12 coğrafi bölge (NUTS1) düzeyinde sunulmaktadır.

TNSA-2013'ün finansmanı, Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK) vasıtası ile Kamu Kurumları Araştırma ve Geliştirme Projelerini Destekleme Programı (KAMAG) kapsamında devlet bütçesinden sağlanmıştır.

Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü (HÜNEE) TNSA-2013 çalışmalarını Kalkınma Bakanlığı ve Sağlık Bakanlığı ile işbirliği içinde gerçekleştirmiştir. TNSA-2013 Türkiye'de HÜNEE tarafından yapılan nüfus araştırmaları dizisinin en sonucusudur; ayrıca uluslararası düzeyde yürütülen Nüfus ve Sağlık Araştırmaları programı içinde gerçekleştirilen beşinci araştırmadır.

Araştırmanın saha çalışmaları, Eylül 2013 ile Ocak 2014 tarihleri arasında yürütülmüştür. Araştırmada 11,794 hanehalkı ve doğurgan yaşlardaki (15-49) 9,746 kadımla görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Seçilen hanede, doğurgan yaşlarda (15-49) olup, genellikle o hanede yaşayan ya da görüşmeden önceki gece o hanede kalmış olan kadınlar araştırma kapsamında görüşme için uygun kadın olarak kabul edilmişlerdir. Rapordaki tüm

tablolar görüşmeden önceki geceyi hanede geçiren kadınlar üzerinden alınmıştır.

HANEHALKI NÜFUSUNUN ÖZELLİKLERİ

Nüfusunun yüzde 26'sı 15 yaşın altında olan Türkiye, genç bir nüfus yapısına sahiptir. Yaşı 65 ve üzeri nüfus ise Türkiye'deki toplam nüfusun yüzde 8'ini oluşturmaktadır. Türkiye'deki ortalama hanehalkı büyüklüğü 4 kişinin altındadır. Bu değer kentte 3.6, kırsal ise 3.9 olarak bulunmuştur.

Türkiye'de nüfusun çoğunluğu okula gitmiştir. Erkeklerin yüzde 49'u, kadınların yüzde 36'sı en az ortaokulu tamamlamıştır. En az lise mezunu olan nüfusun oranı erkeklerde yüzde 29, kadınlarda yüzde 21'dir. Daha genç kuşaklar için hesaplanan göstergeler, gerek erkeklerde gerekse kadınlarda eğitime devam etmenin zaman içinde sürekli arttığını göstermektedir.

Sonuçlar Türkiye'de son beş yılda yapılan doğumların yüzde 99'unun kayıtlı olduğunu göstermektedir. Kayıt edilmemiş çocuk yüzdesi TNSA-2008'de yüzde 6 iken TNSA-2013'te yüzde 1'e düşmüştür.

CEVAPLAYICILARIN ÖZELLİKLERİ

TNSA-2013'te görüşülen kadınların neredeyse yarısı 30 yaşın altındadır ve kadınların yüzde 68'i görüşmenin yapıldığı tarihlerde evlidir. Türkiye'deki kadınların yüzde 53'ü en az ortaokul mezunudur ve okuma yazma bilen kadınların oranı yüzde 93'tür. Kadınların önemli bir kısmı (yüzde 31) en az lise mezunudur. Araştırma sonuçları doğurgan yaşlardaki kadınların

eğitim düzeylerinde önemli bir gelişme olduğunu göstermektedir. Araştırma tarihinden önceki 12 aylık süre içinde kadınların yüzde 35'i bir işte çalışmıştır. Yaklaşık olarak, çalışan her on kadından altısı hizmet sektöründe çalışmakta; yüzde 24'ü tarım sektöründe ve kalan yüzde 14'ü ise sanayi sektöründe çalışmıştır. Çalışan kadınların yarısı sosyal güvence kapsamında değildir. Bununla birlikte, kadınların yüzde 89'u sağlık sigortası kapsamındadır.

DOĞURGANLIK DAVRANIŞI

Düzev ve Değişimler

TNSA-2013 bulguları bir kadının günümüzdeki doğurganlık hızlarını doğurganlık çağlarının sonuna kadar devam ettirdiği takdirde doğurganlık çağının sonunda ortalama 2.26 çocuk sahibi olacağını göstermektedir. Türkiye'de kadınlar her ne kadar doğurganlıklarının en yüksek olduğu dönemi hala yirmili yaşlarında yaşıyorlarsa da yaşa özel doğurganlık hızı 25-29 yaş grubunda en yüksek düzeyine ulaşmaktadır. Bu örüntü TNSA-2008'den bu yana gözlenmektedir. TNSA-2008'den bu yana doğurganlık düzeyinde anlamlı bir değişiklik gözlenmese de; doğurganlığın yaş yapısı Türkiye'de doğumların daha ileriki yaşlara ertelendiğini göstermektedir.

Sosyo-ekonomik ve Demografik Farklılıklar

Kentsel ve kırsal alanlar arasındaki doğurganlık farkının giderek kapandığı, ancak bazı bölgesel farklılıkların devam etmekte olduğu görülmektedir. Batı ve Orta bölgelerde doğurganlık yenilenme düzeyinin altındadır. Her ne kadar geçmiş yıllarda Doğu bölgesinin doğurganlık düzeyinde önemli bir düşüş görülmüşse de dönemsel doğurganlık hızları bu bölgede üçten fazla çocuğa işaret etmektedir. Eğitim düzeyinin artmasıyla doğurganlıkta bir düşüş

gözlenmektedir. Hiç eğitimi olmayan kadınlar, lise veya üzeri eğitim almış kadınlardan ortalama iki çocuk daha fazla sahip olmaktadır. Diğer önemli bir değişim ise ilk doğumda anne yaşındaki düzenli yükseliştir. İleri yaşlardaki kadınlar arasında adölesan yaşta doğum yapmış olma genç yaş gruplarındaki kadınlara göre yaygındır.

Evlenme Yaşı

Türkiye'de evlilik, hem evliliğin ülke genelinde yaygın olması hem de doğumların neredeyse tamamının evlilik içerisinde gerçekleşmesi nedeniyle demografik açıdan oldukça önemlidir. İlk evlenme yaşı da kadının gebelik riski altına girmesini ifade etmesi nedeniyle önemli bir demografik göstergedir.

TNSA-2013 sonuçları yaş kuşakları arasında ortanca evlilik yaşında artış olduğunu ortaya koymaktadır. Ortanca evlilik yaşı 45-49 yaş grubu için 20.2'den, 25-29 yaş grubunda 22'ye yükselmektedir. Bulgular aynı zamanda eğitim düzeyine göre gözle görülür farklılaşmaları da göstermektedir. 25-49 yaşlar arasındaki kadınlar içinde hiç eğitimi olmayan kadınlarla en az lise mezunu kadınlar arasında ilk evlenme yaşında yaklaşık altı yıllık bir fark bulunmaktadır.

AİLE PLANLAMASI KULLANIMI

Aile Planlaması Bilgisi

Aile planlaması yöntemleri Türkiye'deki kadınların hemen hepsi tarafından bilinmektedir. Görüşme yapılan kadınların tamamına yakını en az bir modern yöntemi duyduğunu bildirmiştir. RİA ve hap kadınlar arasında en yaygın olarak bilinen gebeliği önleyici modern yöntemlerdir. Bu yöntemleri kadın sterilizasyonu, erkek kondomu ve gebeliği önleyici iğne takip etmektedir.

Düzeş ve Değişimler

Halen evli kadınların yüzde 92'si yaşamlarının bir döneminde gebeliği önleyici bir yöntem kullanmışlardır. Ülke genelinde, evli kadınların yüzde 74'ü gebeliği önleyici yöntem kullanmaktadır. Bu yöntemlerin yüzde 47'si modern, yüzde 26'sı geleneksel yöntemlerdir. En yaygın kullanılan modern yöntem RİA'dır (yüzde 17) ve bunu erkek kondomu takip etmektedir (yüzde 16). Geri çekme en yaygın kullanılan geleneksel yöntem olmaya devam etmektedir. Halen evli kadınların yüzde 26'sı görüşme tarihinde geri çekme kullandığını bildirmiştir.

Kullanımdaki Farklılıklar

Gebeliği önleyici yöntem kullanımı yaşa göre değişmektedir. Evli kadınlar arasında araştırma tarihinde herhangi bir yöntem kullanma oranı, 35-39 yaş grubunda en yüksektir (yüzde 84). Geri çekme yönteminin kullanımı 15-19 yaş grubunda en yüksek düzeye ulaşırken (yüzde 28), RİA kullanımının en üst düzeyi 35-39 yaş grubundaki kadınlarda (yüzde 21) görülmektedir. Halen yöntem kullanımı kentsel ve kırsal yerleşimlere, bölgelere, eğitim düzeyine ve yaşayan çocuk sayısına göre farklılaşmaktadır.

Yöntem Bırakma

Kullanılan gebeliği önleyici yöntemin bırakılması, geliştirilmesi gereken program alanlarını öne çıkardığı kadar bazı grupların yöntem kullanımındaki sorunlarına da dikkati çekmektedir. TNSA-2013 sonuçları, yöntem kullananların yüzde 32'sinin, bir yöntemi kullanmaya başladıkları tarihten itibaren 12 ay içinde bıraktıklarını göstermektedir. Genelde kısa dönemli olarak kullanılmayan RİA, en düşük yöntem bırakma hızına sahiptir (yüzde 11). Cinsel birleşme anında kullanılan yöntemlerin bırakılması daha kolay olmaktadır. Örneğin erkek kondomu kullananların yüzde 33'ü

yöntem kullanımını bir sene içinde bırakmaktadır. Gelecekte yöntem kullanma isteğine bakıldığında, yöntem kullanmayan evli kadınların yaklaşık yarısı ileride herhangi bir zamanda gebeliği önleyici yöntem kullanmak istedikleri görülmektedir.

Hizmet Sağlama

Türkiye'de gebeliği önleyici yöntemler için en temel kaynak kamu sektörüdür. Halen yöntem kullananların yüzde 56'sı gebeliği önleyici yöntemleri kamu sektöründen sağlamaktadır. Kamu sektöründen hizmet alanların yarısından fazlası modern yöntemleri sağlık ocaklarından ya da devlet hastanelerinden edinmektedir. Modern yöntem kullananların dörtte biri için yöntem elde etmede ikinci kaynak ise eczanelerdir.

İSTEYEREK DÜŞÜK

Toplamda, araştırma tarihinden önceki beş yıllık dönemde gebeliklerin yüzde 20'si canlı doğum olmadan sonlanmıştı. Göreli olarak sayıca az olan ölü doğum yapan kadınlarla karşılaştırıldığında isteyerek ve kendiliğinden düşükler canlı doğum olmadan sonlanan gebelikler arasında en büyük paya sahiptir. 100 gebelikten 19'u düşükle sonuçlanmıştı ve bu 100 gebeliğin 5'i isteyerek düşüktü. TNSA-2013 öncesindeki beş yıla ilişkin toplam düşük hızı kadın başına 0.14 düşük olduğunu göstermektedir. Yaşa özel hızlarda en yüksek değer 35-39 yaş grubunda görülürken ileri yaşlarda bu hız düşmektedir. Doğu bölgesinde yaşayan kadınlar arasında isteyerek düşük düzeyleri diğer bölgelerde yaşayan kadınlara göre daha azdır.

İsteyerek yapılan düşüklerin önemli bir bölümü (yüzde 63) genellikle gebeliğin ilk ayında gerçekleşmez. İsteyerek yapılan düşüklerde özel sektörden hizmet almak tercih edilmektedir (yüzde 62). İstemli düşük sonrasındaki ilk ayda kadınların

yüzde 48'sinin yöntem kullanmamış olması ve yüzde 14'ünün de geri çekme kullanması, isteyerek düşük sonrası aile planlamasına ilişkin danışmanlık hizmeti vermenin gereksinimine dikkati çekmektedir.

AİLE PLANLAMASI İHTİYACI

Doğurganlık Tercihleri

Halen evli kadınların yüzde 57'si gelecekte başka doğum yapmak istemediklerini veya zaten doğum kontrolü amaçlı kısırlaştırıldıklarını söylemişlerdir. Buna ek olarak kadınların yüzde 18'i bir sonraki doğum için en azından 2 yıl daha beklemek istediklerini belirtmişlerdir. Halen evli kadınlar arasında ortalama ideal çocuk sayısının 2.9 olması kadınların çoğunun küçük aileler istediklerini göstermektedir. Araştırma sonuçları, eğer tüm istenmeyen gebelikler önlenebilseydi, ulusal düzeydeki toplam doğurganlık hızının 1.9 olacağını, diğer bir deyişle halihazırdaki toplam doğurganlık hızından 0.4 çocuk daha az olacağını göstermektedir.

Karşılanmamış Aile Planlaması İhtiyacı

Toplam aile planlaması talebinin yüzde 79 olduğu ve bu talebin yüzde 93'ünün karşılandığı bulunmuştur. Doğurganlığı sonlandırmak için olan toplam talep, doğumların aralarını açmak için olan talepten yaklaşık 2 kat daha fazladır (sırasıyla yüzde 54 ve yüzde 26). TNSA-2008'de evli kadınlar arasında yüzde 8 olan toplam karşılanmamış aile planlaması ihtiyacı TNSA-2013'te iki puan düşüktür.

ÇOCUK ÖLÜMLÜLÜĞÜ

Düzye ve Değişimler

TNSA-2013'den önceki beş yıl için, bebek ölümlülüğü hızı binde 13, çocuk ölümlülüğü hızı binde 2 ve beş-yaş altı ölüm hızı binde 15 olarak hesaplanmıştır. Sonuçlar aynı dönem için neonatal ölüm hızının binde 7

olduğunu göstermektedir. Tüm bebek ve çocuk ölümlülüğü göstergeleri son yıllarda düşmüştür.

Sosyo-ekonomik ve Demografik

Farklılaşmalar

TNSA-2013 bulguları bölgeler ve kır-kent yerleşim yerleri arasında bebek ve çocuk ölümlülüğünde belirgin farklılıklar bulunduğunu göstermektedir. Ayrıca yine annelerin eğitim düzeyinin bebek ve çocuk ölümlülüğü ile ilişkisi bulunduğu görülmektedir. Sosyo-ekonomik gruplar arasında gözlenen farklılaşmalara ek olarak, bebek ve çocuk ölümlülüğü annenin doğumdaki yaşının genç veya 35'ten büyük olması, çocuğun yüksek doğum sırası ve kısa doğum aralığına sahip olması ile güçlü bir ilişkiye sahiptir; bu kategorilerdeki çocuklar diğerlerine göre daha yüksek ölüm riskine maruz kalmaktadırlar. Buna ek olarak, doğumda düşük ağırlığa sahip olma çocukların hayatta kalma şansını etkilemektedir.

ANNE SAĞLIĞI

Gebelik Sırasında Bakım

Araştırma tarihinden önceki beş yılda yapılan son doğumlarda annelerin yüzde 97'si doğum öncesi bakım almıştır ve yüzde 95'i bakımı doktorlardan almıştır. Kadınların yüzde 95'i gebeliklerinin altıncı ayından önce doğum öncesi bir bakım almışlardır ve kadınların yüzde 89'u için doğum öncesi bakım alma sayısı dörtten fazladır. Az sayıda çocuğu olan, kentsel alanlarda ve Doğu dışında bir bölgede yaşayan ve en az ilkökul eğitimi almış kadınlar diğer kadınlarla karşılaştırıldığında daha fazla doğum öncesi bakım almaktadırlar.

Doğum Sırasında ve Doğum Sonrası Bakım

Türkiye’de araştırmadan önceki beş yılda yapılan doğumların yüzde 97’si bir sağlık kuruluşunda gerçekleştirilmiştir. Doğumlarda kamu sektörüne bağlı sağlık kuruluşları (yüzde 60) özel sektördeki sağlık kuruluşlarından daha fazla kullanılmıştır. Doktorlar ya da eğitilmiş sağlık personeli tarafından yaptırılan doğumların oranı tüm doğumlar içinde yüzde 97’dir.

Kadınların yüzde 94’ü doğum sonrası kontrol aldığını ve doğum sonrası bakımın çoğunlukla doktor tarafından gerçekleştirildiğini belirtmiştir (yüzde 70). Araştırma tarihinden önceki son beş yılda canlı doğumu olan kadınların yüzde 74’ü son canlı doğumlarında bakımı dört saatten daha kısa bir süre içinde aldığını belirtmiştir. Diğer taraftan, kadınların yüzde 6’sı son canlı doğumlarından sonra hiçbir bakım almamıştır. Türkiye’de yüksek doğurganlığa sahip (4 veya daha fazla doğum), kırsal alanda veya Doğu’da yaşayan ve eğitimi olmayan kadınların doğum sonrası bakım alma oranlarının düşük olduğu görülmektedir.

Bebeklerin doğumdan itibaren sağlık kontrollerinin yapılması bebek ölümlerinin önlenmesi açısından önemlidir. Türkiye’de, bebeklerin yaklaşık yüzde 95’i sağlık personelinin bakım almıştır ve bu bebeklerin –son beş yıldaki son doğumların yüzde 61’i– çoğunun sağlık kontrolü doğumdan sonraki dört saat içinde yapılmıştır. Bebeklerin sağlık personelinin doğum sonrası bakım almalarında ve ilk bakımın zamanlamasında alt gruplarda gözlenen farklılıklar, annenin doğum sonrası bakımındaki örüntüyle benzerlik göstermektedir.

ÇOCUK SAĞLIĞI

Çocukların Aşılınması

Çocukların aşıyla önlenebilen hastalıklara karşı (tüberküloz, difteri, boğmaca, tetanos, çocuk felci, menenjit, kızamık, kabakulak, kızamıkçık, hepatit B ve pnömokok) aşılanmaları, bebek ve çocuk hastalıklarını ve ölümlerini azaltan en etkili programlardan biridir. 15-26 aylık çocukların yüzde 74’üne tavsiye edilen beş aşının tamamı yapılmıştır. Aşılama oranları tamamlanmış çocukların yüzdesi kırsal alanlarda ve Doğu bölgesinde en düşüktür (sırasıyla yüzde 65 ve yüzde 68). Aşılanma oranları ayrıca annenin eğitimi, çocuğun cinsiyeti, doğum sırası ve hanehalkı refahı ile ilişkilidir.

ÇOCUKLAR VE KADINLAR İÇİN BESLENME GÖSTERGELERİ

Emzirme ve Ek Gıda

Emzirme Türkiye’de çok yaygındır; tüm çocukların yüzde 96’sı bir süre emzirilmiştir. Destekleyici besleme çok küçük yaşta çocuklar arasında giderek azalmaktadır. Yaşamlarının ilk iki ayında üç yaş altı çocukların yüzde 58’i sadece anne sütü ile beslenmiştir. Bu değer TNSA-2008’de yüzde 69 idi. Tüm çocuklar için ortalama emzirme süresi 17 aydır. Emzirilen ve 6 aylıktan daha küçük olan çocukların yüzde 28’ine hazır mama verilmiştir.

Çocukların Beslenme Durumu

Beş yaşından küçük çocukların, yüzde 10’u, uluslararası referans nüfusla karşılaştırıldığında bodurdur (yaşına göre kısa). Bodurluk kırsal alanlarda, Doğu Bölgesinde ve annesi eğitimsiz veya çok az eğitilmiş olan çocuklar arasında, daha yüksek doğum sırası olan çocuklarda ve bir önceki doğumla arasında 24 aydan daha kısa süre olan çocuklar arasında daha yaygındır.

Zayıflık daha önemsiz bir sorundur. Çocukların yüzde 2'si yaşlarına göre düşük kiloludur.

Şişmanlık, kadınlar için bir problemdir. Beden kitle endeksi (BMI) hesaplamalarına göre, kadınların yüzde 55'i kilolu, yüzde 27'si ise şişmandır. Ortalama BMI yaşla birlikte hızlı bir şekilde artmaktadır: 15-19 yaş grubundaki kadınlar için 22.5 iken 40-49 yaş grubu için 30.7'dir.

KADININ STATÜSÜ

Eşler arası Yaş ve Eğitim Farklılıkları

Halen evli kadınlar, ortalama olarak, kocalarından 4.3 yaş daha genç olup, kadınların sadece yüzde 4'ü kocalarından iki yaş veya daha büyüktür. Eğitim farkı açısından bakıldığında kadınların çoğunlukla kendilerinden daha eğitilmiş erkeklerle evlendikleri görülmektedir.

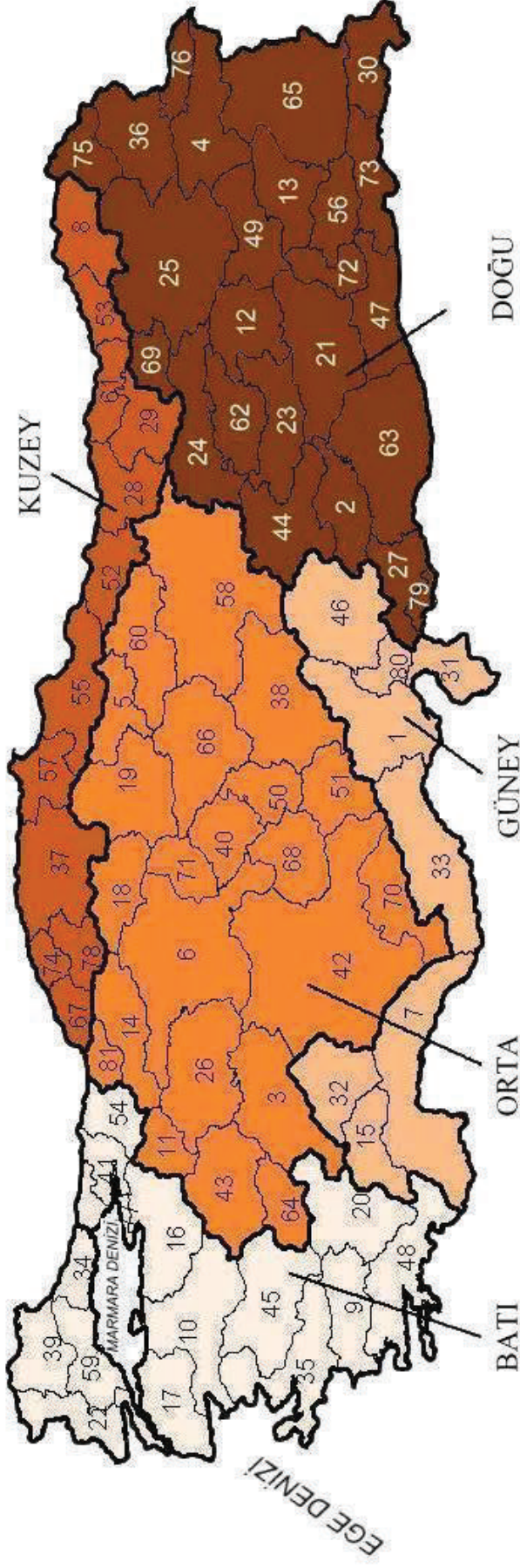
Çalışmama Nedenleri ve Çocuk Bakımı

Kadınların yüzde 22'si çalışmama nedeni olarak ev kadını olmayı belirtmişlerdir; bunu çocuk bakımı (yüzde 19) ile öğrenci olmak (yüzde 17) izlemektedir. Kadınların yüzde 8'i çalışmalarına gerek olmadığını belirtmiştir. Araştırmadan önceki 12 ayda çalışmış olan kadınların yüzde 70'inin 6 yaş altı çocuğu bulunmamaktadır. Genel olarak, Türkiye'de çocuk bakımının temel kaynağı anne veya akrabalarlardır. Yuva veya kreş gibi kuruluşlarda bakım oranı, yaklaşık yüzde 15'tir.

Aile İçi Şiddet

TNSA-2013'te kadınlara, bir erkeğin eşine değişik nedenlerle fiziksel şiddet uygulamasını doğru bulup bulmadıkları sorulmuştur. Fiziksel şiddet yaşanmasına ilişkin en az bir nedeni kabul eden kadınların oranı yüzde 13'tür.

TÜRKİYE - 5 BÖLGE

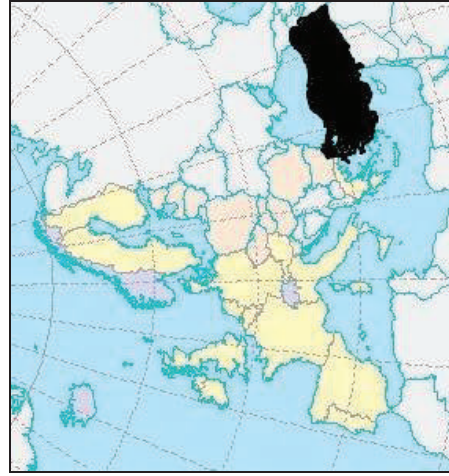
BÖLGELER VE İLLER

- 01 BATI**
09 Aydın
10 Balıkesir
16 Bursa
17 Çanakkale
20 Denizli
22 Edirne
34 İstanbul
35 İzmir
39 Kırklareli
41 Kocaeli
45 Manisa
48 Muğla
54 Sakarya
59 Tekirdağ
77 Yalova

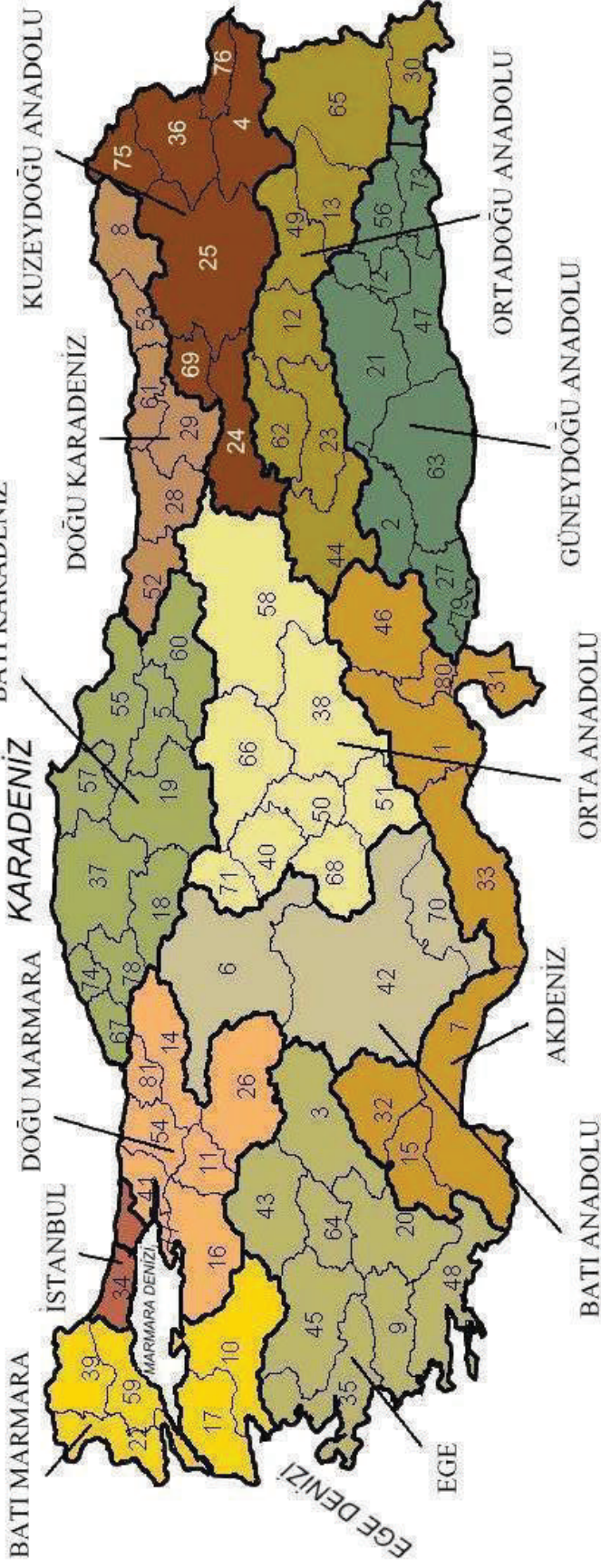
- 03 ORTA**
03 Afyon
05 Amasya
06 Ankara
11 Bilecik
14 Bolu
18 Çankırı
19 Çorum
26 Eskişehir
38 Kayseri
40 Kırşehir
42 Konya
43 Kütahya
50 Nevşehir
51 Niğde
58 Sivas

- 04 KUZEY**
08 Artvin
28 Giresun
29 Gümüşhane
37 Kastamonu
52 Ordu
53 Rize
55 Samsun
57 Sinop
61 Trabzon
67 Zonguldak
74 Bartın
78 Karabük

- 05 DOĞU**
02 Adıyaman
04 Ağrı
12 Bingöl
13 Bitlis
21 Diyarbakır
23 Elazığ
24 Erzincan
25 Erzurum
27 Gaziantep
30 Hakkari
36 Kars
44 Malatya
47 Mardin
49 Muş
56 Siirt

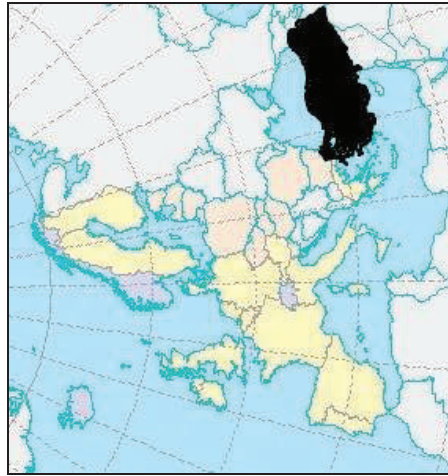

TÜRKİYE - 12 BÖLGE

AKDENİZ

BÖLGELER VE İLLER

- 01 İSTANBUL**
34 İstanbul
- 02 BATI MARMARA**
10 Balıkesir
17 Çanakkale
22 Edirne
39 Kırklareli
59 Tekirdağ
- 03 EGE**
03 Afyon
09 Aydın
20 Denizli
35 İzmir
45 Manisa
48 Muğla
64 Uşak
- 04 DOĞU MARMARA**
11 Bilecik
14 Bolu
16 Bursa
26 Eskişehir
41 Kocaeli
54 Sakarya
77 Yalova
- 05 BATI ANADOLU**
06 Ankara
42 Konya
70 Karaman

- 06 AKDENİZ**
01 Adana
07 Antalya
15 Burdur
31 Hatay
32 İsparta
33 İçel
46 K. Maraş
80 Osmaniye
- 07 ORTA ANADOLU**
38 Kayseri
40 Kırşehir
50 Nevşehir
51 Niğde
58 Sivas
66 Yozgat
68 Aksaray
71 Kırıkkale

- 08 BATI KARADENİZ**
05 Amasya
18 Çankırı
19 Çorum
37 Kastamonu
55 Samsun
57 Sinop
- 09 DOĞU KARADENİZ**
08 Artvin
28 Giresun
29 Gümüşhane
52 Ordu
53 Rize

- 10 KUZEYDOĞU ANADOLU**
04 Ağrı
24 Erzincan
25 Erzurum
36 Kars
69 Bayburt
75 Ardahan
- 11 ORTADOĞU ANADOLU**
67 Zonguldak
60 Tokat
74 Bartın
78 Karabük
- 12 GÜNEYDOĞU ANADOLU**
12 Bingöl
13 Bitlis
23 Elazığ
30 Hakkari
44 Malatya
49 Muş
62 Tunceli
65 Van

- 08 BATI KARADENİZ**
05 Amasya
18 Çankırı
19 Çorum
37 Kastamonu
55 Samsun
57 Sinop
- 09 DOĞU KARADENİZ**
08 Artvin
28 Giresun
29 Gümüşhane
52 Ordu
53 Rize

- 10 KUZEYDOĞU ANADOLU**
04 Ağrı
24 Erzincan
25 Erzurum
36 Kars
69 Bayburt
75 Ardahan
- 11 ORTADOĞU ANADOLU**
67 Zonguldak
60 Tokat
74 Bartın
78 Karabük
- 12 GÜNEYDOĞU ANADOLU**
12 Bingöl
13 Bitlis
23 Elazığ
30 Hakkari
44 Malatya
49 Muş
62 Tunceli
65 Van

- 08 BATI KARADENİZ**
05 Amasya
18 Çankırı
19 Çorum
37 Kastamonu
55 Samsun
57 Sinop
- 09 DOĞU KARADENİZ**
08 Artvin
28 Giresun
29 Gümüşhane
52 Ordu
53 Rize

- 10 KUZEYDOĞU ANADOLU**
04 Ağrı
24 Erzincan
25 Erzurum
36 Kars
69 Bayburt
75 Ardahan
- 11 ORTADOĞU ANADOLU**
67 Zonguldak
60 Tokat
74 Bartın
78 Karabük
- 12 GÜNEYDOĞU ANADOLU**
12 Bingöl
13 Bitlis
23 Elazığ
30 Hakkari
44 Malatya
49 Muş
62 Tunceli
65 Van

Ahmet Sinan Türkyılmaz

1.1 Coğrafya

Türkiye'nin toplam yüzölçümü 774,815 kilometre karedir. Toplam yüzölçümünün yaklaşık yüzde üçü Güneydoğu Avrupa'da (Trakya), geri kalan kısmı ise Güneybatı Asya'dadır (Anadolu). Türkiye'nin Yunanistan, Bulgaristan ile Trakya'da, Suriye, Irak, İran, Gürcistan, Ermenistan ve Nahcivan (Azerbaycan) ile Güney ve Doğu Anadolu'da sınırı bulunmaktadır. Ülkenin şekli doğu-batı doğrultusunda yaklaşık 1,565 kilometre ve kuzey-güney doğrultusunda yaklaşık 650 kilometre kadar uzanan bir dikdörtgene benzer. Türkiye'nin üç tarafı denizlerle çevrili olup, kuzeyde Karadeniz, kuzeybatıda Marmara, batıda Ege ve güneyde Akdeniz vardır. Türkiye'nin toplam sahil şeridi yaklaşık olarak 8,333 kilometredir.

Anadolu yarımadası, batı hariç etrafı dağlarla çevrili olan yarı kurak bir iç platodan oluşmuştur. Kuzeyde Kuzey Anadolu dağları ve güneyde Toros dağları, Karadeniz ve Akdeniz kıyılarına paralel olarak uzanarak ülkenin doğusunda birleşirler. Türkiye'nin deniz seviyesinden ortalama yüksekliği yaklaşık 1,130 metredir, ancak bölgeler arasında bu açıdan önemli farklılıklar söz konusudur: Batıda ortalama 500 metre olan yükseklik, doğuda 2,000 metreye ulaşmaktadır.

Türkiye'de iklim koşulları, yüzey şekillerine ve yüksekliklere bağlı olarak ısı ve yağış bakımından çeşitlilik gösterir. Yıllık ortalama yağış miktarı 500 milimetredir; ancak, Karadeniz kıyısındaki Rize ilinde bu ortalama 2,000 milimetreye kadar yükselirken, Orta Anadolu'nun bazı kesimlerinde 300 milimetrenin altına düşer. Türkiye'nin tipik iklim özelliği, özellikle İç Anadolu ve Doğu Anadolu bölgelerinde, yazların sıcak ve kurak, kışların ise soğuk, yağmurlu, kar yağışlı ve rüzgarlı olmasıdır. Yazın sıcaklıklar bölgelere göre büyük farklılıklar göstermez, ancak kışın değişik yöreler arasında önemli ısı farklılıkları gözlenir. Kışın ortalama sıcaklıklar doğuda -10°C 'a kadar düşerken, güneyde $+10^{\circ}\text{C}$ dolayında gerçekleşmektedir.

1.2 Tarih

Anadolu, yaklaşık iki yüzyıl kadar (1055-1243) Selçuklular'ın egemenliğinde kaldıktan sonra, yaklaşık 600 yıl süre ile Avrupa, Orta Doğu ve Afrika'nın en güçlü ülkelerinden biri olan Osmanlı İmparatorluğu'nun merkezi olmuştur. Birinci Dünya Savaşı'nın bitiminde, Osmanlı İmparatorluğu çökmüş ve ardından tüm ülkede İmparatorluğun yıkıntılarından yeni bir devlet kurmaya doğru çaba sarf edilmeye başlanmıştır. Mustafa Kemal Atatürk'ün öncülüğünde sürdürülen Kurtuluş Savaşı'nın kazanılmasıyla 24 Temmuz 1923 tarihinde Lozan antlaşması imzalanmış ve yeni Türkiye Cumhuriyeti Devleti böylece tanınmıştır. 29 Ekim 1923 tarihinde Cumhuriyet ilan edilmiş; daha sonra bir dizi antlaşmanın

sonucu olarak 1939'da güney sınırındaki Hatay ilinin sınırlara dahil edilmesi ile ülkenin bugünkü sınırları belirlenmiştir.

Cumhuriyetin kuruluşu, art arda gelen sosyal ve ekonomik reformlarla önceki toplumsal düzende belirgin bir değişime neden olmuştur. Sultanlık ve Halifelik kaldırılmıştır. 17 Şubat 1926'da Osmanlı hukukunun temel taşları olan Mecelle ve Şer'i Hukuk yerine Türk Medeni Kanunu kabul edilmiş, 1 Kasım 1928'de Arap harfleri yerine Latin alfabesine geçilerek aynı yıl temel eğitim birliği kabul edilmiştir. Genellikle dinle ilgili eğitim vermekte olan okullar kapatılmış ve çağdaş eğitim yöntemlerinin uygulanmasını hedefleyen zorunlu bir eğitim programı oluşturulmuştur. Kısacası, Atatürk'ün öncülüğündeki değişimin yönü, dine dayalı, doğulu bir İmparatorluktan, çağdaş, batılı ve laik bir Cumhuriyete geçiş şeklindedir.

Türkiye, İkinci Dünya Savaşı'na aktif olarak katılmamakla beraber, savaşın bitmesine kısa bir süre kala, ABD, İngiltere ve SSCB'nin yanında yer alarak Almanya ve Japonya'ya savaş ilan etmiştir. Türkiye, Birleşmiş Milletler bildirisini 24 Ocak 1945'de imzalamıştır. 5 Mart 1945 tarihinde San Francisco Konferansı'na davet edilen Türkiye, Birleşmiş Milletler'in kurucu üyeleri arasında yer almıştır.

Cumhuriyetin kuruluşundan 1946'ya kadar ülke tek parti sistemiyle yönetilmiştir. 1940'ların ortaları ve sonunda yeni siyasi partiler kurulmuş; ilk çok partili seçim 1946'da yapılmış; 1950 yılında yapılan ikinci seçimi Demokrat Parti kazanmış ve Cumhuriyet Halk Partisi muhalefete düşmüştür. Türkiye'de çok partili dönem ile daha liberal ve demokratik bir ortam elde edilmiştir. Türk siyasi tarihinde üç askeri müdahale (1960, 1971 ve 1980) olmasına karşın, Türkiye parlamenter ve çok partili bir sistemi günümüze değin korumayı sürdürmüştür. Bu, Türkiye'ye İslam dininin hâkim olduğu diğer ülkeler arasında benzersiz bir konum sağlamaktadır.

Cumhuriyet'in kurulması ile birlikte Türkiye yüzünü 'batı dünyası'na çevirerek Avrupa ülkeleri ve Amerika Birleşik Devletleri ile yakın ilişkiler kurmuştur. Türkiye Birleşmiş Milletler'in, Avrupa Konseyi'nin ve NATO'nun üyesi, Avrupa Birliği'nin ise aday üyesidir. Türkiye 1999 yılı Helsinki Zirvesinde başlatılan Avrupa Birliği'ne uyum süreci içinde, 2000 yılından bu yana yeni sosyal, ekonomik ve siyasi reformlar yaparak bu alanlarda dikkate değer gelişmeler kaydetmiştir. Türkiye aynı zamanda Orta Doğu ülkeleri ile de derin ve köklü kültürel-tarihsel bağlardan kaynaklanan iyi ilişkiler içindedir.

1.3 İdari Bölünüş ve Politik Örgütlenme

Cumhuriyet'in kuruluşundan bu yana Türkiye'nin yönetim yapısını 1924, 1961 ve 1982 anayasaları şekillendirmiştir. Bu anayasalar, Türkiye'nin parlamenter sisteme dayalı bir Cumhuriyet olduğunu ve halk iradesinin Türkiye Büyük Millet Meclisi'nce (TBMM) temsil edildiğini vurgulamaktadır. Her üç anayasada da temel bireysel, toplumsal ve siyasal haklar benimsenmiş olup güçler ayrılığı (yasama, yürütme ve yargı) ilkesi kabul edilmiştir.

Cumhuriyet'in yasama organı TBMM'dir. TBMM dört yılda bir yapılan seçimlerle göreve getirilen 550 milletvekilinden oluşmaktadır. 2007 yılında yapılan anayasa değişikliğine kadar cumhurbaşkanı, yedi yıllık görev süresi için sadece bir dönemlik olmak

üzere TBMM tarafından seçilirdi. Değişikliğe göre artık cumhurbaşkanı halk tarafından beş yıllık görev süresi için en fazla iki dönem seçilebilir. Yürütme organı olan Bakanlar Kurulu, Başbakan ve Bakanlardan oluşur. Yargı organları ise Anayasa Mahkemesi, Yargıtay, Askeri Yargıtay, Danıştay, idari ve adli mahkemeler ile askeri mahkemelerden oluşur.

Türkiye idari olarak 81 ile ayrılmıştır. Bu iller de kendi içlerinde ilçe, bucak ve köy olarak ayrılırlar. İl, bakanlar kurulu tarafından atanan, Cumhurbaşkanı'nın onayladığı ve merkezi hükümete karşı sorumlu olan vali tarafından yönetilir. İlin en yüksek düzeyde yöneticisi olan vali, hükümetin politikalarını yürütmek, ilin genel yönetimini denetlemek, başkent Ankara'daki merkezi hükümet tarafından atanan çeşitli bakanlık temsilcilerinin çalışmalarının koordinasyonunu sağlamak ve kendisine tanınan yetkilerle il içindeki kanun ve düzeni korumakla yükümlüdür.

Beş yılda bir yapılan yerel seçimlerle göreve gelen yerel yönetimler (belediyeler), belediye başkanı ve belediye meclisi üyelerince yönetilirler. 3 Temmuz 2005'te yürürlüğe giren 5393 sayılı yasaya göre, nüfusu 5,000 ve üzerinde olan yerleşim birimlerinde, il ve ilçe merkezlerinde belediye kurulması zorunludur. Büyükşehir belediyeleri ile ilgili idari düzenlemeler 12 Kasım 2012 tarihinde kabul edilip 6 Aralık 2012'de yürürlüğe giren 6360 sayılı kanun ile yapılmıştır. Bu kanun ile büyükşehir belediye sayısı 30'a yükselmiş; büyükşehir belediyesi statüsüne sahip illerde il özel idareleri kaldırılmıştır. Büyükşehir sınırları içinde bulunan köy ve kasabalar mahalli yerleşim birimlerine dönüştürülmüştür. Köylerin yüzde 47'si ve belediyelerin yüzde 54'ü yerel yönetim sisteminden çıkarılmış; kırsal alanların önemli bir bölümü kentsel alana dönüştürülmüştür. Bu kanun, yerel yönetim sisteminde yapısal bir değişim meydana getirmiştir. 14 Mart 2013'te kabul edilen 6447 sayılı kanun ile de 14 ilde büyükşehir belediyesi ve 27 ilçe kurulması kararı alınmıştır. Büyükşehir belediyelerin tanımını ve sınırlarını değiştiren bu kanunlar, yerleşim yerlerini idari statüsüne göre sınıflandıran kent/kır tanımlarını da etkilemiştir. Elektrik, su ve gaz hizmetleri, yol yapımı ve bakımı, kanalizasyon ve çöp toplama gibi altyapı hizmetlerini belediye sınırları içinde sunmak belediyelerin görevleri arasındadır. Eğitim ve sağlık hizmetleri esasen merkezi hükümet tarafından sağlanmakla beraber, büyükşehir belediyeleri de kendi sınırları içinde düşük ekonomik ve sosyal koşullarda yaşayanlara sınırlı sağlık hizmeti vermektedir.

1.4 Toplumsal ve Kültürel Özellikler

Toplumsal ve kültürel açıdan çeşitlilik içeren bir yapıya sahip olan Türkiye'de 'modern' ve 'geleneksel' yaşam biçimleri toplumda bir arada yer almaktadır. Büyükşehirlerde yaşayanların çoğunluğunun yaşam tarzı, Batı ülkelerindeki ile benzerlik gösterir. Buna karşın, büyükşehirlerin gecekondulu bölgelerinde/kenar mahallelerinde, ülkenin kırsal kesiminde yaşayanlar görece daha tutucu ve geleneksel bir yaşam tarzına sahiptirler. Aile bağları halen güçlüdür ve toplumsal değerlerin, tutumların, istek ve hedeflerin oluşması üzerinde etkilidir. Toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda yasalar oldukça liberal kabul edilse de, ataerkil ideoloji toplumsal hayatın birçok noktasında egemenliğini sürdürmektedir.

Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarının büyük çoğunluğu Müslüman'dır. Nüfusun yaklaşık yüzde 98'i İslam dinine bağlıdır. Bununla birlikte, Türkiye'deki toplumun zengin ve karmaşık kültürü, etnik yapısı ile ilgilidir.

Cumhuriyetin kuruluşundan bu yana elde edilen en büyük başarılarından biri, okuryazarlık ve eğitim düzeyinde sağlanan gelişmelerdir. Türkiye’de 1935’te kadınların sadece yüzde 10’u erkeklerin yüzde 29’u okuryazar iken (TÜİK, 2006), Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS) verilerine göre 2013 yılında 6 yaş ve üzeri nüfus için okuryazarlık oranı kadınlarda yüzde 91, erkeklerde yüzde 96 olmuştur (2014). Okullaşma da önemli ölçüde artmıştır. 2013-2014 eğitim dönemi için ilkokulda net okullaşma oranı yüzde 99 civarındadır (TÜİK, 2014). Beş yıl olan zorunlu eğitim, 1997 yılında sekiz yıla; 2012 yılında ise 12 yıla çıkarılmıştır. Bu gelişmelere karşın ülkede, okuryazarlık ve okullaşma konularında kadınlar ve erkekler arasındaki farklılıkların yanı sıra bölgelere ve yerleşim yeri tipine göre de önemli farklılıklar bulunmaktadır.

1.5 Ekonomi

Cumhuriyet’in ilanından sonra, çeşitli ekonomik kalkınma stratejileri denenmiştir. Cumhuriyet’in ilk yıllarında, Osmanlı İmparatorluğu’ndan miras olarak alınan iflas etmiş bir ülke nedeniyle Türkiye ekonomisi son derece zayıf durumdaydı. Ekonomi neredeyse bütünüyle tarıma dayalı olup, gelişmemiş ve yoksul bir konumdaydı. Sağlıklı ve dengeli bir ekonomik yapı oluşturabilmek için ilk adım olarak sanayinin kurulması ve geliştirilmesi düşünülmüştür. Hükümetler, 1920’li yıllar boyunca sanayinin gelişmesini, özel teşebbüsleri destekleyerek ve onlara elverişli yasalar ve kredi olanakları sağlayarak gerçekleştirmeye çalışmışlardır. Bu liberal politikalar 1929 yılına kadar sürmüş ve bu süre içinde tarımda makineleşme konusunda ilerlemeler kaydedilmiştir. Takip eden on yılda, ülkede yeterli sermaye birikimi olmaması nedeniyle devlet, *devletçilik* olarak adlandırılan sistem içinde, tarım, sanayi, madencilik, ticaret ve kamunun büyük sektörlerinin sahibi olarak ve bunları geliştirerek, girişimci rolünü üstlenmiştir. Türkiye’de modern sanayileşmenin ilk ciddi gelişmesi 1930’lara dayandırılabilir. Her ne kadar sanayileşme hamlesini başlatmak 1923’te Cumhuriyetin kurulmasından hemen sonraki en açık amaçlardan biri olsa da esas atılım 1930’lu yıllarda izlenen politikalar çerçevesi içinde olmuştur.

Türkiye İkinci Dünya Savaşı’nda aktif olarak yer almadığı halde, savaşın ekonomideki ağır baskıları nedeniyle sanayileşme süreci yavaşlamıştır. Savaşı takip eden yıllarda 1950’deki demokrasiyi simgeleyen daha liberal bir ekonomik düzene geçiş ile özel teşebbüs ve devletin ekonomik girişimlerinin birlikte uygulandığı, "karma ekonomik" sistem başlatılmıştır. Aynı zamanda, ticarete liberalleşmeye, tarımda ve alt yapıda gelişmeye ve yabancı sermayenin teşvik edilmesine ve özelleştirmeye daha fazla önem verilmiştir.

1960’lardan başlayarak Beş Yıllık Kalkınma Planları hazırlanmıştır. Bu planların ilki 1963 yılında uygulamaya konmuştur. Bu uygulamadaki temel hedef, 1950’li yıllardaki plansız ve kontrolsüz büyümenin yerine geçecek bir uygulama olmasıdır. 1980’ler öncesinde, Türkiye ithalatı sınırlandırıp, iç talebi karşılayacak ürünleri ülke içinde üretme yönünde bir ekonomik politikayı takip etmiştir. Yeni kurulan sanayi dalları uzun süre gümrük vergileri ve diğer vergiler ile korunmuştur.

1980’li yıllarda hükümetler, ihracata dayalı ekonomik büyümeyi temel alan bir strateji izlemişlerdir. Bu yönde önemli ekonomik reformlar hazırlanmış ve Ocak 1980’den başlayarak

yürürlüğe girmiştir. Özelleştirme uygulamaları ülkede 1984 yılında başlatılmıştır. 1970'lerin sonundaki durgunluk döneminden sonra, artan ihracat ve yabancı sermaye girdileri ile ekonomik büyümede bir iyileşme sağlanmıştır. Ancak 1980'lerde uygulanan liberal ekonomi sadece o döneme özgü bir strateji değildir. Liberal ve devletçi dönemler arasındaki farklılıklar, sadece ticaret rejiminin tabiatı ve yabancı yatırıma olan tutum değil, aynı zamanda devletin ekonomiye müdahale tarzıdır.

1990'lı yıllarda sanayileşmeyi üç dinamik belirlemiştir. Birincisi, devletin, kaynak dağılımına doğrudan etkisinin azalmış olmasıdır. İkincisi, rekabetin önem kazanması ve sanayinin yeniden yapılandırılması ile endüstriyel performans üzerinde artan bir önemle durulmasıdır. Üçüncüsü ise, küreselleşmenin ve Avrupa Birliği'ne entegrasyonun hız kazanmış olmasıdır. 1990'lı yıllarda özelleştirme de ekonomik problemlere çözüm olarak önem kazanmıştır. Özelleştirmeyi gerçekleştirmek üzere özerk bir kurul oluşturulmuştur. Bazı devlet teşebbüsleri bu program çerçevesinde özelleştirilmiştir ve başka özelleştirmeler de devam etmektedir.

Türkiye tarım üretimi açısından büyük ölçüde kendi kendine yeterli bir ülkedir. Buğday, arpa, şeker pancarı, patates, baklagiller ve pirinç öncelikle ülkenin iç tüketimi için ve pamuk, tütün, narenciye, üzüm, incir ve fıstık ise hem iç tüketim hem de ihracat için yetiştirilmektedir. Ancak son yıllarda bazı temel tarım ürünlerinin ithalatı yoluna gidilmektedir. Türkiye yeraltı kaynakları bakımından çok zengin değildir. Ülkenin en temel problemlerinden biri, temel enerji kaynaklarının yetersizliğidir. Bakır, krom, boraks, kömür ve boksit ülkenin yeraltı kaynakları arasında yer almaktadır. En temel sanayiler arasında tekstil, demir, çelik, çimento, gübre, otomotiv ve elektrikli ev aletleri yer almaktadır. Makineler, kimyasal maddeler ve metaller daha çok OECD ülkelerinden ithal edilmektedir.

Dünya Bankası'na göre Türkiye, üst-orta gelirli bir ülkedir. Türkiye'de 2001 yılından itibaren Avrupa Birliği ile uyum süreci bağlamında yapısal reformlar uygulanmaktadır. Ülke tarihine bakıldığında, Türkiye küresel ekonomik krizlerden etkilenmiştir. 2008 küresel finans krizinin milli gelir ve işsizlik konuları açısından Türkiye ekonomisi üzerinde etkisi olmuştur. Son dönemlerdeki iktisadi göstergelere bakıldığında 2011 yılının ilk çeyreğinde yüzde 12.4 olan büyüme hızı, 2012 yılında yüzde 2.2 olmuştur. 2011'in ikinci çeyreğinden sonra büyüme hızı düşmeye başlamış, bu düşme eğilimi özel yatırımlarda ve tüketim harcamalarında da gözlemlenmiştir. Büyüme hızındaki düşüş işsizlik oranlarına ve cari açığa da yansımıştır. 2013 yılının ilk çeyreğinden itibaren toparlanma sinyalleri kendini göstermeye başlamıştır. Türkiye'nin son 10 yıllık ekonomik gündeminde amaçlananlar ekonomi üzerindeki enflasyon baskısını hafifletmek, ihracat gelirini artırmak, işsizliği azaltmak ve yeni yatırımlar için gereken sermayeyi sağlamaktır. OECD tarafından 2013 yılında, Türkiye'de büyüme için öncelik verilmesi gerekenler, tüm düzeylerde eğitimdeki başarının artırılması, düşük vasıflıların istihdam maliyetinin azaltılması ve istihdam koruma mevzuatında düzenlemeler yapılması olarak belirlenmiştir. Son olarak, OECD ve AB ülkelerindeki seviyelere göre yüksek olan ve sosyo-ekonomik düzeyi gösteren gelir eşitsizliği ve yoksulluk da ele alınması gereken diğer konulardır.

1.6 Bölgeler

Türkiye'nin değişik yöreleri arasındaki coğrafi, iklimsel, kültürel, toplumsal ve ekonomik farklılıklar, Türkiye'yi bölgelere ayırarak incelemenin temelini oluşturmaktadır. Türkiye, genel hatlarıyla birbirinden farklı sosyo-ekonomik gelişmişlik düzeylerine ve demografik özelliklere sahip olan beş bölgeye (Batı, Güney, Orta, Kuzey ve Doğu) ayrılmıştır. Bu bölgesel ayırım, örnekleme ve analiz amacıyla sosyal araştırmalarda sıklıkla kullanılmaktadır. Buna ek olarak 2002 yılından itibaren AB uyum süreci çerçevesinde yeni bölgeleme sistemi benimsenmiş olup, bölgeler NUTS 1 (12 bölge), NUTS 2 (26 bölge) ve NUTS 3'tür (81 il).

Batı bölgesi, ülkenin en kalabalık, en sanayileşmiş ve sosyo-ekonomik olarak en gelişmiş bölgesidir. Osmanlı İmparatorluğu'nun başkenti olan, bugün ise Türkiye'nin en büyük kenti, ticaret ve imalat merkezi olan İstanbul ile, Türkiye'nin üçüncü büyük kenti olan İzmir bu bölgede yer almaktadır. Bölgenin kıyı illeri ise görece olarak daha kentleşmiş, daha hızlı büyüyen alanlardır. Ege kıyıları; çoğunlukla pamuk, incir ve üzüm yetiştirilen önemli tarım alanlarıdır. Kurak geçen yaz mevsimleri ile yağışlı ve ılık kış mevsimleri, verimli topraklardan iyi kalitede tarımsal ürün alınmasını sağlamaktadır. Sanayi kuruluşlarının çoğunluğu Batı'da bulunmaktadır ve Türkiye'nin yurt içi hasılasının büyük bölümü Batı bölgesinden kaynaklanmaktadır.

Güney bölgesinde verimli tarım alanları ve hızla gelişen bazı sanayi merkezleri bulunmaktadır. Türkiye'nin yeni metropolleşmiş kentleri Adana, Mersin ve Antalya bu bölgede yer alır. Sahil şeridindeki yarı tropikal ovalar, hemen kuzeylerindeki yüksek dağlarla Anadolu'dan ayrılır. Bölgenin iklimi sıcak ve kurak yazlar, ılık ve yağışlı kışlar olarak tanımlanabilir. Pamuk, şeker pancarı ve turuncuğil üretimi yüksek gelir ve ihracat kazancı sağlar. Ayrıca bu bölgede yer alan turizm merkezleri de önemli bir gelir kaynağıdır. Son yıllarda bölgede hızla gelişen sanayi, özellikle ülkenin Doğu ve Güneydoğu illerinden bu bölgeye doğru göçlerin artmasına neden olmuştur.

Orta Anadolu bölgesi kurak otlaklardan oluşan bir bölgedir. Ülkenin başkenti ve nüfus bakımından ikinci büyük şehri olan Ankara bu bölgededir. Bu bölgedeki sanayi üretimi artmakta ve küçük kent merkezleri hızla gelişmektedir. Kayseri bu duruma en iyi örnektir. Bölgedeki sanayi üretimi, tahıl, işlenmiş gıda, mobilya ve mermer üretimi alanlarında yoğunlaşmıştır. Kuru ve ılık iklim koşullarına bağlı olarak meyvecilik ile küçükbaş ve büyükbaş hayvan yetiştiriciliği de yaygın olarak yapılmaktadır.

Kuzey bölgesinde sahil şeridi oldukça verimli alanlardan oluşur, ancak çoğu yerde sadece birkaç kilometre genişliktedir. Sahil şeridinin hemen güneyindeki dağlık arazi nedeniyle bölge ülkenin geri kalan bölümünden ayrılmış gibidir. Bölge çok miktarda yağış alır ve fındık, tütün ve çay üretimi gibi küçük ölçekli, emek-yoğun tarımsal üretim yapılır. Bölgenin batısında yer alan Zonguldak ili, kömür madenciliğinin ve demir-çelik sanayinin merkezidir. Bölge son dönemlerde önemi giderek artmakta olan turizm potansiyeline sahiptir.

Doğu bölgesi ülkenin en az gelişmiş bölgesidir. Dağlık arazi, kısa yaz mevsimi ve sert iklim koşulları, yerleşik çiftçilikten çok hayvancılık için uygundur. Ancak bölge ekonomisi

son yıllarda “Güneydoğu Anadolu Projesi” ile birlikte gelişme göstermiştir. Bölgede, tarımsal kalkınmayı başlatan kurak ve yarı kurak arazilere su sağlamak amacıyla kurulan Atatürk Barajı (1983–1992) ve Urfa sulama tünelleri bulunmaktadır. Getirdiği ekonomik yararların yanı sıra, projenin, tamamlandığı zaman bu bölgeden diğer bölgelere olan göç akımını tersine çevirmesi de beklenmektedir. Bölgenin tarım kapasitesi artmış olmakla beraber, sanayi üretimi hala zayıf bir durumdadır.

1.7 Nüfus

Cumhuriyet’in kuruluşundan dört yıl sonra, 1927 yılında, yapılan ilk nüfus sayımında Türkiye’nin nüfusu 13.6 milyon olarak saptanmıştır. 1935 yılı sayımından başlayarak 1990’a kadar düzenli olarak her beş yılda bir nüfus sayımı yapılmıştır. 1990’dan sonra ise nüfus sayımının sonu “0” la biten yıllarda uygulanması kanunla belirlenmiştir. 22 Ekim 2000 tarihinde gerçekleştirilen sonuncu ve on dördüncü genel nüfus sayımında Türkiye nüfusu 67.4 milyon olarak tespit edilmiştir (DİE, 2003). 2007 yılında ADNKS’nin yürürlüğe girmesi ile birlikte Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) her yılın son günü Türkiye’nin nüfusunu yayımlamaya başlamıştır. Bu sistem, vatandaş kimlik numarası ya da ikametgahı olan herkesi ve kurumsal nüfusu kapsamaktadır. ADNKS’ye göre 2013 yılı sonu itibari ile Türkiye nüfusu 76.7 milyon civarındadır (TÜİK, 2014).

1927–2013 dönemi içinde Türkiye nüfusu sürekli olarak artmıştır. Yıllık nüfus artış hızı en yüksek değerine (binde 29) 1955–1960 dönemi içinde ulaşmıştır. 1990–2000 dönemi için hesaplanan, sayımlar arası nüfus artış hızı binde 18’dir. Türkiye İstatistik Kurumu’nun tahminlerine göre, Türkiye nüfusunun, Cumhuriyetin kuruluşunun 100. Yılı olan 2023 yılında 84 milyona ulaşması beklenmektedir. Ayrıca, bu sayının 2050 yılında 93.5 milyona ulaşması beklenmektedir.

Yakın geçmişteki yüksek doğurganlık ve hızlı nüfus artışının sonucu olarak Türkiye genç bir nüfusa sahiptir. 2000 yılı Nüfus Sayımı sonuçlarına göre nüfusun üçte biri 15 yaş ve altındayken, 65 yaş ve üzeri nüfusun payı yaklaşık olarak yüzde 6’dır. Buna karşın, günümüzün mevcut demografik etmenleri nüfusun yaş yapısını değiştirmektedir. Öncelikle son 20-30 yılda özellikle doğurganlık hızlarında önemli azalmalar meydana gelmiştir. 1970’lerin başında kadın başına ortalama 5 çocuk düzeyinde olan toplam doğurganlık hızı 1990’lı yılların sonunda neredeyse yarıya inerek 2.65 çocuğa düşmüş ve bu araştırma ile 2.26 olarak hesaplanmıştır. Sonuç olarak, Türkiye’de 1940 ve 1960 yılları arasında genel olarak 20 olan ortalama yaş, 1970 yılından sonra sürekli artmıştır. 2013 yılında Dünya nüfusu için ortalama yaş 29.4 iken, Türkiye’nin ortalama yaş 30.4’e ulaşmıştır (TÜİK, 2014).

Yaş gruplarına göre, nüfus artış hızlarında önemli değişimler meydana gelmiştir. Genç yaş gruplarındaki nüfus artış hızı son yıllarda azalırken, ileri yaş gruplarının nüfusu Türkiye ortalamasından daha hızlı artmıştır. Şu an yaklaşık yüzde 8 olan yaşlı nüfus, projeksiyonlara göre 2023’te yüzde 10’a kadar artacak; bu da Birleşmiş Milletler tanımına göre Türkiye’nin “çok yaşlı” nüfuslu ülkeler arasında yer almasına neden olacaktır (TÜİK, 2014).

Bebek ölüm hızı 1950’lerin sonlarında binde 200 dolayında iken, 1970’lerin ortalarında binde 130’a düşmüş, 1980’lerin ortasında binde 80 olarak tahmin edilmiştir. 1993

ve 2008 yılları arasında yapılan dört Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması'na (TNSA) göre bu hızlar sırasıyla 53, 43, 29 ve 17 olarak hesaplanmıştır. Son tahminler, bebek ölüm hızının binde 10'un biraz üstünde olduğunu ve Türkiye'de doğuşta yaşam beklentisinin erkekler için 75 yıl, kadınlar için 79 yıl olduğunu göstermektedir (TÜİK, 2014).

Türkiye'de evlilik, özellikle de resmi nikah ile yapılan evlilikler çok yaygındır. Dini nikahlar da evlenmeler arasında önemli yer tutmakla birlikte, en yaygın evlenme şekli, hem dini, hem de resmi nikahlı olmak biçimindedir. Bunun yanında son on yılda Türkiye'de boşanma oranlarında küçük bir artış görülmektedir.

Türkiye, özellikle 1950'lerden sonra kırsal alanlardan kentlere doğru göç sonucu hızlı bir kentleşme sürecine girmiştir. 1950'de kentlerde yaşayan nüfusun payı yüzde 25 iken, 2010 yılında yüzde 76'ya yükselmiştir. Kentleşme hızı 1990–2000 döneminde binde 33 dolayında gerçekleşmiştir. Bu kentleşme süreci kaçınılmaz olarak kent hizmetlerinin sunumunda problemlere, çevresel sorunlara ve kentlerde plansız geniş gecekonduların oluşmasına neden olmuştur.

Türkiye'nin uzun bir dış göç tarihçesi vardır. 1960'lı ve 1970'li yıllar boyunca göç yönü, başta Almanya olmak üzere Batı Avrupa ülkelerine doğrudur. 1980'lerde Batı Avrupa'ya olan göç Orta Doğu'nun petrol üreticisi ülkelere yönelmiştir. Son 20 yıl boyunca bölgedeki politik dalgalanma ve Avrupa Birliği'nin iş gücü politikalarında ve uygulamalarında meydana gelen değişiklikler dış göç örüntüsünü etkilemeye devam etmiştir. Aynı zamanda Türkiye; Balkanlar, Orta Doğu ülkeleri ve ayrıca Uzak Asya ve Afrika ülkelerinden gelen sığınmacı dalgalarına maruz kalmıştır. Sovyetler Birliği'nin dağılmasından sonra Bağımsız Devletler Topluluğu ve Ortadoğu ülkeleri, Türk yatırımcılar ve işçiler için yeni göç bölgeleri olmuştur. Türkiye göç alan ve göç veren bir ülke olmasının yanında aynı zamanda geçiş ülkesi konumundadır. Türkiye'de iki göç sisteminin dikkate değer etkisi vardır: önemli bir çekim alanı olan Avrupa; diğeri ise Asya, Afrika ve Ortadoğudan gelen göçmenlerin oluşturduğu kaynak bölgelerdir (İçduygu ve Kirişçi, 2009). Farklı dönemlere göre incelemek mümkün olsa da analizler esasen iki dönem üzerinden yapılmaktadır: 1960 sonrası dışa göç verilen dönem; 1980 sonrası ise göç alan ve Türkiye'nin geçiş ülkesi olduğu dönemdir. Özellikle dışa göç devam eden bir süreçtir ve Türkiye'de iş ile ilgili nedenler ile başlamış ilişkiler ağı göçü şeklinde gerçekleşmektedir. 2010'un sonunda başlayan ve "Arap Baharı" olarak nitelenen politik ve toplumsal hareketliliğin sonucu Orta Doğu'dan çıkan kitlesel göç akımları Türkiye'ye yönelmiştir. Ortadoğu'dan Türkiye'ye yönelen bu düzenli ve düzensiz göç dalgası, Türkiye'yi hedef ülke konumuna getirmiştir.

İnsanların, çoğunlukla sosyal ve/veya ekonomik yoksulluğa, sosyal çatışmaya ve siyasi kargaşaya bağlı olarak komşu ülkelerden Türkiye'ye gelmesi şeklinde gerçekleşen düzensiz göç Türkiye'de etkili olan bir başka olgudur. Suriye'den Türkiye'ye gelen göçmenler, 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu 91. maddesine göre geçici koruma altında olan düzenli göçmenler kategorisinde değerlendirildikleri halde bu göçmen akışı düzensiz göçü de etkilemektedir. Arap Baharından etkilenen ülkeler arasında Suriye, 2012 yılının Haziran ayından beri yaşadığı iç savaş da düşünüldüğünde Türkiye'yi en çok etkileyen ülke olmuştur. Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı'nın (AFAD) Suriyeli mülteciler hakkında 2013 yılında hazırladığı raporda Türkiye'de yaşayan toplam Suriyeli

mülteci sayısı hakkında kesin bilgi olmadığı belirtilmiştir. AFAD'a göre, 23 Ağustos, 2013 itibariyle AFAD tarafından işletilen kamplarda toplam 200,386 Suriyeli mülteci bulunmaktadır. Ayrıca, AFAD'ın tahminlerine göre kampların dışında farklı şehirlerde yaşayan 350,000 Suriyeli mülteci olduğu düşünülmektedir. Birleşmiş Milletler raporlarına göre, 2013 yılının sonunda, Türkiye'deki Suriyeli vatandaş sayısı bir milyonu aşacaktır (AFAD, 2013). Medyadaki haberlere göre, 22 Ekim 2013 tarihi itibari ile Türkiye'de 600,000'den fazla Suriyeli mülteci vardır. Gazetelere göre bu sayı 22 Eylül 2014 itibari ile neredeyse 1.6 milyona ulaşmıştır. Suriye ve Irak'tan Türkiye'ye olan bu göç hareketinin savaşılar devam ettikçe sürmesi beklenmektedir.

1.8 Nüfus ve Aile Planlaması Politikaları ve Programları

Türkiye Cumhuriyeti'nin 1923'te kurulmasından itibaren nüfus politikaları da gündeme gelmiştir. Birinci Dünya Savaşı ve Kurtuluş Savaşı sürecindeki ağır insan kayıpları, ekonominin emek-yoğun ve tarım üretimine bağlı olması nedeniyle Cumhuriyetin ilk yıllarında doğurganlığın arttırılmasının ihtiyaç olduğu kabul edilmişti. İnsan gücü kaynağındaki eksiklik ve ülkenin savunma ihtiyacı yanı sıra, yüksek bebek ve çocuk ölümlülüğü hızları da, Türkiye'yi 1950'lerin sonuna kadar pronatalist bir nüfus politikası izlemeye yönlendirdi. Nüfus artışını doğrudan veya dolaylı yollarla teşvik eden çok sayıda kanun bu dönemde kabul edildi. Bu kanunlar 5 ve daha fazla sayıda çocuk sahibi kadınlara para ödülü, vergi indirim teşvikleri ve sağlık nedenleri dışında gebeliği önleyici yöntemlerin reklamının, ithalatının ve satışının yasaklanması ile sağlık sorunları dışında gebeliklerin isteyerek sonlandırılmasının yasaklanmasını içermektedir.

1950'lilerde nüfus artış hızlarının yüksek olması, yasal olmayan yollarla yapılan kürtajların artmasına yol açmış ve bunun sonucu olarak pek çok annenin hayatını kaybettiğinin saptanması, nüfus konusunun politik gündem içinde yer almasına yol açmıştır. Kent nüfusunun hızla artması ve istihdam sorunları da hükümetlerin bu konudaki tutumlarını antinatalist politika yönünde değiştirmelerinde önemli rol oynamıştır. Politika değişikliğinin öncülüğünü Devlet Planlama Teşkilatı ve Sağlık Bakanlığı yapmış ve ilk Nüfus Planlaması Hakkında Kanun 1965 yılında kabul edilmiştir. Nüfus Planlaması Hakkında Kanun ile yeni aile planlaması politikasını yürütme sorumluluğu Sağlık Bakanlığı'na verilmiştir. Bu kanunla modern gebeliği önleyici yöntemlerin ithaline, devletin sağlık kuruluşlarında ücretsiz olarak hizmet sunumuna ve çiftlerin aile planlaması konusunda sağlık eğitimlerinin desteklenmesine izin verilmiştir. Bunlara ek olarak bu tarihlerde Devlet Planlama Teşkilatı da Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda nüfus planlaması düşüncesini ele almıştır.

1983 yılında daha liberal ve geniş kapsamlı Nüfus Planlaması Hakkındaki Kanun çıkarılmıştır. Bu yeni kanun ile sosyal ve ekonomik nedenlerle 10 haftaya kadar olan gebeliklerin kürtajla sona erdirilmesi ve gönüllü cerrahi kısırlaştırma yasallaştırılmıştır. Ayrıca, yardımcı sağlık personelinin rahim içi araç (RİA) uygulama konusunda eğitilmesi amaçlanmış ve aile planlaması ve ana-çocuk sağlığı hizmetlerinin geliştirilmesi yönünde bir dizi önlem alınmıştır. 2007-2013 dönemini kapsayan Dokuzuncu Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda da dengeli ve sürdürülebilir kalkınma hedefi ile uyumlu bir nüfus yapısına ulaşmak amacıyla nüfusun eğitim, sağlık ve insan gücü yönünden niteliklerinin iyileştirilmesi, yaşam

kalitesinin yükseltilmesi ve bu alanlardaki farklılıkların giderilmesinin nüfus politikasının temel hedeflerini oluşturduğu belirtilmektedir (T.C. Kalkınma Bakanlığı, 2006).

2014-2018 yıllarını kapsayan Onuncu Beş Yıllık Kalkınma Planı da, özellikle kadınların çalışma hayatını dikkate alarak, toplam doğurganlık hızının kademeli olarak artırılmasını amaçlayan politikalar yapılmasını hedeflemiştir. Planda, doğum izni haklarının geliştirilmesi, kreş ve çocuk yuvası gibi hizmetlerin teşviki, esnek çalışma olanaklarının sağlanması önerilmiştir. Bu önerilere rağmen, henüz mevzuatta önemli bir değişiklik yapılmamıştır.

1.9 Sağlık Konusundaki Öncelikler ve Programlar

Ana-çocuk sağlığı ve aile planlaması hizmetleri son on beş yılda hükümetlerin politikalarında öncelikli olarak yer almıştır. Türkiye’de çocukların ve doğurgan çağdaki kadınların nüfus içinde büyük yer tutması, bebek, çocuk ve anne ölümlülük hızlarının yüksek olması, aile planlaması hizmetlerine olan talebin yaygınlığı, doğum öncesi ve sonrası bakım hizmetlerinin yetersizliği gibi nedenlerle bu hizmetler önem kazanmıştır. Kalkınmada öncelikli iller olarak belirlenen illerin, büyükşehirlerdeki gecekondu mahallelerinin, kırsal yerleşim yerlerinin ve özel risk gruplarının öncelikli olarak ele alındığı çeşitli çocuk sağlığı programları 1985 yılından beri uygulamaya konulmaktadır. Programlar aşılama, çocuk ishali, akut solunum yolu hastalıklarına bağlı ölümlerin azaltılması, çocuk hastalıklarında erken tanı ve acil tedavi, emzirmenin teşvik edilmesi, büyümenin izlenmesi, sağlıklı yeterli beslenme, üreme sağlığı, aile planlaması, doğum öncesi ve doğum sırasında bakım, güvenli annelik ve kadınların eğitilmesi gibi konuları içermektedir. Ana-çocuk sağlığı ve aile planlaması faaliyetlerini geliştirmeye yönelik bilgi, eğitim ve iletişim programları da yaygın olarak uygulanmaktadır. Bunlara ek olarak, 2006 yılında TBMM tarafından Genel Sağlık Sigortası Kanunu çıkarılmış ve 2007 yılında uygulamaya geçilmiştir. Bu yasaya göre tüm 18 yaşın altındaki kişiler, ailelerinin sosyal güvenliği olup olmamasına bakılmaksızın Genel Sağlık Sigortası kapsamı altına alınmıştır.

1.10 Türkiye’de Sağlık Hizmetleri Sistemi

Ülke çapında sağlık politikaları geliştirmek, uygulamak ve sağlık hizmetleri sunmak resmi olarak Sağlık Bakanlığı’nın görevidir. Sağlık Bakanlığı’nın yanı sıra diğer kamu kurumları, hükümet dışı kuruluşlar ve özel sektör de çoğunlukla tedaviye yönelik sağlık hizmetlerinin yürütülmesine katkıda bulunmaktadır.

Temel sağlık hizmeti ilkeleri doğrultusunda, ülke çapında koruyucu ve tedaviye yönelik sağlık hizmeti vermek, temel düzeyde Sağlık Bakanlığı’nın görevidir. Hizmetin sunulması ve bazı özel programların uygulanması görevi çeşitli kurumlar (Türkiye Halk Sağlığı Kurumu, Türkiye Kamu Hastaneleri Kurumu, Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu) ve çeşitli genel müdürlükler (Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Acil Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Sağlık Geliştirilmesi Genel Müdürlüğü gibi) tarafından paylaşılmaktadır. İl düzeyinde sağlık hizmetleri valiliklerin sorumluluğu altında Sağlık Müdürlükleri tarafından yürütülmektedir. İl Sağlık Müdürü tedaviye yönelik hizmetlerin yanı sıra tüm temel sağlık hizmetlerinin sunumundan da sorumludur.

2003 yılında Türkiye kapsamlı bir sağlık sistemi reformu başlatmıştır (Sağlıkta Dönüşüm Programı). Bu program, sağlık hizmetlerinin kalitesini ve kapasitesini önemli ölçüde geliştirmiş; sağlık hizmetleri finansmanı reformu ile tüm kamu finansman kurumları birleştirilerek tek bir kamu sağlık finansman kurumu oluşturulmuş; sağlık hizmet ve sunumu ile ilgili yeni düzenlemelere gidilmiş; temel kamu sağlığı programları, özellikle Anne, Yenidoğan ve Çocuk Sağlığı (AYÇS) ve bulaşıcı hastalıklarla ilgili olanlar güçlendirilmiştir.

Sağlıkta Dönüşüm Programı'nın (SDP) ana hedefi en etkin ve verimli bir şekilde sağlık hizmetlerini düzenlemek, finanse etmek ve hakkaniyete uygun olarak sağlık hizmetlerine erişimi sağlamaktır. Sağlıkta Dönüşüm Programı uygulanmadan önce, Türkiye'de sağlık sistemi Bağ-Kur (Esnaf ve Sanatkârlar ve Diğer Bağımsız Çalışanlar Sosyal Sigortalar Kurumu), Emekli Sandığı (Devlet Çalışanının Emeklilik Fonu) ve SSK (Sosyal Sigortalar Kurumu) olarak ayrılan ve birimlerinin arasında sınırlı koordinasyon olan parçalı bir yapıya sahipti. Bu sosyal güvenlik kurumları kendi hastane ağları ile çalışıyorlardı. Sağlık hizmetleri, kamusal, özel ve hayırsever kuruluşlar tarafından, Maliye Bakanlığı aracılığıyla devlet tarafından ya da sosyal güvenlik kurumları (SSK, Bağ-Kur ve Emekli Sandığı) ve cepten ödemeler ile finanse ediliyordu. Tüm bu kurumların farklı geri ödeme mekanizmaları vardı. Bu kurumlar dışında, yoksul ailelerin sağlık hizmetine erişimini sağlamak üzere Yeşil Kart adı verilen bir sosyal yardım programı vardı.

SDP'nin temel amaçları:

- a) Kaliteli sağlık hizmetine erişimi artırılması ve sağlık hizmetleri için gerekli sağlık altyapısının geliştirilmesi,
- b) Sağlık hizmetleri sisteminin finansmanı ve sigorta reformu,
- c) Halk sağlığının güçlendirilmesidir.

Aralık 2004'te, Aile Hekimliği yasası meclisten geçmiştir. Buna göre her aile hekiminin, takriben 3000-4000 bireyden sorumlu olup gerekli önleyici ve iyileştirici sağlık hizmetini kayıtlı kişilere sunması beklenmektedir. Aile hekimliği sistemi ildeki aile hekimlerine bağlı nüfusu birey olarak yakından takip eden, kişilere verilen koruyucu sağlık hizmetlerini takip eden sistemdir. Bu sistem, 2010 yılından beri Türkiye'nin her yerinde uygulanmakta olup, daha önceden birinci basamak sağlık hizmetlerinden sorumlu olan Sağlık Ocakları ve Sağlık Evleri sisteminin yerine geçmiştir.

Türkiye, son 10 yılda, sağlık hizmetleri altyapısının genişletilmesine büyük yatırımlar yaparak sağlık hizmetlerinde kişi başına düşen kamu harcamalarını önemli ölçüde artırmıştır. Bu yatırımların önemli bir bölümü aile hekimliği sistemi ile koruyucu ve temel sağlık hizmetlerine erişimin artırılmasına ve Anne, Yenidoğan ve Çocuk Sağlığı'na (AYÇS) yönelik çeşitli önlemlerin uygulanmasına kanalize edilmiştir. Son 10 yıl içinde, Türkiye'deki hastane ve toplam yatak sayısında, 10,000 kişi başına düşen yatak sayısında ve sağlık personeli sayısında önemli artışlar olmuştur. SDP'nin bir sonucu olarak, sağlık hizmetlerine, özellikle Anne, Yenidoğan ve Çocuk Sağlığına erişimde önemli iyileşmeler olmuştur.

1.11 Araştırmanın Amaçları ve Organizasyonu

1.11.1 Amaçlar

2013 Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması (TNSA-2013), Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü tarafından son kırk yılın ulusal düzeyde yürütülmekte olan bir dizi nüfus ve sağlık araştırmalarının onuncusudur. TNSA-2013'ün birincil amacı, hanehalklarının sosyoekonomik özellikleri ile 15-49 yaş arasındaki kadınların, doğurganlık, çocuk ölümlülüğü, evlenme örüntüsü, aile planlaması, anne ve çocuk sağlığı, çocuk ve kadınların beslenme durumları ve üreme sağlığı ile ilgili veri toplamaktır. Bu araştırmada, bu konularda, doğurgan yaşlardaki (15-49) kadınlardan oluşan bir örneklemden ayrıntılı bilgi toplanmıştır. TNSA-2013 nüfus ve sağlık alanlarında büyük ölçüde başka kaynaklardan elde edilemeyecek bilgi üretmek amacıyla tasarlanmıştır.

TNSA-2013'ün amaçları şunlardır:

- Doğurganlık, bebek ve çocuk ölüm hızları gibi bir takım demografik sağlık göstergelerinin hesaplanabilmesi için gerekli olan bilgileri ulusal düzeyde toplamak,
- Doğurganlık ile bebek ve çocuk ölümlülüğü düzeyleri ile değişme eğilimlerini doğrudan ya da dolaylı olarak etkileyen faktörler hakkında bilgi toplamak,
- Kullanılan yöntem ve temel özelliklere göre, bölgeye ve kentsel-kırsal yerleşim yerine göre, gebeliği önleyici yöntemler konusunda bilgi ve kullanım düzeylerini ölçmek,
- Aşılama, doğum öncesi sonrası bakım, doğuma yardımcı olan kişi ve emzirme gibi anne-çocuk sağlığı ile ilgili konularda bilgi toplamak,
- Antropometrik ölçümler yoluyla beş yaşından küçük çocukların ve doğurgan çağıdaki kadınların beslenme durumlarını belirlemek,
- Doğurgan yaşlardaki kadınların evlenme döngüsü, çalışma durumu ve sosyal statüsü hakkında ulusal düzeyde veri toplamak.

TNSA-2013'ten elde edilen bilgilerin, sağlık politikalarını belirleme konumunda bulunanlar ile yöneticilerin mevcut programları değerlendirmelerine ve Türkiye'deki aile planlaması ve sağlık hizmetlerinin geliştirilmesi için yeni stratejiler oluşturmalarına yardımcı olacağı umulmaktadır. TNSA-2013'ün bir diğer önemli amacı da yaşamsal kayıt sisteminde eksikliklerin olduğu bir ortamda, yurtiçindeki ve yurtdışındaki ilişkili kuruluşlara Türkiye nüfus yapısı hakkında güvenilir veri akışını sağlamaktır. Ayrıca, TNSA-2013, TNSA-2008 gibi *Resmi İstatistik Programı*'nın bir parçası olarak kabul edilmiştir.

1.11.2 Araştırmanın Yönetimi ve Finansmanı

TNSA-2013, Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü tarafından Kalkınma Bakanlığı ve Sağlık Bakanlığı Halk Sağlığı Kurumu ile işbirliği içinde yürütülmüştür. Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK) tarafından Kamu Kurumları Araştırma ve Geliştirme Projelerini Destekleme Programı kapsamında 36 aylık bir proje olarak finanse edilmiştir. TNSA-2013 tüm bütçesi devlet tarafından karşılanmış ikinci nüfus ve sağlık araştırmasıdır.

Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü'nün akademik kadrosu, Kalkınma Bakanlığı ve TÜİK temsilcilerinin bulunduğu araştırmanın yönlendirme komitesi, projenin her aşamasında katkıda bulunmuştur.

TNSA-2013'ün çeşitli aşamalarına katılmış Enstitü çalışanlarının ve diğer kişilerin listesi EK A'da bulunmaktadır.

1.11.3 SoruKağıtları

TNSA-2013'te iki soruKağıdı kullanılmıştır: Hanehalkı SoruKağıdı ve doğurgan yaşlardaki kadınlar için Kadın SoruKağıdı. SoruKağıtlarının oluşturulmasında, DHS programı için geliştirilen model soruKağıtları ve daha önceki nüfus ve sağlık araştırmalarında kullanılan soruKağıtları temel alınmıştır. SoruKağıtlarının geliştirilmesi sürecinde, Sağlık Bakanlığı ve ilgili kamu kurumlarının temsilcileriyle yapılan görüşmelerde belirlenen Türkiye'de program planlaması için gerekli olan verilerin toplanabilmesine özel önem verilmiştir. Nüfus ve sağlık konularıyla ilgilenen diğer kurumlardan da faydalanılmıştır. SoruKağıtlarının geliştirilmesi sırasında göz önünde bulundurulmuş bir diğer önemli hedef, TNSA-2013 bulgularının, daha önceki demografik araştırmalarla, özellikle TNSA-1993, TNSA-1998, TNSA-2003 ve TNSA-2008 ile karşılaştırılabilir olmasını sağlamak olmuştur. Haziran 2013'te soruKağıdının ön denemesi gerçekleştirilmiş ve elde edilen sonuçlara göre gerekli değişiklikler yapılmıştır.

Hanehalkı SoruKağıdı, seçilen hanelerde sürekli olarak yaşayan veya ziyaretçi¹ olarak bulunanları saptamak ve hanehalklarının sosyoekonomik durumları ile ilgili bilgi toplamak üzere oluşturulmuştur. Hanehalkı SoruKağıdı'nın ilk bölümünde, hanehalkı listesine yazılan hanehalkı üyesi veya ziyaretçi olarak hanehalkı listesine yazılmış olan her kişi için yaş, cinsiyet, eğitim düzeyi, medeni durum ve hanehalkı reisine yakınlık derecesi gibi temel bilgiler toplanmıştır. Hanehalkı SoruKağıdı'nın ilk bölümünün amacı Kadın SoruKağıdı'nın uygulanacağı kadınları belirlemektir. İkinci bölümde ise hanehalkının yaşadığı konuta ve sahip olunan dayanıklı tüketim mallarına ilişkin sorular yer almıştır.

Kadın SoruKağıdı, Hanehalkı listesinde yer alan, 15-49 yaşlarında kadınlara uygulanmaktadır. Bu soruKağıdında, aşağıdaki konulara yer verilmiştir:

¹ Hanehalkı üyesi olmamakla birlikte, görüşmeden bir gece önce o hanede kalan kişiler "ziyaretçi" olarak tanımlanmaktadır. Ziyaretçiler, *de facto* araştırma nüfusunu oluşturabilmek amacıyla kapsamaktadır.

- Temel özellikler
- Göç tarihçesi
- Evlilik tarihçesi ve evliliğe ilişkin bilgiler
- Gebelik, doğum tarihçesi ve doğurganlık özellikleri
- Üremeye yardımcı yöntemler
- Gebeliği önleyici yöntem bilgisi ve kullanımı
- Doğum öncesi ve sonrası bakım
- Beş yaş altı çocukların emzirilme, beslenme ve aşılama durumları
- Kadının çalışma tarihçesi ve statüsü
- Koca ile ilgili temel bilgiler
- Kadınların ve 5 yaşın altındaki çocukların antropometrik ölçümleri

Kadın SoruKağıdında bulunan takvim bölümü, Ocak 2008'den başlayarak araştırmanın yapıldığı aya kadar geçen beş yıllık bir dönemde gerçekleşen doğurganlık ve gebeliği önleyici yöntem kullanımının aylık olarak kaydedilmesi için kullanılmıştır.

TNSA-2013'te kullanılan soruKağıtları EK F'de sunulmuştur.

1.11.4 Örneklem

TNSA-2013'ün örneklem tasarımı ve büyüklüğü, Türkiye geneli, kentsel ve kırsal alanlar ve beş demografik bölge (Batı, Güney, Orta, Kuzey ve Doğu) için analiz yapmaya imkan vermektedir. TNSA-2013 örnekleme, araştırma kapsamında yer alan bazı konulardaki analizlerin Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne uyumu çerçevesinde yapılan çalışmalar sonucunda, 2002 yılının ikinci yarısı içinde benimsenen 12 coğrafi bölge (NUTS 1) için yapılmasına da olanak vermektedir.

TNSA-2013'ün örneklem seçiminde ağırlıklı, çok aşamalı, tabakalı küme örnekleme yaklaşımı kullanılmıştır. TNSA-2013'ün örneklem seçimi iki aşamada gerçekleştirilmiştir. Örneklem seçiminin ilk aşaması tabakalardan ilk örnekleme birimi (primary sampling units) olarak blokların seçilmesi işlemidir; bu işlem de TÜİK tarafından gerçekleştirilmiştir. Temel örneklem birimlerinin seçimi için kullanılan çerçeve, 2012 Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi'nde elde edilen yerleşim yerlerinin nüfus büyüklüklerine ilişkin sonuçlar kullanılarak hazırlanmıştır. Örneklem tasarımında, nüfusu 10,000 ve üzerinde olan yerleşim birimleri "kent", nüfusu 10,000'in altında olan yerleşim birimleri ise "kır" olarak tanımlanmıştır. Blokların seçilmesinde sistematik seçim kullanılmıştır, bu nedenle yerleşim yerlerinin aldığı seçim olasılıkları nüfus büyükleriyle orantılıdır. Bundan dolayı büyük yerleşim yerlerinden daha fazla blok örnekleme seçilmiştir.

Örneklem seçiminin ikinci aşaması, TÜİK'ten blok listeleri sağlandıktan ve listeleme ve haritalama saha çalışması aracılığıyla güncellendikten sonra hanehalkı listelerinden sistematik tesadüfî örneklem yoluyla sabit sayıda hanehalkı seçilmesini kapsamaktadır. Kentsel yerleşim yerlerindeki kümelerde 25; kırsal yerleşim yerlerindeki kümelerde ise 18 hanehalkı seçilmiştir. Toplam olarak seçilen hanehalkı sayısı 14,490'dır.

TNSA-2013'te seçilen küme sayısı 642 olarak belirlenmiştir. Bu aşamadaki seçim işlemlerinde belediyesi olan yerleşim yerleri için, her biri yaklaşık 100 hane içeren hanehalkı blok listeleri, *Ulusal Adres Veri Tabanı* (UAVT) kullanılarak TÜİK tarafından sağlanmıştır. TÜİK'in sağladığı blok listeleri araştırmanın listeleme çalışması sırasında güncellenmiştir.

Seçilen hanelerde genellikle yaşayan ve/veya görüşme tarihinden bir gece önce bu hanelerde kalmış olan 15-49 yaşlarında tüm kadınlar araştırma kapsamında Kadın SoruKağıdı görüşmesi için uygun olarak kabul edilmişlerdir. Rapordaki tüm analizler ise *de facto* kadınlara dayanmaktadır.

TNSA-2013'ün örneklem tasarımına, seçimine ve uygulamasına ilişkin daha teknik ve ayrıntılı bilgiler EK B'de verilmiştir.

1.11.5 Saha Çalışması ve Veri Girişi

TNSA-2013'ün alan çalışması ekipler tarafından yürütülmüştür. Her ekip ortalama 4-5 kadın görüşmeci, bir erkek ölçümcü, 1-2 alan denetçisi ve bir ekip başından oluşmuştur. Proje asistanları da sahada ekip başı olarak görev yapmışlardır. Bir öğretim üyesi saha sorumlusu olarak görev almıştır. Enstitü'nün diğer akademik personeli de bölge koordinatörleri olarak düzenli bir şekilde saha ekiplerini ziyaret etmişler ve saha sorumlusu ile ekipler arasında kordinasyonu sağlamışlardır. Tüm çalışanlar proje yürütücüsü olan öğretim üyesine karşı sorumlu olmuşlardır.

Eylül 2013 tarihinde tamamlanan üç haftalık saha çalışması eğitimi sonrasında başarılı olan adaylarla oluşturulan ekipler ile saha çalışması 15 Eylül 2013 tarihinde başlamış ve 2014 yılı Ocak ayında tamamlanmıştır. Alanda tamamlanan soruKağıtları veri girişi için Nüfus Etütleri Enstitüsü'ne gönderilmiştir ve CSPro (Census and Survey Processing System) paket programı ile kişisel bilgisayarlarda veri girişi ve kontrolü yapılmıştır. Veri girişi işleminde, her soruKağıdı farklı veri girişçiler tarafından iki kez bilgisayara girilmiş, böylece alandan gelen bilgiler ile bilgisayara girilen bilgiler arasında yüzde yüzlük doğrulama sağlanmıştır. Merkezdeki veri girişi ve kontrol çalışmaları Eylül 2013'te (alan çalışmasını takiben) başlamış ve Ocak 2014'ün üçüncü haftasında tamamlanmıştır.

Hanehalkı ve kadın görüşmelerinin sonuçları Tablo 1.1'de sunulmuştur. Tablodaki bilgiler, hanehalkı ve kadın cevaplama oranları dahil olmak üzere örneklemin tamamı üzerinden hesaplanmıştır. TNSA-2013 için toplam olarak 14,490 hanehalkı seçilmiştir. Listeleme aşaması sırasında bu hanelerden 12,640'ının uygun olduğu ve görüşme yapılabileceği saptanmıştır. Görüşme yapılabilecek uygun olduğu saptanan 12,640 hanehalkının yüzde 93'ü (11,794 hanehalkı) ile görüşmeler başarılı bir şekilde gerçekleştirilmiştir. Araştırma ekiplerinin bazı hanehalklarında görüşmeleri gerçekleştirememesinin nedenleri arasında, daha önce listelenen bazı hanehalklarının araştırma sırasında dolu olmaması veya bazı hanehalklarının araştırma tarihinde uzun süreliğine evlerinden ayrılmış olmaları vardır.

Tablo 1.1 Hanehalkı ve kişi görüşmelerinin sonuçları

Hanehalkı sayısı, görüşme sayısı ve yerleşim yerine göre cevaplama oranları, Türkiye 2013

Sonuç	Kent	Kır	Toplam
Hanehalkı görüşmeleri			
Seçilen hanehalkı sayısı	10,484	4.006	14.490
Uygun haneler	9.239	3.401	12.640
Görüşme yapılan haneler	8.482	3.312	11.794
Hanehalkı cevaplama oranı	91.8	97.4	93.3
Kişi görüşmeleri			
Uygun kadınlar	8.019	2.821	10.840
Görüşme yapılan uygun kadınlar	7.162	2.584	9.746
Uygun kadın cevaplama oranı	89.3	91.6	89.9

Görüşme yapılan 11,794 hanede, 10,840 kadının, görüşme için uygun niteliklere sahip olduğu (görüşme tarihinden bir gece önce o evde kalan ve doğurgan yaşlardaki (15-49) kadınlar) belirlenmiştir. Bu kadınların 9,746'sı (yüzde 90) ile görüşmeler başarı ile tamamlanmıştır. Uygun olduğu halde görüşülemeyen az sayıdaki kadın ile görüşme yapılamamasının başlıca nedeni, oturdukları hanelere tekrarlanan ziyaretlere rağmen kadınların evde bulunamamasıdır.

Saha çalışması, örneklemin kapsamı ve veri girişi ile ilgili daha ayrıntılı bilgiler EK B'de verilmiştir.

Mehmet Ali Eryurt, Ayşe Abbasoğlu Özgören ve İsmet Koç

Bu bölüm, TNSA-2013'teki araştırma nüfusunun demografik ve sosyo-ekonomik profilinin özetini ortaya koymaktadır. Hanehalkı sorukağıdı (EK F); hanehalkı nüfusunun yaş ve cinsiyet dağılımı, okuryazarlık ve eğitim durumu, hanehalkı kompozisyonu (hanehalkı reisliği, hanehalkı büyüklüğü), konut imkanları (içme suyu kaynakları, tuvalet imkanları ve konut özellikleri) ve hanehalkının sahip olduğu mallar gibi hanehalkı nüfusunun genel özellikleri hakkında bilgi toplamıştır.

Bu bölümde sunulan bilgiler rapor boyunca tartışılan sosyal, demografik ve sağlık göstergelerinin daha iyi anlaşılması için bir temel oluşturmasının yanı sıra Türkiye nüfusunun ekonomik ve sosyal kalkınmışlık düzeyinin değerlendirilmesi açısından da faydalı olacaktır. Ayrıca bölümdeki bilgiler araştırma örnekleminin temsil gücünün değerlendirilmesinde de bir araç olarak kullanılabilir.

2.1 Hanehalkı Nüfusunun Özellikleri

TNSA-2013'te genellikle seçilen hanede yaşayan tüm kişiler (*de jure* nüfus) ve görüşme tarihinden bir gece önce seçilen hanede kalan tüm kişiler (*de facto* nüfus) hakkında bilgi toplanmıştır. *De jure* ve *de facto* nüfuslar arasında küçük bir farklılık bulunması nedeniyle örneklem olasılıkları *de facto* nüfus temelinde hesaplanmıştır ve daha önceki demografik araştırmalar ve nüfus sayımları ile karşılaştırılabilirliği korumak gibi nedenlerle, aksi belirtilmedikçe bu raporda yer alan tablolar *de facto* nüfus temel alınarak oluşturulmuştur.

2.1.1 Yaş ve Cinsiyet Yapısı

Yaş ve cinsiyet doğurganlık, evlilik ve ölümlülük gibi birçok demografik sürece ilişkin çalışmalarda önemli değişkenlerdir. Tablo 2.1'de TNSA-2013 nüfusunun beşli yaş gruplarına göre yüzde dağılımı kent-kır ayrımına ve cinsiyete göre verilmektedir. Nüfusun yaş yapısı, özellikle doğurganlık ve ölümlülük gibi demografik olayların geçmiş tarihinin bir yansımasıdır. *De facto* nüfus (seçilen hanelerde araştırmadan önceki geceyi o hanede geçiren kişi sayısı) 20,587'si erkek, 20,889'u kadın olmak üzere 41,476 olarak bulunmuştur. Sonuçlar 100 kadına 99 erkeğin düştüğü bir cinsiyet oranına işaret etmektedir. Yerleşim yerine göre kentsel alanlarda cinsiyet oranı (100 kadına 100 erkek) kırsal alanlara (100 kadına 94 erkek) göre daha yüksektir.

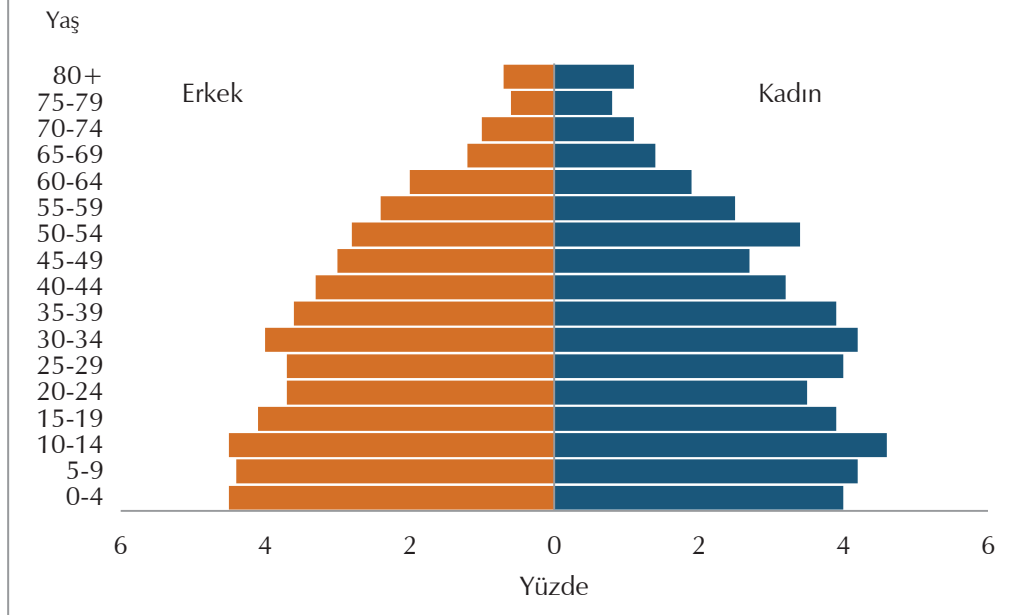
Tablo 2.1 Yaş, yerleşim yeri ve cinsiyete göre hanehalkı nüfusu

De facto hanehalkı nüfusunun beş yıllık yaş grupları, yerleşim yeri ve cinsiyete göre yüzde dağılımı, Türkiye 2013

Yaş	Kent			Kır			Toplam		
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
<5	9.0	8.1	8.5	9.4	7.7	8.5	9.0	8.0	8.5
5-9	8.8	8.2	8.5	9.5	8.6	9.1	9.0	8.3	8.6
10-14	8.8	9.0	8.9	9.9	9.4	9.6	9.1	9.1	9.1
15-19	8.5	8.0	8.2	7.8	7.4	7.6	8.4	7.8	8.1
20-24	8.1	7.3	7.7	5.1	6.2	5.7	7.4	7.0	7.2
25-29	8.1	8.5	8.3	5.1	5.7	5.4	7.5	7.9	7.7
30-34	8.7	8.9	8.8	6.1	6.1	6.1	8.1	8.3	8.2
35-39	7.6	8.3	7.9	5.7	5.8	5.7	7.2	7.7	7.5
40-44	6.7	6.6	6.6	6.0	5.9	6.0	6.6	6.4	6.5
45-49	6.1	5.2	5.6	6.0	6.1	6.0	6.1	5.4	5.7
50-54	5.5	6.8	6.1	6.4	6.7	6.5	5.7	6.7	6.2
55-59	4.5	4.8	4.7	5.7	5.8	5.7	4.8	5.0	4.9
60-64	3.6	3.3	3.5	5.3	4.9	5.1	4.0	3.7	3.8
65-69	2.3	2.4	2.3	3.4	4.3	3.9	2.5	2.8	2.7
70-74	1.6	1.8	1.7	3.4	3.6	3.5	2.0	2.2	2.1
75-79	0.9	1.2	1.0	2.4	2.6	2.5	1.2	1.5	1.4
80 +	1.2	1.8	1.5	2.6	3.2	2.9	1.5	2.1	1.8
Bilmiyor/cevapsız	0.0	0.0	0.0	0.2	0.1	0.1	0.1	0.0	0.1
Toplam	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
Sayı	16,186	16,204	32,391	4,401	4,684	9,085	20,587	20,889	41,476

Şekil 2.1. Nüfus piramidi

De facto hanehalkı nüfusuna göre nüfus piramidi, Türkiye 2013

Şekil 2.1’deki nüfus piramidi nüfusun yaş ve cinsiyet dağılımını göstermektedir. Türkiye nüfus piramidi yüksek doğurganlık ve ölümlülük rejiminden, düşük doğurganlık ve ölümlülük rejimine geçen tabanı daralmış bir nüfus piramidine işaret etmektedir. 15 yaş altı çocukların sayısı toplam nüfusun yüzde 26’sını oluştururken nüfusun onda birinden azı (yüzde 8) 65 yaş veya üzeridir. Daha düşük doğurganlık hızlarına geçiş (doğurganlık düşüşü) 5-14 yaş grubu çocuk oranından daha düşük olan 0-4 yaş grubu çocuk oranı ile açıklanmaktadır. Düşen ölümlülük hızları Türkiye tarihindeki en yüksek yaşlı nüfus oranı ile sonuçlanmıştır. Bu eğilim yakın dönemde Türkiye’de yaşanan üç demografik değişimin birleşik etkisinin sonucudur: genç yaş gruplarının sayısal olarak azalmasına yol açan doğurganlıktaki hızlı düşüş, tüm yaş gruplarında yaşam beklentisinin artması ve geçmişte doğurganlığın yüksek olması sebebiyle 65 yaş grubuna ulaşan kuşakların büyüklüğünün artmış olması.

Kır-kent farklılaşmasına bakıldığında, 15 yaşın altındaki çocuk nüfusun ve yaşlı nüfusun oranı kırsal alanlarda kentsel alanlardan daha yüksektir (çocuklar için yüzde 27 ve yüzde 26; yaşlılar için yüzde 13 ve yüzde 7). Bir diğer önemli kır-kent farklılaşması kentte yüzde 68, kırdaki yüzde 60 orana sahip çalışma çağındaki nüfusun, bir başka ifadeyle 15-64 yaş arasındaki nüfusun oranında gözlenmektedir. Bu durum, ekonomik olarak aktif nüfusun kırdan kente göç etmesinden kaynaklanıyor olabilir.

Tablo 2.2.1 Hanehalkı nüfusunun yaş dağılımı

Hanehalkı nüfusunun yaş grubu ve yerleşim yerine göre yüzde dağılımı, Türkiye 2013

Yaş grubu	Kent	Kır	Toplam
0-14	25.9	27.2	26.2
15-64	67.5	59.9	65.8
65+	6.6	12.8	7.9
Bilmiyor/cevapsız	0.0	0.1	0.1
Toplam	100.0	100.0	100.0
Sayı	32,391	9,085	41,476

Tablo 2.2.2 hanehalkı nüfusunun geniş yaş gruplarına göre dağılımını, son beş demografik araştırma, 1990 ve 2000 yıllarında gerçekleştirilen son iki nüfus sayımı ve 2013 yılı için Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi’nden elde edilen bilgiler temelinde karşılaştırmaktadır. Tablo’da 1990 ve 2013 arasındaki dönemde 15 yaşın altındaki nüfusun yüzde 35’ten yüzde 26’ya düştüğü, yaşlı nüfusun payının yüzde 4’ten yüzde 8’e yükseldiği görülmektedir. Üretken olmayan nüfusun (15 yaşın altındaki ve 65 ve üzeri yaşlardaki nüfus) 15-64 yaş nüfusuna oranı olarak tanımlanan bağımlılık oranı, tabloda yer alan yaş dağılımı verileri kullanılarak hesaplanmıştır. 1990 nüfus sayımında yüzde 65 civarında olan bağımlılık oranı TNSA-2013’te neredeyse yüzde 52’ye düşmüştür. Bağımlılık oranındaki bu azalma, üretken yaşlardaki (15-64 yaş) kişilerin daha yaşlı ve daha genç hanehalkı üyelerini desteklemek için üzerilerine düşen yükün önemli oranda azaldığını ortaya koymaktadır. Bu bulguya paralel olarak 1990 yılında 22.2 olan hanehalkı nüfusunun ortanca yaşı, 7.3 yıl

artarak 2013 yılında 29.5'e yükselmiştir. Ortanca yaşta görülen değişimler doğurganlığın azalması ve yaşam beklentisinin artması sonucu olarak ortaya çıkan, nüfusun tedrici olarak yaşlanması süreci ile tutarlıdır.

Tablo 2.2.2 Seçilmiş kaynaklarda yaşa göre nüfus

Yaş grubuna göre nüfusun dağılımı, Türkiye 1990-2013

Yaş grubu	GNS 1990	TNSA 1993	TNSA 1998	GNS 2000	TNSA 2003	TNSA 2008	ADNKS 2013	TNSA 2013
0-14	35.0	33.0	31.5	29.8	29.1	27.4	24.6	26.2
15-64	60.7	61.4	62.6	64.5	64.0	65.8	67.7	65.8
65+	4.3	5.6	5.9	5.7	6.9	6.8	7.7	7.9
Toplam	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
Ortanca yaş	22.2	23.1	24.3	24.8	24.8	24.7	30.4	29.5
Bağımlılık oranı	64.7	62.7	59.7	55.1	55.1	56.3	47.6	51.9

Kaynaklar: 1990 ve 2000 Genel nüfus sayımı (GNS), TNSA-1993, TNSA-1998, TNSA-2003, TNSA-2008, TNSA-2013 ve Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS)

2.1.2 Hanehalkı Kompozisyonu

Tablo 2.3, TNSA-2013 örnekleminde yer alan hanehalklarının dağılımını, hanehalkı reisinin cinsiyetine, hanehalkı üyelerinin sayısına ve öksüz ve evlatlık çocukların yaşadığı hanehalklarına göre vermektedir. Hanehalkının bu özellikleri genellikle sosyo-ekonomik farklılıklarla ilişkili oldukları için önem arz etmektedir. Önceki tabloların aksine, Tablo 2.3 *de jure* nüfus, yani genellikle o hanede yaşayan nüfus temelinde oluşturulmuştur.

Hanehalkı kompozisyonu genellikle hanedeki parasal ve diğer kaynakların hanehalkı üyelerine dağılımını etkilemektedir. Hanehalkı reisi kadın olan hanelerde finansal kaynakların hanehalkı reisi erkek olan hanelere göre daha sınırlı olduğu bulunmuştur. Benzer şekilde hanehalkı büyüklüğü hanehalkı üyelerinin genel refah düzeyini etkilemektedir. Hanehalkı büyüklüğü aynı zamanda hanenin kalabalık olması ile ilişkili olması nedeniyle kötü sağlık koşullarına da yol açabilmektedir. Beklendiği üzere, TNSA-2013'te Türkiye'deki kültürel yapının sonucu olarak, hanehalkı reisinin erkek olduğu haneler çoğunluktadır; hanelerin yüzde 85'inde hanehalkı reisi erkektir, kalan yüzde 15 hanede ise kadınlar hanehalkı reisidir. Hanehalkı başına ortalama olarak 3.6 kişi düşmektedir. Hanelerin yarısından biraz daha fazlasında üç veya daha az kişi yaşamakta (yüzde 52), yüzde 24'ünde dört kişi yaşamakta ve dörtte birinde (yüzde 25) beş veya daha fazla hanehalkı üyesi bulunmaktadır. Kentsel ve kırsal alanlarda hanehalkı kompozisyonu açısından farklılıklar bulunmaktadır. Kadınların hanehalkı reisi olduğu hanelerin oranı kentte ve kırsal alanlarda aynı düzeydedir (yüzde 15), ancak kentsel alanlarda hanehalklarının yüzde 23'ünde beş veya daha fazla üye yaşarken bu oran kırsal alanlarda yüzde 32'dir. Kentsel alanlarda ortalama hanehalkı büyüklüğü 3.6 kişi iken kırsal alanlarda 3.9 kişidir.

2.2 Evlatlık ve Öksüz/Yetim Çocuklar

Evlatlık çocuk, öz anne ve babası ile birlikte yaşamayan 18 yaş altındaki çocuklardır. Öksüz çocuk ise öz anne ve babasından biri veya her ikisi birden hayatta olmayan 18 yaş altındaki çocuklardır. Evlatlık ve öksüz çocukların yaygınlığını saptamak için hanehalkı soru kağıdında öz anne ve babanın hayatta olup olmadığına ve çocukla aynı hanede ikamet edip etmediğine ilişkin dört soruya yer verilmiştir.

Tablo 2.3 hanehalklarının sadece yüzde 1’inde evlatlık çocuk yani hanede öz anne ve babası olmadan yaşayan 18 yaş altında çocuk olduğunu göstermektedir. Evlatlık ve/veya öksüz çocukların yaşadığı hanehalkı oranı ise tüm hanehalklarının yüzde 2.3’tür.

Tablo 2.4, 18 yaş altındaki çocukların öz anne-babaları ile birlikte yaşayıp yaşamadıklarına ve öz anne-babalarının hayatta olup olmadığına göre yüzde dağılımını sunmaktadır.

Tablo 2.3 Hanehalkı kompozisyonu

Hanehalklarının yerleşim yerine, hanehalkı reisinin cinsiyetine ve hanehalkı büyüklüğüne göre yüzde dağılımı ve öksüz/evlatlık çocukların bulunduğu hanehalkı yüzdesi, Türkiye 2013

Özellik	Yerleşim yeri		Toplam
	Kent	Kır	
Hanehalkı reisinin cinsiyeti			
Erkek	85.0	85.3	85.1
Kadın	15.0	14.7	14.9
Toplam	100.0	100.0	100.0
Hanede yaşayanların sayısı			
1	8.1	10.0	8.5
2	21.1	26.5	22.3
3	22.4	15.8	21.0
4	25.8	15.6	23.7
5	12.7	11.3	12.4
6	4.9	8.0	5.5
7	2.3	4.7	2.8
8	1.2	2.7	1.5
9+	1.5	5.4	2.3
Toplam	100.0	100.0	100.0
Ortalama hanehalkı büyüklüğü	3.6	3.9	3.6
18 yaşın altındaki öksüz ve evlatlık çocukların yaşadığı hanehalkı yüzdesi			
Evlatlık çocuklar ¹	1.1	1.3	1.1
Anne ve babası olmayan çocuklar	0.1	0.0	0.0
Anne veya babası olmayan çocuklar ²	1.2	1.6	1.3
Evlatlık ve/veya öksüz çocuklar	2.1	2.7	2.3
Hanehalkı sayısı	9,325	2,469	11,794

Not: Bu tablo hanehalkının de jure üyelerine göre hazırlanmıştır.

¹ Evlatlık çocuklar, 18 yaşın altında olan ve hanede anne ve babası ile yaşamayan çocuklardır.

² Bir ebeveyni ölmüş ve diğer ebeveynin hayatta olma durumu hakkında bilgi sahibi olunmayan çocukları kapsar.

Tablo 2.4 Evlatlık ve öksüz çocuklar

On sekiz yaşın altındaki *de jure* çocukların temel özelliklere, anne ve baba ile birlikte yaşama durumuna ve anne ve/veya babaların hayata olma durumuna göre yüzde dağılımı, biyolojik anne ve babasıyla yaşamayan çocukların ve anne ve babasından herhangi biri ölen çocukların yüzdesi, Türkiye 2013

Temel özellikler	Annesi ile yaşıyor		Babası ile yaşıyor		Her ikisi ile de yaşamıyor						Toplam	Biyolojik anne ve babasıyla yaşamayanların yüzdesi	Anne veya babasından biri veya her ikisi de ölü olanların yüzdesi ¹	Çocuk sayısı	
	Her iki ebeveyn ile	Baba hayatta	Baba ölmüş	Anne hayatta	Anne ölmüş	Her ikisi de hayatta	Sadece baba hayatta	Sadece anne hayatta	Her ikisi de ölmüş	Bilgi alınmadı					
Yaş															
0-4	97.3	1.9	0.2	0.1	0.0	0.3	0.0	0.0	0.1	0.1	100.0	0.4	0.3	3,487	
<2	97.7	1.9	0.1	0.0	0.0	0.2	0.0	0.0	0.0	0.2	100.0	0.2	0.1	1,407	
2-4	97.0	2.0	0.3	0.2	0.0	0.4	0.1	0.0	0.1	0.0	100.0	0.5	0.5	2,080	
5-9	93.7	3.6	0.8	0.9	0.2	0.6	0.2	0.1	0.0	0.0	100.0	0.9	1.3	3,554	
10-14	91.4	4.4	2.0	0.6	0.5	0.9	0.0	0.1	0.0	0.0	100.0	1.0	2.7	3,857	
15-17	86.5	5.1	2.9	1.3	0.8	2.8	0.2	0.2	0.1	0.1	100.0	3.4	4.2	2,266	
Cinsiyet															
Erkek	92.9	3.5	1.3	0.9	0.3	0.9	0.1	0.1	0.0	0.0	100.0	1.1	1.8	6,770	
Kadın	92.5	3.8	1.5	0.4	0.4	1.1	0.1	0.1	0.1	0.1	100.0	1.4	2.1	6,394	
Yerleşim yeri															
Kent	92.5	4.0	1.2	0.7	0.4	1.0	0.1	0.1	0.1	0.0	100.0	1.2	1.8	10,092	
Kır	93.6	2.4	1.9	0.5	0.3	1.1	0.1	0.1	0.0	0.1	100.0	1.3	2.5	3,072	
Bölge															
Batı	91.8	4.6	0.8	0.9	0.6	1.1	0.2	0.0	0.1	0.0	100.0	1.4	1.7	4,789	
Güney	91.0	4.8	2.0	0.6	0.4	0.9	0.1	0.2	0.0	0.0	100.0	1.2	2.7	1,805	
Orta	92.3	4.1	1.2	0.8	0.2	1.2	0.0	0.1	0.0	0.0	100.0	1.3	1.6	2,284	
Kuzey	94.2	2.3	1.1	0.6	0.2	1.5	0.0	0.0	0.1	0.0	100.0	1.6	1.4	831	
Doğu	94.9	1.7	1.9	0.3	0.2	0.7	0.0	0.2	0.0	0.1	100.0	0.9	2.3	3,454	
NUTS 1 Bölgeleri															
İstanbul	92.9	4.6	0.1	0.7	0.7	0.7	0.2	0.0	0.1	0.0	100.0	1.0	1.1	2,579	
Batı Marmara	89.3	5.2	1.0	2.6	0.5	1.4	0.0	0.0	0.0	0.0	100.0	1.4	1.5	326	
Ege	89.6	4.9	1.6	1.4	0.4	1.5	0.4	0.1	0.0	0.0	100.0	2.0	2.6	1,212	
Doğu Marmara	91.1	3.7	2.7	0.3	0.3	1.5	0.0	0.0	0.1	0.2	100.0	1.7	3.1	1,059	
Batı Anadolu	93.1	4.5	0.7	0.8	0.1	0.7	0.0	0.0	0.0	0.0	100.0	0.7	0.8	1,010	
Akdeniz	91.0	4.8	2.0	0.6	0.4	0.9	0.1	0.2	0.0	0.0	100.0	1.2	2.7	1,805	
Orta Anadolu	92.6	4.2	0.7	0.5	0.3	1.1	0.1	0.2	0.1	0.2	100.0	1.5	1.4	657	
Batı Karadeniz	93.2	2.3	0.6	1.1	0.3	2.5	0.0	0.0	0.0	0.0	100.0	2.5	0.8	635	
Doğu Karadeniz	95.6	1.7	1.3	0.2	0.2	0.8	0.0	0.0	0.2	0.0	100.0	1.0	1.6	427	
Kuzeydoğu Anadolu	92.9	2.5	2.3	0.4	0.5	0.7	0.0	0.6	0.0	0.0	100.0	1.3	3.4	556	
Ortadoğu Anadolu	94.9	1.6	1.9	0.5	0.3	0.6	0.0	0.1	0.0	0.1	100.0	0.7	2.3	895	
Güneydoğu Anadolu	95.4	1.6	1.9	0.2	0.0	0.7	0.1	0.1	0.0	0.1	100.0	0.8	2.0	2,003	
Hanehalkı refah düzeyi															
En düşük	93.9	2.0	2.0	0.5	0.4	1.0	0.0	0.2	0.0	0.1	100.0	1.2	2.6	3,110	
Düşük	90.7	3.9	2.2	0.6	0.5	1.6	0.2	0.1	0.1	0.1	100.0	2.0	3.1	2,805	
Orta	91.9	4.3	1.4	0.7	0.6	0.9	0.1	0.0	0.0	0.1	100.0	1.1	2.1	2,554	
Yüksek	93.5	4.1	0.6	0.8	0.0	0.8	0.1	0.1	0.0	0.0	100.0	0.9	0.9	2,397	
En yüksek	93.7	4.2	0.2	0.8	0.3	0.6	0.1	0.0	0.1	0.0	100.0	0.8	0.6	2,298	
Toplam <15	94.0	3.3	1.0	0.5	0.3	0.6	0.1	0.1	0.0	0.0	100.0	0.8	1.5	10,898	
Toplam <18	92.7	3.6	1.4	0.7	0.4	1.0	0.1	0.1	0.0	0.0	100.0	1.2	1.9	13,164	

Not: Bu tablo hanehalkının *de jure* üyelerine göre hazırlanmıştır.

¹ Anne ve babasından biri ya da ikisi ölmüş veya anne ve babasının hayatta olduğu bilgisi bulunmayan çocukları kapsar.

Bundan önce bahsi geçen tablodaki sonuçlar göstermektedir ki 18 yaş altındaki çocukların büyük çoğunluğu (yüzde 93) her iki ebeveyni ile birlikte yaşamaktadır. Çocukların anne-babalarla birlikte yaşama durumu temel özelliklere göre çok küçük farklılıklar göstermektedir, tek istisna çocukların yaşıdır. Beklendiği gibi her iki ebeveyni ile birlikte yaşayan çocukların oranı artan yaşla birlikte azalmaktadır.

On sekiz yaş altı çocukların yüzde 6'sı sadece bir ebeveyn ile birlikte yaşamaktadır, yüzde 5'i annesi ile, yüzde 1'i ise babası ile birlikte yaşamaktadır. Çocukların yüzde 2'si diğer ebeveyni öldüğü için sadece bir ebeveyni ile birlikte yaşamaktadır. 18 yaş altı çocuklar arasında evlatlık olan çocukların (öz anne ve babasının herhangi biri ile birlikte yaşamayan çocuklar) oranı sadece yüzde 1 iken öksüz çocukların (öz anne veya babasından herhangi biri hayatta olmayan çocuklar) oranı yüzde 2'dir.

2.3 Hanehalkı Nüfusunun Eğitimi

Sahip olunan eğitim düzeyi bireysel ekonomik ve sosyal refahın önemli bir belirleyicidir. Üreme davranışı, gebeliği önleyici yöntem kullanımı, çocuk sağlığı gibi pek çok olgu hanehalkı üyelerinin eğitim düzeyinden etkilenmektedir. 2012 yılı öncesinde Türkiye'de 8 yıllık zorunlu ilköğretim eğitimi, 5 yıllık birinci kademe ve 3 yıllık ikinci kademe eğitimden oluşmaktaydı. Ağustos 2012 itibarıyla zorunlu eğitim 5 yaşında başlamakta ve 4 yıl ilkokul, 4 yıl ortaokul ve 4 yıl lise olarak 12 yıl sürmektedir. Önceki TNSA'larla karşılaştırılabilirliği korumak amacıyla bu bölümde sonuçlar 6 yaş ve üzeri için sunulmaktadır. Ayrıca lise eğitimi 3 yıl ve üzeri olarak alınmıştır. Hanehalkı görüşmelerinden elde edilen bilgiler hem hanehalkı üyelerinin eğitim durumlarına hem de çocuk ve genç yetişkinlerin eğitime katılımlarına ilişkin olarak değerlendirilebilir.

2.3.1 Hanehalkı Üyelerinin Eğitim Düzeyi

Tablo 2.5.1 ve 2.5.2 sırasıyla altı yaş ve üstü *de facto* erkek ve kadın hanehalkı nüfusunun eğitim düzeyine göre dağılımını göstermektedir. Bu tabloların karşılaştırılması erkekler ve kadınlar arasında eğitim düzeyi farklılıkları olduğunu göstermektedir. Genel olarak bakıldığında TNSA-2013 örnekleminde yer alan hanehalklarında erkeklerin yüzde 84'ü ilkokul veya üzerini tamamlamışken bu oran kadınlarda yüzde 72'dir. Erkek nüfusun ortanca tamamlanmış eğitim süresi (6.9 yıl) kadın nüfusun ortanca değerinden (4.7 yıl) yüksektir.

Eğitim seviyelerindeki değişimin yaş gruplarına göre incelenmesi, hem erkeklerde hem de kadınlarda zaman içinde eğitime katılımın belirgin şekilde arttığını ortaya koymaktadır. Örneğin, 20-24 yaş grubunda yer alan nüfusun ortanca eğitim süresi (erkekler için 10.5, kadınlar için 9.9 yıl), 40-44 yaş grubunda yer alan nüfusun neredeyse iki katıdır (erkekler için 5.7, kadınlar için 4.6 yıl).

Tablo 2.5.1 Hanehalkı nüfusunun eğitim düzeyi: erkekler

Altı ve üzeri yaşta erkek *de facto* hanehalkı nüfusunun temel özelliklere göre tamamladığı veya devam ettiği en yüksek eğitim düzeyinin yüzde dağılımı ve ortanca eğitim süresi, Türkiye 2013

Temel özellik	Eğitimi yok/ İlkokulu bitirmemiş	İlkokul ¹	Ortaokul ²	Lise ve üzeri ³	Cevapsız	Toplam	Sayı	Ortanca eğitim süresi
Yaş								
6-9	98.4	1.5	0.0	0.0	0.1	100.0	1,461	0.8
10-14	14.2	70.2	15.4	0.1	0.1	100.0	1,866	5.6
15-19	1.3	5.2	78.8	14.7	0.0	100.0	1,720	8.7
20-24	3.4	7.9	29.7	58.6	0.3	100.0	1,532	10.5
25-29	4.3	16.5	23.0	56.1	0.1	100.0	1,535	10.3
30-34	4.6	29.8	16.4	48.9	0.4	100.0	1,673	9.2
35-39	3.6	38.9	13.0	44.4	0.1	100.0	1,482	7.8
40-44	4.1	49.2	12.2	34.1	0.4	100.0	1,349	5.7
45-49	5.8	50.6	13.3	30.3	0.0	100.0	1,247	5.0
50-54	6.7	46.6	14.3	31.8	0.6	100.0	1,176	5.0
55-59	10.5	50.8	10.5	27.7	0.5	100.0	978	4.8
60-64	13.2	55.7	10.0	20.3	0.7	100.0	821	4.7
65+	37.0	43.4	4.9	13.5	1.1	100.0	1,489	4.3
Yerleşim yeri								
Kent	14.2	31.4	20.7	33.4	0.3	100.0	14,440	7.3
Kır	22.8	45.8	17.6	13.4	0.4	100.0	3,904	4.7
Bölge								
Batı	13.0	35.3	20.4	30.9	0.3	100.0	7,840	7.1
Güney	18.0	37.2	20.4	24.2	0.2	100.0	2,291	5.7
Orta	12.8	32.6	18.8	35.6	0.2	100.0	3,750	7.4
Kuzey	16.5	36.4	18.3	28.2	0.5	100.0	1,280	6.0
Doğu	25.8	31.7	20.9	21.1	0.4	100.0	3,181	5.3
NUTS 1 Bölgeleri								
İstanbul	13.6	33.7	21.7	30.8	0.2	100.0	3,832	7.2
Batı Marmara	10.8	42.2	14.7	32.1	0.2	100.0	724	5.9
Ege	11.9	40.4	18.6	28.2	0.9	100.0	2,181	6.2
Doğu Marmara	14.4	31.3	20.9	33.3	0.1	100.0	1,748	7.3
Batı Anadolu	10.2	29.1	17.7	43.0	0.0	100.0	1,887	7.9
Akdeniz	18.0	37.2	20.4	24.2	0.2	100.0	2,291	5.7
Orta Anadolu	17.2	33.1	21.5	28.0	0.3	100.0	855	7.0
Batı Karadeniz	15.4	37.3	19.0	28.0	0.4	100.0	1,013	6.1
Doğu Karadeniz	16.8	35.3	19.5	27.8	0.6	100.0	630	6.2
Kuzeydoğu Anadolu	21.8	38.5	19.0	20.2	0.4	100.0	553	5.0
Ortadoğu Anadolu	23.6	32.7	22.9	20.3	0.6	100.0	864	5.7
Güneydoğu Anadolu	28.2	29.1	20.5	21.9	0.3	100.0	1,764	5.4
Hanehalkı refah düzeyi								
En düşük	30.6	44.4	17.5	7.1	0.5	100.0	3,468	4.5
Düşük	19.2	43.2	20.8	16.2	0.6	100.0	3,545	4.9
Orta	14.1	37.2	23.4	25.2	0.2	100.0	3,749	6.7
Yüksek	9.5	30.7	21.8	37.8	0.2	100.0	3,824	7.8
En yüksek	8.4	18.0	16.5	56.9	0.2	100.0	3,756	10.4
Toplam	16.1	34.4	20.0	29.1	0.3	100.0	18,343	6.9

¹ İlkokulda 4 veya 5 yıl eğitim almış.

² Ortaokulda geçirdiği yıla göre göre 3 veya 4 yıl eğitim almış (2012 yılı öncesi veya sonrası).

³ En az 3 yıllık lise veya dengi okul eğitimi almış.

Tablo 2.5.2 Hanehalkı nüfusunun eğitim düzeyi: kadınlar

Altı ve üzeri yaştaki kadın *de facto* hanehalkı nüfusunun tamamladığı veya devam ettiği en yüksek eğitim düzeyinin ve ortanca eğitim süresinin seçilmiş özelliklere göre yüzde dağılımı, Türkiye 2013

Temel özellik	Eğitimi yok/ İlkokulu bitirmemiş	İlkokul ¹	Ortaokul ²	Lise ve üzeri ³	Cevapsız	Toplam	Sayı	Ortanca eğitim süresi
Yaş								
6-9	98.6	1.4	0.0	0.0	0.0	100.0	1,380	0.8
10-14	12.4	69.9	17.5	0.1	0.0	100.0	1,897	5.7
15-19	3.1	7.3	70.7	18.9	0.1	100.0	1,635	8.9
20-24	10.8	10.3	30.2	48.6	0.0	100.0	1,467	9.9
25-29	13.2	27.0	14.7	45.1	0.0	100.0	1,643	7.8
30-34	13.5	40.7	10.9	35.0	0.0	100.0	1,727	4.9
35-39	11.1	53.4	7.8	27.7	0.0	100.0	1,609	4.8
40-44	17.8	53.4	7.9	20.8	0.1	100.0	1,343	4.6
45-49	24.3	51.3	6.0	18.4	0.1	100.0	1,125	4.5
50-54	28.1	48.0	5.9	17.7	0.4	100.0	1,407	4.5
55-59	37.0	45.9	3.9	12.9	0.3	100.0	1,054	4.3
60-64	49.1	37.3	2.8	10.2	0.6	100.0	770	4.0
65+	67.5	24.4	1.9	5.6	0.6	100.0	1,800	0.0
Yerleşim yeri								
Kent	24.1	35.5	15.8	24.5	0.1	100.0	14,615	4.9
Kır	42.5	38.1	12.5	6.6	0.2	100.0	4,249	4.2
Bölge								
Batı	21.5	38.6	15.7	23.9	0.2	100.0	7,858	4.9
Güney	28.8	36.8	16.0	18.2	0.1	100.0	2,310	4.7
Orta	24.1	38.7	13.8	23.3	0.1	100.0	3,839	4.8
Kuzey	33.2	34.4	13.5	18.7	0.3	100.0	1,414	4.6
Doğu	45.8	27.4	14.9	11.8	0.1	100.0	3,444	4.2
NUTS 1 Bölgeleri								
İstanbul	21.6	35.6	17.8	24.8	0.2	100.0	3,682	5.0
Batı Marmara	18.8	46.2	12.3	22.7	0.0	100.0	775	4.7
Ege	22.9	41.5	13.5	22.0	0.1	100.0	2,357	4.8
Doğu Marmara	23.7	39.3	14.3	22.5	0.2	100.0	1,783	4.8
Batı Anadolu	17.2	39.9	13.0	29.9	0.0	100.0	1,793	5.0
Akdeniz	28.8	36.8	16.0	18.2	0.1	100.0	2,310	4.7
Orta Anadolu	31.2	34.6	15.2	18.8	0.1	100.0	907	4.7
Batı Karadeniz	31.5	35.7	15.1	17.4	0.4	100.0	1,117	4.6
Doğu Karadeniz	34.6	33.2	13.3	18.8	0.1	100.0	698	4.6
Kuzeydoğu Anadolu	45.1	28.7	15.2	10.8	0.2	100.0	621	4.2
Ortadoğu Anadolu	42.5	30.0	14.6	12.8	0.1	100.0	965	4.3
Güneydoğu Anadolu	47.7	25.7	15.0	11.6	0.1	100.0	1,858	4.1
Hanehalkı refah düzeyi								
En düşük	52.6	33.6	11.3	2.3	0.2	100.0	3,672	3.1
Düşük	35.7	41.3	15.1	7.7	0.2	100.0	3,744	4.4
Orta	25.8	42.5	16.5	15.0	0.1	100.0	3,738	4.7
Yüksek	17.4	38.6	17.4	26.5	0.1	100.0	3,849	5.1
En yüksek	11.0	24.6	14.8	49.5	0.2	100.0	3,862	10.1
Toplam	28.2	36.1	15.1	20.5	0.1	100.0	18,864	4.7

¹ İlkokulda 4 veya 5 yıl eğitim almış.

² Ortaokulda geçirdiği yıla göre göre 3 veya 4 yıl eğitim almış (2012 yılı öncesi veya sonrası).

³ En az 3 yıllık lise veya dengi okul eğitimi almış.

Kadınlar ve erkekler arasındaki eğitime katılım farklılıkları halen devam etmesine rağmen fark genç kuşaklarda azalmıştır. 20-24 yaş grubunda cinsiyet farkı 0.6 iken 30-34 yaş grubunda bu fark 4.3 yıldır.

Ortanca tamamlanan eğitim süresi kentsel alanlarda kırsal alanlardakinden daha yüksektir. Tablo 2.5.1 ve 2.5.2 eğitime katılımında cinsiyet farklılıklarının kentsel alanlarda daha büyük olduğunu göstermektedir. Kırsal alanlarda ortanca tamamlanan eğitim süresi farkı 0.5 yıl iken (erkekler için 4.7 yıl ve kadınlar için 4.2 yıl), kentsel alanlarda bu fark 2.4 yıldır (erkekler için 7.3 yıl ve kadınlar için 4.9 yıl).

Bölgelere göre eğitime katılımında cinsiyet farklılıkları en çok Doğu bölgesinde göze çarpmaktadır. Doğu bölgesinde erkeklerin yüzde 74'ü ilkokulu tamamlamışken bu oran kadınlarda yüzde 54'tür. Ancak Doğu bölgesinde erkekler ve kadınlar arasındaki ortanca eğitim süresi farkı 1.1 yıl iken, bu fark Batı'da 2.3 yıl, Güney'de 2.6 yıldır. NUTS-1 bölgeleri arasında Güneydoğu Anadolu ve Kuzeydoğu Anadolu bölgeleri ortanca eğitim süresi olarak en düşük eğitime katılım düzeyleri ile ön plana çıkmaktadır.

Eğitime katılım hanehalkının refah düzeyi ile yakından ilişkilidir; en yoksul refah düzeyindeki hanelerde yer alan erkeklerin yüzde 31'i, kadınların ise yüzde 53'ü ya hiç eğitim almamış ya da ilkokulu bitirmemiştir. Lise ve üzeri eğitime sahip olanların yüzdesi ise erkeklerde yüzde 7 iken, kadınlarda yüzde 2'yi geçmemektedir. En yüksek refah düzeyindeki erkeklerin sadece yüzde 8'i ve kadınların sadece yüzde 11'i hiç eğitim almamış ya da ilkokulu tamamlamamışken, kadınların yarısı (yüzde 50) ve erkeklerin yüzde 57'si lise ve üzeri eğitime sahiptir. Ayrıca en zengin refah düzeyindeki erkeklerin ortanca eğitim süreleri, en yoksul refah düzeyindeki erkeklerin eğitim sürelerinin iki katından daha fazla iken, kadınlarda üç katından daha fazladır.

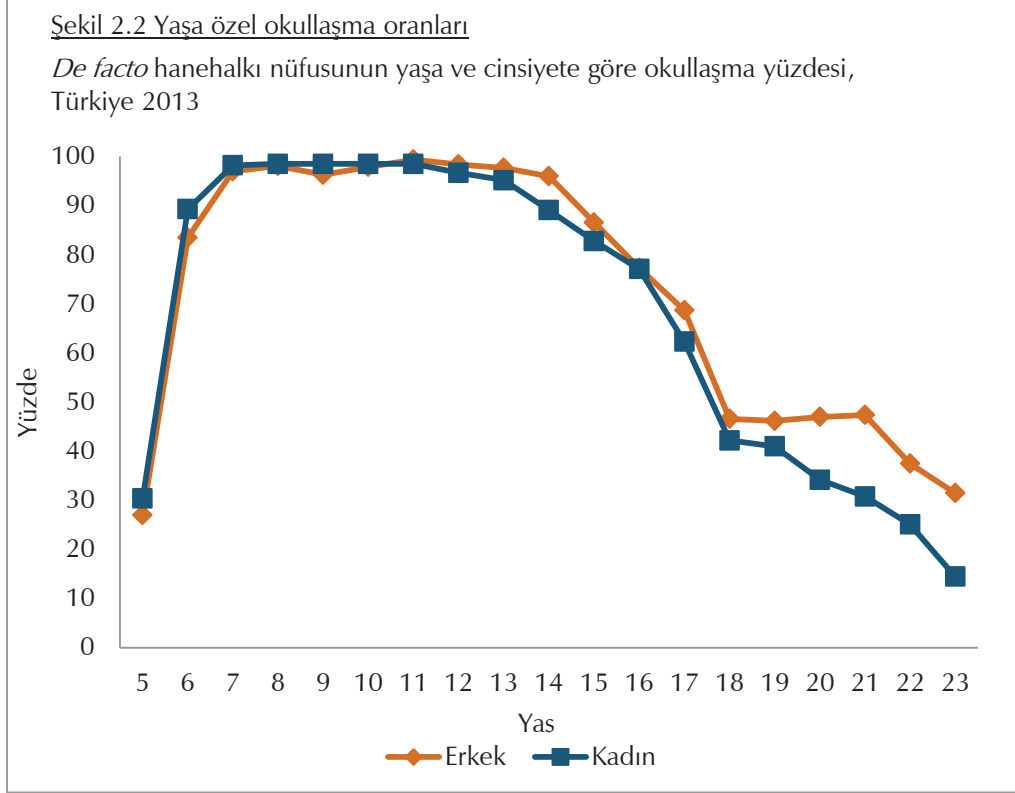
2.3.2 Okula Devam Etme Oranları

TNSA-2013'te 4-24 yaş grubundaki hanehalkı nüfusunun araştırma tarihinde okula devam etme durumuna ilişkin bilgi toplanmıştır ancak bu bölümde 6-24 yaş grubu için sonuçlar sunulmaktadır. Nüfusun cinsiyete göre yaşa-özel okula devam oranları Şekil 2.2.'de gösterilmektedir.

Altı yaşındaki çocuklar arasında gözlenen düşük okula devam etme oranları, bu yaş grubundaki bazı çocukların okulun başladığı tarihte henüz 6 yaşını doldurmamış olmasından kaynaklanmaktadır. Genel olarak 15 yaşın altındaki çocukların çoğunluğu okula devam etmektedir. Ancak erkek çocuklar arasında okula devam etme oranları genel olarak kız çocuklarına göre yüksektir. Cinsiyetler arasındaki eğitim farklılığı yaş ile birlikte bir miktar artmakta ve özellikle ilkokul sonrasında (13 yaş ve üstü) farklılık daha da büyümektedir.

Tablo 2.6.1 ve 2.6.2'de yerleşim yerine, bölgeye, hanehalkı refah düzeyine göre net okullaşma oranları (NOO) ve brüt okullaşma oranları (BOO) verilmektedir. NOO, resmi olarak okul çağında olan, yani ilkokul ve ortaokul için 6-13 yaş, lise için 14-16 yaşında olan erkek ve kadınların eğitime devam etme durumlarını göstermektedir. BOO, 24 yaşına kadar hangi yaşta olursa olsun erkek ve kadınların toplam eğitime katılımını göstermektedir ve belli

bir okul seviyesi için o okuldaki nüfusun yüzdesidir. BOO genellikle NOO'ndan yüksektir. Bunun nedeni BOO'nın ilgili eğitim seviyesine göre yaşı büyük veya küçük olan kişileri de içermesidir. Araştırma tarihindeki eğitim yılının herhangi bir zamanında okula kayıtlı olan öğrenciler halen okula devam ediyor olarak kabul edilmişlerdir.

Tablo 2.6.1 ve 2.6.2’de 6-13 yaş arası çocukların yüzde 94’ünün ilkokul ve ortaokula devam ettiği ve 14-16 yaş arasındaki çocukların yüzde 76’sının lise eğitimine devam ettiği görülmektedir. İlkokul ve ortaokul zorunlu olduğu için ilköğretim çağındaki erkek ve kız çocukların okula devam etme oranları hemen hemen aynıdır, her on erkek ve kız çocuktan dokuzundan fazlası ilkokul ve ortaokula devam etmektedir. Lise eğitimine devam etme oranı ilkokul ve ortaokula devam etme oranından oldukça düşük olmasına rağmen erkekler ve kızlar arasındaki farklılık da görece olarak daha düşüktür (erkekler için yüzde 77 ve kadınlar için yüzde 76).

İlkokul ve ortaokul düzeyinde, hem NOO hem de BOO kırsal ve kent arasında çok fazla farklılaşmamaktadır. Lise düzeyinde ise NOO kentte yüzde 81 iken kırsal alanlarda yüzde 59; BOO kentte yüzde 127 iken kırsal alanlarda yüzde 88'dir. Doğu bölgesi ve diğer bölgeler arasında lise düzeyinde eğitime devam etmede belirgin bir farklılaşma vardır. Lise düzeyindeki NUTS 1 bölgesel farklılaşmaları, ilkokul ve ortaokul düzeyindeki farklılaşmalardan daha çok göze çarpmaktadır; örneğin Ortadoğu Anadolu'da yüzde 55 gibi düşük bir düzeyde olan NOO, Batı Marmara'da yüzde 90 gibi yüksek bir düzeye çıkmaktadır. Refah düzeyine göre bakıldığında sonuçlar, hem ilköğretim hem de lise düzeylerinde okula devam etme oranlarının zengin hanelerde daha yüksek olduğunu göstermektedir. Ancak refah düzeyinin lise eğitime devam etme oranları üzerindeki etkisi daha büyüktür. En yoksul refah düzeyinde yer alan hanelerde yaşayan çocukların yüzde 50'si lise eğitime devam ederken, en zengin refah düzeyindeki hanelerde yaşayan çocukların yüzde 94'ü liseye devam etmektedir.

Eğitimde cinsiyet farklılığı endeksi (ECFE), kız çocuklarının NOO'sunun, erkekler çocukların NOO'suna oranıdır. ECFE, BOO için de aynı şekilde hesaplanmaktadır. Eğitimde cinsiyet farklılığı endeksleri hem ilkokul ve ortaokul hem de lise düzeyleri için Tablo 2.6.1 ve 2.6.2'de verilmektedir. ECFE okula devam oranlarında cinsiyet farklılıklarının boyutunu ortaya koymaktadır. Eğer eğitimde cinsiyet farkı yoksa, ECFE 1 değerini alacak, erkekler lehine cinsiyet farkı büyüdükçe ECFE 0 değerine yaklaşacaktır. Cinsiyet farkının kız çocukların lehine olması durumunda ECFE birin üzerinde bir değer alacaktır.

İlköğretim çağı için ECFE (NOO), erkek ve kız çocukları arasında neredeyse hiç farklılık olmadığını gösterir şekilde 1.01'dir. Benzer şekilde lise için ECFE, erkek-kız okula devam etme oranlarında az bir farklılığa işaret ederek 0.9 olarak bulunmuştur. Durum, TNSA-2008 ve TNSA-2013 arasında iyileşme göstermiştir. TNSA-2008'de bu değerler ilkokul ve ortaokul için 0.98, lise için 0.88 idi.

İlköğretim düzeyi için ECFE'de kent-kırsal farklılaşması azdır (1.01 ve 1.00), ancak lise düzeyinde kayda değer farklılıklar vardır (kentsel alanlar için 0.93 ve kırsal alanlar için 0.79). Bütün bölgelerde ilkokul ve ortaokul düzeyinde cinsiyet farklılığı yok olmuştur. Ancak beklendiği gibi lise düzeyinde belirgin bölgesel farklılıklar vardır; ülkenin doğu kesiminde yer alan bölgelerde yaşayan kız çocukları özellikle dezavantajlı durumdadır. Hanelerin refah düzeylerine bakıldığında, lise eğitimi için cinsiyet farklılığı en yoksul refah düzeyinde en yüksek iken (0.74), düşük ve orta refah düzeylerinde kız çocukları lehinedir (sırasıyla 1.03 ve 1.01).

Tablo 2.6.1 Okullaşma oranları: ilkokul ve ortaokul¹

Okul düzeyine, cinsiyete, eğitimde cinsiyet farklılığı endeksine ve temel özelliklere göre *de facto* hanehalkı nüfusunun net okullaşma oranları (NOO) ve brüt okullaşma oranları (BOO), Türkiye 2013

Temel özellik	Net okullaşma oranı ²				Brüt okullaşma oranı ³			
	Erkek	Kadın	Toplam	Eğitimde cinsiyet farklılığı endeksi ⁴	Erkek	Kadın	Toplam	Eğitimde cinsiyet farklılığı endeksi ⁴
Yerleşim yeri								
Kent	94.0	94.8	94.4	1.01	101.5	102.2	101.8	1.01
Kır	94.1	94.0	94.1	1.00	104.6	104.8	104.7	1.00
Bölge								
Batı	94.8	95.5	95.1	1.01	102.4	101.3	101.8	0.99
Güney	93.8	93.6	93.7	1.00	102.2	99.9	101.2	0.98
Orta	94.3	96.0	95.1	1.02	101.4	104.8	103.0	1.03
Kuzey	96.1	96.5	96.3	1.00	104.7	104.1	104.4	0.99
Doğu	92.5	92.7	92.6	1.00	102.0	104.8	103.4	1.03
NUTS 1 Bölgeleri								
İstanbul	93.2	95.4	94.3	1.02	99.4	99.2	99.3	1.00
Batı Marmara	95.7	97.7	96.6	1.02	101.2	100.4	100.8	0.99
Ege	97.5	95.9	96.7	0.98	106.1	105.0	105.5	0.99
Doğu Marmara	95.7	94.3	95.0	0.99	105.0	104.5	104.7	1.00
Batı Anadolu	92.7	97.0	94.9	1.05	100.6	104.4	102.6	1.04
Akdeniz	93.8	93.6	93.7	1.00	102.2	99.9	101.2	0.98
Orta Anadolu	95.7	93.5	94.7	0.98	104.1	103.0	103.6	0.99
Batı Karadeniz	96.3	96.9	96.6	1.01	105.4	104.8	105.1	0.99
Doğu Karadeniz	95.3	96.9	96.1	1.02	101.7	104.8	103.2	1.03
Kuzeydoğu Anadolu	94.6	92.6	93.6	0.98	106.2	102.0	104.0	0.96
Ortadoğu Anadolu	92.2	91.7	92.0	0.99	101.8	104.2	103.1	1.02
Güneydoğu Anadolu	92.1	93.2	92.6	1.01	101.0	105.8	103.4	1.05
Hanehalkı refah düzeyi								
En düşük	90.7	90.9	90.8	1.00	101.2	102.8	102.0	1.02
Düşük	95.4	94.6	95.0	0.99	105.4	102.0	103.7	0.97
Orta	95.8	98.0	96.9	1.02	105.9	105.6	105.7	1.00
Yüksek	93.9	95.1	94.5	1.01	99.3	102.5	100.9	1.03
En yüksek	95.3	95.7	95.5	1.00	98.8	101.1	99.9	1.02
Toplam	94.1	94.6	94.3	1.01	102.2	102.8	102.5	1.01

¹ Sekiz yıllık eğitimi tamamlamış olanları kapsar.

² İllkokul ve ortaokul için NOO, ilkokul ve ortaokul çağında olup (6-13 yaş) ilkokul ve ortaokula devam eden nüfusun ilkokul ve ortaokul çağındaki nüfusa oranıdır. Tanımı gereği NOO, yüzde100'ü geçemez.

³İllkokul ve ortaokul için BOO, hangi yaşta olursa olsun ilkokul ve ortaokula devam eden nüfusun resmi olarak ilkokul ve ortaokul çağındaki nüfusa (6-13 yaş) oranıdır. Eğer ilgili eğitim seviyesine göre yaşı büyük veya küçük olan çok sayıda çocuk varsa, BOO yüzde 100'ün üzerine çıkabilir.

⁴ İllkokul ve ortaokul için eğitimde cinsiyet farklılığı endeksi (ECFE), ilkokul ve ortaokul çağındaki kız çocuklarının NOO'sunun, erkek çocukların NOO'suna oranıdır. ECFE, BOO için de aynı şekilde hesaplanmaktadır.

Tablo 2.6 2 Okullaşma oranları: lise

Okul düzeyine, cinsiyete, eğitimde cinsiyet farklılığı endeksine ve temel özelliklere göre *de facto* hanehalkı nüfusunun net okullaşma oranları (NOO) ve brüt okullaşma oranları (BOO), Türkiye 2013

Temel özellik	Net okullaşma oranı ¹				Brüt okullaşma oranı ²			
	Erkek	Kadın	Toplam	Eğitimde cinsiyet farklılığı endeksi ³	Erkek	Kadın	Toplam	Eğitimde cinsiyet farklılığı endeksi ³
Yerleşim yeri								
Kent	80.1	82.0	81.0	1.02	131.0	122.2	126.7	0.93
Kır	64.3	53.2	58.6	0.83	98.0	77.9	87.7	0.79
Bölge								
Batı	80.2	84.6	82.4	1.05	128.8	122.7	125.8	0.95
Güney	76.2	78.9	77.5	1.04	125.4	113.1	119.3	0.90
Orta	80.7	83.2	81.9	1.03	137.2	124.2	130.9	0.91
Kuzey	89.0	84.9	87.1	0.95	133.7	129.0	131.5	0.96
Doğu	64.6	51.7	57.9	0.80	101.7	82.6	91.9	0.81
NUTS 1 Bölgeleri								
İstanbul	82.4	81.8	82.1	0.99	138.2	116.7	127.4	0.84
Batı Marmara	87.8	92.0	90.0	1.05	124.1	144.9	134.9	1.17
Ege	72.9	87.2	80.0	1.20	110.5	121.1	115.8	1.10
Doğu Marmara	75.8	85.5	80.2	1.13	119.2	129.6	123.9	1.09
Batı Anadolu	80.6	83.9	82.1	1.04	138.7	124.9	132.3	0.90
Akdeniz	76.2	78.9	77.5	1.04	125.4	113.1	119.3	0.90
Orta Anadolu	86.9	81.5	84.4	0.94	151.8	133.1	143.0	0.88
Batı Karadeniz	88.7	86.7	87.7	0.98	144.9	131.7	138.0	0.91
Doğu Karadeniz	91.4	82.0	87.0	0.90	129.4	117.4	123.8	0.91
Kuzeydoğu Anadolu	64.1	49.5	56.7	0.77	112.2	76.6	94.1	0.68
Ortadoğu Anadolu	64.8	46.3	54.5	0.71	109.0	83.0	94.5	0.76
Güneydoğu Anadolu	64.6	54.9	59.8	0.85	95.9	84.1	90.0	0.88
Hanehalkı refah düzeyi								
En düşük	58.4	42.1	50.2	0.72	89.4	66.3	77.8	0.74
Düşük	65.3	74.5	70.0	1.14	103.0	106.6	104.8	1.03
Orta	80.2	83.7	81.8	1.04	125.4	127.1	126.2	1.01
Yüksek	88.3	85.5	87.0	0.97	152.1	134.5	143.7	0.88
En yüksek	94.0	94.5	94.3	1.01	154.3	131.0	141.9	0.85
Toplam	76.7	75.5	76.1	0.98	124.0	112.1	118.1	0.90

¹ Lise için NOO, lise çağında olup (14-16 yaş) liseye devam eden nüfusun lise çağındaki nüfusa oranıdır. Tanımı gereği NOO, yüzde 100'ü geçemez.

² Lise için BOO, hangi yaşta olursa olsun liseye devam eden nüfusun resmi olarak lise çağındaki nüfusa (14-16 yaş) oranıdır. Eğer ilgili eğitim seviyesine göre yaşı büyük veya küçük olan çok sayıda çocuk varsa, BOO yüzde 100'ün üzerine çıkabilir.

³ Lise için eğitimde cinsiyet farklılığı endeksi (ECFE), lise çağındaki kız çocuklarının NOO'sunun, erkek çocukların NOO'suna oranıdır. ECFE, BOO için de aynı şekilde hesaplanmaktadır.

2.3.3 Sınıf Tekrarlama ve Okulu Terk Etme

Sınıf tekrarlama ve okulu terk etme oranları öğrencilerin okula devam durumlarını ortaya koymaktadır. Sınıf tekrarlama oranı, bir önceki eğitim yılında devam ettikleri sınıfları araştırma sırasındaki eğitim yılında tekrar eden öğrencilerin yüzdesidir. Okul terk etme oranı ise, bir önceki eğitim yılında okula devam eden ancak araştırma sırasındaki eğitim yılında okula devam etmeyen öğrencilerin yüzdesidir. Çocukların bir önceki eğitim yılında devam

ettikleri sınıfı sorarak sınıf tekrarlama ve okulu terk etme oranlarını hesaplamak mümkündür. Sınıf tekrarlama ve okulu terk etme oranları, tüm çocukların eğitim yılının sonunda bir sonraki sınıfa geçmesi durumunda sıfıra yaklaşır. Eğitim sisteminde sınıf tekrarlama/okulu terk etmeyi sağlayan bir uygulama olmadığı sürece okul terk oranlarında ve özellikle de sınıf tekrarlama oranlarında sınıflara göre farklılıklar görülmektedir.

Tablo 2.7.1 Sınıf tekrarlama oranı

Bir önceki okul yılı ilkokul veya ortaokula devam etmiş 4-24 yaşlarındaki *de facto* hanehalkı nüfusunun sınıf ve temel özelliklere göre sınıf tekrarlama oranları, Türkiye 2013

Temel özellik	Sınıf							
	1	2	3	4	5	6	7	8
Cinsiyet								
Erkek	0.4	0.6	0.0	0.5	1.1	0.4	0.2	0.5
Kadın	0.2	0.0	0.3	0.0	0.5	0.0	0.0	0.1
Yerleşim yeri								
Kent	0.2	0.3	0.2	0.2	0.9	0.3	0.1	0.4
Kır	0.5	0.3	0.0	0.5	0.5	0.0	0.0	0.0
Bölge								
Batı	0.1	0.0	0.4	0.0	0.0	0.0	0.0	0.4
Güney	0.0	1.4	0.0	0.6	1.2	0.0	0.0	0.0
Orta	0.0	0.0	0.0	1.0	0.0	0.0	0.5	0.0
Kuzey	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.5
Doğu	0.9	0.4	0.0	0.0	2.2	0.9	0.0	0.4
Bölge (NUTS 1)								
İstanbul	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Batı Marmara	2.2	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Ege	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Doğu Marmara	0.0	0.0	2.1	0.0	0.0	0.0	0.0	1.6
Batı Anadolu	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Akdeniz	0.0	1.4	0.0	0.6	1.2	0.0	0.0	0.0
Orta Anadolu	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	1.8	0.0
Batı Karadeniz	0.0	0.0	0.0	4.5	0.0	0.0	0.0	0.0
Doğu Karadeniz	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.9
Kuzeydoğu Anadolu	0.0	3.0	0.0	0.0	2.8	0.0	0.0	0.0
Orta Doğu Anadolu	1.6	0.0	0.0	0.0	2.0	1.0	0.0	0.0
Güneydoğu Anadolu	0.8	0.0	0.0	0.0	2.2	1.1	0.0	0.7
Hanehalkı refahı								
En düşük	1.0	0.5	0.0	0.0	1.0	0.0	0.0	0.0
Düşük	0.0	0.0	0.0	1.3	0.0	0.7	0.0	0.6
Orta	0.3	0.0	0.0	0.0	0.0	0.3	0.5	0.0
Yüksek	0.0	1.1	0.0	0.0	3.0	0.0	0.0	0.9
En yüksek	0.0	0.0	1.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Toplam	0.3	0.3	0.2	0.3	0.8	0.2	0.1	0.3

Not: Sınıf tekrarlama oranı, bir önceki eğitim yılında devam ettikleri sınıfı araştırma sırasındaki eğitim yılında tekrar eden öğrencilerin yüzdesidir.

Tablo 2.7.1 bir önceki okul yılı ilkokul veya ortaokula devam etmiş 4-24 yaşlarındaki *de facto* hanehalkı nüfusunun sınıf tekrarlama oranlarını göstermektedir. Bu tabloya göre genellikle sınıf tekrarlama oranları yüzde 1'den azdır.

Tablo 2.7.2 Okul terk oranları

Bir önceki okul yılı ilkokul veya ortaokula devam etmiş 4-24 yaşlarındaki *de facto* hanehalkı nüfusunun sınıf ve temel özelliklere göre okul terk oranları, Türkiye 2013

Temel özellik	Sınıf							
	1	2	3	4	5	6	7	8
Cinsiyet								
Erkek	0.3	0.0	1.4	0.7	0.4	0.4	1.2	4.5
Kadın	0.0	0.7	0.0	0.4	4.7	1.0	2.5	8.8
Yerleşim yeri								
Kent	0.1	0.4	0.9	0.7	2.8	0.7	1.9	4.6
Kır	0.3	0.0	0.0	0.0	2.3	0.8	1.6	12.4
Bölge								
Batı	0.0	0.0	1.8	0.2	3.0	0.8	3.4	4.6
Güney	0.0	1.0	0.0	1.8	5.5	0.9	0.0	6.5
Orta	0.4	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	4.5
Kuzey	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.4	1.4	0.5
Doğu	0.3	0.7	0.0	0.6	2.1	1.1	2.1	11.7
Bölge (NUTS 1)								
İstanbul	0.0	0.0	3.3	0.0	4.5	0.0	4.9	6.2
Batı Marmara	0.0	0.0	0.0	2.6	0.0	0.0	0.0	0.0
Ege	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	2.4	5.6
Doğu Marmara	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	3.7	0.0	1.6
Batı Anadolu	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	4.0
Akdeniz	0.0	1.0	0.0	1.8	5.5	0.9	0.0	6.5
Orta Anadolu	1.4	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	5.3
Batı Karadeniz	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	1.9	2.6
Doğu Karadeniz	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.8	0.0	0.9
Kuzeydoğu Anadolu	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.9	0.0	16.8
Orta Doğu Anadolu	1.0	0.0	0.0	0.0	5.9	0.0	3.3	7.1
Güneydoğu Anadolu	0.0	1.2	0.0	1.1	0.8	1.7	2.3	12.4
Hanehalkı refahı								
En düşük	0.5	0.5	2.5	2.2	6.6	3.3	2.7	15.4
Düşük	0.0	0.9	0.0	0.0	2.8	0.3	3.0	9.1
Orta	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	1.4	3.9
Yüksek	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	1.2
En yüksek	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	2.0	0.0
Toplam	0.1	0.3	0.7	0.5	2.7	0.7	1.8	6.5

Not: Okul terk oranı, bir önceki eğitim yılında okula devam eden ancak araştırma sırasındaki eğitim yılında okula devam etmeyen öğrencilerin yüzdesidir.

Benzer şekilde Tablo 2.7.2 bir önceki okul yılı ilkokul veya ortaokula devam etmiş 4-24 yaşlarındaki *de facto* hanehalkı nüfusunun okul terk oranlarını göstermektedir. Birinci sınıftan beşinci sınıfa kadar sınıf düzeyi arttıkça terk oranları da düşük seviyede artmaktadır. Ancak sekizinci sınıfta terk oranında oldukça büyük bir artış gözlenmektedir (yüzde 6.5). Sekizinci sınıfta okul terk etme oranının yüksek olması, sekiz yıllık eğitimi tamamlayan öğrencilerin çeşitli nedenlerle bir sonraki eğitim düzeyine (lise eğitimi) geçmelerinin mümkün olmadığını göstermektedir.

Genel olarak, kırsal alanlarda okul terk oranları kentsel alanlardan daha yüksektir. Örneğin, kırdaki çocukların 8. sınıftaki okul terk oranları, kentsel alanlardakinin iki katından

fazladır (sırasıyla yüzde 12 ve yüzde 5). Okul terk oranlarında bölgelere göre farklılaşmaların kayda değer olduğu görülmektedir. Sekizinci sınıfta Kuzey bölgesi en düşük okul terk oranına sahip iken (yüzde 1) Doğu bölgesi en yüksek orana sahiptir (yüzde 12). Okul terk oranları ve hanehalkının refah düzeyi arasında ters bir ilişki vardır. En yoksul refah düzeyinde yer alan öğrencilerin 8. sınıftaki okul terk oranı yüzde 15 iken bu oran refah düzeyi arttıkça yüzde 1'in altına düşmektedir.

2.4 Konut Özellikleri

Konutun fiziksel özellikleri, temel hanehalkı gereksinimlerinin mevcut ve erişilebilir olması, nüfusun genel refah düzeyinin ve sosyo-ekonomik koşullarının değerlendirilmesi açısından önemlidir. TNSA-2013, içme suyunun kaynağı, en yakın su kaynağına olan mesafe, tuvalet tipi, zemin malzemesi, konuttaki yatak odalarının sayısı gibi konut özelliklerine dair konularda bilgi toplamıştır. Bu özellikler sağlık ile yakından ilişkili olmasının yanı sıra hanehalkının sosyo-ekonomik düzeyinin de önemli bir göstergesidir. Tablo 2.8, 2.9 ve 2.10 bu bilgiyi hanehalkları için ve toplam de jure nüfus için vermektedir.

2.4.1 İçme Suyu

İyileştirilmiş içme suyuna sürdürülebilir bir şekilde ulaşabilen nüfusun oranının artırılması, Türkiye'nin dünyadaki diğer devletler ile birlikte kabul ettiği Binyıl Kalkınma Hedefleri'nden bir tanesidir (United Nations General Assembly, 2001). İçme suyunun kaynağı, o suyun içmek için uygun olup olmadığının bir göstergesidir. Uygun nitelikte olan içme suyu kaynakları "İyileştirilmiş kaynak" olarak, uygun nitelikte olmayan kaynaklar ise "İyileştirilmemiş kaynak" olarak sınıflandırılmışlardır (WHO/UNICEF Joint Monitoring Programme for Water Supply and Sanitation (JMP), 2004). TNSA-2013'te şu kaynaklar "iyileştirilmiş kaynaklar" olarak nitelendirilmişlerdir: (i) evde veya bahçede şebeke suyu, (ii) ortak şebeke suyu veya umumi çeşme, (iii) sondaj veya borulu kuyu suyu, (iv) korunaklı kuyu suyu, (v) korunaklı kaynak suyu ve (vi) şişe suyu. "İyileştirilmemiş kaynaklar" ise şunları kapsamaktadır: (i) korunaksız kuyu suyu, (ii) korunaksız kaynak suyu, (iii) tanker/su istasyonu veya küçük tanker, (iv) yüzey suyu ve (v) diğer su kaynakları. Konutunda veya bahçesinde içme suyuna ulaşma olanağı olmayan hanelere içme suyunu alıp gelmelerinin ne kadar zaman aldığı sorulmuştur. Su kaynağına kolay erişimin olmaması, kullanılan sağlıklı su miktarını sınırlayabilmektedir. Üstelik taşıma ve depolama sırasında su kirlenebilmektedir.

Tablo 2.8, içme suyunun kaynağına ve suyu elde etmenin ne kadar zaman aldığına ilişkin bilgiyi kır-kent yerleşim yerine göre vermektedir. Genel olarak, Türkiye'de hanelerin yüzde 99'u iyileştirilmiş içme suyu kaynağına ulaşabilmektedir. Kentteki hanelerin iyileştirilmiş su kaynağına ulaşma yaygınlığı kırdaki hanelere göre daha yüksektir (sırasıyla yüzde 100 ve yüzde 97). Türkiye'deki konutların yarısı (yüzde 50) evde şebeke suyu, yüzde 36'sı şişe suyu ve yüzde 8'i korunaklı kaynak suyu kullanmaktadır. Yerleşim yerine göre içme suyu kaynakları oldukça değişmektedir. Kentte en yaygın içme suyu kaynakları evde şebeke suyu (yüzde 51) ve şişe suyudur (yüzde 44). Kırdaki hanelerde ise en yaygın içme suyu kaynağı evde şebeke suyu (yüzde 48), korunaklı kaynak suyu (yüzde 22) ve sondaj veya borulu kuyu suyudur (yüzde 10).

Her on haneden dokuzundan fazlası (yüzde 93), evlerinde veya bahçelerinde su olduğunu beyan etmişlerdir. Yerleşim yerine göre bakıldığında, kentsel alanlardaki konutların yüzde 95’inde, kırsal alanlardaki konutların ise yüzde 87’sinde evde veya bahçede içme suyu bulunmaktadır. Evde veya bahçede içme suyu bulunanlar da dahil hanelerin yüzde 97’si suyu 30 dakika içerisinde alıp gelebilmektedir. Hanelerinin yüzde 3’ünün suyu getirmeleri 30 dakikadan fazla zaman almaktadır. Beklendiği gibi, kentsel alanlarda kırsal alanlara göre içme suyuna ulaşım daha rahattır.

Tablo 2.8 İçme suyu

Hanehalklarının ve *de jure* hanehalkı nüfusunun içme suyunun kaynağına ve yerleşim yerine göre yüzde dağılımı, Türkiye 2013

Özellik	Hanehalkı			Nüfus		
	Kent	Kır	Toplam	Kent	Kır	Toplam
İçme suyunun kaynağı						
İyileştirilmiş	99.6	96.8	99.0	99.6	96.5	98.9
Evde şebeke suyu	50.5	47.6	49.9	56.1	45.1	53.6
Bahçede şebeke suyu	0.1	1.8	0.4	0.1	1.4	0.4
Ortak şebeke suyu / Umumi çeşme	0.8	5.0	1.7	0.8	6.7	2.1
Sondaj veya borulu kuyu suyu	0.2	9.9	2.2	0.2	12.4	3.0
Korunaklı kuyu suyu	0.7	3.4	1.3	0.8	3.6	1.4
Korunaklı kaynak suyu	3.8	22.0	7.6	3.8	21.9	7.9
Şişe suyu	43.5	7.1	35.8	37.8	5.4	30.5
İyileştirilmemiş	0.3	2.8	0.8	0.3	3.0	0.9
Korunaksız kuyu suyu	0.0	0.4	0.1	0.0	0.6	0.2
Korunaksız kaynak suyu	0.2	1.4	0.4	0.2	1.5	0.5
Tanker/su istasyonu veya küçük tanker	0.0	0.7	0.2	0.0	0.6	0.2
İrmak/dere/göl/gölet/baraj	0.1	0.2	0.1	0.1	0.3	0.1
Diğer	0.1	0.4	0.1	0.1	0.4	0.2
Cevapsız	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Toplam	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
İçme suyunu temin etme zamanı (gidiş-dönüş)						
Su kaynağı evde/bahçede	94.7	86.7	93.0	94.8	86.8	93.0
30 dakikadan az	3.1	8.1	4.1	3.1	7.9	4.2
30 dakika ve daha uzun	2.1	4.2	2.5	2.0	4.0	2.5
Bilmiyor/cevapsız	0.1	1.0	0.3	0.1	1.3	0.4
Toplam	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
Sayı	9,325	2,469	11,794	33,109	9,609	42,719

2.4.2 Tuvalet İmkanları

Yeterli atık sisteminin sağlanması bir diğer Binyıl Kalkınma Hedefi'dir. Hijyenik atık sistemine sahip olunmaması ciddi bir sağlık sorunu yaratmaktadır. Tablo 2.9, hijyenik atık sistemine sahip olan hanehalklarının ve *de jure* hanehalkı nüfusunun oranını göstermektedir. Tuvaletin hijyen durumu, kullanılan tuvaletin tipi ve tuvaletin paylaşılıp paylaşılmadığı temelinde belirlenmektedir. Bir hanedeki tuvalet, eğer o tuvalet sadece hanehalkı üyeleri tarafından kullanılıyorsa ve tuvalet, atığı insan temasından etkin bir şekilde ayırıyorsa hijyenik olarak sınıflandırılmaktadır (WHO/UNICEF Joint Monitoring Programme for Water Supply and Sanitation, 2004). Bu kriterleri karşılaması en muhtemel atık sistemleri kanalizasyona bağlı tuvaletler ve kapalı çukurdur.

Tablo 2.9 Tuvalet imkanları

Hanehalklarının ve *de jure* hanehalkı nüfusunun tuvalet imkanlarına ve yerleşim yerine göre yüzde dağılımı, Türkiye 2013

Tuvalet imkanları	Hanehalkı			Nüfus		
	Kent	Kır	Toplam	Kent	Kır	Toplam
Tuvaletin evin içinde veya dışında olma durumu						
Tuvalet yok/ çalılık/ arazi/ umumi tuvalet	0.0	0.9	0.2	0.0	1.4	0.3
Evin içinde	96.6	64.5	89.9	95.9	60.0	87.8
Evin dışında	2.9	29.0	8.3	3.4	33.0	10.0
Evin içinde ve dışında	0.5	5.7	1.6	0.6	5.7	1.8
Cevapsız	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Tuvaletin tipi						
Tuvalet yok	0.0	0.9	0.2	0.0	1.4	0.3
Kanalizasyona bağlı	97.0	47.9	86.7	96.4	43.5	84.5
Açık çukur	0.4	9.9	2.4	0.5	11.3	2.9
Kapalı çukur	2.6	40.8	10.6	3.0	43.4	12.1
Diğer	0.0	0.5	0.1	0.0	0.5	0.1
Cevapsız	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Tuvaletin başka hanehalkları ile ortak kullanıma durumu						
Yalnızca evde yaşayanlar	99.2	96.5	98.6	99.2	95.7	98.4
Başka hanehalkı(ları) ile birlikte	0.4	2.5	0.9	0.4	2.7	0.9
Yeterli atık sistemi (iyileştirilmiş/ yalnızca evde yaşayanların kullanımında olan tuvalet)						
Kanalizasyona bağlı	96.3	47.1	86.0	95.7	42.9	83.8
Kapalı çukur	2.5	39.5	10.3	2.9	41.9	11.7
Toplam	98.8	86.6	96.3	98.6	84.8	95.5
Başka hanehalkı(ları) ile birlikte kullanılan tuvalet ¹						
Kanalizasyona bağlı	0.4	0.7	0.4	0.3	0.6	0.4
Kapalı çukur	0.1	1.2	0.3	0.1	1.3	0.4
Toplam	0.4	1.9	0.7	0.4	1.9	0.7
İyileştirilmemiş tuvalet						
Açık çukur	0.4	9.9	2.4	0.5	11.3	2.9
Tuvalet yok/ çalılık/ arazi/ umumi tuvalet	0.0	0.9	0.2	0.0	1.4	0.3
Diğer	0.0	0.5	0.1	0.0	0.5	0.1
Cevapsız	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Toplam	0.5	11.3	2.7	0.6	13.1	3.4
Toplam	99.7	99.8	99.7	99.6	99.8	99.7
Hanehalkı sayısı/Nüfus	9,325	2,469	11,794	33,109	9,609	42,719

¹ Tuvalet imkanları yalnız hanede yaşayanlar tarafından kullanılıyorsa iyileştirilmiş olarak kabul edilmektedir.

Türkiye'deki hanehalklarının yüzde 96'sı yalnızca hanede yaşayanlar tarafından kullanılan iyileştirilmiş tuvalet imkanına sahiptir. Bunların yüzde 86'sı kanalizasyona bağlı tuvalet, yüzde 10'u ise kapalı çukurdur. İyileştirilmiş atık sistemlerine sahip tuvaletler kentsel alanlarda (yüzde 99) kırsal alanlardan (yüzde 87) daha yaygındır. Kentteki hanelerin çoğu ve kırdaki hanelerin yarısından azı kanalizasyona bağlı tuvaletle sahiptir (sırasıyla yüzde 96 ve yüzde 47). Kırdaki hanelerde çukur kullanımı da yaygındır (yüzde 40 kapalı çukur ve yüzde 10 açık çukur)

2.4.3 Diğer Konut Özellikleri

Konutun fiziksel özellikleri, hanehalkının ekonomik durumunu yansıtmasının yanı sıra anne ve çocuk sağlığı üzerinde önemli bir çevresel etkiye sahiptir. Zemin malzemesi, ısıtma sistemi, yatmak için kullanılan oda sayısı gibi konut özelliklerine ilişkin bilgiler Tablo 2.10'da gösterilmektedir.

Konutta kullanılan zemin malzemesine bakıldığında, en yaygın kullanılan zemin malzemesi parkedir (cılalı tahta) (yüzde 28), onu sırasıyla laminant (yüzde 23), beton (yüzde 16), karo (yüzde 12) ve tahta (yüzde 8) takip etmektedir. Kent ve kır arasında zemin malzemesi açısından azımsanmayacak farklılıklar bulunmaktadır. Kırdaki hanelerin yüzde 39'unun zemin malzemesi beton iken kentteki hanelerde bu oran yüzde 10'dur. Kentteki hanehalklarının beşte ikisi zemin malzemesi parke veya laminant olan konutlarda yaşamaktadır. Kırsal alanlardaki hanelerin yüzde 7'si toprak zeminlidir.

TNSA-2013'te ısıtma sistemine ilişkin bilgi de toplanmıştır. Kırdaki haneler ve kentteki haneler arasında ısıtma sistemi açısından önemli farklılıklar gözlemlenmektedir. Kentteki hanelerin merkezi ısıtma ve kat kaloriferi kullanma eğilimleri daha fazla iken kırdaki hanelerin soba kullanımı daha fazladır. Kırdaki hanelerin yüzde 81'i sobada odun ve kömür, yüzde 12'si ise tezek yakmaktadır. Kentteki hanelerin yüzde 51'i ısınmak için doğal gaz, yüzde 39'u ise odun ve kömür kullanmaktadır.

Son olarak, TNSA-2013'te hanedeki kalabalıklığın kapsamının değerlendirilmesine yardımcı olması için yatmak için kullanılan oda sayısı konusunda da bilgi toplanmıştır. Tablo 2.10, hanelerin yüzde 80'inde yatmak için kullanılan oda sayısının bir veya iki, yüzde 20'sinde ise yatmak için kullanılan oda sayısının üç veya daha fazla olduğunu göstermektedir. Ortalama olarak, Türkiye'de yatmak için kullanılan oda başına 1.9 kişi düşmektedir. Kırdaki hanelerde yatmak için kullanılan oda başına düşen kişi sayısı kentteki hanelerden daha yüksektir (sırasıyla 2.2 ve 1.8 kişi).

Tablo 2.10 Konut özellikleri

Hanehalklarının konut özelliklerinin ve ısıtma sisteminin ve yerleşim yerine göre yüzde dağılımı, Türkiye 2013

Konut özellikleri	Yerleşim yeri		Toplam
	Kent	Kır	
Zemin malzemesi			
Toprak	0.3	7.1	1.7
Tahta	5.1	19.7	8.1
Parke/cilalı tahta/lamine	33.0	11.2	28.4
Karo	12.5	7.5	11.5
Beton	10.2	38.5	16.1
Halı	1.3	1.9	1.4
Marley	6.5	2.9	5.7
Mozaik	1.4	0.7	1.2
Laminant	27.0	8.1	23.0
Diğer	2.6	1.5	2.3
Cevapsız	0.2	0.9	0.3
Toplam	100.0	100.0	100.0
Yatak odası sayısı			
Bir	32.1	45.8	35.0
İki	46.6	37.3	44.6
Üç veya daha fazla	21.3	16.9	20.4
Cevapsız	0.0	0.0	0.0
Toplam	100.0	100.0	100.0
Isıtma sistemi			
Merkezi ısıtma-doğalgaz	7.0	0.1	5.5
Merkezi ısıtma -mazot/gaz	0.1	0.0	0.1
Merkezi ısıtma -odun/kömür	5.4	2.0	4.7
Merkezi ısıtma -diğer	0.2	0.0	0.2
Kat kaloriferi/kombi-doğalgaz	40.8	1.3	32.5
Kat kaloriferi -mazot/gaz	0.1	0.1	0.1
Kat kaloriferi -diğer	0.8	1.4	0.9
Soba-doğalgaz	2.9	0.3	2.4
Soba-mazot/gaz	0.0	0.2	0.1
Soba-odun/kömür	33.8	80.9	43.7
Soba-tezek	0.5	11.8	2.9
Soba-diğer	0.2	0.2	0.2
Elektrikli ısıtıcı	3.2	0.9	2.7
Klima	4.2	0.7	3.5
Diğer	0.7	0.2	0.6
Cevapsız	0.0	0.0	0.0
Toplam	100.0	100.0	100.0
Yatak odası başına düşen ortalama kişi sayısı	1.8	2.2	1.9
Sayı	9,325	2,469	11,794

2.4.4 Hanehalkı Dayanıklı Tüketim Malları

Hanenin sahip olduğu ev eşyaları ve diğer dayanıklı tüketim malları hanenin sosyo-ekonomik seviyesinin iyi bir göstergesidir. Üstelik, bazı malların özel yararları bulunmaktadır. Örneğin, hanede radyo ve televizyonun bulunması hanede yaşayanların yeni fikirlerle tanışmalarını, buzdolabının bulunması yiyeceklerin daha uzun süre bozulmadan saklanmasını, ulaşım araçlarına sahip olmak ise yaşanan yerleşim yerinin uzağında bulunan hizmetlerden faydalanılabildiğini sağlamaktadır. Tablo 2.11 hanelerin sahip oldukları dayanıklı tüketim mallarını yerleşim yerine göre vermektedir.

Tablo 2.11 Hanehalkı dayanıklı tüketim malları

Seçilmiş ev eşyalarına ve ulaşım araçlarına sahip olan hanehalklarının yerleşim yerine göre yüzde dağılımı, Türkiye 2013

Dayanıklı tüketim malları	Yerleşim yeri		
	Kent	Kır	Toplam
Ev eşyaları			
Televizyon	98.2	96.6	97.9
Cep telefonu	97.0	90.2	95.6
Telefon	37.5	32.0	36.3
Buzdolabı	99.1	96.8	98.6
Derin dondurucu	18.7	23.5	19.7
Gazlı/elektrikli fırın	83.2	60.5	78.5
Mikrodalga fırın	23.1	7.9	19.9
Bulaşık makinesi	65.5	25.9	57.2
Çöp öğütücüsü	1.0	0.2	0.8
Çamaşır makinesi	97.5	90.1	95.9
Çamaşır kurutma makinesi	3.0	0.6	2.5
Ütü	93.4	73.5	89.3
Elektrikli süpürge	93.2	72.9	89.0
LCD/Plazma televizyon	47.0	20.3	41.4
Ev sinema sistemi	4.5	0.8	3.7
Uydu yayını	83.9	83.1	83.7
Ödemeli tv yayınları	16.8	3.7	14.0
DVD/VCD oynatıcı	31.1	13.1	27.3
Dizüstü bilgisayar	38.1	13.7	33.0
Masaüstü bilgisayar	29.0	10.5	25.1
İnternet	43.5	13.7	37.2
Klima	21.0	9.5	18.6
Taksi/minibüs	3.5	4.6	3.8
Ulaşım araçları			
Motosiklet	4.8	13.7	6.7
Araba/traktör	39.0	32.2	37.6
Sayı	9,325	2,469	11,794

Türkiye'deki hanehalklarının büyük bir çoğunluğu temel ev aletlerine sahiptir. Buzdolabı, televizyon, çamaşır makinesi ve cep telefonu hanelerin yüzde 90'ından fazlasında mevcuttur. Her on hanenin sekizinden fazlasında ütü, elektrik süpürgesi, uydu yayını bulunmaktadır ve yüzde 78'inde fırın vardır. Hanelerin yüzde 57'sinde bulaşık makinesi,

yüzde 41’inde LCD/plazma televizyon ve yüzde 37’sinde internet bağlantısı vardır. Tablo 2.11’de gösterilen hanehalklarında diğer dayanıklı tüketim mallarına sahip olma oranları çöp öğütücüsü için yüzde 1 ile (sabit) telefon için yüzde 36 arasında değişmektedir.

Kırsal alanlarda görel olarak daha az sayıda hane bir ulaşım aracına sahiptir. Hanelerin sahip olduğu en yaygın ulaşım aracı araba veya traktördür (kentsel alanlarda yüzde 39, kırsal alanlarda yüzde 32). Kentteki hanehalklarında araba/traktöre sahip olma oranının kırdaki hanehalklarından daha fazla olmasına rağmen kırdaki hanehalklarının daha büyük yüzdesi motosiklete (sırasıyla yüzde 14 ve yüzde 5) ve taksi/minibüse sahiptir (kırdaki hanehalkları için yüzde 5, kentteki hanehalkları için yüzde 4).

2.5 Hanehalkı Refahı

Bu raporda yer alan tabloların pek çoğunda standart temel özelliklere ek olarak hanehalkının ekonomik düzeyinin bir göstergesi olan hanehalkı refah düzeyine de yer verilmektedir. TNSA-2013’te tüketim ve gelire ilişkin veri toplanmamış, hanehalkı ve konut özelliklerine, hanehalkının sosyo-ekonomik durumunun bir ölçütü olarak bir dizi dayanıklı tüketim malına sahip olup olunmadığına dair veri toplanmıştır. Hanehalkı refah düzeyi endeksi yakın dönemde geliştirilen ve pek çok ülkede hanehalkı gelir düzeyindeki, sağlık hizmetleri kullanımındaki ve sağlık sonuçlarındaki farklılıkları ölçmek için denenmiş olan bir göstergedir (Rutstein vd., 2000). Elde edilen hanehalkı refah düzeyi endeksi hanehalkının uzun dönem yaşam standardı yaklaşığdır ve harcama ve gelir ölçütleriyle tutarlı bir gösterge olmaktadır (Rutstein, 1999; Rutstein and Johnson, 2004). Hanehalkı refah düzeyi endeksi televizyondan arabaya kadar pek çok dayanıklı tüketim malına sahip olup olunmadığına ve içme suyunun kaynağı, tuvalet imkanları, zemin malzemesi gibi konut özelliklerine bakılarak oluşturulmuştur.

Örnekleme yer alan hanehalkı verisinden tek bir hanehalkı refah düzeyi endeksi oluşturulmuş ve raporda yer alan tabloların tamamında kullanılmıştır. Her bir dayanıklı tüketim malı temel bileşenler tekniği ile yaratılan bir ağırlık (faktör skoru) ile ağırlıklandırılmış ve elde edilen değerler sıfır ortalama ve bir standart sapma ile standart normal dağılıma göre standartlaştırılmışlardır (Gwatkin vd., 2000). Daha sonra her hanehalkına her bir dayanıklı tüketim malı için bir skor atanmış ve skorlar her hanehalkı için toplanmıştır. Hanehalkı üyeleri, içerisinde yaşadıkları hanehalkının toplam skoruna göre sıralanmışlardır ve nüfusun beştebirlik gruplarına bölünmüşlerdir (her kategoride aynı sayıda kişi içeren beş grup).

Tablo 2.12 yerleşim yeri, bölge ve NUTS 1 bölgelerine göre *de jure* hanehalkı nüfusun beş hanehalkı refah düzeyine göre dağılımını göstermektedir. Bu dağılım refahın coğrafi alanlara dağılımının eşit olup olmadığını göstermektedir. Kırsal alanlardaki hanehalklarının beşte üçü (yüzde 60) en yoksul yüzde 20’lik dilimde yer alırken kentsel alanlarda bu oran yüzde 9’dur. Öte yandan kentteki hanehalklarının yarısı (yüzde 50) dördüncü ve beşinci yüzde 20’lik dilimlerde yer alırken, kırdaki hanehalklarında bu oran yüzde 6’dır. Beklendiği gibi bölgeler arasında refah dağılımı açısından büyük farklılıklar bulunmaktadır. Doğu bölgesinde nüfusun en büyük bölümü (yüzde 44) en yoksul yüzde 20’lik dilimde yer alırken, Batı bölgesinde nüfusun en büyük bölümü (yüzde 29) en zengin yüzde 20’lik dilimde yer

almaktadır. Bu bulguya paralel olarak, ülkenin doğu kesiminde bulunan NUTS 1 bölgeleri, Kuzeydoğu Anadolu, Güneydoğu Anadolu ve Ortadoğu Anadolu bölgelerinde nüfusun en büyük bölümü en yoksul yüzde 20'lik dilimde yer almakta iken (sırasıyla yüzde 56, yüzde 42 ve yüzde 42) İstanbul, Batı Anadolu ve Doğu Marmara bölgelerinde nüfusun en küçük bölümü en yoksul yüzde 20'lik dilimdedir (sırasıyla yüzde 2, yüzde 6 ve yüzde 14) .

Tablo 2.12 Hanehalkı refah düzeyi

Yerleşim yeri ve bölgeye göre *de jure* hanehalkı nüfusunun hanehalkı refah düzeyine göre yüze dağılımı, Türkiye 2013

Yerleşim yeri/bölge	Hanehalkı refah düzeyi					Toplam	Kişi sayısı
	En düşük	Düşük	Orta	Yüksek	En yüksek		
Yerleşim yeri							
Kent	8.5	18.6	23.1	24.7	25.1	100.0	33,109
Kır	59.7	24.8	9.2	3.8	2.5	100.0	9,609
Bölge							
Batı	8.7	15.0	21.9	25.2	29.3	100.0	17,547
Güney	25.0	27.3	20.9	14.1	12.6	100.0	5,351
Orta	16.0	18.5	21.0	23.7	20.8	100.0	8,540
Kuzey	22.8	27.4	22.0	16.2	11.6	100.0	3,114
Doğu	44.2	24.6	13.6	10.4	7.3	100.0	8,167
NUTS 1 Bölgeleri							
İstanbul	2.2	10.8	21.4	29.4	36.2	100.0	8,440
Batı Marmara	14.8	21.4	22.5	19.0	22.4	100.0	1,622
Ege	18.9	20.4	22.1	17.9	20.7	100.0	5,097
Doğu Marmara	13.6	18.6	21.1	24.1	22.6	100.0	3,976
Batı Anadolu	6.2	13.7	22.9	29.9	27.2	100.0	4,034
Akdeniz	25.0	27.3	20.9	14.1	12.6	100.0	5,351
Orta Anadolu	26.0	20.8	18.6	17.9	16.7	100.0	2,056
Batı Karadeniz	20.1	25.2	22.7	19.6	12.4	100.0	2,443
Doğu Karadeniz	25.5	28.5	21.1	14.5	10.4	100.0	1,534
Kuzeydoğu Anadolu	55.6	20.9	8.6	8.6	6.3	100.0	1,453
Ortadoğu Anadolu	41.6	24.4	16.4	11.6	6.1	100.0	2,245
Güneydoğu Anadolu	41.7	25.9	13.8	10.4	8.2	100.0	4,469
Toplam	20.0	20.0	20.0	20.0	20.0	100.0	42,719

2.6 Nüfus Kaydı

Nüfus kaydı devletin idari işlemi ile her bir doğumun resmi kayıtlara kalıcı olarak işlenmesidir. Nüfus kaydı çocuğun yasal statüsünü temin etmek, böylece temel haklardan ve hizmetlerden faydalanmasını sağlamak için gereklidir. TNSA-2013'te çocukların annelerine, çocuklarını nüfusa kayıt ettirip ettirmedikleri sorulmuştur. 2003 veya sonraki bir dönemde doğan çocuklar, eğer anneleri nüfus kayıtlarının yapıldığını beyan etmişse nüfus kaydı yapılmış olarak değerlendirilmiştir. Bazı çocukların nüfus cüzdanlarının kaybedilmiş olma ihtimalinden dolayı annelerden çocuklarının nüfus cüzdanlarını göstermeleri istenmemiştir.

Tablo 2.13 doğum kaydı olan ve olmayan beş yaşından küçük çocukların yüzde dağılımını göstermektedir.

Temel özellikler	Doğum Kaydı			Çocuk Sayısı
	Var	Yok	Toplam	
Tablo 2.13 Beş yaşından küçük çocukların doğum kayıtları				
Beş yaşından küçük <i>de jure</i> çocuklar arasında doğum kaydı olan ve olmayan çocukların temel özelliklere göre yüzdesi, Türkiye 2013				
Çocuğun yaşı				
<2	98.4	1.6	100.0	1,622
2-4	99.0	1.0	100.0	2,415
Çocuğun cinsiyeti				
Erkek	98.6	1.4	100.0	2,154
Kadın	99.0	1.0	100.0	1,883
Yerleşim yeri				
Kent	99.1	0.9	100.0	3,176
Kır	97.7	2.3	100.0	861
Bölge				
Batı	98.7	1.3	100.0	1,533
Güney	99.2	0.8	100.0	549
Orta	98.4	1.6	100.0	800
Kuzey	100.0	0.0	100.0	263
Doğu	98.5	1.5	100.0	891
NUTS 1 Bölgeleri				
İstanbul	98.6	1.4	100.0	815
Batı Marmara	100.0	0.0	100.0	135
Ege	96.5	3.5	100.0	363
Doğu Marmara	100.0	0.0	100.0	366
Batı Anadolu	99.0	1.0	100.0	349
Akdeniz	99.2	0.8	100.0	549
Orta Anadolu	99.6	0.4	100.0	230
Batı Karadeniz	98.4	1.6	100.0	204
Doğu Karadeniz	100.0	0.0	100.0	134
Kuzeydoğu Anadolu	98.7	1.3	100.0	138
Ortadoğu Anadolu	98.0	2.0	100.0	206
Güneydoğu Anadolu	98.7	1.3	100.0	547
Hanehalkı refah düzeyi				
En düşük	98.1	1.9	100.0	799
Düşük	98.7	1.3	100.0	870
Orta	99.0	1.0	100.0	890
Yüksek	99.1	0.9	100.0	747
En yüksek	99.0	1.0	100.0	732
Toplam	98.8	1.2	100.0	4,037

Tablo 2.13 nüfusa kayıt durumunda, çocuğun cinsiyetine, bölgeye, yerleşim yerine ve refah düzeyine göre çok küçük farklılaşmalar olduğunu göstermektedir. Buna göre son beş yıl içinde doğumların yüzde 99'unun nüfusa kaydettirildiği görülmektedir. Yerleşim yerine göre bakıldığında kentte yaşayan çocukların nüfusa kayıtlarının yapılması kırdaki yaşayan çocuklara nazaran bir miktar daha fazladır.

Sonuçlar, nüfus kaydı yapılmayan çocukların yüzdesinin TNSA-2008'de yüzde 6'dan TNSA-2013'te yüzde 1'e düşerek son beş yılda 5 puan azaldığını göstermektedir. Bununla birlikte, TNSA-2008'den bu yana hem kentte hem de kırdaki nüfus kaydı yapılmayan çocukların yüzdesinde de düşüş yaşanmıştır (sırasıyla yüzde 5 ve yüzde 8).

KADINLARIN TEMEL ÖZELLİKLERİ

Alanur Çavlin, İlknur Yüksel-Kaptanoğlu ve Ahmet Sinan Türkyılmaz

Bu bölümde, TNSA-2013 kapsamında görüşme yapılan doğurganlık çağındaki 15-49 yaşlarındaki kadınların yaş, evlilik durumu, bölge, yerleşim yeri, eğitim ve hanehalkı refah düzeyi gibi temel demografik ve sosyo-ekonomik özelliklerine göre yüzde dağılımları hakkında bilgi verilmektedir. Bu bilgi, kadınların üreme ve sağlık durumlarını anlamak açısından yararlıdır. Bu bölümde, ayrıca, kadın istihdamı ve çalışan kadınların işteki statüsüne, sosyal güvenlik ve sağlık sigortasına ilişkin ayrıntılı bilgi de sunulmaktadır. Türkiye'deki doğurganlık çağındaki kadınlara ilişkin bu bölümde verilen fikirler, daha sonraki bölümlerde ele alınan demografik olayları daha iyi anlamaya yardımcı olacaktır.

TNSA-2013, 1998'den bu yana kadınların evlilik durumuna bakılmaksızın tüm kadınlardan bilgi toplanan ilk nüfus ve sağlık araştırmasıdır; önceki araştırmalar sadece başından en az bir evlilik geçmiş kadınlar ile yapılmıştır. Bu bölümde sadece Tablo 3.1 hem tüm kadınlar hem de başından en az bir evlilik geçmiş kadınlar ile ilgilidir. Ancak evlenmiş kadınlara ilişkin veriler önceki araştırmalarla karşılaştırmak için EK E'de yer almaktadır.

3.1 Temel Özellikler

Tablo 3.1'de TNSA-2013'te görüşme yapılan 7,219'u evlenmiş 9,746 kadına ilişkin temel özellikler yer almaktadır.

Kadınlara yapılan bireysel görüşme sırasında kadınların yaşlarının belirlenebilmesi için iki soru sorulmuştur: "Hangi ayda ve yılda doğdunuz?" ve "Kaç yaşındasınız?". Görüşmeciler, cevaplayıcıların yaşlarını ve doğum tarihlerini bilmedikleri durumlarda uygulayacakları irdeleme yolları konusunda eğitilmiştir. Yaşın irdeleme sonucunda yine de bilinemediği durumlarda son çare olarak cevaplayıcının yaşına ilişkin en iyi tahminleri yapmaları istenmiştir. Yaşa ilişkin bulgular, tüm kadınların yüzde 45'inin ve evlenmiş kadınların yüzde 28'inin 30 yaşından küçük olduğunu göstermektedir.

Tüm kadınlarla evlenmiş kadınlar karşılaştırıldığında genç yaşlarda evlenmiş kadınların oranlarının düşük olması dikkat çekicidir: tüm kadınların yüzde 16'sı 15-19, yüzde 14'ü 20-24 yaşındayken, evlenmiş kadınların yüzde 2'si 15-19 ve yüzde 9'u 20-24 yaş aralığındadır. Bu bulgular Türkiye'deki kadınların önemli bir kısmının bu yaşlarda henüz evlenmediğini ortaya koymaktadır. Kadınların yüzde 68'inin evli, yüzde 28'inin hiç evlenmemiş, yüzde 3'ünün boşanmış veya ayrılmış ve yüzde 1'inin eşlerinin ölmüş olduğu görülmektedir.

TNSA-2013'te cevaplayıcıların yüzde 81'i kentsel alanlarda yaşamaktadır. Kadınların büyük bir bölümü Batı'da (yüzde 43) ve sadece yüzde 7'si Kuzey bölgesinde yaşamaktadır. NUTS1 bölgelerine bakıldığında, kadınların yüzde 20'sinin İstanbul'da yaşadığı görülmekte, bunu yüzde 13 ile Ege ve Akdeniz ve yüzde 10 ile Batı Anadolu ve Güneydoğu Anadolu bölgeleri izlemektedir.

Tablo 3.1 Cevaplayıcıların temel özellikleri

15-49 yaş grubundaki tüm kadınların ve en az bir kez evlenmiş kadınların seçilmiş bazı temel özelliklere göre yüzde dağılımı, Türkiye 2013

Temel özellikler	Tüm kadınlar			Evlenmiş kadınlar		
	Ağırlıklı yüzde	Ağırlıklı sayı	Ağırlıksız sayı	Ağırlıklı yüzde	Ağırlıklı sayı	Ağırlıksız sayı
Yaş						
15-19	16.1	1,572	1,526	1.6	113	136
20-24	13.7	1,337	1,373	9.0	634	705
25-29	15.3	1,492	1,462	17.1	1,207	1,212
30-34	16.1	1,565	1,552	20.6	1,455	1,458
35-39	15.5	1,513	1,477	20.4	1,444	1,420
40-44	12.7	1,238	1,276	17.2	1,212	1,240
45-49	10.6	1,029	1,080	14.1	998	1,048
Medeni durum						
Hiç evlenmemiş	27.5	2,683	2,527	-	-	-
Evli	68.3	6,655	6,835	94.2	6,655	6,835
Boşanmış/ayrı yaşıyor	3.0	297	264	4.2	297	264
Eşi ölmüş	1.1	112	120	1.6	112	120
Yerleşim yeri						
Kent	81.1	7,905	7,162	80.6	5,696	5,284
Kır	18.9	1,841	2,584	19.4	1,367	1,935
Bölge						
Batı	42.6	4,154	2,439	43.3	3,061	1,847
Güney	12.7	1,235	1,324	13.0	915	1,012
Orta	20.6	2,004	1,864	21.0	1,486	1,424
Kuzey	6.7	654	1,437	6.6	465	1,042
Doğu	17.4	1,699	2,682	16.1	1,137	1,894
NUTS 1 Bölgeleri						
İstanbul	20.0	1,948	852	20.1	1,419	648
Batı Marmara	4.1	395	536	4.1	292	404
Ege	12.8	1,244	663	13.3	941	511
Doğu Marmara	9.5	931	629	9.4	667	462
Batı Anadolu	10.0	971	716	10.1	716	525
Akdeniz	12.7	1,235	1,324	13.0	915	1,012
Orta Anadolu	4.9	479	721	5.2	369	578
Batı Karadeniz	5.5	539	796	5.5	392	586
Doğu Karadeniz	3.1	306	827	3.0	215	599
Kuzeydoğu Anadolu	2.7	263	760	2.5	178	552
Ortadoğu Anadolu	4.7	460	768	4.3	302	530
Güneydoğu Anadolu	10.0	976	1,154	9.3	656	812
Eğitim						
Eğitimi yok/ilkokulu bitirmemiş	12.0	1,168	1,468	15.0	1,062	1,337
İlkokul	34.6	3,371	3,449	44.5	3,142	3,210
Ortaokul	22.3	2,173	2,113	14.0	990	987
Lise ve üzeri	31.1	3,034	2,716	26.5	1,870	1,685
Hanehalkı refah düzeyi						
En düşük	15.0	1,460	2,076	15.4	1,085	1,555
Düşük	19.7	1,921	2,177	19.7	1,390	1,630
Orta	20.9	2,035	1,972	21.0	1,482	1,457
Yüksek	21.7	2,118	1,819	21.3	1,501	1,299
En yüksek	22.7	2,212	1,702	22.7	1,605	1,278
Toplam 15-49	100.0	9,746	9,746	100.0	7,063	7,219

Not: Eğitim kategorileri tamamlanan en yüksek eğitim düzeyini belirtmektedir.

Tüm kadınların yüzde 12'sinin ve başından en az bir evlilik geçmiş kadınların yüzde 15'inin hiç eğitimi yoktur ya da ilkokulu tamamlamamışlardır. Diğer taraftan, tüm kadınların yüzde 31'i ve evlenmiş kadınların yüzde 27'si en az lise mezunudur. Bu yüzdeler daha önceki araştırma sonuçlarıyla karşılaştırıldığında, günümüzdeki kadınların daha eğitilmiş oldukları görülmektedir.

Bu yüzdelerin tutarlılığını önceki araştırma sonuçlarıyla kıyaslamak için başından en az bir evlilik geçmiş kadınlar için de sosyo-ekonomik özellikler verilmiştir. Medeni durum incelendiğinde, boşanmış veya ayrılmış kadınların yüzdesinde küçük farklılık olmasına rağmen, bu sonuçlar önceki araştırma sonuçlarıyla tutarlıdır ve Türkiye'de evliliğin bozulmasının nadir olduğunu ortaya koymaktadır.

3.2 Eğitim ve Okuryazarlık Düzeyi

Tablo 3.2, kadınların yaş, yerleşim yeri, yaşanılan bölge ve hanehalkının refah seviyesine göre eğitim düzeyinin yüzde dağılımını göstermektedir. Son 20-30 yılda Türkiye'de eğitimin yaygınlaşmasına bağlı olarak, genç kadınlar kendilerinden daha ileri yaşta kadınlarla daha eğitilmiştir. 45-49 yaş grubundaki kadınların yüzde 22'si hiç eğitim almamış ya da ilkokul bitirmemiştir. Ancak bu oran 25-29 yaş grubundaki kadınlarda yüzde 13'e düşmektedir. 25-29 yaş grubundaki kadınların yüzde 44'ü, 45-49 yaş grubundaki kadınların ise yüzde 18'i en az lise mezunudur. Sonuç olarak 1997 yılından itibaren zorunlu eğitimin 5 yıldan 8 yıla çıkması genç kuşaklarda eğitim düzeyinin artmasına neden olmuştur. 15-19 yaş grubu kadınların yüzde 69'u ortaokul eğitim düzeyine sahiptir.

Türkiye'de kentlerde yaşayan kadınların kırsal alanlarda yaşayanlara oranla daha eğitilmiş olduğu görülmektedir. Kentlerde yaşayan kadınların yüzde 35'i en az lise mezunudur; ancak kırsal alanlarda yaşayan kadınlar arasında bu oran sadece yüzde 13'tür. Kırsal yerleşim yerlerinde yaşayan kadınların yüzde 21'i herhangi bir eğitim düzeyini tamamlamamış iken, bu oran kentlerde yaşayan kadınlar arasında yüzde 10'dur. Bölgesel eğitim farklılıkları TNSA-2003 ve TNSA-2008'de görüldüğü gibi daha azdır. En az eğitilmiş kadınlar, ortanca eğitim süresi 4.8 yıl olduğu Doğu bölgesinde iken ülke geneli için bu rakam 7.3 yıldır. NUTS 1 bölgelerine bakıldığında, Güneydoğu Anadolu, Ortadoğu Anadolu ve Kuzeydoğu Anadolu bölgelerinde yaşayan kadınların eğitim seviyeleri en düşüktür (eğitim almama veya ilkokulu bitirmeme oranı sırasıyla yüzde 35, yüzde 28 ve yüzde 29'dur). Diğer taraftan, NUTS 1 bölgelerinin altısında, ortanca eğitim süresi ülke genelindeki düzeye eşit veya bu düzeyin üzerindedir (7.3 yıl).

Eğitim düzeyi hanehalkı refah düzeyi ile artmaktadır. En düşük hanehalkı refah düzeyi kategorisindeki kadınların yüzde 33'ü hiç eğitimi olmayan veya ilkokulu tamamlamamış kadınlar iken, en yüksek hanehalkı refah düzeyinde bu oran sadece yüzde 1'dir. En yüksek hanehalkı refah düzeyindeki kadınlar için tamamlanan ortanca eğitim süresi de 10.7 yıl iken, en düşük refah düzeyinde 4.5 yıldır.

Tablo 3.2 Eğitim düzeyi

15-49 yaş grubundaki kadınların temel özelliklerine göre devam ettikleri veya tamamladıkları en yüksek eğitim düzeyinin yüzde dağılımları ve ortalama eğitim süresi, Türkiye 2013

Temel özellikler	Eğitim				Toplam	Ortalama eğitim süresi	Kadın sayısı
	Eğitimi yok/İlkokulu bitirmemiş	İlkokul ¹	Ortaokul ²	Lise ve üzeri ³			
Yaş							
15-24	6.2	8.4	51.8	33.6	100.0	9.1	2,909
15-19	2.2	7.5	69.4	20.8	100.0	9.0	1,572
20-24	10.9	9.5	31.0	48.5	100.0	9.9	1,337
25-29	12.5	28.6	14.6	44.4	100.0	7.8	1,492
30-34	12.4	41.8	11.1	34.7	100.0	5.0	1,565
35-39	11.0	54.1	7.7	27.2	100.0	4.8	1,513
40-44	17.0	54.5	7.9	20.5	100.0	4.6	1,238
45-49	22.1	53.7	6.0	18.2	100.0	4.5	1,029
Yerleşim yeri							
Kent	9.9	32.6	22.1	35.3	100.0	7.6	7,905
Kır	20.9	43.1	22.9	13.1	100.0	4.7	1,841
Bölge							
Batı	7.2	35.8	22.5	34.4	100.0	7.6	4,154
Güney	12.4	37.1	23.5	27.0	100.0	7.1	1,235
Orta	5.5	36.2	21.3	37.0	100.0	7.7	2,004
Kuzey	8.3	38.6	21.3	31.7	100.0	7.2	654
Doğu	32.3	26.3	22.4	18.9	100.0	4.8	1,699
NUTS 1 Bölgeleri							
İstanbul	9.0	32.9	25.0	33.1	100.0	7.6	1,948
Batı Marmara	3.9	36.2	20.1	39.7	100.0	8.1	395
Ege	5.6	42.3	19.7	32.4	100.0	7.2	1,244
Doğu Marmara	6.7	36.7	21.2	35.4	100.0	7.6	931
Batı Anadolu	3.6	32.2	19.5	44.7	100.0	9.1	971
Akdeniz	12.4	37.1	23.5	27.0	100.0	7.1	1,235
Orta Anadolu	9.1	36.4	22.9	31.6	100.0	7.4	479
Batı Karadeniz	5.7	39.9	24.1	30.3	100.0	7.3	539
Doğu Karadeniz	10.8	37.0	21.1	31.0	100.0	7.2	306
Kuzeydoğu Anadolu	28.5	29.6	24.2	17.7	100.0	4.8	263
Ortadoğu Anadolu	28.4	28.7	21.9	20.9	100.0	4.9	460
Güneydoğu Anadolu	35.2	24.2	22.2	18.3	100.0	4.7	976
Hanehalkı refah düzeyi							
En düşük	33.4	40.5	21.5	4.6	100.0	4.5	1,460
Düşük	18.5	44.1	23.8	13.6	100.0	4.8	1,921
Orta	10.3	42.2	24.3	23.2	100.0	5.2	2,035
Yüksek	4.6	33.3	23.3	38.8	100.0	7.9	2,118
En yüksek	0.9	16.6	18.6	63.9	100.0	10.7	2,212
Toplam	12.0	34.6	22.3	31.1	100.0	7.3	9,746

¹ İlkokulda 4 veya 5 yıl eğitim almış

² Ortaokulda kendisi için geçerli olan eğitim süresi kadar eğitim almış

³ En az 3 sene lise eğitimi almış

Tablo 3.3 Okuryazarlık

15-49 yaş grubundaki kadınların temel özelliklerine göre devam ettikleri eğitim düzeyinin ve okuryazarlık düzeyinin yüzde dağılımları, Türkiye 2013

Temel Özellikler	Ortaokul ve üzeri	Hiç okula gitmemiş veya ilkökul mezunu kadınlar için okuma düzeyi				Toplam	Okuryazar yüzdesi ¹	Kadın sayısı
		Okuyamaz	Zorlukla okur	Kolaylıkla okur	Cevapsız			
Yaş								
15-24	88.4	2.4	2.0	7.1	0.1	100.0	97.5	2,909
15-19	94.2	1.0	1.0	3.8	0.0	100.0	99.0	1,572
20-24	81.6	4.0	3.3	10.9	0.2	100.0	95.8	1,337
25-29	61.4	6.7	4.8	27.1	0.0	100.0	93.3	1,492
30-34	48.7	6.8	5.8	38.6	0.1	100.0	93.1	1,565
35-39	38.3	6.6	7.2	47.8	0.1	100.0	93.3	1,513
40-44	31.9	9.4	9.4	49.3	0.0	100.0	90.6	1,238
45-49	25.9	14.2	13.7	46.1	0.1	100.0	85.8	1,029
Yerleşim yeri								
Kent	60.5	4.8	5.2	29.4	0.1	100.0	95.2	7,905
Kır	38.4	14.0	9.6	37.8	0.2	100.0	85.9	1,841
Bölge								
Batı	60.3	3.1	5.0	31.6	0.0	100.0	96.9	4,154
Güney	53.1	6.4	7.5	32.9	0.1	100.0	93.4	1,235
Orta	60.2	3.6	4.0	32.1	0.1	100.0	96.3	2,004
Kuzey	55.2	4.0	6.3	34.4	0.1	100.0	95.9	654
Doğu	45.0	19.5	9.7	25.7	0.1	100.0	80.4	1,699
NUTS 1 Bölgeleri								
İstanbul	61.5	3.4	6.5	28.6	0.0	100.0	96.6	1,948
Batı Marmara	61.7	2.6	3.0	32.7	0.0	100.0	97.4	395
Ege	57.1	3.3	3.9	35.6	0.1	100.0	96.7	1,244
Doğu Marmara	58.0	3.0	3.5	35.6	0.0	100.0	97.0	931
Batı Anadolu	65.5	2.9	3.4	28.1	0.1	100.0	97.0	971
Akdeniz	53.1	6.4	7.5	32.9	0.1	100.0	93.4	1,235
Orta Anadolu	57.6	4.7	4.6	33.0	0.1	100.0	95.2	479
Batı Karadeniz	56.2	3.0	6.4	34.3	0.1	100.0	97.0	539
Doğu Karadeniz	53.9	4.5	7.0	34.3	0.3	100.0	95.3	306
Kuzeydoğu Anadolu	43.7	14.7	11.7	30.0	0.0	100.0	85.3	263
Ortadoğu Anadolu	47.3	15.8	10.0	26.9	0.0	100.0	84.1	460
Güneydoğu Anadolu	44.3	22.6	9.1	23.9	0.1	100.0	77.4	976
Hanehalkı refah düzeyi								
En düşük	29.9	22.6	12.8	34.5	0.2	100.0	77.1	1,460
Düşük	41.0	9.3	8.8	40.8	0.1	100.0	90.6	1,921
Orta	50.8	4.7	6.2	38.2	0.1	100.0	95.3	2,035
Yüksek	64.4	1.2	4.0	30.4	0.0	100.0	98.8	2,118
En yüksek	84.5	0.3	0.9	14.2	0.1	100.0	99.7	2,212
Toplam	56.3	6.5	6.0	31.0	0.2	100.0	93.4	9,746

¹ Ortaokul ve üzeri eğitim almış kadınlar ile zorlukla veya kolaylıkla okuyabilen kadınları kapsar.

Tablo 3.3, kadınların yaş, yerleşim yeri, yaşanılan bölge ve hanehalkının refah düzeyine göre okuryazarlık düzeylerini göstermektedir. Okuryazarlık düzeyi kadının beyanına dayanarak bir gazeteyi veya mektubu rahatlıkla okuyabilme, zor okuma veya hiç okuyamama ile belirlenmiştir. TNSA-2013'te beş yıldan fazla okula gitmiş olan kadınlar okuryazar olarak kabul edildiğinden, bu sorular kadınların yüzde 43'ünü oluşturan sadece ilkokulu tamamlamış veya ilkokulu tamamlayamamış kadınlara sorulmuştur. Türkiye'deki kadınların yüzde 93'ü okuryazar olarak tanımlanmıştır, bu oran eğitimsiz veya ilkokulu tamamlamamış olan ancak okuma yazma bilen yüzde 36'yı da kapsamaktadır.

Okuryazarlık oranı 15-19 yaş grubunda yüzde 98, 45-49 yaş grubunda ise yüzde 86'dır ve beklendiği gibi yaşın artmasıyla azalmaktadır. Kentsel alanlarda yaşayan kadınların okuryazarlık oranı kırsal alanlarda yaşayanlardan daha yüksektir (sırasıyla yüzde 95 ve yüzde 86). Okuryazarlığın en yüksek olduğu bölge Batı (yüzde 97) ve en düşük olduğu bölge Doğu'dur (yüzde 80). NUTS1 bölgeleri açısından, okuryazarlık oranı, Güneydoğu Anadolu ve Ortadoğu Anadolu bölgelerinde en düşüktür (sırasıyla yüzde 77 ve yüzde 84). Batı Marmara, Doğu Marmara, Batı Anadolu ve Batı Karadeniz'de kadınların okuryazarlık oranı yüzde 97'den fazladır. Okuryazar olmama oranı hanehalkı refah düzeyinin artması ile azalmaktadır, en yüksek refah düzeyindeki kadınların neredeyse tamamı okuryazar iken, en düşük refah düzeyindeki kadınlar arasında bu oran yüzde 77'dir.

3.3 İstihdam ve İş

3.3.1 Çalışma Durumu

Çalışma durumu da eğitim gibi kadınların güçlenmeleri açısından önemli bir kaynaktır. Tablo 3.4, TNSA-2013'te görüşülen tüm kadınların yaş, medeni durumu, çocuk sayısı, yaşanılan bölge, yerleşim yeri, eğitim düzeyi ve hanehalkının refah düzeyine göre çalışma durumunu göstermektedir. Veri, çalışma tarihçesi ile elde edilmiştir. TNSA-2013'te, kadınların 6 aydan fazla süren bütün çalışma deneyimleri toplanmıştır. Ek olarak araştırma tarihinde çalışan kadınların ücretli veya ücretsiz çalışma durumuna ilişkin bilgi çalışma süresine bakılmaksızın toplanmıştır.

Çalışma durumunun ölçülmesi çalışma kavramının farklı algılanması nedeniyle zordur. Örneğin, ücretsiz aile işçisi olarak çalışan veya kayıt dışı sektörde çalışan kadınlar kendilerini çalışıyor olarak tanımlamamaktadırlar. TNSA-2013'te gayri resmi veya zor ya da yanlış tanımlanmaya açık iktisadi faaliyetleri de kapsayabilmek amacıyla çalışma durumuna ilişkin bir dizi soru sorulmuştur.

Tablo 3.4, kadınların yüzde 31'inin araştırma sırasında çalışmakta olduğunu göstermektedir ve kadınların yüzde 4'ü halen çalışmamalarına rağmen, araştırmadan önceki son 12 ayda çalışmışlardır. Yaşlar itibarıyla, 15-19 yaş grubundaki kadınların kendilerinden ileri yaşta olan kadınlara oranla daha az çalışma yaşamına katıldıkları görülmektedir. Çalışma durumu ile medeni durum arasında bir ilişki bulunmaktadır; boşanmış, ayrılmış veya eşini ölmüş kadınlarda çalışanların oranı, hiç evlenmemiş ve halen evli olanlara oranla daha yüksektir. Bu durum, büyük ihtimalle eşin evin geçimini sağlamadığı bir durumda- eşin yokluğunda- kadının evin geçimini üstlenmesi sonucu ortaya çıkan bir bulgudur.

Tablo 3.4. Çalışma durumu

15-49 yaş grubundaki kadınların temel özelliklere göre çalışma durumunun yüzde dağılımı, Türkiye 2013

Temel özellikler	Çalışma durumu				Toplam	Kadın sayısı
	Halen çalışıyor ¹	Halen çalışmıyor ²	Son 12 ayda çalışmamış	Bilmiyor/Cevapsız		
Yaş						
15-19	16.9	4.6	78.3	0.2	100.0	1,572
20-24	27.5	7.4	63.5	1.6	100.0	1,337
25-29	31.5	3.9	62.3	2.3	100.0	1,492
30-34	32.2	2.9	62.1	2.8	100.0	1,565
35-39	38.2	2.4	56.5	3.0	100.0	1,513
40-44	37.1	2.6	57.1	3.2	100.0	1,238
45-49	37.3	1.6	56.2	4.9	100.0	1,029
Medeni durum						
Hiç evlenmemiş	29.0	5.4	65.0	0.5	100.0	2,683
Evli	31.0	3.0	62.8	3.2	100.0	6,655
Boşanmış/ayrı yaşıyor/eşi ölmüş	45.3	3.5	48.0	3.2	100.0	409
Çocuk sayısı						
0	30.6	6.0	62.5	0.9	100.0	3,393
1-2	33.5	2.8	60.7	3.1	100.0	4,035
3-4	29.0	2.0	65.3	3.7	100.0	1,833
5+	22.3	1.5	72.8	3.4	100.0	485
Yerleşim yeri						
Kent	28.8	3.9	64.8	2.6	100.0	7,905
Kır	40.8	2.8	54.5	1.9	100.0	1,841
Bölge						
Batı	36.6	4.5	56.8	2.1	100.0	4,154
Güney	25.1	3.7	65.4	5.8	100.0	1,235
Orta	27.0	2.1	69.1	1.8	100.0	2,004
Kuzey	49.5	3.8	45.3	1.5	100.0	654
Doğu	19.6	3.5	75.0	1.9	100.0	1,699
NUTS 1 Bölgeleri						
İstanbul	33.2	5.8	60.1	0.9	100.0	1,948
Batı Marmara	36.6	2.4	59.0	2.0	100.0	395
Ege	45.1	3.1	49.6	2.3	100.0	1,244
Doğu Marmara	31.3	3.6	61.4	3.8	100.0	931
Batı Anadolu	25.5	2.0	71.5	1.0	100.0	971
Akdeniz	25.1	3.7	65.4	5.8	100.0	1,235
Orta Anadolu	22.7	2.5	70.2	4.6	100.0	479
Batı Karadeniz	36.5	3.0	58.8	1.7	100.0	539
Doğu Karadeniz	61.3	4.1	33.4	1.2	100.0	306
Kuzeydoğu Anadolu	13.6	2.7	81.7	1.9	100.0	263
Ortadoğu Anadolu	20.2	3.0	75.3	1.6	100.0	460
Güneydoğu Anadolu	20.9	4.0	73.0	2.1	100.0	976
Eğitim						
Eğitimi yok/ilkokulu bitirmemiş	23.5	2.1	70.6	3.8	100.0	1,168
İlkokul	31.6	2.2	62.8	3.4	100.0	3,371
Ortaokul	21.6	4.2	72.7	1.5	100.0	2,173
Lise ve üzeri	40.1	5.5	52.7	1.6	100.0	3,034
Hanehalkı refah düzeyi						
En düşük	33.2	2.3	62.2	2.3	100.0	1,460
Düşük	27.5	2.8	67.6	2.1	100.0	1,921
Orta	26.9	4.3	65.6	3.1	100.0	2,035
Yüksek	29.1	5.0	63.4	2.5	100.0	2,118
En yüksek	38.4	3.5	55.9	2.2	100.0	2,212
Toplam	31.1	3.7	62.8	2.4	100.0	9,746

¹ "Halen çalışıyor" için süresine bakılmaksızın araştırma tarihinde çalışıyor olanları, son yedi gün içinde çalışmayan fakat düzenli işi olan ve izin, sağlık, tatil vb. nedenlerle işten izinli olanları kapsar.

² "Halen çalışmıyor" son 12 ayda çalışmış fakat araştırma sırasında çalışmıyor olanları kapsar, son 12 ay içinde çalışmamış kadınları kapsamaz.

Beklendiği üzere, kadınların büyük kısmının tarımda çalışmasından dolayı, halen çalışan kadınlar kırsal alanlarda kentsel alanlardan daha yüksektir (sırasıyla yüzde 41 ve yüzde 29). Kuzey bölgesindeki kadınların yüzde 50'si halen çalışırken, Doğu'daki kadınlarda bu oran yüzde 20'dir. NUTS 1 bölgeleri değerlendirildiğinde, Doğu Karadeniz bölgesindeki kadınların yüzde 61'inin halen çalıştığı ancak sert bir düşüşle bunu yüzde 45 ile Ege, yüzde 37 ile Batı Marmara ve Batı Karadeniz bölgelerinin izlediği görülmektedir. Lise mezunu ve hanehalkı refah düzeyinin en düşük ve en yüksek kategorisinde yer alan kadınlar, ekonomik olarak diğer gruplardan daha aktiftirler.

3.3.2 Çalışılan Ekonomik Sektör

Tablo 3.5, halen çalışan ya da araştırmadan önceki 12 ay içinde çalışmış olan kadınların üç temel meslek sektöründeki dağılımını göstermektedir. Bulgular, kadınların yüzde 61'inin hizmet sektöründe, yüzde 24'ünün tarımda ve yüzde 14'ünün sanayi sektöründe çalıştığını göstermektedir. 15-19 ve 40-49 yaş grubundaki kadınlar daha çok tarım sektöründe ve daha az hizmet sektöründe çalışma eğilimindedirler. Halen evli kadınlar daha büyük oranda tarım sektöründe çalışırken, daha önce evlenmiş kadınlar daha çok hizmet sektöründe istihdam edilmektedirler.

Çocuk sayısındaki artış tarım sektöründeki çalışma yüzdesini arttırmakta, hizmet sektöründeki çalışma yüzdesini ise azaltmaktadır. Bu durum, daha fazla çocuk sahibi olan kadınların daha çok kırsal alanlarda çalışması ve kırsal alanda tarım sektöründe çalışmanın daha yaygın olmasının yanı sıra daha az çocuk sahibi olan kadınların hizmet sektöründeki işlerin daha yaygın olduğu kentsel alanlarda yoğunlaşmalarından kaynaklanıyor olabilir. Gerçekten de, kırsal alandaki kadınların yüzde 75'i ve kentsel alandaki kadınların yüzde 9'u tarım sektöründe çalışırken, kentsel alandaki kadınların yüzde 74'ü ve kırsal alandaki kadınların yüzde 20'si hizmet sektöründe çalışmaktadır.

Bölgeler açısından değerlendirildiğinde, tarım sektöründe çalışan kadın yüzdesi en yüksek Kuzey'de ve daha sonra Doğu bölgesindedir. Diğer taraftan, hizmet sektöründe en fazla istihdam Batı, Orta ve Güney bölgelerinde yaşayan kadınlar arasındadır. Sadece Batı bölgesinde sanayide çalışan kadın oranı ülke ortalamasından daha yüksektir (sırasıyla yüzde 21 ve yüzde 14).

NUTS 1 bölgelerinde, tarım sektöründe çalışan kadınların en yüksek düzeyde olduğu bölge Doğu Karadeniz iken, hizmet sektöründe çalışan kadınların en yüksek olduğu bölgeler Batı Anadolu, İstanbul ve Orta Anadolu'dur. İstanbul'da yaşayan kadınların yüzde 22'si sanayi sektöründe çalışırken, bunu Batı Marmara, Ege ve Doğu Marmara takip eder (sırasıyla yüzde 20, yüzde 20 ve yüzde 19). Beklendiği gibi, daha eğitilmiş ve hanehalkı refah düzeyinin daha yüksek olduğu kategorilerdeki kadınlar daha az tarım sektöründe ve daha çok hizmet sektöründe çalışmaktadır.

Tablo 3.5 Çalışılan ekonomik sektör

Araştırmadan önceki son 12 ay içinde çalışan 15-49 yaş grubundaki kadınların temel özelliklere göre çalıştıkları sektörün yüzde dağılımı, Türkiye 2013

Temel özellikler	Sektör			Toplam	Kadın sayısı
	Tarım	Sanayi	Hizmet		
Yaş					
15-19	35.4	22.0	42.6	100.0	338
20-24	18.1	19.5	62.3	100.0	466
25-29	14.8	16.6	68.6	100.0	528
30-34	17.8	7.3	74.9	100.0	549
35-39	20.8	15.4	63.8	100.0	613
40-44	31.8	11.9	56.3	100.0	492
45-49	39.2	9.8	51.0	100.0	400
Medeni durum					
Hiç evlenmemiş	19.6	18.7	61.7	100.0	924
Evli	27.3	12.7	60.1	100.0	2,261
Boşanmış/ayrı yaşıyor/eşi ölmüş	11.3	13.0	75.7	100.0	200
Çocuk sayısı					
0	16.8	17.5	65.7	100.0	1,240
1-2	19.6	13.7	66.6	100.0	1,462
3-4	42.5	11.3	46.2	100.0	568
5+	72.8	3.0	24.2	100.0	115
Yerleşim yeri					
Kent	8.6	17.1	74.3	100.0	2,582
Kır	74.6	5.5	19.9	100.0	803
Bölge					
Batı	12.9	20.8	66.4	100.0	1,708
Güney	27.6	8.3	64.1	100.0	356
Orta	24.3	10.1	65.6	100.0	582
Kuzey	53.6	5.4	41.0	100.0	348
Doğu	44.6	6.0	49.4	100.0	392
NUTS 1 Bölgeleri					
İstanbul	2.3	22.4	75.3	100.0	759
Batı Marmara	20.8	19.9	59.3	100.0	154
Ege	25.7	19.5	54.8	100.0	599
Doğu Marmara	20.3	18.5	61.3	100.0	325
Batı Anadolu	14.6	9.3	76.1	100.0	268
Akdeniz	27.6	8.3	64.1	100.0	356
Orta Anadolu	27.5	3.8	68.7	100.0	121
Batı Karadeniz	35.7	7.3	57.0	100.0	213
Doğu Karadeniz	65.0	4.9	30.1	100.0	200
Kuzeydoğu Anadolu	43.5	4.2	52.3	100.0	43
Ortadoğu Anadolu	38.2	4.5	57.3	100.0	106
Güneydoğu Anadolu	47.6	6.9	45.4	100.0	243
Eğitim					
Eğitimi yok/ilkokulu bitirmemiş	59.9	14.6	25.5	100.0	299
İlkokul	37.8	17.1	45.1	100.0	1,140
Ortaokul	26.3	26.9	46.8	100.0	561
Lise ve üzeri	4.6	6.9	88.5	100.0	1,386
Hanehalkı refah düzeyi					
En düşük	78.4	7.8	13.8	100.0	519
Düşük	41.3	19.9	38.9	100.0	582
Orta	16.7	20.0	63.4	100.0	636
Yüksek	6.7	19.7	73.5	100.0	722
En yüksek	2.1	6.4	91.5	100.0	927
Toplam	24.2	14.3	61.4	100.0	3,385

Tablo 3.6 Kamu/özel sektörde çalışma

Araştırmadan önceki son 12 ay içinde çalışan 15-49 yaş grubundaki kadınların temel özelliklerine göre kamu ve özel sektörde çalışmalarının yüzde dağılımı, Türkiye 2013

Temel özellikler	Kamu/özel sektör			Kadın sayısı
	Kamu	Özel	Toplam	
Yaş				
15-19	2.1	97.9	100.0	338
20-24	7.0	93.0	100.0	466
25-29	16.5	83.5	100.0	528
30-34	18.5	81.5	100.0	549
35-39	12.0	88.0	100.0	613
40-44	11.8	88.2	100.0	492
45-49	11.7	88.3	100.0	400
Medeni durum				
Hiç evlenmemiş	8.3	91.7	100.0	924
Evli	13.7	86.3	100.0	2,261
Boşanmış/ayrı yaşıyor/eşi ölmüş	9.7	90.3	100.0	200
Çocuk sayısı				
0	12.5	87.5	100.0	1,240
1-2	15.4	84.6	100.0	1,462
3-4	4.5	95.5	100.0	568
5+	0.5	99.5	100.0	115
Yerleşim yeri				
Kent	14.5	85.5	100.0	2,582
Kır	4.1	95.9	100.0	803
Bölge				
Batı	8.4	91.6	100.0	1,708
Güney	12.5	87.5	100.0	356
Orta	20.1	79.9	100.0	582
Kuzey	11.4	88.6	100.0	348
Doğu	15.8	84.2	100.0	392
NUTS 1 Bölgeleri				
İstanbul	6.9	93.1	100.0	759
Batı Marmara	12.2	87.8	100.0	154
Ege	7.8	92.2	100.0	599
Doğu Marmara	13.0	87.0	100.0	325
Batı Anadolu	22.8	77.2	100.0	268
Akdeniz	12.5	87.5	100.0	356
Orta Anadolu	21.9	78.1	100.0	121
Batı Karadeniz	16.0	84.0	100.0	213
Doğu Karadeniz	9.5	90.5	100.0	200
Kuzeydoğu Anadolu	15.3	84.7	100.0	43
Ortadoğu Anadolu	16.9	83.1	100.0	106
Güneydoğu Anadolu	15.4	84.6	100.0	243
Eğitim				
Eğitimi yok/ilkokulu bitirmemiş	1.2	98.8	100.0	299
İlkokul	0.6	99.4	100.0	1,140
Ortaokul	1.7	98.3	100.0	561
Lise ve üzeri	27.9	72.1	100.0	1,386
Hanehalkı refah düzeyi				
En düşük	1.0	99.0	100.0	519
Düşük	1.6	98.4	100.0	582
Orta	4.4	95.6	100.0	636
Yüksek	14.0	86.0	100.0	722
En yüksek	28.4	71.6	100.0	927
Toplam	12.0	88.0	100.0	3,385

Tablo 3.7 İsteki statü

Araştırmadan önceki 12 ayda çalışan 15-49 yaş grubundaki kadınların temel özelliklere göre isteki statülerinin yüzde dağılımı, Türkiye 2013

Temel özellikler	İsteki statü									Toplam	Kadın sayısı
	İşveren ¹	Ücretli, işçi (düzenli)	Maaşlı, devlet memuru	Yevmiyeli (mevsimlik/geçici)	Kendi hesabına (düzenli)	Kendi hesabına (düzensiz)	Ücretsiz aile işçisi	Diğer	Cevapsız		
Yaş											
15-19	0.0	47.8	1.6	14.0	0.3	4.3	26.2	5.9	0.0	100.0	338
20-24	1.1	64.1	4.7	8.4	2.3	6.8	12.2	0.4	0.0	100.0	466
25-29	2.6	54.2	14.6	5.5	3.0	8.7	10.4	1.0	0.0	100.0	528
30-34	1.4	46.4	17.1	5.7	3.1	10.1	15.6	0.4	0.2	100.0	549
35-39	2.6	42.8	11.0	9.2	4.6	13.9	15.5	0.4	0.0	100.0	613
40-44	4.7	33.5	9.5	7.7	4.5	12.0	27.0	0.7	0.4	100.0	492
45-49	2.2	26.6	10.9	11.8	6.9	11.6	29.5	0.3	0.2	100.0	400
Medeni durum											
Hiç evlenmemiş	0.7	61.2	7.3	8.9	1.4	3.9	14.2	2.5	0.0	100.0	924
Evli	2.8	37.4	12.0	8.6	4.4	12.4	21.7	0.6	0.2	100.0	2,261
Boşanmış/ayrı yaşıyor/eşi ölmüş	1.9	61.8	8.6	6.0	4.4	11.7	5.3	0.3	0.0	100.0	200
Çocuk sayısı											
0	1.2	59.8	10.8	7.1	1.5	4.4	12.9	2.1	0.0	100.0	1,240
1-2	3.2	43.1	14.0	6.6	4.1	12.6	15.7	0.5	0.2	100.0	1,462
3-4	2.1	26.3	3.0	13.0	7.1	15.1	33.1	0.3	0.1	100.0	568
5+	0.0	11.0	0.0	25.6	2.1	12.5	47.1	1.2	0.5	100.0	115
Yerleşim yeri											
Kent	2.8	55.0	12.9	5.0	4.0	11.7	7.3	1.3	0.1	100.0	2,582
Kır	0.4	14.2	2.6	19.9	2.5	4.6	55.3	0.4	0.0	100.0	803
Bölge											
Batı	2.8	59.1	6.8	5.1	3.3	9.9	11.5	1.4	0.2	100.0	1,708
Güney	2.5	38.5	11.8	15.1	4.9	9.5	16.8	1.1	0.0	100.0	356
Orta	1.9	36.6	19.5	6.8	3.7	12.3	18.6	0.6	0.1	100.0	582
Kuzey	1.0	23.9	9.6	5.7	5.1	5.3	48.8	0.6	0.0	100.0	348
Doğu	0.7	23.4	12.9	22.5	2.2	12.0	25.2	1.0	0.1	100.0	392
NUTS 1 Bölgeleri											
İstanbul	2.3	70.0	5.0	1.8	3.7	11.0	4.7	1.4	0.0	100.0	759
Batı Marmara	3.9	44.7	9.8	5.5	5.0	6.9	20.5	3.2	0.6	100.0	154
Ege	3.5	49.0	6.5	10.2	2.4	9.5	17.8	1.1	0.0	100.0	599
Doğu Marmara	1.5	51.2	12.4	6.0	2.4	7.3	17.4	1.1	0.6	100.0	325
Batı Anadolu	2.1	42.7	21.8	3.6	5.2	15.7	8.7	0.2	0.0	100.0	268
Akdeniz	2.5	38.5	11.8	15.1	4.9	9.5	16.8	1.1	0.0	100.0	356
Orta Anadolu	2.0	29.8	20.5	6.7	3.4	10.8	25.6	0.5	0.5	100.0	121
Batı Karadeniz	1.3	28.0	15.3	5.4	4.8	8.7	36.1	0.4	0.0	100.0	213
Doğu Karadeniz	0.9	18.0	7.7	7.1	4.8	4.7	56.2	0.5	0.0	100.0	200
Kuzeydoğu Anadolu	0.9	26.5	13.0	7.1	3.0	13.3	34.7	1.4	0.0	100.0	43
Ortadoğu Anadolu	0.7	24.9	14.0	6.4	5.0	14.1	33.4	1.4	0.0	100.0	106
Güneydoğu Anadolu	0.7	22.2	12.3	32.2	0.9	10.8	19.8	0.8	0.1	100.0	243
Eğitim											
Eğitimi yok/ilk. bitirmemiş	0.9	20.1	0.1	26.5	2.4	15.4	34.3	0.2	0.1	100.0	299
İlkokul	1.8	34.9	0.0	12.3	5.2	15.5	29.7	0.6	0.1	100.0	1,140
Ortaokul	1.4	53.4	0.8	9.0	3.4	9.3	20.9	1.8	0.0	100.0	561
Lise ve üzeri	3.1	56.1	25.3	1.4	2.6	4.5	5.3	1.4	0.2	100.0	1,386
Hanehalkı refah düzeyi											
En düşük	0.0	11.2	0.5	28.0	1.3	8.4	50.0	0.6	0.1	100.0	519
Düşük	0.5	36.9	0.4	13.8	3.6	12.8	30.9	1.0	0.0	100.0	582
Orta	1.2	54.9	3.5	6.2	5.7	11.9	15.5	1.1	0.0	100.0	636
Yüksek	2.6	58.5	11.4	2.3	2.8	13.2	8.3	0.9	0.0	100.0	722
En yüksek	4.9	52.9	26.5	0.6	4.1	5.4	3.7	1.5	0.4	100.0	927
Toplam	2.2	45.3	10.5	8.5	3.6	10.0	18.7	1.1	0.1	100.0	3,385

¹ İşveren kadınlar en az bir ücretli işçi çalıştıran kadınlardır.

3.3.3 Kamu/Özel Sektörde Çalışma

Tablo 3.6, kadınların ekonomik olarak hangi sektörde (kamu veya özel) istihdam edildiklerine ilişkin bilgi vermektedir. Çalışan kadınların yüzde 88'i özel sektörde, yüzde 12'si ise kamu sektöründe çalışmaktadır. Kamu sektöründeki kadın istihdamı, Batı Anadolu ve Orta Anadolu bölgelerinde yaşayanlarda (sırasıyla yüzde 23 ve 22), lise ve üzeri eğitime sahip olanlarda (yüzde 28) ve hanehalkı refah düzeyinin en yüksek kategorisinde yer alan kadınlarda (yüzde 28) en yüksek düzeydedir.

3.3.4 İşteki Statü

Tablo 3.7, çalışan kadınların temel özelliklerine göre çalışma biçimlerindeki farklılıkları göstermektedir. Çalışan kadınların yüzde 54'ü düzenli veya geçici olarak ücretli işçi ve yüzde 11'i de devlet memurudur. Çalışan kadınların yaklaşık beşte biri ücretsiz aile işçisi iken, yüzde 14'ü kendi hesabına çalışmaktadır. TNSA-2008'den bu yana ücretli işlerde çalışan kadınların sayısı artmıştır ancak işveren kadınların sayısı aynı seviyede kalmıştır. Kadınların sadece yüzde 2'si işverendir. Ücretli işçi veya maaşlı memur istihdamı eğitim ve hanehalkı refah düzeyi ile ilgilidir. Ücretsiz aile işçisi olarak çalışma kırsal alanlar (yarıdan fazlası) ile Doğu Karadeniz, Kuzeydoğu Anadolu ve Ortadoğu Anadolu bölgelerinde yaşayan kadınlar arasında daha yaygındır.

3.4 Sosyal Güvence Kapsamı

TNSA-2013'te, araştırmadan önceki 12 ay içinde çalışan kadınlara, çalışırken sosyal güvenceleri olup olmadığı sorulmuştur. Kadınların hangi sosyal güvenlik programı kapsamında yer aldıkları bilgisi de elde edilmiştir. 2006 yılında Sosyal Güvenlik Kurumu'nun kurulmasından önce, çalışanlara sosyal güvenlik hizmeti üç farklı kurum tarafından verilmiştir. Bu kurumlar farklı emeklilik sistemlerine sahip olan Sosyal Sigortalar Kurumu (SSK), Emekli Sandığı ve Bağ-Kur'dur. Bu kurumlardan birini söyleyen kadınlar Sosyal Güvenlik Kurumu altında gösterilmiştir. Çalışan kadınların sosyal güvenlik kapsamına göre yüzdeler dağılımı, temel özelliklerine göre, Tablo 3.8'de gösterilmiştir.

Tablo 3.8'de görüldüğü gibi, kadınların yarısı çalışırken bir sosyal güvenlik kapsamı içinde değildir. Yüzde 49 ile en yüksek sosyal güvence kapsamı SGK'dadır. Özel sigorta kapsamı Türkiye'de oldukça kısıtlıdır (yüzde 1'den daha az).

Kadınların sosyal güvenlik kapsamında olmalarının temel özelliklere göre değişimi kadınların çalışma ve işteki statülerinde olduğu gibi farklılık göstermektedir. Kentsel alanlarda, daha gelişmiş bölgelerde yaşayan, daha yüksek eğitim grubunda ve hanehalkı refah düzeyinin daha yüksek kategorisinde yer alan kadınlar diğer gruptaki kadınlara oranla daha fazla sosyal güvenlik kapsamında yer almaktadırlar. Bölgesel farklılıklar dikkate alındığında, sosyal güvenlik kapsamında olmayan kadın oranının Doğu bölgesinde (yüzde 28'i SGK kapsamındadır) ve NUTS 1 bölgelerinde Güneydoğu Anadolu bölgesinde (yüzde 25'i SGK kapsamındadır) en yüksek olduğu görülmektedir.

3.5 Sağlık Sigortası Kapsamı

TNSA-2013 kapsamında 15-49 yaş grubundaki tüm kadınlara sağlık sigortaları olup olmadığı sorulmuştur. Sağlık sigortası, Sosyal Güvenlik Kurumu ve özel sigorta şirketleri tarafından sağlanmaktadır. Buna ek olarak 2012'den itibaren Genel Sağlık Sigortası (GSS), ülkeye özel bir uygulama olarak herhangi bir sağlık güvencesi sisteminden yararlanmayanların katılımının zorunlu olduğu bir hizmettir. Sosyal ve ekonomik özelliklerine göre (çoğunlukla yaş ve gelir) bu programdaki vatandaşlar değişen miktarda katkı payı ödemektedirler. Sağlık sigortası kapsamındaki tüm kadınların temel özelliklerine göre yüzde dağılımı Tablo 3.9'da gösterilmiştir.

Tablo 3.9'a göre, Türkiye'deki kadınların yüzde 11'i herhangi bir sağlık sigortası kapsamında yer almamaktadır. Bu değer kırsal alanda yaşayan ve hiç eğitimi olmayan veya ilkokulu tamamlamamış kadınlarda yüzde 17, en düşük hanehalkı refah düzeyinde yer alan kadınlarda yüzde 22'dir. NUTS 1 bölgeleri değerlendirildiğinde, Kuzeydoğu Anadolu bölgesi hariç, sağlık sigortası kapsamında olmama yüzde 15'in altındadır. Farklı sağlık sigortası sistemleri açısından, kadınların yüzde 77'si SGK, yüzde 11'i ise GSS kapsamı içinde yer almaktadır. En fazla GSS kapsamında olanlar 15-19 yaş grubundaki kadınlar, kırsal bölgelerde yaşayan, Doğu bölgesinde yaşayan, en düşük eğitim düzeyi ve hanehalkı refah düzeyi kategorilerinde yer alan kadınlar arasındadır.

Tablo 3.8 Sosyal güvence

Araştırmadan önceki 12 ay içinde çalışan 15-49 yaş grubundaki kadınların temel özelliklerine göre sosyal güvence kapsamının yüzde dağılımı, Türkiye 2013

Temel özellikler	Sosyal güvence						Toplam	Kadın sayısı
	Yok	SGK	Özel Sigorta	Diğer	Bilmiyor	Cevapsız		
Yaş								
15-19	72.3	26.9	0.0	0.4	0.0	0.4	100.0	338
20-24	45.5	54.3	0.0	0.2	0.0	0.0	100.0	466
25-29	34.6	64.5	0.1	0.8	0.0	0.0	100.0	528
30-34	39.3	59.0	0.9	0.8	0.0	0.0	100.0	549
35-39	46.9	52.5	0.3	0.3	0.0	0.0	100.0	613
40-44	58.5	41.3	0.0	0.2	0.0	0.1	100.0	492
45-49	66.1	33.4	0.2	0.0	0.1	0.2	100.0	400
Medeni durum								
Hiç evlenmemiş	45.8	53.6	0.0	0.4	0.0	0.1	100.0	924
Evli	52.1	47.4	0.2	0.3	0.0	0.1	100.0	2,261
Boşanmış/ayrı yaşıyor/eşi ölmüş	46.7	50.5	1.4	1.3	0.0	0.0	100.0	200
Çocuk sayısı								
0	40.3	58.8	0.2	0.6	0.0	0.1	100.0	1,240
1-2	45.3	53.9	0.3	0.4	0.0	0.0	100.0	1,462
3-4	74.4	25.4	0.0	0.0	0.1	0.2	100.0	568
5+	94.9	5.1	0.0	0.0	0.0	0.0	100.0	115
Yerleşim yeri								
Kent	39.8	59.5	0.3	0.4	0.0	0.0	100.0	2,582
Kır	82.9	16.2	0.1	0.5	0.0	0.3	100.0	803
Bölge								
Batı	41.5	57.6	0.3	0.4	0.0	0.2	100.0	1,708
Güney	51.1	48.2	0.2	0.6	0.0	0.0	100.0	356
Orta	48.1	51.2	0.2	0.4	0.0	0.0	100.0	582
Kuzey	70.1	29.9	0.1	0.0	0.0	0.0	100.0	348
Doğu	71.3	28.2	0.1	0.3	0.1	0.0	100.0	392
NUTS 1 Bölgeleri								
İstanbul	42.0	57.2	0.6	0.3	0.0	0.0	100.0	759
Batı Marmara	39.0	58.7	0.4	0.5	0.0	1.4	100.0	154
Ege	44.4	54.9	0.0	0.8	0.0	0.0	100.0	599
Doğu Marmara	40.6	59.3	0.0	0.0	0.0	0.2	100.0	325
Batı Anadolu	42.5	57.5	0.0	0.0	0.0	0.0	100.0	268
Akdeniz	51.1	48.2	0.2	0.6	0.0	0.0	100.0	356
Orta Anadolu	53.5	44.2	1.1	1.1	0.0	0.0	100.0	121
Batı Karadeniz	59.1	40.4	0.0	0.5	0.0	0.0	100.0	213
Doğu Karadeniz	76.4	23.5	0.1	0.0	0.0	0.0	100.0	200
Kuzeydoğu Anadolu	63.1	35.9	1.0	0.0	0.0	0.0	100.0	43
Ortadoğu Anadolu	66.0	33.5	0.0	0.5	0.0	0.0	100.0	106
Güneydoğu Anadolu	75.1	24.5	0.0	0.3	0.1	0.0	100.0	243
Eğitim								
Eğitimi yok/ilkokulu bitirmemiş	87.7	11.9	0.0	0.0	0.1	0.3	100.0	299
İlkokul	71.4	28.3	0.1	0.2	0.0	0.0	100.0	1,140
Ortaokul	64.6	34.2	0.0	1.0	0.0	0.2	100.0	561
Lise ve üzeri	18.5	80.6	0.4	0.4	0.0	0.0	100.0	1,386
Hanehalkı refah düzeyi								
En düşük	92.0	7.5	0.1	0.1	0.1	0.2	100.0	519
Düşük	75.0	24.4	0.0	0.6	0.0	0.0	100.0	582
Orta	52.8	46.3	0.0	0.9	0.0	0.0	100.0	636
Yüksek	40.4	59.3	0.3	0.0	0.0	0.0	100.0	722
En yüksek	16.5	82.4	0.5	0.4	0.0	0.2	100.0	927
Toplam	50.0	49.3	0.2	0.4	0.0	0.1	100.0	3,385

Tablo 3.9 Sağlık sigortası

15-49 yaş grubundaki kadınların temel özelliklerine göre sağlık sigortası biçiminin yüzde dağılımı, Türkiye 2013

Temel özellikler	Sağlık sigortası						Toplam	Kadın sayısı
	Yok	SGK	Özel sigorta	GSS	Diğer	Cevapsız		
Yaş								
15-19	9.7	73.4	0.5	15.3	0.9	0.2	100.0	1,572
20-24	12.7	75.0	0.4	11.5	0.4	0.0	100.0	1,337
25-29	10.3	78.5	0.6	9.8	0.7	0.1	100.0	1,492
30-34	10.2	78.1	0.9	9.9	0.9	0.0	100.0	1,565
35-39	11.7	74.7	1.3	11.2	1.1	0.0	100.0	1,513
40-44	8.8	80.9	1.2	8.4	0.7	0.0	100.0	1,238
45-49	10.3	80.7	0.9	6.9	1.2	0.0	100.0	1,029
Yerleşim yeri								
Kent	8.9	81.4	1.0	7.9	0.7	0.1	100.0	7,905
Kır	17.4	58.5	0.2	22.4	1.4	0.0	100.0	1,841
Bölge								
Batı	8.9	83.6	1.4	5.2	0.9	0.1	100.0	4,154
Güney	10.5	74.1	0.6	13.7	1.1	0.0	100.0	1,235
Orta	11.0	82.8	0.5	5.2	0.5	0.0	100.0	2,004
Kuzey	10.3	82.4	0.1	6.5	0.8	0.0	100.0	654
Doğu	14.2	54.6	0.3	29.8	0.9	0.1	100.0	1,699
NUTS 1 Bölgeleri								
İstanbul	9.6	82.6	1.9	5.0	0.8	0.1	100.0	1,948
Batı Marmara	8.6	84.8	0.5	5.1	0.9	0.2	100.0	395
Ege	10.7	81.7	0.6	5.9	1.0	0.0	100.0	1,244
Doğu Marmara	6.4	86.6	1.3	5.0	0.7	0.0	100.0	931
Batı Anadolu	10.5	84.7	0.6	3.9	0.2	0.0	100.0	971
Akdeniz	10.5	74.1	0.6	13.7	1.1	0.0	100.0	1,235
Orta Anadolu	12.6	77.8	0.2	8.9	0.5	0.0	100.0	479
Batı Karadeniz	8.5	86.1	0.3	4.0	1.1	0.0	100.0	539
Doğu Karadeniz	10.9	79.7	0.0	8.4	1.0	0.0	100.0	306
Kuzeydoğu Anadolu	18.6	45.3	0.3	35.5	0.4	0.0	100.0	263
Ortadoğu Anadolu	11.4	57.7	0.4	29.4	0.9	0.1	100.0	460
Güneydoğu Anadolu	14.4	55.6	0.3	28.5	1.1	0.1	100.0	976
Eğitim								
Eğitimi yok/ilkokulu bitirmemiş	17.2	49.6	0.2	31.9	1.1	0.0	100.0	1,168
İlkokul	12.6	76.1	0.6	9.7	1.0	0.0	100.0	3,371
Ortaokul	10.9	75.3	0.5	12.2	0.9	0.2	100.0	2,173
Lise ve üzeri	5.4	90.0	1.5	2.5	0.5	0.0	100.0	3,034
Hanehalkı refah düzeyi								
En düşük	22.0	40.1	0.1	36.0	1.7	0.0	100.0	1,460
Düşük	15.7	67.0	0.2	16.1	1.0	0.1	100.0	1,921
Orta	8.4	84.0	0.9	6.0	0.6	0.0	100.0	2,035
Yüksek	6.9	89.3	0.5	2.6	0.6	0.0	100.0	2,118
En yüksek	4.0	92.1	2.0	1.2	0.6	0.2	100.0	2,212
Toplam	10.5	77.1	0.8	10.7	0.8	0.1	100.0	9,746

İsmet Koç, Ahmet Sinan Türkyılmaz ve Tuğba Adalı

Bu bölümde, doğurganlık düzeyi, eğilimi, örüntüsü ve farklılaşmalara ilişkin TNSA-2013'den elde edilen sonuçlar sunulmaktadır. Analizler, araştırma tarihinde 15-49 yaşlarındaki kadınlarla yapılan görüşmelerden elde edilen doğum tarihçelerine dayanmaktadır. Bu bilgi elde edilirken, önce kadınlara yaşamları süresince yaptıkları toplam canlı doğum sayısını belirlemek için bir dizi soru sorulmuştur. Daha sonra, her canlı doğum için çocuğun cinsiyeti, doğum tarihi ve hayatta olup olmadığına ilişkin bilgisi toplanmıştır. Ölen çocuklar için ölüm yaşı bilgisi kaydedilmiştir. Doğum tarihçesinden gelen bilgiler, günümüzdeki doğurganlık ve tamamlanmış doğurganlık düzeylerinin değerlendirilmesi ve ilk doğumda anne yaşı, doğum aralıkları ve adolesan doğurganlık dâhil olmak üzere doğurganlıkla ilgili faktörleri incelenmek için kullanılmıştır.

Günümüzdeki doğurganlık düzeyi, konunun nüfus politikaları ve programlarıyla doğrudan ilgili olması nedeniyle bu rapordaki en önemli başlıklardan birisidir. Bu bölümde sunulan günümüz doğurganlığına ilişkin çeşitli ölçüler araştırmadan önceki üç yılı kapsayan ve kabaca 2011-2013 takvim dönemine karşılık gelen dönem için hesaplanmıştır. Üç yıllık bir dönemin seçilmesinin nedeni, şu anki doğurganlık düzeyini yansıtmaya ve aynı zamanda hız tahminlerinin istatistiksel doğruluğundan ödün vermeyecek şekilde yeterli gözlem sayılarından hesaplanmasına izin vermesidir. Ayrıca, daha önceki TNSA araştırmalarının hemen hepsinde de üç yıllık bir toplam doğurganlık hızı hesaplanmıştır ve bu durum araştırmalar arasında uygun karşılaştırma yapılmasına imkan vermektedir.

Günümüzdeki doğurganlığa ilişkin aşağıdaki ölçüler doğum tarihçesi verilerinden hesaplanmakta ve bu bölümde sunulmaktadır: *Yaşa özel doğurganlık hızları*¹ (YÖDH) bir yaş grubundaki her 1,000 kadına düşen doğum sayısı olarak ifade edilir ve günümüzdeki doğurganlığın yaş örüntüsünü incelemek için önemli bir göstergedir. YÖDH, bir yaş grubuna ait belirli bir dönemdeki canlı doğum sayısının aynı yaş grubunda ve dönemde yaşanan kadınyıllara bölünmesi şeklinde tanımlanır. *Toplam doğurganlık hızı* (TDH) kadınların doğurganlık yaşamları süresince, söz konusu yaşa özel doğurganlık hızlarının geçerli olması durumunda doğuracakları toplam çocuk sayısı olarak tanımlanır. TDH, yaşa özel doğurganlık hızlarının toplamının beşle çarpılmasıyla elde edilmektedir. *Genel doğurganlık hızı* (GDH), belirli bir dönemde 15-44 yaş grubundaki her 1,000 kadına düşen canlı doğum sayısıdır. *Kaba doğum hızı* (KDH) belirli bir dönemde her 1,000 kişiye düşen doğum sayısıdır.

¹ Yaşa özel doğurganlık hızlarının payı araştırma tarihinden 1 ila 36 ay öncesinde meydana gelmiş canlı doğumların toplamından hesaplanmaktadır (görüşme tarihi ve çocuğun doğum tarihi bilgilerinden yararlanarak). Bu doğumlar çocuğun doğumu sırasında annenin (beşli yaş gruplarına göre) yaşına göre sınıflandırılmaktadır. Hızların paydaları ise, araştırma tarihinden önceki 1 ila 36 aylık dönem için beşli yaş grubundaki kadınların yaşamış oldukları toplam kadın-yıllardan elde edilmektedir.

4.1 Günümüzdeki Doğurganlık

Tablo 4.1’de Türkiye geneline, kentsel ve kırsal yerleşimlere göre günümüzdeki doğurganlık hızları verilmektedir. Türkiye için toplam doğurganlık hızı (TDH) kadın başına 2.26 (yenilenme seviyesi olan 2.10’dan 0.16 doğum fazla) doğumdur. TNSA-2008’de elde edilen 2.16’dan istatistiksel olarak farklı olmayan bu hız, dönemsel doğurganlığın son beş yılda azalmadığını, aksine durağanlaştığını göstermektedir. Daha önceki araştırmalarda da olduğu gibi, doğurganlık düzeyi kırsal alanlarda, kentsel alanlara göre oldukça yüksektir. Kırsal alanlardaki toplam doğurganlık hızı (2.73) kentsel alanlardaki doğurganlık hızından yüzde 21 daha yüksektir. Daha önceki demografik araştırmalardan elde edilen bulgular ile karşılaştırıldığında, doğurganlık düzeyindeki kent-kır farkının kapanmakta olduğu görülmektedir.

Tablo 4.1 Günümüzdeki doğurganlık

Kırsal/kentsel yerleşim yerlerine göre araştırma tarihinden önceki üç yıl için yaşa özel, toplam, genel doğurganlık ve kaba doğum hızları, Türkiye 2013

Yaş grubu	Yerleşim yeri		Toplam
	Kent	Kır	
15-19	28	45	31
20-24	114	168	124
25-29	131	161	136
30-34	102	111	104
35-39	46	54	48
40-44	7	7	7
40-45	3	1	2
TDH (15-49)	2.16	2.73	2.26
GDH	75	90	78
KDH	17.6	17.2	17.5

Not: Yaşa özel doğurganlık hızları 1,000 kadın başına ifade edilmektedir. 45-49 yaş grubundaki hızlar, bu yaş grubundaki kadınların bir kısmının hesaplama dışı kalması nedeniyle az da olsa yanıltıcı olabilir. Hızlar araştırmadan önceki 1-36 ay için hesaplanmıştır.

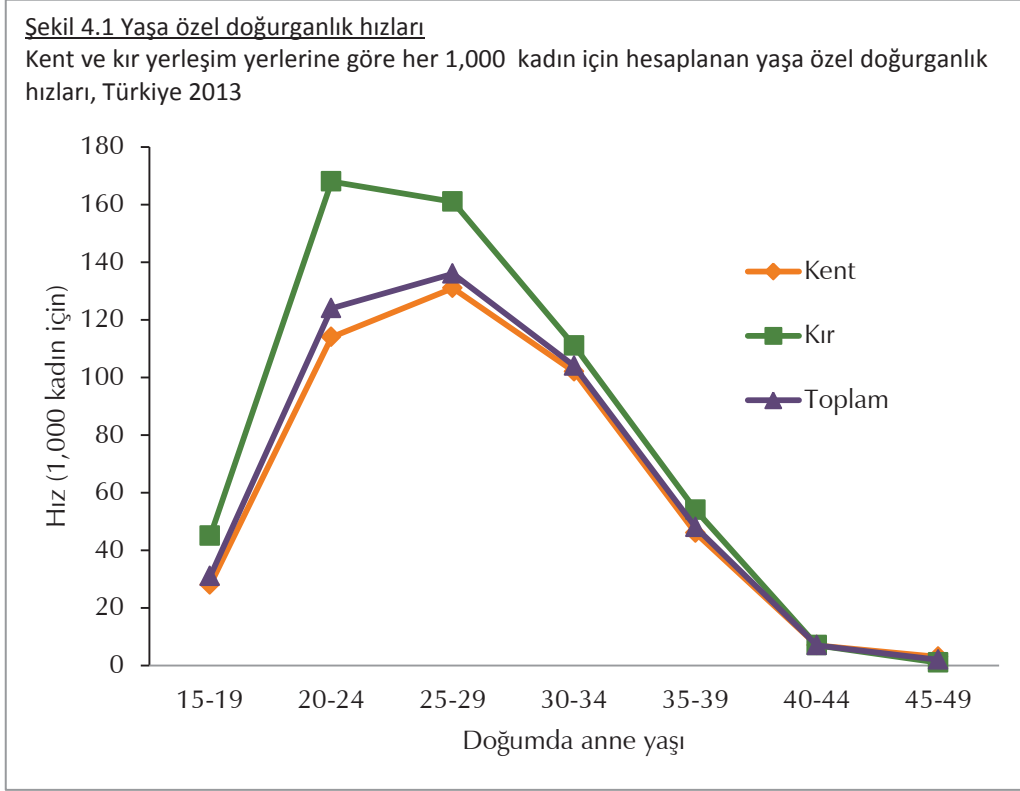
TDH: Toplam doğurganlık hızı kadın başına ifade edilmiştir.

GDH: Genel doğurganlık hızı 15-44 yaşlarındaki 1,000 kadın başına ifade edilmiştir.

KDH: Kaba doğum hızı 1,000 kişi başına ifade edilmiştir.

Yaşa özel doğurganlığa bakıldığında, Türkiye’de kadınların halen üreme çağlarının başlarında çocuk doğurma eğiliminde oldukları görülmektedir (Tablo 4.1 ve Şekil 4.1). Türkiye’de doğumların yüzde 64’ü 30 yaşından önce meydana gelmektedir. Gebelik ve doğum ile bağlantılı hastalık ve ölüm risklerinin en yüksek olduğu 20 yaşın altında ve 35 yaşın üzerinde yapılan doğumlar tüm doğumların yaklaşık beşte birini oluşturmaktadır. TNSA-2013’de, en yüksek yaşa özel doğurganlık hızı 25-29 yaş grubunda gözlemlenmiştir. Daha önceki araştırmalarda en yüksek yaşa özel doğurganlık hızları 20-24 yaş grubunda ortaya çıkarken, ilk kez TNSA-2008 araştırmasında en yüksek yaşa özel doğurganlık hızı 25-29 yaş grubuna ilerlemiştir. Bu sonuç, Türkiye’de yaşa özel doğurganlık örüntüsünün değiştiğini ve doğumların ileri yaşlara ertelendiğini göstermektedir.

Her yaş grubunda, kırsal alanlardaki kadınlar kentsel alanlardaki kadınlara göre daha fazla çocuk doğurmaktadır. Kırsal alandaki yaşa özel doğurganlık hızları, 15-19 yaş grubundan itibaren hızlı bir şekilde artmakta, 20-24 yaş grubunda en üst noktasına ulaşmakta, 25-29 yaş grubunda biraz azalmakta ve daha sonra ise istikrarlı bir şekilde düşmektedir. Öte yandan, kentsel alanlardaki yaşa özel doğurganlık hızları, 25-29 yaş grubundaki en yüksek değere daha yavaş bir artışla ulaşmaktadır.

Tablo 4.1’de genel doğurganlık hızı ve kaba doğum hızı olmak üzere iki ayrı özet göstergeye de yer verilmektedir: Türkiye’de GDH 15-44 yaş grubundaki 1,000 kadın için 78; kaba doğum hızı ise 1,000 kişi için 17.5 doğumdur. TDH’de olduğu gibi, GDH ve KDH de kent-kır yerleşim yerleri arasında farklılaşmaktadır. Kırdaki 90 GDH değeri ile, kırsal yerleşim yerlerinde yaşayan kadınlara düşen ortalama yıllık doğum sayısının kentsel yerleşim yerlerinde yaşayan kadınlara düşen ortalamadan (1,000 kadın başına 75 doğum) yaklaşık yüzde 20 daha fazla olduğu görülmektedir. Öte yandan, kırsal alanlardaki KDH’nin kentsel alanlardakine oldukça yakın olduğu görülmektedir.

4.2 Doğurganlıktaki Farklılaşmalar

Tablo 4.2’de, toplam doğurganlık hızı, araştırma tarihinde gebe olan 15-49 yaşlarındaki kadınların yüzdesi ve 40-49 yaş grubundaki kadınların ortalama canlı doğum sayısı da dâhil olmak üzere çeşitli doğurganlık göstergeleri temel özelliklere göre verilmektedir. 40-49 yaş grubundaki kadınların ortalama canlı doğum sayısı tamamlanmış doğurganlığı ifade eden bir göstergedir; üreme çağının sonuna yaklaşmış olan daha yaşlı

kadınların doğurganlık performansını yansıtmaktadır. Eğer doğurganlık zaman içinde sabit kalıyorsa, toplam doğurganlık hızı (TDH) ve ortalama canlı doğum sayısı (CDS) değerlerinin birbirine yakın olması beklenir. Diğer taraftan, doğurganlık düzeyi düşüyorsa, TDH, 40-49 yaş grubundaki ortalama CDS değerinin oldukça altında olacaktır. Günümüzdeki doğurganlık düzeyi için araştırma tarihinde gebe olan 15-49 yaşlarındaki kadınların yüzdesi önemli bir ölçüttür. Ancak, bazı kadınlar, gebe olduklarının farkında olmayabilecekleri ya da gebeliğin ilk zamanlarında bunu açıklama konusunda isteksiz olabilecekleri için, bu göstergenin gebeliğinin erken dönemlerinde olan tüm kadınları kapsamayabileceği düşünülmektedir.

Tablo 4.2 Temel özelliklere göre doğurganlık

Temel özelliklere göre araştırma tarihinden önceki üç yıl için toplam doğurganlık hızı, 15-49 yaşlarında halen gebe olan kadınların yüzdesi ve 40-49 yaşlarındaki kadınların ortalama canlı doğum sayıları, Türkiye 2013

Temel özellikler	Toplam doğurganlık hızı	15-49 yaşlarındaki kadınlardan halen gebe olanların yüzdesi	Ortalama canlı doğum sayısı (40-49 yaşlarındaki kadınlar)
Yerleşim yeri			
Kent	2.16	4.28	2.74
Kır	2.73	5.02	3.54
Bölge			
Batı	1.93	4.13	2.44
Güney	2.48	3.79	3.06
Orta	1.89	3.40	2.66
Kuzey	2.08	4.01	2.84
Doğu	3.41	6.94	4.83
Eğitim			
Eğitimi yok/ilk. bitirmemiş	3.76	6.71	4.63
İlkokul	2.75	3.79	2.82
Ortaokul	2.45	4.07	2.31
Lise ve üzeri	1.66	4.49	1.72
Hanehalkı refah düzeyi			
En düşük	3.32	5.87	4.38
Düşük	2.61	4.00	3.31
Orta	2.27	4.71	2.86
Yüksek	1.71	3.49	2.53
En yüksek	1.72	4.44	2.14
Toplam	2.26	4.42	2.92

Not: Toplam doğurganlık hızı araştırmadan önceki 1-36 ay için hesaplanmıştır

Toplam doğurganlık hızı ve 40-49 yaş grubundaki kadınların ortalama canlı doğum sayılarının karşılaştırması, Türkiye’de doğurganlık düzeyinin son 20 yılda azaldığını göstermektedir. Bu yaş grubundaki kadınlar yaşamları boyunca ortalama 2.92 doğum yapmıştır, bu da günümüz hızlarına göre doğum yapacak bir kadınınkinden 0.7 doğum daha fazladır. Günümüzdeki doğurganlık ile tamamlanmış doğurganlık düzeyinin karşılaştırılması sonucunda gözlenen doğurganlık düşüşünün kırsal alanlarda kentsel alanlara göre daha fazla olduğu gözlenmektedir. Bölgeler arasında gözlenen en önemli azalma, TDH’nın 40-49 yaş grubunun ortalama canlı doğum sayısında 1.5 doğum daha düşük olduğu Doğu Bölgesinde yaşanmıştır. Tamamlanmış doğurganlıktaki farklılaşma eğitim grupları arasında çok daha

çarpıcıdır. Refah düzeyine göre incelendiğinde, TDH ve CDS karşılaştırmasına göre, son yıllarda en büyük doğurganlık düşüşü refah düzeyi en düşük olan hanelerdeki kadınlar arasında gerçekleşmiştir (fark 1.1 doğumdur) .

Tablo 4.2, toplam doğurganlık hızlarında yerleşim yeri, bölge, eğitim durumu ve hanehalkı refah düzeyine göre önemli farklılıklar olduğunu göstermektedir. Doğurganlık düzeyindeki bölgesel farklılaşma çok belirgindir; en yüksek TDH 3.41 doğum ile Doğu’da; en düşük TDH ise 1.89 doğum olarak Orta bölgede gözlenmektedir. Türkiye’de Doğu ve Güney dışındaki tüm bölgelerde TDH yenilenme düzeyi doğurganlık hızı olan 2.10’un altındadır. Toplam doğurganlık hızı eğitim düzeyiyle ters orantılıdır. Eğitim düzeyinin artmasıyla TDH hızla düşmektedir; eğitimi olmayan veya ilkokulu bitirmemiş kadınlarda TDH 3.76 iken, lise veya üzeri eğitimi olan kadınlarda 1.66 düzeyindedir. Doğurganlık, ayrıca refah düzeyinin yükselmesi ile de azalmaktadır. En düşük refah düzeyine sahip hanelerde yaşayan kadınlarda 3.32 olan TDH, en yüksek refah düzeyindeki kadınlarda 1.72’dir.

TNSA-2013 sonuçları, araştırma tarihinde üreme çağındaki tüm kadınların yüzde 4’ünden biraz fazlasının gebe olduğunu göstermektedir. Gebe kadınların oranındaki bölgesel farklılıklar, doğurganlıktaki örüntü ile benzerlik göstermektedir. Önceki iki TNSA’da görüldüğü gibi lise mezunu veya daha fazla eğitime sahip kadınlar arasında gebe olanların yüzdesinin, ilkokul veya ortaokul düzeyinde eğitim almış kadınlara göre daha yüksek oluşu dikkat çekmektedir. Hanehalkı refahına göre gebe kadınların oranında belirgin bir eğilim görülmesine de, en yoksul hanelerde yaşayan kadınlar arasında gebe olanların oranı en yüksektir.

4.3 Doğurganlıktaki Eğilimler

Günümüzdeki doğurganlık ile tamamlanmış doğurganlık düzeyinin karşılaştırılmasına ek olarak Türkiye’de doğurganlığın eğilimi iki yöntemle daha değerlendirilebilmektedir. İlk olarak, TNSA-2013’ten elde edilen TDH tahminleri daha önceki araştırmalardan elde edilen tahminlerle karşılaştırılabilir. İkinci olarak, TNSA-2013’te toplanan doğum tarihesi bilgileri kullanılarak geriye dönük veri ile doğurganlıktaki eğilimler incelenebilir.

Tablo 4.3 Doğurganlıktaki eğilimler

Yaşa özel doğurganlık hızları (1,000 kadın için) ve toplam doğurganlık hızı, 1978 Türkiye Doğurganlık Araştırması (TDA), 1988 Türkiye Doğurganlık ve Sağlık Araştırması (TDSA), 1993, 1998, 2003, 2008 ve 2013 Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırmaları (TNSA)

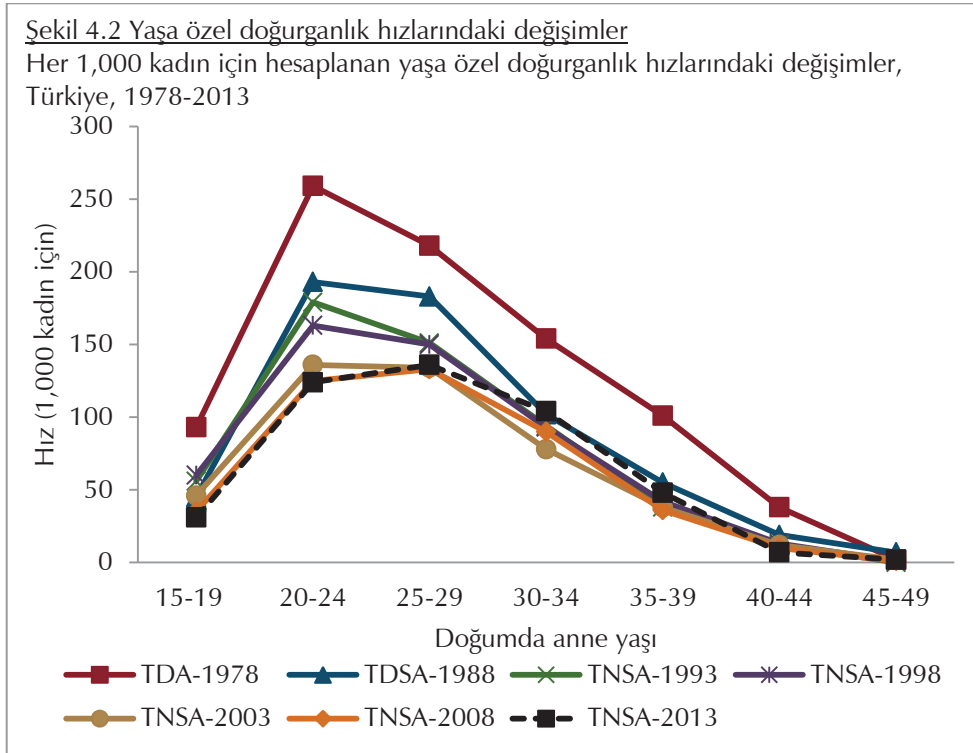
Doğumda anne yaşı	TDA-1978	TDSA-1988	TNSA-1993	TNSA-1998	TNSA-2003	TNSA-2008	TNSA-2013
15-19	93	45	56	60	46	35	31
20-24	259	193	179	163	136	126	124
25-29	218	183	151	150	134	133	136
30-34	154	102	94	93	78	91	104
35-39	101	55	38	42	38	36	48
40-44	38	19	12	13	12	10	7
45-49	2	7	0	1	2	1	2
TDH (15-49)	4.33	3.02	2.65	2.61	2.23	2.16	2.26

Not: 1978, 1988 ve 1993 hızları araştırmadan önceki 1-12 aylık döneme, 1998, 2003, 2008 ve 2013 hızları araştırma tarihinden önceki 1-36 aylık döneme aittir.

4.3.1 Önceki Araştırmalarla Karşılaştırma

Doğurganlık hızlarının 1978-2008 döneminde gerçekleştirilen araştırmalardan elde edilen değerlerinin, TNSA-2013'ten elde edilenler ile karşılaştırılması Tablo 4.3 ve Şekil 4.2'de sunulmaktadır. Toplam doğurganlık hızlarının hesaplama dönemleri araştırmaya göre farklılık göstermektedir. Örneğin 1978, 1988 ve 1993 araştırmaları için araştırma tarihinden önceki bir yıllık dönem esas alınmışken; TNSA-1998, TNSA-2003, TNSA-2008 ve TNSA-2013 değerleri araştırma tarihinden önceki 3'er yıldan elde edilmiştir.

Tablo 4.3 ve Şekil 4.2, 1978'den beri hem doğurganlık hızlarının, hem de örüntüsünün değiştiğini göstermektedir. Türkiye'de 1970'lerin sonunda 4 doğumun üzerinde olan toplam doğurganlık hızı, 1980'lerin sonunda 3 doğuma düşmüş; 1990'lı yıllarda ise 2.6 doğum düzeyinde durağanlaşmıştır. Bu durağanlık, son 10 yılda tekrar bir azalma eğilimine dönüşmüş, TNSA-2008 döneminde doğurganlık 2.16 düzeyine kadar gerilemiştir. Her ne kadar, TNSA-2013'de TDH 2.26 olarak bulunmuş ise de, bu hızın TNSA-2008'de elde edilen 2.16 değerinden çok az yüksektir (istatistiksel olarak farklı değildir). Bu durum, Türkiye'de doğurganlıktaki azalma eğiliminin durduğunu göstermektedir. Daha uzun dönemli bir karşılaştırma yapıldığında, Türkiye'de son otuz beş yılda, yani 1978-2013 döneminde, toplam doğurganlık hızının belirgin bir şekilde düşerek, yaklaşık olarak yarı yarıya azaldığı görülmektedir.

Şekil 4.2, 1978 yılından beri gözlenen yaşa özel doğurganlık hızlarını sunmakta ve yaşanan belirgin düşüşü göstermektedir. Zaman içinde, doğurganlığın 20-24 yaş grubunda sürekli olarak azaldığı görülmektedir. TDH'nın değişim eğiliminde olduğu gibi, yaşa özel doğurganlık hızlarındaki en çarpıcı azalma da 1978-1988 döneminde, en düşük doğurganlık

hızının görüldüğü 45-49 yaş grubu hariç, tüm yaş grupları için yaşanmıştır. Yaklaşık olarak TNSA-2003 sırasında, Türkiye’de yaşa özel doğurganlığın örüntüsünde önemli bir değişim yaşanmıştır. TNSA-2003’e kadar yaşa özel doğurganlığın en yüksek olduğu yaş grubu 20-24 idi. TNSA-2003 ve sonrasında ise doğurganlığın 20-34 yaş grubu içinde daha eşit dağılmaya başladığı görülmektedir. Doğurganlığın seviyesindeki düşüşe ve yaş örüntüsündeki değişimine birçok faktör katkı yapmış olabilir. Bu faktörler arasında, gebeliği önleyici modern yöntemlere ulaşımın ve bu yöntemleri kullanmanın kabul edilebilirliğinin artması, doğumların ertelenmek istenmesi, insanların ideal çocuk sayılarının değişmesi ve evlilik örüntüsünün değişimi gibi, daha sonraki bölümlerde ayrıntılı olarak tartışılacak olan konular yer almaktadır.

4.3.2 TNSA-2013 Doğum Tarihesinden Geriye Dönük Tahminler

Doğurganlığın zaman içindeki eğiliminin incelenmesinin bir diğer yolu da, Tablo 4.4 ve Şekil 4.3’de verildiği gibi, araştırma tarihinden önceki birbirini takip eden beşer yıllık dönemler için TNSA-2013’ten hesaplanan yaşa özel doğum hızlarının karşılaştırılmasıdır. Bu karşılaştırmada, doğumlar araştırmadan önceki beşer yıllık dönemlere ve annenin doğum sırasındaki yaşına göre sınıflandırılmıştır. TNSA-2013 kapsamında 50 yaş ve üstü kadınlarla görüşme yapılmadığı için, ileri yaş grubunda yer alan kadınlara ilişkin yaşa özel doğurganlık hızları araştırma tarihinden geriye doğru gittikçe daha fazla hesaplama dışı kalmaktadır (truncation). Örneğin, araştırma tarihinden 15-19 yıl öncesi için 35-39 yaş grubundaki kadınlar için hız hesaplanamamaktadır. Bunun nedeni, bu kadınların araştırma tarihindeki 50 ya da daha ileri yaşlardaki kadınlara denk gelmesi ve kendileri ile görüşme yapılmamasıdır.

TNSA-2013’ten son 20 yıllık dönem için hesaplanan yaşa özel doğurganlık hızları, 25 yaş ve üzeri için yaşa özel doğurganlık hızının düşüşünün durduğu son 5 yıllık dönem dışında, tüm yaşlarda önemli doğurganlık düşüşleri göstermektedir. Sonuçlar, 25 yaşından genç olan kadınlar arasında doğurganlığın halen azalma eğilimi içinde olduğunu göstermektedir. Doğurganlık çağındaki kadınlar arasından 15-29 yaş grubunda olanlar son 5 yılda bir doğurganlık düşüşü gösterirken, 30 yaş ve üzerinde bir artış eğilimi söz konusudur.

Tablo 4.4 Yaşa göre doğurganlık hızlarındaki eğilimler

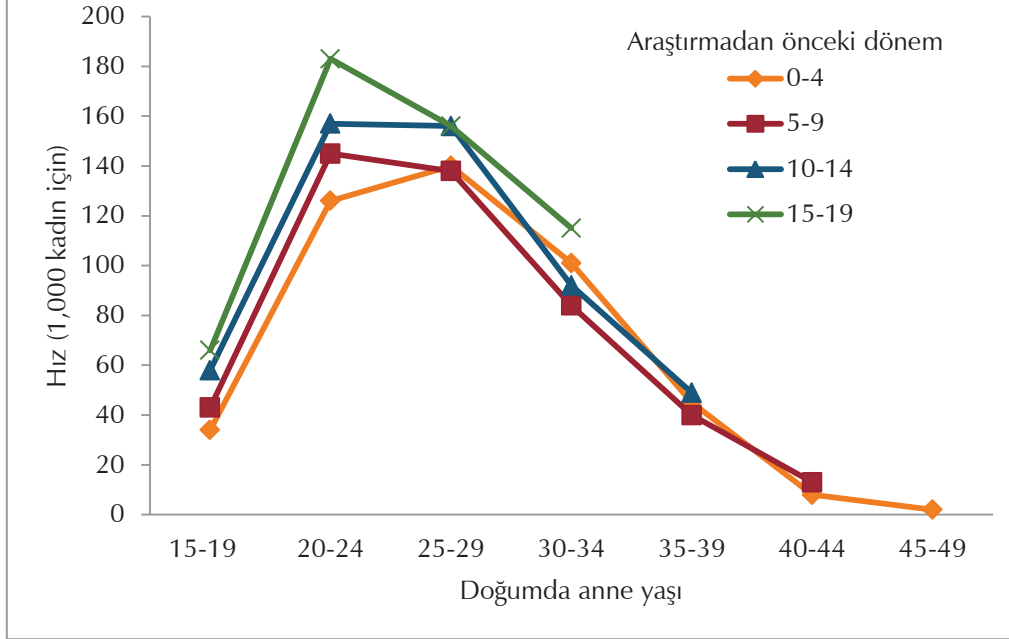
Annenin doğumdaki yaşına göre beşer yıllık dönemler için yaşa özel doğurganlık hızları, Türkiye 2013

Annenin doğumdaki yaşı	Araştırmadan önceki yıl sayısı			
	0-4	5-9	10-14	15-19
15-19	34	43	58	66
20-24	126	145	157	183
25-29	140	138	156	156
30-34	101	84	92	[115]
35-39	45	40	[49]	*
40-44	8	[13]	*	*
45-49	[2]	*	*	*

Not: Yaşa özel doğurganlık hızları 1,000 kadın başına hesaplanmıştır. Parantez içindeki tahminlerde bazı kadınlar hesaplama dışı kalmaktadır. Hızlar hesaplanırken görüşmenin yapıldığı ay dışarda bırakılmıştır.

Sekil 4.3 Son yirmi yıla ilişkin yaşa özel doğurganlık hızları

Araştırmadan önceki beşer yıllık dönemler için yaşa özel doğurganlık hızları (her 1,000 kadın için), Türkiye 2013

4.4 Canlı Doğan ve Yaşayan Çocuk Sayıları

Toplam canlı doğan çocuk sayısına ilişkin veri 30 yıllık bir dönem için doğumların birikimli olarak sayısını yansıtır, bu nedenle özellikle doğurganlık düşüşü deneyimleyen ülkeler için mevcut doğurganlık düzeyiyle yakından ilişkili değildir. Ayrıca, bu veri unutmaya nedeniyse hatalara maruz kalmaktadır; bu da genellikle yaşlı kadınlarda genç kadınlara göre daha fazla rastlanan bir durumdur. Ancak, canlı doğan çocuk sayısına (veya pariteye) ilişkin bilgiler bazı konular açısından kullanışlıdır. Çocuk sayısına ilişkin veri, ortalama aile büyüklüğünün yaş gruplarına göre nasıl farklılaştığını göstermektedir. Kırklı yaşlarda hiç canlı çocuk doğurmamış kadınların yüzdesi ise birincil kısırlık veya çocuk sahibi olamamanın bir göstergesidir; çünkü Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerde gönüllü olarak çocuk sahibi olmama az karşılaşılan bir durumdur. Ortalama canlı doğum sayısı ve yaşayan çocuk sayısındaki farklılıkların karşılaştırılması, kadınların çocuk doğurduğu dönem boyunca mevcut olan ölümlülük düzeyinin toplam etkisini yansıtmaktadır.

Tablo 4.5'te tüm kadınların ve evli kadınların canlı doğan çocuk sayısı, ortalama canlı doğan çocuk sayısı ve ortalama yaşayan çocuk sayısına göre yüzde dağılımları verilmektedir. Yaşa göre canlı doğan çocukların dağılımı, Türkiye'de erken yaşta çocuk doğurmanın yaygın olmadığını göstermektedir: 15-19 yaş grubundaki tüm kadınların yaklaşık olarak yüzde 97'si hiç doğum yapmamıştır. Ancak bu oran 25-29 yaş grubundaki kadınlar için hızla yüzde 33'e ve 35 ve üzeri yaşta kadınlar için ise yüzde 8'in altına düşmektedir. 45-49 yaş grubundaki kadınların sadece yüzde 7'si çocuk sahibi olmamıştır, bu da Türkiye'de çocuk doğurmanın neredeyse evrensel olduğunu göstermektedir. Doğurganlık çağının sonuna gelmiş kadınların ortalama olarak 3 çocuğa sahip oldukları görülmektedir, bu da toplam doğurganlık hızından

yaklaşık olarak 0.77 çocuk daha fazladır. Aradaki bu farkın, son on yılda doğurganlıkta meydana gelen önemli azalmadan kaynaklanıyor olabileceği düşünülmektedir.

Tüm kadınlarla karşılaştırıldığına, halen evli kadınların doğurganlık düzeylerinin her yaş grubunda, özellikle de erken yaş gruplarında, daha yüksek olduğu görülmektedir. Halen evli ve 45-49 yaş grubundaki kadınlar ortalama 3.19 çocuğa sahip olurken, bu değer tüm 45-49 yaşlarındaki kadınlarda 3.03'e düşmektedir. Evli kadınlar ve tüm kadınlar arasında ilk yaş gruplarında gözlemlenen büyük farkların bu yaş gruplarındaki hiç evlenmemiş kadınların sayısının fazla olmasından ve bu kadınların neredeyse hiç doğum yapmamış olmalarından kaynaklanıyor olması oldukça muhtemeldir. Türkiye'de hemen hemen tüm doğumlar evlilik içinde meydana gelmektedir.

Beklentilere uygun olarak, ortalama canlı doğum sayısı ve ortalama yaşayan çocuk sayısı, annenin yaşı arttıkça artmaktadır. Bu durum, unutmaya faktöründen doğacak hataların çok az olduğunu veya olmadığını düşündürmekte; doğum tarihçesinin güvenilirliğini de pekiştirmektedir. Ortalama canlı doğum sayısının yaşayan çocuk sayısı ile karşılaştırılması, Türkiye'de kadınların ölen çocuklarına ilişkin bilgi de vermektedir. Türkiye'de, kadınlar doğurganlık dönemlerinin sonu itibarıyla (45-49) ortalama 3.03 çocuk doğurmakta ve bu çocukların 2.81'i hayatta kalmaktadır.

Tablo 4.5 Canlı doğan ve yaşayan çocuk sayısı

15-49 yaşlarındaki tüm kadınların ve halen evli kadınların beş yıllık yaş gruplarına göre canlı doğum sayısı (CDS) dağılımları, canlı doğum sayısı ortalamaları ve yaşayan çocuk sayısı ortalamaları, Türkiye 2013

Yaş	Canlı doğum sayısı (CDS)											Kadın sayısı	Ortalama CDS	Ortalama yaşayan çocuk sayısı	
	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10+				Toplam
TÜM KADINLAR															
15-19	96.7	2.9	0.4	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	100.0	1,572	0.04	0.04
20-24	67.2	18.8	11.6	1.9	0.4	0.1	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	100.0	1,337	0.50	0.48
25-29	33.4	24.3	29.7	8.2	3.2	0.9	0.3	0.0	0.0	0.0	0.0	100.0	1,492	1.28	1.25
30-34	12.6	20.9	36.4	18.6	7.1	1.7	1.7	0.6	0.3	0.1	0.0	100.0	1,565	2.05	2.00
35-39	7.8	13.4	38.0	22.6	8.6	3.7	3.1	1.2	0.9	0.3	0.4	100.0	1,513	2.51	2.43
40-44	5.7	10.1	35.3	27.2	8.7	4.7	2.6	2.1	1.4	1.1	0.9	100.0	1,238	2.82	2.68
45-49	7.0	8.9	31.8	22.7	11.8	7.3	3.6	2.6	2.0	0.7	1.5	100.0	1,029	3.03	2.81
Toplam	34.6	14.4	25.8	13.9	5.4	2.4	1.5	0.8	0.6	0.3	0.3	100.0	9,746	1.67	1.60
HALEN EVLİ KADINLAR															
15-19	53.0	41.4	5.6	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	100.0	111	0.53	0.51
20-24	30.5	39.4	25.0	4.1	0.9	0.2	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	100.0	619	1.06	1.03
25-29	16.4	30.1	37.5	10.3	4.1	1.2	0.4	0.0	0.0	0.0	0.0	100.0	1,166	1.61	1.57
30-34	5.3	21.7	39.7	20.3	7.8	1.9	1.9	0.7	0.3	0.2	0.0	100.0	1,394	2.24	2.19
35-39	2.9	13.4	39.9	24.3	9.1	3.9	3.4	1.4	1.0	0.3	0.5	100.0	1,351	2.68	2.60
40-44	3.6	9.4	35.9	28.8	9.0	4.6	2.7	2.3	1.6	1.3	0.9	100.0	1,127	2.92	2.78
45-49	4.1	7.6	33.4	23.8	12.4	7.2	4.0	3.0	2.2	0.7	1.7	100.0	888	3.19	2.95
Toplam	9.4	19.5	36.0	19.4	7.5	3.1	2.2	1.2	0.8	0.4	0.5	100.0	6,655	2.32	2.23

Gönüllü olarak çocuk sahibi olmama Türkiye'de çok yaygın bir durum değildir ve çocuk sahibi olmayan halen evli kadınların çocuk sahibi olamıyor olmaları muhtemeldir.

Üreme çağının sonunda hiç çocuğu olmayan evli kadınların oranı, primer kısırlık düzeyine ilişkin bir gösterge olarak kullanılabilir. TNSA-2013 sonuçları Türkiye’de primer kısırlığın halen evli olan daha yaşlı kadınlar arasında yüzde 4 olduğunu göstermektedir.

4.5 Doğum Aralıkları

Ardışık iki canlı doğum arasında geçen dönemi ifade eden doğum aralıklarının incelenmesi doğum aralığının örüntüsü, dolayısıyla anne ve çocuk sağlığı hakkında bilgi vermesi açısından önem taşımaktadır. Kısa doğum aralıkları anne ve çocuk ölümlülüğü riskini arttırmaktadır. Araştırmalar bir önceki doğumun üzerinden 24 ay geçmeden doğan çocuklarda hastalık riskinin arttığını göstermektedir. Kısa doğum aralıkları aynı zamanda anne sağlığını da tehdit eden bir durumdur.

Tablo 4.6, temel özelliklere göre TNSA-2013’ten önceki beş yılda meydana gelen ilk doğum dışındaki doğumların bir önceki doğumdan sonra geçen süreye göre yüzde dağılımlarını ve bir önceki doğumdan itibaren geçen ay cinsinden ortanca süreyi vermektedir. Sonuçlar, Türkiye’de doğum aralıklarının uzun ve ortanca doğum aralığının 45.0 ay olduğunu göstermektedir. Türkiye’de, uzun süreli emzirme ve doğum sonrası geçici kısırlık süresinin uzun olmasının doğum aralıklarının uzunluğuna katkıda bulunuyor olması muhtemeldir. İlk doğum dışında kalan doğumların yaklaşık olarak üçte ikisi, bir önceki doğumdan en az 3 yıl sonra meydana gelirken; yaklaşık yüzde 19’u ise bir önceki doğumdan 24-35 ay sonra gerçekleşmiştir. Doğumların yüzde 18’i bir önceki doğumdan “çok kısa” bir süre sonra, yani 24 aydan az bir süre sonra gerçekleşmiştir. TNSA-2008 ve TNSA-2013 değerleri karşılaştırıldığında, ortanca doğum aralığının hemen hemen aynı seviyede (sırası ile 44.0 ve 45.0 ay) kaldığı görülmektedir.

Doğum aralıkları bir önceki çocuğun cinsiyetine göre çok büyük farklılıklar göstermemektedir. Genel olarak, genç kadınların doğum aralıkları yaşlı kadınlardan daha kısadır. 20-29 yaş grubundaki kadınların yüzde 24’ü doğumları arasında 24 aydan daha kısa bir süre bırakırken; 30-39 yaş grubundaki kadınların sadece yüzde 14’ü 24 ayın içinde doğum yapmıştır. Doğum aralıkları genel olarak çocuğun doğum sırası arttıkça da büyümektedir. Bir önceki çocuğun hayatta olma durumuna göre doğum aralıkları belirgin şekilde farklılaşmaktadır. Bir önceki çocuğun ölmüş olması durumunda doğum aralığının 7-17 ay arasında olmasının çocuğun hayatta olması durumuna göre 3 kat daha fazla olduğu görülmektedir. Bir önceki çocuğun yaşaması durumunda 45 ay olan ortanca doğum aralığı, bir önceki çocuğun hayatta olmaması durumunda 31 aya düşmektedir.

Genel olarak doğum aralıklarındaki farklılıkların yerleşim yeri, bölge, eğitim ve refah durumu temelinde doğurganlıkta gözlenen farklılıklar ile tutarlı olduğu görülmektedir. Toplam doğurganlık hızının yüksek olduğu durumlarda doğum aralıklarının daha kısa, düşük olduğu durumlarda ise daha uzun olduğu görülmektedir. Dolayısıyla kentsel yerleşim yerlerinde doğumların kırsal yerleşim yerlerine göre daha uzun aralıklarla yapıldığı görülmektedir (sırasıyla 47.9 ve 35.5 ay). Ortanca doğum aralığı Doğu’da en kısa iken (35.3 ay), Batı’da ise belirgin şekilde yüksektir (55.6 ay). Doğum aralıkları, eğitimi olmayan veya ilkokulu bitirmemiş kadınlarda lise ve üzeri eğitim alan kadınlara göre daha kısadır. Ortanca doğum aralıkları hanehalkı refahı yükseldikçe artış göstermektedir. En düşük refah düzeyindeki kadınlar arasında gözlenen ortanca doğum aralığı 33.8 ay iken; en yüksek refah düzeyindeki kadınlar arasında ortanca doğum aralığı 57.8 aydır.

Tablo 4.6 Doğum aralıkları

Temel özelliklere göre araştırma tarihinden önceki beş yıl içinde meydana gelen ve ilk olmayan doğumların son doğumdan bu yana geçen süre itibarı ile yüzde dağılımları ve son doğumdan itibaren ortanca ay sayısı, Türkiye 2013

Temel özellikler	Son doğumdan bu yana geçen ay sayısı						Toplam	İlk doğumlar dışındaki doğum sayısı	Son doğumdan bu yana geçen ortanca ay sayısı
	7-17	18-23	24-35	36-47	48-59	60+			
Yaş									
20-29	11.6	12.8	26.2	23.0	11.8	14.6	100.0	861	35.7
30-39	5.4	8.5	14.1	14.4	12.4	45.2	100.0	1,167	56.0
40-49	1.4	3.2	10.6	11.0	9.4	64.4	100.0	144	78.4
Bir önceki çocuğun cinsiyeti									
Erkek	7.1	10.5	17.4	17.2	13.6	34.4	100.0	1,092	46.1
Kadın	8.2	9.4	20.1	18.0	10.2	34.1	100.0	1,087	43.8
Bir önceki çocuğun hayatta olma durumu									
Yaşiyor	7.3	9.8	18.7	17.6	11.9	34.6	100.0	2,134	45.3
Ölmüş	22.2	16.4	18.6	14.2	10.7	18.0	100.0	45	30.6
Doğum sırası									
2-3	7.6	9.1	18.5	17.5	12.7	34.5	100.0	1,684	45.5
4-6	7.3	12.3	18.3	16.9	8.3	36.8	100.0	396	44.8
7+	8.5	14.9	24.1	20.5	11.8	20.2	100.0	99	36.9
Yerleşim Yeri									
Kent	6.6	8.1	17.3	18.1	12.8	37.1	100.0	1,682	47.9
Kır	11.2	16.0	23.3	15.9	8.8	24.7	100.0	496	35.5
Bölge									
Batı	6.1	9.1	11.7	16.0	12.7	44.5	100.0	753	55.6
Güney	6.5	8.6	18.9	21.9	11.3	32.8	100.0	316	44.9
Orta	3.8	7.2	20.7	15.8	12.8	39.8	100.0	362	50.6
Kuzey	7.2	8.5	19.5	13.2	16.4	35.2	100.0	120	50.5
Doğu	12.3	13.5	25.8	19.2	9.9	19.3	100.0	628	35.3
Eğitim									
Eğitimi yok/ilk. bitirmemiş	12.5	13.5	27.1	18.0	9.1	19.7	100.0	512	34.1
İlkokul	6.0	8.0	15.6	17.0	10.4	43.1	100.0	910	51.8
Ortaokul	8.1	11.1	19.6	22.0	13.8	25.4	100.0	310	42.2
Lise ve üzeri	5.1	9.1	14.7	15.1	16.9	39.1	100.0	447	52.4
Hanehalkı refah düzeyi									
En düşük	12.4	13.9	27.8	16.6	8.1	21.3	100.0	548	33.8
Düşük	9.5	10.7	20.3	18.5	11.5	29.5	100.0	500	41.3
Orta	5.6	5.8	18.6	20.4	14.8	34.8	100.0	447	47.8
Yüksek	3.4	11.2	9.5	14.9	14.6	46.4	100.0	362	57.6
En yüksek	4.1	6.4	11.3	16.9	11.9	49.4	100.0	322	57.8
Toplam	7.6	9.9	18.7	17.6	11.9	34.2	100.0	2,179	45.0

Not: İlk doğumlar dışında tutulmuştur. Çoklu doğumlar için doğum aralığı canlı doğumla biten bir önceki gebelikten itibaren geçen ay sayısıdır.

4.6. İlk Doğumda Anne Yaşı

İlk doğumda anne yaşı, erken yaşlarda çocuk sahibi olmanın, daha geç doğurganlığa başlamaya göre, genellikle daha fazla çocuk sayısı anlamına gelmesi nedeniyle, genel doğurganlık seviyesinin önemli bir belirleyicisidir. Ortanca ilk doğum yaşında artış gözlenmesi, yüksek doğurganlıktan düşük doğurganlığa geçişin tipik bir işaretidir. Ayrıca, kadının ilk doğumdaki yaşı anne ve çocuğun sağlık ve refahını da etkileyebilir. Örneğin, erken yaşta çocuk doğurmak, kadınların eğitim olanaklarından ve ekonomik faaliyetlerden faydalanmasını kısıtlayabilmektedir.

Tablo 4.7, yaş grubuna göre kadınların belirli yaşlara kadar doğum yapmış olma durumlarını ve ortanca ilk doğum yaşlarını vermektedir. Yirmi beş yaş altındaki kadınların yarısından fazlasının araştırma tarihine kadar doğum yapmamış olması nedeniyle bu kadınlar için ortanca ilk doğum yaşı hesaplanamamıştır. TNSA-2013 sonuçları, 25-49 yaş grubundaki kadınlar için ortanca ilk doğum yaşının 22.9 olduğunu göstermektedir. TNSA-2008’de bulunan 22.3 yıllık ortanca ilk doğum yaşı ile karşılaştırıldığında, iki araştırma arasında yarım yıllık bir artış yaşandığı görülmektedir.

Tablonun en son sütununda gösterilen ortanca ilk doğum yaşındaki farklılaşmalar, son birkaç on yılda ilk doğum yaşının artışta olduğunu göstermektedir. Araştırma tarihinde 40 yaşında veya 40 yaşın üzerinde olan kadınlar ilk doğumlarını yaklaşık 22 yaşında yapmış iken; 25-29 yaş grubundaki kadınlar ilk doğumlarını daha geç, 24 yaşında yapmıştır. Araştırma tarihinde 25-29 yaşlarında olan kadınlar ilk çocuklarını 30-34 yaş grubunda olan kadınlardan 0.5 yıl sonra; 45-49 yaş grubunda olan kadınlardan ise 2 yıl sonra doğurmuşlardır. Doğurganlığın ertelenmesi eğilimine ilişkin bir başka bulgu da yaş gruplarının belirli yaşlarda ilk doğumlarını yapmış olma yüzdelerinden elde edilebilir. Örneğin, 45 ve üzeri yaştaki kadınların yüzde 13’ü ilk doğumlarını 18 yaşına kadar gerçekleştirmiş iken; 20-29 yaş grubundaki kadınların sadece yüzde 5-6’sı bu yaşa kadar çocuk doğurmaya başlamıştır.

Tablo 4.7 İlk doğumda anne yaşı

Araştırma tarihindeki yaşa göre ilk doğumlarını belirtilen tam yaşlara kadar yapan kadınların yüzdesi, hiç doğum yapmayan kadınların yüzdesi ve ortanca ilk doğum yaşı, Türkiye 2013

Yaş	Belirtilen tam yaşlara kadar doğum yapmış kadınların yüzdesi					Hiç doğum yapmamış kadınların yüzdesi	Kadın sayısı	Ortanca ilk doğum yaşı
	15	18	20	22	25			
15-19	0.0	NA	NA	NA	NA	96.7	1,572	a
20-24	0.1	5.7	16.9	NA	NA	67.2	1,337	a
25-29	0.5	6.4	18.8	35.6	55.4	33.4	1,492	24.0
30-34	1.1	8.9	23.8	38.9	60.6	12.6	1,565	23.5
35-39	0.9	12.3	28.6	45.2	65.1	7.8	1,513	22.6
40-44	1.1	12.1	30.2	49.3	70.7	5.7	1,238	22.1
45-49	1.1	12.7	31.0	50.2	72.0	7.0	1,029	22.0
20-49	0.8	9.5	24.5	NA	NA	22.7	8,174	a
25-49	0.9	10.2	26.0	43.2	64.0	14.0	6,837	22.9

NA = Uygun değil

a = Yaş grubunun başlangıcına gelmeden kadınların yüzde 50’sinden azı ilk doğumunu yapmış olduğu için verilmemiştir.

Tablo 4.8, temel özelliklere göre kadınların ortanca ilk doğum yaşını göstermektedir. Ortanca ilk doğum yaşı, kentsel yerleşim yerlerinde yaşayan 25-49 yaş grubundaki kadınlar arasında, kırsal yerleşim yerlerinde yaşayan kadınlara göre yaklaşık 1.5 yıl daha yüksektir. Bulgular ortanca ilk doğum yaşındaki kır-kent farkının zamanla arttığını göstermektedir, genç kadınlar (25-29) arasındaki fark 2.3 yıl iken; daha yaşlı (45-49) kadınlar arasında 1.2 yıldır. Bölgelere göre bakıldığında, Kuzey bölgesi en yüksek ortanca ilk doğum yaşına (23.9 yıl); Doğu ve Orta bölgeleri ise en düşük ortanca ilk doğum yaşlarına (sırası ile 22.1 ve 22.3 yıl) sahiptir. Eğitim düzeyi ile ortanca ilk doğum yaşı arasında pozitif yönlü bir ilişki bulunmaktadır. Ortaokulu tamamlamış kadınların ilk anne olma yaşının eğitimi olmayan veya ilkokulu bitirmemiş kadınlara göre 1.5 yıl daha yüksek olduğu görülmektedir (sırası ile 22.3 ve 20.8 yıl). Ayrıca, sonuçlar dördüncü refah düzeyindeki kadınların ilk doğumlarını en düşük refah düzeyine sahip hanelerde yaşayan kadınlara göre 1.7 yıl daha geç yaptığını göstermektedir.

Tablo 4.8 Ortanca ilk doğum yaşı

Araştırma tarihindeki yaşa ve temel özelliklere göre 25-49 yaşındaki kadınlar arasında ortanca ilk doğum yaşı, Türkiye 2013

Temel özellikler	Yaş ¹					25-49 yaşındaki kadınlar
	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	
Yerleşim Yeri						
Kent	24.6	23.7	22.8	22.2	22.3	23.2
Kır	22.3	22.3	21.8	21.6	21.1	21.8
Bölge						
Batı	a	24.0	23.0	22.3	22.4	23.3
Güney	23.6	22.7	22.7	23.2	21.6	22.7
Orta	23.5	23.1	21.8	21.0	21.8	22.3
Kuzey	24.8	24.6	24.1	22.8	23.1	23.9
Doğu	23.4	22.5	21.7	21.4	21.0	22.1
Eğitim						
Eğitimi yok/ilkokulu bitirmemiş	22.3	20.6	20.5	20.0	21.0	20.8
İlkokul	21.7	21.7	21.5	21.5	21.2	21.5
Ortaokul	21.7	22.7	22.1	22.8	23.6	22.3
Lise ve üzeri	a	a	a	a	a	a
Hanehalkı refah düzeyi						
En düşük	21.5	21.1	21.5	21.3	20.6	21.2
Düşük	22.5	21.7	22.1	21.5	21.9	22.0
Orta	23.7	23.0	21.6	22.4	21.1	22.4
Yüksek	23.9	23.7	22.5	22.0	21.9	22.9
En yüksek	a	a	a	23.0	23.4	a
Toplam	24.0	23.5	22.6	22.1	22.0	22.9

¹ 15-19 ve 20-24 yaş gruplarındaki kadınların yüzde 50'sinden çoğu yaş grubunun başlangıcına gelmeden ilk doğumunu yapmadığı için verilmemiştir.

a = Yaş grubunun başlangıcına gelmeden kadınların yüzde 50'sinden çoğu ilk doğumunu yapmadığı için verilmemiştir.

4.7 Adölesan Doğurganlık ve Annelik

Adölesan doğurganlık konusu, hem sağlık nedenleri, hem de sosyal nedenlerden dolayı oldukça önemlidir. Yaşı çok genç olan annelerden doğan çocuklar daha yüksek derecede hastalık ve ölüm riski taşımaktadırlar. Adölesan annelerin yetişkin annelere göre olumsuz gebelik sonuçlarına veya annelikle ilişkili ölümlülüğe maruz kalmaları daha olasıdır. Ayrıca, erken yaşta çocuk sahibi olmak adölesanların eğitimlerini sürdürmemeleri ve iş imkânlarına erişimemelerine neden olmaktadır. Türkiye’de resmi evlenme yaşının 18 olduğunun burada belirtilmesi yararlı olacaktır.

Tablo 4.9’da, 15-19 yaş grubunda anne olmuş veya ilk çocuklarına gebe olan kadınların temel özelliklere göre yüzdeleri verilmektedir. TNSA-2013 sonuçlarına göre, adölesan dönemde olan kadınların neredeyse yüzde 5’i çocuk doğurmaya başlamıştır: Bu yaştaki kadınların yüzde 3’ünün bir canlı doğumu olmuştur; yüzde 1’i ise araştırma tarihinde ilk çocuğuna gebedir. TNSA-2008’den bu yana çocuk sahibi olmaya başlayan adölesanların oranında bir düşüş olmuştur. Bu oran bu dönemde yüzde 6’yken, günümüzde yüzde 5’e gerilemiştir.

Adölesan dönemde çocuk doğurmaya başlayanların yüzdesinin 18 yaşından sonra keskin bir şekilde arttığı görülmektedir. Çocuk doğurma davranışı 17 yaşından önce nadirdir, ancak 19 yaşındaki kadınların yüzde 16’sı anne olmuş veya ilk çocuğuna gebedir. Kırsal alanlardaki adölesanlarda çocuk sahibi olma kenttekilere göre daha sık görülen bir davranıştır (sırası ile yüzde 6 ve yüzde 4). Adölesan dönemde çocuk sahibi olmaya başlayan kadınların yüzdesi bölgesel farklılıklar göstermektedir, Batı’da yüzde 3 olan bu oranın Güney, Orta ve Doğu’da yüzde 6 veya daha fazladır.

Eğitim düzeyi ile erken yaşta çocuk sahibi olma arasında ters yönlü bir ilişki bulunmaktadır. Eğitim düzeyi daha düşük adölesanların, daha yüksek olanlara göre çocuk sahibi olmaları daha muhtemeldir. Eğitimi olmayan veya ilkokulu bitirmemiş kadınların yüzde 17’si adölesan dönemde çocuk doğurmaya başlarken; bu oran en az ilkokulu bitirmiş kadınlar arasında yüzde 8 düzeyindedir. Refah düzeyine göre bakıldığında, orta, düşük ve en düşük refah seviyesine sahip hanelerde yaşayan adölesanların yüzde 6-8’inin, en yüksek refah düzeyine sahip hanelerde yaşayan adölesanların ise yüzde 3’ünden azının çocuk doğurmaya başladığı görülmektedir.

Tablo 4.9 Adölesan kadınlarda doğurganlık ve annelik

15-19 yaşlarındaki canlı doğum yapmış ya da ilk çocuğuna gebe olan ve çocuk doğurmaya başlayan adölesan kadınların temel özelliklere göre yüzdesi, Türkiye 2013

Temel özellikler	15-19 yaşlarında aşağıdaki durumlarda olan kadınların yüzdeleri			Adölesan kadın sayısı
	Canlı doğum yapmış	İlk çocuğuna gebe	Çocuk doğurmaya başlayanlar	
Yaş				
15	0.0	0.0	0.0	321
16	0.2	0.3	0.5	330
17	2.8	0.6	3.4	318
18	3.3	1.4	4.6	322
19	11.5	4.7	16.2	282
Yerleşim Yeri				
Kent	3.1	1.2	4.2	1,260
Kır	4.5	1.8	6.3	312
Bölge				
Batı	2.2	0.9	3.1	635
Güney	4.1	2.1	6.1	183
Orta	4.6	1.1	5.7	306
Kuzey	3.6	1.1	4.7	95
Doğu	3.8	1.8	5.7	353
Eğitim				
Eğitimi yok/ilk. bitirmemiş	10.0	7.1	17.1	35
İlkokul	5.5	2.3	7.8	117
Ortaokul	3.7	1.4	5.1	1,092
Lise ve üzeri	0.6	0.1	0.8	328
Hanehalkı refah düzeyi				
En düşük	6.2	1.4	7.7	266
Düşük	4.4	1.6	6.0	341
Orta	3.6	2.1	5.7	326
Yüksek	1.7	1.4	3.1	338
En yüksek	1.0	0.0	1.0	301
Toplam	3.3	1.3	4.6	1,572

Pelin Çağatay Seçkiner, Banu Akadlı Ergöçmen ve Ayşe Abbasoğlu Özgören

TNSA-2013'ün temel hedeflerinden biri Türkiye'de doğurganlık çağındaki kadınların gebeliği önleyici yöntem kullanımlarını ve bu yöntemler hakkındaki bilgi düzeylerini değerlendirmektir. Bu bölüm, TNSA-2013'ün çeşitli aile planlaması yöntemlerine ilişkin bilgi ve tutumlar ile geçmişteki ve araştırma tarihindeki kullanımlarına yönelik sonuçlarına odaklanmaktadır. Ayrıca, gebeliği önlemek amacıyla tüplerini bağlatmış kadınların tüplerinin bağlanması işleminin zamanlaması da incelenmektedir. Bunlara ek olarak, gebeliği önleyici yöntemin temin edildiği kaynak, gebeliği önleyici yöntem kullanılmaması, yöntem kullanımının bırakılması ve gelecekte gebeliği önleyici yöntem kullanma niyeti gibi konular üzerinde de durulmaktadır.

5.1 Gebeliği Önleyici Yöntemler Hakkında Bilgi

Aile planlaması yöntemleri hakkında bilgi sahibi olmak hem gebeliği önleyici bir yöntem kullanıp kullanmama kararı, hem de hangi yöntemin kullanılacağı kararı açısından oldukça önemlidir. Doğurganlığın kontrolüne ilişkin olarak bilgi sahibi olunması, bu yöntemlere ulaşılması ve de uygun bir gebeliği önleyici yöntemin kullanılması için oldukça önemli bir adımdır. Gebeliği önleyici yöntem bilgisini değerlendirmek için görüşmeciler yöntemin tanımını okumuş ve cevaplayıcının bu yöntemi duyup duymadığını sormuştur. Bu raporda, gebeliği önleyici yöntemler “modern” ve “geleneksel” olarak iki grupta toplanmıştır. Modern yöntemler; kadının tüplerinin bağlanması, erkeğin kanallarının bağlanması, hap, rahim içi araç (RİA), enjeksiyon, deri altı implantları, kondom, kadın kondomu, diyafram ve acil korunma hapını içerirken geleneksel yöntemler; tehlikesiz günler ve geri çekmeyi içermektedir. Cevaplayıcı tarafından beyan edilen ve listede olmayan diğer yöntemler de (emzirmeyle korunma veya folklorik yöntemler dahil olmak üzere) kaydedilmiş, ancak cevaplayıcılara, gebeliği önleyici yöntemler hakkındaki bilgi düzeylerini ölçecek sorular sorulmamıştır. Bu nedenle, rapordaki analizlerde aile planlaması yöntemine ilişkin “bilgi”den kastedilen sadece o yöntemin duyulup duyulmamış olmasıdır.

Tablo 5.1'de tüm kadınlar ve halen evli kadınlar arasında gebeliği önleyici yöntem bilgisinin düzeyine ilişkin bulgular tüm yöntemler için sunulmaktadır. Görüşme yapılan kadınlar ile halen evli kadınların neredeyse tamamı en az bir aile planlaması yöntemini bilmektedir. Kadınların yüzde 99'u ve halen evli kadınların yüzde 100'ü gebeliği önleyici en az bir yöntemi duymuşlardır. Tüm kadınlar ve halen evli kadınlar için gözlenen bu benzer örüntü herhangi bir modern yöntem için de geçerlidir. Tüm kadınlarda en çok bilinen gebeliği önleyici modern yöntemler hap, kadının tüplerinin bağlanması ve erkek kondomu (sırasıyla yüzde 96, 87 ve 86) iken halen evli kadınlar arasında RİA, hap, kadının tüplerinin bağlanması ve erkek kondomu en çok bilinen modern yöntemler arasında yer almaktadır (sırasıyla yüzde 98, 98, 93 ve 92). Türkiye'de yeni sayılabilecek yöntemler arasında olan vajinal halka ve kadın kondomu en az bilinen modern yöntemlerdendir (tüm kadınlar için sırasıyla yüzde 10 ve yüzde 20). Geleneksel yöntemler arasında geri çekme görüşme yapılan tüm kadınlar ve

halen evli kadınlar arasında en fazla bilinen yöntemdir (sırasıyla yüzde 80 ve yüzde 93). Gebeliği önleyici bir yöntem olarak takvim yöntemi görüşme yapılan tüm kadınların ve halen evli kadınların yarısından azı tarafından bilinmektedir (tüm kadınların yüzde 39'u ve halen evli kadınların yüzde 43'ü).

Ortalama bilinen yöntem sayısı tüm kadınlar ve halen evli kadınlar için benzerlik göstermektedir: görüşme yapılan tüm kadınların ortalama olarak bildiği yöntem sayısı 7.6 evli kadınlarınki ise 8.2'dir.

Tablo 5.1 Gebeliği önleyici yöntem bilgisi

Herhangi bir yöntem bilen 15-49 yaşlarındaki evlenmiş kadınların ve halen evli kadınların bildikleri yöntemlere göre yüzdeleri, Türkiye 2013

Yöntem	Tüm kadınlar	
	Tüm kadınlar	Evli kadınlar
Herhangi bir yöntem	98.8	99.8
Herhangi bir modern yöntem	98.7	99.7
Tüplerin bağlanması	87.3	92.8
Erkeğin kanallarının bağlanması	35.5	41.4
Hap	95.7	97.8
RİA	92.1	98.0
Enjeksiyon	77.3	87.0
İmplant	32.9	39.7
Kondom	86.2	92.3
Kadın kondomu	19.8	19.6
Diyafram	28.9	32.0
Vajinal halka	9.8	8.9
Acil korunma hapi	42.0	42.9
Herhangi bir geleneksel yöntem	83.8	95.0
Takvim	38.9	42.9
Geri çekme	79.5	93.3
Diğer	2.9	3.6
Ortalama bilinen yöntem sayısı	7.6	8.2
Kadın Sayısı	9,746	6,655

Tablo 5.2 herhangi bir yöntem ve herhangi bir modern yöntem bilen halen evli kadınların temel özelliklere göre yüzdelerini göstermektedir. Yaş grubu, yerleşim yeri, eğitim ve refah düzeyinde kayda değer bir farklılaşma gözlenmemektedir. Tüm kategorilerde yer alan halen evli kadınların neredeyse yüzde 100'ü herhangi bir yöntemden ve herhangi bir modern yöntemden en az birini duymuştur.

Tablo 5.2 Temel özelliklere göre gebeliği önleyici yöntem bilgisi

Temel özelliklere göre en az bir yöntem bilen ve en az bir modern yöntem bilen 15-49 yaşlarındaki halen evli kadınların yüzdeleri, Türkiye 2013

Temel özellikler	Herhangi bir yöntem bilen	Herhangi bir modern yöntem bilen ¹	Kadın sayısı
Yaş			
15-19	100.0	98.3	111
20-24	99.7	99.4	619
25-29	99.8	99.8	1,166
30-34	100.0	99.8	1,394
35-39	99.8	99.7	1,351
40-44	100.0	99.7	1,127
45-49	99.7	99.6	888
Yerleşim yeri			
Kent	99.9	99.7	5,341
Kır	99.8	99.5	1,314
Bölge			
Batı	99.9	99.8	2,864
Güney	99.9	99.7	856
Orta	99.8	99.8	1,391
Kuzey	99.5	99.3	445
Doğu	99.8	99.4	1,100
NUTS 1 Bölgeleri			
İstanbul	99.8	99.8	1,330
Batı Marmara	100.0	100.0	275
Ege	99.8	99.6	869
Doğu Marmara	100.0	99.8	627
Batı Anadolu	100.0	100.0	671
Akdeniz	99.9	99.7	856
Orta Anadolu	99.8	99.6	344
Batı Karadeniz	99.5	99.5	378
Doğu Karadeniz	99.9	99.6	206
Kuzeydoğu Anadolu	99.5	99.2	173
Ortadoğu Anadolu	99.9	99.9	292
Güneydoğu Anadolu	99.8	99.3	635
Eğitim			
Eğitimi yok/ilk. bitirmemiş	99.1	98.7	1,019
İlkokul	99.9	99.8	2,956
Ortaokul	100.0	100.0	934
Lise ve üzeri	100.0	100.0	1,746
Hanehalkı refah düzeyi			
En düşük	99.6	99.0	1,038
Düşük	99.8	99.6	1,299
Orta	100.0	99.9	1,366
Yüksek	99.8	99.8	1,433
En yüksek	100.0	99.9	1,519
Toplam 15-49	99.8	99.7	6,655

¹ Tüplerin bağlanması, erkeğin kanallarının bağlanması, hap, RiA, enjeksiyon, implant, erkek ve kadın kondomu, emzirme, acil korunma hapi ve vajinal halka yöntemlerini kapsar.

5.2 Gebeliği Önleyici Yöntemlerin Kullanılmış Olması

TNSA-2013'te görüşülen kadınlardan gebeliği önleyici herhangi bir yöntemi duyduklarını belirten kadınlara, bu yöntemi daha önce kullanıp kullanmadıkları sorulmuştur. Gebeliği önleyici bir yöntem kullanılmış olması, bir kadının doğurganlık çağının herhangi bir döneminde, bir yöntemi kullanmış olması şeklinde tanımlanmaktadır.

Tablo 5.3 tüm kadınların ve halen evli kadınların daha önce kullanmış olduklarını belirttikleri yöntemlere ve yaşlarına göre yüzdelerini sunmaktadır. Genel olarak, sonuçlar halen evli kadınların yüzde 92'sinin, tüm kadınların ise yüzde 67'sinin daha önce en az bir kez bir aile planlaması yöntemi kullanmış olduklarını göstermektedir. Görüşme yapılan tüm kadınlar ile halen evli kadınlar karşılaştırıldığında, herhangi bir modern yöntemin (yüzde 77) veya geleneksel yöntemin (yüzde 66) kullanılmış olması halen evli kadınlar arasında, tüm kadınlara kıyasla daha yüksektir (yüzde 56 ve yüzde 47). Halen evli kadınlar tarafından en fazla kullanılmış olan yöntemler, geri çekme (yüzde 64), kondom (yüzde 46), RİA (yüzde 39) ve haptır (yüzde 31). Bu benzer örüntü tüm kadınlar için de geçerli olup bu yöntemlerin daha önce kullanılma yüzdeleri halen evli kadınlara kıyasla biraz daha düşüktür.

Tablo 5.3 Yaşa göre gebeliği önleyici yöntemlerin kullanımı

15-49 yaşlarındaki tüm kadınlar ve halen evli kadınlar arasında gebeliği önleyici herhangi bir yöntemi kullanmış olanların yöntem ve yaşa göre yüzdeleri, Türkiye 2013

Yaş	Modern Yöntem											Geleneksel Yönt.						
	Herhangi bir yöntem	Herhangi bir modern yöntem	Tüp-lerin bağlanması	Erkeğin kanal-larının bağlanması	Hap	RİA	İğne	İmplant	Erkek kon-domu	Kadın kon-domu	Diyaf-ram	Vajinal halka	Acil korun-ma haptı	Herhangi bir geleneksel yöntem	Takvim	Geri çek-me	Diğer	Kadın sayısı
TÜM KADINLAR																		
15-19	4.8	2.5	0.0	0.0	0.7	0.4	0.4	0.0	1.8	0.0	0.1	0.0	0.0	3.6	0.1	3.4	0.2	1,572
20-24	38.1	28.2	0.1	0.0	9.9	7.1	3.0	0.0	21.1	0.1	0.3	0.1	2.2	29.4	1.2	29.0	0.2	1,337
25-29	75.2	60.8	1.4	0.0	23.8	21.6	7.9	0.0	40.9	0.0	0.6	0.0	6.2	53.4	4.4	52.4	0.3	1,492
30-34	88.7	74.8	5.8	0.0	31.2	33.5	7.1	0.2	48.7	0.1	1.6	0.0	6.0	64.4	5.0	62.7	0.8	1,565
35-39	90.3	79.0	12.7	0.2	31.1	44.7	9.5	0.5	46.1	0.0	1.7	0.1	4.9	64.3	6.1	62.7	1.1	1,513
40-44	90.9	80.0	16.7	0.1	33.8	49.2	6.7	0.4	40.2	0.0	3.3	0.2	3.3	61.5	6.5	58.4	1.1	1,238
45-49	87.2	74.6	13.1	0.1	29.8	49.1	6.8	0.2	31.5	0.1	3.8	0.0	2.5	60.8	6.8	57.3	1.9	1,029
Toplam	66.5	55.9	6.6	0.1	22.4	28.1	5.9	0.2	32.9	0.0	1.5	0.1	3.7	47.3	4.1	45.8	0.8	9,746
HALEN EVLİ KADINLAR																		
15-19	67.4	35.5	0.0	0.0	9.7	5.5	5.2	0.0	25.3	0.0	1.0	0.0	0.6	50.6	1.0	48.5	2.2	111
20-24	78.6	57.3	0.2	0.0	20.0	15.3	6.5	0.0	42.6	0.2	0.6	0.1	3.8	61.4	2.1	60.5	0.5	619
25-29	92.5	74.4	1.8	0.0	29.2	26.6	10.1	0.0	50.6	0.0	0.7	0.1	6.9	66.1	5.2	64.8	0.4	1,166
30-34	95.3	80.4	6.5	0.0	32.6	36.6	7.7	0.2	52.6	0.1	1.8	0.0	6.2	69.6	5.5	67.7	1.0	1,394
35-39	95.0	83.0	13.8	0.2	32.4	46.5	10.2	0.4	49.2	0.1	1.7	0.2	5.3	68.1	6.5	66.4	1.2	1,351
40-44	93.3	81.9	17.5	0.1	35.0	49.8	7.2	0.4	41.7	0.0	3.5	0.2	3.0	63.4	6.8	60.3	1.1	1,127
45-49	90.6	76.7	14.7	0.1	31.3	50.9	7.5	0.3	32.1	0.1	4.0	0.0	2.4	64.6	7.3	60.7	2.0	888
Toplam	91.7	76.7	9.4	0.1	30.6	38.5	8.4	0.2	45.6	0.1	2.0	0.1	4.8	65.9	5.7	63.8	1.0	6,655

Sonuçlar tüm kadınlar için yaş gruplarına göre incelendiğinde, yaş ile gebeliği önleyici herhangi bir yöntemin veya herhangi bir modern yöntemin kullanılmış olması arasında pozitif

bir ilişki bulunmaktadır. Tüm kadınlar arasında gebeliği önleyici herhangi bir yöntem veya herhangi bir modern yöntem kullanma yüzdesi 15-19 yaş grubunda en düşüktür. Aile planlaması yöntemlerinden veya modern yöntemlerden herhangi birinin 25-29 yaş grubundan sonra kullanılma yüzdesi 75 ve üzerine çıkmaktadır. Halen evli kadınlar arasında yöntem kullanımı veya modern bir yöntem kullanımı 15-19 yaş grubu için en düşüktür (sırasıyla yüzde 67 ve yüzde 36). Halen evli kadınlarda, herhangi bir gebeliği önleyici yöntem kullanımının en yüksek olduğu yaş grubu 30-34 olup, herhangi bir modern yöntem kullanımının en yüksek olduğu yaş grubu ise 35-39'dur (sırasıyla yüzde 95 ve yüzde 83). Beklendiği üzere, herhangi bir yöntem veya herhangi bir modern yöntem kullanımı tüm yaş gruplarındaki halen evli kadınlarda tüm kadınlara kıyasla daha yüksek düzeydedir.

5.3 Gebeliği Önleyici Yöntemlerin Kullanımı

Tablo 5.4, tüm kadınların ve halen evli kadınların araştırma tarihlerinde gebeliği önleyici yöntem kullanımını göstermektedir. Sonuçlar, araştırma tarihlerinde yöntem kullanma yaygınlığının (halen yöntem kullanan 15-49 yaşlarındaki evli kadınların yüzdesi) yüzde 74 olduğunu göstermektedir. Bu oran, tüm kadınlar için yüzde 51 olup araştırma tarihinde evli olan kadınların cinsel ilişkisinin daha fazla olmasından kaynaklıdır. Kullanılan yönteme göre bakıldığında, görüşülen tüm kadınların yüzde 33'ü, halen evli olan kadınların yüzde 47'si modern bir yöntem kullanırken kadınların yüzde 18'i ile evli kadınların yüzde 26'sı geleneksel bir yöntem kullanmaktadır.

Tablo 5.4 Yaşa göre gebeliği önleyici yöntemlerin halen kullanımı

Halen kullanılan gebeliği önleyici yönteme ve yaşa göre 15-49 yaşlarındaki tüm kadınların ve halen evli kadınların yüzde dağılımı, Türkiye 2013

Yaş	Modern yöntem										Geleneksel yöntem					Yöntem kullanımı yok	Toplam	Kadın sayısı
	Herhangi bir yöntem	Herhangi bir modern yöntem	Tüp-lerin bağlanması	Erkeğin kanalının bağlanması	Hap	RİA	İğne	İmplant	Kondom	Diyaf-ram	Emzir-me	Herhangi bir geleneksel yöntem	Geri çekme	Diğer				
TÜM KADINLAR																		
15-19	3.3	1.2	0.0	0.0	0.1	0.3	0.1	0.0	0.7	0.0	0.0	2.1	0.0	2.0	0.1	96.7	100.0	1,572
20-24	26.5	14.7	0.1	0.0	1.9	4.5	0.2	0.0	8.0	0.0	0.0	11.8	0.0	11.8	0.0	73.5	100.0	1,337
25-29	55.8	34.8	1.4	0.0	4.2	12.8	0.8	0.0	15.4	0.1	0.1	21.0	0.2	20.8	0.0	44.2	100.0	1,492
30-34	71.4	47.1	5.8	0.0	6.3	15.8	0.6	0.1	18.2	0.0	0.2	24.3	0.2	24.0	0.0	28.6	100.0	1,565
35-39	76.2	54.0	12.7	0.0	4.3	19.6	0.7	0.0	16.5	0.1	0.0	22.3	0.3	21.8	0.2	23.8	100.0	1,513
40-44	74.2	49.7	16.7	0.1	3.9	18.2	0.2	0.0	10.5	0.1	0.0	24.5	0.7	23.8	0.0	25.8	100.0	1,238
45-49	52.4	31.8	13.1	0.0	1.1	12.2	0.0	0.0	5.3	0.1	0.0	20.6	0.5	19.8	0.3	47.6	100.0	1,029
Toplam	51.0	33.2	6.6	0.0	3.2	11.8	0.4	0.0	10.9	0.1	0.1	17.8	0.3	17.5	0.1	49.0	100.0	9,746
HALEN EVLİ KADINLAR																		
15-19	46.9	17.6	0.0	0.0	1.7	4.2	2.1	0.0	9.5	0.0	0.0	29.2	0.0	28.1	1.1	53.1	100.0	111
20-24	55.6	30.2	0.2	0.0	3.4	9.7	0.4	0.0	16.5	0.0	0.0	25.4	0.0	25.4	0.0	44.4	100.0	619
25-29	70.7	44.2	1.8	0.0	5.4	16.0	1.0	0.0	19.7	0.2	0.1	26.5	0.1	26.4	0.0	29.3	100.0	1,166
30-34	79.6	52.3	6.5	0.0	7.0	17.6	0.6	0.2	20.2	0.0	0.3	27.3	0.3	26.9	0.1	20.4	100.0	1,394
35-39	84.0	59.1	13.8	0.1	4.8	21.3	0.8	0.0	18.3	0.1	0.0	24.9	0.4	24.4	0.2	16.0	100.0	1,351
40-44	79.8	52.9	17.5	0.1	4.3	19.1	0.3	0.0	11.6	0.1	0.0	26.9	0.7	26.1	0.0	20.2	100.0	1,127
45-49	59.0	35.1	14.7	0.0	1.3	13.1	0.0	0.0	5.9	0.1	0.0	23.9	0.5	23.0	0.4	41.0	100.0	888
Toplam	73.5	47.4	9.4	0.0	4.6	16.8	0.6	0.0	15.8	0.1	0.1	26.0	0.3	25.5	0.1	26.5	100.0	6,655

Not: Birden fazla yöntemin kullanıldığı durumlarda en etkili yöntem dikkate alınmıştır.

Evli her dört kadından birinin (yüzde 26) kullandığı geri çekme yöntemi, gebeliği önleyici yöntemler arasında kullanımı en yaygın olan yöntemdir. Evli kadınlar tarafından en çok kullanılan modern yöntem RİA'dır (yüzde 17). RİA'dan sonra en yaygın olan yöntem ise erkek kondomudur (yüzde 16). Tüplerin bağlanması yöntemini kullanan evli kadınların yüzdesi 9 iken bu oranın hap kullanan evli kadınlardan (yüzde 5) daha yüksek olması dikkat çekicidir.

Gebeliği önleyici yöntem kullanımı kadının yaşına göre farklılaşmaktadır. Herhangi bir yöntem kullanımı 15-19 yaş grubundaki evli kadınlar (yüzde 47) arasında en düşük düzeyde iken, 30-34 yaş grubunda yüzde 84'e kadar yükselmekte ve 45-49 yaş grubunda yüzde 59'a düşmektedir. Tüm yaş gruplarındaki kadınlar arasında en yaygın olan gebeliği önleyici yöntem, geri çekmedir. Geri çekme yöntemi, 15-19 yaş grubunda en yüksek düzeye ulaşmaktadır (yüzde 28). En çok tercih edilen modern yöntemlerden olan RİA'nın, 35-39 yaş grubundaki evli kadınlar arasında kullanımı (yüzde 21) diğer yaş grubundaki kadınlara göre daha yaygındır.

Tablo 5.5, halen evli olan kadınların araştırma tarihindeki yöntem kullanımının temel özelliklere göre yüzde dağılımını göstermektedir. Yaşayan çocuk sayısına göre bakıldığında, yöntem kullanımının ilk çocuktan sonra hızlı bir şekilde arttığı görülmektedir. Çocuk sahibi olmayan evli kadınların yaklaşık olarak dörtte biri (yüzde 26) araştırma tarihinde herhangi bir aile planlaması yöntemi kullanmaktadır. Bu oran yaşayan bir veya iki çocuğu olan kadınlarda ciddi olarak artış göstermiş ve bu gruptaki kadınların dörtte üçünden fazlası yöntem kullandığını belirtmiştir (yüzde 77).

Yerleşim yeri ve bölgelere göre bakıldığında, araştırma tarihinde gebeliği önleyici yöntem kullanan kadınların yüzdelerinde belirgin farklılıklar olduğu gözlenmektedir. Gebeliği önleyici yöntem kullanımının yüzdesi kentlerde yaşayan evli kadınlarda (yüzde 75), kırsal alanlarda yaşayan kadınların yöntem kullanımından (yüzde 69) daha yüksektir. Kentsel ve kırsal alanlardaki bu farkın büyük bir kısmı kentli kadınlar arasında modern yöntem kullanımının daha yaygın olmasından kaynaklanmaktadır (kentsel alanlarda yüzde 49 iken kırsal alanlarda yüzde 40). Bölgeler arasında yöntem kullanımının en düşük olduğu bölge Doğu bölgesidir (yüzde 62). Diğer bölgelerde ise kadınların dörtte üçünden fazlası gebeliği önleyici yöntemlerden birini kullanmaktadır (Orta Anadolu'da yüzde 79, Batı'da yüzde 76 ve Kuzey'de yüzde 75). Kuzey bölgesi, herhangi bir yöntem kullanımının en yüksek olduğu bölgelerden biri olmasına rağmen, bu bölgede modern yöntem kullanımı Doğu hariç diğer tüm bölgelerden düşüktür. Kuzey'de geleneksel yöntem kullanımı ise diğer bölgelere kıyasla en yüksek düzeydedir (yüzde 33). NUTS 1 bölgelerine göre incelendiğinde, halen gebeliği önleyici yöntem kullanımının en düşük olduğu yer Güneydoğu Anadolu (yüzde 60) en yüksek olduğu yer ise Batı Anadolu bölgesidir (yüzde 83).

Tablo 5.5 Temel özelliklere göre halen kullanılan gebeliği önleyici yöntem

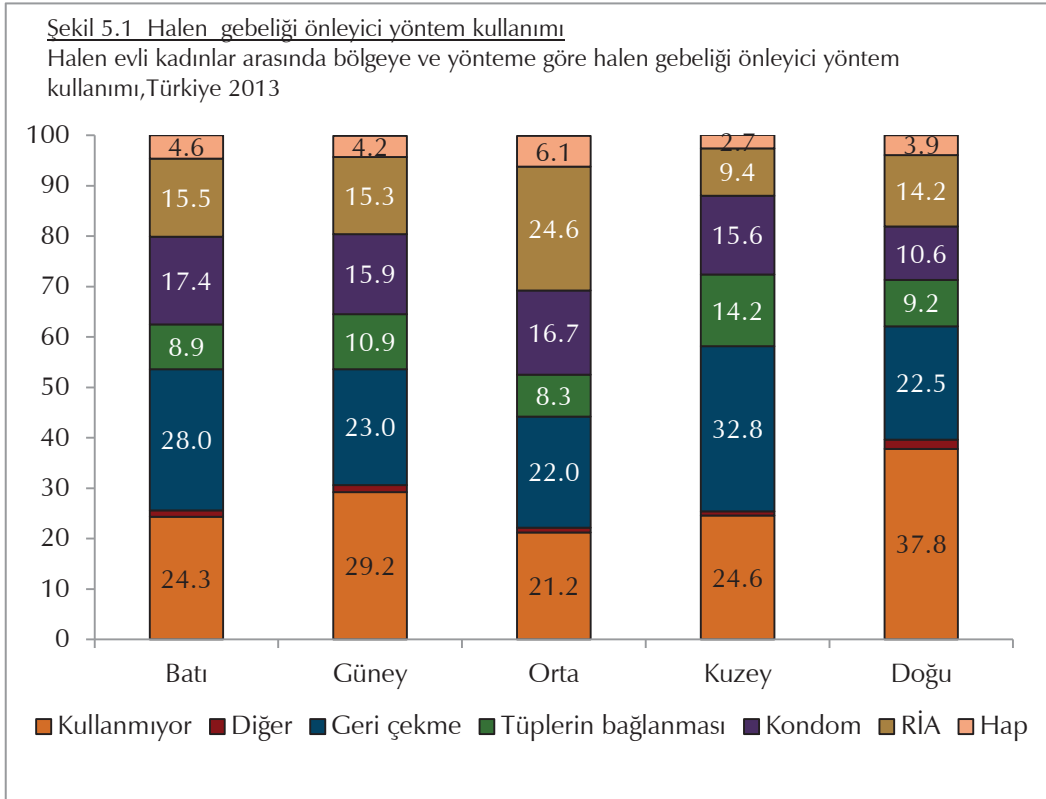
Temel özelliklere ve halen kullanılan gebeliği önleyici yönteme göre 15-49 yaşlarındaki halen evli kadınların yüzde dağılımı, Türkiye 2013

Temel özellikler	Modern yöntem											Geleneksel yöntem				Yöntem kullanımı yok	Toplam	Kadın sayısı	
	Herhangi bir yöntem	Herhangi bir modern yöntem	Tüp-lerin bağlanması	Erkeğin kanalının bağlanması	Hap	RIA	İğne	İmplant	Erkek kondomu	Kadın kondomu	Emzirme	Herhangi bir geleneksel yöntem	Takvim	Geri çekme	Diğer				
Yaşayan çocuk sayısı																			
0	26.1	15.4	0.0	0.0	4.5	0.0	0.0	0.0	10.9	0.0	0.0	10.7	0.1	10.4	0.2	73.9	100.0	645	
1-2	76.9	47.6	3.5	0.0	5.2	17.9	0.6	0.1	20.2	0.1	0.1	29.3	0.4	28.8	0.1	23.1	100.0	3,801	
3-4	83.5	57.8	21.5	0.0	3.6	20.8	0.5	0.0	11.0	0.2	0.1	25.7	0.4	25.1	0.2	16.5	100.0	1,743	
5+	73.1	51.5	25.3	0.0	4.3	15.5	1.4	0.0	4.9	0.0	0.1	21.6	0.1	21.4	0.1	26.9	100.0	466	
Yerleşim yeri																			
Kent	74.7	49.3	9.1	0.0	5.0	17.3	0.5	0.0	17.2	0.0	0.1	25.4	0.4	24.9	0.1	25.3	100.0	5,341	
Kır	68.5	40.0	10.7	0.0	3.2	14.6	0.9	0.0	10.2	0.3	0.2	28.5	0.3	28.2	0.0	31.5	100.0	1,314	
Bölge																			
Batı	75.7	47.0	8.9	0.0	4.6	15.5	0.3	0.1	17.4	0.1	0.1	28.7	0.5	28.0	0.2	24.3	100.0	2,864	
Güney	70.8	47.8	10.9	0.2	4.2	15.3	1.1	0.0	15.9	0.1	0.0	23.0	0.0	23.0	0.0	29.2	100.0	856	
Orta	78.8	56.3	8.3	0.0	6.1	24.6	0.5	0.0	16.7	0.0	0.1	22.4	0.3	22.0	0.1	21.2	100.0	1,391	
Kuzey	75.4	42.3	14.2	0.0	2.7	9.4	0.3	0.0	15.6	0.2	0.0	33.1	0.3	32.8	0.0	24.6	100.0	445	
Doğu	62.2	39.2	9.2	0.0	3.9	14.2	1.1	0.0	10.6	0.0	0.2	23.0	0.3	22.5	0.2	37.8	100.0	1,100	
NUTS 1 Bölgeleri																			
İstanbul	74.8	46.4	8.4	0.0	4.5	16.6	0.0	0.2	16.8	0.0	0.0	28.4	0.0	28.0	0.3	25.2	100.0	1,330	
Batı																			
Marmara	74.4	42.9	7.3	0.2	5.7	10.3	1.0	0.0	18.4	0.0	0.0	31.5	1.3	29.9	0.3	25.6	100.0	275	
Ege	76.8	49.9	10.3	0.0	4.9	15.6	0.8	0.0	18.1	0.2	0.0	26.9	1.1	25.8	0.0	23.2	100.0	869	
Doğu																			
Marmara	76.9	46.3	9.2	0.0	4.1	15.6	0.3	0.0	16.4	0.3	0.5	30.6	0.0	30.4	0.2	23.1	100.0	627	
Batı																			
Anadolu	83.1	64.2	6.6	0.0	7.9	30.8	0.1	0.0	18.7	0.0	0.1	18.8	0.6	18.2	0.0	16.9	100.0	671	
Akdeniz	70.8	47.8	10.9	0.2	4.2	15.3	1.1	0.0	15.9	0.1	0.0	23.0	0.0	23.0	0.0	29.2	100.0	856	
Orta																			
Anadolu	73.4	49.9	8.2	0.0	4.9	21.0	1.2	0.0	14.5	0.0	0.0	23.6	0.2	23.4	0.0	26.6	100.0	344	
Batı																			
Karadeniz	75.2	45.5	13.0	0.0	2.2	13.3	0.2	0.0	16.6	0.2	0.0	29.8	0.2	29.6	0.0	24.8	100.0	378	
Doğu																			
Karadeniz	75.6	40.9	15.8	0.0	3.2	7.5	0.3	0.0	14.2	0.0	0.0	34.7	0.4	34.3	0.0	24.4	100.0	206	
Kuzey- doğu Ana.	68.2	42.7	9.5	0.0	4.3	18.5	0.4	0.0	9.3	0.0	0.7	25.5	0.4	24.8	0.3	31.8	100.0	173	
Ortadoğu																			
Anadolu	63.9	37.3	5.7	0.0	3.5	15.1	1.4	0.0	11.6	0.0	0.0	26.7	0.0	26.5	0.2	36.1	100.0	292	
Güney- doğu Ana.	59.7	39.1	10.7	0.0	4.0	12.7	1.1	0.0	10.5	0.0	0.1	20.6	0.4	20.1	0.1	40.3	100.0	635	
Eğitim																			
Eğit yok/ İlk. Bitirm.	62.5	36.4	12.0	0.1	2.8	14.9	0.8	0.0	5.6	0.0	0.2	26.1	0.0	25.8	0.3	37.5	100.0	1,019	
İlkokul	76.8	48.7	12.3	0.0	4.0	18.5	0.6	0.0	13.1	0.1	0.0	28.1	0.2	27.7	0.2	23.2	100.0	2,956	
Ortaokul	71.7	44.0	4.5	0.0	3.6	17.7	0.6	0.0	17.4	0.2	0.0	27.8	0.5	27.2	0.0	28.3	100.0	934	
Lise ve üzeri	75.1	53.7	5.7	0.0	7.3	14.3	0.4	0.1	25.6	0.0	0.2	21.5	0.6	20.8	0.0	24.9	100.0	1,746	
Hanehalkı refah düzeyi																			
En düşük	64.1	38.2	10.9	0.1	3.2	15.3	1.3	0.0	7.0	0.3	0.2	26.0	0.1	25.8	0.0	35.9	100.0	1,038	
Düşük	70.5	42.2	10.2	0.0	3.2	17.4	0.5	0.0	10.8	0.0	0.1	28.4	0.2	28.1	0.1	29.5	100.0	1,299	
Orta	75.8	47.2	9.1	0.0	4.4	17.9	1.0	0.0	14.6	0.2	0.2	28.6	0.1	28.3	0.2	24.2	100.0	1,366	
Yüksek	77.3	51.7	8.9	0.0	5.2	18.0	0.2	0.0	19.4	0.0	0.0	25.7	0.5	24.9	0.3	22.7	100.0	1,433	
En yüksek	76.5	54.5	8.6	0.1	6.6	15.0	0.2	0.1	23.9	0.0	0.0	22.0	0.7	21.3	0.0	23.5	100.0	1,519	
Toplam	73.5	47.4	9.4	0.0	4.6	16.8	0.6	0.0	15.8	0.1	0.1	26.0	0.3	25.5	0.1	26.5	100.0	6,655	

Not: Birden fazla yöntemin kullanıldığı durumlarda en etkili yöntem dikkate alınmıştır.

Şekil 5.1, her bölge için araştırma tarihindeki yöntem kullanımının, yöntemin çeşidine göre dağılımını göstermektedir. Beş bölgenin yöntem çeşitlerine bakıldığında, Kuzey Bölgesi, en düşük RİA kullanım yüzdesine (yüzde 9) ve en yüksek tüplerin bağlanması (yüzde 14) ve geri çekme yüzdesine sahiptir (yüzde 33). NUTS 1 bölgelerine göre incelendiğinde (Tablo 5.5), Doğu Karadeniz'in tüplerin bağlanmasında en yüksek (yüzde 16) ve RİA (yüzde 8) kullanımında en düşük oranlara sahip bölge olduğu görülmektedir. NUTS 1 bölgeleri arasında halen evli kadınlarda geri çekme kullanım yüzdesinin en yüksek olduğu bölge de yine Doğu Karadeniz'dir (yüzde 34).

Halen aile planlaması kullanım düzeyi okula gitmemiş veya ilkokulu bitirmemiş kadınlar arasında (yüzde 63) en düşük iken, her zaman aynı biçimde olmasa da, eğitimle birlikte belirgin bir artış göstererek lise veya üzeri eğitimi olan kadınlarda yüzde 75'e çıkmaktadır (Tablo 5.5). Aile planlaması yöntemlerinin kullanımındaki farklılıklar, refah düzeyine göre de belirgin olarak görülmektedir. Gebeliği önleyici yöntem kullanımı en düşük refah düzeyinde (yüzde 64) en alt seviyede iken, yüksek refah düzeylerine çıkıldıkça tedricen artmakta ve en yüksek refah düzeyinde yüzde 77'ye ulaşmaktadır. Herhangi bir modern yöntemin araştırma tarihindeki kullanımı ise en düşük ve en yüksek refah düzeyindeki evli kadınlar arasında yüzde 38 ile yüzde 55 arasında değişmektedir. Orta refah düzeyinde, geleneksel yöntem kullanımı en yüksek seviyededir (yüzde 29).

5.4 Gebeliği Önleyici Yöntem Kullanımındaki Değişimler

Tablo 5.6 Türkiye’de son 25 yılda aile planlaması yöntemlerinin kullanımındaki değişimleri göstermektedir. Türkiye’de gebeliği önleyici yöntem kullanımı 1988-1998 yılları arasında geçen 10 yıllık dönemde çok az değişim göstermiş ancak 2003 yılından itibaren önemli ölçüde artarak yüzde 71’e, 2013 yılında da yüzde 74’e ulaşmıştır. Modern yöntem kullanımında da benzer bir örüntü söz konusu olup son 25 yıllık dönemde yüzde 31’den 2013 yılında yüzde 47’ye yükselmiştir. Modern yöntem kullanımındaki bu artışa uygun bir biçimde geleneksel yöntem kullanımında da düşüş gözlenmiştir ancak geri çekme yöntemi neredeyse aynı seviyede kalmıştır.

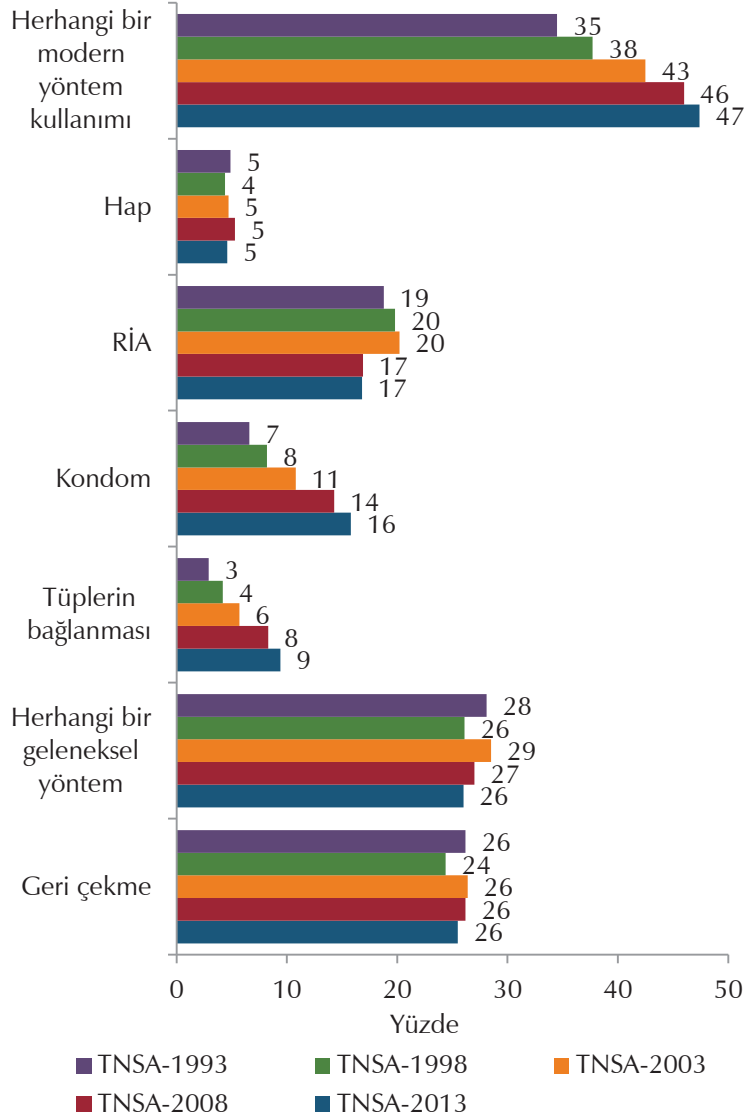
Tablo 5.6 Gebeliği önleyici yöntem kullanımındaki değişimler

Halen kullanılan gebeliği önleyici yöntemlere göre 15-49 yaşlarındaki evli kadınların yüzde dağılımı, TDSA-1988, TNSA-1993, TNSA-1998, TNSA-2003, TNSA-2008 and TNSA-2013

Gebeliği önleyici yöntem	TDSA-1988	TNSA-1993	TNSA-1998	TNSA-2003	TNSA-2008	TNSA-2013
Herhangi bir yöntem	63.4	62.6	63.9	71.0	73.0	73.5
Herhangi bir modern yöntem	31.0	34.5	37.7	42.5	46.0	47.4
Hap	6.2	4.9	4.4	4.7	5.3	4.6
RİA	14.0	18.8	19.8	20.2	16.9	16.8
Kondom	7.2	6.6	8.2	10.8	14.3	15.8
Tüplerin bağlanması	1.7	2.9	4.2	5.7	8.3	9.4
Diğer modern yöntem	2.0	1.3	1.1	1.1	1.1	0.8
Herhangi bir geleneksel yöntem	32.3	28.1	26.1	28.5	27.0	26.0
Takvim	3.5	1.0	1.1	1.1	0.6	0.3
Geri çekme	25.7	26.2	24.4	26.4	26.2	25.5
Diğer geleneksel yöntem	3.1	0.9	0.6	1.0	0.2	0.2
Halen yöntem kullanmıyor	36.6	37.4	36.1	29.0	27.0	26.5
Toplam	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

Şekil 5.2, 1993 ve 2013 arasında, seçilmiş bazı yöntemlerin kullanımına ilişkin değişimleri göstermektedir. Genel olarak, modern yöntem kullanım düzeyi belirgin bir biçimde artarak 1993 yılında yüzde 35’den 2013 yılında yüzde 47’ye ulaşmıştır. Son iki TNSA döneminde, aile planlaması yöntemlerinin kullanım yüzdesi artmaya devam etmiş ancak artış hızı azalmıştır. Son 20 yılda gözlenen genel artışın büyük bir kısmı kondomun ve tüp ligasyonunun daha çok kullanılmasından kaynaklanmaktadır. 1993 yılından bu yana hap kullanımını neredeyse yüzde 5 düzeyinde sabit kalırken, RİA yüzde 19’dan yüzde 17 seviyesine ufak bir düşüş yaşamıştır. Geleneksel bir yöntem olan geri çekme yönteminin yaygınlığı ise bu dönemde belirgin bir değişim göstermemiş ve son 20 yılda geri çekme yöntemi her 4 evli çiftten biri tarafından kullanılmıştır.

Sekil 5.2 Gebeliği önleyici yöntem kullanımındaki değişimler
Halen evli kadınlar arasında halen gebeliği önleyici yöntem kullanımı,
Türkiye 1993-2013

Tablo 5.7’de yerleşim yeri ve bölgelere göre son 20 yıl içinde gebeliği önleyici yöntem kullanımındaki değişimler sunulmaktadır. Bu dönemde, kırsal ve kentsel yerleşim yerlerinde ve tüm bölgelerde, modern yöntem kullanımında artış gerçekleşmiştir. Geleneksel yöntem kullanımındaki değişimler ise, bu dönemde daha düzensiz olmakla beraber, 2003 ve 2013 yılları arasında Batı bölgesi hariç tüm bölgelerde düşüş göstermiştir. Genel olarak, son 20 yılda gebeliği önleyici yöntem kullanımındaki artış en fazla kırsal alanlarda (yüzde 22’lik), Orta ve Doğu bölgesinde gözlemlenmiştir (sırasıyla yüzde 26’lık ve yüzde 47’lik).

Tablo 5.7 Yerleşim yeri ve bölgelere göre gebeliği önleyici yöntemlerin halen kullanımındaki değişimler
Yerleşim yeri ve bölgelere göre halen herhangi bir yöntem, modern bir yöntem ve geleneksel bir yöntem kullanan 15-49 yaşlarındaki halen evli kadınların yüzde dağılımı, TNSA-1993, TNSA-1998, TNSA-2003, TNSA-2008 ve TNSA-2013

Araştırmalar	Yerleşim yeri		Bölge					Toplam
	Kent	Kır	Batı	Güney	Orta	Kuzey	Doğu	
TNSA-1993								
Herhangi bir yöntem	66.2	56.1	71.5	62.8	62.7	64.2	42.3	62.6
Herhangi bir modern	38.9	26.8	37.3	36.7	36.6	29.8	26.3	34.5
Herhangi bir geleneksel	27.3	29.3	34.2	26.0	26.1	34.4	16.0	28.1
TNSA-1998								
Herhangi bir yöntem	66.7	58.1	70.5	60.3	68.3	67.0	42.0	63.9
Herhangi bir modern	40.8	31.4	40.5	35.1	42.8	35.2	26.7	37.7
Herhangi bir geleneksel	25.2	31.4	29.2	24.6	24.7	31.5	15.2	25.5
TNSA-2003								
Herangi bir yöntem	73.6	64.5	74.2	70.8	74.2	71.9	57.9	71.0
Herhangi bir modern	45.8	34.4	45.7	44.8	46.6	32.5	31.4	42.5
Herhangi bir geleneksel	27.8	30.1	28.6	26.0	27.6	39.4	26.5	28.5
TNSA-2008								
Herangi bir yöntem	74.3	68.9	76.3	70.4	75.5	75.6	61.4	73.0
Herhangi bir modern	47.8	40.4	48.2	45.8	48.8	41.4	37.8	46.0
Herhangi bir geleneksel	26.5	28.6	28.1	24.6	26.7	34.2	23.5	27.0
TNSA-2013								
Herangi bir yöntem	74.7	68.5	75.7	70.8	78.8	75.4	62.2	73.5
Herhangi bir modern	49.3	40.0	47.0	47.8	56.3	42.3	39.2	47.4
Herhangi bir geleneksel	25.4	28.5	28.7	23.0	22.4	33.1	23.0	26.0

5.5 Gebeliği Önleyici Yöntemin İlk Kullanımı Sırasında Sahip Olunan Çocuk Sayısı

Tablo 5.8 evlenmiş kadınların yaş gruplarına ve ilk defa bir yöntem kullandıklarında sahip oldukları çocuk sayılarına göre yüzde dağılımları göstermektedir. Bu bilgi, kadınların aile planlaması yöntemlerinin kullanılmasına yönelik eğilimlerinin yanı sıra, kadınların evlilik yaşantılarının hangi aşamasında ilk kez aile planlaması yöntemlerini kullanmaya başladıklarını göstermesi açısından da faydalıdır.

Tablo 5.8 Gebeliği önleyici yöntem ilk kullanıldığı sırada sahip olunan çocuk sayısı

15-49 yaşlarındaki evlenmiş kadınların gebeliği önleyici ilk yöntem kullanımı sırasında sahip oldukları çocuk sayısına ve yaşa göre yüzde dağılımı, Türkiye 2013

Kadının araştırma tarihindeki yaşı	Hiç kullanmamış	Gebeliği önleyici ilk yöntem kullanımı sırasında sahip olunan yaşayan çocuk sayısı						Bilinmeyen	Toplam	Kadın sayısı
		0	1	2	3	4+				
Yaş										
15-19	33.7	39.4	25.6	1.3	0.0	0.0	0.0	100.0	113	
20-24	21.8	43.0	30.6	4.2	0.4	0.0	0.0	100.0	634	
25-29	7.6	46.1	36.7	7.2	1.6	0.8	0.1	100.0	1,207	
30-34	4.8	42.3	36.2	9.6	3.7	3.3	0.1	100.0	1,455	
35-39	5.5	31.4	40.1	13.3	4.3	5.3	0.1	100.0	1,444	
40-44	7.3	24.4	37.6	17.6	6.6	6.4	0.0	100.0	1,212	
45-49	10.1	17.1	37.7	17.4	8.3	9.1	0.3	100.0	998	
Toplam	8.6	34.1	36.9	11.8	4.3	4.3	0.1	100.0	7,063	

Sonuçlar, Türkiye’deki evlenmiş kadınların gebeliği önleyici yöntemleri az sayıda çocuk sahibi iken kullanmaya başladıklarını göstermektedir. Evlenmiş kadınların yüzde 10’undan daha azı hiçbir gebeliği önleyici yöntem kullanmamıştır; üçte birinden fazlası (yüzde 34) ise bir çocuk sahibi olduktan sonra ilk kez gebeliği önleyici bir yöntem kullanmışlardır (Tablo 5.8). 15-34 yaşlarındaki kadınlar dikkate alındığında, sahip olunan çocuk sayısı ile ilk kez yöntem kullanan evlenmiş kadın oranının birbiriyle ters orantılı olduğu görülmektedir. Diğer yandan, görece daha ileri yaşlarda olan kadınlarda, birinci çocuktan sonra ilk kez yöntem kullanan evlenmiş kadın sayısı en yüksek seviyeye ulaşıp sonrasında azalan bir örüntüye sahip olmaktadır. Bu sonuçlar, genç yaşlardaki kadınların, doğumlarını geciktirmek veya aralarını açmak için, ileri yaşlardaki kadınların ise doğumlarına son vermek amacıyla aile planlamasını benimsediklerini göstermektedir.

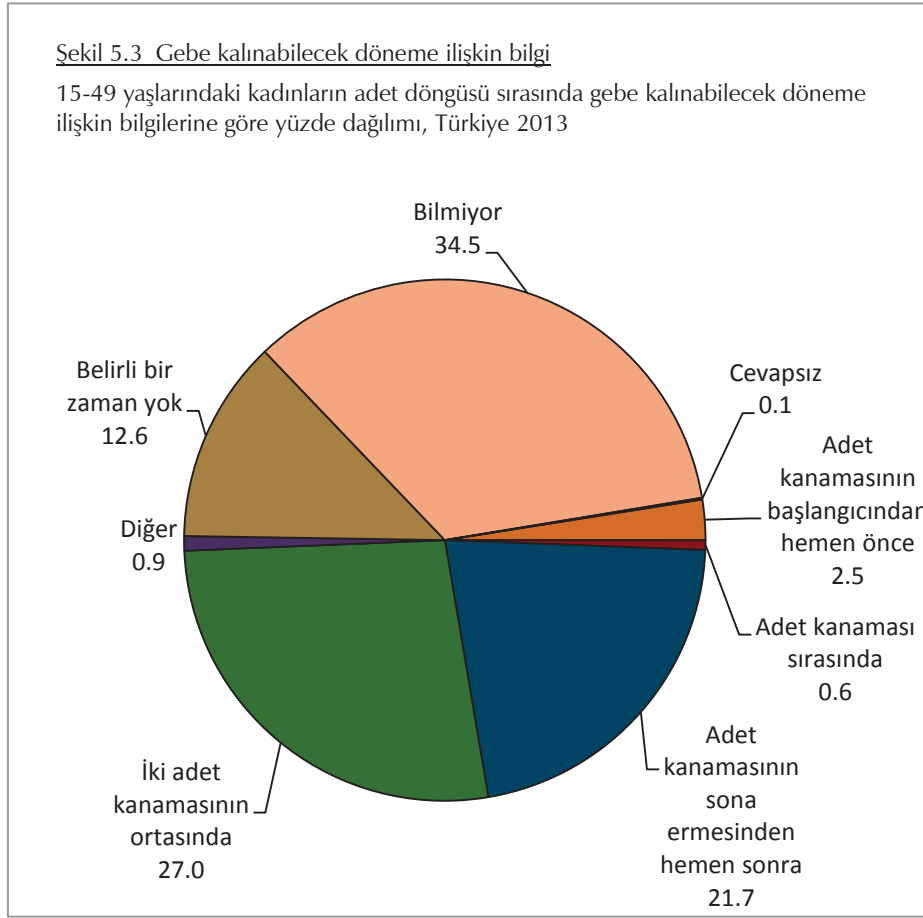
5.6 Gebe Kalmabilecek Döneme İlişkin Bilgi

Doğal aile planlaması yöntemlerinin başarılı bir şekilde kullanımı, büyük ölçüde bir kadının adet döngüsü içerisinde gebe kalma ihtimalinin hangi zamanda daha fazla olduğunu iyi anlamış olmasına bağlıdır. Bu nedenle üreme fizyolojisinin temel olarak anlaşılması, geri çekme ve özellikle de takvim gibi yöntemlerin başarı ile uygulanması için bir ön koşuldur.

TNSA-2013’te cevaplayıcılara bir kadının, cinsel ilişkide bulunduğu takdirde, gebe kalma ihtimalinin daha fazla olduğu günler olup olmadığı sorulmuştur. Bu soruya olumlu yanıt verenlere, bu zamanın kadının adet kanamasından hemen önce mi, adet kanaması sırasında mı, adet kanamasından hemen sonra mı, yoksa her iki kanamanın ortasında mı olduğu sorulmuştur. Şekil 5.3, adet döngüsü içerisinde gebe kalınacak döneme ilişkin bilgilerine göre kadınların dağılımını göstermektedir. Kadınların yüzde 27’si gebe kalma ihtimalinin en yüksek olduğu dönemi doğru bilirken yüzde 35’i bu zamanı doğru ifade edememişlerdir.

Şekil 5.3 Gebe kalınabilecek döneme ilişkin bilgi

15-49 yaşlarındaki kadınların adet döngüsü sırasında gebe kalınabilecek döneme ilişkin bilgilerine göre yüzde dağılımı, Türkiye 2013

5.7 Tüplerin Bağlanması Zamanlaması

Tablo 5.9 tüplerini bağlatmış kadınların, bu ameliyatı oldukları zamandaki yaşlarına göre dağılımını göstermektedir. Kadınların yüzde 12'si 25 yaşından önce veya 40-44 yaşında ya da 45-49 yaşlarında tüplerini bağlatmıştır. Diğer taraftan, tüplerini bağlatan kadınların yüzde 62'si bu ameliyatı, 25-34 yaşları arasında ve yüzde 32'si de 35 yaşından sonra olmuştur. Tüplerin bağlanmasına ilişkin olarak beyan edilen ortalama yaş ise 32.4'tür. TNSA-2013'te bulunan ortalama yaş, önceki dört araştırma ile karşılaştırıldığında (TNSA-1993'te 31.8, TNSA-1998'de 31.7, TNSA 2003'te 31.6 ve TNSA-2008'de 31.5), 1993 ve 2008 yılları arasında Türkiye'de tüplerini bağlatan kadınların ortalama yaşının belirgin olarak değişmediği ancak son beş yılda arttığı görülmektedir.

Tablo 5.9 Tüplerin bağlanması zamanlaması

15-49 yaşlarındaki tüplerini bağlatmış kadınların tüplerin bağlanması işleminden araştırma tarihine kadar geçen süreye ve tüplerin bağlanması sırasında kadının yaşına göre yüzde dağılımı ile tüplerin bağlanması ortalama yaşı, Türkiye 2013

Geçen süre (yıl)	Tüplerin bağlanma işlemi sırasındaki yaş						Toplam	Kadın sayısı	Ortalama yaş ¹
	<25	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49			
<2	3.8	11.8	43.9	32.1	6.6	1.9	100.0	111	33.8
2-3	2.3	13.3	35.3	30.9	17.6	0.7	100.0	97	33.6
4-5	2.5	13.3	36.5	42.5	5.2	0.0	100.0	96	34.6
6-7	1.2	17.1	41.4	31.2	9.1	0.0	100.0	79	33.5
8-9	1.0	35.0	37.6	22.1	4.3	0.0	100.0	65	31.0
10+	12.3	34.8	41.8	11.1	0.0	0.0	100.0	198	a
Toplam	5.4	22.3	39.9	25.9	6.1	0.4	100.0	647	32.4

^a Bazı kadınların kapsam dışında kalması nedeniyle hesaplanmamıştır.

¹ Bazı kadınların dışında kalmasına ilişkin sorunları önlemek amacıyla ortalama yaş sadece 40 yaşından önce tüp ligasyonu yaptırmış kadınlar için hesaplanmıştır.

5.8 Aile Planlaması Yöntemlerinin Kaynakları

Gebeliği önleyici yöntemlerin temin edildiği kaynakların bilgisi, lojistik planlama açısından oldukça önemlidir. TNSA-2013'te, araştırma tarihinde herhangi bir modern yöntem kullanmakta olduğunu belirten kadınlara bu yöntemi en son nereden temin ettikleri sorulmuştur. Tablo 5.10 gebeliği önleyici yöntemlerin temin edildikleri kaynakları göstermektedir. Sonuçlar, Türkiye'de modern aile planlaması yöntemlerinin temininde genellikle kamu sektörünün tercih edildiğini ortaya koymaktadır. Modern yöntem kullanıcılarının yüzde 56'sı, kullandıkları yöntemi kamu sektöründen, yüzde 37'si özel sektörden ve kalan yüzde 7'si ise market, dükkan gibi diğer kaynaklardan temin ettiklerini bildirmişlerdir.

Kamu sektörüne bakıldığında, sağlık ocağı/sağlık evinin, devlet hastanelerinin ve doğumevlerinin modern yöntemlerin en çok temin edildiği yerler olduğu görülmektedir (sırasıyla yüzde 23, yüzde 17 ve yüzde 8). Özel sektörde ise, özel hastanelerin ve eczanelerin temel kaynaklar olduğu görülmektedir (sırasıyla yüzde 11 ve yüzde 23). Bazı yöntemlerin temin edildiği kaynaklara bakıldığında ise, tüplerin bağlanması ve RİA için kamu sektörünün temel kaynak sağlayıcısı olduğu görülmektedir; tüpleri bağlanmış her 10 kadından 7'si, operasyonun bir devlet kurumunda gerçekleştiğini belirtmiştir. Benzer bir şekilde, RİA kullanıcılarının yüzde 79'u bu yöntemi bir kamu sağlık kuruluşundan -çoğunlukla sağlık ocağından/sağlık evinden- temin ettiğini bildirmiştir. Haplar çoğunlukla eczanelerden (yüzde 67) ve sağlık ocaklarından/sağlık evlerinden (yüzde 25) temin edilmektedir. Eczaneler kondomun temini için de yaygın olarak kullanılmaktadır (yüzde 49). Sağlık ocakları/sağlık evleri, kondom için eczaneden sonraki başlıca kaynaklardır (yüzde 27). Dükkanlar/marketler ise kondom kullanıcılarının yüzde 20'sine kaynak teşkil etmektedir.

Tablo 5.10’da modern yöntemlerin temin edildiği kaynakların, TNSA-2008 ve TNSA-2013 arasındaki beş yıllık dönemdeki değişimini göstermektedir. Tüplerin bağlanması, hap ve kondom yöntemlerini kullananlar için kamu sektörünün payının bu dönem içerisinde azaldığı görülmektedir. Diğer taraftan, kondomun temin edildiği dükkan/market gibi kaynakların payı ikiye katlanarak yüzde 13’ten yüzde 20’ye çıkmıştır.

Tablo 5.10 Gebeliği önleyici modern yöntemlerin temin edildiği kaynaklar¹

Gebeliği önleyici modern yöntem kullanan 15-49 yaşlarındaki kadınların son kullandıkları yöntemi temin ettikleri kaynağa ve kullandıkları yönteme göre yüzde dağılımı, Türkiye 2013

Kaynak	Tüplerin bağlanması	Hap	RİA	Enjeksiyon	Kondom	Toplam
Kamu sektörü	69.8	29.7	79.0	(69.1)	30.1	55.9
Devlet hastanesi	42.9	2.3	21.7	(0.0)	1.1	17.0
Doğumevi	16.1	0.1	12.6	(2.4)	0.2	7.8
AÇSAP merkezi	0.0	0.8	3.9	(5.8)	0.4	1.6
Sağlık ocağı	0.0	24.5	32.6	(53.6)	26.5	23.4
Sağlık evi	0.0	0.0	0.2	(1.7)	0.1	0.1
SSK hastanesi/ dispanseri	2.3	0.0	1.8	(0.0)	0.0	1.1
Eğitim ve araştırma hastanesi	4.9	0.0	2.2	(0.0)	0.0	1.7
Aile Sağlığı Merkezi/Aile Hekimi	0.0	2.0	3.2	(4.7)	1.7	1.9
Üniversite hastanesi	2.7	0.0	0.6	(0.0)	0.0	0.8
Diğer kamu	0.9	0.0	0.3	(1.0)	0.2	0.3
Özel sektör	29.7	69.8	20.7	(30.9)	49.1	37.0
Özel hastane	29.4	1.6	13.5	(4.1)	0.3	11.0
Özel poliklinik	0.0	0.0	1.7	(0.0)	0.0	0.6
Özel doktor	0.0	1.4	5.0	(0.0)	0.0	2.0
Özel hemşire/ebe	0.0	0.0	0.2	(0.0)	0.0	0.1
Eczane	0.0	66.8	0.3	(26.8)	48.8	23.2
Diğer özel tıbbi kurumlar	0.2	0.0	0.1	(0.0)	0.0	0.1
Gönüllü kuruluş/ dernek/ vakıf	0.0	0.0	0.0	(0.0)	0.0	0.0
Diğer özel	0.0	0.0	0.0	(0.0)	19.9	6.6
Dükkan/market	0.0	0.0	0.0	(0.0)	19.9	6.6
Arkadaş/akraba	0.0	0.0	0.0	(0.0)	0.0	0.0
Ebe	0.0	0.0	0.0	(0.0)	0.0	0.0
Diğer	0.4	0.0	0.0	(0.0)	0.3	0.2
Bilmiyor	0.0	0.0	0.0	(0.0)	0.0	0.0
Cevapsız	0.1	0.5	0.3	(0.0)	0.5	0.3
Toplam	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
Kadın sayısı	647	314	1,151	39	1,065	3,226

Not: Emzirme dışındaki tüm modern yöntemler toplama dahil edilmiştir.

¹ Erkeğin kanallarının bağlanması, implant ve diyafram için ağırlıklı gözlem sayıları 6 ve daha az olmasından dolayı tabloda gösterilmemiştir.

Tablo 5.11 Gebeliği önleyici modern yöntemlerin temin edildiği kaynakların zaman içindeki değişimi
Tüplerin bağlanması, hap, RİA ve kondom kullanan kadınların yöntemlerin temin edildiği kaynaklara göre yüzde dağılımı, Türkiye 2008-2013

Yöntemin kaynağı	Tüplerin bağlanması		Hap		RİA		Kondom	
	TNSA	TNSA	TNSA	TNSA	TNSA	TNSA	TNSA	TNSA
	2008	2013	2008	2013	2008	2013	2008	2013
Kamu sektörü	81.0	69.8	36.8	29.7	78.0	79.0	39.1	30.1
Özel sektör	18.9	29.7	62.6	69.8	21.9	20.7	48.0	49.1
Diğer	0.2	0.4	0.4	0.0	0.0	0.0	12.6	20.2
Bilinmeyen	0.9	0.1	0.2	0.5	0.1	0.3	0.3	0.5
Toplam	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

5.9 Gebeliği Önleyici Yöntemlerin Bırakılması

Üremeye ilişkin hedefler, ancak çiftlerin gebeliği önleyici yöntemleri etkili bir biçimde ve devamlı olarak kullanmasıyla gerçekleşebilir. İdeal aile büyüklüğünün azaldığı ve gebeliği önleyici yöntemlerin kullanımının arttığı Türkiye gibi ülkelerde, yöntemlerin etkili kullanımı, doğurganlığın önemli bir belirleyicisi olarak giderek artan bir öneme sahip olmaktadır. Buna ek olarak, gebeliği önleyici yöntemlerin bırakılması, aile planlaması hizmetlerinin iyileştirilmesinde politika üreticilerine ve sağlık çalışanlarına yol göstermesi açısından oldukça önemli bir konudur. Yöntem bırakmaya ilişkin bilgi, aile planlaması programlarının geliştirilmesi gereken yönlerine ve yöntem kullananların çözüme kavuşturulması gereken sorun alanlarına işaret etmektedir.

Tablo 5.12, kullanımı bırakılan yönteme ve bırakma nedenine göre bir yıllık yöntem bırakma hızlarını vermektedir. Yöntem bırakma hızı, araştırmadan önceki beş yıllık dönemde yöntem kullanmaya başlayan kadınlar arasından, yöntemi kullanmaya başladıktan sonraki 12 ay içinde bırakanların oranını ifade etmektedir. Yöntem bırakma hızları hesaplanırken, TNSA-2013'teki takvim bölümündeki bilgiler kullanılmıştır. Takvim bölümünde, Ocak 2008'den araştırma tarihine kadar olan sürede aile planlaması yöntemlerinin kullanıldığı dönemlerin yanı sıra, yöntem bırakma nedenlerine ilişkin bilgiler de toplanmıştır.

Sonuçlar, gebeliği önleyici yöntem kullananların yaklaşık üçte birinin, yöntemi kullanmaya başladıktan sonraki 12 ay içerisinde yöntemi bıraktıklarını göstermektedir (yüzde 32). Yöntem bırakma hızları, kullanılan yönteme göre değişmektedir. Yöntem bırakma hızı hap için en yüksek iken (yüzde 48), bunu geri çekme (yüzde 34) ve kondom (yüzde 33) takip etmektedir. Bir yıllık yöntem bırakma hızı RİA için en düşüktür (yüzde 11). RİA, kısa dönemli kullanılan bir yöntem olarak kabul edilmediğinden yöntem bırakma hızındaki düşüklük beklenen bir durumdur.

Tablo 5.12 On iki aylık yöntem bırakma hızları

Araştırma tarihinden önceki beş yıl içinde yöntem kullanmaya başlayan 15-49 yaş grubundaki kadınların 12 aylık dönemler için yöntem bırakma nedenlerine ve kullanılan yöntemlere göre yöntem bırakma hızları, Türkiye 2013

Kullanılan yöntem	Yöntem başarısızlığı	Gebe kalmak isteme	Doğurganlıkla ilgili diğer nedenler ¹	Yan etkiler/sağlık kaygısı	Daha etkili yöntem isteme	Yöntem ile ilgili diğer nedenler ²	Diğer nedenler	Herhangi bir neden ³	Başka bir yöntemge geçiş ⁴	Yöntem kullanma sayısı ⁵
Tüplerin bağlanması	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	272
Hap	4.7	10.1	4.0	21.0	2.1	3.4	2.4	47.5	22.8	638
RİA	0.8	1.1	0.2	7.3	0.0	0.1	1.3	10.8	6.5	792
Enjeksiyon	(6.7)	(6.8)	(1.8)	(40.0)	(3.2)	(2.7)	(4.9)	(66.1)	(41.9)	204
Kondom	4.5	10.7	2.2	1.0	5.8	3.3	5.2	32.7	13.5	1,503
Geri çekme	9.4	11.6	1.2	0.2	8.5	0.1	3.2	34.0	10.3	2,108
Tüm yöntemler	5.9	8.9	1.7	5.3	5.3	1.4	3.4	31.8	12.9	5,597

Not: Rakamsal veriler araştırmadan önceki 3-62 ay içerisindeki bilgiler kullanılarak hazırlanan yaşam tabloları ile hesaplanmıştır

¹ Emzirme, sık olmayan cinsel ilişki, eşin uzakta olması, gebe kalmanın zor olması, menopoz, eşten ayrılmış olma

² Yönteme ulaşımın zor olması, yöntemin pahalı olması, yöntemin kullanışlı olmaması

³ Yöntem bırakma sebepleri birbirlerinden bağımsızdır ve her yöntem için sebeplerin toplamı verilmiştir.

⁴ Bu sütundaki yöntem kullanma segmentleri bırakma hızına dahil olan bırakılmış yöntem kullanma segmentlerinin bir alt kümesidir. Bir kadın, eğer daha etkili bir yöntemge geçmek istemeyi sebep gösterip bir yöntemi bırakmış ve iki ay içerisinde yeni bir yöntemge geçmişse veya bir yöntemi bırakıp bir ay içerisinde başka bir yöntemi kullanmaya başlamışsa yöntem değiştirmiş kabul edilir.

⁵ Yöntem kullanma segmenti sayısı hem gözlem süresinde bırakılmış yöntem kullanma segmentlerini hem de gözlem süresinde bırakılmamış yöntem kullanma segmentlerini içermektedir.

Aile planlaması yöntemlerini bırakanlar arasında başka bir yöntemge geçme oldukça yaygındır (yüzde 13). Yöntem kullananların yüzde 9'u gebe kalmak istedikleri için yöntemi kullanmaya başladıktan sonraki 12 ay içinde kullandıkları yöntemi bırakmışlardır. Yöntem kullananların yüzde 6'sı yöntem başarısızlığı nedeniyle, geri kalan yüzde 17 ise doğurganlıkla ilgili nedenlerden, yan etkiden, daha etkili bir yöntem kullanmak istediklerinden ve/veya yöntemle ilgili diğer nedenlerden veya başka sebeplerden dolayı kullandıkları yöntemi bırakmışlardır. Bırakma hızı görece yüksek olan hap yönteminin bırakılmasında, başka bir yöntemge geçiş özellikle büyük bir paya sahiptir (yüzde 23).

Tablo 5.13, araştırmadan önceki beş yıl içinde meydana gelen tüm yöntem bırakmaların temel nedenlere ve kullanılan yöntemlere göre dağılımını göstermektedir. Gebe kalma isteği, bütün yöntem bırakma sebepleri içerisinde yüzde 34'lük bir paya sahiptir. Kullanırken gebe kaldıkları için yöntem bırakanlar ise tüm yöntem bırakanların neredeyse beşte birini oluşturmaktadırlar. Yan etkiler ve daha etkili bir yöntem kullanma isteği, modern yöntemlerin bırakılmasında en sık belirtilen nedenlerdendir (sırasıyla yüzde 12 ve yüzde 10).

Yöntem başarısızlığı, geri çekmeyi kullananlar arasında diğer yöntemleri kullananlara kıyasla daha yaygındır (yüzde 30). Kondom kullanmayı bırakanların yüzde 17'si yöntem bırakma sebebi olarak yöntem başarısızlığını söylemişlerdir. Hap, RİA ve iğne için yan etkiler sıklıkla dile getirilmiştir. İğne yöntemini kullanmayı bırakanların yüzde 42'si yan etkiler sebebiyle bu yöntemi bırakmıştır.

Tablo 5.13 Yöntem bırakma nedenleri

Araştırmadan önceki son beş yılda yöntem bırakma nedenlerinin kullanılan yöntemlere göre yüzde dağılımı, Türkiye 2013

Yöntem bırakma nedeni	Hap	RİA	Enjeksiyon	Kondom	Tehlikesiz günler	Geri çekme	Diğer	Tüm yöntemler
Kullanırken gebe kalmış	9.1	5.5	9.1	15.6	(51.0)	29.9	(32.7)	18.8
Gebe kalmak istemiş	26.7	27.4	13.8	43.3	(29.9)	36.6	(10.3)	34.0
Eşi karşı çıkmış	0.7	0.3	1.3	5.6	(0.7)	1.2	(0.0)	2.0
Daha etkili bir yöntem istemiş	2.8	1.4	3.7	10.9	(5.4)	16.2	(25.5)	10.0
Yan etki/ sağlık kaygısı	32.9	30.4	41.9	1.3	(0.0)	0.1	(0.0)	11.8
Ulaşımı/ elde etme güçlüğü	1.4	0.0	4.0	3.1	(0.0)	0.0	(0.0)	1.1
Pahalı	1.2	0.0	0.4	0.9	(0.0)	0.0	(0.0)	0.4
Kullanımı zor	2.8	0.7	2.1	4.3	(0.0)	0.2	(0.0)	1.7
Kadercı yaklaşım	0.0	0.2	0.0	0.1	(0.0)	0.2	(0.0)	0.1
Menopoz	1.8	3.7	0.6	2.0	(8.2)	3.7	(0.0)	2.9
Cinsel ilişkiye nadir girme	2.9	1.7	2.8	3.5	(0.0)	1.9	(3.6)	2.4
Evliliğin sona ermesi	3.1	2.6	0.0	2.3	(0.0)	2.2	(0.0)	2.3
Diğer	2.1	10.6	3.3	3.3	(3.2)	2.2	(12.5)	3.9
Bilmiyor	0.0	0.0	0.0	0.1	(0.0)	0.0	(0.0)	0.0
Cevapsız	12.5	15.5	17.0	3.7	(1.5)	5.6	(15.3)	8.4
Toplam	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
Sayı	666	709	194	1,073	34	1,772	33	4,493

Not: Parantez içinde gösterilen bulgular 25 ile 49 arasında ağırlıksız gözlem sayısına dayanmaktadır.

5.10 Gebeliği Önleyici Yöntem Kullanmayanların Yöntem Kullanma Niyetleri

Gebeliği önleyici yöntem kullanmayanların ne kadarının gelecekte bir yöntem kullanmayı planladıkları, aile planlaması için değişen talebin anahtar göstergesidir. Gelecekte gebeliği önleyici yöntem kullanımına yönelik niyetlere ilişkin bilginin alınması amacıyla, TNSA-2013'te yöntem kullanmayan kadınlara, 12 ay içinde veya gelecekteki herhangi bir zaman içinde yöntem kullanmayı planlayıp planlamadıkları sorulmuştur. Tablo 5.14, gelecekte aile planlaması yöntemlerinin kullanılmasına ilişkin sonuçları, yaşayan çocuk sayısına göre vermektedir. Genel olarak bakıldığında, yöntem kullanmayan evli kadınların yüzde 45'i gelecekteki herhangi bir zamanda yöntem kullanma eğiliminde değildir. Ayrıca, bu kadınların yüzde 5'i yöntem kullanma veya zamanlama konusunda kararsız olduklarını ifade etmişlerdir. Diğer taraftan, araştırma tarihinde yöntem kullanmayan evli kadınların yaklaşık yarısı gelecekte yöntem kullanma eğiliminde olduklarını söylemişlerdir. Bu kadınların yüzde 26'sı 12 ay içinde, yüzde 21'i ise gelecekteki herhangi bir zamanda yöntem kullanmayı düşündüklerini belirtmişlerdir. 12 ay içerisinde bir aile planlaması yöntemi kullanmayı düşünen evli kadınların yüzdesi çocuk sayısı fazla olan kadınlarda daha yüksek iken daha az çocuğu olan kadınların ise gelecekteki herhangi bir zamanda yöntem kullanma eğilimi daha fazladır.

Tablo 5.14 Gelecekte yöntem kullanımı

Araştırma sırasında yöntem kullanmayan evli kadınların gelecekteki yöntem kullanma isteklerinin yaşayan çocuk sayısına göre yüzde dağılımı, Türkiye 2013

Gelecekte yöntem kullanma isteği	Yaşayan çocuk sayısı ¹					Toplam
	0	1	2	3	4+	
12 ay içinde kullanmak istiyor	4.2	27.0	33.9	38.9	26.5	26.3
Daha sonra kullanmak istiyor	42.9	30.3	11.4	8.7	6.9	21.1
İstiyor, zamanı konusunda kararsız	3.3	3.2	1.0	2.0	0.4	2.1
Kullanmak konusunda kararsız	7.8	3.1	4.4	2.2	5.2	4.5
Kullanmak istemiyor	41.0	34.5	47.4	46.6	60.2	44.5
Cevapsız	0.7	2.0	1.9	1.7	0.8	1.5
Toplam	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
Kadın sayısı	330	453	486	259	238	1,767

¹ Araştırma sırasındaki gebelikler dahil edilmiştir.

TNSA-2013'te yöntem kullanmayan ancak gelecekte yöntem kullanmayı planlayan kadınların hangi yöntemi kullanmayı tercih edecekleri bilgisi de mevcuttur. Buna göre, yöntem kullanmayan kadınlar arasında en popüler yöntem olan RİA'yı (yüzde 30), kondom (yüzde 17) ve geri çekme (yüzde 13) izlemektedir (Tablo 5.15).

Tablo 5.15 Gelecekte kullanmak için tercih edilen yöntem

Gebeliği önleyici bir yöntem kullanmayan ancak gelecekte yöntem kullanmak isteyen 15-49 yaşlarındaki evli kadınların yaş ve kullanmayı tercih ettikleri yöntemlere göre yüzde dağılımı, Türkiye 2013

Yöntem	Kadının yaşı		Yüzde
	15-29	30-49	
Gelecekte tercih edilen yöntem			
Hap	13.1	9.4	11.6
RİA	30.9	27.4	29.5
Enjeksiyon	4.4	3.1	3.9
Kondom	17.6	16.3	17.1
Tüp ligasyonu	2.4	15.6	7.6
Erkeğin kanallarının bağlanması	0.4	0.0	0.2
Tehlikesiz günler	0.2	0.1	0.2
Geri çekme	13.8	11.5	12.9
Diğer	0.3	1.7	0.8
İmplant	0.6	1.0	0.8
Emzirme	0.2	0.0	0.1
Kadın kondomu	0.0	0.2	0.1
Vajinal halka	1.0	0.0	0.6
Bilmiyor	14.9	13.8	14.4
Cevapsız	0.1	0.0	0.1
Toplam	100.0	100.0	100.0
Kadın sayısı	529	345	874

Yöntem kullanmayanların yüzde 12'si hap kullanmayı tercih ettiklerini belirtirken, yüzde 8'i tüplerini bağlatmayı planladıklarını söylemişlerdir. Yöntem tercihi yaşa göre çeşitlilik gösterebilmektedir; yöntem kullanmayan kadınlardan 30 yaş ve üzerinde olanlar daha çok tüplerin bağlanması gibi uzun dönemli yöntemleri, 30 yaş altındakiler ise hap, RİA, iğne veya kondomu tercih etmektedirler.

5.11 Yöntem Kullanmama Nedenleri

Tablo 5.16, gelecekte aile planlaması yöntemi kullanmak istemeyen kadınların kullanmama nedenlerini göstermektedir. Gelecekte aile planlaması yöntemi kullanmak istemeyen 30 yaş üzeri kadınların (yüzde 88) kullanmama nedenleri ile yöntem kullanmayan daha genç yaştaki kadınların nedenleri birbirinden farklıdır. Gelecekte neden bir yöntem kullanmayı düşünmedikleri sorusuna yanıt olarak gebelik riski altında olmama, daha genç kadınlardan ziyade 30 yaşın üzerindeki kadınlar tarafından daha çok verilmiştir. Örneğin, bu kadınların yüzde 42'si menopoz döneminde olduklarını ya da histerektomi operasyonu geçirdiklerini ve yüzde 34'ü ise gebe kalmalarının zor olduğunu ya da kısır olduklarını ifade etmişlerdir. Diğer taraftan, gebe kalamama ya da kısır olma, 30 yaşından genç kadınların da yöntem kullanmama nedeni olarak en sık beyan ettikleri nedenler arasındadır (yüzde 48).

Tablo 5.16 Gelecekte yöntem kullanmama eğiliminin nedenleri

Gebeliği önleyici yöntem kullanmayan ve gelecekte de kullanmak istemeyen 15-49 yaşlarındaki evli kadınların yaş ve yöntem kullanmak istememe nedenlerine göre yüzde dağılımı, Türkiye 2013

Yöntem kullanmama nedeni	Kadının yaşı		Yüzde dağılımı
	15-29	30-49	
Doğurganlık ile ilgili nedenler			
Cinsel ilişkisi yok	0.8	3.4	3.1
Nadiren cinsel ilişkiye girme	1.2	3.3	3.0
Menopoz/histerektomi	0.0	42.2	37.4
Gebe kalması zor/kısır	47.6	34.2	35.7
Kullanmaya karşı çıkma			
Eşi karşı	7.0	1.0	1.7
Dini nedenlerle karşı	6.3	1.1	1.7
Bilgi eksikliği			
Yöntem bilmiyor	1.0	0.3	0.4
Yöntemi nereden edineceğini bilmiyor	0.0	0.2	0.2
Yöntemle ilgili nedenler			
Sağlık kaygısı	6.8	1.6	2.2
Yan etki korkusu	0.4	0.4	0.4
Diğer	27.2	12.2	13.9
Bilmiyor	1.7	0.1	0.3
Cevapsız	0.0	0.1	0.1
Toplam	100.0	100.0	100.0
Kadın sayısı	89	697	786

Tuğba Adalı, İsmet Koç ve Mehmet Ali Eryurt

Bu bölümde TNSA-2013'ün isteyerek düşükler, kendiliğinden düşükler ve ölü doğumlara ilişkin bulguları sunulmaktadır. Kendiliğinden düşükler ve ölü doğumlar kadınların kontrolü dışında gerçekleşirken isteyerek düşükler bilinçli bir kararın sonucunda gerçekleşmektedir; bu da bu iki durumu birbirinden farklı kılar. İsteyerek düşükler anne sağlığı açısından, isteyerek düşüklerin kadın sağlığı üzerinde olumsuz etkilerinin olması, kadınların ileride çocuk sahibi olma ihtimallerini düşürmesi, anne ve perinatal ölümlülüğünü arttırması gibi nedenlerden dolayı önemlidir. İsteyerek düşükler, aile planlaması hizmetlerinin yaygınlığından ve ulaşılabilirliğinden etkilenerek bu hizmetlerin sağlanmasında yaşanan problemlerden dolayı artış gösterebilir.

Türkiye'de isteyerek düşükler 1983 yılında kabul edilen nüfus planlaması kanunu ile yasallaşmıştır. Bu yasa ihtiyacı olan her kadın için gebeliğin ilk on haftası boyunca isteyerek düşük hizmetine olanak sağlamıştır. Bu düzenlemeden bu yana, devlet hastanelerinde sembolik bir ücretle, özel sektörde ise ücretli olarak isteyerek düşük yapmak mümkün olmaktadır.

TNSA-2013'te kadınların yaşamları boyunca gerçekleşen isteyerek düşük, kendiliğinden düşük ve ölü doğum sayılarını belirlemeye yönelik sorular içermiştir. Soru kağıdının takvim bölümünde ise Ocak 2008'den araştırma tarihine kadar geçen sürede kendiliğinden düşük, isteyerek düşük veya ölü doğumla biten tüm gebelikler için gebelik süresine ilişkin detaylı bilgiler toplanmıştır. Ayrıca, herhangi bir gebeliği bu şekilde sonlanan kadınlara bunun hangi ay ve yılda gerçekleştiği sorulmuştur. İsteyerek düşükle sonlandırılan son gebelik içinse; bu düşüğe kimin karar verdiği, kadının o dönemde başka çocuk isteyip istemediği, düşüğün gerçekleştiği yer ve bu yerde kadının gebeliği önleyici yöntemler hakkında bilgilendirilip bilgilendirilmediğine ilişkin bilgi toplanmıştır.

6.1 Yaşam Boyu Toplam Düşük ve Ölü Doğumlar

Tablo 6.1 evlenmiş kadınların doğurganlık dönemleri boyunca yapmış oldukları düşük (isteyerek ve kendiliğinden) ve ölü doğum sayılarının dağılımlarını göstermektedir. Tabloda yaklaşık beş kadından birinin (yüzde 23) en az bir kez kendiliğinden düşük yaptığı, yüzde 14'ünün en az bir kez isteyerek düşük yaptığı ve yirmide birinden azının ölü doğumu olduğu görülmektedir (yüzde 3). Yaşam boyu yapılan kendiliğinden düşüğün, isteyerek düşüğün ve ölü doğumun ortalama sayıları sırasıyla 0.33, 0.20 ve 0.04'tür.

Tablo 6.1 Düşükler ve ölü doğumlar

Evlenmiş kadınların düşük (kendiliğinden ve isteyerek) ve ölü doğum sayılarına göre yüzde dağılımı, Türkiye 2013

	Düşükler		Ölü doğum
	Kendiliğinden	İsteyerek	
0	77.2	86.4	96.7
1	16.3	9.5	2.9
2	4.4	2.6	0.2
3	1.2	1.0	0.1
4	0.6	0.2	0.0
5+	0.4	0.2	0.1
Toplam	100.0	100.0	100.0
Ortalama sayı	0.33	0.20	0.04
Kadın sayısı	7,063	7,063	7,063

6.2 Düşük Hızlarının Günümüzdeki Düzeyleri ve Eğilimleri

Tablo 6.2’de isteyerek düşük yapmış 15-49 yaşlar arasındaki evlenmiş kadınların temel özelliklere göre yüzde dağılımları sunulmaktadır. Buna göre, isteyerek düşük ve yaş arasında pozitif yönde bir ilişki vardır; 15-19 yaş grubunda yüzde 2 olan isteyerek düşük yapmış kadınların oranı yaşla birlikte artarak 45-49 yaş grubunda yüzde 27’ye ulaşmaktadır. Ayrıca 45-49 yaş grubundaki kadınlar arasında isteyerek düşük yapmış olma oranı 30-34 yaş grubundakilerin yaklaşık üç katıdır (sırasıyla yüzde 27 ve 9).

Bulgular yaşayan çocuk sayısı ve isteyerek düşük sayısı arasında pozitif bir ilişki olduğunu göstermektedir. Yaşayan çocuk sayısı arttıkça isteyerek düşük yapmış kadınların oranı da artmaktadır. Beş ya da daha fazla sayıda çocuğu olan kadınlar için isteyerek düşük oranı, hiç yaşayan çocuğu olmayan kadınlar için olandan yaklaşık 5 kat daha fazladır (sırasıyla yüzde 19 ve yüzde 4).

Kentsel ve kırsal alanlarda kadınların isteyerek düşük yapma oranları farklılaşmamaktadır (sırasıyla yüzde 13 ve 14). Buna karşın, bölgeler arasında farklılıklar gözlenmektedir. Düşük yapmış kadınların oranı Batı’da en yüksek (yüzde 16), Doğu’da en düşüktür (yüzde 10). NUTS 1 bölgelerine göre ise düşük yapmış kadınların yüzdesi Batı Marmara’da (yüzde 20) en yüksek, Güneydoğu Anadolu’da ise en düşüktür (yüzde 8).

Eğitim durumuna göre kadınlar arasında isteyerek düşük yapmış olma oranı farklılaşmakta olsa da belirgin bir örüntü bulunmamaktadır. Buna karşın, hanehalkı refah düzeyi ve isteyerek düşük yapma oranları arasında bir ilişki görülmektedir. İsteyerek düşük oranları en düşük refah düzeyinde gözlenen yüzde 12 ile en yüksek refah düzeyinde gözlenen yüzde 17 arasında değerler almaktadır.

Tablo 6.2 Temel özelliklere göre isteyerek düşükler

İsteyerek düşüğü olan evlenmiş kadınların temel özelliklerine göre yüzdeleri, Türkiye 2013

	İsteyerek düşükler	Sayı
Yaş		
15-19	1.5	113
20-24	3.0	634
25-29	5.2	1,207
30-34	9.4	1,455
35-39	14.7	1,444
40-44	21.1	1,212
45-49	26.9	998
Yaşayan çocuk sayısı		
0	3.8	710
1-2	9.4	1,442
3-4	14.7	2,594
5+	18.8	1,352
Yerleşim yeri		
Kent	13.4	5,696
Kır	14.0	1,367
Bölge		
Batı	16.0	3,061
Güney	12.0	915
Orta	12.8	1,486
Kuzey	12.4	465
Doğu	9.8	1,137
NUTS 1 Bölgeleri		
İstanbul	15.6	1,419
Batı Marmara	19.7	292
Ege	18.7	941
Doğu Marmara	11.4	667
Batı Anadolu	9.3	716
Akdeniz	12.0	915
Orta Anadolu	13.2	369
Batı Karadeniz	16.1	392
Doğu Karadeniz	12.3	215
Kuzeydoğu Anadolu	12.6	178
Ortadoğu Anadolu	11.8	302
Güneydoğu Anadolu	8.1	656
Eğitim		
Eğitimi yok/ilk. bitirmemiş	12.7	1,062
İlkokul	16.2	3,142
Ortaokul	9.6	990
Lise ve üzeri	11.6	1,870
Hanehalkı refah düzeyi		
En düşük	11.8	1,085
Düşük	11.6	1,390
Orta	14.5	1,482
Yüksek	12.4	1,501
En yüksek	16.7	1,605
Toplam	13.5	7,063

Tablo 6.3, TNSA-2013'ten önceki beş yıllık dönemde 100 gebelik için düşük (kendiliğinden ve isteyerek) ve ölü doğum hızlarını göstermektedir. Buna göre; 100 gebelikten 14'ü kendiliğinden düşükle, 100 gebelikten 5'i isteyerek düşükle ve 100 gebelikten 1'i de ölü doğumla sonuçlanmıştır.

Tablo 6.3 Düşükler ve ölü doğumlar (100 gebelikte)

Araştırma tarihinden önceki son beş yılda 100 gebelik için gerçekleşen kendiliğinden ve isteyerek düşüklerin ve ölü doğumların sayısı, Türkiye 2013

Gebelik sonucu	100 gebelikte
Düşükler	18.7
Kendiliğinden	14.0
İsteyerek	4.7
Ölü doğumlar	0.9
Sayı	4,080

Tablo 6.4'te gerçekleştirilen tüm TNSA araştırmalarından elde edilen kadınların temel özelliklerine 100 gebelikteki isteyerek düşük düzeyleri sunulmaktadır. Genel olarak bakıldığında, araştırmaların kapsadığı 20 yıllık dönemde isteyerek düşük düzeyinde önemli bir azalma görülmektedir. 1993 araştırmasında yüzde 18 olan isteyerek düşük yapma oranı, 2013 araştırmasında yüzde 5'e gerilemiştir. Temel özelliklere göre bakıldığında, tüm alt gruplar için düşük yapma eğiliminde düşüş gözlenmekte, fakat bazı alt gruplar için daha belirgin olarak izlenmektedir.

Geçtiğimiz 20 senede tüm yaş gruplarında 100 gebelik başına düşen isteyerek düşük sayısı azalmıştır. Bununla birlikte tüm araştırmalarda örüntü aynı kalmıştır; yaş arttıkça isteyerek düşük sayısı da artmaktadır.

TNSA-2013'te kentsel ve kırsal yerleşim yerlerinde isteyerek düşük düzeyleri sırasıyla 100 gebelikte yüzde 5 ve yüzde 3'tür. Kentsel alanlardaki isteyerek düşük düzeyinin TNSA-1993 sonucu ile (100 gebelikte 21) kıyaslandığında dörtte birine kadar azaldığı görülmektedir. Benzer şekilde, TNSA-2013'te kırsal alanlar için gözlenen düzey TNSA-1993'ten oldukça düşüktür (sırasıyla 100 gebelikte 12 ve 3). Bölgeler arasında en yüksek isteyerek düşük düzeyi Batı bölgesinde (100 gebelikte 7), en düşük isteyerek düşük düzeyi ise Doğu bölgesinde (100 gebelikte 3) gözlenmiştir. Zaman içindeki düşüşler en çok Batı, Güney ve Orta bölgelerde belirgindir.

Diğer temel özellikler için gözlemlendiği gibi, tüm eğitim ve refah düzeyi alt gruplarında isteyerek düşükler azalmıştır. Tablo 6.4'e göre hemen her araştırmada en yüksek isteyerek düşük düzeyi, eğitim durumu en yüksek olan kadınlar için gözlenmiştir; ayrıca tüm eğitim gruplarındaki kadınlar için zaman içinde 100 gebeliğe düşen isteyerek düşükler azalmıştır. Hanehalkı refahına ilişkin bulgular TNSA-2008'den TNSA-2013'e her refah düzeyindeki kadınlar için 100 gebeliğe düşen isteyerek düşük sayısının neredeyse yarıldığını göstermekte; buna karşın refah düzeyi en yüksek olan kadınlar arasında isteyerek düşüklerin de en yaygın olmasına ilişkin örüntünün de korunduğunu ifade etmektedir.

Tablo 6.4 İsteyerek düşüklerdeki eğilimler

Temel özelliklere göre araştırma tarihinden önceki son beş yılda gerçekleşen her 100 gebelik için isteyerek düşük sayıları, Türkiye 1993-2013

	TNSA-1993	TNSA-1998	TNSA-2003	TNSA-2008	TNSA-2013
Yaş					
15-19	3.8	5.8	3.4	3.2	1.2
20-24	8.3	7.7	5.6	4.1	2.5
25-29	20.4	12.6	9.5	9.7	3.9
30-34	27.9	23.3	19.1	12.8	4.9
35-39	36.2	33.4	25.5	25.5	10.4
40-44	47.1	42.5	33.7	29.9	19.9
45-49	47.6	66.2	27.6	-	25.4
Yerleşim yeri					
Kent	21.3	16.1	13.2	10.8	5.1
Kır	12.4	11.6	7.2	7.8	3.4
Bölge					
Batı	24.9	18.0	14.7	14.1	6.5
Güney	16.3	13.7	10.2	9.9	3.5
Orta	19.8	16.7	14.9	8.8	4.2
Kuzey	17.0	15.6	8.8	11.5	5.0
Doğu	8.7	7.6	5.2	4.6	3.0
NUTS 1 Bölgeleri					
İstanbul	NA	NA	15.1	17.9	6.4
Batı Marmara	NA	NA	13.0	13.6	8.7
Ege	NA	NA	20.4	13.6	8.7
Doğu Marmara	NA	NA	7.4	7.0	2.3
Batı Anadolu	NA	NA	15.5	6.2	5.7
Akdeniz	NA	NA	10.2	9.9	3.5
Orta Anadolu	NA	NA	10.0	6.7	3.0
Batı Karadeniz	NA	NA	17.0	13.9	4.3
Doğu Karadeniz	NA	NA	6.3	11.5	4.8
Kuzeydoğu Anadolu	NA	NA	10.8	5.5	3.8
Ortadoğu Anadolu	NA	NA	4.4	5.1	3.8
Güneydoğu Anadolu	NA	NA	3.9	4.1	2.6
Eğitim					
Eğitimi yok/ilk. bitirmemiş	13.9	11.8	8.3	5.5	3.4
İlkokul	19.4	15.1	11.5	11.1	5.7
Ortaokul	22.6 ¹	17.3 ²	12.8	7.1	3.2
Lise ve üzeri	NA	NA	14.8	13.1	5.3
Hanehalkı refah düzeyi					
En düşük	NA	NA	NA	5.3	2.7
Düşük	NA	NA	NA	8.4	3.5
Orta	NA	NA	NA	10.9	5.4
Yüksek	NA	NA	NA	8.8	4.1
En yüksek	NA	NA	NA	18.4	8.5
Toplam	18.0	14.5	11.3	10.0	4.7

^{1,2} Bu kategoriler sonraki araştırmalarda ortaokul, lise ve üzeri eğitim almış kişileri içermektedir.

NA=Uygun değil

Not: NUTS 1 bölgelerine ilişkin bilgi 2003 ve sonrası için mevcuttur.

Hanehalkı refahına göre her 100 gebelik için gerçekleşen isteyerek düşükler TNSA 2008'den itibaren ana raporlarda sunulmuştur.

6.3 İsteyerek Düşük Öncesi ve Sonrası Gebeliği Önleyici Yöntem Kullanımı

TNSA-2013 soru kağıdında yer alan takvim bölümü kadınların düşük öncesi ve sonrası gebeliği önleyici yöntem kullanımlarını inceleme olanağı sunmaktadır. İsteyerek düşük öncesinde gebeliği önleyici yöntem kullanma örüntüsünü incelemek oldukça önemlidir. Çünkü gebeliklerin isteyerek düşükle sonuçlanması genellikle (i) gebeliği önleyici yöntemlerin etkisiz kullanımı, (ii) etkisiz gebeliği önleyici yöntem kullanımı veya (ii) hiçbir yöntem kullanmama sonucunda gerçekleşmektedir. TNSA-2013 sonuçlarına göre bütün bu faktörler Türkiye’de isteyerek düşükle ilişkilidir. İsteyerek düşük sonrası izlenmesi gereken standart prosedüre göre kadınlar etkili gebeliği önleyici yöntemlere yönlendirilmektedir. Buna rağmen, bulgular kadınların neredeyse yarısının (yüzde 48) isteyerek düşük sonrası yöntem kullanmadığını göstermektedir.

Tablo 6.5 araştırmadan önceki son beş yılda isteyerek düşük yapmış kadınlar için, son isteyerek düşüğün gerçekleştiği takvim ayının öncesindeki ayda yöntem kullanımlarına ilişkin yüzde dağılımını vermektedir. Kadınlar isteyerek düşükten önceki ayda en çok geri çekme yöntemine başvurmuşlardır (yüzde 37), bu bulgu da geleneksel bir yöntem olan geri çekme yönteminin gebelik riskini artırdığını düşündürmektedir. Kadınların yaklaşık üçte biri bu ayda herhangi yöntem kullanmamıştır. Yüzde 17 ile kondom, yüzde 6 ile RİA, yüzde 4 ile de doğum kontrol hapi isteyerek düşükle sonlanan gebeliğin öncesinde kullanılan yöntemler arasında yer almaktadır.

Tablo 6.5 İsteyerek düşükten önce kullanılan yöntem

Son beş yılda isteyerek düşük yapan kadınlar için, son isteyerek düşük öncesi ayda kullanılan gebeliği önleyici yöntemlerin yüzde dağılımı

Yöntem	Düşük öncesi yöntem kullanım yüzdesi
Hap	3.6
RİA	6.1
İğne	1.2
Diyafram	0.9
Kondom	17.2
Geri çekme	36.9
Yöntem kullanmamış	34.2
Toplam	100.0
Sayı	183

Tablo 6.6 İsteyerek düşükten sonra kullanılan yöntem

Son beş yılda isteyerek düşük yapan kadınlar için, son isteyerek düşükten sonraki ayda kullanılan gebeliği önleyici yöntemlerin yüzde dağılımı

Yöntem	Düşük sonrası yöntem kullanım yüzdesi
Hap	4.8
RİA	14.8
İğne	0.7
Kondom	17.0
Tüplerin bağlanması	1.3
Geri çekme	13.7
Yöntem kullanmamış	47.6
Toplam	100.0
Sayı	183

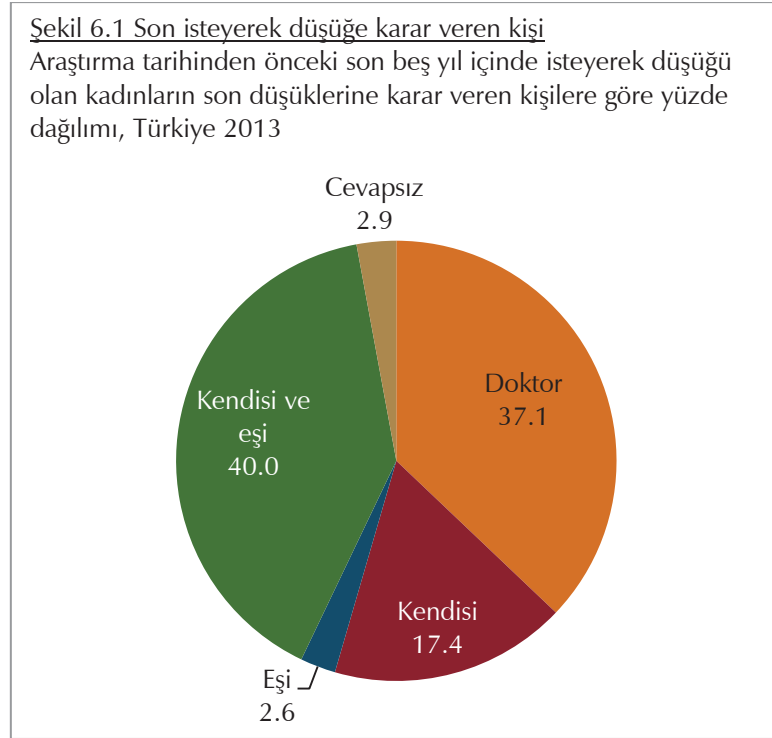
Tablo 6.6 araştırmadan önceki son beş yılda isteyerek düşük yapmış kadınlar için, son isteyerek düşüğün gerçekleştiği takvim ayının sonrasındaki ayda yöntem kullanımlarına ilişkin yüzde dağılımını vermektedir. Kadınların yaklaşık yarısı bu dönemde herhangi bir gebeliği önleyici yöntem kullanmadığını beyan etmiştir. Yöntemler arasında ise en çok tercih edilenler kondom, RİA ve geri çekme olmuştur (sırasıyla yüzde 17, 15 ve 14).

Tablo 6.5 ve Tablo 6.6’da sunulan bulgular isteyerek düşüklerin öncesindeki ve sonrasındaki yöntem kullanımı arasındaki farkları göz önüne sermektedir: İsteyerek düşük sonrasında modern yöntem tercihi artmaktadır. İsteyerek düşük öncesinde yüzde 6 olan RİA kullanımı, sonrasında yüzde 15’e yükselmektedir. Kondom kullanımı yüzde 17’de sabit kalırken, geri çekme kullanımı yüzde 37’den belirgin bir şekilde gerileyerek yüzde 14’e inmektedir.

6.4 İsteyerek Düşüklerin Özellikleri

Bu bölümde TNSA-2013’ten önceki beş yılda isteyerek düşük yapmış olan kadınlara sorulan sorulardan elde edilen bulgular özetlenmektedir. Bu sorular isteyerek düşük kararı, isteyerek düşüğün zamanlaması ve isteyerek düşüğün gerçekleştiği yeri içermektedir.

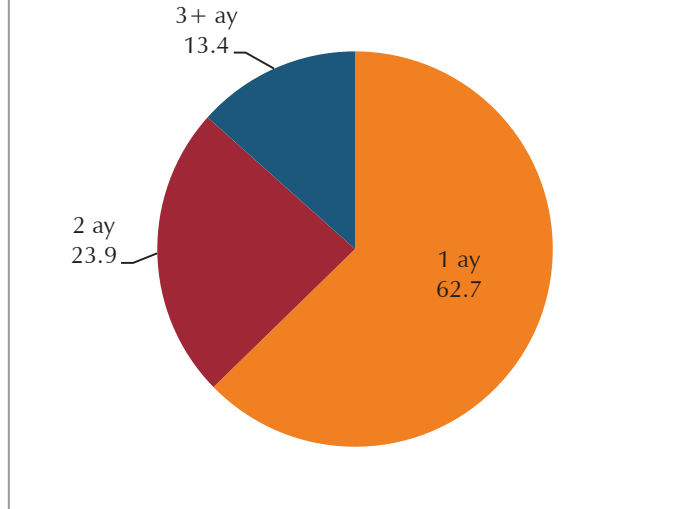
Şekil 6.1’de son beş yılda isteyerek düşüğü olan kadınlar için son isteyerek düşüğe karar veren kişi ve kişilerin yüzde dağılımı sunulmaktadır. Her on kadının dördü (yüzde 40) isteyerek düşüğe kendisi ve eşiyle birlikte karar verdiklerini beyan etmiştir; kadınların yüzde 37’si ise bir doktorun önerisiyle gebeliklerinin sonlandırıldığını belirtmiştir. Kadınların daha az bir kısmı isteyerek düşüğe kendileri karar vermişlerdir (yüzde 17). Yüzde 3 oranında da kadınların eşleri kararı almışlardır.

Türkiye’de isteyerek düşükler gebeliğin 10. haftasının sonuna kadar (2.5 ay) yasaldır. Şekil 6.2 son beş yılda isteyerek düşüğü olan kadınların son isteyerek düşükleri sırasında gebeliklerinin kaçınıcı ayında olduklarına göre dağılımlarını vermektedir. Kadınların büyük bir bölümü (yüzde 63) gebeliğin ilk ayında; yaklaşık dörtte biri (yüzde 24) ise gebeliğin ikinci ayında isteyerek düşük gerçekleştirmektedir. Kadınların yüzde 13’ü ise önerilen süreden daha geç bir dönemde; gebeliğin üçüncü ayında ve daha sonrasında isteyerek düşük yaptıklarını beyan etmişlerdir.

Şekil 6.2 Son isteyerek düşüğün zamanlaması

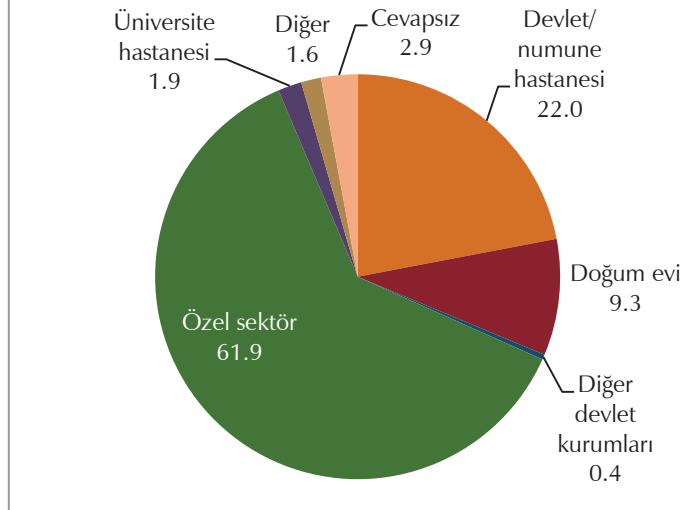
Araştırma tarihinden önceki son beş yıl içinde isteyerek düşüğü olan kadınların gerçekleşen son düşüklerindeki gebelik ayına göre yüzde dağılımları, Türkiye 2013

Şekil 6.3 son beş yılda isteyerek düşüğü olan kadınların son isteyerek düşüğün gerçekleştiği yere göre dağılımını göstermektedir. Kadınların büyük çoğunluğu (yüzde 62) isteyerek düşüğün özel doktor muayenehanesinde, özel hastanede/klinikte gerçekleştiğini belirtmiştir. Kadınların yüzde 34'ü son isteyerek düşükleri için kamu sektörü hizmetlerinden yararlandıklarını beyan etmiştir. Kamu sektöründeki sağlık kuruluşlarından en yaygın başvuru devlet/numune hastaneleri ve doğumevleridir (sırasıyla yüzde 22 ve yüzde 9).

Şekil 6.3 Son isteyerek düşüğün gerçekleştirildiği kurum

Araştırma tarihinden önceki son beş yıl içinde isteyerek düşüğü olan kadınların son düşüklerini gerçekleştirdikleri yere göre yüzde dağılımları, Türkiye 2013

6.5 Yaşa Özel ve Toplam İsteyerek Düşük Hızları

Tablo 6.7, yerleşim yerine göre araştırma öncesindeki son beş yıla ait düşük hızlarını sunmaktadır. Yaşa özel hızlar, bir yıllık dönemde belirli yaş grubundaki bir kadının yapacağı isteyerek düşük olasılığını göstermektedir. Bu hızlar 1,000 kadın için verilmektedir. Toplam düşük hızı yaşa özel düşük hızlarının toplanması ile elde edilen önemli bir göstergedir. Bu hız, hesaplama ve yorumlama açısından toplam doğurganlık hızı ile benzerlik göstermektedir. Toplam düşük hızı, doğurgan çağıdaki bir kadının halihazırdaki yaşa özel düşük hızlarına uyduğu takdirde yaşamı boyunca yapacağı toplam düşük sayısını göstermektedir.

Tablo 6.7 Yaşa özel ve toplam isteyerek düşük hızları

Yerleşim yerine göre araştırma tarihinden önceki son beş yılda gerçekleşen düşüklere ait yaşa özel ve toplam düşük hızlarının dağılımı, Türkiye 2013

Yaş	Kent	Kır	Toplam
15-19	0	2	0
20-24	4	2	4
25-29	7	5	6
30-34	6	6	6
35-39	7	3	7
40-44	3	4	4
45-49	2	0	1
Toplam düşük hızı 15-49	0.15	0.11	0.14
Toplam düşük hızı 15-44	0.14	0.11	0.13

Toplam düşük hızı kadın başına verilmiştir.
Yaşa özel isteyerek düşük hızları 1000 kadın için verilmiştir.

Kadın başına toplam isteyerek düşük hızı TNSA-2013'ten önceki beş yıllık dönem için 0.14 olarak hesaplanmıştır. İsteyerek düşük hızları ve yaş arasında U şeklinde bir ilişki vardır; bir başka deyişle yaşa özel doğurganlık hızları yaşla artıp 35-39 yaş grubunda zirve yapmakta, daha sonra ise yaşı daha yüksek kadınlar için düşüğe geçmektedir. Yerleşim yerine göre bakıldığında, 15-19 yaş grubu haricinde, hızların kentsel alanlarda kırdakine yakın ya da da kırdakinden yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 6.8 temel özelliklere göre toplam düşük hızlarını sunmaktadır. Bölgelere göre bulgular toplam düşük hızlarının kentsel alanlarda, Batı bölgesinde (0.16) ve İstanbul'da (0.20) en yüksek olduğunu göstermektedir. Eğitim durumuna göre toplam düşük hızı fazla farklılaşmamaktadır. Buna karşın, hanehalkı refahı yükseldikçe toplam düşük hızlarında da bir artış söz konusudur. En düşük hanehalkı refah düzeyindeki kadınlar arasında toplam düşük hızı 0.12, en yüksek refah düzeyindeki kadınlar için ise 0.19'dur.

Tablo 6.8 Temel özelliklere göre toplam düşük hızı

Temel özelliklere göre araştırma tarihinden önceki son beş yıl için toplam düşük hızı, Türkiye 2013

Temel özellikler	Toplam düşük hızı (15-49)
Yerleşim yeri	
Kent	0.15
Kır	0.11
Bölge	
Batı	0.16
Güney	0.11
Orta	0.10
Kuzey	0.13
Doğu	0.14
NUTS 1 Bölgeleri	
İstanbul	0.20
Batı Marmara	0.18
Ege	0.16
Doğu Marmara	0.06
Batı Anadolu	0.12
Akdeniz	0.11
Orta Anadolu	0.10
Batı Karadeniz	0.12
Doğu Karadeniz	0.13
Kuzeydoğu Anadolu	0.16
Ortadoğu Anadolu	0.15
Güneydoğu Anadolu	0.13
Eğitim	
Eğitimi yok/ilk. bitirmemiş	0.14
İlkokul	0.15
Ortaokul	0.13
Lise ve üzeri	0.14
Hanehalkı refah düzeyi	
En düşük	0.12
Düşük	0.12
Orta	0.15
Yüksek	0.09
En yüksek	0.19
Toplam	0.14

Toplam düşük hızı kadın başına verilmiştir.

Banu Akadlı Ergöçmen, Mehmet Ali Eryurt ve Pelin Çağatay Seçkiner

Doğurganlık düzeyleri, pek çok toplumda bir kadının gebe kalma riskini etkileyen bazı temel ara değişkenler ile açıklanabilmektedir. Bu ara değişkenler evlilik (birlikte yaşamak dahil), doğum sonrası gebelik riski altında olmama (postpartum amenore ve doğum sonrası cinsel ilişkiden kaçınma), menopoz başlangıcı, gebeliği önleyici yöntem kullanımı ve isteyerek düşüklerdir. Bu bölüm, gebeliği önleyici yöntem kullanımı ve isteyerek düşük dışında (bu faktörler 5. ve 6. bölümlerde ayrıca tartışılmaktadır) doğurganlığı etkileyen temel faktörleri incelemektedir. Türkiye gibi cinsel ilişkinin genellikle evlilik içinde gerçekleştiği toplumlarda evlilik kadınların gebelik riski altında olmalarının önemli bir göstergesidir. İlk evlenme yaşının düşük olduğu nüfuslar, erken yaşlarda çocuk sahibi olunan ve doğurganlığın yüksek olduğu nüfuslar olma eğilimindedirler. Bu nedenle, kadınların ortalama ilk evlilik yaşındaki artış, doğurganlık düzeylerindeki düşme eğiliminin açıklanmasına yardımcı olabilmektedir. Doğum sonrası geçici kısırlık ve doğum sonrası cinsel ilişkiden kaçınma süreleri de bir kadının doğumdan sonra gebelik riski altında olmadığı sürenin uzunluğunu etkilerken, dolayısıyla doğum aralıklarını etkilemektedir. Menopoz başlangıcı ise bir kadının üreme çağına sonuna geldiğine işaret etmektedir. Tüm bu faktörler bir kadının üreme döneminin uzunluğunu ve hızını belirlediğinden doğurganlık düzeyini ve doğurganlıktaki farklılaşmaları anlamakta önemlidir.

7.1 Evlilik Durumu

TNSA-2013'te hem evlenmiş hem de hiç evlenmemiş kadınlarla kadın sorukağıdı kullanılarak görüşme yapılmıştır. Görüşmelerde kadınlara, Nüfus ve Sağlık Araştırmaları'nın standart sorukağıdında yer alan evlilik durumu ve evlenme yaşı ile ilgili temel sorular sorulmuştur. Ancak, TNSA-2013'te, standart sorukağıdından farklı olarak, kadınların ilk cinsel ilişki yaşıyla ilgili sorular yer almamıştır. Kadın sorukağıdına ayrıca, ailenin oluşumu, dini evlilik ve akraba evliliğiyle ilgili soruların yer aldığı ülkeye özgü bir evlilik bölümü eklenmiştir. Hiç evlenmemiş kadınlara gelecekte evliliğe yönelik planları, bu plana kimin karar verdiği ve kaç yaşında evlenme niyetinde oldukları sorulmuştur.

Araştırma tarihinde 15-49 yaşında olan kadınların evlilik durumuna göre dağılımları Tablo 7.1.1'de verilmektedir. Bu betimleyici tablo, hem bu bölümde hem de diğer bölümlerde yer alan birçok tabloda temel alınan nüfusları göstermesi açısından önemlidir. Tablodaki evli terimi resmi evlilik statülerinden bağımsız olarak kendisinin "halen evli" olduğunu belirten tüm kadınları ifade etmektedir. Tablo 7.1.1 doğurgan çağıdaki kadınların çoğunluğunun halen evli (yüzde 68), yaklaşık olarak üçte birinin hiç evlenmemiş (yüzde 28), ve kalan yüzde 4'ünün de boşanmış, ayrı yaşıyor veya eşi ölmüş olduğunu göstermektedir. Hiç evlenmemiş kadın oranı yaşla birlikte hızla düşmektedir, bu oran en gençlerde (15-19 yaş grubu) yüzde 93 iken yirmili yaşlarının sonlarındaki kadınlar için yüzde 19'dur. Otuzlu yaşların sonlarındaki

kadınların yüzde 5'i ve üreme çağına sonuna gelen 45-49 yaşları arasındaki kadınların yüzde 3'ü hiç evlenmemiştir. Bu veriler Türkiye'de evliliğin çok yaygın olduğunu doğrulamaktadır.

Tablo 7.1.1 Evlilik Durumu

15-49 yaşlarındaki kadınların yaşa ve evlilik durumuna göre yüzde dağılımı, Türkiye 2013

Yaş	Hiç evlenmemiş	Evlilik durumu				Toplam	Kadın Sayısı
		Evli	Boşanmış	Ayrı yaşıyor	Eşi ölmüş		
15-19	92.8	7.1	0.0	0.1	0.0	100.0	1,572
20-24	52.6	46.3	0.9	0.2	0.1	100.0	1,337
25-29	19.1	78.1	1.9	0.7	0.2	100.0	1,492
30-34	7.1	89.1	2.4	0.8	0.6	100.0	1,565
35-39	4.5	89.3	3.5	1.6	1.1	100.0	1,513
40-44	2.1	91.0	3.4	1.6	1.9	100.0	1,238
45-49	3.0	86.3	4.5	0.6	5.7	100.0	1,029
Toplam	27.5	68.3	2.3	0.8	1.1	100.0	9,746

Tablo 7.1.1 aynı zamanda, ilerleyen yaşla birlikte eşi ölmüş veya boşanmış kadınların oranının da arttığını göstermektedir. Eşi ölmüş kadınların oranı 30 yaş altında yüzde 1'in altındayken 45-49 yaşlarında yüzde 6'ya çıkmaktadır. Boşanmış kadınların yüzdesi otuzlu yaşların ortasından itibaren belirgin bir şekilde artmaktadır ve 45-49 yaş grubundaki kadınlarda en yüksek değere ulaşmaktadır (yüzde 5). Türkiye'de ayrı yaşama toplumsal olarak pek desteklenmediğinden yaygın değildir; 15-49 yaş grubu bir bütün olarak değerlendirildiğinde ayrı yaşayan kadınlar yüzde 1 civarındadır.

Tablo 7.1.2 Hiç evlenmemiş kadın oranının değişimi

Çeşitli araştırmalarda verildiği şekilde, hiç evlenmemiş kadınların yaşa göre yüzde dağılımı, Türkiye, 1978-2013

Yaş	TDA 1978	TDASA 1983	TDSA 1988	TNSA 1993	TNSA 1998	TNSA 2003	TNSA 2008	TNSA 2013
15-19	77.8	70.0	85.4	86.5	84.5	88.1	90.2	92.8
20-24	26.2	34.2	39.3	41.5	39.3	50.2	54.4	52.6
25-29	7.5	8.5	12.2	15.6	12.9	20.0	22.7	19.1
30-34	2.6	3.4	4.5	4.3	6.5	8.2	10.8	7.1
35-39	0.9	2.6	2.9	1.8	2.4	4.1	4.3	4.5
40-44	1.6	1.0	2.8	2.2	1.8	3.0	1.7	2.1
45-49	0.7	0.8	1.8	0.9	1.7	1.5	0.1	3.0

Evlilik dışında çocuk doğurmak Türkiye'de yaygın olmadığı için evlenmemiş kadın nüfusun oranı doğurganlık düzeylerini doğrudan etkilemektedir. Tablo 7.1.2, Türkiye'de daha önce gerçekleştirilen araştırmalardan elde edilen yaş grubuna göre hiç evlenmemiş kadınların oranındaki değişimi göstermektedir. Son 30 yılda bu oran 15-19 yaş grubunda artmış ve son 10 yılda daha ileri yaşlarda hemen hemen aynı seviyede kalmıştır.

7.2 İlk Evlenme Yaşı

Türkiye’de evlilik, çocuk doğurmak için toplumsal kabul gören dönemin başlangıcıdır. İlk evlilik yaşının doğumlar üzerinde önemli bir etkisi vardır; daha erken yaşlarda evlenen kadınlar ortalama olarak daha uzun süre gebelik riski altına girmekte, bu da genellikle yaşam boyunca daha fazla sayıda doğuma yol açabilmektedir. Türkiye’de ebeveynlerin onayıyla en düşük yasal evlilik yaşı hem erkekler hem kadınlar için 17’dir.

TNSA-2013’ten elde edilen ilk evlenme yaşı bilgileri Tablo 7.2’de sunulmuştur. Araştırma, 25-49 yaşlarındaki kadınların yüzde 41’inin 20 yaşından önce, yüzde 22’sinin 18 yaşına kadar, yüzde 4’ünün de 15. yaş gününden önce evlendiklerini ortaya koymuştur. Tablo 7.2 aynı zamanda ortanca ilk evlenme yaşınının 21 olduğunu, bir başka ifadeyle kadınların yarısının bu yaştan önce evlendiğini göstermektedir. Türkiye’de son 20 yılda ilk evlilik yaşında düzenli bir artış olmuştur. Bu durum Tablo 7.2’de kuşaklar arasında ortanca ilk evlenme yaşındaki değişimden açıkça görülmektedir. Ortanca yaş kırklı yaşların sonlarındaki kadınlar için 20.2 iken yirmili yaşlardaki kadınlar için 22.0’a çıkmaktadır. TNSA-2013 sonuçlarının 25-49 yaşlarındaki kadınlar için daha önceki araştırmalarla karşılaştırılması da evliliği erteleme eğilimini doğrulamaktadır; TNSA-1993 ve TNSA-2013 arasındaki 20 yıllık dönemde ilk evlenme yaşı 2 yaş artmıştır.

Tablo 7.2 İlk evlenme yaşı

Araştırma tarihindeki yaşa göre ilk evliliklerini belirtilen tam yaşlara kadar yapan kadınların yüzdesi ve ortanca ilk evlenme yaşı, Türkiye 2013

Yaş	İlk evliliklerini belirtilen tam yaşlara kadar yapan kadınların yüzdesi					Hiç evlenmemiş olanların yüzdesi	Kadın sayısı	Ortanca ilk evlenme yaşı
	15	18	20	22	25			
15-19	0.2	NA	NA	NA	NA	92.8	1,572	a
20-24	1.1	14.7	28.5	NA	NA	52.6	1,337	a
25-29	2.4	15.2	31.7	49.9	70.0	19.1	1,492	22.0
30-34	3.4	20.2	38.3	55.7	73.2	7.1	1,565	21.4
35-39	4.3	24.5	43.9	60.2	77.3	4.5	1,513	20.7
40-44	4.3	26.0	46.6	63.9	80.3	2.1	1,238	20.4
45-49	5.0	26.3	47.7	66.1	82.1	3.0	1,029	20.2
20-49	3.3	20.8	39.0	NA	NA	15.0	8,174	a
25-49	3.8	22.0	41.0	58.5	76.1	7.6	6,837	21.0

Not: İlk evlilik yaşı cevaplayıcıların ilk partnerleri/eşleri ile birlikte yaşamaya başladıkları yaş olarak tanımlanmıştır.

NA = Uygun değil

a = Kadınların yüzde 50’sinden azı bu yaş grubuna gelmeden önce eşleri ile birlikte yaşamaya başladıkları için ihmal edilmiştir.

Ortanca, kullanışlı bir özet gösterge olmasına rağmen, ilk evlenme yaşındaki tüm değişiklikler ortanca yaşa yansımamaktadır. Birbirini takip eden 5’li yaş gruplarında ilk evliliğini yapanların yüzdelerini karşılaştırarak ilk evlenme yaşındaki kuşak değişimleri daha iyi incelenebilir. Bu yüzdeler aynı zamanda, Türkiye’de son 20-30 yılda kadınların evlenme yaşlarında önemli değişiklikler olduğunu doğrulamaktadır. Belirtilen yaşlarda evlenen

kadınların yüzdeleri genç kadınlar için yaşlı kadınlardan daha düşüktür. Örneğin en yaşlı kuşağın yüzde 48'i 20 yaşından önce evlenirken, yirmili yaşların sonlarındaki kadınların sadece yüzde 32'si 20 yaşından önce evlenmiştir. Çok genç yaşta evlenen kadınların oranında belirgin bir düşüş olmuştur; örneğin 15 yaşına kadar evlenen kadın oranı en yaşlı kuşakta yüzde 5 iken, 20-24 yaş grubundaki kadınlarda yüzde 1'e düşmektedir.

Tablo 7.3 Ortanca ilk evlenme yaşı

Araştırma tarihindeki yaşlarına ve seçilmiş temel özelliklerine göre 25-49 yaşlarındaki kadınların ortanca ilk evlenme yaşları, Türkiye 2013

Temel özellikler	Yaş					25-49 yaşındaki kadınlar
	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	
Yerleşim yeri						
Kent	22.4	21.5	20.9	20.4	20.6	21.2
Kır	20.7	20.3	19.9	20.1	19.4	20.0
Bölge						
Batı	22.6	21.8	21.1	20.6	20.6	21.3
Güney	21.7	20.9	21.1	21.0	19.9	20.9
Orta	21.5	20.7	20.0	19.6	19.7	20.4
Kuzey	22.5	23.1	22.2	21.4	21.4	22.1
Doğu	21.6	20.5	20.2	19.2	19.4	20.4
NUTS 1 Bölgeleri						
İstanbul	22.4	21.7	21.1	20.1	21.2	21.4
Batı Marmara	22.3	22.0	20.7	21.5	20.5	21.4
Ege	22.0	21.7	20.4	20.8	19.6	20.8
Doğu Marmara	23.3	21.7	21.4	20.3	20.2	21.2
Batı Anadolu	23.4	20.9	20.2	19.9	21.0	20.9
Akdeniz	21.7	20.9	21.1	21.0	19.9	20.9
Orta Anadolu	20.2	20.8	19.9	19.8	19.2	19.9
Batı Karadeniz	21.6	22.5	20.9	20.3	20.1	21.1
Doğu Karadeniz	22.1	23.0	21.5	21.2	21.9	21.9
Kuzeydoğu Anadolu	21.0	19.9	20.1	19.3	19.7	20.2
Ortadoğu Anadolu	21.2	20.5	19.9	19.7	19.2	20.3
Güneydoğu Anadolu	21.7	20.7	20.2	18.9	19.4	20.5
Eğitim						
Eğitimi yok/ilk. bitirmemiş	20.5	18.8	18.3	18.3	19.1	18.9
İlkokul	20.2	19.9	19.7	19.9	19.6	19.8
Ortaokul	20.1	21.2	20.2	21.3	22.1	20.8
Lise ve üzeri	24.9	25.0	24.7	23.4	23.3	24.6
Hanehalkı refah düzeyi						
En düşük	20.0	19.2	19.6	19.8	18.8	19.5
Düşük	20.7	20.0	20.2	19.6	19.8	20.2
Orta	21.5	21.2	19.9	20.4	19.8	20.6
Yüksek	22.4	21.5	20.7	20.1	20.0	21.0
En yüksek	24.8	24.3	22.8	21.1	21.6	23.1
Toplam	22.0	21.4	20.7	20.4	20.2	21.0

Not: İlk evlilik yaşı cevaplayıcıların ilk partnerleri/eşleri ile birlikte yaşamaya başladıkları yaş olarak tanımlanmıştır.

Tablo 7.3 nüfusun farklı alt gruplarındaki ortalama ilk evlenme yaşının araştırma tarihindeki düzeyini ve kuşak değişimlerini karşılaştırmaktadır. Kentli kadınlardan kırsal kadınlardan 1.2 yıl daha geç evlenme eğilimindedirler (sırasıyla 21.2 ve 20.0 yaşlarında). Bu örüntü tüm yaş gruplarında gözlenmektedir. Bölgesel farklılıklara bakıldığında, 25-49 yaşlarındaki kadınlar için ortalama ilk evlenme yaşı Doğu ve Orta Anadolu’da en düşüktür (20.4), Batı ve Kuzey bölgelerinde ise 21’in üzerindedir. NUTS 1 bölgeleri karşılaştırıldığında en yüksek ortalama yaş Doğu Karadeniz’de (21.9), en düşük ortalama yaş ise Orta Anadolu’da (19.9) görülmektedir. İlk evlenme yaşındaki artan eğilim tüm bölgelerde görülmektedir; genellikle genç kadınlar için ortalama ilk evlenme yaşı, yaşlı kadınlara kıyasla, daha yüksektir. Örneğin, 25-29 yaşlarındaki kadınlar için Güneydoğu Anadolu’da ortalama ilk evlenme yaşı 21.7’dir ve 45-49 yaşlarındaki kadınlar için belirtilen yaştan (19.4) farkı 2 yıldan daha fazladır. Aynı şekilde, Doğu Marmara’da 25-29 yaşlarındaki kadınların yarısı 23 yaşından sonra evlenmiştir, bu yaş da kırklı yaşların sonlarındaki kadınların ortalama evlenme yaşından yaklaşık olarak 3 yıl daha geçtir.

Eğitim düzeyi ve ortalama ilk evlenme yaşı arasında pozitif bir ilişki vardır, en az lise düzeyinde eğitim almış kadınlar ve diğer kadınlar arasındaki farklılıklar özellikle göze çarpmaktadır (Tablo 7.3). Lise ve üzeri eğitim almış kadınlar için ortalama ilk evlilik yaşı 24.6’dır, bu yaşın ortaokulu tamamlamış kadınların ortalama yaşından farkı yaklaşık 4 yıl (20.8 yıl), eğitimi olmayan veya ilkokulu bitirmemiş kadınların ortalama yaşından farkı ise yaklaşık olarak 6 yıldır (18.9 yıl). Ortalama ilk evlenme yaşı aynı zamanda hanehalkı refahı ile birlikte de yükselmektedir. En yüksek refah düzeyindeki kadınlar, en düşük refah düzeyindeki kadınlardan 3.6 yıl sonra evlenmektedirler (sırasıyla 23.1 ve 19.5).

7.3 Doğum Sonrası Geçici Kısırlık, Cinsel İlişkiden Kaçınma ve Gebelik Riski Altında Olmama Durumu

Doğum sonrası geçici kısırlık dönemi, doğum ile adet kanamalarının başlaması arasında geçen dönemdir. Bu süre büyük ölçüde emzirme süresinin uzunluğuna ve yoğunluğuna bağlıdır. Doğum sonrası cinsel ilişkiden kaçınma, doğumdan sonra gönüllü olarak cinsel ilişkide bulunmamak anlamına gelmektedir. Cinsel ilişkiye tekrar başlamanın geciktirilmesi doğum sonrası gebeliğe karşı korunma süresini uzatır. Doğum sonrası geçici kısırlık, cinsel perhiz ile birlikte kadınların doğumdan sonra risk altında olmadığı sürenin uzunluğunu belirler; kadınlar cinsel ilişkiden kaçınıyorlarsa veya geçici kısırlık yaşıyorlarsa gebelik riski altında değildir.

TNSA-2013’te araştırma tarihinden önceki son 5 yılda doğum yapmış kadınlara bu dönemde yaptıkları her doğum için doğum sonrası geçici kısırlık ve cinsel perhiz sürelerine ilişkin sorular sorulmuştur. Tablo 7.4’te araştırma tarihinden önceki 3 yıldaki doğumlar için doğumdan sonra geçen süreye (ay) göre kadınların doğum sonrası geçici kısırlık yaşama, cinsel ilişkiden kaçınma ve risk altında olmama yüzdeleri verilmektedir. Tabloda verilen ortalama ve ortalama sürelerin tahminleri bu yüzdelerle göre hesaplanmıştır. Bu göstergeler hesaplanırken tahminlerdeki dalgalanmaları azaltmak için veriler iki aylık zaman dilimleri şeklinde verilmiştir.

Tablo 7.4'teki sonuçlar kadınların büyük çoğunluğunun (yüzde 89) adet kanamalarının doğumdan sonraki ilk iki ayda başlamadığını göstermektedir, fakat bu değer ikinci aydan sonra yüzde 61'e düşmektedir. Kadınların sadece yüzde 19'u ilk altı aydan sonra geçici kısırlık altındadır.

Türkiye'de doğumdan sonra cinsel ilişkiden kaçınma süresi geleneksel olarak 40 gündür. Tablo 7.4'teki doğum sonrası cinsel perhiz süresi bulguları bu geleneğe uygun görünmektedir. Tüm annelerin yüzde 84'ü doğumu takip eden ilk iki ay içinde cinsel ilişkiden kaçınmaktadır. Bununla beraber, cinsel perhizin gebelik riski altında olmama süresine katkısı doğumdan sonraki ikinci aydan itibaren büyük ölçüde azalmaktadır. Doğumu takip eden 2-3 ayda cinsel perhizdeki annelerin oranı yüzde 18'e, 6 ve 7. aylarda ise yüzde 4'e düşmektedir (Şekil 7.1).

Tablo 7.4 Doğum sonrası geçici kısırlık, cinsel ilişkiden kaçınma ve gebelik riski altında olmama durumu

Doğumdan sonra geçen süreye (ay) göre son 3 yıldaki doğumların, annelerin geçici kısırlık yaşama, cinsel ilişkiden kaçınma ve gebelik riski altında olmama durumlarına ilişkin yüzdeleri ile ortalama ve ortanca süreler, Türkiye 2013

Doğumdan sonra geçen ay sayısı	Annenin durumuna göre doğumların yüzdeleri			Doğum sayısı
	Geçici kısırlık	Doğum sonrası cinsel perhiz	Risk altında olmama ¹	
< 2	89.0	83.5	93.7	67
2-3	61.0	17.9	64.1	116
4-5	36.7	5.3	38.4	120
6-7	18.5	4.2	21.3	124
8-9	16.9	3.1	19.0	122
10-11	3.5	1.7	4.6	88
12-13	10.2	1.2	11.4	102
14-15	9.7	3.3	12.6	105
16-17	7.2	0.6	7.8	129
18-19	0.5	0.5	1.0	120
20-21	1.7	1.3	2.4	111
22-23	0.7	1.9	1.9	100
24-25	0.0	0.0	0.0	123
26-27	0.3	0.7	1.0	98
28-29	0.0	0.0	0.0	106
30-31	0.0	0.5	0.5	101
32-33	0.5	0.7	1.2	105
34-35	0.0	0.0	0.0	93
Toplam	13.2	5.4	14.5	1,929
Ortanca	3.3	1.8	3.6	NA
Ortalama	5.4	2.9	5.9	NA

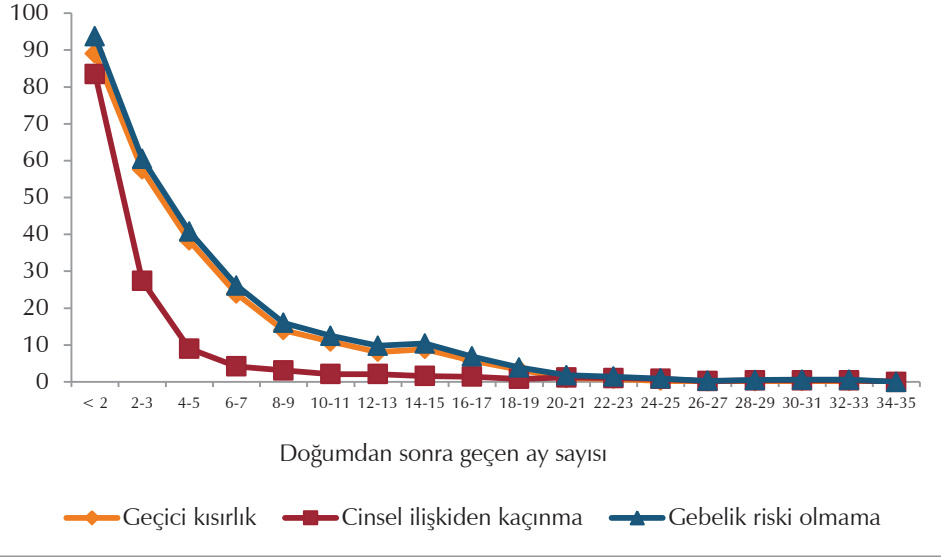
Not: Hesaplamalar kadınların araştırma tarihindeki durumlarına göre yapılmıştır.

NA = Uygun değil

¹ Geçici kısırlık ya da doğum sonrası perhizin veya ikisinin birlikte olduğu durumları kapsar.

Şekil 7.1 Doğum sonrası geçici kısırlık, cinsel ilişkiden kaçınma ve gebelik riski altında bulunmama durumu

Araştırmadan önceki son 3 yıl içinde gerçekleşen ve annenin geçici kısırlık, cinsel ilişkiden kaçınma ve gebelik riski altında olmama durumlarını yaşadığı doğumların doğumdan sonra geçen ay sayısına göre yüzdeleri, Türkiye, 2013

Toplamda, doğum sonrası ortalama geçici kısırlık süresi 3.3 ay, cinsel perhiz süresi 1.8 ay ve gebelik riski altında olmama süresi 3.6 aydır. Daha önceki araştırma sonuçlarıyla benzerlik gösteren TNSA-2013 sonuçları, doğum sonrası geçici kısırlık süresinin cinsel perhiz süresine kıyasla daha uzun olduğunu, bu sebeple gebelik riski altında olunmayan sürenin esas belirleyeni olduğunu göstermektedir.

Gebeliği önleyici yöntemlerin kullanılmadığı bir durumda, doğum sonrası geçici kısırlık ve cinsel ilişkiden kaçınma doğum aralıklarının ve nihai olarak doğurganlığın en önemli belirleyicisidir. Tablo 7.5, annelerin temel özelliklerine göre doğum sonrası geçici kısırlık, cinsel perhiz ve risk altında olmama süreleri için ortalama değerleri vermektedir. Genel olarak, bölgeler arasında ve annelerin eğitim durumuna göre gözlemlenen ufak değişiklikler dışında, Türkiye’de ortalama cinsel ilişkiden kaçınma süresi temel özelliklere göre pek farklılaşmamaktadır. Cinsel perhiz Kuzey bölgesinde diğer bölgelere göre biraz daha uzun sürmektedir.

Doğum sonrası cinsel ilişkiden kaçınma süreleri oldukça yakın olduğu için gebelik riski altında olunmayan dönemdeki farklılaşmalar, daha çok geçici kısırlık dönemindeki değişiklikleri yansıtmaktadır. Otuz yaşın üzerindeki kadınlar için ortalama geçici kısırlık süresi (4.2 ay), 30 yaşın altında olan kadınlarınkinden daha uzundur (2.7 ay). Kentteki kadınların ortalama geçici kısırlık süreleri kırdakilerden daha uzundur (sırasıyla 3.4 ve 2.7 ay). Geçici kısırlık sürelerindeki bölgesel farklılıklar dikkate değerdir. En kısa doğum sonrası geçici kısırlık süresi Güney bölgesinde (2.3 ay), en uzun süre ise Batı bölgesinde gözlemlenmektedir (4.0 ay). Eğitimi olmayan kadınların doğumdan sonra ortalama geçici kısırlık süreleri 2.4 ay

iken, en az lise mezunu olan kadınlar için 3.8 aydır. Geçici kısırlık süresiyle refah durumu arasında açık bir ilişki görülmemektedir.

Tablo 7.5 Ortanca geçici kısırlık, cinsel ilişkiden kaçınma ve gebelik riski altında olmama süresi

Temel özelliklere göre araştırma tarihinden önceki üç yıl içinde gerçekleşen doğumlar için ortanca geçici kısırlık, cinsel ilişkiden kaçınma ve gebelik riski altında olmama süresi, Türkiye 2013

Temel Özellikler	Geçici kısırlık	Doğum sonrası cinsel perhiz	Risk altında olmama ¹	Doğum sayısı
Annenin yaşı				
15-29	2.7	1.7	3.0	1073
30+	4.2	2.0	4.6	856
Yerleşim yeri				
Kent	3.4	1.8	3.6	1523
Kır	2.7	1.9	3.6	406
Bölge				
Batı	4.0	1.8	4.4	691
Güney	(2.3)	(1.5)	(2.3)	263
Orta	3.2	1.8	3.3	343
Kuzey	(3.6)	(2.1)	(4.0)	114
Doğu	3.1	1.9	3.6	519
Eğitim				
Eğitimi yok/ilk. bitirmemiş	2.4	1.9	2.7	362
İlkokul	3.5	1.9	3.8	639
Ortaokul	3.3	1.9	3.5	402
Lise ve üzeri	3.8	1.5	4.0	527
Hanehalkı refah düzeyi				
En düşük	2.4	1.8	3.6	413
Düşük	3.4	2.1	3.5	445
Orta	3.9	1.7	4.0	414
Yüksek	(2.6)	(1.5)	(2.7)	319
En yüksek	(3.9)	(1.9)	(4.0)	339
Toplam	3.3	1.8	3.6	1929

Not: Hesaplamalar kadınların araştırma tarihindeki durumlarına göre yapılmıştır.

¹ Geçici kısırlık ya da doğum sonrası perhizin veya ikisinin birlikte olduğu durumları kapsar.

Nüfusun alt gruplarına göre doğum sonrası gebelik riski altında olmama süreleri, doğum sonrası geçici kısırlık sürelerine benzer bir örüntü göstermektedir. Genellikle 30 yaşın üzerinde, Batı'da yaşayan, en az ilkokul mezunu olan ve yaşadığı hanehalkının refah seviyesi orta veya en yüksek olan kadınlar için gebelik riski altında olmama süresi daha uzundur.

7.4 Menopoz

Gebelik riski altında olma durumu ilerleyen yaşla birlikte, kadınların kısır olma oranları arttığı için düşmektedir. Menopoz başlangıcı da kısırlığın başlıca belirleyicilerinden biridir.

Tablo 7.6 otuz yaş üzerinde olan ve menopoza girmiş kadınların yüzdeleri vermektedir. Menopoza girmiş kadınlar, gebe veya doğum sonrası geçici kısırlık döneminde olmamasına rağmen araştırma tarihinden önceki son 6 ayda adet kanaması olmamış kadınlar olarak tanımlanmaktadır. Histerektomi geçirdiğini belirten kadınlar da menopoza girmiş olarak tanımlanmıştır. Toplamda, 30-49 yaş arası menopozda olan kadınların oranı yüzde 8 olarak tahmin edilmiştir. Menopozdaki kadınların yüzdesi yaşla birlikte artmaktadır. Bu oran otuzlu yaşların başlarındaki kadınlar için yüzde 1'in altındayken, 48-49 yaşlarındaki kadınlar için yüzde 49'a çıkmaktadır.

Tablo 7.6 Menopoz

Yaşa göre 30-49 yaşlarındaki kadınların menopoza girme yüzdeleri, Türkiye 2013

Yaş	Menopoza girmiş kadınların yüzdesi ¹	Kadın sayısı
30-34	0.4	1,565
35-39	1.5	1,513
40-41	3.8	512
42-43	5.6	515
44-45	13.1	425
46-47	27.3	403
48-49	49.1	412
Toplam	8.4	5,345

¹ Gebe olan ve geçici kısırlık yaşayan kadınlar dışında son altı ay ve daha fazla süredir adet görmeyen kadınların yüzdesi.

Mehmet Ali Eryurt, İsmet Koç ve Ayşe Abbasoğlu Özgören

Gelecekteki doğurganlık tercihleri ile ilgili toplanan bilgiler, aile planlamasına yönelik mevcut politikaların değiştirilmesi ve geliştirilmesi açısından büyük önem taşımaktadır. Doğurganlık tercihleri, karşılanmamış aile planlaması konusunda potansiyel ihtiyacın değerlendirilmesine imkan sağlamaktadır. Geçmiş yıllarda gerçekleştirilen diğer demografik araştırmalarda olduğu gibi TNSA-2013'te de kadınların doğurganlık tercihlerini belirlemek için kendilerine çeşitli sorular sorulmuştur. Cevaplayıcılara ilk olarak başka çocuk isteyip istemedikleri sorulmuş; çocuk isteyenlere ne kadar süre beklemek istedikleri sorusu yöneltilmiştir. Ayrıca, geçmişe dönebilselerdi hayatları boyunca toplam kaç çocuğa sahip olmak isteyecekleri sorusu da sorulmuştur. Aile planlaması programlarının çoğunluğunun temel gerekçesinin çiftlere istediklere sayıda çocuk sahibi olabilmelerinin ve doğumların arasını açma konusunda özgür iradelerini kullanabilmelerinin sağlanması olduğu göz önünde tutulduğunda, bu bölümün ne kadar önemli olduğu ortaya çıkmaktadır.

Doğurganlık tercihleri ile ilgili bulgulara dayanan analizler ve yorumlar, sosyal baskıların veya doğurganlık tercihleri üzerinde önemli etkileri olabilecek diğer aile üyelerinin, özellikle de eşin tutumlarının, göz önüne alınmaması nedeniyle verilen yanıtların yanıltıcı olacağı gerekçesiyle eleştirilmiştir. Diğer araştırmalardan elde edilen bulgular, kadınlar ve erkeklerle yapılan görüşmelerde, radikal görüş farklılıklarının olmadığını gösterse de, TNSA-2013'te görüşmecilerin beyan ettikleri tercihler belirgin olarak aktüel sosyal ve politik söylemden etkilenmeye açıktır.

8.1 Başka Çocuk Sahibi Olma İsteği

Halen evli kadınların doğurganlık tercihleri kendilerine gelecekte (başka) çocuk isteyip istemedikleri sorusu sorularak belirlenmiş ve istediğini söyleyen kadınlara ne kadar zaman sonra olmasını istedikleri sorusu yöneltilmiştir.

Görüşme sırasında hamile olan kadınların da görüşlerinin incelemeye dahil edilmesi, gelecekteki doğurganlık hakkında değerlendirme yapılmasını güçleştirmektedir. Bu kadınlar için gelecekte çocuk sahibi olmayı isteyip istemediğine ilişkin sorular yeniden ifadelendirilerek, bekledikleri doğumdan sonraki çocuk için sorulmuştur. Tercih değişkeni, yaşayan çocuk sayısına göre sınıflandırıldığında, hamile kadınlar için bu değişken tanımlı devam eden gebelik, yaşayan bir çocuğa olarak sayılmıştır. Bazı durumlarda, bir sonraki çocuğa ne zaman sahip olmak istendiğine ilişkin soruya verilen cevapların, hamile kadınlar için kalan hamilelik süresini de kapsayabileceği için, hamile olmayanların cevaplarıyla tam olarak karşılaştırılması mümkün olamayabilir. Ayrıca, gebeliği önleme amaçlı olarak tüpleri bağlanmış kadınlara da ileride başka çocuk sahibi olmak isteyip istemediği sorusu sorulmamıştır. Ancak bu kadınlar doğurganlık tercihi analizlerinde başka çocuk istemeyenler grubuna dahil edilmiştir.

Tablo 8.1 ve Şekil 8.1 halen evli kadınların, başka çocuk sahibi olma konusundaki tercihlerinin yaşayan çocuk sayılarına (araştırma tarihindeki gebeliklerde dahil) göre yüzde dağılımını göstermektedir. Tablo doğumların gerek sonlandırılması gerekse de geciktirilmesi için gerekli olan potansiyel aile planlaması hizmeti ihtiyacını göstermektedir. Yakın zamana kadar, başka çocuk sahibi olmak istemeyen çiftlere uygun gebeliği önleyici yöntemin sağlanması kaygısı doğum aralığını açmak maksadıyla gebeliği önleyici yöntem kullanımının gölgesinde kalmıştı. Doğum aralığını açma isteği yakın dönemdeki şu bulgularla desteklenmekteydi: a) kısa doğum aralığı anne ve çocuk sağlığına zarar vermektedir ve b) çok sayıda çift gebeliği önleyici yöntem kullanarak doğumları ertelemek istemektedir. Sonuçlar, Türkiye’de kadınların büyük bir çoğunluğunun gelecekte doğurganlıklarını kontrol etmek istediklerini göstermektedir. Evli kadınların yüzde 57’si doğurganlıklarını sonlandırmak istemektedir: yüzde 47’si ileride başka çocuk sahibi olmak istemezken yüzde 9’unun da tüpleri bağlanmıştır. Gelecekte çocuk sahibi olmak isteyen kadınların oranı ise yüzde 33 olmasına rağmen, bu kadınların yüzde 18’i (başka) çocuk sahibi olmak için en az iki sene beklemek istediklerini belirtmişlerdir. Dolayısıyla, yaklaşık halen evli her 10 kadından 7’si gebeliği önlemek veya geciktirmek için bir aile planlaması yöntemi ihtiyacı içerisinde. Başka bir çocuk sahibi olma konusunda kararsız olan halen evli kadınların oranı sadece yüzde 3’tür.

Beklendiği gibi, gelecekte başka çocuk sahibi olma isteği, sahip olunan çocuk sayısının artmasıyla belirgin bir şekilde düşmektedir. Tek çocuğu olan kadınların yüzde 72’si gelecekte başka çocuk sahibi olmayı isterken dört ve daha fazla çocuğu olan kadınlar arasında bu oran yüzde 7’ye gerilemektedir. Çocuk sahibi olmayı sonlandırma isteği, yaşayan iki çocuğu olan kadınlar arasında çok belirgin hale gelmekte ve daha fazla çocuğa sahip kadınlar arasında da yüksek düzeylerde kalmaktadır.

Tablo 8.1 Yaşayan çocuk sayısına göre doğurganlık tercihleri

15-49 yaşlarındaki evli kadınların yaşayan çocuk sayılarına ve başka çocuk sahibi olma isteğine göre yüzde dağılımı, Türkiye 2013

Başka çocuk sahibi olma isteği	Yaşayan çocuk sayısı ¹					Toplam 15-49
	0	1	2	3	4+	
Hemen istiyor ²	68.7	25.1	6.6	3.5	2.4	13.7
Daha sonra istiyor ³	14.5	43.3	16.7	6.8	4.4	18.1
İstiyor, zamanın bilemiyor	0.8	3.2	1.4	0.5	0.3	1.4
Kararsız	1.5	4.1	5.0	2.2	1.1	3.4
Başka istemiyor	3.3	18.9	59.0	61.7	59.2	47.4
Tüpleri bağlanmış ⁴	0.0	0.4	5.1	19.3	24.7	9.4
Gebe kalması mümkün değil	11.2	4.7	6.2	6.1	7.9	6.5
Cevapsız	0.0	0.2	0.1	0.0	0.1	0.1
Toplam	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
Sayı	498	1,332	2,531	1,337	957	6,655

¹ Yaşayan çocuk sayısına araştırma sırasındaki gebelikler de dahildir.

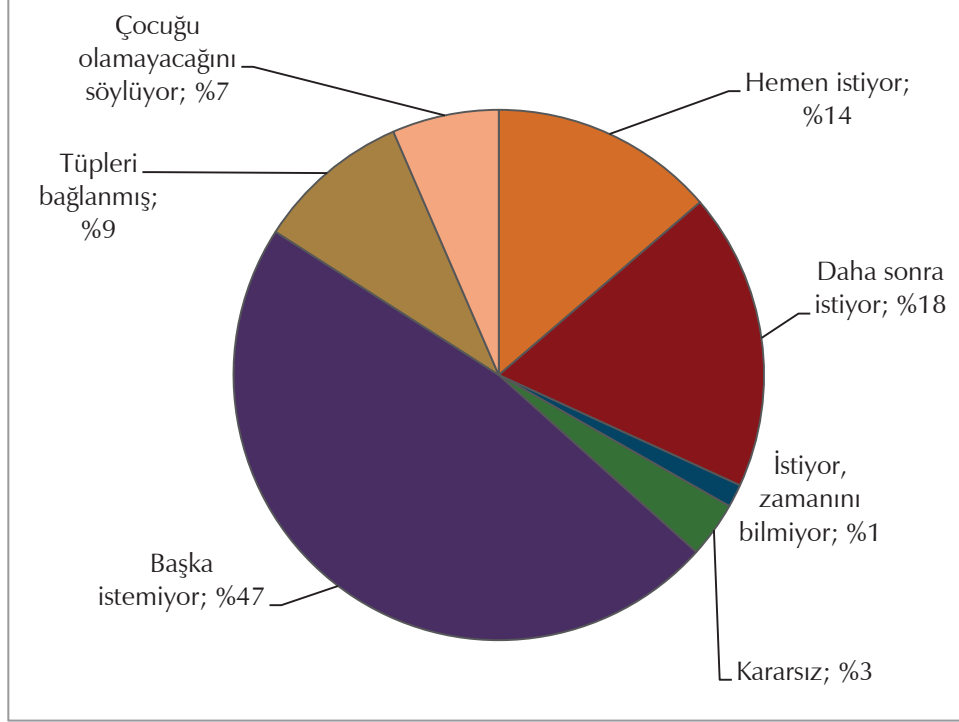
² Bir sonraki doğumunu 2 yıl içinde istiyor.

³ Bir sonraki doğumunun 2 yıl veya daha uzun süre sonra olmasını istiyor.

⁴ Tüp ligasyonu ve erkeğin kanallarının bağlanmasını kapsamaktadır.

Sekil 8.1 Doğurganlık tercihleri

15-49 yaşlarındaki halen evli kadınların doğurganlık tercihleri, Türkiye 2013

Tablo 8.2, halen evli kadınların daha fazla çocuk sahibi olma isteğinin yaşa göre yüzde dağılımını sunmaktadır. Beklendiği gibi, daha fazla çocuk isteyen kadınların oranı yaşla birlikte azalmaktadır. 15-19 yaşlarındaki kadınların yüzde 95'i daha fazla çocuk isterken bu oran 35-39 yaşlarındaki kadınlar arasında yüzde 19'dur. Yaşla birlikte, daha sonra çocuk isteyen kadınların oranı da hızla düşmekte ve başka çocuk sahibi olmak yerine bunu sonlandırma eğilimi ortaya çıkmaktadır. Dolayısıyla da, doğumların arasını açma isteği 25 yaş altı kadınlar arasında yoğunlaşmaktadır.

Tablo 8.2 Yaşa göre doğurganlık tercihleri

15-49 yaşlarındaki evli kadınların yaş grubuna ve başka çocuk sahibi olma isteğine göre yüzde dağılımı, Türkiye 2013

Başka çocuk sahibi olma isteği	Yaş grubu							Toplam 15-49
	15-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	
Hemen istiyor ¹	32.3	27.8	18.9	16.2	11.7	7.2	2.1	13.7
Daha sonra istiyor ²	61.1	50.5	38.4	20.9	5.8	0.6	0.0	18.1
İstiyor, zamanını bilemiyor	1.1	1.9	2.3	1.7	1.1	0.9	0.2	1.4
Kararsız	0.8	2.8	5.3	6.6	3.1	0.9	0.4	3.4
Başka istemiyor	4.7	16.1	32.3	47.3	61.7	64.9	50.5	47.4
Tüpleri bağlanmış ³	0.0	0.2	1.8	6.5	13.8	17.6	14.7	9.4
Gebe kalması mümkün değil	0.0	0.6	1.1	0.8	2.7	7.7	31.7	6.5
Cevapsız	0.0	0.0	0.0	0.1	0.0	0.0	0.4	0.1
Toplam	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
Sayı	111	619	1,166	1,394	1,351	1,127	888	6,655

¹ Bir sonraki doğumunu 2 yıl içinde istiyor.

² Bir sonraki doğumunun 2 yıl veya daha uzun süre sonra olmasını istiyor.

³ Tüplerin bağlanması ve erkeğin kanallarının bağlanmasını kapsamaktadır.

Tablo 8.3, daha fazla çocuk istemeyen kadınların yaşayan çocuk sayısına ve seçilmiş temel özelliklere göre yüzdesini göstermektedir. Tablo, doğurganlığı kontrol etme ihtiyacı konusunda alt gruplardaki farklılıklara ilişkin bilgi vermektedir.

Tablo 8.3 Doğurganlığı sınırlama isteği						
Evli ve başka çocuk sahibi olmak istemeyen 15-49 yaşlarındaki kadınların yaşayan çocuk sayısına ve temel özelliklerine göre yüzdeleri, Türkiye 2013						
Temel özellikler	Yaşayan çocuk sayısı ¹					Toplam
	0	1	2	3	4+	
Yerleşim yeri						
Kent	3.3	20.0	64.1	81.8	84.6	55.8
Kır	3.6	15.4	63.9	78.1	82.4	61.0
Bölge						
Batı	4.7	24.8	69.3	86.0	81.1	57.8
Güney	0.0	15.7	58.0	81.6	80.9	57.0
Orta	3.8	15.1	64.8	83.7	89.4	56.0
Kuzey	3.6	23.5	72.8	83.5	83.5	63.3
Doğu	0.5	5.9	38.9	60.9	84.9	52.5
NUTS 1 Bölgeleri						
İstanbul	(4.5)	22.3	63.3	84.3	81.2	55.5
Batı Marmara	*	36.8	81.3	(86.9)	*	63.3
Ege	(4.8)	23.9	71.7	88.0	(83.5)	58.8
Doğu Marmara	(0.0)	20.5	70.2	86.5	(74.5)	58.1
Batı Anadolu	(4.3)	15.8	64.3	85.4	(93.5)	53.7
Akdeniz	0.0	15.7	58.0	81.6	80.9	57.0
Orta Anadolu	(3.3)	14.4	64.4	84.6	87.4	59.6
Batı Karadeniz	(7.7)	22.3	74.6	81.3	85.0	62.1
Doğu Karadeniz	(0.0)	18.8	65.3	81.1	90.8	62.3
Kuzeydoğu Anadolu	(3.5)	7.8	46.0	77.9	86.3	57.8
Ortadoğu Anadolu	(0.0)	13.1	51.3	67.0	84.1	55.7
Güneydoğu Anadolu	0.0	1.7	29.7	51.1	85.0	49.7
Eğitim						
Eğitimi yok/ilk. bitirmemiş	1.5	10.7	42.7	68.1	82.4	61.2
İlkokul	2.4	27.6	65.9	83.8	84.1	66.4
Ortaokul	0.0	9.0	63.0	83.2	(91.4)	44.0
Lise ve üzeri	5.4	20.4	68.2	83.4	*	44.9
Hanehalkı refah düzeyi						
En düşük	0.0	9.3	52.7	68.2	80.0	57.3
Düşük	0.5	12.7	57.4	79.2	87.4	57.6
Orta	1.8	20.2	62.2	86.7	81.6	57.6
Yüksek	8.2	17.9	66.7	82.0	86.3	56.0
En yüksek	3.7	26.8	73.5	86.3	94.1	56.0
Toplam	3.3	19.4	64.1	81.0	83.9	56.8

Not: Tüpleri bağlanmış kadınlar başka çocuk istemiyor olarak sınıflandırılmıştır.

¹ Yaşayan çocuk sayısına araştırma sırasındaki gebelikler de dahildir.

*Ağırlıksız gözlem sayısı 25'in altındadır.

Parantez içinde gösterilen bulguların ağırlıksız gözlem sayısı 25 ile 49 arasındadır.

Beklenildiği gibi, doğurganlığı sınırlandırma isteği tüm alt gruplarda yaşayan çocuk sayısı ile birlikte artmaktadır. Genel olarak, çocuk sahibi olmayı sonlandırmayı isteyen kadınların oranı, kentlerde ve kırsal alanlarda yaşayan kadınlarda birbirine çok yakındır (sırasıyla yüzde 56 ve yüzde 61). Kuzey bölgesinde (yüzde 63) yaşayan kadınlarda doğurganlıklarını sınırlama isteği en yüksek iken Doğu bölgesinde (yüzde 53) ise en düşüktür.

Eğitim ile çocuk sahibi olmayı sonlandırma isteği arasında ters yönde bir ilişki olduğu bilinmektedir. Bu durum daha çok yüksek eğitilmiş kadınların daha genç ve de aile kurma sürecinin başında olmalarından kaynaklanmaktadır. TNSA-2013 sonuçları bu örüntüyle uyumludur, doğurganlıklarını sonlandırmayı isteyen kadınların oranı, eğitim düzeyinin artmasıyla düşmektedir. Dolayısıyla, ilkokulu bitirmiş halen evli kadınların yüzde 66'sı daha fazla çocuk sahibi olmak istemez iken bu oran ortaokulu bitirenler arasında yüzde 44'tür. Benzer bir örüntü, TNSA-2003 ve TNSA-2008'de de gözlenmiştir.

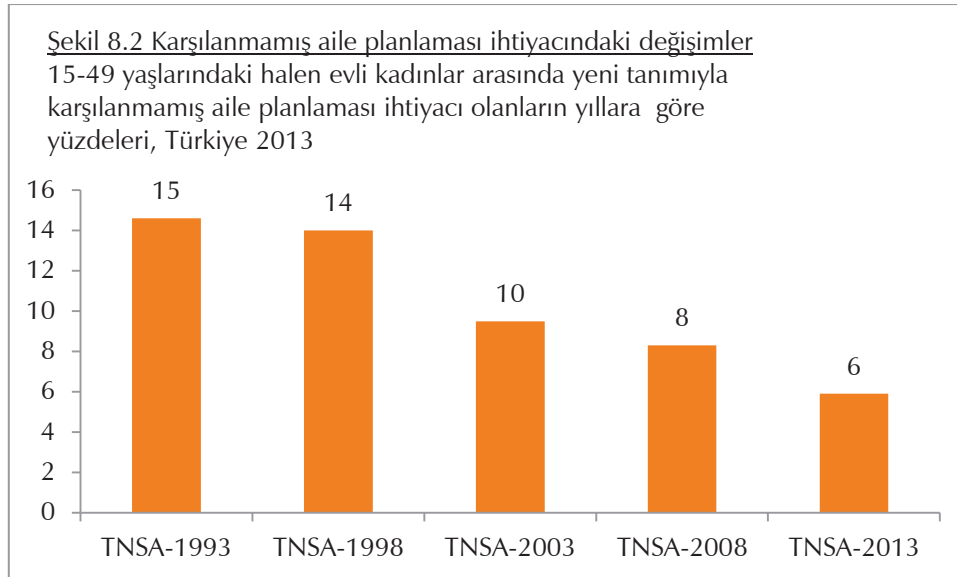
Genel olarak, doğurganlığı sonlandırma isteği refah düzeyindeki artışa paralel olarak artmaktadır. Bu ilişki özellikle bir veya iki çocuk sahibi kadınlar için daha belirgindir. En düşük refah düzeyindeki hanelerde yaşayan ve tek çocuk sahibi kadınların yüzde 9'u doğurganlıklarını sonlandırmak isterken, bu oran en yüksek refah düzeyindeki hanelerde yaşayan ve yine tek çocuk sahibi olan kadınlar arasında yüzde 27'ye çıkmaktadır. İki çocuk sahibi kadınlara bakıldığında, en düşük refah düzeyindeki kadınların yüzde 53'ünün, en yüksek refah düzeyindeki kadınlarınsa yüzde 74'ünün doğurganlıklarını sonlandırmak istedikleri görülmektedir.

8.2 Aile Planlaması Hizmetlerine Olan Talep

Gebeliği önleyici yöntem kullanımına yönelik potansiyel talep ve bu konudaki hizmetlere ihtiyaç duyan kadınların belirlenmesi aile planlaması programlarının en temel ilgi alanlarından birisidir. Başka bir çocuk sahibi olmadan önce beklemek isteyen (doğumların arasını açma ihtiyacı) ya da artık başka çocuk sahibi olmak istemeyen (doğurganlığı sonlandırma ihtiyacı) ve gebeliği önleyici herhangi bir yöntem kullanmayan doğum yapabilme yetisine sahip halen evli kadınların *karşılanmamış aile planlaması ihtiyacı* içerisinde oldukları düşünülmektedir. Hamile kadınlar da, eğer gebelik daha sonraki bir zamanda istenmiş veya hiç istenmemişse, doğumların arasını açmak veya doğurganlığını sonlandırmak için *karşılanmamış aile planlaması ihtiyacı* kapsamında değerlendirilmişlerdir. Benzer şekilde, yeni doğum yapmış kadınlar da eğer son doğumlarını istememiş veya daha sonra istemişlerse *karşılanmamış aile planlaması hizmeti* kapsamına alınmışlardır. Başka bir çocuk daha isteyip istemedikleri veya ne kadar zaman sonra istedikleri konusunda kararsız olan ve yöntem kullanmayan kadınlar doğumlarının arasını açmak için *karşılanmamış aile planlaması ihtiyacı* içinde olan gruba dahil edilmişlerdir, çünkü bu kadınların yakın zamanda çocuk sahibi olmak istediklerine veya daha fazla çocuk istemediklerine kesin olarak karar verinceye kadar gebeliği önleyici bir yöntem kullanmaları gerekmektedir. Halen herhangi bir yöntem kullanan kadınlar ise *karşılanmış aile planlaması hizmeti* içinde değerlendirilmektedir. *Karşılanmamış aile planlaması ihtiyacı* olan kadınlar ile halen gebeliği önleyici bir yöntem kullanan kadınların tamamı *toplam aile planlaması talebini* oluşturmaktadırlar.

Karşılanmamış aile planlaması ihtiyacının tanımı zaman içerisinde ve farklı ülkelerdeki araştırmalar arasında karşılaştırma yapılmasını mümkün kılmak amacıyla yeniden gözden geçirilerek değiştirilmiştir. Tanımda yapılan değişiklikler arasında, karşılanmamış ihtiyacın düzeyi üzerinde en çok fark yaratan değişiklik takvim modülü ile toplanan gebeliği önleyici yöntem kullanımı bilgisinin, bu modülün bütün ülkelerin sorukağıtlarında yer almaması nedeniyle dışarıda bırakılmasıdır. Bundan önce, takvim modülünün içerildiği araştırmalarda, gebeliği önleyici yöntem kullanımı başarısızlığı nedeniyle hamile olan veya doğum sonrası geçici kısırlık yaşayan kadınlar, son gebelikleri/doğumları istenmemiş veya daha sonra isteniyor olsa da karşılanmamış aile planlaması ihtiyacı içerisinde olarak değerlendirilmiyorlardı. Buna karşın, eğer araştırmada takvim modülünde yöntem başarısızlığına dair bilgi toplanmıyorsa bütün hamile veya doğum sonrası geçici kısırlık yaşayan ve son doğumlarını istemeyen veya daha sonra isteyen kadınlar karşılanmamış aile planlaması ihtiyacı içinde değerlendiriliyorlardı. Karşılanmamış aile planlaması ihtiyacının yeni tanımı, her iki araştırma tipi ile de karşılaştırılabilir olması açısından karşılanmamış aile planlaması ihtiyacı içerisinde olan kadınları belirlerken yöntem başarısızlığı bilgisini dikkate almamaktadır. Yöntem başarısızlığının hesaplamalarda dışarıda tutulması yöntem başarısızlığı yaşayan bazı kadınların karşılanmamış aile planlaması ihtiyacı içerisinde değerlendirilmelerine neden olduğundan karşılanmamış ihtiyacın düzeyinde küçük bir artışa yol açacaktır. Şekil 8.2'deki bütün rakamlar yeni tanıma göre yeniden hesaplanmıştır, rakamlar araştırmaların ana raporlarında yayınlanan rakamlardan küçük farklılıklar göstermektedir.

Şekil 8.2, son 20 yılda Türkiye'de karşılanmamış aile planlaması ihtiyacının düzenli bir düşme eğilimi içerisinde olduğunu göstermektedir. Karşılanmamış aile planlaması ihtiyacının 2013 yılındaki düzeyi, 1993 yılındaki düzeyin yaklaşık üçte biridir.

Tablo 8.4 halen evli kadınların karşılanmış aile planlaması ihtiyacına, karşılanmamış aile planlaması ihtiyacına ve toplam aile planlaması talebinin doğumların arasını açma veya doğurganlığı sonlandırma ihtiyacına ve seçilmiş bazı temel özelliklere göre yüzde dağılımını vermektedir. Tablo ayrıca karşılanmış talebin yüzdesini ve modern yöntem ile karşılanan talebin yüzdesini temel özelliklere göre vermektedir. 15-49 yaşlarındaki halen evli kadınların yüzde 79'unun aile planlaması hizmetine talebi olup, yüzde 93'ünün bu talebi karşılanmıştır. Talebin yüzde 60'ı modern yöntem ile karşılanmıştır. Doğurganlığı sonlandırma ihtiyacından doğan talep, doğumların arasını açmaya duyulan talebin iki katından fazladır (sırasıyla yüzde 54 ve yüzde 26). Genel olarak Türkiye'de halen evli kadınların yüzde 6'sının aile planlamasına yönelik hizmet ihtiyaçları karşılanmamıştır ki bunun yüzde 3'ü doğurganlığı sınırlama, yüzde 3'ü de doğumların arasını açmak amaçlıdır.

Beklendiği gibi, doğumların arasını açmak isteyenlerin karşılanmamış ihtiyacı genç kadınlarda, doğumlara son vermek için karşılanmamış aile planlaması ihtiyacı ise ileri yaşlardaki kadınlar arasında daha fazladır. Kırsal alanlarda yaşayan kadınlarda karşılanmamış aile planlaması ihtiyacı kentlerde yaşayan kadınlara göre daha yüksektir (sırasıyla yüzde 8 ve yüzde 5). Bölgeler arasında en düşük karşılanmamış aile planlaması ihtiyacı Batı bölgesinde (yüzde 4) iken en yüksek ihtiyaç Doğu bölgesindedir (yüzde 12). Benzer şekilde NUTS 1 bölgelerinde karşılanmamış aile planlaması ihtiyacı, Batı Anadolu'daki yüzde 3 ile Güneydoğu Anadolu'daki yüzde 12 arasında değişmektedir. Karşılanmamış aile planlaması ihtiyacı eğitim ve refah düzeyi en düşük hanelerde yaşayan kadınlar arasında en yüksek düzeydedir.

Tablo 8.4 Aile planlaması hizmetlerine olan ihtiyaç ve talep

15-49 yaşlarındaki halen evli kadınların karşılanmamış aile planlaması ihtiyacına, karşılanmış aile planlaması hizmetlerine, toplam aile planlaması talebine ve gebeliği önleyici yöntem ihtiyacına ilişkin karşılanmış talebe ve temel özelliklere göre yüzdesi, Türkiye 2013

Temel özellikler	Karşılanmamış aile planlaması ihtiyacı			Karşılanmış aile planlaması ihtiyacı			Toplam aile planlaması talebi ¹			Talebi karşılananların yüzdesi ²	Talebi modern yöntemlerle karşılananların yüzdesi ³	Kadın sayısı
	Ara açmak için	Son vermek için	Toplam	Ara açmak için	Son vermek için	Toplam	Ara açmak için	Son vermek için	Toplam			
Yaş												
15-19	12.4	0.0	12.4	44.8	2.1	46.9	57.2	2.1	59.3	79.0	29.7	111
20-24	7.3	2.2	9.6	45.8	9.8	55.6	53.2	12.0	65.2	85.3	46.3	619
25-29	4.6	2.4	7.0	43.8	26.9	70.7	48.4	29.3	77.7	91.0	56.9	1,166
30-34	2.6	2.7	5.3	32.4	47.2	79.6	35.0	49.9	84.9	93.8	61.6	1,394
35-39	1.3	3.1	4.4	13.6	70.5	84.0	14.9	73.6	88.5	95.0	66.8	1,351
40-44	0.3	4.7	5.1	3.3	76.5	79.8	3.6	81.3	84.8	94.0	62.4	1,127
45-49	0.1	5.0	5.1	0.9	58.1	59.0	1.0	63.1	64.1	92.0	54.8	888
Yerleşim yeri												
Kent	2.3	2.9	5.2	24.6	50.1	74.7	26.9	53.0	79.9	93.4	61.7	5,341
Kır	3.6	4.8	8.4	16.2	52.3	68.5	19.8	57.1	77.0	89.0	52.0	1,314
Bölge												
Batı	1.8	2.5	4.2	22.7	53.0	75.7	24.5	55.5	79.9	94.7	58.8	2,864
Güney	3.4	2.9	6.3	19.8	51.0	70.8	23.2	53.9	77.1	91.8	62.0	856
Orta	2.2	2.5	4.7	27.0	51.8	78.8	29.2	54.3	83.5	94.4	67.5	1,391
Kuzey	1.8	3.2	5.0	19.2	56.3	75.4	21.0	59.4	80.4	93.8	52.6	445
Doğu	4.9	6.8	11.6	22.3	39.8	62.2	27.2	46.6	73.8	84.2	53.1	1,100
NUTS 1 Bölgeleri												
İstanbul	1.6	2.8	4.3	24.7	50.0	74.8	26.3	52.8	79.1	94.5	58.6	1,330
Batı Marmara	1.3	3.8	5.1	17.4	57.0	74.4	18.8	60.8	79.5	93.5	54.0	275
Ege	2.1	1.7	3.8	21.5	55.3	76.8	23.6	57.1	80.7	95.2	61.9	869
Doğu Marmara	2.0	2.2	4.2	22.8	54.1	76.9	24.8	56.3	81.1	94.8	57.1	627
Batı Anadolu	1.6	1.4	2.9	32.5	50.6	83.1	34.0	51.9	86.0	96.6	74.7	671
Akdeniz	3.4	2.9	6.3	19.8	51.0	70.8	23.2	53.9	77.1	91.8	62.0	856
Orta Anadolu	2.9	4.4	7.3	20.1	53.3	73.4	23.0	57.8	80.8	90.9	61.7	344
Batı Karadeniz	2.3	3.4	5.6	20.0	55.3	75.2	22.2	58.6	80.9	93.1	56.2	378
Doğu Karadeniz	2.6	2.9	5.4	19.7	56.0	75.6	22.2	58.9	81.1	93.3	50.5	206
Kuzeydoğu Anadolu	4.4	6.4	10.8	20.7	47.4	68.2	25.1	53.9	79.0	86.3	54.0	173
Ortaoğu Anadolu	4.8	7.0	11.7	22.3	41.6	63.9	27.1	48.6	75.7	84.5	49.2	292
Güneydoğu Anadolu	5.0	6.8	11.8	22.8	37.0	59.7	27.8	43.7	71.6	83.5	54.7	635
Eğitim												
Eğitimi yok/İlk. bitirmiş	3.9	6.3	10.2	14.4	48.1	62.5	18.3	54.4	72.7	86.0	50.1	1,019
İlkokul	1.6	3.6	5.2	15.4	61.4	76.8	17.0	65.0	82.0	93.7	59.4	2,956
Ortaokul	4.0	2.1	6.1	34.1	37.7	71.7	38.1	39.8	77.8	92.1	56.5	934
Lise ve üzeri	2.7	1.7	4.4	34.7	40.5	75.1	37.4	42.1	79.5	94.5	67.5	1,746
Hanehalkı refah düzeyi												
En düşük	4.5	5.7	10.2	16.7	47.4	64.1	21.2	53.1	74.3	86.3	51.3	1,038
Düşük	3.2	3.9	7.1	20.7	49.9	70.5	23.9	53.7	77.6	90.9	54.3	1,299
Orta	2.5	3.5	6.0	24.8	51.1	75.8	27.2	54.6	81.8	92.7	57.7	1,366
Yüksek	2.2	1.9	4.1	24.7	52.6	77.3	27.0	54.4	81.4	95.0	63.5	1,433
En yüksek	1.2	2.3	3.5	25.6	50.9	76.5	26.8	53.1	80.0	95.7	68.2	1,519
Toplam	2.6	3.3	5.9	22.9	50.5	73.5	25.5	53.8	79.3	92.6	59.8	6,655

Not: Bu tablodaki rakamsal veriler Bradley ve diğerleri (2012) tarafından revize edilmiş karşılanmamış aile planlaması ihtiyacı tanımına uygun olarak hesaplanmıştır.

¹ Toplam talep karşılanmış ve karşılanmamış aile planlaması toplamıdır.

² Talebi karşılananların yüzdesi, karşılanmış talebin toplam talebe bölünmesi ile elde edilmiştir.

³ Modern yöntemler tüplerin bağlanması, erkeğin kanallarının bağlanması, hap, RIA, enjeksiyon, implant, erkek ve kadın kondom ve emzirme yöntemlerini kapsar.

8.3 İdeal Çocuk Sayısı

Bu bölüme kadar olan kısımda cevaplayıcının sahip olduğu çocuklarının sayısı dikkate alınarak geleceğe yönelik istekleri üzerinde durulmuştur. TNSA-2013'te, mevcut aile büyüklüğüne çok fazla bağlı kalmadan kadınlara sahip olmak istedikleri ideal çocuk sayısına ilişkin sorular sorularak doğurganlık tercihlerine dair bilgiler elde edilmeye çalışılmıştır. Toplam ideal çocuk sayısını belirlemek için kadınlara, aile kurma sürecinin en başına dönebilselerdi kaç çocuk sahibi olmak istedikleri sorusu yöneltilmiştir. Bu soru, kadınların sahip oldukları aile büyüklüğünden bağımsız olarak soyut düşüncelerini gerektirdiği için cevaplanması oldukça zor bir sorudur. Bunun için, hiç çocuğu olmayan kadınlara eğer tam istedikleri sayıda çocuk sahibi olabilmeleri mümkün olsaydı hayatları boyunca kaç çocuk sahibi olmayı isteyecekleri sorulmuştur. Çocuğu olan kadınlara ise, çocukları olmadığı günlere dönebilselerdi ve istedikleri çocuk sayısını seçme şanslarını olsaydı sahip olmak istedikleri çocuk sayısı sorulmuştur.

Genellikle, sahip olunan çocuk sayısı ile ideal çocuk sayısı arasında yakın bir ilişki olduğu gözlenmektedir. Bunun iki farklı nedeni olabilir. Birinci neden, geniş aile isteyen kadınların diğer kadınlara göre daha fazla çocuk sahibi olmaya eğilim göstermeleridir. İkinci neden ise, kadınların sahip oldukları çocuk sayısına göre ideal çocuk sayılarını rasyonalize ederek gerçekte olduğundan daha yüksek söylemeleridir. Kalabalık aileleri olan kadınlar ortalama olarak çekirdek aileye sahip olanlardan yaşça daha büyük oldukları için 20 veya 30 yıl evvel edinilen tutumlar nedeniyle daha yüksek ideal aile büyüklükleri belirtmeleri olasıdır. İdeal çocuk sayısının belirlenmesinde bir miktar rasyonalize etme ihtimali olmasına karşın, ideal çocuk sayısı için cevaplayıcılar çoğu zaman hayattta olan çocuklarının sayısından daha düşük bir sayı söylemişlerdir.

Tablo 8.5 tüm kadınların, evlenmiş kadınların ve halen evli kadınların sahip oldukları yaşayan çocuk sayısına göre ideal çocuk sayısının ve ortalama ideal çocuk sayısının dağılımını göstermektedir. Hiç çocuğu olmayan kadınlar dışında, gerçekte sahip olunan çocuk sayısı ile ideal çocuk sayısı arasında doğrusal bir ilişki vardır. Cevaplayıcıların yüzde 40'ı iki çocuğu ideal sayı olarak ifade ederken, kadınların sadece yüzde 25'i dört ve daha fazla sayıda çocuğu ideal olarak görmektedir. Ortalama ideal çocuk sayısı tüm kadınlar, evlenmiş ve halen evli kadınlar için sırasıyla 2.7, 2.8 ve 2.9'dur. Dört veya daha fazla çocuğu olan kadınlarda ortalama ideal çocuk sayısı 3.7 iken bu sayı hiç çocuğu olmayan veya bir çocuğa sahip kadınlarda 2.5'tir. Evli kadınlar arasında, ortalama ideal çocuk sayısı önceki araştırmalara nazaran bir miktar artmıştır (TNSA-1993'te 2.4, TNSA-1998, TNSA-2003 ve TNSA-2008'de 2.5, TNSA-2013'te 2.9).

Tablo 8.5 Yaşayan çocuk sayısına göre ideal çocuk sayısı

15-49 yaşlarındaki tüm kadınların, evlenmiş kadınların ve evli kadınların yaşayan çocuk sayılarına göre ideal çocuk sayılarının yüzde dağılımı ve ortalama ideal çocuk sayıları, Türkiye 2013

İdeal çocuk sayısı	Yaşayan çocuk sayısı ¹					Total
	0	1	2	3	4+	
0	1.4	1.0	0.6	0.2	1.2	0.8
1	9.2	8.6	5.0	5.5	1.7	5.7
2	45.9	50.1	45.4	26.3	24.7	39.7
3	24.1	26.7	30.1	35.8	17.2	28.2
4	14.9	10.1	16.4	25.6	32.8	19.1
5	3.8	2.5	1.3	3.6	9.3	3.3
6+	0.6	0.6	1.1	2.5	11.7	2.7
Sayısal olmayan cevap	0.1	0.5	0.2	0.5	1.4	0.5
Toplam	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
Sayı	562	1,448	2,651	1,405	997	7,063
Ortalama ideal çocuk sayısı²						
Tüm kadınlar	2.4	2.5	2.7	3.1	3.7	2.7
Kadın sayısı	3,217	1,441	2,647	1,398	983	9,686
Evlenmiş kadınlar	2.6	2.5	2.7	3.1	3.7	2.8
Evlenmiş kadın sayısı	561	1,441	2,647	1,398	983	7,030
Evli kadınlar	2.6	2.5	2.7	3.1	3.7	2.9
Evli kadın sayısı	497	1,325	2,529	1,330	943	6,623

¹ Yaşayan çocuk sayısına araştırma sırasındaki gebelikler de dahildir.

² Ortalamalara sayısal olmayan cevaplar dahil edilmemiştir.

Tablo 8.6, tüm kadınlar için ortalama ideal çocuk sayılarını yaşa ve seçilmiş temel özelliklere göre göstermektedir. Ortalama ideal çocuk sayısı yaş ile birlikte önemli derecede farklılık göstermemektedir. Ortalama ideal çocuk sayısında yerleşim yerine göre çok az farklılık görülmektedir. Kırsal alanlarda ideal çocuk sayısı, kentlere göre çok az yüksektir. Ancak, bölgeler arasında büyük farklılıklar söz konusudur. En düşük ortalama ideal çocuk sayısı, Kuzey ve Orta bölgelerine ait iken (2.5 çocuk) en yüksek değer Doğu bölgesindedir (3.2 çocuk). Ortalama ideal çocuk sayısı eğitim ve refah düzeyi ile ters yönde ilişkilidir. Hiç eğitimi olmayan veya ilköğretimi tamamlamamış kadınlarla lise veya üzeri eğitim almış kadınların ideal çocuk sayıları arasındaki fark yaklaşık 1 çocuktur. Refah düzeyi yüksek olan üç grupta yer alan kadınların ortalama ideal çocuk sayıları düşük refah düzeyindeki gruplarda yer alan kadınlardan daha azdır.

Tablo 8.6 Ortalama ideal çocuk sayısı

15-49 yaşlarındaki tüm kadınların temel özelliklere göre ortalama ideal çocuk sayıları, Türkiye 2013

Temel özellikler	Yaş							Toplam	Kadın sayısı ¹
	15-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49		
Yerleşim yeri									
Kent	2.3	2.7	2.6	2.7	2.8	2.8	3.0	2.7	7,865
Kır	2.5	2.7	2.8	2.9	2.9	3.0	3.0	2.8	1,821
Bölge									
Batı	2.4	2.6	2.6	2.6	2.7	2.7	2.7	2.6	4,143
Güney	2.5	2.8	2.8	3.0	3.1	3.2	3.3	2.9	1,226
Orta	2.1	2.4	2.3	2.5	2.6	2.5	2.7	2.5	1,992
Kuzey	2.2	2.2	2.4	2.5	2.7	2.7	2.9	2.5	653
Doğu	2.7	3.1	3.1	3.4	3.5	3.6	3.9	3.2	1,672
NUTS 1 Bölgeleri									
İstanbul	2.4	2.8	2.8	2.8	2.9	3.0	2.8	2.8	1,943
Batı Marmara	2.0	2.0	2.2	2.3	2.2	2.3	2.2	2.2	393
Ege	2.4	2.4	2.5	2.2	2.6	2.5	2.6	2.5	1,238
Doğu Marmara	2.3	2.7	2.4	2.7	2.5	2.6	3.1	2.6	928
Batı Anadolu	2.0	2.3	2.3	2.5	2.7	2.5	2.8	2.4	963
Akdeniz	2.5	2.8	2.8	3.0	3.1	3.2	3.3	2.9	1,226
Orta Anadolu	2.2	2.5	2.4	2.4	2.6	2.8	2.8	2.5	479
Batı Karadeniz	2.1	2.2	2.3	2.5	2.5	2.5	2.6	2.4	539
Doğu Karadeniz	2.3	2.3	2.5	2.5	3.0	2.7	3.2	2.6	306
Kuzeydoğu Anadolu	2.4	2.5	3.0	2.8	3.1	3.4	3.3	2.9	259
Ortadoğu Anadolu	2.5	2.9	2.8	3.2	3.3	3.1	3.8	3.0	457
Güneydoğu Anadolu	2.8	3.4	3.2	3.6	3.7	3.9	4.2	3.4	956
Eğitim									
Eğitimi yok/ilk. bitirm.	3.0	3.4	3.2	3.4	3.5	3.4	3.6	3.4	1,141
İlkokul	2.8	2.8	2.8	2.8	2.8	2.8	2.8	2.8	3,360
Ortaokul	2.3	2.7	2.6	2.5	2.9	2.6	3.0	2.5	2,163
Lise ve üzeri	2.4	2.5	2.4	2.5	2.7	2.6	2.7	2.5	3,022
Hanehalkı refah düzeyi									
En düşük	2.7	2.9	3.1	3.1	3.3	3.2	3.3	3.1	1,437
Düşük	2.5	2.9	2.8	3.0	3.0	2.9	3.0	2.9	1,907
Orta	2.4	2.7	2.5	2.8	2.7	2.9	2.8	2.7	2,028
Yüksek	2.4	2.6	2.6	2.6	2.7	2.8	3.1	2.7	2,110
En yüksek	2.0	2.4	2.4	2.4	2.8	2.7	2.8	2.5	2,204
Toplam	2.4	2.7	2.7	2.7	2.9	2.9	3.0	2.7	9,686

¹ Yalnızca sayısal cevap veren kadınları kapsar.

8.4 Doğumların Planlanma Durumu

TNSA-2013'te planlanmayan ve istenmeyen doğumları belirlemek için kadınlara araştırma tarihinden önceki son beş yıl içinde doğmuş olan tüm çocuklarının gebelikleri için ve halen gebe olan kadınlara da mevcut gebelikleriyle ilgili olarak her bir gebeliğin istenen zamanda gerçekleşmiş ("planlanan") bir gebelik mi, daha sonra olması tercih edilen bir gebelik mi, yoksa istenmemiş bir gebelik mi olduğu sorulmuştur. Bu sorulara verilen cevaplar, çiftlerin doğurganlıklarını ne kadar başarıyla kontrol edebildiklerinin güçlü bir göstergesidir. Bunlara ek olarak, bu veriler istenmeyen doğumların doğurganlık üzerindeki etkisinin değerlendirilmesinde de kullanılabilir.

Doğurganlığın planlanması ile ilgili sorular oldukça zorlayıcıdır. Cevaplayıcıdan son beş yıl içerisindeki süre boyunca bir veya birden fazla noktadaki isteklerini doğru bir şekilde hatırlamaları ve onları net ve dürüst bir şekilde beyan etmeleri beklenmiştir. Rasyonelleştirme tehlikesi daima söz konusu olmuştur; başlarda istenmeyen bir gebelik daha sonra çok sevilen bir çocuk olabilir. Bu muhtemel algılama, hatırlama ve gerçeği söyleme sorunlarına karşılık çeşitli araştırmaların sonuçları, doğumların planlanma durumuna yönelik sorulara verilen cevapların oldukça makul olduğunu ve cevaplayıcıların istenmeyen ya da daha sonra istenen gebelikleri söylerken samimi olduklarını göstermiştir. Hiç şüphesiz doğum sonrası rasyonelleştirme ortaya çıkmaktadır ve dolayısıyla, istenmeyen doğumların gerçekte olduğundan daha az yansıtılması bu yaklaşımda söz konusu olmaktadır.

Tablo 8.7'de doğum sırasına ve annenin doğum sırasındaki yaşına göre araştırmadan önceki beş yıl içerisindeki doğumların ve halen devam eden gebeliklerin istenmesi, daha sonra istenmesi veya hiç istenmemesi durumuna ilişkin yüzde dağılımı verilmektedir. Genel olarak, araştırma tarihinden önceki son beş yıllık dönem içerisinde gerçekleşen doğumların yüzde 74'ü istenen zamanda gerçekleşmiş, yüzde 11'inin daha sonra olması tercih edilmiş ve yüzde 13'ü de istenmemiştir. TNSA-2008'de yüzde 18 olan istenmeyen doğumların yüzdesinde düşüş gözlenmiştir.

Tablo 8.7, doğum sırası büyüdükçe istenmeyen doğumların oranının çok hızlı bir şekilde arttığını göstermektedir. Dördüncü veya daha sonraki sıradaki doğumların yüzde 40'ı istenmeyen gebeliklerin sonucu iken bu durum ilk doğumların yüzde 2'si için geçerlidir. Diğer taraftan, daha sonra olması tercih edilen doğumların oranı ile doğum sırası arasında ters U-biçimli bir ilişki söz konusudur. İstenmeyen doğumların yüzdesi annenin doğumdaki yaşının artmasıyla birlikte yükselmektedir. Yaşları 20-24 arasında olan kadınlarda istenmeyen doğumların oranı sadece yüzde 7 iken 40 yaş ve üzeri olan kadınlarda bu oran yüzde 42'ye kadar çıkmaktadır. Daha sonra istenen doğumların oranı, 20 yaşından genç kadınlar arasında en yüksek seviyede iken 30 yaş ve üzeri kadınlarda belirgin olarak azalmaktadır.

Tablo 8.7 Doğurganlığın planlanması

15-49 yaşlarındaki kadınların araştırma tarihinden önceki beş yıl içinde gerçekleşen doğumların (araştırma sırasındaki gebelikler dahil) planlanma durumunun, doğum sırasına ve annenin doğumdaki yaşına göre yüzde dağılımı, Türkiye 2013

Doğum sırası ve doğumda anne yaşı	Doğumun planlanma durumu				Toplam	Doğum sayısı
	İstemişti	Daha sonra isterdi	İstememişti	Cevapsız		
Doğum sırası						
1	90.6	6.0	1.6	1.7	100.0	1,292
2	75.7	15.6	6.6	2.2	100.0	1,281
3	59.1	14.7	22.8	3.5	100.0	629
4+	49.0	9.3	40.2	1.5	100.0	555
Doğumda anne yaşı						
<20	80.5	15.8	3.2	0.4	100.0	262
20-24	79.8	12.0	6.6	1.6	100.0	974
25-29	75.4	12.8	9.4	2.4	100.0	1,218
30-34	70.5	9.2	18.3	1.9	100.0	878
35-39	63.7	7.2	26.2	3.0	100.0	359
40+	50.3	0.0	41.8	7.9	100.0	58
Toplam	74.1	11.2	12.5	2.1	100.0	3,757

8.5 Toplam İstenen Doğurganlık

İstenmeyen doğurganlığın boyutunu belirlemenin bir başka yolu da toplam istenen doğurganlık hızı (TİDH) ile toplam doğurganlık hızının (TDH) karşılaştırılmasıdır. Toplam istenen doğurganlık hızı teorik olarak, bütün istenmeyen doğumların gebeliklerinin önlenmiş olduğu bir durumda doğurganlık düzeyinin tahmin edilmesidir. *Toplam istenen doğurganlık hızı*, Bölüm 4'te anlatılan toplam doğurganlık hızına benzer bir şekilde hesaplanmaktadır. Toplam doğurganlık hızından tek farkı, istenmeyen doğumlar olarak sınıflandırılan doğumların paydan çıkarılmasıdır. Bunun için, cevaplayıcının ideal çocuk sayısı olarak belirttiği sayının üzerindeki istenmeyen doğum olarak tanımlanmaktadır. Toplam istenen doğurganlık hızı, doğurganlığın düzeyi ile ilgili başka bir göstergedir ve kadınların 50 yaşına kadar, son üç yılda gerçekleşen istenen doğurganlık hızlarının geçerli olması durumunda sahip olacakları çocuk sayısı olarak yorumlanabilir. Eğer annenin gebeliğinin başlangıcında yaşayan çocuk sayısı, araştırma sırasında beyan ettiği ideal çocuk sayısından daha az ise, o doğum isteniyor olarak kabul edilmektedir.

İdeal aile büyüklüğü ile istenen doğurganlık hızı arasında fark vardır. İstenen doğurganlık hızı için gözlenen doğurganlık düzeyi başlangıç noktasıdır ve gerçek TDH'ndan kesinlikle daha yüksek olamaz. İdeal aile büyüklüğü ise toplam doğurganlık hızından daha fazla olabilir ve genellikle de canlı doğum sayısının üzerindedir. Bu yapısıyla istenen doğurganlık hızının hem avantajları hem de dezavantajları bulunmaktadır. İstenen doğurganlık hızı, doğum yapabilme yetisindeki eksiklik nedeniyle istedikleri sayıda çocuk sahibi olamayan ve istenen aile büyüklüğüne ulaşamayan kadınları dikkate aldığı için daha

gerçekçi bir göstergedir. Ancak, bu göstergenin yorumlanmasındaki zorluk ve diğer tüm kesit göstergeleri gibi mevcut doğurganlık düzeyi üzerindeki geçici etkilere karşı hassas olması nedeniyle dezavantajları vardır.

Tablo 8.8, Türkiye’de toplam istenen doğurganlık hızının 1.9 olduğunu göstermektedir ki bu da gerçek toplam doğurganlık hızı olan 2.3 çocuktan yüzde 17 daha azdır. Bir başka deyişle, eğer tüm istenmeyen doğumlar önlenmiş olsaydı, TDH gözlenen doğurganlık düzeyinden 0.4 çocuk daha düşük olacaktı. Gerçek doğurganlık hızı ile istenen doğurganlık hızı arasındaki en büyük fark, düşük refah düzeyine sahip, Doğu bölgesinde yaşayan, eğitimi olmayan ve kırsal alanlardaki kadınlarda söz konusudur. Öte yandan, en yüksek refah düzeyine sahip kadınlar ile ortaokul ve üzeri eğitimi olan kadınlarda iki gösterge arasındaki farklılık en azdır.

Tablo 8.8 İstenen doğurganlık hızları

Temel özelliklere göre araştırma tarihinden önceki üç yıl içindeki toplam istenen doğurganlık hızı ve toplam doğurganlık hızı, Türkiye 2013

Temel özellikler	Toplam istenen doğurganlık hızı	Toplam doğurganlık hızı
Yerleşim yeri		
Kent	1.8	2.2
Kır	2.2	2.7
Bölge		
Batı	1.7	1.9
Güney	2.1	2.5
Orta	1.6	1.9
Kuzey	1.9	2.1
Doğu	2.5	3.4
Eğitim		
Eğitimi yok/ilk. bitirmemiş	2.8	3.8
İlkokul	2.3	2.8
Ortaokul	2.1	2.4
Lise ve üzeri	1.5	1.7
Hanehalkı refah düzeyi		
En düşük	2.4	3.3
Düşük	2.2	2.6
Orta	1.9	2.3
Yüksek	1.5	1.7
En yüksek	1.5	1.7
Toplam	1.9	2.3

Not: Hızlar araştırma tarihinden önceki 1-36 aylık dönem için 15-49 yaşlarındaki kadınların doğumlarından hesaplanmıştır. Toplam doğurganlık hızları Tablo 4.2’deki hızlardır.

BEBEK VE ÇOCUK ÖLÜMLÜLÜĞÜ

İsmet Koç, İlknur Yüksel-Kaptanoğlu ve Mehmet Ali Eryurt

Bu bölüm, beş yaş altındaki çocukların ölümlülük düzeyi, eğilimi ve farklılıklarının yanı sıra, Türkiye'deki kadınların yüksek riskli doğurganlık davranışının yaygınlığını tanımlamaktadır. Ölümlülükü etkileyen bu bilginin sosyo-ekonomik ve demografik özellikler ayrımında verilmesi, yüksek risk altındaki alt grupların tanımlanmasına yardımcı olmaktadır. Bebek ve çocuk ölüm hızlarına ilişkin bilgi, Türkiye'nin sosyo-ekonomik durumunu daha iyi anlamaya katkıda bulunmakta ve nüfusun yaşam kalitesini açıklığa kavuşturmaktadır. Bebek ve çocukluk dönemine ilişkin ölümlülük düzeylerinin her ikisi de, sıklıkla sosyal kalkınmanın genel göstergeleri ya da sağlık durumunun özel göstergeleri olarak kullanılmaktadır. Bu nedenle çocukluk dönemine ilişkin ölümlülük analizleri, geleceğe yönelik ümit verici sağlık programlarının yönlendirilmesinin belirlenmesi ve çocukların hayatta kalmasına yönelik çabaların geliştirilmesi için yararlıdır. Ayrıca, çocukluk dönemi ölüm hızı ölçümleri nüfus projeksiyonları için de yararlıdır.

Binyıl Kalkınma Hedefleri'nin önemli amaçlarından biri de bebek ve çocuk ölümlerinin 2015 yılına kadar üçte iki oranında azaltılmasıdır. Bu amacın gerçekleştirilebilmesi için doğumun eğitimli bir sağlık personeli tarafından yaptırılması, sekiz önlenebilir hastalığa karşı aşılamanın artırılması ve kadının statüsünün eğitimle ve iş yaşamına katılımı artırılarak yükseltilmesi öngörülmektedir. Bu anlamda, TNSA-2013 sonuçları zamanlama olarak bazı önemli ulusal politikaların bu temel Binyıl Kalkınma Hedefine ulaşılmasındaki etkisini değerlendirmekte büyük bir öneme sahiptir.

9.1 Veri Kalitesinin Değerlendirilmesi

Bu bölümde sunulan ölüm hızları¹, kadın soru kağıdında yer alan doğum tarihçesi bölümünden toplanan bilgiler kullanılarak hesaplanmıştır. Soru kağıdının bu bölümünde 15-49 yaş grubundaki kadınlara öncelikle doğum yapıp yapmadıkları ve eğer yapmışlarsa kendileriyle birlikte ya da başka bir yerde yaşayan kız ve erkek çocukları ile ölen çocuklarının sayısı sorulmuştur. Bunlara ek olarak, kadınlardan ilk çocuktan başlayarak kronolojik sırayla çocuklarının doğum tarihçeleri ile ilgili ayrıntılı bilgi vermeleri istenmiştir. Bu kapsamda, annelere doğumun çoğul olup olmadığı, çocukların cinsiyeti, doğum tarihleri (ay ve yıl olarak), hayatta olma durumları, hayatta olan çocukların araştırma tarihindeki yaşları ve hayatta olmayan çocukların ölüm yaşları sorulmuştur. Ölüm yaşı bilgisi, yaşamının ilk ayı

¹Bu bölümde hesaplanan ölüm olasılıklarının detaylı bir anlatımı Rutstein'de (1984) bulunabilir. Bu bölümdeki ölümlülük göstergeleri, hız değil, klasik hayat tablosu yöntemi ile hesaplanan gerçek olasılıklardır. Ölüm olasılıklarının hesaplanması sürecinde öncelikle herhangi bir dönemdeki ölümler ve ölümlere maruz çocuklar 0, 1-2, 3-5, 6-11, 12-23, 24-35, 36-47, and 48-59 aylık yaş aralıklarına göre tablolatırılmışlardır. Daha sonra, yaş-aralığına-özel hayatta kalma olasılıkları hesaplanmıştır. Son olarak, yaş-aralığına-özel hayatta kalma olasılıkları birbirleri ile çarpılarak ve çarpım sonuçları birden çıkarılarak daha geniş yaş aralıkları için ölüm olasılıkları hesaplanmıştır:

$$nqx = 1 - \sum_{i=x}^{x+n} (1 - qi)$$

içinde ölen çocuklar için gün olarak; ikinci yaşından önce ölen çocuklar için ay olarak; 2 veya daha sonraki yaşlarda ölen çocuklar için ise yıl olarak alınmıştır. Bu bölümde doğum tarihçesi verisi kullanılarak hesaplanan bebek ve çocuk ölümü hızı doğrudan tahminleri şunlardır:

- **Neonatal ölüm hızı**, doğumdan sonraki bir ay içinde ölme olasılığı
- **Post-neonatal ölüm hızı**, doğumdan sonraki bir aydan sonra, ancak bir yıldan önce ölme olasılığı
- **Bebek ölüm hızı**, doğumdan sonraki bir yıl içinde ölme olasılığı
- **Çocuk ölüm hızı**, birinci ve beşinci doğum günleri arasında ölme olasılığı
- **Beş-yaş altı ölüm hızı**, doğumdan sonraki beş yıl içinde ölme olasılığı

Çocukluk dönemi ölüm hızları, çocuk ölüm hızı hariç, 1,000 canlı doğumdaki ölüm sayısını ifade etmektedir. Çocuk ölüm hızı ise, 1 yaşına ulaşmış 1,000 çocuk arasından ölen çocukların sayısını vermektedir. Buna ek olarak, TNSA-2013'te kadınlara kürtaj, düşük ve ölü doğumla sonuçlanan gebeliklerine dair sorular sorulmuştur. Bu bilgiler, unutmaya faktörünü en az düzeye indirebilmek için araştırmadan önceki son beş yıl için toplanmıştır. Ölü doğumlar ve yaşamın ilk yedi günü içinde meydana gelen ölümlere ilişkin bilgi, 1,000 ölü doğum ve canlı doğumdaki ölü doğum erken neonatal ölüm sayısı olarak ifade edilen perinatal ölüm hızını hesaplamak için kullanılmıştır.

Doğum tarihçesinden elde edilen ölümlülük tahminlerinin doğruluğu, hem örnekleme varyansı hem de örnekleme dışı hatalara bağlıdır. Örnekleme varyansı ve örnekleme hataları ayrıntılı olarak EK C'de tartışılmaktadır. Örnekleme dışı hatalar, çocuğun doğum yılı ve ölüm yaşının doğru bir şekilde beyan edilmesinin ve kaydedilmesinin yanı sıra ölen çocuklara ilişkin bilginin eksiksiz bir şekilde alınmasına bağlıdır. Doğumların ve ölümlerin beyan edilmemesi ölümlülük tahminlerini; doğumların ve ölümlerin tarihinin kaydırılması ölümlülüğe ilişkin eğilimleri etkileyebilir. Ölüm yaşının yanlış beyanı ise ölümlerin yaş yapısını bozabilir.

Doğumlara ve ölümlere ilişkin retrospektif bilgi toplayan araştırmalarda karşılaşılan en ciddi örnekleme dışı hata, araştırma sırasında hayatta olmayan çocukların doğumlarına ve ölümlerine ilişkin eksik beyanda bulunulmasıdır. Bu raporun EK D bölümünde sunulan çeşitli tablolar TNSA-2013'te ortaya çıkan buna benzer hataların analizi için kullanılabilir. Ölümlerin eksik beyanının, genellikle erken neonatal dönemde gerçekleşen ölümler için daha yüksek olduğu varsayılmaktadır. Ölümlerin beyan edilmemesi ya da bazı erken dönem ölümlerinin ölüm yerine ölü doğum olarak beyan edilmesi, özellikle çok çocuğu olan kadınlarda ya da uzun süre önce meydana gelen ölümlerde sıkça görülmektedir. Ölümlerin beyan edilmemesinin çocukluk ölümlülüğü üzerindeki etkisini ölçmek için iki gösterge kullanılmaktadır. Bunlardan birincisi yedi gün içinde meydana gelen ölümlerin bütün neonatal ölümler içindeki yüzdesi; ikincisi ise neonatal ölümlerin bütün bebek ölümleri içindeki yüzdesidir.

Doğumdan hemen sonra ölen bebeklerin daha uzun yaşayan bebeklerden, çok önceki dönemlerde ölen bebeklerin ise yakın dönemlerde ölen bebeklerden daha sık eksik beyan edildiği varsayılmaktadır. Erken neonatal ölümlerinin eksik beyan edilmesi, erken neonatal ölümlerinin neonatal ölümler içindeki payının hiç beklenmeyen bir biçimde azalması ile

sonuçlanacaktır. Ek D’de bulunan Tablo D.5 erken bebek ölümlerinin ölüm yaşı verisini göstermektedir. TNSA-2013’te yaşamın ilk yedi gününde meydana gelen ölümlerin, toplam neonatal ölümler içindeki payının yüksek olduğu (son beş yıllık dönem için yüzde 81) ve dolayısıyla eksik beyanın söz konusu olmadığı görülmektedir. Erken neonatal ve postneonatal ölümlülük tahmini için gözlem sayılarının oldukça az olduğu görülmektedir. Özellikle alt-gruplara göre tahminler dikkate alındığında, gözlem sayıları güvenilir tahminler elde etmek için yetersiz hale gelmektedir.

Doğumların dağılımında gözlenen beklenmeyen bir örüntü, eksik bildirim ya da yaş beyanındaki hataların bir göstergesi olabilir. EK D’de bulunan Tablo D.3 araştırmadan önceki son 15 yılda meydana gelen ve doğum yılı bilgisi olmayan canlı doğumları göstermektedir. Bu doğumların yüzde 2’sinden azında doğum yılı bilgisi vardır, fakat doğum ayı bilgisi eksiktir. Hem ay hem de yıl bilgisi tam olarak alınamayan doğumların oranı ise tüm canlı doğumların yüzde 1’inin de altındadır. Doğum tarihçesinde tespit edilen ölümlerin yaklaşık olarak yüzde 1’inin ölüm yaşı beyan edilmemiştir. Doğum ayı ve yılı bilgisinin hayatta olmayan çocuklar için yaşayan çocuklara kıyasla daha eksik iken (sırası ile yüzde 82 ve yüzde 98), doğum tarihçesindeki tüm doğumlar için doğum ayı ve yılı neredeyse tam olarak beyan edilmiştir (EK D Tablo D.4). Doğum tarihinin eksik olarak beyanı araştırma tarihinden geriye doğru gidildikçe artmaktadır. Bununla birlikte 2004 ve sonrasında meydana gelen doğumlar için doğum tarihi tam olarak bildirilenlerin oranı yüzde 98’in üzerinde olup, takvim döneminin kapsandığı 2008 ve sonrasında doğanlar için ise yüzde 100’dür.

Belirli bir yaşın altındaki çocuklardan nüfus ve sağlık bilgilerinin toplandığı araştırmalarda yaş kaydırması sıkça karşılaşılan bir durumdur. Bu durum, genellikle görüşmecilerin iş yüklerini azaltmak için son beş yılda doğan çocukların doğum yılını, anne ve çocuk sağlığına ilişkin bilgilerin toplandığı bu beş yıllık dönemin (TNSA-2013 için Ocak 2008 ile araştırma tarihine kadar olan dönem) dışına kaydırmaları ile gerçekleşir. EK D’de yer alan Tablo D.4’te 2007 yılında görülen doğum sayısının fazlalığı, dönem dışına bir kaydırmanın yapıldığı göstermektedir. Çocukların, özellikle de ölen çocukların, araştırmadan önceki beş yıllık dönemin dışına kaydırılmaları, araştırmadan önceki beş yıl için hesaplanan çocukluk dönemine ilişkin ölümlük seviyesinin ölüm hızlarının mevcut durumdan daha düşük düzeyde hesaplanmasına neden olabilir. Ölen çocuk sayısının 2008-2010 döneminde 2005-2007 dönemine göre daha az olması da ölen çocuk sayısının eksik beyan edilmiş olduğunu göstermektedir. Ancak, TNSA-2013’ün son beş yıllık dönemine 2008 yılından sadece iki ayın (Kasım ve Aralık) dâhil olması nedeniyle, ölen çocukların beş yıllık dönemin dışına kaydırılmasının ölüm hızları üzerindeki etkisi göz ardı edilebilir bir seviyededir.

Doğum tarihçesiyle ilgili olarak sıkça karşılaşılan bir diğer sorun, ölümlerin belirli yaşlara, özellikle de 12. aya yığılmasıdır. Ölüm yaşı ölüm hızlarının hesaplandığı yaş aralıklarının arasında kaydırma yapılırsa, bu hata ölümlülük hızının yaş örüntülerinde yanlışlığa neden olur. Örneğin, 1 yaşına gelmeden ölen 1 çocuğun bir yaşında ya da daha sonra öldüğünün beyan edilmesi, çocuk ölümlülüğünün bebek ölümlülüğüne göre daha yüksek olarak tahmin edilmesine yol açacaktır. Bu tür hataları önlemek için TNSA-2013’de görüşmeciler, bir aylıktan küçük ölen bebeklerin ölüm yaşını gün, iki yaşından küçük ölen bebeklerin ölüm yaşını ise ay olarak yazmaları konusunda eğitim almışlardır. Ayrıca, görüşmeciler ölüm yaşı 1 yıl ya da 12 ay olarak beyan edilen ölümler için bebeğin tam olarak

12 ayı bitirip bitirmediği konusunda irdeleme yapmaları için de eğitilmişlerdir. EK D’de yer alan Tablo D.6 araştırmadan önceki 20 yıl içinde gerçekleşen 2 yaş altı ölümleri, ölüm ayına göre göstermektedir. Sonuçlar, 12. ve 18. aylarda bir yığılmayı, bu aylara komşu olan aylarda ise eksikliği belirgin bir şekilde göstermektedir. Ancak, en güncel ölüm hızlarının hesaplandığı yani araştırmadan önceki 5 yıllık dönem için, ölüm yaşlarındaki yığılmanın düşük bir düzeyde olduğu görülmektedir.

Doğum tarihçesi verilerinin güvenilirliğine ilişkin bir başka değerlendirme, bütün canlı doğumlar için doğumda cinsiyet oranlarının hesaplanmasıdır. Bu oranın doğumda, 105 erkeğe karşılık 100 kız çocuk dolayında olması beklenir. EK D’deki Tablo D.4, doğum tarihçesindeki tüm canlı doğumlar arasında cinsiyet oranının 108 olduğunu göstermektedir. Bu oran, biyolojik olarak beklenen 103-106 seviyesinden biraz daha yüksektir. Canlı doğumda cinsiyet oranı, 2009 yılından 2013 yılına kadar, beklenenden yüksek olarak, ortalama 112 seviyesindedir. Daha önceki dönemlerde doğumda cinsiyet oranı 103 ve 114 arasında dalgalanmaktadır.

9.2 Bebek ve Çocuk Ölümlülüğündeki Düzeyler ve Eğilimler

Tablo 9.1’de araştırma öncesindeki son üç beş-yıllık dönem için beş yaş altındaki çocukların ölümlülük hızları verilmektedir. TNSA-2013 sonuçları, araştırmadan önceki son beş yıl için (kabaca Aralık 2008 ile Kasım 2013 arasındaki dönem) beş yaş altı ölümlülüğün 1,000 canlı doğumda 15 olduğunu göstermektedir. Bu, Türkiye’de her canlı doğan 66 çocuktan 1’inin beşinci yaş gününe ulaşmadan öleceği anlamına gelmektedir. Bebek ölüm hızı 1,000 canlı doğumda 13, neonatal ölüm hızı ise 1,000 canlı doğumda 7’dir. Bu hızlar, erken çocukluk döneminde meydana gelen ölümlerin yüzde 87’sinin yaşamın ilk yılında, yaşamın ilk yılında meydana gelen ölümlerin ise yüzde 47’sinin yaşamın ilk ayında meydana geldiğini göstermektedir.

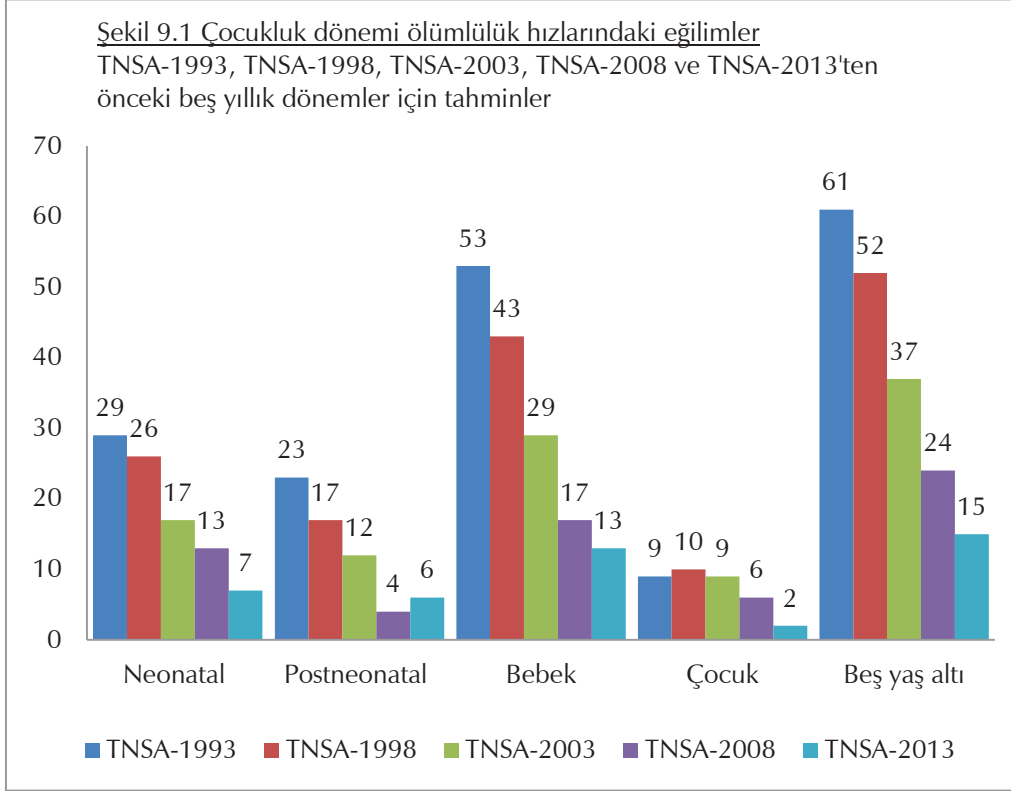
Tablo 9.1 Erken çocukluk dönemi ölümlülük hızları

TNSA-2013, TNSA-2008 ve TNSA-2003’den önceki beşer yıllık dönemler için neonatal, post neonatal, bebek, çocuk ve beş yaş altı ölüm hızları

Araştırmadan önceki yıllar	Yaklaşık referans tarihi	Neonatal ölüm hızı (NN)	Post-neonatal ölüm hızı (PNN) ¹	Bebek ölüm hızı (1q0)	Çocuk ölüm hızı (4q1)	Beş yaş altı ölüm hızı (5q0)
TNSA-2013						
0-4	2008-2013	7	6	13	2	15
5-9	2003-2008	11	11	22	4	25
10-14	1998-2003	19	8	26	5	32
TNSA-2008						
0-4	2003-2008	13	4	17	6	24
5-9	1998-2003	17	16	33	9	41
TNSA-2003						
0-4	1998-2003	17	12	29	9	37

¹Bebek ve neonatal ölüm hızları arasındaki farktan hesaplanmıştır.

Tablo 9.1'deki veriler, Türkiye'de bebek ve çocuk ölüm hızında çok hızlı bir azalma olduğunu göstermektedir. Bebek ölüm hızı, 2003-2008 (TNSA-2008) ve 2008-2013 (TNSA-2013) yılları arasındaki beş yıllık dönemde yüzde 24 azalmıştır. Aynı dönemde, beş yaş altı ölümlülüğü yüzde 38 azalmıştır. TNSA-2013 öncesindeki son 10-19 yıl içinde binde 9-10 düzeyinde durağanlık gösteren çocuk ölüm hızının son beş yılda oldukça önemli bir oranda azalması özellikle dikkat çekicidir.

TNSA-2003, TNSA-2008 ve TNSA-2013'ten elde edilen ölüm hızlarının karşılaştırmasını veren Tablo 9.1, TNSA-2013'teki erken yaş ölüm hızlarının daha önceki araştırmaların aynı referans dönemleri için elde edilen hızlarla büyük bir tutarlılık içinde olduğunu göstermektedir. TNSA-2008 ve TNSA-2003'ün referans dönemleri için TNSA-2013'ten hesaplanan erken yaş ölümlülük hızları ile önceki iki araştırmadan hesaplanan hızlar arasındaki fark binde 5 düzeyinin de altında kalmaktadır. Bu hesaplamalar, farklılıkların göz ardı edilebilecek seviyede olduğunu ve son üç araştırmadan yapılan bağımsız hesaplamaların oldukça büyük bir tutarlılık içinde olduğunu göstermektedir. Bu durum bir kez daha, her üç araştırmanın erken dönem ölüm hızlarının hesaplandığı doğum tarihçesi verilerinin yüksek kalitesine dikkat çekmektedir. Hem TNSA-2013'ten geçmiş dönemlere ilişkin olarak elde edilen bulgular hem de TNSA-2008 ve TNSA-2003 bulguları ile yapılan karşılaştırmalar, Türkiye'de son yıllarda -özellikle de son on yılda- bebek ve beş yaş altı ölüm hızlarındaki azalmanın ivme kazandığını göstermektedir (Tablo 9.1 ve Şekil 9.1).

9.3 Bebek ve Çocuk Ölümlülüğündeki Farklılaşmalar

Tablo 9.2, bebek ve çocuk ölümlerindeki farklılaşmaları yerleşim yerine, bölgeye, annenin eğitime ve hanehalkı refahına göre vermektedir. Temel özelliklere göre ölüm hızları, her bir kategoride yeterli gözlem sayısına ulaşabilmek için araştırmadan önceki on yıllık dönem için hesaplanmıştır. On yıllık referans döneminin kullanılması, ölümlülük tahminlerinin güvenilirliğini artırmış olmasına karşın, on yıllık hızların kullanılmasına bağlı örnekleme hatalarının yüksek olması nedeniyle, bu sonuçların, ihtiyatla yorumlanmasında yarar bulunmaktadır.

Tablo 9.2 Sosyo-ekonomik özelliklere göre erken çocukluk dönemi ölümlülük hızları

TNSA-2013'ten önceki on yıllık dönemde temel özelliklere göre bebek ve beş yaş altı ölüm hızları, Türkiye 2013

Temel özellikler	Bebek ölüm hızı (1q0)	Beş yaş altı ölüm hızı (5q0)
Yerleşim yeri		
Kent	16	18
Kır	22	26
Bölge		
Batı	13	15
Güney	21	26
Orta	15	15
Kuzey	13	15
Doğu	24	30
Eğitim		
Eğitimi yok/ilk. bitirmemiş	26	30
İlkokul	19	22
Ortaokul	16	16
Lise ve üzeri	9	12
Hanehalkı refah düzeyi		
En düşük	23	28
Düşük	21	23
Orta	18	21
Yüksek	16	16
En yüksek	8	8
Toplam	17	20

Kentsel yerleşim yerlerinde 1000 canlı doğumda 18 olan beş yaş altı ölüm hızı, kırsal yerleşim yerlerinde yüzde 31 daha yüksektir (1000 canlı doğumda 26). Kentsel yerleşim yerlerinde 1000 canlı doğumda 16 olan bebek ölüm hızının kırsal yerleşim yerlerindeki bebek ölüm hızından (1000 canlı doğumda 22) yüzde 27 daha düşük olduğu gözlenmektedir. Ölüm hızları bölgesel olarak da değişim göstermektedir. Ölüm hızları bütün yaşlarda Doğu'da en

yüksek düzeydedir. Beş yaş altı ölüm hızlarına bakıldığında, Doğu’da (1000 canlı doğumda 30) bu hızın Batı’ya göre (1000 canlı doğumda 15) yüzde 50 daha yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 9.3 Demografik özelliklere göre erken çocukluk dönemi ölümlülük hızları

Demografik özelliklere göre araştırmadan önceki on yıllık dönemde bebek ve beş-yaş altı ölüm hızları, Türkiye 2013

Demografik özellikler	Bebek ölüm hızı (1q0)	Beş yaş altı ölüm hızı (5q0)
Çocuğun cinsiyeti		
Erkek	15	18
Kadın	20	23
Annenin doğum sırasındaki yaşı		
<20	25	30
20-29	14	16
30-39	25	26
Doğum sırası		
1	17	19
2-3	15	19
4-6	22	25
7+	(32)	(33)
Önceki doğum aralığı¹		
<2 yıl	34	37
2 yıl	20	26
3 yıl	9	14
4+ yıl	12	14
Doğumdaki ağırlık²		
Küçük veya çok küçük	18	*
Ortalama veya daha büyük	8	NA

NA= Uygun değil

¹İlk doğumlar dahil edilmemiştir.

²Araştırmadan önceki 5-yıllık dönemi kapsamaktadır.

*Ağırlıksız gözlem sayısı 25’ten daha azdır.

Genel olarak annenin eğitim düzeyi ile çocuğun ölüm riski arasında negatif bir ilişki bulunmaktadır. Örneğin, annesi eğitimsiz ya da ilkokulu tamamlamamış olan çocukların yaşamın ilk yılındaki ölüm olasılığının annesi lise ve daha yüksek eğitime sahip çocuklardan yaklaşık olarak üç kat daha fazla olduğu görülmektedir (sırası ile 1000 canlı doğumda 26 ve 9). Benzer şekilde, yaşamın ilk beş yılında, annesi eğitimsiz ya da ilkokulu tamamlamamış olan çocukların ölüm olasılığının ise annesi lise ve daha yüksek eğitime sahip çocuklardan iki kattan daha yüksek olduğu görülmektedir (sırası ile 1000 canlı doğumda 30 ve 12). Beklenen bu durum, eğitimle birlikte annenin beslenme, doğurganlığa ara vermek ya da sonlandırmak için gebeliği önleyici yöntem kullanımı, doğum öncesi bakım, çocuk hastalıkları, aşılanma ve tedavi gibi çocuk ölüm hızının azalmasını sağlayan konularda daha çok bilgi sahibi olması ile ilişkili

görülmektedir. En yüksek refah seviyesindeki hanelerde bütün çocukluk dönemi ölüm hızları en düşük seviyededir.

Sosyo-ekonomik özelliklerin yanı sıra annenin ve çocuğun demografik özellikleri de ölüm risklerini etkilemektedir. Bu demografik faktörler arasında çocuğun cinsiyeti, annenin doğum sırasındaki yaşı, doğum sırası, önceki doğum aralığı ve bebeğin doğumdaki ağırlığı sayılabilir. Söz konusu sosyo-demografik özellikler ile çocukluk dönemi ölümlülüğü arasındaki ilişkiler Tablo 9.3'te verilmektedir. Bu analizlerde, örnekleme varyansını azaltmak için, ölümlülük tahminleri çocuğun doğumdaki ağırlığı dışındaki tüm demografik değişkenler için araştırmadan önceki 10 yıl için hesaplanmıştır.

Annenin doğumdaki yaşı ile bebek ölümlülüğü arasındaki ilişki, U şeklinde bir eğri oluşturmaktadır. Bebek ölüm hızı, 20 yaşından daha genç ve 30-39 yaş grubundaki annelerden olan bebekler arasında belirgin bir biçimde yüksektir. TNSA-2013 sonuçları, ölüm riskinin doğum sırası arttıkça yükseldiğini dolayısıyla doğum sırası ile ölüm olasılığı arasında net bir ilişkinin olduğunu göstermektedir. Çocuk ölümlülüğünün bir önceki doğum aralığı süresi ile negatif bir ilişkisi vardır. Örneğin, önceki doğum ile aralığı 2 yıldan az olan çocuklarda beş yaş altı ölüm hızı, 1,000 canlı doğumda 37'den, önceki doğum ile arası 4 yıl ve daha fazla olan çocuklarda 1,000 canlı doğumda 14'e düşmektedir. Çocukların doğum kilosu ile hayatta kalma şansları -özellikle de yaşamın ilk yılı için- arasında da açık bir ilişki bulunmaktadır. Anneleri tarafından doğum kilosu, "küçük veya çok küçük" olarak beyan edilen bebeklerin ölüm riski, doğum ağırlığı "ortalama veya daha büyük" olarak beyan edilen bebeklerden 2 kat daha yüksektir.

9.4 Perinatal Ölümlülük

Gebeliğin ilk yedi ayı tamamlandıktan sonra meydana gelen ölümler (ölü doğumlar) ile canlı doğumdan sonraki ilk yedi gün içinde meydana gelen (erken neonatal) ölümlerin toplamı perinatal ölümleri oluşturmaktadır. Ölü doğum ve erken neonatal ölümlerin nedenleri birbirleriyle örtüşebilir. Fakat bu nedenle ikisinden sadece birinin incelenmesi, doğum çevresinde meydana gelen ölümlerin olduğundan az gösterilmesiyle sonuçlanabilir. Bu nedenlerle, bu iki olayın birleştirilmesi ve birlikte analiz edilmesi gerekmektedir. Toplam perinatal ölüm sayısının, en az yedi ay süren gebeliklerin toplam sayısına bölünmesi ile perinatal ölüm hızı elde edilmektedir. Ölü doğum ile erken neonatal ölüm arasındaki farklılık çok hassastır ve doğum sonrasında bazı yaşam belirtilerinin olup olmadığına bağlıdır. TNSA-2013'te ölü doğuma ilişkin bilgiler araştırmadan önceki beş yıl için Kadın Soru Kağıdı'nın sonunda yer alan Takvim Modülü aracılığı ile toplanmıştır.

Tablo 9.4'te TNSA-2013 öncesindeki beş yıl için ölü doğum ve erken neonatal ölüm sayıları ile perinatal ölüm hızı seçilmiş demografik ve sosyo-ekonomik özelliklere göre verilmektedir. Araştırmadan önceki beş yıl içinde 7 ay ve daha fazla süren 3,343 gebelik beyan edilmiştir. Bu gebeliklerden 17'si ölü doğum, 21'i de erken neonatal ölüm ile sonuçlanmıştır. Bu sayısal değerler perinatal ölüm hızının 1,000 ölü doğum ve canlı doğumda 11 olduğunu göstermektedir. Karşılaştırılabilir veriler, TNSA-2008'de binde 19 olan perinatal ölüm hızının TNSA-2013'te binde 11'e düştüğü göstermektedir.

Tablo 9.4 Perinatal ölümlülük

Temel özelliklere göre araştırmadan önceki beş yıllık dönemde ölü doğum ve erken neonatal ölüm sayısı, perinatal ölüm hızı, Türkiye 2013

Temel özellikler	Ölü doğum sayısı ¹	Erken neonatal ölüm sayısı ²	Perinatal ölüm hızı ³	7 ay ve daha fazla süren gebeliklerin sayısı
Annenin doğumdaki yaşı				
<20	0	1	2	241
20-29	8	12	10	1,955
30-39	6	8	13	1,093
40-49	2	0	42	54
Önceki gebelik aralığı (ay)⁴				
İlk gebelik	1	8	10	989
<15	2	3	9	591
15-26	3	1	10	406
27-38	3	4	20	345
39+	8	4	12	1,012
Yerleşim yeri				
Kent	8	14	8	2,629
Kır	9	7	22	713
Bölge				
Batı	7	6	11	1,211
Güney	1	1	5	470
Orta	2	8	17	587
Kuzey	2	0	10	197
Doğu	5	5	11	878
Eğitim				
Eğitimi yok/ilk. bitirmemiş	6	4	15	653
İlkokul	8	7	13	1,158
Ortaokul	2	5	12	608
Lise ve üzeri	0	4	5	924
Hanehalkı refah düzeyi				
En düşük	11	5	22	735
Düşük	2	7	12	751
Orta	1	4	7	681
Yüksek	3	3	9	580
En yüksek	0	2	4	596
Toplam	17	21	11	3,343

¹Ölü doğumlar gebeliğin 7. ayından itibaren meydana gelen dölüt ölümleridir.

²Erken neonatal ölümler, canlı doğumdan itibaren 0-6 gün içinde meydana gelen ölümlerdir.

³Ölü doğum sayısı ile erken neonatal ölümlerin toplamının 7 ve sonraki aylardaki gebeliklerin sayısına bölümüdür, hesaplamalar 1,000 üzerinden ifade edilmiştir.

⁴Doğum aralıkları 24 aydan kısa, 24-35 ay, 36-47 ay, 48 ay ve üzerine karşılık gelmektedir.

Perinatal ölüm hızının doğumdaki yaşı 40-49 yaş grubundaki kadınlar arasında en yüksek olduğu görülmektedir. Şu anki gebelik ve bir önceki gebelik arasındaki sürenin

perinatal ölüm hızı ile ilişkili olduğu görülmektedir. Perinatal ölümlülüğü kırsal yerleşim yerlerinde kentsel yerleşim yerlerinden yüzde 64 daha yüksektir (sırası ile binde 22 ve binde 8). Annenin eğitimi ile perinatal ölüm hızı arasında ters ilişki bulunmaktadır. Eğitimsiz veya ilkökul mezunu olmayan kadınlar arasında gözlenen perinatal ölüm hızı (binde 15) lise veya üzerinde eğitimi olan kadınlara göre (binde 5) üç kat daha yüksektir. Bu bulgu ile tutarlı olarak, en yüksek refah düzeyinde bulunan hanelerde yaşayan kadınlar arasındaki perinatal ölüm hızı, en düşük refah düzeyindeki hanelerde yaşayan kadınlar arasındaki perinatal ölüm hızının beşte biri seviyesindedir.

9.5 Yüksek Riskli Doğurganlık Davranışı

Çocuğun ölüm olasılığı ile annenin doğurganlık davranışları arasında güçlü ilişkiler bulunduğunu gösteren çok sayıda çalışma bulunmaktadır. Anneleri doğum sırasında “çok genç” ya da “çok yaşlı” olan, kısa bir doğum aralığından sonra doğan ya da anneleri çok fazla doğum yapmış olan bebeklerin ve çocukların erken çocukluk döneminde ölme olasılıkları oldukça yüksektir. Bu kısımdaki yüksek riskli doğurganlık analizlerinde, anneler doğum sırasında 18 yaşından küçük iseler “çok genç”, 34 veya daha yaşlı iseler “yaşlı” kategorilerinde yer almaktadır. Kısa doğum aralığı, bir önceki doğum ile aralığının 24 aydan kısa olduğu durumlar için; yüksek doğum sırası, üçten daha fazla doğumdan (doğum sırası 4 ve daha fazla olanlar) sonra meydana gelen doğumlar için kullanılmaktadır. Doğumların bu üç özelliğe göre sınıflandırılmaları sonrasında doğum sıfır ila üç arasında herhangi bir yüksek risk kategorisine sahip olabilir.

Tablo 9.5, halen evli kadınların araştırmadan önceki beş yıl içinde meydana gelen doğumlarının risk kategorilerine göre yüzde dağılımlarını göstermektedir. Ayrıca tabloda belirli yüksek risk kategorisinde doğumlar arasındaki ölümlerin herhangi bir yüksek risk kategorisinde olmayan doğumlar arasındaki ölümlere oranı ile karşılaştırılarak çocukların görelî ölüm riskleri verilmektedir. Doğumda anne yaşının 18-34 olduğu ilk doğumlar dışındaki tüm doğumlar için bütün risk kategorileri önlenebilir niteliktedir. Bu tablonun amacı, doğurganlık davranışındaki değişimlerin bebek ve çocuk ölümlülüğü üzerindeki azaltıcı etkisini göstermektir.

Doğumların yaklaşık üçte biri (yüzde 31) en az bir önlenebilir yüksek risk kategorisinde, yüzde 8'i ise 2 ya da daha fazla yüksek risk kategorisinde yer almaktadır. Doğumların diğer üçte birinin ise (yüzde 32), kaçınılmaz risk kategorisi olan, 18-34 yaş grubundaki annelerin ilk doğumları kategorisinde yer aldığı görülmektedir. Bu sonuçlar, Türkiye’de meydana gelen doğumların yüzde 63’ünün herhangi bir yüksek risk kategorisinde olduğunu göstermektedir. En sık karşılaşılan tekli risk kategorilerinin, doğum aralığının 24 aydan kısa olduğu doğumlar (yüzde 8) ile doğum sırasının üçten daha fazla olduğu doğumlar (yüzde 8) olduğu görülmektedir.

Tablo 9.5 Yüksek riskli doğurganlık davranışı

Yüksek risk kategorilerine göre araştırmadan önceki beş yıl içinde doğan yüksek risk kategorisindeki çocukların yüzde dağılımı ve gebe kaldığı takdirde yüksek ölüm riski taşıyan doğum yapacak olan halen evli kadınların yüzde dağılımı, Türkiye 2013

Risk kategorileri	Araştırmadan önceki 5 yıldaki doğumlar		Halen evli olan kadın yüzdesi ¹
	Doğum yüzdeleri	Risk oranı	
Hiç bir risk kategorisinde değil	37.3	1.00	32.0 ^a
Kaçınılmaz risk kategorisi			
18-34 yaşları arasındaki ilk doğumlar	31.6	1.40	7.5
Tek yüksek risk kategorisi			
Annenin yaşı <18	1.8	0.52	0.1
Annenin yaşı >34	6.0	0.81	25.4
Doğum aralığı <24 ay	8.2	1.06	7.0
Doğum sırası >3	7.6	1.34	5.5
Ara toplam	23.6	1.05	38.0
Çoklu yüksek risk kategorileri			
Yaş <18 ve doğum aralığı <24 ay ²	0.1	*	0.0
Yaş >34 ve doğum aralığı <24 ay	0.2	*	0.6
Yaş >34 ve doğum sırası >3	4.2	0.00	18.5
Yaş >34 ve doğum aralığı <24 ay ve doğum sırası >3	0.5	*	1.2
Doğum aralığı <24 ay ve doğum sırası >3	2.6	4.15	2.1
Ara toplam	7.5	1.43	22.5
Herhangi bir yüksek risk kategorisi	31.1	1.14	60.5
Toplam	100.0	NA	100.0
Doğum sayısı/kadın sayısı	3,326	NA	6,655

Not: Risk oranı, yüksek risk kategorisindeki doğumlar arasındaki ölümlerin, herhangi bir yüksek risk kategorisinde olmayan doğumlar arasındaki ölümlere oranıdır.

NA = Uygun değil

¹Araştırma tarihinde evli olan kadınların gebe kalması durumunda doğuracakları çocukların potansiyel olarak hangi risk kategorisine gireceğini göstermektedir. Bu kadınlar, araştırma sırasında yaşı 17 yıl 3 aydan küçük olanlar, yaşı 34 yıl ve 2 aydan büyük olanlar, son doğumunu 15 aydan daha kısa bir süre önce yapanlar ve son doğumları 3. veya daha sonraki doğumları olan kadınlardır.

² 18 yaşından küçük olanların ve üçten fazla çocuk doğuranların olduğu kategoriler dahildir.

^a Tüpleri bağlanmış kadınlar dahildir.

*Ağırlıksız gözlem sayısı 25'ten daha azdır.

Genel olarak, risk oranları birden fazla risk kategorisinde bulunan çocuklar için sadece bir risk kategorisinde bulunan çocuklara göre daha yüksektir. 24 aydan kısa aralıklarla doğum yapan kadınlar ile 4 ve daha fazla doğum yapan kadınların doğumlarının çoklu yüksek risk kategorileri içinde olduğu görülmektedir. Bu çocuklar, ölüm oranları hiç bir risk kategorisinde yer almayan çocuklardan göre 4 kat daha fazla ölmektedir. Doğumların yüzde 1'i ve yüzde 4'ü sırasıyla bu iki kategoride yer almaktadır.

Tablo 9.5'in son sütununda olası bir gebelik durumunda olarak yüksek risk kategorisinde yer alacak halen evli kadınların risk kategorisine göre dağılımı gösterilmektedir. Bu sütunda yer alan bilgiler, aile planlamasını, gebelik riski altında olmama ve cinsel ilişkiden kaçınma durumlarını dikkate almayan bütünüyle varsayımsal bilgilerdir. Buna karşılık, bu bilgiler yüksek riskli doğumların büyüklüğü hakkında önemli ipuçları vermektedir. TNSA-2013 sırasında evli olan kadınların yüzde 61'i, olası bir gebelik durumunda yüksek ölüm riski olan bir çocuk doğurma riski altında olan grupta sınıflandırılabilirler. Bu kadınların doğuracağı bebeklerden daha fazlasının (yüzde 38) potansiyel olarak herhangi bir tekli yüksek risk kategorisinde; daha azının ise (yüzde 23) potansiyel olarak çoklu risk kategorisinde olacağı görülmektedir.

Banu Akadlı Ergöçmen, Alanur Çavlin ve Ayşe Abbasoğlu Özgören

Bu bölümde anne ve çocuk sağlığına yönelik hizmetlerin kullanımına ilişkin olarak TNSA-2013'ten elde edilen bulgular verilmekte, özellikle de doğum öncesi bakım, doğum ve doğum sonrası bakım konularındaki sonuçlar sunulmaktadır. Bu bölümdeki bilgiler, üreme sağlığı hizmetlerinden yararlanmadıkları için risk altında olan grupların belirlenmesi, sağlık politikasında söz sahibi olanların bu hizmetlerin geliştirilmesine yönelik uygun stratejiler planlamaları ve bu uygulamaları yürütmeleri için kullanılabilir.

Burada verilen sonuçlar, araştırmadan önceki beş yıl içinde meydana gelen tüm canlı doğumlar için annelerden toplanan bilgilere dayanmaktadır. Doğum sonrası bakıma ilişkin sorular araştırma tarihinden önceki beş yılda meydana gelen son canlı doğumlar için sorulmuştur.

Doğum öncesi bakım, doğum öncesi bakımı sunan kişiyi, bakım sayısını, doğum öncesi bakımda verilen hizmetleri ve bakım için ilk kez gidildiğindeki gebelik süresini içermektedir. Doğum hizmetleri, doğuma yardım eden kişiyi, doğumun şeklini ve doğumun gerçekleştiği yeri; doğum sonrası bakım hizmetleri ise doğum sonrası ilk sağlık kontrolünün doğumdan ne kadar zaman sonra yapıldığını ve bu bakımı sunan kişiyi kapsamaktadır.

10.1 Doğum Öncesi Bakım

Tablo 10.1, araştırmadan önceki beş yıl içinde canlı doğum yapmış olan kadınların son canlı doğumlarında, gebelik sırasında alınan doğum öncesi bakımı sağlayan kişiye ve kadının bazı temel özelliklerine göre yüzde dağılımlarını göstermektedir. Doğum öncesi bakımı sağlayan kişiye ilişkin bilgi toplanırken, cevaplayıcının bir gebelik için farklı kişilerden doğum öncesi bakım aldığına dair bilgi vermesi durumunda, görüşmecilerin verilen tüm cevapları kaydetmeleri istenmiştir. Ancak bu bilginin tablolaştırılma aşamasında, birden fazla kişinin belirtildiği durumlarda, sadece en nitelikli kişi değerlendirmeye alınmıştır. Bu sonuçlar incelenirken, doğum öncesi bakım hizmetlerinin kalitesinin yansıtılmadığı göz önünde bulundurulmalıdır.

Tablo 10.1'de görüldüğü gibi, kadınların yüzde 97'si araştırma tarihinden önceki son beş yıl içinde gerçekleşen en son doğumlarında en az bir kez sağlık personelinin (doktor veya hemşire/ebe) doğum öncesi bakım almış olup bu kadınların neredeyse tamamına yakını (yüzde 95) doğum öncesi bakımı doktordan almıştır.

Bu sonuçlar TNSA-2008 sonuçları ile karşılaştırıldığında, doğum öncesi bakımın kapsamında önemli ilerlemeler kaydedilmiştir. Beş yıllık dönem içerisinde, en son doğumda sağlık personelinin doğum öncesi bakım alma oranı yüzde 92'den yüzde 97'ye yükselmiştir. Bu da, doğum öncesi hiçbir bakım almayan kadınların oranında yaklaşık olarak yüzde 64'lük bir azalmaya işaret etmektedir.

Doğum öncesi bakım genel olarak yüksek olmasına rağmen Tablo 10.1'deki sonuçlar, sağlık personelinin doğum öncesi bakım alınmasında kadınların bazı temel özelliklerine göre farklılıklar olduğunu göstermektedir. Anne olma yaşı dikkate alındığında, yaşları 20-34 arasında olan kadınlar (yüzde 97), 20 yaş altı (yüzde 94) veya 35 yaş ve üzeri kadınlara (yüzde 96) göre daha yüksek oranlarda doğum öncesi bakım almışlardır. Doğum sırasına göre bakıldığında ise daha belirgin farklılıklar görülmektedir. Kadınların neredeyse tamamı, ilk çocuklarına gebelikleri sırasında doktordan (yüzde 97) ve hemşireden/ebeden (yüzde 2) doğum öncesi bakım almışlardır. Ancak, doğum sırası büyüdükçe eğitilmiş sağlık personelinin doğum öncesi bakım alan kadınların oranı azalmaktadır. Bu oran, altıncı veya daha sonraki bir sırada doğan çocuklarda yüzde 92 düzeyindedir.

Doğum öncesi bakımda, yerleşim yerine ve bölgelere göre de farklılıklar bulunmaktadır. Kırsal alanlarda doğum öncesi bakım almayan kadınların yüzdesi ülke ortalamasının iki katından fazla, kentsel alanlarda yaşayan kadınların yüzdesinin üç katından fazladır. 2008-2013 yılları arasında doğum öncesi bakımın kapsamında önemli ilerlemeler olmasına rağmen, Doğu bölgesi ile diğer bölgeler arasındaki fark, hala göreceli olarak büyüktür. Doğum öncesi bakımın kapsamı, Doğu bölgesi (yüzde 93) hariç diğer bölgelerde yüzde 96'nın üzerindedir. NUTS 1 bölgelerine göre bakıldığında, doğum öncesi bakım Kuzeydoğu ve Ortadoğu Anadolu'da en düşük düzeydedir (sırasıyla yüzde 85 ve yüzde 91).

Doğum öncesi bakım hizmetlerinin kullanımı ile eğitim düzeyi arasında güçlü bir ilişki bulunmaktadır. Kadınların eğitim düzeyi arttıkça, son canlı doğumda doğum öncesi bakım alanların oranı da artmıştır. En az lise eğitimi almış kadınların neredeyse tamamı doğumlarında bir sağlık personelinin doğum öncesi bakım almışken, hiç eğitimi olmayan veya ilkokulu bitirmemiş kadınlar, 10 doğumun 9'unda doğum öncesi bakım almıştır. Benzer bir ilişki refah düzeyinde de görülmektedir. En düşük refah düzeyine sahip hanelerde yaşayan kadınlar, orta ve daha yüksek refah düzeyindeki kadınlara göre daha az doğum öncesi bakım alma eğilimindedirler (sırasıyla yüzde 91 ve yüzde 99 üstü).

Tablo 10.1 Doğum öncesi bakım

Araştırma tarihinden önceki son beş yılda canlı doğumu olan 15-49 yaşlarındaki kadınların son canlı doğumda doğum öncesi bakım alınan kişi ve temel özelliklere göre yüzde dağılımı ile sağlık personelinin doğum öncesi bakım alanların temel özelliklere göre yüzdesi, Türkiye 2013

Temel Özellikler	Doğum öncesi bakım veren kişi				Doğum öncesi bakım almamış	Toplam	Sağlık personelinin doğum öncesi bakım alanların yüzdesi ¹	Kadın sayısı
	Doktor	Hemşire/ ebe	Diğer	Cevapsız				
Doğumda anne yaşı								
<20	90.0	4.1	0.0	0.2	5.7	100.0	94.0	148
20-34	94.9	2.4	0.1	0.1	2.4	100.0	97.3	2,188
35-49	93.7	2.6	0.0	0.5	3.2	100.0	96.3	336
Doğum sırası								
1	96.6	2.0	0.0	0.0	1.3	100.0	98.6	793
2-3	94.7	2.3	0.1	0.3	2.6	100.0	97.0	1,468
4-5	90.0	4.7	0.0	0.4	4.8	100.0	94.8	280
6+	88.3	3.4	0.0	0.0	8.3	100.0	91.7	131
Yerleşim yeri								
Kent	95.8	2.3	0.1	0.2	1.7	100.0	98.1	2,155
Kır	88.9	3.8	0.0	0.3	7.0	100.0	92.7	517
Bölge								
Batı	97.7	1.3	0.0	0.0	1.0	100.0	99.0	1,026
Güney	95.7	2.7	0.0	0.0	1.6	100.0	98.4	370
Orta	95.5	1.6	0.0	0.2	2.7	100.0	97.1	496
Kuzey	91.6	4.3	0.0	0.3	3.8	100.0	95.8	162
Doğu	88.3	4.9	0.3	0.6	5.9	100.0	93.2	618
NUTS 1 Bölgeleri								
İstanbul	97.5	1.8	0.0	0.0	0.6	100.0	99.4	558
Batı Marmara	94.5	2.2	0.0	0.0	3.3	100.0	96.7	81
Ege	98.2	0.5	0.0	0.0	1.3	100.0	98.7	252
Doğu Marmara	98.0	0.5	0.0	0.0	1.4	100.0	98.6	217
Batı Anadolu	98.0	0.0	0.0	0.0	2.0	100.0	98.0	206
Akdeniz	95.7	2.7	0.0	0.0	1.6	100.0	98.4	370
Orta Anadolu	91.6	3.7	0.0	0.0	4.8	100.0	95.2	157
Batı Karadeniz	91.8	3.7	0.0	1.1	3.4	100.0	95.5	132
Doğu Karadeniz	94.2	3.6	0.0	0.0	2.1	100.0	97.9	80
Kuzeydoğu Anadolu	80.7	4.3	0.0	0.4	14.6	100.0	84.9	86
Ortadoğu Anadolu	86.1	4.7	0.0	0.0	9.3	100.0	90.7	152
Güneydoğu Anadolu	90.9	5.1	0.5	0.9	2.6	100.0	96.0	380
Eğitim								
Eğitimi yok/ilk. bitirm.	86.9	4.6	0.3	0.5	7.7	100.0	91.5	448
İlkokul	95.0	2.4	0.0	0.3	2.3	100.0	97.5	956
Ortaokul	95.4	3.0	0.0	0.1	1.5	100.0	98.4	479
Lise ve üzeri	97.5	1.3	0.1	0.0	1.2	100.0	98.8	789
Hanehalkı refah düzeyi								
En düşük	87.2	4.0	0.0	0.6	8.2	100.0	91.2	509
Düşük	92.2	4.4	0.2	0.0	3.2	100.0	96.6	581
Orta	95.7	2.8	0.0	0.5	1.1	100.0	98.5	568
Yüksek	98.4	0.6	0.0	0.0	1.0	100.0	99.0	506
En yüksek	99.0	0.7	0.1	0.0	0.2	100.0	99.7	508
Toplam	94.5	2.5	0.1	0.2	2.7	100.0	97.0	2,672

Not: Doğum öncesi bakım için birden fazla kişi belirtilmişse sadece en nitelikli olan değerlendirilmeye alınmıştır.

¹ Doktor, hemşire ve ebeleri kapsar.

10.2 Doğum Öncesi Bakımların Zamanlaması ve Sayısı

Doğum öncesi bakımın gebeliğin erken dönemlerinde başlatılması, gebeliğin olumsuz sonuçlanmasını önlemekte daha yararlı ve etkili olmaktadır. Doğum öncesi bakım için ilk ziyaret, gebeliğin üçüncü ayından önce yapılmalıdır. Gebeliğin erken belirlenmesi, kadının genel sağlık durumunun değerlendirilmesi ve normal olmayan herhangi bir durumun daha kolay ve erken teşhis edilmesi açısından yararlıdır. Doğum öncesi bakımların toplam sayısı da, doğum öncesi bakımın yeterliliğini değerlendirme açısından önemli bir göstergedir. Tavsiye edilen doğum öncesi bakım programı, gebeliğin 7. ayına kadar (ilk 28 hafta boyunca) her ay, daha sonra 36. haftaya kadar iki haftada bir ve daha sonra 40. haftaya veya doğuma kadar her hafta şeklindedir. Bu da gebelik süresince en az 10 doğum öncesi bakım anlamına gelmektedir.

Tablo 10.2’de araştırma tarihinden önceki beş yıl içinde yapılan son doğumda, sağlık personeline yapılan doğum öncesi bakım ziyaretlerinin sayısına ve zamanına ilişkin bilgi yerleşim yerine göre verilmektedir. Türkiye’de kadınların yüzde 89’u, dört veya daha fazla sayıda doğum öncesi bakım almışlardır. TNSA-2008 ve TNSA-2013 arasındaki dönemde kırsal alanda yaşayan kadınların doğum öncesi bakım sayısında belirgin gelişmeler gözlenmiştir. TNSA-2013’te kırsal yerleşimlerde dört veya daha fazla sayıda doğum öncesi bakım alan kadınların yüzdesinin TNSA-2008’deki değerin (yüzde 55) neredeyse 1.4 katı olduğu tespit edilmiştir. Ancak, dört veya daha fazla bakım alan kadınların oranında kentsel ve kırsal alanlar arasında önemli farklılıklar hala mevcuttur (sırasıyla yüzde 92 ve yüzde 75).

Doğum öncesi bakımın zamanlamasına bakıldığında, araştırma tarihinden önceki beş yıl içinde yapılan doğumların sonucunda kadınların yüzde 90’ı gebeliğin dördüncü ayından önce doğum öncesi bakım almışlardır. Yerleşim yerleri arasındaki farklılıklar dikkate alındığında, dördüncü aydan önce doğum öncesi bakım alan kadınların oranı kentlerde yüzde 93 iken kırsal yerleşim yerlerinde yüzde 78’dir. Bu da doğum öncesi bakımın düzeyinde TNSA-2008’den (ülke genelinde yüzde 74, kentsel alanlarda yüzde 79 ve kırsal alanlarda yüzde 61) bu yana geçen süre içinde gözle görülür bir artışın olduğunu göstermektedir. TNSA-2013 sonuçları TNSA-2008 ile karşılaştırıldığında, sadece doğum öncesi bakım alan kadınların sayısının artmadığını, aynı zamanda kadınların doğum öncesi bakımın erken dönemde yapılmasının öneminin daha fazla farkında olduklarını göstermektedir.

Yalnızca doğum öncesi bakım alınan gebelikler dikkate alındığında, Türkiye’de ilk ziyarette ortanca gebelik süresi 1.7 aydır. Kırsal alanlarda (2.1 ay) yaşayan kadınlar ortalama olarak kentlerde (1.7 ay) yaşayan kadınlara kıyasla doğum öncesi bakım almaya daha geç başlamaktadırlar.

Tablo 10.2 Doğum öncesi bakım sayısı ve ilk ziyaret zamanı

15-49 yaşlarındaki kadınların araştırma tarihinden önceki son beş yılda gerçekleşen son canlı doğumlarında doğum öncesi bakım sayısına, ilk bakımın gebeliğin kaçınıcı ayında yapıldığına ve doğum öncesi bakım alan kadınların ilk ziyarette ortanca gebelik süresine ve yerleşim yerine göre yüzde dağılımı, Türkiye 2013

Doğum öncesi bakım sayısı ve bakımında gebelik süresi	Yerleşim yeri		
	Kent	Kır	Toplam
Doğum öncesi bakım sayısı			
Doğum öncesi bakım yok	1.7	7.0	2.7
1	0.6	4.5	1.4
2-3	5.0	13.1	6.5
4+	92.4	74.7	88.9
Bilmiyor/cevapsız	0.4	0.7	0.4
Toplam	100.0	100.0	100.0
Doğum öncesi bakım için ilk ziyarette gebelik ayı			
Doğum öncesi bakım yok	1.7	7.0	2.7
<4	92.8	78.0	89.9
4-5	4.5	9.2	5.4
6-7	0.5	4.4	1.2
8+	0.3	1.1	0.5
Bilmiyor/cevapsız	0.3	0.3	0.3
Toplam	100.0	100.0	100.0
Kadın sayısı	2,155	517	2,672
İlk ziyarette ortanca gebelik süresi (doğum öncesi bakım alanlar için)	1.7	2.1	1.7
Doğum öncesi bakım alan kadın sayısı	2,115	479	2,594

10.3 Doğum Öncesi Bakımın Bileşenleri

Gebelik komplikasyonları anne ölümlerinin, erken neonatal ölümlerin ve morbiditenin önemli nedenleridir. Bu nedenle, güvenli anneliği sağlama konusunda doğum öncesi bakımın etkili olması, bu kontroller sırasında olası komplikasyonları belirlemek için yapılan testlere ve ölçümlere dayanmaktadır. Alınan doğum öncesi bakıma ilişkin bilgi toplamak için TNSA-2013'te, kadınlara araştırma tarihinden önceki beş yılda gerçekleşen son doğumda gebelik öncesi bakım ziyaretleriyle ilgili çeşitli sorular sorulmuştur. En az bir kez doğum öncesi bakım alan kadınlara, bu bakımların herhangi birinde tartılıp tartılmadıkları, tansiyonlarına bakılıp bakılmadığı, idrar ve kan tahlili yapılıp yapılmadığı, ultrason çekilip çekilmediği, karnın dışardan elle muayenesinin yapılıp yapılmadığı, tetanos aşısı yapılıp yapılmadığı ve gebelik komplikasyonları belirtileri hakkında bilgi verilip verilmediği sorulmuştur. Bunlara ek

olarak, doğum öncesi bakım alıp almadıklarına bakılmaksızın, gebelik sırasında demir takviyesi alıp almadıkları da sorulmuştur.

Tablo 10.3, doğum öncesi bakım alan kadınların yüzde 96'sının tansiyonunun ölçüldüğünü göstermektedir. Tansiyon ölçümü, anneler için doğum öncesi bakımda yapılan en önemli kontrollerden birisidir. İdrar ve kan tahlili yapılan kadınların oranı, sırasıyla yüzde 90 ve yüzde 94'tür. Kadınların yüzde 98'i doğum öncesi ziyaretlerin en az birinde ultrason çekildiğini, yüzde 91'i ise kilosunun ölçüldüğünü belirtmiştir. Tablo 10.3'te verilen diğer ölçümler veya testler ile kıyaslandığında, doğum öncesi bakım sırasında yapılan karnın dışardan muayene edilme oranının daha düşük (yüzde 73) olduğu görülmüştür. Doğum öncesi bakım alan ve almayan kadınlar birlikte düşünüldüğünde, yüzde 86'sı demir takviyesi aldıklarını bildirmişlerdir. Genel olarak, karnın dışardan muayenesi dışında yukarıda belirtilen tüm hizmetlerin kullanımına ilişkin değerler TNSA-2013'te, TNSA-2008'deki değerlere göre belirgin bir şekilde daha yüksektir.

Doğum öncesi bakımla ilgili olarak çeşitli testleri ve ölçümleri yaptırdığını söyleyen kadınların oranında yaşa göre farklılıklar çok büyük değildir. Bununla beraber, 20 yaş altı kadınlarda demir takviyesinin veya karnın dışardan elle muayenesinin daha az olduğu görülmektedir (sırasıyla yüzde 82 ve yüzde 65). Doğum sırası ile doğum öncesi bakım esnasındaki test ve ölçümlerin yapılmasının negatif bir ilişki içinde olduğu görülmektedir. İlk doğumlar için, doğum öncesi bakım sırasındaki tüm test ve ölçümlerin (karnın dışardan elle muayenesi hariç) yapılmış olması daha yaygındır.

Yerleşim yerine göre farklılıklar açısından bakıldığında, kentte yaşayan kadınlara kırdaki yaşayan kadınlara göre doğum öncesi bakımın test ve ölçümlerinin yapılma olasılığı karnın dışardan elle muayenesi hariç daha fazladır. Bölgesel farklılaşma, 2008 yılına göre daha az olsa da, farklılıklar hala söz konusudur. Rutin doğum öncesi bakım tarama hizmetlerinden en az yararlanan kadınlar Doğu bölgesindedir. Özellikle de demir takviyesi alımı Doğu bölgesinde yaşayan kadınlarda, diğer bölgelerdeki kadınlara göre belirgin bir şekilde düşüktür (yüzde 77'ye karşılık yüzde 89 ve üzeri). NUTS 1 bölgeleri arasında da, doğum öncesi bakım hizmetlerini oluşturan çeşitli test ve ölçümler için en düşük yüzdeler Kuzeydoğu ve Güneydoğu'da gözlenmektedir. Kuzeydoğu ve Ortadoğu Anadolu demir hapı veya şurubunun en az kullanıldığı bölgelerdir (sırasıyla yüzde 66 ve yüzde 75).

Beklendiği gibi, eğitim ve refah düzeyi ile doğum öncesi bakım hizmetlerinden yararlanma olasılığı arasında pozitif bir ilişki vardır. Eğitim ve refah düzeyindeki farklılıklar ultrason için en az iken, en çok farklılık gebelik komplikasyon işaretleri hakkında bilgilendirme ve kilo ölçümünde gözlenmektedir.

Tablo 10.3 Doğum öncesi bakımın bileşenleri

Araştırma tarihinden önceki son beş yılda canlı doğumu olan ve son doğumda doğum öncesi bakım almış olan kadınların doğum öncesi bakımın içeriğine ve temel özelliklere göre yüzdesi ile araştırma tarihinden önceki son beş yılda canlı doğumu olan ve son gebelik sırasında demir hapı veya şurubu almış olan kadınların temel özelliklere göre yüzdesi, Türkiye 2013

Temel özellikler	Son beş yıldaki son canlı doğumun gebeliği sırasında		Araştırma tarihinden önceki son beş yılda gerçekleşen son gebeliğinde doğum öncesi bakım almış kadınlar arasında								
	Demir hapı veya şurubu aldı	Kadın sayısı	Gebelik sırasında gelişebilecek komplikasyonlar hakkında bilgi aldı	Tansiyon ölçüldü	İdrar tahlili yapıldı	Kan tahlili yapıldı	Kilo ölçüldü	Ultrason çekildi	Karnın dışardan elle muayenesi yapıldı	Tetanos aşısı yapıldı	Kadın sayısı
Doğumda anne yaşı											
<20	81.5	148	71.3	95.7	87.2	93.1	92.9	98.8	64.5	83.2	139
20-34	86.2	2,188	67.0	96.4	90.1	93.6	91.3	98.4	73.2	81.0	2,131
35-49	86.6	336	70.5	96.5	85.8	93.0	89.9	98.7	73.7	76.8	323
Doğum sırası											
1	89.8	793	71.7	98.4	93.9	97.9	95.8	99.7	73.3	82.6	783
2-3	86.4	1,468	67.2	96.4	90.0	93.0	92.0	98.6	73.3	82.4	1,426
4-5	81.1	280	62.6	91.9	80.3	86.8	82.8	96.0	67.5	71.2	265
6+	70.0	131	57.8	92.7	74.1	85.7	70.8	93.1	76.2	66.5	120
Yerleşim yeri											
Kent	87.7	2,155	69.1	97.0	90.4	94.5	93.2	98.9	71.9	81.0	2,115
Kır	79.0	517	61.1	93.6	85.2	89.3	82.5	96.3	76.9	78.9	479
Bölge											
Batı	88.7	1,026	75.0	97.4	91.8	94.8	94.7	99.3	69.4	79.7	1,015
Güney	88.5	370	65.1	96.7	88.1	92.3	94.8	98.1	72.4	87.7	364
Orta	88.7	496	68.1	99.5	95.4	98.2	96.8	99.6	82.8	88.7	481
Kuzey	90.8	162	66.7	98.2	94.2	97.7	94.0	98.9	70.0	84.0	155
Doğu	76.6	618	56.1	91.1	79.9	87.0	77.5	96.0	71.6	70.1	578
NUTS 1 Bölgeleri											
İstanbul	87.9	558	76.9	96.6	89.6	93.6	93.4	99.2	65.1	72.7	555
Batı Marmara	90.8	81	77.2	96.4	94.8	96.4	93.9	99.2	83.9	92.1	79
Ege	90.1	252	76.7	99.2	93.1	96.1	98.5	99.2	77.9	90.5	249
Doğu Marmara	89.9	217	66.5	99.1	95.5	97.7	95.5	100.0	71.2	85.5	214
Batı Anadolu	87.9	206	54.5	99.7	95.7	97.6	96.2	100.0	80.4	86.9	202
Akdeniz	88.5	370	65.1	96.7	88.1	92.3	94.8	98.1	72.4	87.7	364
Orta Anadolu	88.4	157	82.2	99.6	94.4	97.4	98.1	98.7	88.1	88.6	150
Batı Karadeniz	89.8	132	66.1	97.6	96.9	99.3	93.7	99.6	70.3	85.7	126
Doğu Karadeniz	90.5	80	72.3	98.8	93.5	96.5	93.0	98.5	70.8	85.0	78
Kuzeydoğu Anadolu	66.0	86	49.9	91.3	75.1	84.9	75.5	94.3	73.5	74.5	73
Ortadoğu Anadolu	75.3	152	59.1	94.4	90.0	91.4	77.9	94.9	80.3	73.1	138
Güneydoğu Anadolu	79.5	380	56.2	89.8	77.1	85.8	77.7	96.8	68.0	68.1	367
Eğitim											
Eğitimi yok/ilk.btrm.	71.8	448	53.4	91.1	77.3	84.3	76.2	94.7	68.4	67.6	411
İlkokul	88.1	956	63.7	96.3	87.7	92.5	90.6	98.6	73.8	82.4	932
Ortaokul	88.8	479	69.9	97.1	93.2	95.5	95.2	99.3	73.0	83.6	471
Lise ve üzeri	90.0	789	78.5	98.7	95.7	98.4	97.5	99.7	73.9	83.5	780
Hanehalkı refah düzeyi											
En düşük	74.2	509	55.1	90.6	79.0	86.4	78.2	95.4	73.0	75.5	465
Düşük	85.2	581	62.8	96.7	85.1	89.9	90.5	98.2	71.4	81.6	562
Orta	87.6	568	68.7	96.8	91.4	95.4	94.5	99.0	74.3	79.9	559
Yüksek	89.6	506	70.4	97.8	93.6	96.7	93.8	99.5	74.8	83.5	501
En yüksek	93.6	508	80.6	99.4	97.4	98.7	97.8	99.7	70.7	82.0	507
Toplam	86.0	2,672	67.6	96.4	89.4	93.5	91.2	98.4	72.8	80.6	2,594

10.4 Doğumun Yapıldığı Yer

TNSA-2013'te, araştırma tarihinden önceki beş yıl içinde doğmuş olan tüm çocuklar için, doğumun yapıldığı yer hakkında bilgi toplanmıştır. Buna ilişkin sonuçlar Tablo 10.4'te temel özelliklere göre verilmektedir. TNSA-2008'de yüzde 90 olan sağlık kuruluşunda gerçekleşen doğum oranı, TNSA-2013 sonuçlarına göre ülke genelinde yüzde 97 olarak bulunmuştur. Kamu sektörüne bağlı sağlık kuruluşlarında gerçekleştirilen doğumlar, özel sektörde gerçekleştirilen doğumlardan 1,6 kat daha fazladır (sırasıyla yüzde 60 ve yüzde 37).

Doğumda anne yaşına göre sağlık kuruluşunda doğum yapma oranlarında az farklılıklar bulunmasına rağmen genç yaştaki kadınların doğumlarını kamu sektöründe gerçekleştirme yüzdesi daha fazladır. Doğumda yirmi yaş altı olan kadınların yüzde 68'i kamu sektörüne bağlı bir yerde doğum yaparken bu oran 35-49 yaş arası kadınlarda yüzde 58'dir. Doğum sırası yükseldikçe doğumunu sağlık kuruluşunda yapan kadınların yüzdesi azalmaktadır. Kadınların yüzde 99'u ilk çocuklarını bir sağlık kuruluşunda doğururken bu oran doğum sırası altı ve daha fazla olan kadınlarda yüzde 85'e gerilemektedir. Ayrıca, doğum öncesi bakım sayısı ile sağlık kuruluşunda doğum yapma olasılığı arasında pozitif bir ilişki vardır. Dört veya daha fazla sayıda doğum öncesi bakım alan kadınlar, doğumlarının neredeyse tamamını bir sağlık kuruluşunda yapmıştır (yüzde 99). Diğer taraftan, doğum öncesi bakım alınmaması durumunda doğumların evde gerçekleşme olasılığı artmaktadır (yüzde 20).

Kentsel alanlarda sağlık kuruluşunda gerçekleşen doğumlar (yüzde 99), kırsal alanlara kıyasla daha yaygındır ki kırsal alandaki doğumların yüzde 7'si evde gerçekleşmektedir. Sağlık kuruluşunda yapılan doğumların oranı, Doğu bölgesi (yüzde 92) hariç diğer tüm bölgelerde yüzde 97 olan ülke ortalamasının üstündedir. NUTS 1 bölgelerinde Batı Marmara ve Doğu Marmara'da doğumların tamamı sağlık kuruluşunda gerçekleşmiştir. Buna karşılık Kuzeydoğu, Ortadoğu ve Güneydoğu Anadolu bölgeleri sağlık kuruluşunda meydana gelen doğumların yüzdesinin en düşük olduğu bölgelerdir (sırasıyla yüzde 89, yüzde 91 ve yüzde 92).

Eğitim ve refah düzeyi ile sağlık kuruluşunda doğum yapmak pozitif bir ilişki içindedir. Sağlık kuruluşunda yapılan doğumların oranı en düşük eğitim ve refah düzeyine sahip kadınlar arasında yüzde 90 iken, en yüksek refah düzeyine sahip kadınlar ile eğitimli kadınlarda bu oran neredeyse yüzde 100 olmaktadır.

Doğumların yapıldığı sağlık kuruluşuna göre incelendiğinde, İstanbul'da doğumların çoğunluğu özel sektöre bağlı sağlık kuruluşlarında yapılmaktadır (yüzde 69). Eğitim ve refah düzeyinin artması ile birlikte özel sektörü tercih edenlerin oranı da artmaktadır. En az lise mezunu olan kadınların yüzde 54'ü ile en yüksek refah düzeyine sahip kadınların yüzde 66'sı özel sektörde yer alan bir sağlık kuruluşunda doğum yapmayı tercih etmektedirler. Diğer taraftan, en düşük eğitim ve refah düzeyine sahip olan kadınların, Tablo 10.4'te verilen diğer tüm alt gruplardaki kadınlarla karşılaştırıldığında, özel sektörde doğum yapma olasılıkları çok düşüktür (sırasıyla yüzde 19 ve yüzde 10).

Tablo 10.4 Doğumun yapıldığı yer

Araştırma tarihinden önceki son beş yılda yapılan canlı doğumların doğumun yapıldığı yere ve temel özelliklere göre yüzde dağılımı ile sağlık kuruluşunda gerçekleşen doğumların temel özelliklere göre yüzdesi, Türkiye 2013

Temel Özellikler	Sağlık kuruluşu		Evde	Diğer	Cevapsız	Toplam	Sağlık kuruluşunda gerçekleşen doğumların yüzdesi	Doğum sayısı
	Kamu sektörü	Özel sektör						
Doğumda anne yaşı								
<20	67.6	29.7	2.2	0.0	0.5	100.0	97.3	241
20-34	59.9	37.5	2.2	0.1	0.4	100.0	97.3	2,724
35-49	57.7	38.6	3.2	0.2	0.3	100.0	96.3	361
Doğum sırası								
1	56.1	43.3	0.4	0.0	0.3	100.0	99.4	1,147
2-3	61.5	36.4	1.6	0.1	0.4	100.0	97.9	1,684
4-5	62.8	29.6	6.6	0.3	0.6	100.0	92.5	331
6+	69.7	15.1	13.8	1.2	0.3	100.0	84.8	164
Doğum öncesi kontrol sayısı¹								
Hiç kontrol yok	67.3	12.0	20.0	0.7	0.0	100.0	79.3	73
1-3	74.2	18.2	6.3	1.3	0.0	100.0	92.4	211
4+	57.4	41.8	0.8	0.0	0.0	100.0	99.1	2,377
Yerleşim yeri								
Kent	56.2	42.5	1.0	0.0	0.2	100.0	98.7	2,621
Kır	75.0	16.7	6.9	0.5	0.9	100.0	91.7	705
Bölge								
Batı	46.3	53.6	0.2	0.0	0.0	100.0	99.8	1,204
Güney	63.6	34.2	2.0	0.1	0.0	100.0	97.9	469
Orta	71.8	27.3	0.4	0.0	0.6	100.0	99.1	585
Kuzey	70.8	28.0	0.9	0.0	0.3	100.0	98.8	195
Doğu	67.4	24.3	6.9	0.4	1.0	100.0	91.7	873
NUTS 1 Bölgeleri								
İstanbul	30.3	69.3	0.3	0.0	0.0	100.0	99.7	655
Batı Marmara	61.8	38.2	0.0	0.0	0.0	100.0	100.0	93
Ege	66.9	32.6	0.0	0.0	0.5	100.0	99.5	284
Doğu Marmara	65.4	34.6	0.0	0.0	0.0	100.0	100.0	275
Batı Anadolu	81.9	17.4	0.7	0.0	0.0	100.0	99.3	237
Akdeniz	63.6	34.2	2.0	0.1	0.0	100.0	97.9	469
Orta Anadolu	63.7	35.5	0.4	0.0	0.4	100.0	99.2	186
Batı Karadeniz	67.5	31.5	0.0	0.0	0.9	100.0	99.1	157
Doğu Karadeniz	72.6	25.6	1.8	0.0	0.0	100.0	98.2	97
Kuzeydoğu Anadolu	81.3	7.4	10.2	0.0	1.0	100.0	88.8	119
Ortadoğu Anadolu	76.7	14.8	7.7	0.0	0.9	100.0	91.4	210
Güneydoğu Anadolu	60.8	31.7	5.9	0.7	1.0	100.0	92.4	545
Eğitim								
Eğitimi yok/ilk. bitirmemiş	71.2	19.1	8.2	0.6	0.9	100.0	90.3	647
İlkokul	64.5	33.4	1.6	0.1	0.4	100.0	97.9	1,150
Ortaokul	62.6	36.9	0.4	0.0	0.1	100.0	99.5	606
Lise ve üzeri	45.5	54.2	0.1	0.0	0.2	100.0	99.7	923
Hanehalkı refah düzeyi								
En düşük	80.3	10.0	8.2	0.6	0.9	100.0	90.4	723
Düşük	72.5	25.7	1.4	0.0	0.4	100.0	98.2	750
Orta	58.0	40.9	0.8	0.0	0.2	100.0	99.0	680
Yüksek	48.4	51.4	0.1	0.0	0.1	100.0	99.8	578
En yüksek	34.1	65.8	0.0	0.0	0.1	100.0	99.9	596
Toplam	60.2	37.0	2.3	0.1	0.4	100.0	97.2	3,326

¹ Sadece araştırma tarihinden önceki son beş yılda yapılan en son doğumu içermektedir.

10.5 Doğuma Yardım Eden Kişi

Doğum sırasında eğitimli sağlık personelinin yardım almak, anne ölümlerini ve neonatal ölümleri önleme açısından büyük önem taşımaktadır. Kadının doğum sırasında aldığı yardım büyük ölçüde doğumun yapıldığı yer ile ilişkilidir. Sağlık kuruluşu dışında gerçekleşen doğumlarda doktor veya eğitimli sağlık personelinin yardım alma olasılığı düşüktür. Tablo 10.5'te gösterildiği gibi, eğitimli sağlık personeli yardımı ile gerçekleşen son beş yıldaki tüm doğumların oranı ülke genelinde yüzde 97'dir. Bu oran, TNSA-2008'de yüzde 91'dir. On doğumun neredeyse sekizi doktor, beşte biri hemşire/ebe ve yüzde 2'sinden azı geleneksel ebe veya akraba/arkadaş yardımıyla gerçekleşmiştir.

Doğumda eğitimli sağlık personelinin yardım alma eğilimi Tablo 10.4'te gösterildiği gibi temel özelliklere göre farklılık göstermektedir. İleri yaşlardaki kadınların doğumda sağlık personelinin yardım alma eğilimleri 35 yaşın altında olan kadınlara kıyasla biraz daha düşüktür. Doğum sırasının yükselmesiyle birlikte sağlık personelinin yardım alınan doğumların oranı da hızla düşmektedir. İlk çocuklarda yüzde 99 olan bu oran, doğum sırası altı ve daha fazla olanlar için yüzde 86'dır. Ayrıca, kentlerde yaşayan kadınların doğumlarını doktor yardımı ile yapma eğilimleri, kırsal yerleşimde yaşayan kadınlara kıyasla daha fazladır (sırasıyla yüzde 99 ve yüzde 92). Doğu bölgesinde yaşayan, eğitimi olmayan veya ilkokulu bitirmemiş kadınlar ile en düşük refah seviyesine sahip olan kadınların doğum sırasında tıbbi yardım alma eğilimleri en düşük seviyededir. Öte yandan, en yüksek refah düzeyine sahip kadınlar ile lise ve üzeri eğitimi olan kadınların doğumlarının neredeyse tamamı sağlık personeli yardımı ile gerçekleşmiştir. NUTS 1 bölgeleri arasında Kuzeydoğu, Ortadoğu ve Güneydoğu Anadolu'da eğitimli sağlık personelinin destek alınan doğumların oranı ülke ortalamasının çok altında kalmaktadır.

Doğuma yardımcı olan kişiler açısından da bazı farklılıklar ortaya çıkmaktadır. Örneğin, Doğu'da doktor yardımıyla yapılan doğumların yüzdesi en düşük (yüzde 61), hemşire veya ebe yardımıyla yapılan doğumların yüzdesi en yüksektir (yüzde 31). Beklendiği üzere doğum sırasında alınan destek ile doğumun yapıldığı yer birbiriyle yakından ilişkilidir. Sağlık kuruluşu dışında gerçekleşen doğumların çok azında (yüzde 1) doktor yardımı alınmıştır ve sadece yüzde 16'sında hemşire veya ebe bulunmuştur. Geleneksel ebe veya akraba/arkadaş yardımıyla yapılan doğumların oranı, doğum sırası 6 veya daha fazla olan çocuklar arasında (yüzde 11), kırsal alanlarda (yüzde 6), Doğu (yüzde 6) ve Ortadoğu Anadolu (yüzde 6) bölgesi ile en düşük refah (yüzde 7) ve eğitim düzeyinde (yüzde 7) en yüksektir.

Türkiye'de sezaryen ile doğum oldukça yaygındır. Son beş yılda meydana gelen tüm doğumların yüzde 48'i sezaryen ile yapılmıştır. Sezaryen doğumlar, TNSA-2008'e (yüzde 37) göre büyük ölçüde yükselmiştir. Sezaryen ile doğum yapma olasılığı annenin yaşıyla birlikte artarken çocuğun doğum sırasıyla azalmaktadır. Buna ek olarak ilk doğumların yüzde 52'si sezaryen ile yapılmıştır. Kentlerde yaşayan kadınlar (yüzde 52) arasında kırsal bölgelere (yüzde 36) göre sezaryen daha yaygındır. Sezaryen ile yapılan doğumlar, Doğu bölgesi (yüzde 32) hariç tüm bölgelerde yüzde 50 ve üzeridir. Sezaryen ile doğum hızı, eğitim ve refah düzeyiyle birlikte artmaktadır. En yüksek eğitim ve refah düzeyinde yüzde 66 veya üzeri olan sezaryen oranı, en düşük eğitim ve refah düzeyinde sezaryenle gerçekleşen doğumların iki katından daha fazladır.

Tablo 10.5 Doğuma yardım eden kişi

Araştırma tarihinden önceki son beş yılda yapılan canlı doğumların, doğuma yardım eden kişi ve temel özelliklere göre yüzde dağılımı ile sağlık personeli yardımıyla gerçekleşen doğumların ve sezaryenle yapılan doğumların temel özelliklere göre yüzdesi, Türkiye 2013

Temel Özellikler	Doğuma yardım eden kişi						Toplam	Sağlık personelinin yardımcı olduğu doğumların yüzdesi ¹		Doğum sayısı
	Doktor	Hemşire/ ebe	Geleneksel ebe	Akraba/ diğer	Hiç kimse	Bilmiyor cevapsız		Sezaryen doğumların yüzdesi		
Doğumda anne yaşı										
<20	70.0	27.6	0.0	2.0	0.0	0.5	100.0	97.6	29.2	241
20-34	78.8	18.7	0.6	1.2	0.3	0.5	100.0	97.5	48.7	2,724
35-49	83.4	13.0	0.6	2.1	0.5	0.3	100.0	96.4	56.6	361
Doğum sırası										
1	85.2	14.0	0.0	0.5	0.0	0.3	100.0	99.2	52.4	1,147
2-3	78.8	19.2	0.5	0.8	0.2	0.5	100.0	98.0	48.9	1,684
4-5	64.6	29.0	1.9	3.1	0.5	1.0	100.0	93.5	39.5	331
6+	60.4	25.9	2.8	8.6	2.1	0.3	100.0	86.3	28.3	164
Doğum sonrası kontrol sayısı²										
Hiç kontrol yok	55.5	25.9	5.8	11.1	1.7	0.0	100.0	81.4	29.7	73
1-3	62.3	31.3	1.5	4.6	0.3	0.0	100.0	93.6	29.7	211
4+	83.4	15.8	0.2	0.4	0.2	0.0	100.0	99.2	53.4	2,377
Doğumun yapıldığı yer										
Sağlık kuruluşu	80.9	18.9	0.0	0.1	0.1	0.1	100.0	99.8	49.5	3,234
Diğer	1.4	15.6	23.7	52.7	5.7	0.9	100.0	17.0	0.0	80
Yerleşim yeri										
Kent	82.2	16.6	0.3	0.5	0.2	0.3	100.0	98.8	51.5	2,621
Kır	65.6	26.7	1.6	4.4	0.5	1.1	100.0	92.3	35.8	705
Bölge										
Batı	89.1	10.8	0.0	0.2	0.0	0.0	100.0	99.8	55.5	1,204
Güney	77.8	20.4	0.3	1.3	0.3	0.0	100.0	98.2	52.7	469
Orta	84.1	14.5	0.1	0.2	0.5	0.6	100.0	98.7	51.1	585
Kuzey	79.2	19.9	0.0	0.5	0.2	0.3	100.0	99.0	55.0	195
Doğu	61.1	31.3	2.0	3.9	0.5	1.3	100.0	92.4	32.1	873
NUTS 1 Bölgeleri										
İstanbul	95.0	4.7	0.0	0.3	0.0	0.0	100.0	99.7	53.2	655
Batı Marmara	85.3	14.7	0.0	0.0	0.0	0.0	100.0	100.0	66.3	93
Ege	83.1	15.6	0.0	0.0	0.8	0.5	100.0	98.7	56.4	284
Doğu Marmara	76.9	23.1	0.0	0.0	0.0	0.0	100.0	100.0	57.0	275
Batı Anadolu	89.9	9.5	0.2	0.4	0.0	0.0	100.0	99.3	48.2	237
Akdeniz	77.8	20.4	0.3	1.3	0.3	0.0	100.0	98.2	52.7	469
Orta Anadolu	81.6	17.6	0.0	0.0	0.4	0.4	100.0	99.2	49.3	186
Batı Karadeniz	84.4	14.7	0.0	0.0	0.0	0.9	100.0	99.1	56.5	157
Doğu Karadeniz	75.1	23.5	0.0	1.1	0.3	0.0	100.0	98.6	53.7	97
Kuzeydoğu Anadolu	60.2	29.1	1.0	7.7	0.9	1.0	100.0	89.3	33.5	119
Ortadoğu Anadolu	67.5	24.5	2.0	4.2	0.3	1.5	100.0	91.9	31.1	210
Güneydoğu Anadolu	58.8	34.5	2.1	2.9	0.5	1.3	100.0	93.2	32.1	545
Eğitim										
Eğitimi yok/ilk. bitirm.	60.7	30.2	2.2	4.9	0.7	1.2	100.0	90.9	27.1	647
İlkokul	76.9	21.2	0.3	0.8	0.3	0.4	100.0	98.1	47.9	1,150
Ortaokul	80.6	18.9	0.0	0.4	0.0	0.1	100.0	99.5	43.7	606
Lise ve üzeri	92.2	7.5	0.1	0.0	0.0	0.2	100.0	99.7	66.1	923
Hanehalkı refah düzeyi										
En düşük	61.2	29.9	1.7	5.6	0.4	1.2	100.0	91.1	27.9	723
Düşük	70.5	27.3	0.7	0.2	0.7	0.5	100.0	97.8	43.8	750
Orta	83.4	15.9	0.2	0.3	0.0	0.2	100.0	99.3	51.5	680
Yüksek	90.4	9.4	0.0	0.0	0.1	0.1	100.0	99.8	55.8	578
En yüksek	93.4	6.5	0.0	0.0	0.0	0.1	100.0	99.9	66.9	596
Toplam	78.7	18.7	0.6	1.3	0.3	0.4	100.0	97.4	48.1	3,326

Not: Cevaplayıcı eğer doğuma yardım eden birden fazla kişi belirtmişse sadece en nitelikli kişi değerlendirmeye dahil edilmiştir.

¹ Sağlık personeline doktor, hemşire ve ebe dahildir.

² Sadece araştırma tarihinden önceki son beş yılda yapılan en son doğumu içermektedir.

10.6 Doğum Sonrası Bakım

Doğum sonrası bakım anne-çocuk sağlığı açısından, özellikle de evde gerçekleşen doğumlarda çok önemlidir. Doğum sonrası bakım hizmetlerinden faydalanma düzeyini değerlendirmek amacıyla son canlı doğumu araştırmadan önceki beş yılda gerçekleşen kadınlara kendilerinin ve/veya çocuklarının doğum sonrası sağlık kontrollerinin bir sağlık personeli tarafından yapıp yapılmadığı sorulmuş ve bu soruya olumlu cevap veren kadınlardan bu kontrolün doğumdan ne kadar zaman sonra gerçekleştiği bilgisi alınmıştır. Bu sorular sağlık kuruluşunda ya da evde doğum yapan tüm kadınlara sorulmuştur.

Tablo 10.6 ve Tablo 10.7’de sırasıyla anneye doğum sonrası ilk bakımın kimin tarafından yapıldığı ve bunun zamanlaması gösterilmektedir. Kadınların yüzde 94’ü doğum sonrası kontrol almış olup bu kontrolün neredeyse tamamı doktor tarafından yapılmıştır.

Son doğumda doğum sonrası bakım alan kadınların oranı yaşa göre belirgin farklılıklar göstermemekle beraber bu oran üç veya daha az çocuğu olan kadınlar arasında doğum sırası daha fazla olan kadınlara kıyasla oldukça yüksektir. Kırsal alanlarda yaşayan kadınlarla karşılaştırıldığında, kentlerde yaşayan kadınların doğum sonrası bakım alma olasılıkları daha fazladır. Doğum sonrası bakım almayan kadınların oranının en yüksek olduğu bölge Doğu bölgesidir (yüzde 14). NUTS 1 bölgelerinde doğum sonrası bakım alma İstanbul’da yüzde 98 ile Kuzeydoğu Anadolu’da yüzde 81 aralığında değişmektedir. Ayrıca, doğum sonrası bakım alma ile eğitim ve refah düzeyi arasında pozitif bir ilişki vardır. İlkokulu bitirmemiş veya eğitimsiz kadınların yüzde 85’i, en düşük refah düzeyindeki kadınların ise yüzde 87’si doğum sonrası bakım almıştır. Bu oran en az lise mezunu olan kadınlarda yüzde 96, en yüksek refah düzeyine sahip kadınlarda ise yüzde 98’e çıkmaktadır.

Doğum sonrası ilk bakımın zamanlamasına bakıldığında, Tablo 10.7’deki sonuçlar kadınların yüzde 74’ünün doğumdan sonraki dört saat içinde ilk bakımlarını aldıklarını göstermektedir. Bölgesel farklılıklar dikkate alındığında, doğumdan hemen sonra bakım alma olasılığı Doğu bölgesinde (yüzde 61) en düşük olup NUTS 1 bölgelerinde Ortadoğu Anadolu’da yüzde 55’ten İstanbul’da yüzde 87’ye kadar değişim göstermektedir. Doğumdan sonraki dört saat içinde doğum sonrası bakım alma eğitim ve refah düzeyine paralel olarak önemli ölçüde artış göstermektedir.

Bebeklerin doğumdan itibaren sağlık kontrollerinin yapılması bebek ölümlerinin önlenmesi açısından önemlidir. Türkiye’de, bebeklerin yüzde 95’i sağlık personelinin doğum sonrası bakım almıştır ve son doğumların yüzde 61’inin sağlık kontrolü doğumdan sonraki dört saat içinde yapılmıştır. Tablo 10.8 ve Tablo 10.9’da sunulduğu üzere, bebeklerin sağlık personelinin doğum sonrası bakım almalarında ve ilk bakımın zamanlamasında alt gruplarda gözlenen farklılıklar, annenin doğum sonrası bakımındaki örüntüyle benzerlik göstermektedir.

Tablo 10.6 Anneye doğum sonrası ilk bakımı yapan kişi

Araştırma tarihinden önceki son beş yılda canlı doğumu olan 15-49 yaşlarındaki kadınların, son canlı doğum için doğum sonrasındaki kırk bir gün içinde ilk sağlık kontrolünü yapan kişi ve temel özelliklere göre yüzde dağılımı, Türkiye 2013

Temel özellikler	Annenin ilk sağlık kontrolünü yapan kişi:		Doğum sonrası bakım almamış ¹	Toplam	Kadın sayısı
	Doktor	Hemşire/ebe			
Doğumda anne yaşı					
<20	66.1	28.0	5.9	100.0	148
20-34	69.6	24.2	6.2	100.0	2,188
35-49	75.6	18.6	5.8	100.0	336
Doğum sırası					
1	75.3	19.9	4.8	100.0	793
2-3	71.0	23.3	5.7	100.0	1,468
4-5	57.5	32.4	10.2	100.0	280
6+	56.3	32.5	11.3	100.0	131
Doğumun yapıldığı yer					
Sağlık kuruluşu	71.1	23.9	5.0	100.0	2,618
Diğer	22.7	16.4	60.9	100.0	51
Yerleşim yeri					
Kent	72.8	22.1	5.2	100.0	2,155
Kır	59.2	30.6	10.2	100.0	517
Bölge					
Batı	74.6	21.8	3.6	100.0	1,026
Güney	71.2	25.1	3.7	100.0	370
Orta	77.3	17.8	4.8	100.0	496
Kuzey	71.3	25.2	3.5	100.0	162
Doğu	56.0	30.4	13.7	100.0	618
NUTS 1 Bölgeleri					
İstanbul	78.0	20.0	2.0	100.0	558
Batı Marmara	71.5	23.2	5.3	100.0	81
Ege	71.4	24.8	3.9	100.0	252
Doğu Marmara	70.1	23.4	6.5	100.0	217
Batı Anadolu	79.0	14.0	7.0	100.0	206
Akdeniz	71.2	25.1	3.7	100.0	370
Orta Anadolu	76.6	19.7	3.7	100.0	157
Batı Karadeniz	75.9	21.1	3.0	100.0	132
Doğu Karadeniz	69.7	26.9	3.4	100.0	80
Kuzeydoğu Anadolu	47.8	32.9	19.3	100.0	86
Ortadoğu Anadolu	57.1	29.3	13.7	100.0	152
Güneydoğu Anadolu	57.4	30.2	12.4	100.0	380
Eğitim					
Eğitimi yok/ilk. bitirm.	53.3	32.0	14.7	100.0	448
İlkokul	69.9	24.8	5.3	100.0	956
Ortaokul	72.0	23.7	4.4	100.0	479
Lise ve üzeri	78.8	17.7	3.5	100.0	789
Hanehalkı refah düzeyi					
En düşük	55.2	31.6	13.2	100.0	509
Düşük	65.0	27.8	7.2	100.0	581
Orta	72.8	23.5	3.7	100.0	568
Yüksek	72.6	23.0	4.4	100.0	506
En yüksek	85.6	12.0	2.4	100.0	508
Toplam	70.1	23.7	6.2	100.0	2,672

¹ Doğumdan 41 gün sonra bakım alanları kapsar.

Tablo 10.7 Anneye doğum sonrası yapılan ilk bakımın zamanlaması

Araştırma tarihinden önceki son beş yılda canlı doğumu olan 15-49 yaşlarındaki kadınların, son canlı doğum için doğum sonrası ilk sağlık kontrolünün doğumdan ne kadar zaman sonra yapıldığının temel özelliklere göre yüzde dağılımı ve araştırma tarihinden önceki son beş yılda canlı doğumu olan 15-49 yaşlarındaki kadınların doğumdan sonraki 41 gün içinde doğum sonrası bakım alma yüzdeleri, Türkiye 2013

Temel özellikler	Doğum sonrası ilk sağlık kontrolünün zamanı						Doğum sonrası bakım almamış ¹	Toplam	Doğumdan sonraki 41 gün içinde doğum sonrası bakım alan kadın yüzdesi	Kadın sayısı
	4 saatten az	4-23 saat	1-2 gün	3-6 gün	7-41 gün	Bilmiyor/cevapsız				
Doğumda anne yaşı										
<20	77.4	9.6	3.0	0.0	2.7	1.4	5.9	100.0	92.7	148
20-34	73.9	9.6	4.0	1.4	4.2	0.7	6.2	100.0	93.1	2,188
35-49	72.2	10.9	4.9	0.9	4.9	0.6	5.8	100.0	93.7	336
Doğum sırası										
1	73.0	9.9	5.6	1.3	4.8	0.7	4.8	100.0	94.5	793
2-3	76.1	9.6	3.2	1.1	3.8	0.6	5.7	100.0	93.8	1,468
4-5	69.9	8.7	5.0	1.6	3.4	1.2	10.2	100.0	88.6	280
6+	62.9	12.2	2.4	2.7	6.8	1.8	11.3	100.0	86.9	131
Doğumun yapıldığı yer										
Sağlık kuruluşu	75.2	9.9	4.1	1.2	3.9	0.7	5.0	100.0	94.3	2,618
Diğer	11.2	0.8	2.9	4.4	19.9	0.0	60.9	100.0	39.1	51
Yerleşim yeri										
Kent	75.6	9.4	3.8	1.2	4.1	0.7	5.2	100.0	94.1	2,155
Kır	66.5	11.1	5.4	1.6	4.3	0.9	10.2	100.0	88.9	517
Bölge										
Batı	81.8	8.1	2.5	0.7	3.2	0.2	3.6	100.0	96.2	1,026
Güney	75.3	11.5	4.3	1.0	3.3	0.8	3.7	100.0	95.5	370
Orta	75.6	8.0	6.6	2.2	2.8	0.1	4.8	100.0	95.1	496
Kuzey	66.2	11.3	6.9	1.6	8.4	2.1	3.5	100.0	94.4	162
Doğu	60.5	12.4	3.9	1.5	6.3	1.7	13.7	100.0	84.6	618
NUTS 1 Bölgeleri										
İstanbul	86.5	7.8	1.8	0.4	1.2	0.4	2.0	100.0	97.6	558
Batı Marmara	79.8	5.9	6.0	0.0	3.0	0.0	5.3	100.0	94.7	81
Ege	75.8	13.0	2.7	0.0	4.6	0.0	3.9	100.0	96.1	252
Doğu Marmara	73.7	6.5	3.9	3.2	6.1	0.0	6.5	100.0	93.5	217
Batı Anadolu	74.6	4.9	7.9	2.6	2.7	0.3	7.0	100.0	92.8	206
Akdeniz	75.3	11.5	4.3	1.0	3.3	0.8	3.7	100.0	95.5	370
Orta Anadolu	74.7	10.2	5.8	2.0	3.5	0.0	3.7	100.0	96.3	157
Batı Karadeniz	70.5	6.5	7.7	1.4	9.0	1.9	3.0	100.0	95.2	132
Doğu Karadeniz	72.3	13.2	4.2	2.1	3.7	1.1	3.4	100.0	95.5	80
Kuzeydoğu Anadolu	57.6	9.5	4.7	2.1	6.2	0.5	19.3	100.0	80.2	86
Ortadoğu Anadolu	55.1	17.8	2.8	3.3	5.9	1.4	13.7	100.0	84.9	152
Güneydoğu Anadolu	63.3	10.9	4.1	0.6	6.5	2.1	12.4	100.0	85.5	380
Eğitim										
Eğitimi yok/ilk. bitirmemiş	65.1	9.0	3.9	1.6	3.7	1.9	14.7	100.0	83.4	448
İlkokul	74.1	10.5	4.5	0.9	4.1	0.6	5.3	100.0	94.1	956
Ortaokul	75.9	9.4	4.3	0.8	4.4	0.8	4.4	100.0	94.8	479
Lise ve üzeri	77.3	9.3	3.6	1.8	4.4	0.1	3.5	100.0	96.4	789
Hanehalkı refah düzeyi										
En düşük	64.8	10.5	5.2	1.8	3.3	1.3	13.2	100.0	85.6	509
Düşük	71.3	10.2	4.0	1.5	5.2	0.7	7.2	100.0	92.1	581
Orta	75.2	9.5	5.4	0.7	4.9	0.7	3.7	100.0	95.6	568
Yüksek	78.6	10.5	2.7	0.1	3.1	0.6	4.4	100.0	95.0	506
En yüksek	79.7	7.9	3.1	2.3	4.1	0.4	2.4	100.0	97.1	508
Toplam	73.9	9.7	4.1	1.3	4.2	0.7	6.2	100.0	93.1	2,672

¹ Doğumdan 41 gün sonra bakım alanları kapsar.

Tablo 10.8 Bebeğe doğum sonrası ilk bakımı yapan kişi

Araştırma tarihinden önceki son beş yıldaki son canlı doğumlar için, doğumdan sonra 41 gün içinde bebeğin ilk sağlık kontrollerini yapan kişi ve temel özelliklere göre yüzde dağılımı, Türkiye 2013

Temel özellikler	Bebeğin ilk sağlık kontrolünü yapan kişi			Doğum sonrası bakım almamış ¹	Toplam	Doğum sayısı
	Doktor	Hemşire/ebe	Cevapsız			
Doğumda anne yaşı						
<20	75.5	15.7	0.0	8.8	100.0	148
20-34	82.2	12.4	0.2	5.2	100.0	2,188
35-49	84.5	10.4	0.2	4.9	100.0	336
Doğum sırası						
1	87.3	9.6	0.3	2.7	100.0	793
2-3	82.2	12.2	0.2	5.5	100.0	1,468
4-5	75.3	16.9	0.0	7.8	100.0	280
6+	64.4	21.5	0.0	14.1	100.0	131
Doğumun yapıldığı yer						
Sağlık kuruluşu	82.9	12.1	0.2	4.8	100.0	2,618
Diğer	44.3	26.9	0.0	28.8	100.0	51
Yerleşim yeri						
Kent	84.2	11.6	0.2	4.0	100.0	2,155
Kır	73.3	15.5	0.1	11.1	100.0	517
Bölge						
Batı	88.5	9.9	0.3	1.4	100.0	1,026
Güney	83.9	12.0	0.0	4.2	100.0	370
Orta	86.9	9.1	0.0	4.1	100.0	496
Kuzey	80.8	15.0	0.0	4.1	100.0	162
Doğu	67.0	18.6	0.4	14.1	100.0	618
NUTS 1 Bölgeleri						
İstanbul	90.2	8.6	0.5	0.8	100.0	558
Batı Marmara	86.7	11.5	0.0	1.8	100.0	81
Ege	82.3	12.3	0.0	5.4	100.0	252
Doğu Marmara	89.0	10.6	0.0	0.4	100.0	217
Batı Anadolu	94.3	5.2	0.0	0.5	100.0	206
Akdeniz	83.9	12.0	0.0	4.2	100.0	370
Orta Anadolu	81.1	13.4	0.0	5.6	100.0	157
Batı Karadeniz	82.9	12.0	0.0	5.1	100.0	132
Doğu Karadeniz	79.3	15.8	0.0	4.9	100.0	80
Kuzeydoğu Anadolu	60.9	22.7	0.0	16.3	100.0	86
Ortadoğu Anadolu	72.3	12.9	0.0	14.8	100.0	152
Güneydoğu Anadolu	66.2	19.9	0.6	13.3	100.0	380
Eğitim						
Eğitimi yok/ilk. bitirm.	64.6	20.7	0.2	14.5	100.0	448
İlkokul	80.9	13.8	0.1	5.2	100.0	956
Ortaokul	83.2	12.5	0.0	4.3	100.0	479
Lise ve üzeri	92.8	5.9	0.3	1.0	100.0	789
Hanehalkı refah düzeyi						
En düşük	66.1	19.7	0.2	13.9	100.0	509
Düşük	78.2	15.5	0.0	6.3	100.0	581
Orta	82.8	12.4	0.2	4.6	100.0	568
Yüksek	91.0	6.9	0.5	1.6	100.0	506
En yüksek	92.9	6.9	0.0	0.2	100.0	508
Toplam	82.1	12.4	0.2	5.4	100.0	2,672

¹ Doğumdan 41 gün sonra bakım alan bebekleri kapsar.

Tablo 10.9 Bebeğe doğum sonrası yapılan ilk bakımın zamanlaması

Temel özelliklere göre, araştırma tarihinden önceki son beş yıldaki son canlı doğumlar için bebeğin doğum sonrası ilk sağlık kontrolünün doğumdan ne kadar zaman sonra yapıldığının yüzde dağılımı ve doğumdan sonra 41 gün içinde doğum sonrası bakım alma yüzdeleri, Türkiye 2013

Temel özellikler	Doğum sonrası ilk sağlık kontrolünün zamanı							Doğum sonrası bakım almamış ¹	Toplam	Doğumdan sonraki 41 gün içinde doğum sonrası bakım alma yüzdesi		Doğum sayısı
	1 saatten az	1-3 saat	4-23 saat	1-2 gün	3-6 gün	7-41 gün	Bilmiyor/cevapsız					
Doğumda anne yaşı												
<20	36.1	20.1	6.7	5.8	3.2	18.8	0.4	8.8	100.0	90.8		148
20-34	40.7	20.5	4.4	6.1	7.1	15.4	0.7	5.2	100.0	93.9		2,188
35-49	44.5	15.8	4.9	6.3	6.4	16.0	1.3	4.9	100.0	93.6		336
Doğum sırası												
1	44.7	20.4	3.8	7.3	7.0	13.5	0.6	2.7	100.0	96.3		793
2-3	41.1	19.8	4.7	5.9	6.4	15.8	0.7	5.5	100.0	93.6		1,468
4-5	33.4	21.8	5.2	5.0	8.2	17.4	1.2	7.8	100.0	91.0		280
6+	32.2	14.1	6.8	3.3	6.2	22.5	0.7	14.1	100.0	85.2		131
Doğumun yapıldığı yer												
Sağlık kuruluşu	41.7	20.2	4.6	6.2	6.7	15.0	0.8	4.8	100.0	94.3		2,618
Diğer	3.5	3.8	4.0	4.0	9.7	46.3	0.0	28.8	100.0	71.2		51
Yerleşim yeri												
Kent	44.4	19.2	4.4	6.1	6.8	14.6	0.5	4.0	100.0	95.4		2,155
Kır	26.2	22.9	5.1	6.3	6.7	19.8	1.8	11.1	100.0	86.9		517
Bölge												
Batı	64.1	15.9	3.7	3.6	2.8	7.6	0.8	1.4	100.0	97.6		1,026
Güney	24.9	25.1	3.4	8.6	11.7	21.8	0.4	4.2	100.0	95.4		370
Orta	31.5	25.5	4.3	8.2	11.3	15.0	0.1	4.1	100.0	95.8		496
Kuzey	35.0	20.3	9.1	8.5	6.3	13.8	2.9	4.1	100.0	92.9		162
Doğu	21.1	18.8	5.7	6.5	6.9	26.2	0.8	14.1	100.0	84.9		618
NUTS 1 Bölgeleri												
İstanbul	80.0	8.8	3.7	2.0	1.6	2.6	0.6	0.8	100.0	98.1		558
Batı Marmara	36.7	23.7	1.5	8.7	6.1	20.7	0.9	1.8	100.0	97.3		81
Ege	54.7	13.4	6.8	5.8	3.4	9.2	1.3	5.4	100.0	93.3		252
Doğu Marmara	37.8	33.0	4.5	3.3	4.6	15.9	0.4	0.4	100.0	99.2		217
Batı Anadolu	28.9	29.5	3.5	9.1	16.5	12.1	0.0	0.5	100.0	99.5		206
Akdeniz	24.9	25.1	3.4	8.6	11.7	21.8	0.4	4.2	100.0	95.4		370
Orta Anadolu	21.9	24.9	2.2	9.6	11.8	23.6	0.4	5.6	100.0	94.0		157
Batı Karadeniz	41.4	25.9	5.1	8.0	3.1	8.9	2.5	5.1	100.0	92.4		132
Doğu Karadeniz	32.4	19.2	10.1	8.5	7.8	15.4	1.8	4.9	100.0	93.3		80
Kuzeydoğu Anadolu	12.1	21.0	2.3	4.7	7.1	35.5	1.0	16.3	100.0	82.7		86
Ortadoğu Anadolu	12.3	29.6	9.7	6.8	4.9	20.5	1.3	14.8	100.0	83.9		152
Güneydoğu Anadolu	26.6	14.0	4.8	6.8	7.7	26.5	0.5	13.3	100.0	85.8		380
Eğitim												
Eğitimi yok/ilk. bitirm.	28.6	17.0	6.1	4.9	7.0	21.0	1.1	14.5	100.0	84.3		448
İlkokul	40.5	20.6	4.7	5.8	6.5	15.6	1.1	5.2	100.0	93.6		956
Ortaokul	39.8	20.6	5.4	7.1	6.4	15.7	0.7	4.3	100.0	94.9		479
Lise ve üzeri	49.0	20.4	3.0	6.6	7.3	12.6	0.1	1.0	100.0	98.5		789
Hanehalkı refah düzeyi												
En düşük	24.9	19.9	6.3	5.7	7.3	20.6	1.4	13.9	100.0	84.5		509
Düşük	31.7	22.2	4.7	7.5	7.8	18.8	1.0	6.3	100.0	92.7		581
Orta	43.2	20.7	4.2	5.8	6.3	14.1	1.1	4.6	100.0	94.1		568
Yüksek	48.9	19.7	4.2	5.8	6.0	13.5	0.2	1.6	100.0	97.6		506
En yüksek	56.9	16.6	3.4	5.6	6.4	11.0	0.0	0.2	100.0	99.8		508
Toplam	40.9	19.9	4.6	6.1	6.8	15.6	0.7	5.4	100.0	93.7		2,672

¹ Doğumdan 41 gün sonra bakım alan bebekleri kapsar.

Ahmet Sinan Türkyılmaz, Tuğba Adalı ve Pelin Çağatay Seçkiner

Bu bölümde yeni doğmuş çocukların emzirilmesi, 3 yaş altı çocukların beslenme pratikleri; antropometrik ölçümlere (boy ve ağırlık ölçümü) göre 15-49 yaşlarındaki kadınların ve 5 yaş altı çocukların beslenme durumu, doğum ağırlığı ve doğumdaki büyüklük ile 3 yaş altı çocukların aşılama durumu üzerinde durulmaktadır.

Beslenme, çocuklarda büyüme, sağlık ve gelişim için, yetişkinler için ise üretkenlik, ve hastalıklara karşı dayanıklılık bakımından önemlidir; ayrıca anne sağlığı açısından özel bir önem taşımaktadır. TNSA-2013'te emzirme süresi ve sıklığı, verilen ek gıdaların çeşidi ve biberon kullanımı gibi yenidoğan beslenmesi ile ilgili çeşitli konularda bilgi toplanmıştır. Beş yaş altındaki çocukların ve 15-49 yaşlarındaki kadınların beslenme durumlarını daha iyi değerlendirmek amacıyla antropometrik (boy ve kilo) ölçümler de elde edilmiştir.

Antropometrik ölçümler, küçük çocukların hastalık ve ölüm riskini etkileyen beslenme durumu ile doğrudan ilgilidir. Beslenme durumu küçük çocukların hastalık ve ölüm riskini etkilemektedir. Çocuğun ek gıda ve sıvı almaya başladığı yaş kadar emzirme süresi ve yoğunluğu da çok önemlidir. Çocukların tükettiği yiyecekler Türkiye'de küçük çocuklar tarafından alınan besinlerin çeşitliliğini göstermektedir.

Önceki araştırmalarda sadece araştırmadan önceki beş yılda doğum yapmış kadınların beslenme durumu sunulurken, bu bölümde tüm kadınların beslenme durumu değerlendirilmiştir. TNSA-2013'te evlilik durumuna bakılmaksızın 15-49 yaş arasındaki tüm kadınlarla görüşüldüğü için, bu yaş grubundaki kadınlar için ülke düzeyinde temsiliyeti olan antropometrik ölçümler elde etme fırsatı ortaya çıkmıştır. Daha önceki TNSA araştırmalarıyla karşılaştırmayı sağlayacak tablolar ise EK E, Tablo E.10'da verilmiştir.

11.1 Emzirmeye Başlama

Yenidoğanların emzirilmesi sağlıklı büyüme katkıda bulunan en önemli unsurlardan biridir. Anne sütü, bebeklerin yaşamlarındaki ilk 4-6 ayda gereksinimleri olan tüm besinleri içerir. Ayrıca, anne sütü temiz ve güvenlidir, her zaman aynı ısıdadır ve anne ile çocuk arasında yakın bir bağ oluşmasını sağlamaktadır. Bunlara ek olarak, anne sütü annenin antikorları aracılığı ile bebeklerin hastalıklara karşı bağışıklık kazanmalarını sağlamakta, beslenme yetersizliklerinin yaygınlığını azaltmakta ve gıda kaynaklı enfeksiyonları önlemektedir.

Tablo 11.1 araştırma tarihinden önceki beş yıl içinde doğmuş çocukların temel özelliklere göre emzirme durumlarını ve ilk emzirmeye başlama zamanlarını göstermektedir. Emzirme Türkiye'de oldukça yaygındır, temel özelliklere göre çok küçük farklılıklar gösterse de tüm çocukların yüzde 96'sı bir süre emzirilmiştir.

Tablo 11.1 Emzirmeye başlama

Temel özelliklere göre araştırmadan önceki son beş yılda doğan çocuklar arasında, bir süre emzirilenlerin yüzdesi, doğumdan sonraki ilk bir saat içinde ve ilk bir gün içinde emzirmeye başlama durumu ve araştırmadan önceki son beş yılda doğan ve emzirilmiş çocuklar arasında anne sütünden önce başka gıda alanların yüzdesi, Türkiye 2013

Temel özellikler	Araştırmadan önceki son beş yılda doğan çocuklar				Araştırmadan önceki son beş yılda doğan ve emzirilmiş çocuklar	
	Bir süre emzirilenlerin yüzdesi	Doğumdan sonraki ilk 1 saat içinde emzirilenlerin yüzdesi	Doğumdan sonraki ilk 1 gün içinde emzirilenlerin yüzdesi ¹	Çocuk sayısı	Anne sütünden önce başka gıda alanların yüzdesi ²	Bir süre emzirilen çocuk sayısı
Cinsiyet						
Erkek	96.7	50.1	70.1	1,757	26.5	1,700
Kadın	95.9	49.7	70.4	1,569	24.8	1,505
Doğumda yardım						
Sağlık personeli ³	96.7	50.5	70.9	3,239	25.7	3,133
Ara ebesi	(100.0)	(27.2)	(55.7)	19	(20.0)	19
Diğer	97.3	37.7	49.1	44	28.8	43
Doğumun yapıldığı yer						
Sağlık merkezi	96.6	50.5	70.9	3,234	25.8	3,125
Evde	98.4	35.3	55.2	76	23.3	75
Yerleşim yeri						
Kent	96.6	51.5	72.2	2,621	26.5	2,532
Kır	95.5	44.1	62.9	705	22.5	673
Bölge						
Batı	96.9	52.9	75.7	1,204	27.1	1,166
Güney	97.2	53.3	69.6	469	24.8	456
Orta	96.6	56.6	71.4	585	25.2	565
Kuzey	96.9	51.3	73.1	195	27.3	189
Doğu	94.9	39.3	61.6	873	24.2	829
NUTS 1 Bölgeleri						
İstanbul	96.7	52.2	77.9	655	26.1	633
Batı Marmara	97.6	57.2	74.8	93	27.8	91
Ege	95.8	52.5	73.9	284	26.9	272
Doğu Marmara	97.5	52.3	68.9	275	30.8	268
Batı Anadolu	97.8	60.8	74.3	237	23.5	232
Akdeniz	97.2	53.3	69.6	469	24.8	456
Orta Anadolu	98.1	53.9	71.2	186	23.5	182
Batı Karadeniz	93.7	54.7	71.0	157	30.3	147
Doğu Karadeniz	97.8	50.7	74.5	97	22.9	95
Kuzeydoğu Anadolu	95.8	42.1	64.3	119	22.5	114
Ortadoğu Anadolu	96.9	37.1	64.7	210	23.6	203
Güneydoğu Anadolu	94.0	39.6	59.8	545	24.8	512
Eğitim						
Eğitimi yok/ilkokulu bitirmemiş	95.1	39.8	59.7	647	19.7	615
İlkokul	96.8	50.8	74.6	1,150	24.2	1,113
Ortaokul	95.7	53.2	68.9	606	26.5	580
Lise ve üzeri	97.2	53.8	73.0	923	31.3	897
Hanehalkı refah düzeyi						
En düşük	95.7	40.8	60.3	723	20.1	693
Düşük	95.3	47.9	68.4	750	23.0	715
Orta	97.0	53.8	74.5	680	26.2	660
Yüksek	97.4	55.7	77.0	578	26.9	562
En yüksek	96.6	53.6	73.2	596	34.1	576
Toplam	96.4	49.9	70.2	3,326	25.7	3,205

Not: Tablo görüşme tarihinde yaşayıp yaşamadığına bakılmaksızın araştırma tarihinden önceki beş yıl içinde doğan tüm çocukları kapsamaktadır.

¹ Doğumdan sonraki ilk bir saat içinde emzirmeye başlanan çocukları da kapsar.

² Anne sütünü vermeye düzenli olarak başlamadan önce doğumdan sonraki ilk üç gün içinde anne sütü dışında başka bir gıda verilen çocuklar

³ Doktor veya hemşire/ebe

Parantez içerisinde gösterilen bulgular 25-49 arasında ağırlıksız gözlem sayısına dayanmaktadır.

Emzirmeye erken başlanması hem anne, hem de bebek için yararlıdır. Emzirmek anne rahminin doğumdan sonra kasılmasını sağlayan oksitosin hormonunun yapımını uyararak rahmin kısa sürede normal ölçüsüne ve fonksiyonuna ulaşmasını sağlar. Kolostrum denilen ilk anne sütü çok yoğun şekilde antikor içerdiği için yenidoğanı enfeksiyonlardan korur. TNSA-2013'ten elde edilen bilgi, çocukların yüzde 50'sinin doğumdan sonraki ilk bir saat içinde emzirmeye başlandığını göstermektedir.

Doğumdan sonraki ilk bir saatte emzirilme hastanede veya sağlık personeli yardımı ile doğan çocuklar arasında daha yaygındır. Bu durum çocuğun cinsiyetine göre farklılık göstermemektedir. Emzirmeye erken başlama kırsal alanlarda kentsel alanlara kıyasla daha az görülmektedir (sırasıyla yüzde 44 ve yüzde 52). Bölgeye göre bakıldığında, emzirmeye erken başlama oranları Doğu'da yüzde 39'dan Orta bölgede yüzde 57'ye kadar değişen bir aralıktadır. Çocukların doğumdan sonraki ilk bir saat içinde emzirilme oranı Batı Anadolu'da yüzde 61 ile en yüksektir. Erken emzirilme ile eğitim ve refah düzeyi arasında pozitif bir ilişki bulunmaktadır. Hiç eğitimi olmayan veya ilkokulu tamamlamamış annelerin doğurdukları çocukların yüzde 40'ı, en az lise eğitimi gören annelerin doğurdukları çocukların ise yüzde 54'ü doğumdan sonraki ilk bir saat içinde emzirilmiştir. Benzer şekilde, doğumdan sonraki ilk bir saat içinde emzirilme oranı hanehalkı refah düzeyi en düşük olan çocuklarda yüzde 41 iken refah düzeyi en yüksek olan çocuklar arasında yüzde 54'tür.

Doğumdan sonraki ilk bir gün içinde emzirmeye başlanan çocukların oranı, ilk saatte emzirmeye başlayanlara kıyasla alt gruplarda daha az farklılaşmaktadır. Buna rağmen bu oran özellikle kırsal bölgelerde, Doğu bölgesinde ve Güneydoğu Anadolu bölgesinde daha az yaygındır. İlkokul düzeyinden daha az eğitimi olan anneler ile diğer eğitim gruplarındaki annelerin çocuklarını doğumdan sonraki ilk bir gün içinde emzirme yüzdeleri arasında 10 puan civarında bir farklılık gözlemlenmektedir. En düşük refah seviyesindeki çocukların yüzde 60'ı doğumdan sonraki ilk bir gün içinde emzirilirken, en yüksek refah seviyesindeki çocukların yüzde 73'ü bu süre içinde emzirilmektedir.

Emzirme öncesi beslenme, anne sütü verilmeye başlanmadan önce başka sıvıların verilmesi anlamına gelmektedir. Tablo 11.1, çocukların yüzde 26'sının anne sütünden önce başka gıdalarla beslendiğini göstermektedir. Anne sütünden önce başka gıda alma oranı annelerin eğitim düzeyi ve hanehalkı refahı dışındaki temel özelliklere göre fazla farklılık göstermemektedir. En yüksek hanehalkı refah düzeyindeki çocuklar arasında anne sütünden önce başka gıda alma oranı en üst düzeydeyken (yüzde 34), en düşük hanehalkı refah düzeyindeki çocuklarda ise en azdır (yüzde 20).

11.2 Çocuğun Yaşına Göre Emzirilme Durumu

UNICEF ve Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) tavsiyelerine göre çocuklar yaşamlarının ilk 6 ayında sadece anne sütü ile beslenmeli; katı ve lapa ek gıdalar 6 aydan sonra verilmelidir. Bu gıdalara ek olarak, emzirmeye iki yaşına kadar devam edilmesi önerilmektedir. Biberon kullanımı ise herhangi bir yaş grubu için önerilmemektedir.

Üç yaş altı, yaşayan en küçük çocukların emzirilme durumları ve araştırma sırasındaki yaşlarına göre yüzde dağılımı Tablo 11.2'de gösterilmektedir. Çocukların emzirilme durumu, annelerden alınan, görüşmeden önceki 24 saat içindeki beslenme pratiklerine ilişkin bilgiye

dayanmaktadır. "Sadece anne sütü" bu zaman içinde sadece ve sadece anne sütü alan çocukları tanımlamaktadır (*exclusively breastfed*). "Sadece anne sütü ve anne sütü ile su" ise sadece anne sütüyle beslenen ve anne sütünün yanında sadece su verilen bebekleri kapsamaktadır (*fully breastfed*). Tablo 11.2 aynı zamanda araştırma tarihinden önceki gün veya gecede biberon ile beslenen çocukların yüzdesini de göstermektedir. Tablo 11.2, katı ve sıvı ek gıdaya başlama zamanını değerlendirmeye olanak vermektedir. Bebeklere erken yaşta ek gıdaların verilmeye başlanması bebek hastalıklarına ve ölümlerine yol açan nedenlerden biri olan sindirim sistemi enfeksiyonları riskini arttırması açısından oldukça önemlidir.

Tablo 11.2 Yaşa göre emzirme durumu

Anne ile beraber yaşayan üç yaşın altındaki çocuklardan en küçüğünün ay olarak yaşına ve emzirme durumuna göre yüzde dağılımı ile üç yaşın altındaki çocuklarda biberon kullananların yüzdesi, Türkiye 2013

Çocuğun ay cinsinden yaşı	Emzirme durumu							Üç yaşın altında olup annesi	Biberon kullananların yüzdesi	Üç yaşın altındaki tüm çocukların sayısı	
	Emzirilmeyen	Sadece anne sütü	Anne sütü ve su	Anne sütü ve diğer sıvılar ¹	Anne sütü ve ek gıdalar	Anne sütü ve ek gıdalar	Anne sütü alanların yüzdesi				
0-1	7.3	57.9	9.5	0.0	25.3	0.0	100.0	92.7	67	31.4	66
2-3	6.0	35.4	26.6	1.0	29.5	1.5	100.0	94.0	116	36.6	116
4-5	10.6	9.5	26.1	0.6	23.9	29.3	100.0	89.4	120	47.3	118
6-7	17.2	4.7	9.7	1.2	10.1	57.1	100.0	82.8	124	61.3	125
8-9	27.9	0.0	3.4	0.0	2.0	66.7	100.0	72.1	122	64.4	125
10-11	33.0	0.0	1.1	2.6	0.5	62.8	100.0	67.0	88	54.5	88
12-15	31.8	0.2	0.0	0.0	2.8	65.1	100.0	68.2	205	59.5	209
16-19	52.5	0.6	0.2	1.1	0.5	45.1	100.0	47.5	242	60.0	249
20-23	66.1	0.0	0.8	0.0	0.0	33.1	100.0	33.9	177	53.4	209
24-27	85.9	0.0	0.0	0.0	0.0	14.1	100.0	14.1	198	51.9	221
28-31	92.2	0.0	0.0	0.0	0.3	7.5	100.0	7.8	169	45.1	208
32-35	97.7	0.0	0.4	0.0	0.0	1.9	100.0	2.3	160	45.3	196
0-5	8.1	30.1	22.6	0.6	26.3	12.2	100.0	91.9	302	39.7	300
6-9	22.5	2.4	6.6	0.6	6.1	61.9	100.0	77.5	246	62.8	250

Not: Emzirme durumu son "24 saat"e aittir (dün gündüz ve gece). Sadece anne sütü ve su alan çocuklar başka bir ek gıda almamaktadırlar. Emzirilmeyen, sadece anne sütü, anne sütü ve su, anne sütü ve diğer sıvılar, anne sütü ve diğer süt, anne sütü ve ek gıda (katı ve yarı katı gıdalar) kategorileri birbirlerinden tamamen farklıdır ve toplamları 100'e eşittir. Bu nedenle anne sütü ve süt dışındaki diğer sıvıları alan ve başka süt ve başka ek gıda almayan çocuklar normal su içseler bile içinde süt dışındaki sıvılar kategorisinde değerlendirilmiştir. Anne sütü ile birlikte ek gıda alan çocukların tümü ek gıda kategorisinde değerlendirilmiştir.

¹ Süt dışındaki sıvılar meyve suyu, çorba suyu veya diğer sıvıları kapsamaktadır.

Tablo 11.2'de verilen TNSA-2013 sonuçları bebeklerin yüzde 58'inin yaşamın ilk iki ayında sadece anne sütü ile beslendiğini göstermektedir. Bu yüzde çocuğun yaşıyla birlikte hızla azalmakta, 4-5 aylık bebeklerde yüzde 10'a kadar gerilemektedir. Tablo aynı zamanda 2 aylıktan küçük çocukların yüzde 10'unun anne sütü ile beraber su, içinde su olan sıvılar ve meyve suyu aldıklarını göstermektedir (*predominantly breastfed*). İki aydan daha küçük çocukların dörtte biri anne sütü dışındaki süt ile beslenmiştir. Tabloya göre altıncı aydan on altıncı aya kadar bebeklerin yarısından fazlasına hem anne sütü hem de ek gıda verilmiştir. On altıncı aydan sonra bu yüzde düşmeye başlamakta ve 24-27 aylık çocuklarda yüzde 14'e düşmektedir.

Biberon kullanımı sindirim sistemi enfeksiyonları riskini arttırdığından çok küçük çocuklar için önerilmemektedir. Tablo 11.2 altı aydan küçük çocuklar arasında biberon kullanımının yüzde 40 olduğunu göstermektedir. Bu düzey 8-9 aylık çocuklarda en yüksek değere ulaşarak yüzde 64'e çıkmaktadır.

11.3 Emzirme Süresi ve Sıklığı

Tablo 11.3 temel özelliklere göre ortanca emzirme sürelerini göstermektedir. TNSA-2013'ten önceki üç yıl içinde doğan tüm çocuklar için ortanca emzirme süresi 16.7 aydır. Erkek çocuklar (18.0 ay) kız çocuklara (16.3 ay) göre daha uzun süre emzirilmektedir. Kırsal alanlardaki ortanca emzirme süresi de (17.9 ay) kentsel alanlardakinden daha uzundur (16.4 ay).

Sadece anne sütü alan bebeklerde ortanca emzirilme süresi çok kısa olup, lise veya daha üzeri eğitim alan kadınlar dışındaki tüm alt gruplar için iki aydan azdır. Anne sütünün yanı sıra su ve diğer su bazlı sıvılar ve meyve sularını alan bebeklerin ortanca süresi 2.9 aydır. Batı bölgesinde yaşayan çocuklar, daha yüksek eğitilmiş annelerin çocukları ve daha yüksek hanehalkı refah seviyesindeki çocuklar daha uzun emzirilme sürelerine (anne sütünün yanı sıra su ve diğer su bazlı sıvılar ve meyve suları) sahiptirler.

11.4 Ek Gıda Çeşitleri

Tablo 11.4 emzirilen ve emzirilmeyen çocukların çeşitli ek gıdaları alma yüzdelerini göstermektedir. Altı aydan küçük ve emzirilen çocuklar için yüzde 28 ile hazır mama en çok verilen ek gıdadır. İlk bir yılda hiç emzirilmeyen çocuklar için ise gözlem sayısı az olmasına rağmen, bu grup için de hazır mamanın, bebek büyüdükçe verilen diğer süt çeşitleriyle birlikte, yaşamın ilk aylarında oldukça yoğun bir biçimde kullanıldığı görülmektedir.

0-1 aylık emzirilen bebeklerin yüzde 23'ü hazır mama ile beslenirken, bu oran 4-9 aylık bebeklerde yüzde 30'un üstüne çıkmaktadır. Hazır mama alınma oranı dokuzuncu aydan sonra hızla düşmektedir. 6-9 aylık bebekler için en çok peynir, yoğurt ve diğer süt ürünleri verilmektedir (yüzde 57). Toplamda emzirilen ve emzirilmeyen 3 yaş altı çocuklara en çok verilen gıda tahıl ürünleridir.

Özet olarak, emzirme Türkiye'de yaygın olmasına rağmen, çocuklarda sadece anne sütü ile beslenme TNSA-2008'de yüzde 42 iken, TNSA 2013'te yüzde 30'a düşmüştür; dolayısıyla sadece anne sütüyle beslenme önerildiği gibi yaygın olarak uygulanmamaktadır. Buna rağmen, doğumdan sonraki ilk saatte ve ilk günde emzirme TNSA-2013'te (sırasıyla yüzde 50 ve yüzde 70) TNSA-2008'dekinden (sırasıyla yüzde 39 ve yüzde 73) daha yaygındır. Bebek maması ve diğer sıvılara erken başlama pratiklerine sıkça rastlanmıştır ve biberon ile besleme de yaygın bir biçimde tercih edilmektedir. TNSA-2013'te bebeklerin yüzde 12'si altıncı aydan önce ek gıda alırken, bu oran TNSA-2008'de yüzde 8'dir. Emzirmenin yaygınlaştırılması konusunda uygulanacak politikalar gelecekte de sürdürülmelidir.

Tablo 11.3 Ortanca emzirme süresi

Temel özelliklere göre üç yaşın altındaki çocuklarda emzirilme, sadece anne sütü, anne sütü, su ve diğer su bazlı sıvı ve meyve suları alan çocukların ortanca emzirilme süreleri, Türkiye 2013

Temel özellikler	Araştırmadan önceki son üç yılda doğan çocuklar için ortanca emzirme süresi ¹			Çocuk sayısı
	Emzirilen	Sadece anne sütü	Anne sütü, su ve su içerikli sıvılar ²	
Cinsiyet				
Erkek	18.0	1.3	2.8	1,024
Kadın	16.3	1.1	2.9	938
Yerleşim yeri				
Kent	16.4	1.4	3.0	1,549
Kır	17.9	(0.7)	2.4	413
Bölge				
Batı	17.0	1.9	3.4	702
Güney	(13.5)	(1.3)	(2.7)	268
Orta	18.6	1.5	3.4	348
Kuzey	(18.9)	*	*	114
Doğu	16.4	(0.7)	2.0	529
Eğitim				
Eğitimi yok/ilk. bitirmemiş	17.6	1.4	2.3	365
İlkokul	17.4	*	2.3	647
Ortaokul	15.1	*	2.7	406
Lise ve üzeri	16.6	2.1	3.5	543
Hanehalkı refah düzeyi				
En düşük	17.9	*	2.2	421
Düşük	16.5	1.2	3.0	450
Orta	15.4	1.4	2.0	416
Yüksek	19.0	*	4.6	325
En yüksek	(15.6)	2.0	3.3	351
Toplam	16.7	1.2	2.9	1,962
Ortalama	16.5	2.7	4.2	-

Not: Ortanca ve ortalama süreleri, doğumların ay cinsinden araştırma tarihindeki dağılımlarına dayanmaktadır. Yaşayan ve ölen çocukları da kapsamaktadır.

¹ Annesiyle birlikte yaşamayan çocuklar halen emzirilmeyen çocuklar olarak ele alınmıştır.

² Sadece anne sütüne ek olarak, anne sütü ile beraber su ve/veya süt dışındaki sıvılar.

Tablo 11.4 Görüşme tarihinden önceki gün veya gece çocuklara verilen gıda çeşitleri

Üç yaşın altındaki son çocuğun emzirme durumuna, yaşına ve görüşme tarihinden önceki gün veya gece aldıkları belirli gıdalara göre yüzdesi Türkiye 2013

Çocuğun ay cinsinden yaşı	Sıvılar			Kati ve yarı kati gıdalar						Peynir, yoğurt, diğer süt ürünleri	Herhangi bir kati ve yarı kati gıda	Çocuk sayısı
	Hazır mama	Diğer süt ¹	Diğer sıvı ²	Tahıl ürünleri ³	Diğer sebze/meyve	Baklagil	Et, balık, tavuk	Yumurta				
EMZİRİLEN ÇOCUKLAR												
0-1	22.5	5.8	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	62	
2-3	25.8	7.2	2.7	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	1.0	1.6	109	
4-5	32.2	16.9	18.3	15.7	12.4	1.1	2.3	6.5	23.7	32.8	107	
6-7	31.3	26.1	45.3	43.1	40.4	2.1	4.7	20.4	47.2	69.0	102	
8-9	32.4	29.9	73.5	77.9	64.0	24.7	23.6	45.7	68.9	92.5	88	
10-11	22.3	23.0	69.2	76.1	72.6	9.3	23.8	40.4	79.8	93.6	59	
12-15	18.4	35.6	83.1	88.6	74.4	29.1	54.9	59.2	78.6	95.5	140	
16-19	9.7	54.0	81.9	93.8	81.2	26.6	41.0	43.1	69.9	95.1	115	
20-23	6.6	40.9	75.7	96.7	77.9	26.6	59.1	60.9	62.1	97.7	60	
24-35	0.6	55.9	77.6	97.3	79.7	35.1	50.0	53.7	75.0	97.3	45	
0-5	27.5	10.6	8.1	6.1	4.8	0.4	0.9	2.5	9.5	13.3	278	
6-9	31.8	27.9	58.3	59.2	51.3	12.6	13.4	32.1	57.3	79.8	190	
Toplam	21.6	29.0	52.4	57.3	48.9	15.1	25.2	32.1	50.0	66.4	886	
EMZİRİLMEYEN ÇOCUKLAR												
0-1	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	5	
2-3	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	7	
4-5	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	13	
6-7	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	21	
8-9	(89.1)	(44.4)	(87.3)	(73.0)	(65.5)	(32.3)	(45.7)	(43.7)	(76.2)	(93.5)	34	
10-11	(73.7)	(46.7)	(90.7)	(85.0)	(73.9)	(22.5)	(30.2)	(37.4)	(71.5)	(89.6)	29	
12-15	48.4	68.5	84.1	92.3	68.6	25.6	41.4	62.6	65.8	96.2	65	
16-19	21.4	73.3	84.5	91.0	76.1	30.8	56.4	63.4	78.7	95.2	127	
20-23	10.2	69.6	92.1	94.2	83.9	41.1	56.1	67.1	72.5	98.1	117	
24-35	3.9	68.5	88.3	98.5	87.3	37.3	61.2	66.4	77.6	99.7	482	
0-5	(72.7)	(18.1)	(2.5)	(0.9)	(3.4)	(0.0)	(0.0)	(0.0)	(12.6)	(13.5)	24	
6-9	91.5	45.9	71.9	58.7	57.0	26.8	30.8	40.3	65.4	84.3	55	
Toplam	19.9	65.8	84.7	90.9	79.3	33.9	53.9	61.5	73.5	95.0	900	

Not: Emzirme durumu ve diğer gıdaları alma son "24 saat"i (dün gündüz ve gece) kapsamaktadır.

¹ Diğer süt, taze, kutulanmış inek ve diğer hayvanların sütünü içermektedir.

² İçme suyunu içermemektedir.

³ Ekmek ve tahılı içermektedir.

Yıldız işareti 25'ten daha az ağırlıksız gözlem sayısına dayanan bulgulardır. Parantez içinde gösterilen bulgular 25 ile 49 arasında ağırlıksız gözlem sayısına dayanmaktadır.

11.5 Çocukların Beslenme Durumu

TNSA araştırmalarının en önemli katkılarından biri TNSA-1993'ten bugüne beş yaş altındaki tüm çocukların antropometrik verilerinin toplanmasıdır. TNSA-2013'te Türkiye'deki çocukların beslenme durumunu incelemek için görüşülen annelerin 5 yaş altındaki tüm çocukları için hem boy hem de ağırlık ölçümleri yapılmıştır. Bu bilgilerin ışığında çocukların beslenme durumlarını açıklamak için standart göstergeler hesaplanmıştır: yaşa-göre-boy, boya-

göre-ağırlık ve yaşa-göre ağırlık. Bu göstergeler çocuklarda hem yetersiz beslenmeyi hem de fazla kiloluluk/şişmanlığı incelemek için kullanılmıştır.

Bütün büyük nüfuslarda, boy ve ağırlık ölçülerinde doğal bir çeşitlilik vardır. Bu farklılaşma normal dağılıma yakınsamaktadır. Antropometrik verinin incelenmesi için yapılan standart uygulama normal dağılımın özelliklerini kullanıp referans bir nüfusla karşılaştırma yapmaktır. Referans grup bir karşılaştırma noktası olup, toplumdaki değişik grupların antropometrik göstergeleri arasındaki farkları ve zaman içinde beslenme durumunda meydana gelebilecek değişiklikleri inceleme kolaylığı sağlamaktadır. TNSA-1993, TNSA-1998, TNSA-2003 ve TNSA-2008 araştırmaları kapsamındaki çocukların beslenme durumları Amerika Birleşik Devletleri Sağlık İstatistikleri Merkezi (1997 U.S. National Centers for Health Statistics-NCHS) tarafından geliştirilen ve Amerika Birleşik Devletleri Hastalık Kontrol Merkezi (U.S. Centers for Disease Control-CDC) ile Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) tarafından da onaylanan uluslararası referans grubu ile karşılaştırılmıştır.

En yeni uluslararası referans 2006 DSÖ Çocuk Büyüme Standartları olup, ilk kez TNSA-2008'de kullanılmıştır; sonuçlar ise araştırmanın Ek E bölümünde bir tablo halinde sunulmuştur. Zaman içinde karşılaştırmaya olanak vermek için TNSA- 2013'te her iki referans grubuna göre tablolar hazırlanmıştır. Bu bölüm 2006 DSÖ referans bulgularını içerirken, Ek E Tablo E.9'da NCHS/CDC/DSÖ referanslarına ait tablolar bulunmaktadır. Bu tip referans gruplarının kullanım gerekçesi, veri bulunan tüm toplumlarda iyi beslenmiş çocukların ergenlik öncesi birbirinin hemen hemen aynı büyüme örüntülerini izlemesidir.

DSÖ tarafından önerildiği gibi, küçük çocukların beslenme durumlarının değerlendirilmesi üç temel göstereyi kapsamaktadır: Yaşa-göre-boy endeksi çocuklar arasında lineer büyüme geriliğinin göstergesidir. Yaşa-göre-boy endeksine göre, referans grubun ortanca değerinden eksi iki standart (-2SD) sapma gösteren çocuklar, yaşlarına göre kısa (*stunted*) kabul edilmekte ve bu kronik beslenme probleminin bir göstergesi sayılmaktadır. Referans grubun ortanca değerinden eksi üç standart sapma (-3 SD) gösteren çocuklar ise ciddi olarak kısa boylu kabul edilmektedir. Tekrarlayan enfeksiyonlar ve kronik hastalıklardan da etkilenen bodurluk (*stunting*), çocuğun yeterli besinleri uzun bir dönemde alamamış olmasının sonucunu yansıtmaktadır. Bu nedenle yaşa-göre-boy endeksi bir nüfusta yetersiz beslenmenin uzun dönemdeki etkilerinin iyi bir göstergesidir ve verilerin toplandığı mevsime göre önemli değişiklikler göstermez. Yaşına göre kısa-bodur çocuklar toplumda hemen fark edilmeyebilir, çünkü bodur üç yaşındaki bir çocuk, iyi beslenmiş iki yaşında bir çocuk gibi görünür. Bodurluk göstergesinin 2006 DSÖ Çocuk Büyüme Standartlarına göre yapılan hesaplamalarda, tüm yaş grupları için olmasa da genellikle 1977 NCHS/CDC/WHO referansına göre daha yüksek değerler alacağı göz önünde bulundurulmalıdır.

Boya-göre-ağırlık endeksi, vücut ağırlığını, vücut boyuna göre göstermektedir. Referans grubun ortanca değerinden eksi iki standart sapma gösteren çocuklar zayıf (*wasted*) kabul edilmekte ve akut olarak yetersiz beslenmiş sayılmaktadır. Burada söz konusu olan zayıflık, araştırma tarihinden hemen önceki kısa dönemde yeterli ve dengeli beslenememeyi ifade etmektedir ve büyük olasılıkla yakın geçmişte geçirilen bir enfeksiyon hastalığı, özellikle ishal, ya da gıda arzındaki mevsimsel farklılıkların sonucudur. 2006 DSÖ standardının kullanımı 1977 referansıyla karşılaştırıldığında, zayıflık bebeklik döneminde, özellikle yaşamın ilk 6 ayında, büyük ölçüde artış gösterecektir.

Yaşa-göre-ağırlık endeksi hem akut hem de kronik yetersiz beslenmeyi değerlendirmekte olup genel olarak beslenme durumunun uzun dönemli değerlendirmesini yapmak için kullanılır. Klinik olarak çocuğun beslenme durumundaki gelişmeleri ve büyümesinin sürekli değerlendirilmesini yapmak için yararlı bir ölçüttür. Yaşa-göre-ağırlığı referans grubun ortanca değerinden eksi iki standart sapma gösteren çocuklar düşük kilolu (*underweight*) olarak sınıflandırılmıştır. Yaşa-göre-ağırlık göstergesine Nüfus ve Sağlık Araştırmaları (DHS) içinde yer verilmesinin nedeni bu göstergesi kullanan araştırmalarla veya klinik gözlemlerle karşılaştırma olanağı sunabilmektir. Bu gösterge de boya-göre-ağırlık gibi mevsimsel farklılıklara maruz kalmaktadır. 2006 DSÖ Çocuk Büyüme Standartlarının kullanımı boya-göre-ağırlık için de diğer göstergelerdekine benzer bir etki yapacaktır: 1977 referansı ile karşılaştırıldığında düşük kiloluluk ilk 0-5 ayda önemli ölçüde artacak, daha sonra da azalacaktır.

Yetersiz beslenmeye ek olarak, gelişmekte olan ülkelerde çocuklukta fazla kiloluluk (*overweight*) ve şişmanlık (*obezite*) sorunları ortaya çıkmıştır. Boya-göre-ağırlık ortanca değerinin üstünde iki standart sapma gösteren çocukların yüzdesi bu sorunun düzeyini göstermektedir. Boyun ölçülmediği durumlarda diğer veri kaynaklarıyla karşılaştırmak için yaşa-göre-ağırlık ortanca değerinin üstünde iki standart sapma gösteren çocukların yüzdesi de bu bölümde verilmiştir.

Ortalama z-değeri bir nüfustaki çocukların beslenme durumunu gösteren bir özet istatistik olarak hesaplanır. Bu gösterge nüfusun beslenme durumunu herhangi bir sınır kullanmadan bir bütün olarak tanımlar. Bodurluk, zayıflık veya düşük kiloluluk için sıfırdan küçük bir ortalama z-değeri, yani negatif bir değer, araştırma yapılan toplumda ortalama olarak DSÖ Çocuk Büyüme Standartları referans nüfusundan daha fazla yetersiz beslenme görüldüğünü ifade eder.

TNSA-2013'te, anneleri ile görüşme yapılan beş yaş altındaki tüm çocukların boyları ve kiloları antropometrik veri toplama amacıyla ölçülmüştür. Ancak, uygun çocukların yüzde 21'inin boy ve ağırlık ölçümleri yapılmamıştır (bakınız EK D Tablo D.3).

Tablo 11.5 yaş grupları ve seçilmiş bazı demografik özellikler göz önüne alındığında, beş yaş altındaki çocuklardan, yaşa-göre-boy, boya-göre-ağırlık ve yaşa-göre-ağırlık göstergelerine göre yetersiz beslenmiş veya fazla kilolu olarak sınıflandırılanların yüzdelerini göstermektedir.

Tablo 11.5 beş yaşın altındaki her 10 çocuktan birinin bodur (yaşına göre kısa), bu çocukların üçte birinden fazlasının ise ciddi şekilde bodur olduğunu göstermektedir. Türkiye'de az sayıda çocuk zayıftır; beş yaşın altındaki çocukların yüzde ikisinden daha azı için boya-göre ağırlık z-skorumları -2SD'in altındadır. Yaşına göre düşük kilolu olan çocukların oranı boyuna göre zayıf olan çocukların oranına yakındır (yüzde 2) .

Yetersiz beslenme en küçük bebekler için önemli bir problem gibi gözükmemektedir. Ancak hayatın ilk altı ayından sonra bodur olanların yüzdesi ciddi olarak artmaktadır. 24-59 aylık çocukların yüzde 12'si bodur olarak sınıflandırılmaktadır. Ciddi bodurluk sorunu 24-35 aylık yaş grubunda en yüksektir. 48-59 aylık çocukların yaklaşık yüzde 3'ü ciddi bodur olarak

değerlendirilmektedir. Bu sonuçlar yetersiz veya dengesiz beslenme alışkanlıklarını ve/veya tekrarlayan ve kronik enfeksiyonların varlığını göstermektedir.

Yaşına göre düşük kilolu olan çocukların oranı, 24-35 aylık çocuklar arasında yüzde 4'e çıkmakta; 48 aydan daha büyük çocuklar arasında ise yüzde 2'nin altına düşmektedir. Son olarak, bulgular tüm yaşlardaki zayıf olan çocukların yüzdelerinin çok düşük seviyelerde olduğunu göstermektedir.

Bodurluk oranı erkek çocuklarda kızlara göre daha fazladır (sırasıyla yüzde 11 ve yüzde 8). Ancak düşük kilolu ve zayıf çocukların oranında cinsiyete göre çok farklılık yoktur. Doğum sırası arttıkça bodurluğun arttığı görülmektedir. Ancak diğer iki endeks için böyle bir ilişki söz konusu değildir. Doğum aralığı ile bodurluk arasında da bir ilişki gözlenmektedir. İki yıldan daha kısa aralıklarla doğan çocukların bodur olma oranı belirgin bir şekilde daha yüksektir. Bu çocukların yüzde 16'sı bodur (-2 SD); yüzde 7'si ise ciddi şekilde (-3 SD) kronik beslenme yetersizliği göstermektedir. Yaşa-göre-ağırlıkta da benzer bir yapı vardır. Beklendiği gibi, doğduğunda daha kısa olan çocuklar arasında, yetersiz beslenme oranı da daha yüksektir. Annesi tarafından doğduğunda çok küçük olduğu beyan edilen çocuklarda bodurluk oranı yüzde 25 iken, ortalama veya ortalama üstü doğan çocuklarda yüzde 7'dir.

Tablo 11.6 annelerin seçilmiş sosyo-ekonomik özelliklerine göre beş yaş altı çocuklarda üç antropometrik endekse göre yetersiz beslenmeyi göstermektedir. Kırsal yerleşim yerlerinde bodurluk, zayıflık veya düşük kiloluluk kentsel yerleşim yerlerine göre daha yaygındır. Bölgelere göre kronik yetersiz beslenme (yüzde 15) ve yaşa-göre-ağırlıktaki düşüklük (yüzde 3) Doğu'da en yaygındır. Bodurluğun en yüksek seviyede olduğu bölge yüzde 18 ile Kuzeydoğu Anadolu bölgesidir. Bu bölgede düşük kilolu çocukların oranı da en yüksek olup, çocukların yüzde 5'i yaşına göre zayıftır. Ege bölgesi, yaşına göre kısa çocuk oranının en düşük olduğu bölgedir (yüzde 5). Annenin eğitim düzeyine göre bakıldığında bodur olarak sınıflandırılan çocukların yüzdesinde önemli farklılıklar bulunmaktadır. Annesi lise veya üzeri eğitime sahip olan çocuklar arasında -2SD sınırının altında kalan çocukların yüzdesi (yüzde 6) hiç eğitimi olmayan ya da ilkokulu bitirmemiş annelerin çocuklarının yüzdesinden (yüzde 14) önemli ölçüde düşüktür.

TNSA-2008'den bu yana çocukların yetersiz beslenme durumunda önemli değişiklikler olmamıştır. Bodur olarak saptanan çocukların oranı yüzde 12'den yüzde 10'a düşmüştür. Zayıf çocukların oranında yüzde 1'den yüzde 2'ye bir artış gözlenmesine karşın, zayıflık oldukça düşük bir seviyededir. Hem akut hem de kronik yetersiz beslenmenin göstergesi olan yaşa-göre-ağırlık TNSA-2008'den bu yana değişmemiş, yüzde 2 düzeyinde kalmıştır¹.

İlk kez TNSA-2013'te, toplanan antropometrik verilerden çocuklarda fazla kiloluluk/şişmanlık ile ilgili bulgular gösterilmiştir. Temel özelliklere göre boya-göre-ağırlık ve yaşa-göre-ağırlık endeksleri Tablo 11.5 ve Tablo 11.6'da gösterilmiştir. Bu raporda boya-göre-ağırlık ortanca değerinin iki standart sapma üstünde olan çocuklar fazla kilolu/şişman olarak kabul edilmiştir. Yaşa-göre-ağırlık değeri +2SD olan çocukların yüzdesi boy bilgisinin toplanmadığı diğer veri kaynaklarıyla karşılaştırma yapabilmek amacıyla sunulmuştur.

¹ TNSA-2008 ile karşılaştırma söz konusu araştırmanın Ek E Bölümü'nde sunulan 2006 DSÖ Çocuk Büyüme Standartlarına göre beslenme durumu tablosuyla yapılmıştır.

Tablo 11.5'e göre 5 yaş altı çocukların yüzde 11'i fazla kilolu/şişmandır. Çocuklarda fazla kiloluluk/şişmanlık, yetersiz beslenmeye göre ters yönde eğilimler göstermektedir. Bu durum daha yoğun olarak 6-36 aylık çocuklar arasında görülmektedir. Fazla kiloluluk ve şişmanlık çocukların cinsiyetine göre farklılık göstermemektedir ve erken doğum sıralarındaki çocuklarda daha yüksektir (ikinci ve üçüncü doğum sırası için yüzde 13 ve altıncı ve daha büyük doğum sırası için yüzde 9). Fazla kiloluluk ve şişmanlık büyük doğum aralıklarında (48 veya daha fazla ay sonra doğan çocuklarda yüzde 12) ve anneleri tarafından doğumda ortalama veya üstü büyüklükte beyan edilen çocuklar arasında da daha yaygındır (yüzde 12).

Tablo 11.6'ya göre küçük çocuklarda fazla kiloluluk/şişmanlık kentsel bölgelerde kırsala göre daha yüksektir (sırasıyla yüzde 12 ve yüzde 8). Batı'da Doğu'ya göre daha yüksektir (sırasıyla yüzde 14 ve yüzde 5); Doğu Marmara'da fazla kilolu/şişman çocuk oranı özellikle yüksektir (yüzde 18). Annesi daha eğitilmiş olan çocukların fazla kilolu/şişman olma eğilimi daha fazladır; annesi ilkokulu tamamlamamış çocukların yüzde 8'inde bu sorun varken, annesi lise ve üzeri eğitime sahip çocuklarda yüzde 13'e çıkmaktadır. Hanehalkı refah seviyesi daha fazla farklılaşma göstermektedir: refah seviyesi yüksek olan hanelerdeki fazla kilolu/şişman çocuk oranı yüzde 16'ya kadar çıkmaktadır. Genel olarak; Türkiye'de yetersiz beslenme daha düşük sosyo-ekonomik statüdeki nüfusun bir sorunu iken, fazla kiloluluk/şişmanlık daha yüksek sosyo-ekonomik statüdeki nüfusun bir problemi olarak öne çıkmaktadır.

Tablo 11.5 Çocukların özelliklerine göre beslenme durumu

Çocukların özelliklerine göre beş yaş altındaki çocukların yetersiz beslenme durumunun üç antropometrik endekse göre yüzdesi: yaşa-göre-boy, boya-göre-ağırlık ve yaşa-göre-ağırlık, Türkiye 2013

Temel özellikler	Yaşa-göre-boy			Boya-göre-ağırlık				Yaşa-göre-ağırlık				Çocuk sayısı
	-3 SD'nin altındaki yüzde	-2 SD'nin altındaki yüzde ¹	Orta-lama Z değeri	-3 SD'nin altındaki yüzde	-2 SD'nin altındaki yüzde ¹	+2 SD'nin üstündeki yüzde	Orta-lama Z değeri	-3 SD'nin altındaki yüzde	-2 SD'nin altındaki yüzde ¹	+2 SD'nin üstündeki yüzde	Orta-lama Z değeri	
Yaş (Ay)												
<6	4.5	10.3	0.3	1.8	8.3	9.8	0.1	1.0	5.4	4.8	0.2	196
6-8	1.2	4.9	0.4	0.0	3.8	13.4	0.5	0.4	1.4	4.2	0.5	144
9-11	0.9	5.6	(0.0)	0.0	1.1	10.6	0.5	0.0	0.0	5.2	0.4	123
12-17	3.5	9.0	(0.3)	0.2	1.1	18.6	0.8	0.4	1.2	12.2	0.5	270
18-23	3.0	9.9	(0.4)	1.1	1.9	11.9	0.7	0.0	0.8	5.2	0.3	248
24-35	4.2	13.2	(0.6)	0.1	0.9	12.6	0.7	0.3	2.3	6.3	0.2	475
36-47	3.3	9.4	(0.5)	0.1	1.0	6.3	0.5	0.4	1.5	2.3	0.1	523
48-59	2.6	8.5	(0.5)	0.2	0.6	9.2	0.6	0.4	2.2	3.8	0.1	539
Cinsiyet												
Erkek	3.7	10.9	(0.4)	0.3	1.4	11.7	0.6	0.4	1.8	5.2	0.2	1,358
Kadın	2.6	8.0	(0.3)	0.4	2.1	9.9	0.5	0.4	2.1	5.2	0.2	1,161
Doğum sırası												
2-3	3.0	8.8	(0.2)	0.4	1.4	12.6	0.6	0.7	2.4	6.6	0.3	809
4-5	2.9	8.7	(0.3)	0.3	2.2	11.1	0.6	0.2	1.2	5.1	0.2	1,318
6+	3.1	12.4	(0.6)	0.0	0.3	8.5	0.7	0.2	3.3	3.3	0.2	255
Ay olarak doğum aralığı												
İlk doğum ²	3.0	9.0	(0.2)	0.4	1.3	12.5	0.6	0.7	2.5	6.7	0.3	824
<24	7.4	15.5	(0.8)	0.4	1.9	8.9	0.5	0.3	3.7	3.8	(0.1)	311
24-47	3.1	10.6	(0.4)	0.7	2.9	8.1	0.4	0.5	1.8	3.0	0.1	602
48+	1.7	6.9	(0.2)	0.0	1.2	12.0	0.7	0.0	0.8	5.8	0.4	782
Doğumdaki büyüklük												
Çok küçük	8.0	24.6	(1.0)	0.0	1.9	8.3	0.4	1.4	4.3	3.0	(0.3)	218
Küçük	5.0	12.9	(0.6)	0.6	3.5	6.0	0.2	0.8	2.8	3.1	(0.2)	370
Orta veya daha büyük	2.3	7.2	(0.2)	0.4	1.4	12.1	0.7	0.2	1.5	5.9	0.3	1,923
Toplam	3.2	9.5	(0.3)	0.4	1.7	10.9	0.6	0.4	1.9	5.2	0.2	2,519

Not: Her endeks, DSÖ Çocuk Büyüme Standartlarının ortanca değerinden standart sapma (SD) birimleri sayısı olarak ifade edilmiştir. Bu tablodaki endeksler daha önce kullanılan NCHS/CDC/WHO bulgularıyla karşılaştırılabilir değildir.

Tablo, doğum tarihleri ve boy/kilo ölçümleri geçerli olan çocukların bilgilerine dayanılarak oluşturulmuştur.

¹DSÖ Çocuk Büyüme Standartlarının ortanca değerinin -3 standart sapma (SD) altında değer alan çocukları da içermektedir.

² İlk doğumlar için doğum aralığı bulunmadığından çoklu doğumlarda ilk doğan çocuk birinci sırada alınmıştır.

Tablo 11.6 Annelerin özelliklerine göre çocukların beslenme durumu

Annelerin özelliklerine göre beş yaş altındaki çocukların yetersiz beslenme durumunun üç antropometrik endekse göre yüzdesi: yaşa-göre-boy, boya-göre-ağırlık ve yaşa-göre-ağırlık, Türkiye 2013

Temel özellikler	Yaşa-göre-boy			Boya-göre-ağırlık				Yaşa-göre-ağırlık				Çocuk sayısı
	-3 SD'nin altındaki yüzde	-2 SD'nin altındaki yüzde ¹	Orta-lama Z değeri	-3 SD'nin altındaki yüzde	-2 SD'nin altındaki yüzde ¹	+2 SD'nin üstündeki yüzde	Orta-lama Z değeri	-3 SD'nin altındaki yüzde	-2 SD'nin altındaki yüzde ¹	+2 SD'nin üstündeki yüzde	Orta-lama Z değeri	
Yerleşim yeri												
Kent	2.7	8.2	(0.2)	0.3	1.6	11.7	0.6	0.3	1.7	5.9	0.3	1,970
Kır	4.9	14.4	(0.7)	0.7	2.1	7.7	0.4	0.8	2.7	2.6	(0.1)	549
Bölge												
Batı	2.6	7.2	(0.2)	0.5	1.6	14.1	0.7	0.0	1.6	6.8	0.4	918
Güney	2.5	7.1	(0.3)	0.7	1.1	10.1	0.5	0.2	1.1	4.5	0.2	377
Orta	3.9	10.8	(0.4)	0.0	1.7	13.8	0.7	0.3	1.2	6.0	0.3	415
Kuzey	1.9	5.6	(0.3)	0.8	2.4	10.2	0.6	0.8	1.8	4.6	0.3	165
Doğu	4.2	14.5	(0.6)	0.1	2.1	5.0	0.3	1.0	3.4	2.8	(0.2)	645
NUTS 1 Bölgeleri												
İstanbul	2.0	7.0	(0.2)	0.5	1.4	13.3	0.8	0.0	1.1	5.9	0.4	521
Batı Marmara	3.7	7.6	0.1	0.8	0.8	15.0	0.7	0.0	2.7	8.2	0.5	69
Ege	1.7	5.1	(0.0)	0.0	1.8	11.5	0.7	0.0	0.0	4.6	0.5	213
Doğu Marmara	4.8	9.8	(0.5)	0.7	1.8	18.4	0.8	0.0	3.7	9.9	0.3	184
Batı Anadolu	4.4	12.5	(0.4)	0.0	2.8	16.1	0.9	0.8	0.8	9.6	0.4	149
Akdeniz	2.5	7.1	(0.3)	0.7	1.1	10.1	0.5	0.2	1.1	4.5	0.2	377
Orta Anadolu	3.6	10.4	(0.3)	0.0	1.3	12.8	0.6	0.0	2.4	5.5	0.3	153
Batı Karadeniz	3.5	8.1	(0.4)	0.8	3.0	9.8	0.7	1.0	1.9	3.0	0.2	131
Doğu Karadeniz	0.9	5.7	(0.3)	0.4	1.5	11.6	0.7	0.0	0.6	5.9	0.3	77
Kuzeydoğu Anadolu	7.2	17.5	(0.8)	0.0	0.2	5.2	0.5	0.8	5.2	3.5	(0.1)	87
Ortadoğu Anadolu	3.4	15.2	(0.6)	0.3	0.6	4.6	0.4	0.0	2.3	2.7	(0.1)	154
Güneydoğu Anadolu	3.9	13.5	(0.6)	0.0	3.0	5.1	0.2	1.4	3.4	2.7	(0.2)	404
Eğitim												
Eğitimi yok/ilkokulu bitirmemiş	4.9	14.3	(0.7)	0.0	1.7	7.7	0.4	1.0	3.0	2.4	(0.1)	521
İlkokul	3.0	10.5	(0.5)	0.2	2.0	9.9	0.6	0.3	2.2	3.7	0.1	894
Ortaokul	2.7	7.1	(0.2)	0.6	2.1	13.8	0.6	0.3	1.7	7.9	0.3	472
Lise ve üzeri	2.4	6.1	0.0	0.6	1.2	12.6	0.7	0.1	0.8	7.5	0.5	632
Hanehalkı refah düzeyi												
En düşük	5.9	18.3	(0.9)	0.4	1.4	7.3	0.4	0.9	3.5	1.1	(0.2)	575
Düşük	2.5	9.2	(0.4)	0.2	2.3	8.4	0.5	0.4	2.1	3.8	0.1	583
Orta	2.2	7.0	(0.2)	0.8	2.5	11.0	0.6	0.1	1.4	6.0	0.3	525
Yüksek	2.6	6.3	(0.2)	0.4	2.0	15.7	0.7	0.1	1.4	6.4	0.4	430
En yüksek	2.2	4.3	0.2	0.0	0.2	14.2	0.9	0.2	0.8	10.6	0.7	406
Toplam	3.2	9.5	(0.3)	0.4	1.7	10.9	0.6	0.4	1.9	5.2	0.2	2,519

Not: Her endeks, DSÖ Çocuk Büyüme Standartlarının ortanca değerinden standart sapma (SD) birimleri sayısı olarak ifade edilmiştir. Bu tablodaki endeksler daha önce kullanılan NCHS/CDC/WHO bulgularıyla karşılaştırılabilir değildir.

Tablo, doğum tarihleri ve boy/kilo ölçümleri geçerli olan çocukların bilgilerine dayanılarak oluşturulmuştur.

¹DSÖ Çocuk Büyüme Standartlarının ortanca değerinin -3 standart sapma (SD) altında değer alan çocukları da içermektedir.

11.6 Kadınların Beslenme Durumu

Kadınların beslenme durumlarını saptamak için, çocukların ölçümlerinin alındığı ekipmanın aynısı kullanılmış; kadınlar boy ve ağırlıkları elektronik tartı ve boy ölçü tahtası ile ölçülmüştür. Bu bölümdeki ağırlık ve beden kitle endeksi (BMI) dağılımları gebe kadınları ve görüşme tarihinden önceki 2 ay içinde doğum yapan kadınları içermemektedir.

Kadının boyu doğumdaki riskleri tahmin etmede yararlı bir göstergedir, çünkü kısa boy ile küçük ve dar bir pelvisin arasında genellikle bir ilişki vardır. Bu yüzden anne ve çocuk sağlığı açısından annenin boyu önemlidir. Boy uzunluğu 140 ile 150 santimetre arasında olan kadınlar, potansiyel olarak riskli doğum tehdidi altında sayılırlar; 145 santimetre de annelerde yetersiz beslenmeyi tanımlarken genellikle kabul edilen sınırdır.

TNSA-2013 sonuçlarına göre (Tablo 11.7), 15-49 yaş aralığındaki kadınlar için ortalama boy uzunluğu 158.1 santimetredir. 40-49 yaş için ortalama boy uzunluğu 156.6 cm iken, 15-19 yaş için 159.5 cm'dir. Orta bölge (159.6) ve Batı Anadolu bölgesindeki kadınlar (161.4) daha uzun; Doğu bölgesi (157.3) ve Doğu Karadeniz bölgesindeki kadınlar (156.4) daha kısadır. Lise veya üzeri eğitim düzeyindeki kadınlar (160.3 cm) ve daha yüksek hanehalkı refah seviyesindeki kadınlar (160.4 cm) daha uzundur. Türkiye'deki kadınların sadece yüzde 1'i 145 santimetreden kısadır.

Kadının ağırlığı ile boyu arasındaki ilişkiyi değerlendiren beden kitle endeksi (BMI) Tablo 11.7'de sunulmuştur. Bu değer, kilogram olarak ağırlığın, metre olarak ölçülen boy değerinin karesine bölünmesi ile elde edilir. Beden kitle endeksinin 18.5'in altında olması kronik yetersiz beslenmeyi tanımlar. DSÖ tanımına göre, beden kitle endeksi 25.0'dan daha yüksek olan kadınlar fazla kilolu (*overweight*), BMI'sı 30.0 ve daha yüksek olanlar şişman (*obese*) olarak kabul edilmektedir. TNSA-2013'te, 15-49 yaş aralığındaki kadınların ortalama BMI'sı 26.7'dir. Kadınların yüzde 3.6'sının BMI'sı 18.5'in altındadır. Kadınların yüzde 55'inin BMI'sı 25.0'ın üzerinde olup buna BMI'sı en az 30 olan yüzde 27 de dahildir.

Tablo 11.7, annelerin beslenme durumlarını seçilmiş temel özelliklere göre göstermektedir. BMI yaş ile birlikte düzenli olarak artmakta, BMI, 30 yaşında ve daha yukarı yaşta olan kadınların çoğunluğu için 25.0'i geçmektedir. Çarpıcı bir şekilde, 40-49 yaş grubundaki kadınların yüzde 84'ü fazla kilolu veya şişman olup, bu yaş grubundaki kadınların yarısından fazlası (yüzde 51) şişmandır. Hem kırsal ve kentsel yerleşim yerleri, hem de bölgeler açısından BMI'deki farklılaşmalar oldukça küçüktür. Beden kitle endeksi eğitim seviyesi ile ilgili görünmektedir. Eğitimi olmayan veya ilkokulu bitirmemiş kadınların ortalama BMI'si 29.1 iken, lise veya daha yüksek eğitim düzeyindeki kadınların ortalama BMI'si 24.6'dır. Ayrıca, BMI'si 30 ve üzeri olan kadınların oranı bahsedilen ilk grup için yüzde 42 iken, diğeri için yüzde 13'tür. Hanehalkı refah seviyesi arttıkça BMI'si 30 ve üzeri olan kadın oranı azalmaktadır. Hanehalkı refah seviyesi en yüksek olan kadınların yüzde 19'u şişmanken, hanehalkı refah seviyesi en düşük olan kadınların yüzde 32'si şişmandır.

Tablo 11.7 Kadınların beslenme durumu

Temel özelliklere göre 15-49 yaşlarındaki kadınların boy ortalaması, 145 santimetreden kısa olanların yüzdesi, ortalama beden kitle endeksi (BMI), belirli BMI seviyelerinde olanların yüzdesi, Türkiye 2013

Temel özellikler	Boy			BMI ¹								
	Ortalama boy	<145 cm yüzdesi	Kadın sayısı	Ortalama (BMI)	18.5-24.9 (normal)	<18.5 (zayıf)	17.0-18.4 (orta zayıf)	<17 (ciddi zayıf)	>=25.0 (kilolu/şişman)	25.0-29.9 (kilolu)	>=30.0 (şişman)	Kadın sayısı
Yaş												
15-19	159.5	0.9	1,447	22.5	69.8	10.8	8.5	2.3	19.4	15.0	4.5	1,415
20-29	158.9	0.6	2,497	24.6	56.7	4.6	3.8	0.8	38.7	25.4	13.3	2,257
30-39	157.8	1.2	2,695	28.0	31.1	1.1	0.9	0.2	67.8	36.0	31.8	2,547
40-49	156.6	2.3	1,958	30.7	15.8	0.3	0.3	0.0	83.8	32.7	51.1	1,946
Yerleşim yeri												
Kent	158.5	1.1	6,879	26.6	41.9	3.7	3.0	0.7	54.4	29.1	25.3	6,552
Kır	156.6	2.0	1,717	27.4	38.5	2.9	2.3	0.6	58.6	27.0	31.6	1,612
Bölge												
Batı	158.1	1.1	3,572	26.9	40.3	3.8	3.2	0.6	55.9	28.7	27.2	3,417
Güney	158.0	1.5	1,100	27.3	38.4	3.8	2.8	1.0	57.8	28.0	29.8	1,043
Orta	159.6	0.7	1,765	26.4	44.6	2.7	2.3	0.4	52.8	28.9	23.9	1,696
Kuzey	156.7	2.7	629	27.1	37.9	2.9	2.1	0.8	59.1	29.9	29.2	597
Doğu	157.3	1.4	1,531	26.3	43.1	4.2	3.2	1.0	52.7	28.1	24.5	1,412
NUTS 1 Bölgeleri												
İstanbul	157.8	1.4	1,731	26.6	41.9	4.1	3.5	0.6	54.0	28.9	25.1	1,644
Batı Marmara	159.3	0.2	340	26.7	41.5	4.3	3.5	0.8	54.1	26.1	28.0	326
Ege	157.7	1.2	1,126	27.6	38.1	2.4	2.1	0.3	59.5	27.0	32.6	1,087
Doğu Marmara	158.8	0.9	693	26.6	40.4	4.1	3.2	0.8	55.5	30.7	24.9	666
Batı Anadolu	161.4	0.2	837	25.7	48.9	2.5	2.1	0.3	48.6	29.2	19.5	805
Akdeniz	158.0	1.5	1,100	27.3	38.4	3.8	2.8	1.0	57.8	28.0	29.8	1,043
Orta Anadolu	158.1	0.8	446	26.8	39.3	4.4	3.8	0.6	56.3	30.4	25.9	425
Batı Karadeniz	157.2	2.4	504	27.4	38.3	1.9	1.6	0.2	59.8	30.4	29.5	481
Doğu Karadeniz	156.4	2.4	288	26.9	38.8	3.4	2.0	1.4	57.7	29.9	27.8	275
Kuzeydoğu Anadolu	157.2	0.7	218	25.6	48.5	5.3	4.2	1.1	46.2	25.1	21.0	206
Ortadoğu Anadolu	157.6	1.7	424	26.0	42.8	5.0	4.0	1.0	52.2	30.6	21.6	389
Güneydoğu Anadolu	157.1	1.4	889	26.6	41.9	3.5	2.5	1.0	54.5	27.7	26.8	816
Eğitim												
Eğitimi yok/ilkokulu bitirmemiş	155.5	3.0	1,066	29.1	27.2	1.2	0.8	0.4	71.6	29.3	42.3	994
İlkokul	156.8	1.7	2,997	29.3	22.6	1.0	1.0	0.0	76.4	34.7	41.7	2,865
Ortaokul	158.9	0.9	1,966	24.2	58.2	7.0	5.4	1.6	34.8	22.6	12.2	1,872
Lise ve üzeri	160.3	0.3	2,566	24.6	55.9	4.9	3.9	0.9	39.3	26.0	13.3	2,434
Hanehalkı refah düzeyi												
En düşük	156.0	2.5	1,381	27.4	38.5	2.8	2.5	0.3	58.7	26.4	32.3	1,287
Düşük	157.0	1.6	1,740	27.3	38.6	3.1	2.3	0.8	58.2	28.4	29.9	1,652
Orta	158.0	1.4	1,804	27.1	38.6	3.6	2.7	1.0	57.8	29.3	28.5	1,715
Yüksek	158.7	0.7	1,816	26.7	40.3	3.5	3.1	0.4	56.1	31.1	25.1	1,751
En yüksek	160.4	0.4	1,855	25.5	49.2	4.5	3.6	0.9	46.3	27.5	18.8	1,759
Toplam	158.1	1.2	8,596	26.7	41.3	3.6	2.9	0.7	55.2	28.6	26.5	8,165

Not: BMI, kilogram olarak ağırlığın, metre olarak ölçülen boy değerinin karesine bölünmesi ile elde edilir (kg/m²).

¹ Araştırma tarihinde gebe olan ya da son 2 ay içinde doğum yapmış kadınları kapsamamaktadır.

11.7 Doğumda Çocukların Ağırlıkları ve Büyüklükleri

TNSA-2013 soru kağıdında araştırmadan önceki beş yıl içerisinde meydana gelen tüm canlı doğumlar için doğum ağırlığı, eğer varsa bebeğin kilosunun yazıldığı karttan, yoksa da annenin beyanından elde edilmiştir. Buna ek olarak, annelere çocuğun doğumundaki büyüklüğüne ilişkin algıları da sorulmuştur. Tablo 11.8, annenin temel özellikleri için araştırma tarihinden önceki son beş yıl içerisinde meydana gelen canlı doğumların annenin algısıyla ifade edilmiş çocuğun doğumdaki büyüklüğüne göre yüzde dağılımını ve doğumdaki ağırlığı bildirilmiş çocukların 2.5 kilogramın altında olma durumunu göstermektedir. Doğumda 2.5 kilogramdan daha az bir ağırlığa sahip olan, “çok küçük” ya da “ortalamadan küçük” olarak belirtilen çocuklar, erken çocukluk döneminde ortalamadan daha yüksek ölüm riski altındadırlar.

Genel olarak bakıldığında Tablo 11.8, TNSA-2013’ten önceki son beş yıl içinde meydana gelen doğumların yüzde 95’i için doğum ağırlığının bildirildiğini göstermektedir. Doğum ağırlığı, dört veya daha ileri doğum sırasına sahip olan, kırsal alanlarda, Doğu’da, düşük eğitim ve refah düzeyine sahip anneler tarafından dünyaya getirilen çocuklar için daha az bilinmektedir.

Doğum kilosunu belirtilen çocuklardan yüzde 10’u düşük doğum ağırlıklıdır (2.5 kg.’dan az). Bebeklerin sırasıyla yüzde 8’i “çok küçük” ve yüzde 14’ü ise anneleri tarafından “ortalamadan daha küçük” olarak bildirilmiştir. Düşük doğum ağırlığı genç anneler (20 yaş altı) arasında daha yaygındır. Her ne kadar aradaki fark büyük olmasa da, anneleri tarafından “çok küçük” veya “ortalamadan daha küçük” olarak nitelendirilen bebeklerin yüzdesi, 35 ve daha yukarı yaşlardaki anneler ile 20 yaş altı anneler arasında daha yüksektir. Düşük doğum ağırlığı ve büyüklüğü, doğum sırası dört ve üzeri olan çocuklarda, doğum sırası daha önce olan çocuklar arasında olduğundan daha yaygındır.

Türkiye’deki beş coğrafi bölge arasında, düşük doğum ağırlıklı bebeklerin (yüzde 15) ve çok küçük olan bebeklerin (yüzde 11) oranı en yüksek olan yer Doğu bölgesidir. İki buçuk kilogramdan daha az doğum ağırlığına sahip bebeklerin oranı ise Batı Anadolu’da yüzde 8 ve Kuzeydoğu Anadolu’da yüzde 18 arasında değişmektedir. Batı Anadolu, aynı zamanda, anneler tarafından doğumdaki büyüklüğe ilişkin değerlendirmesi “çok küçük” olan bebeklerin yüzdesinin en az olduğu (yüzde 3) bölgedir; Kuzeydoğu Anadolu’da ise bu oran yüzde 14’tür. Daha yüksek eğitimi olan annelerin düşük doğum ağırlıklı bebek dünyaya getirme ve çocuklarının doğumdaki büyüklüklerini “çok küçük” olarak değerlendirme oranları eğitim düzeyi düşük olan annelere göre daha azdır. Ayrıca, refah düzeyi arttıkça da bebeklerin düşük doğum ağırlıklı veya “çok küçük” olarak beyan edilmesi azalmaktadır. Düşük doğum ağırlığı özellikle hanehalkı refah düzeyi en düşük kadınlar arasında yaygındır (her 5 doğumdan 1’i).

Tablo 11.8 Çocuğun doğumdaki ağırlığı ve büyüklüğü

Temel özelliklere göre araştırma tarihinden önceki son beş yılda meydana gelen tüm canlı doğumların, bebeğin doğumdaki ağırlığına ve annenin bebeğin büyüklüğüne ilişkin görüşüne göre yüzde dağılımı, doğumdaki ağırlığı bildirilmiş çocukların yüzdesi ve doğumdaki ağırlığı bildirilmiş çocukların doğumda 2.5 kg'dan az olma durumlarına göre yüzde dağılımı, Türkiye 2013

Temel özellikler	Annenin bebeğin büyüklüğüne ilişkin görüşüne göre tüm canlı doğumların yüzde dağılımı					Doğum ağırlıkları bildirilmiş doğumların yüzdesi ¹	Doğum sayısı	Doğumdaki ağırlığı bildirilmiş çocukların yüzde dağılımı ¹	
	Çok küçük	Ortalamadan daha küçük	Ortalama veya ortalamanın üzerinde	Bilmiyor/ Cevapsz	Toplam			2.5 kg'dan az	Doğum sayısı
Annenin doğumdaki yaşı									
<20	9.8	17.8	71.7	0.6	100.0	94.3	241	13.4	227
20-34	7.9	13.9	77.2	1.0	100.0	94.8	2,724	10.2	2,583
35-49	10.4	13.0	76.2	0.3	100.0	95.2	361	10.3	343
Doğum sırası									
1	9.8	14.3	75.3	0.6	100.0	96.4	1,147	11.0	1,105
2-3	6.1	13.9	79.1	0.9	100.0	96.4	1,684	8.6	1,623
4-5	12.0	14.3	72.0	1.7	100.0	88.0	331	13.7	291
6+	13.7	14.6	70.8	0.9	100.0	81.6	164	19.7	134
Yerleşim yeri									
Kent	7.6	13.8	77.9	0.6	100.0	97.3	2,621	9.4	2,550
Kır	10.9	15.2	72.1	1.8	100.0	85.6	705	14.6	604
Bölge									
Batı	7.1	11.5	81.0	0.4	100.0	98.7	1,204	8.4	1,188
Güney	9.6	16.9	73.5	0.0	100.0	97.9	469	9.8	459
Orta	6.5	14.6	78.1	0.8	100.0	98.4	585	9.7	576
Kuzey	5.6	14.0	80.2	0.3	100.0	98.0	195	9.5	192
Doğu	11.3	15.9	70.6	2.2	100.0	84.7	873	14.6	740
NUTS 1 Bölgeleri									
İstanbul	5.9	11.7	82.1	0.4	100.0	99.3	655	8.5	650
Batı Marmara	11.5	12.9	75.6	0.0	100.0	98.3	93	8.6	91
Ege	7.2	9.7	81.4	1.8	100.0	97.2	284	8.5	276
Doğu Marmara	9.9	12.8	76.8	0.5	100.0	98.8	275	10.1	272
Batı Anadolu	3.3	16.1	80.6	0.0	100.0	98.1	237	7.6	232
Akdeniz	9.6	16.9	73.5	0.0	100.0	97.9	469	9.8	459
Orta Anadolu	8.9	14.5	76.7	0.0	100.0	99.3	186	9.8	185
Batı Karadeniz	5.6	15.3	78.2	0.9	100.0	97.7	157	10.1	154
Doğu Karadeniz	4.3	11.4	84.4	0.0	100.0	97.7	97	10.1	95
Kuzeydoğu Anadolu	13.4	18.1	65.2	3.3	100.0	87.5	119	17.7	104
Ortadoğu Anadolu	13.1	18.2	66.5	2.2	100.0	80.5	210	16.0	169
Güneydoğu Anadolu	10.1	14.5	73.4	2.0	100.0	85.8	545	13.5	467
Eğitim									
Eğitimi yok/ilkokulu bitirmemiş	14.2	16.7	66.7	2.4	100.0	81.0	647	16.9	524
İlkokul	7.6	14.7	77.0	0.8	100.0	97.2	1,150	9.3	1,119
Ortaokul	7.2	14.6	77.7	0.5	100.0	98.2	606	11.5	595
Lise ve üzeri	6.0	11.3	82.6	0.2	100.0	99.3	923	7.4	916
Hanehalkı refah düzeyi									
En düşük	15.9	16.6	65.3	2.2	100.0	81.9	723	19.7	593
Düşük	7.0	15.0	77.0	0.9	100.0	96.4	750	9.3	723
Orta	5.7	14.5	79.2	0.6	100.0	98.8	680	7.8	672
Yüksek	6.5	10.1	83.0	0.4	100.0	99.2	578	7.9	573
En yüksek	5.6	13.3	81.0	0.1	100.0	99.6	596	7.7	594
Toplam	8.3	14.1	76.7	0.9	100.0	94.8	3,326	10.4	3,154

¹ Doğum ağırlığı bilgisi karttan veya annenin beyanından elde edilmiştir.

11.8 Çocukların Aşılınması

Tüm çocukların aşı ile önlenebilir hastalıklara karşı (örneğin; tüberküloz, difteri, boğmaca, tetanoz, polio, kızamık) aşılınması bebek ve çocuk hastalıkları ile ölümlerinin önlenmesinde en maliyet-etkili programlardan biridir. TNSA-2008'den itibaren bazı aşı dozlarının içeriğindeki değişim ile birlikte ulusal aşı programında, 2010'da ve 2013'te olmak üzere, değişiklikler olmuştur. Bazı aşılar 2013 yılında; araştırma sırasında başlatıldığı için, TNSA 2013'ün tam aşılilik tanımı bu aşıları içermemektedir. Bu bölümde bir çocuğun tam aşıllı olması; bir doz BCG, üç doz DTaP-IPV-Hib, bir doz KKK, üç doz Hepatit B ve üç doz KPA alması ile tanımlanmaktadır. BCG aşısı bebeğe doğumdan sonraki ikinci ayda veya ilk klinik muayenede yapılır ve tüberküloza karşı korur. 5'li aşı difteri, aselüler boğmaca, tetanoz, inaktif polio ve hemofilus influenza tip B'ye karşı korur. İlk dozu ikinci ayın sonunda yapılan beşli karma aşısının diğer dozları da dördüncü ve altıncı ayın sonunda yapılmaktadır. Ancak, bu takvim her zaman titizlikle takip edilemediğinden çocukların 12 aylık olana kadar üç dozun hepsini almış olmaları hedeflenmektedir. TNSA-2013 sırasında da, TNSA-2008'de olduğu gibi aşı takviminde çocukların 12 aylık oldukları zaman kızamık aşısı olmaları önerilmekteydi. KKK aşısı kızamık, kızamıkçık, kabakulak aşı dozlarının birleşimidir ve yaklaşık 12-14 ay aralığında yapılır. Sözü edilen aşı ile önlenebilir hastalıklara ek olarak, Ağustos 1998'den itibaren uygulanan Sağlık Bakanlığı'nın "genişletilmiş aşı programı"nda üç doz Hepatit B aşısı ve Kasım 2008'den itibaren 3 doz KPA (konjuge pnömokok aşısı) da önerilmektedir.

TNSA-2013'te aşılama durumu ile ilgili bilgiler (Hepatit B, BCG, DTaP-IPV-Hib, KKK, oral polio aşısı ve KPA), Ocak 2010 veya sonrasında doğan tüm çocuklar için toplanmıştır. Belirlenen yaş grubundaki bütün çocuklara ait aşılama verilerinin elde edilmesi için annelere çocuğunun aşı kartı olup olmadığı sorulmuş, eğer varsa, görüşmeceye göstermesi istenmiştir. Karttaki aşılama tarihleri soru kağıdına kaydedilmiştir. Ayrıca kartta belirtilmemiş başka bir aşının çocuğa yapılıp yapılmadığı da annelere sorulmuştur. Eğer çocuğun aşı kartı yok ise, çocuğun aşılama durumunun saptanması amacıyla anneye her bir aşı için bir dizi soru sorulmuştur. Eğer anne, çocuğuna Hepatit B, DTaP-IPV-Hib, oral polio veya KPA aşılarının yapıldığını söyledi ise bu aşılar için aşının doz sayısını belirtmeleri de istenmiştir.

11.8.1 15-26 Aylık Çocuklarda Aşılama

Tablo 11.9, aşı kartına veya annenin beyanına dayalı bilgiye göre aşılama durumunu göstermektedir. Burada sunulan veri 15-26 aylık çocuklar içindir. Buradaki yaş aralığı, TNSA-2008 ile aynı olup, TNSA-2003 ve daha önceki raporlarda sunulan 12-23 aylık dönemden farklıdır. Bunun nedeni, KKK aşısının 2006 yılında aşı takvimine eklenmesi ve böylece çocukların tam olarak aşılınması gereken yaşın 12 aydan 15 aya yükselmesidir; Tablo 11.9'da sunulan, kalan diğer aşuların 12 aydan önce tamamlanması beklenmektedir.

Çocukların aşılama durumuna ilişkin elde edilen bilginin kaynağına göre bakıldığında Tablo 11.9'da çocukların yüzde 75'i için bilgi aşı kartından elde edildiği, geriye kalan yüzde 25 için çocuğun aşılmasına ilişkin bilgileri annelerinin beyanından elde edildiği görülmektedir.

Tablo 11.9 Bilgi kaynağına göre aşılama durumu

Araştırma tarihinden önceki herhangi bir zamanda belli aşuları olmuş olan, 15-26 aylık çocukların bilgi kaynağına göre (Anneden veya aşı kartından alınan bilgi) yüzde dağılımı ile 15 aya kadar aşılammış olanların yüzdesi, Türkiye 2013

Bilgi kaynağı	BCG	DTaP-IPV-Hib			KKK	Hepatit B			KPA			Tam aşılı ¹	Hiç aşı olmamış	Çocuk sayısı
		1	2	3		1	2	3	1	2	3			
Araştırmadan önceki herhangi bir tarihte aşılama														
Aşı kartı	73.2	74.4	73.8	72.6	69.3	75.2	75.0	72.2	72.9	72.4	70.8	63.6	0.0	516
Annenin beyanı	21.2	20.0	15.3	13.8	20.5	21.2	17.0	14.9	16.6	12.6	10.8	10.5	2.9	170
Kart+beyan	94.4	94.4	89.1	86.4	89.8	96.4	91.9	87.1	89.5	85.0	81.6	74.1	2.9	687
15 aydan önce aşılama ²	94.4	94.4	88.6	84.3	88.5	96.4	91.9	86.5	89.5	84.8	80.6	70.0	3.0	687

¹ BCG, KKK ve üçer doz DTPaP-IPV-Hib, Hepatit B ve KPA üzerinden hesaplanmıştır.

² Annenin beyanına dayanarak alınan aşı öyküsü ilk bir yılda olunan aşular için aşı kartına yazılan aşı öyküsü ile aynı kabul edilmiştir.

Hem aşı kartı hem de annenin beyanı dikkate alındığında, Tablo 11.9'da yaşamlarının ilk 15 ayında çocukların yüzde 74'ünün tabloda belirtilen tüm hastalıklar için tam olarak aşılandıkları görülmektedir. Aşılama bilgisi aşı kartından elde edilen çocukların toplam yüzdeye katkısı yüzde 64 iken, aşılama bilgisi anne beyanından elde edilen çocukların katkısı yüzde 11'dir. 15-26 aylık çocukların yalnızca yüzde 3'ü hiç aşılanmamıştır.

11.8.2 Temel Özelliklere Göre Aşılama Oranları

Tablo 11.10'da 15-26 aylık çocuklar için temel özelliklere göre çeşitli aşılama göstergeleri verilmiştir. Alt gruplara bakıldığında aşı kartı görülen çocukların oranı değişim göstermektedir. Örneğin, Doğu'da aşı kartı olan çocukların oranı yüzde 68 iken Orta bölgede yüzde 86'dır. Tam aşılama oranı çocukların cinsiyetine göre değişiklik göstermemektedir; fakat doğum sırasına göre değişiklik vardır. Tam aşılama oranı ikinci ve üçüncü doğum sırasındaki çocuklar arasında yüzde 78 iken, dördüncü ve beşinci sıradaki çocuklarda yüzde 65'e düşmektedir. Hiç aşılanmamış çocukların oranı, dördüncü ve beşinci sırada doğan çocuklar için yüzde 9 olup en yüksek seviyededir.

Beklendiği gibi aşılama kentsel ve kırsal yerleşimlere göre bir farklılaşma söz konusudur. Kentsel ve kırsal yerleşimlerinde, DTPaP-IPV-Hib aşısının ilk dozunu alan çocukların oranı hemen hemen aynıdır (sırasıyla yüzde 94 ve yüzde 95). Ancak, kırsal kesimlerde ikinci ve üçüncü dozu alan çocuklar oranı yüzde 83 ve yüzde 77 iken, kentsel yerleşimlerde yaşayan çocuklarda ise yüzde 91 ve yüzde 89'dur. Ayrıca, kentsel alanlarda ikinci ve üçüncü doz Hepatit B ve KPA aşularını alan çocukların oranı kırsal alanlardaki çocuklara göre daha yüksektir. Genel olarak, Tablo 11.10'daki tüm aşuları olma oranı kentsel yerleşimlerde yaşayan çocuklar için yüzde 77 iken, kırsal çocuklar arasında yüzde 65'tir.

Tablo 11.10 Temel özelliklere göre aşılama durumu

Temel özelliklere göre araştırma tarihinden önceki herhangi bir zamanda (aşı kartı veya anne bildirimine göre) belli aşılı almış olan 15-26 aylık çocukların ve aşı kartı bulunanların yüzdeleri, Türkiye 2013

Temel özellikler	DTaP-IPV-Hib					Hepatit B			KPA			Hiç aşı olmamış	Aşı kartı görülen çocukların yüzdesi	Çocuk sayısı	
	BCG	1	2	3	KKK	1	2	3	1	2	3				Tam aşı ¹
Cinsiyet															
Erkek	95.1	95.8	90.5	88.4	91.4	97.8	92.9	87.5	89.9	85.7	81.7	73.9	1.6	75.4	329
Kadın	93.8	93.1	87.8	84.6	88.4	95.0	91.1	86.7	89.1	84.4	81.5	74.2	4.1	75.0	358
Doğum sırası															
1	96.1	92.6	86.3	83.0	90.5	97.4	93.5	88.9	88.1	83.2	81.7	73.4	1.2	71.5	194
2-3	95.9	96.8	92.0	90.6	91.8	97.7	93.6	87.8	91.8	87.5	84.2	77.7	2.0	78.4	380
4-5	89.0	90.6	84.8	79.4	83.4	90.6	85.3	84.0	84.6	79.6	73.0	64.4	9.4	70.1	79
6+	81.3	87.0	81.7	76.1	78.8	89.4	80.4	76.3	82.9	79.6	71.8	59.5	7.1	72.4	34
Yerleşim yeri															
Kent	94.4	94.2	90.6	88.9	90.6	96.3	93.3	89.0	90.1	87.1	84.0	76.5	3.1	76.6	546
Kır	94.3	95.3	83.4	77.0	86.8	96.7	86.7	79.5	87.3	77.0	72.4	64.7	2.0	69.9	141
Bölge															
Batı	93.5	93.5	89.5	87.4	89.0	94.5	91.1	85.0	90.2	85.8	81.8	76.4	4.7	72.2	247
Güney	96.4	95.8	93.4	91.7	97.1	99.1	97.2	90.9	90.3	88.5	85.1	77.4	0.9	83.9	104
Orta	96.7	94.7	90.5	88.6	87.5	98.7	96.4	92.8	94.5	91.6	91.1	77.3	0.4	86.1	115
Kuzey	97.0	96.8	88.9	83.2	90.1	98.8	93.6	86.6	90.7	82.1	78.7	71.1	0.0	71.0	42
Doğu	92.4	94.0	85.1	81.4	88.0	95.3	86.9	84.2	84.6	78.2	73.9	67.6	3.8	68.3	179
Eğitim															
Eğitimi yok/ ilkokulu															
bitirmemiş	86.0	86.4	79.3	75.9	81.3	88.9	81.2	77.4	81.9	76.1	71.7	63.8	9.2	69.5	138
İlkokul	95.6	96.2	90.2	88.0	91.2	97.4	92.2	87.9	91.7	86.5	83.9	77.2	2.4	79.1	225
Ortaokul	98.4	95.2	90.6	87.1	91.7	97.5	94.9	91.1	91.1	87.4	83.6	74.1	1.1	76.0	136
Lise ve üzeri	96.2	97.6	93.8	91.8	92.9	99.8	97.4	90.3	91.3	88.0	84.6	77.8	0.2	74.1	188
Hanehalkı refah düzeyi															
En düşük	92.5	92.8	83.2	79.0	85.1	95.0	86.5	80.0	85.4	76.4	71.9	63.2	4.1	74.5	151
Düşük	93.3	93.5	88.2	85.1	89.6	94.7	89.8	85.5	89.1	84.3	81.3	75.6	3.5	77.6	157
Orta	92.7	92.5	88.5	87.5	90.0	95.1	91.6	87.1	91.0	88.3	86.8	77.7	4.6	76.5	155
Yüksek	97.1	98.3	95.9	93.3	90.2	98.5	96.1	93.4	91.0	89.0	86.1	76.6	0.9	78.5	99
En yüksek	98.1	96.7	92.7	90.3	95.2	100.0	98.4	92.7	92.0	89.0	83.7	78.7	0.0	68.9	124
Toplam	94.4	94.4	89.1	86.4	89.8	96.4	91.9	87.1	89.5	85.0	81.6	74.1	2.9	75.2	687

¹ BCG, KKK ve üçer doz DTPaP-IPV-Hib, Hepatit B ve KPA üzerinden hesaplanmıştır.

Bölgesel farklılıklar ele alındığında, tam aşılanmış çocukların yüzdesi Doğu'da en düşük (yüzde 68); Güney ve Orta bölgelerde ise en yüksektir (yüzde 77). Tablo 11.10'daki bulgular, DTPaP-IPV-Hib, Hepatit B ve KPA aşılı için bırakma hızlarının, diğer bölgelere kıyasla Kuzey'de ve Doğu'da daha yüksek olduğunu göstermektedir.

Çocuğun aşılama durumuyla annenin eğitim düzeyi arasında yakın bir ilişki vardır. Hiç eğitimi olmayan veya ilkokulu bitirmemiş annelerin çocuklarında tam aşılanma yüzde 63 iken, en az lise eğitimi alan annelerin çocuklarında bu oran yüzde 78'e yükselmektedir. Hiç aşılanmamış çocukların yüzdesi, hiç eğitimi olmayan annelerin çocuklarında en yüksektir (yüzde 9). Aşılanma oranı hanehalkı refah düzeyi ile hızlı bir şekilde artmaktadır. En düşük refah düzeyindeki çocukların yüzde 63'ü tam aşılanırken, bu oran en yüksek refah gruplarında yüzde 79'dur.

11.8.3 Aşılama Oranlarındaki Eğilimler

Tablo 11.11, belirli aşıları olan 12-35 aylık çocukların araştırma tarihindeki yaşına göre yüzdesini göstermektedir. Bu tablo aynı zamanda önerilen tüm aşılanmaların yapıldığı çocukların oranının zaman içindeki eğilimini incelemek için kullanılabilir. Aşılama oranlarındaki eğilimler incelenirken göz önünde bulundurulması gereken nokta, aşılanma bilgisi anneden alınan çocukların aşılanma oranının aşı kartı olan çocuklarla aynı olduğunun varsayımıdır.

Tablo 11.11 Çocukların yaşa göre aşılanma durumu

Araştırma tarihinden önceki herhangi bir zamanda (aşı kartı veya anne bildirimine göre) belli aşıları almış olan 12-35 aylık çocukların ve aşı kartı görülen yaşa göre yüzdeleri, Türkiye 2013

Aşı	Çocuğun ay cinsinden yaşı		Toplam
	12-23	24-35	
BCG	94.4	94.9	94.7
DTaP-IPV-Hib 1	94.0	95.4	94.8
DTaP-IPV-Hib 2	87.9	89.5	88.8
DTaP-IPV-Hib 3	83.6	84.7	84.3
KKK	88.8	89.7	89.4
Hepatit B 1	96.3	96.7	96.5
Hepatit B 2	91.6	91.9	91.8
Hepatit B 3	86.2	85.6	86.0
KPA 1	88.1	91.8	90.1
KPA 2	83.7	83.7	83.8
KPA 3	78.3	81.1	79.9
Tam aşı ¹	68.2	71.1	69.9
Hiç aşı olmamış	3.0	2.5	2.7
Aşı kartı görülen çocukların yüzdesi	74.7	66.3	70.0
Çocuk sayısı	512	625	1,138

¹ BCG, KKK ve üçer doz DTPaP-IPV-Hib, Hepatit B ve KPA üzerinden hesaplanmıştır.

Çocuğun yaşı büyüdükçe aşı kartı görülen çocukların oranı da azalmakta; 12-23 aylık çocukların arasında yüzde 75'ten, 24-35 aylık çocuklarda yüzde 66'ya düşmektedir. Bu da aşılanma düzeylerinin yakın geçmişte yükseldiğini veya annelerin çocuklar büyüdükçe daha büyük oranda aşı kartlarını saklamadıklarını göstermektedir. Buna rağmen, tam aşılanmış çocukların yüzdesi 12-23 aylık çocuklar (yüzde 68) arasında 24-35 aylık çocuklara (yüzde 71) göre daha düşüktür. Bu düşüş, 2010'daki ulusal aşı programının değişmesiyle aşı tamamlama zamanlarının etkilenmesinden kaynaklanmış olabilir.

İlknur Yüksel - Kaptanoğlu, Alanur Çavlin ve Banu Akadlı Ergöçmen

Bu bölüm, evlilik ilişkileri, çalışma, çocuk bakımı ve kadına yönelik şiddete ilişkin tutumlar gibi kadının statüsünü etkileyen bir dizi faktöre ilişkin bilgilere dikkat çekmektedir. İlk olarak, TNSA-2013 görüşmelerinde cevaplayıcıların eşlerinin yaş ve eğitim gibi temel bilgilerinin elde edilmesi, eşler arasındaki farklılıkların anlaşılmasını sağlamaktadır. Bu göstergeler, aile içi rollerin belirlenmesinde önemli olabilmektedir. Çalışan kadınların çocuk bakımıyla ilgili düzenlemeleri ve kadınların neden çalışmadıklarının nedenlerine ilişkin bilgi, kadınların iş imkanlarını etkileyen faktörler hakkındaki anlayışı ortaya koymaktadır. Son olarak, kadınların fiziksel şiddete ilişkin tutumları, eşlerinin kontrol edici davranışları ve ev içindeki karar alma rollerine ilişkin bilgi ise, kadının statüsünün belirlenmesindeki faktörlerin anlaşılmasına katkıda bulunmaktadır.

12.1 Eşler Arasındaki Yaş ve Eğitim Farkı

Eşler arasındaki yaş ve eğitim farkının büyük olması göreceli olarak güç ilişkilerinde farklılaşmayı getirebilmektedir. Tablo 12.1, TNSA-2013'ten elde edilen eşler arasındaki yaş ve eğitim düzeylerindeki farklılıkları göstermektedir. Eşler arasındaki yaş farkı dikkate alındığında, kadınların sadece yüzde 4'ü eşlerinden iki yıl veya daha büyüktür. Kadınların yüzde 22'si eşiyile yaklaşık aynı yaştadır (eşleriyle aralarında en fazla iki yaş fark vardır). Halen evli kadınların yüzde 43'ü, kendilerinden en az beş yaş büyük olan erkeklerle evlidirler. Eşleri kendilerinden 10 yaş veya daha büyük olan kadınların oranı yüzde 10'dur. Araştırma tarihinde evli olan kadınlar eşlerinden ortalama 4.3 yıl daha gençtir.

Eşler arasındaki yaş farklılıkları alt gruplar açısından değerlendirildiğinde, ortalama yaş farkının en fazla olduğu grup özellikle 20 yaşın altındaki genç kadınlardır (7.0 yıl). Bu grup, tüm evli kadınlara kıyasla küçük bir oranı temsil etmektedir; Türkiye'de evlilik yaşı genel olarak artmaktaysa da, bu gruptaki yaş farkının bilincinde olmak, ileride erken evlilikleri önlemek amacıyla yürütülecek programlarının hazırlanması açısından önemlidir. Bölgeler göz önüne alındığında, Kuzeydoğu Anadolu ve Ortadoğu Anadolu bölgeleri, eşler arasındaki 4.7 yıl yaş fark ile ülke ortalamasının üzerindedir.

Türkiye'de kadınlar ve erkekler arasında uzun süredir devam eden eğitim farkı, bir süredir düşme eğilimindedir. Kadınların eğitim seviyesindeki artış, eşler arasındaki eğitim farklılıklarına yansımıştır. Tablo 12.1'de sunulan yüzelere göre, eşlerin eğitim düzeyi ortalama olarak kadınlardan daha yüksektir. Kadınların yüzde 42'si kendilerinden daha eğitilmiş erkeklerle evlenmiştir; bu oran TNSA-2008'de yüzde 46'dır. Kadınların oldukça küçük bir bölümü eşlerine göre daha eğitilidir (yüzde 18) ve bu yüzde önceki araştırmaya kıyasla yüzde beş puanlık bir artış göstermektedir. Genel olarak, kadınlar ve eşleri arasındaki ortalama eğitim farkı 2008'den 2013'e 1.6 yıldan 1.0 yıla düşmüştür.

Tablo 12.1 Eşler arasında yaş ve eğitim farklılıkları

Halen evli kadınların eşleriyle aralarındaki yaş ve eğitim farkına, yaş ve eğitimdeki farkın ortalamasına ve temel özelliklere göre yüzde dağılımları, Türkiye 2013

Temel özellikler	Eşler arası yaş farkı							Eşler arası eğitim farkı					
	Kadın 2+ yıl büyük	Yak- laşık aynı yaş	Erkek 2-4 yıl büyük	Erkek 5- 9 yıl büyük	Erkek 10+ yıl büyük	Ortalama yaş farkı (erkek- kadın)	Sayı	Erkek daha iyi eğitilmiş	Kadın daha iyi eğitilmiş	Eğitim düzeyleri eşit	İkisi de eğitimsiz	Ortalama eğitim farkı (erkek- kadın)	Sayı
Yaş													
15-19	0.0	3.4	20.6	53.7	22.3	7.0	111	49.1	26.4	24.5	0.0	0.9	110
20-24	0.6	12.0	30.7	45.8	10.9	5.3	619	41.7	29.5	28.8	0.0	0.5	596
25-29	2.4	22.1	33.2	33.3	8.9	4.3	1,163	38.3	24.4	37.2	0.2	0.6	1,134
30-34	3.1	23.9	31.5	32.3	9.2	4.2	1,390	42.2	18.6	38.9	0.2	1.0	1,370
35-39	5.5	23.5	31.2	30.1	9.7	4.0	1,349	40.4	14.8	44.8	0.0	1.1	1,314
40-44	4.2	24.4	29.7	32.2	9.5	4.1	1,126	42.6	13.8	43.5	0.2	1.3	1,094
45-49	6.8	24.4	30.3	27.8	10.7	3.8	888	43.5	13.1	43.3	0.2	1.3	847
Çalışma durumu													
Çalışmıyor	3.4	20.9	31.2	33.9	10.5	4.4	4,175	45.5	17.4	37.0	0.2	1.3	4,043
Çalışıyor	4.5	24.7	30.3	31.5	9.0	4.0	2,259	33.5	20.7	45.7	0.1	0.5	2,216
Cevapsız	4.8	20.9	35.1	31.8	7.5	3.9	212	48.2	15.4	36.4	0.0	1.4	206
Yaşayan çocuk sayısı													
0	5.2	26.6	32.4	25.5	10.3	3.9	645	37.6	25.8	36.6	0.0	0.4	638
1-2	3.6	22.2	31.8	33.4	9.0	4.2	3,795	40.5	21.0	38.3	0.2	1.0	3,752
3-4	3.7	20.4	29.9	35.1	10.8	4.4	1,741	43.2	12.2	44.5	0.1	1.4	1,684
5+	4.5	22.8	27.2	32.6	12.9	4.6	464	48.8	8.6	42.6	0.0	0.9	391
Yerleşim yeri													
Kent	3.4	22.7	31.5	33.0	9.4	4.2	5,335	41.9	19.7	38.3	0.2	1.0	5,219
Kır	5.5	20.3	29.3	33.1	11.8	4.5	1,311	39.7	13.2	47.1	0.0	0.9	1,247
Bölge													
Batı	3.1	23.5	32.0	31.9	9.6	4.2	2,863	37.5	20.9	41.6	0.0	0.8	2,823
Güney	4.5	19.1	27.7	37.3	11.4	4.6	854	37.6	21.1	41.2	0.0	0.7	833
Orta	2.9	21.5	34.0	32.7	8.9	4.2	1,388	42.9	16.3	40.2	0.6	1.3	1,378
Kuzey	6.8	23.9	31.1	29.8	8.4	3.8	444	44.0	15.1	40.9	0.0	1.4	440
Doğu	5.3	21.5	27.3	34.5	11.4	4.4	1,096	52.8	13.7	33.5	0.0	1.3	991
NUTS 1 Bölgeleri													
İstanbul	3.7	25.8	28.9	31.6	10.1	4.1	1,330	38.4	21.7	39.9	0.0	0.8	1,314
Batı Marmara	2.4	21.6	31.9	32.1	11.9	4.4	274	39.9	15.6	44.5	0.0	1.0	273
Ege	3.8	21.9	33.8	32.0	8.6	4.1	869	35.1	20.7	43.2	1.0	0.7	857
Doğu Marmara	2.3	23.1	34.7	31.3	8.6	4.2	627	40.7	18.8	40.5	0.0	1.1	614
Batı Anadolu	1.5	21.0	37.5	31.1	9.0	4.1	669	41.8	15.8	42.3	0.0	1.2	664
Akdeniz	4.5	19.1	27.7	37.3	11.4	4.6	854	37.6	21.1	41.2	0.0	0.7	833
Orta Anadolu	3.8	21.0	32.3	34.5	8.5	4.4	344	41.2	18.1	40.6	0.0	1.2	340
Batı Karadeniz	5.8	22.8	30.7	32.0	8.7	4.0	377	46.0	16.5	37.5	0.0	1.5	374
Doğu Karadeniz	5.5	20.5	32.0	33.8	8.3	4.0	206	43.2	15.6	41.2	0.0	1.2	205
Kuzeydoğu Anadolu	4.6	20.0	23.3	40.0	12.1	4.7	172	46.5	16.4	37.1	0.0	1.1	163
Ortadoğu Anadolu	4.9	18.1	26.3	36.7	14.0	4.7	290	57.5	12.0	30.6	0.0	1.4	274
Güneydoğu Anadolu	5.6	23.4	28.9	32.0	10.0	4.2	635	52.3	13.8	33.9	0.0	1.4	554
Eğitim													
Eğit. yok/ilk. bitmemiş	4.9	23.1	28.0	30.8	13.2	4.6	1,013	62.2	10.5	26.4	1.0	1.4	865
İlkokul	4.4	20.1	31.1	34.2	10.2	4.3	2,955	46.0	3.5	50.5	0.0	2.2	2,926
Ortaokul	1.8	14.9	30.6	41.1	11.7	5.0	934	44.2	36.0	19.8	0.0	0.5	931
Lise ve üzeri	3.3	29.3	32.9	28.1	6.4	3.6	1,744	22.1	38.1	39.9	0.0	(0.8)	1,743
Hanehalkı refah düzeyi													
En düşük	4.9	21.0	29.2	32.1	12.8	4.6	1,035	39.4	13.9	45.9	0.7	0.7	925
Düşük	5.6	21.1	29.9	33.9	9.5	4.2	1,295	39.2	15.6	45.1	0.1	1.0	1,254
Orta	3.5	19.7	31.5	35.9	9.5	4.3	1,366	42.7	17.1	40.2	0.0	1.1	1,343
Yüksek	4.0	20.2	33.2	32.7	9.9	4.3	1,433	47.4	20.6	32.1	0.0	1.3	1,428
En yüksek	1.8	28.2	30.7	30.8	8.5	4.0	1,517	37.9	22.7	39.4	0.0	0.9	1,517
Toplam	3.8	22.2	31.0	33.0	9.9	4.3	6,646	41.5	18.4	40.0	0.1	1.0	6,465

Eşler arasındaki eğitim farkı, yaş ve özellikle çocuk sayısına göre artma eğilimindedir; en az beş çocuğu olan kadınların yüzde 49'u, çocuksuz kadınların ise yüzde 38'i eşlerinden daha az eğitilidir. Eşler arasındaki eğitim farklılıklarında bölgeler arasında değişim gözlenmektedir. Örneğin, Ortadoğu Anadolu ve Güneydoğu bölgelerinde yaşayan kadınların çoğu eşlerinden daha az eğitilmiş iken (sırasıyla yüzde 58 ve yüzde 52), Ege ve Akdeniz bölgelerindeki kadınlar eşleriyle eşit (sırasıyla yüzde 43 ve yüzde 41) veya daha fazla eğitime sahiptirler (her ikisi için de yüzde 21).

En düşük eğitim düzeyindeki kadınlarda, eşler arasındaki eğitim farkı çok fazladır. Hiç okula gitmemiş veya ilkokulu bitirmemiş kadınların yüzde 62'sinin eşleri kendilerinden daha iyi eğitilidir. Diğer taraftan, en az lise ve üzeri eğitime sahip kadınların yüzde 78'i eşleri ile eşit düzeyde veya eşlerinden daha fazla eğitime sahiptir. Hanehalkı refah düzeyi arttıkça, kadının eşinden daha fazla eğitime sahip olma eğilimi de artmaktadır, en yüksek refah düzeyindeki kadınların yüzde 23'ü eşlerinden daha eğitimliyken, en düşük refah düzeyindeki kadınların yüzde 14'ü eşlerinden daha eğitilidir.

12.2 Kadın İstihdamını Etkileyen Faktörler

TNSA-2013'te, kadınların çalışma tarihçesinin birçok yönüne ilişkin bilgi elde edilmiştir. Kadın istihdamının düzeyine ve kadınların mesleklerine ilişkin ayrıntılı bilgi Bölüm 3'te verilmektedir. Bu bölümde ise, kadının statüsünün belirlenmesinde önemli bir etken olan kadın istihdamının fırsatlarını daha iyi anlamayı sağlayacak faktörlere odaklanılmaktadır.

12.2.1 Çalışmama ve İşten Ayrılma Nedenleri

Tablo 12.2, araştırmadan önceki son 12 ay içinde çalışmayan kadınların bu süre içerisinde temel olarak çalışmama nedenlerinin yüzde dağılımını göstermektedir. Çalışmamanın temel nedenini, kadınların yüzde 22'si ev kadını olmak, yüzde 19'u çocuk bakmak ve yüzde 17'si öğrenci olmak şeklinde belirtmiştir. Kadınların yüzde 15'i eşlerinin ya da ailelerinin çalışmalarına izin vermediğini belirtirken, yüzde 8'i de çalışmaya ihtiyacı olmadığını beyan etmiştir.

Beklendiği gibi, temel çalışmama nedeni olarak ev kadını olmayı belirten kadınların oranı yaşın artmasıyla birlikte artmaktadır. Çalışmama nedeni açıkça görüldüğü gibi evlilik durumuna göre değişmektedir; hiç evlenmemiş kadınlarda temel çalışmama nedeni öğrenci olmak iken (yüzde 57) ev kadını olmak ve çocuk bakımı evli kadınların temel çalışmama nedenlerindedir (sırasıyla yüzde 29 ve yüzde 28). Evli kadınların yüzde 17'sinin eşlerinin ya da ailelerinin çalışmalarına izin vermediğini belirtmesi de kayda değer bir bulgudur. Çalışmamasının temel nedeni olarak ev kadınlığını belirtenlerin oranı, kırsal alanlarda ve Doğu bölgesinde en yüksektir; eğitim ve refah düzeyinin artması ile de azalmaktadır. Çalışmasına izin verilmediğini belirten kadınların oranı Ortadoğu Anadolu ve Kuzeydoğu Anadolu Bölgelerinde yaşayan kadınlarda en yüksektir (sırasıyla yüzde 24 ve yüzde 22).

Tablo 12.3, 12 yaşından itibaren çalışmış ancak araştırma tarihinde çalışmayan kadınların işten ayrılma nedenlerine göre yüzde dağılımını vermektedir. Araştırma bulguları

kadınların yüzde 25'inin evlendiklerinde işten ayrıldıklarına işaret etmektedir. Evlilik nedeniyle işten ayrılma 25-29 yaş grubundaki kadınlarda ve eğitim düzeyi düşük kadınlarda daha fazladır. Araştırma sonuçlarına göre gebelik veya çocuk bakımı nedeniyle işten ayrılan kadınların oranı yüzde 14'tür. Kadınların yüzde 19'u işyerinin kapanması, işteki problemler veya işten çıkarılma gibi işe bağlı nedenlerle işlerinden ayrılmıştır. İşten ayrılan kadınların yüzde 9'u çalışmak istemedikleri için işten ayrıldıklarını belirtmişlerdir. En genç yaş grubunda ise işten ayrılmanın temel sebebi eğitimidir (yüzde 18).

Tablo 12.2 Çalışmama nedenleri

Araştırma tarihinden önceki son 12 ayda çalışmamış 15-49 yaş grubundaki kadınların çalışmama nedenine ve temel özelliklere göre yüzde dağılımı, Türkiye 2013

Temel özellikler	Temel çalışmama nedeni											Diğer	Cevapsız	Sayı		
	Öğrenci	Ev kadını	Emekli	Hasta/Engelli	Yaşlı bakımı	Çocuk bakımı	İş arıyor/işsiz	Eşi/ailesi izin vermiyor	Taşındı/göç etti	İhtiyacı yoktu/çalışmak istemedi	Hamile/yeni doğum yaptı					
Yaş																
15-19	65.9	3.1	0.0	0.7	0.7	1.9	3.3	11.5	0.0	7.5	0.5	4.8	0.1	1,306		
20-24	20.6	12.1	0.0	1.4	0.4	17.9	11.2	17.2	0.6	8.4	4.0	5.9	0.2	970		
25-29	3.4	19.0	0.0	0.6	1.0	34.8	7.6	17.0	0.2	8.7	3.8	3.3	0.6	1,022		
30-34	0.7	23.4	0.0	2.0	2.3	37.9	5.3	15.4	0.3	5.8	3.1	3.8	0.1	1,062		
35-39	0.2	30.7	0.0	4.8	3.0	26.6	5.3	16.2	0.0	7.3	1.7	3.7	0.6	935		
40-44	0.5	38.7	0.4	8.2	2.8	9.9	7.0	15.4	0.2	10.5	0.1	6.1	0.1	779		
45-49	0.0	41.5	6.3	13.8	3.3	1.6	4.7	10.5	0.0	13.1	0.0	4.4	0.7	645		
Çalışma durumu																
Çalışmıyor	17.4	22.4	0.6	3.4	1.7	19.3	5.0	15.3	0.2	8.6	1.5	4.4	0.3	6,122		
Çalışıyor	11.0	10.7	0.5	3.4	1.7	15.2	26.0	7.1	0.8	5.5	9.7	8.3	0.0	358		
Cevapsız	0.7	20.7	2.9	11.4	4.2	24.2	9.8	11.8	0.0	8.1	2.5	3.8	0.0	238		
Medeni durum																
Hiç evlenmemiş	57.2	3.0	0.3	1.5	2.1	0.0	10.5	9.7	0.0	9.2	0.0	6.4	0.1	1,903		
Evli	0.4	29.4	0.8	4.2	1.5	27.6	4.1	17.4	0.3	7.6	2.9	3.6	0.3	4,592		
Boşanmış/ayrı yaşıyor/eşi ölmüş	0.9	22.8	0.3	13.1	4.6	10.4	14.5	4.9	0.0	17.2	1.3	8.6	1.2	223		
Yaşayan çocuk sayısı																
0	46.7	7.0	0.5	1.9	1.9	0.2	10.5	11.7	0.3	10.6	2.1	6.5	0.2	2,356		
1-2	0.2	22.8	1.0	3.5	1.5	34.7	4.8	16.8	0.2	7.7	2.8	3.6	0.3	2,685		
3-4	0.2	37.8	0.2	6.6	1.9	23.4	2.6	16.2	0.0	7.1	0.4	2.9	0.6	1,302		
5+	0.0	50.3	0.7	6.2	2.2	13.5	3.2	14.4	0.0	4.1	0.7	4.3	0.4	376		
Yerleşim yeri																
Kent	17.8	20.5	0.7	3.5	1.7	20.2	6.3	14.4	0.2	8.6	2.0	3.8	0.3	5,629		
Kır	9.6	28.0	0.2	4.8	2.0	14.3	6.0	16.7	0.1	7.2	1.8	8.7	0.5	1,090		
Bölge																
Batı	17.1	19.3	1.1	4.3	1.8	23.4	6.4	12.8	0.1	7.2	2.3	3.9	0.2	2,633		
Güney	14.7	21.7	0.6	4.7	1.5	22.1	6.1	14.3	0.2	7.5	1.9	4.7	0.0	925		
Orta	20.2	22.8	0.4	2.3	1.9	16.6	5.4	13.8	0.3	10.4	1.7	3.8	0.3	1,464		
Kuzey	18.1	15.2	0.3	5.5	2.7	19.2	10.7	9.4	0.2	8.0	2.1	7.8	0.9	330		
Doğu	12.2	26.6	0.2	2.8	1.6	12.1	5.9	21.2	0.1	9.3	1.8	5.7	0.5	1,367		
NUTS 1 Bölgeleri																
İstanbul	16.7	21.5	1.0	3.7	2.0	22.6	6.1	12.5	0.2	5.9	3.4	4.3	0.2	1,301		
Batı Marmara	20.5	16.8	1.2	4.4	1.8	23.4	9.6	9.1	0.6	5.1	0.6	6.5	0.3	251		
Ege	16.9	11.7	1.4	7.3	2.4	23.0	4.9	17.7	0.0	9.5	1.2	4.0	0.0	683		
Doğu Marmara	17.7	21.0	0.8	2.6	0.6	22.8	6.9	11.5	0.2	10.2	1.2	3.4	0.9	639		
Batı Anadolu	21.7	25.6	0.6	0.8	2.3	17.2	6.5	11.2	0.3	9.6	2.5	1.7	0.0	723		
Akdeniz	14.7	21.7	0.6	4.7	1.5	22.1	6.1	14.3	0.2	7.5	1.9	4.7	0.0	925		
Orta Anadolu	17.3	21.8	0.0	2.0	1.8	18.3	3.7	15.8	0.0	11.4	1.4	6.5	0.0	370		
Batı Karadeniz	18.4	20.2	0.0	5.5	2.0	15.9	8.6	12.7	0.4	8.6	1.0	6.1	0.7	342		
Doğu Karadeniz	22.0	16.6	0.7	6.6	1.8	17.9	10.1	6.5	0.2	7.1	3.0	6.0	1.6	118		
Kuzeydoğu Anadolu	11.5	27.2	0.2	2.7	1.7	9.2	4.1	22.0	0.1	10.0	1.5	9.2	0.6	227		
Ortadoğu Anadolu	11.9	24.3	0.1	3.1	1.5	12.1	6.2	23.9	0.3	8.3	1.2	5.8	1.2	367		
Güneydoğu Anadolu	12.6	27.5	0.2	2.7	1.6	12.9	6.3	19.7	0.0	9.5	2.2	4.6	0.2	773		
Eğitim																
Eğitimi yok/ilk. bitirmemiş	0.0	39.3	0.0	7.2	2.5	15.5	3.7	21.8	0.5	3.2	1.3	4.7	0.3	893		
İlkokul	0.4	32.2	0.3	5.8	2.5	21.3	4.7	18.2	0.2	8.4	1.5	4.3	0.3	2,307		
Ortaokul	38.6	11.5	0.2	2.0	0.9	15.1	3.4	13.7	0.0	8.5	2.0	4.0	0.1	1,704		
Lise ve üzeri	24.3	9.2	1.8	0.9	1.3	22.3	12.2	8.0	0.2	10.9	3.0	5.4	0.5	1,816		
Hanehalkı refah düzeyi																
En düşük	6.0	27.8	0.0	6.4	2.8	16.2	4.4	20.7	0.1	5.6	1.6	8.0	0.5	975		
Düşük	12.7	23.0	0.3	4.7	1.7	18.3	6.4	18.3	0.2	7.1	1.9	5.1	0.3	1,392		
Orta	17.1	23.8	0.0	2.8	1.8	21.2	6.5	14.5	0.4	6.7	2.1	3.0	0.2	1,487		
Yüksek	19.6	19.9	0.7	3.4	2.3	21.4	6.0	12.4	0.1	8.5	2.3	3.3	0.1	1,502		
En yüksek	23.9	15.6	2.2	2.0	0.4	17.8	7.4	9.9	0.1	13.5	2.0	4.6	0.6	1,361		
Toplam	16.5	21.7	0.7	3.7	1.8	19.2	6.3	14.8	0.2	8.4	2.0	4.6	0.3	6,719		

Tablo 12.3. İşten ayrılma nedenleri

12 yaşından sonra en az altı ay süreyle çalışmış ancak araştırma tarihinde çalışmadığını söyleyen kadınların son işlerinden ayrılma nedenlerine ve temel özelliklere göre yüzde dağılımı, Türkiye 2013

Temel özellikler	İşten ayrılma nedeni																Cevap-sız	Sayı		
	Evlilik	Gebe kalma/ çocuk bakımı	Taşındı/ göç etti	Eşi/ büyük- leri karşı	İş yeri kapandı	İşten çıka- rıldı	Daha iyi bir iş buldu	İş yeri ile ilgili prob.	Mevsim- lik/ geçici iş	Ailede yaşlı/ hasta bakımı	Hasta/ Engelli	Emek- lilik	Çalış- ması gerek- medi	Çalış- mak iste- medi	Eğitim	Diğer				
Yaş																				
15-19	14.1	1.7	7.9	4.7	0.2	0.6	1.3	7.3	20.1	0.0	0.5	0.0	1.9	16.7	17.8	5.2	0.0	134		
20-24	25.6	13.4	4.6	3.4	9.3	1.0	2.5	12.4	3.6	0.8	4.1	0.0	2.2	8.8	6.1	2.0	0.2	298		
25-29	35.0	11.5	2.1	3.9	4.3	2.3	1.8	11.4	4.0	2.6	5.2	0.0	1.4	10.1	2.6	1.8	0.1	436		
30-34	27.1	22.9	4.9	4.1	5.8	3.2	2.3	6.3	3.0	0.6	5.5	0.0	1.4	8.3	0.9	3.6	0.2	456		
35-39	24.8	19.0	4.8	3.4	5.5	2.7	2.4	10.3	1.3	2.2	9.4	0.0	1.8	8.9	0.0	3.3	0.3	423		
40-44	19.7	13.3	7.7	0.9	9.6	1.6	1.4	8.8	2.2	0.5	15.1	1.6	4.1	9.5	0.2	3.2	0.4	302		
45-49	15.4	5.8	8.3	1.8	12.7	5.0	0.0	5.7	2.1	3.3	16.4	6.9	6.3	7.4	0.0	2.8	0.0	286		
Çalışma durumu																				
Çalışmıyor	28.1	14.5	5.5	2.9	6.5	2.6	1.2	8.8	2.9	1.5	8.6	1.0	2.2	9.0	1.9	2.6	0.2	1,737		
Çalışıyor	10.7	18.0	5.9	3.9	7.4	1.9	3.2	12.4	8.7	1.6	3.6	0.6	1.6	9.4	7.1	3.9	0.0	358		
Cevapsız	21.9	7.4	2.2	4.5	9.4	2.9	3.8	6.3	2.2	1.9	12.6	1.7	6.4	12.0	0.2	4.0	0.6	238		
Medeni durum																				
Hiç evlenmemiş	2.4	0.3	6.0	2.4	9.7	2.4	5.0	17.2	11.5	4.0	1.9	0.4	2.6	15.9	14.9	3.3	0.0	319		
Evli	29.6	17.1	5.1	3.1	6.2	2.5	1.2	7.3	2.5	1.1	9.4	1.1	2.5	8.0	0.5	2.7	0.2	1,888		
Boşanmış/ayrı yaşıyor/ eşi ölmüş	10.5	7.9	6.2	6.4	10.6	3.5	2.5	15.3	1.8	3.2	7.8	2.6	3.4	12.8	0.0	5.5	0.0	127		
Yaşayan çocuk sayısı																				
0	15.1	2.8	5.5	2.4	9.2	1.9	3.3	15.2	9.4	3.7	4.0	1.0	2.0	11.6	9.4	3.2	0.0	527		
1-2	28.9	18.9	3.5	3.1	5.7	3.2	1.7	7.7	2.2	0.8	8.6	1.3	2.1	9.2	0.6	2.4	0.3	1,277		
3-4	24.3	14.7	7.8	3.8	8.2	1.7	0.7	7.5	1.9	1.5	10.7	0.7	4.5	8.1	0.0	3.7	0.2	430		
5+	26.1	14.0	15.0	6.5	5.8	0.6	0.0	0.4	1.6	0.9	16.5	0.0	3.2	3.9	0.0	5.6	0.0	99		
Yerleşim yeri																				
Kent	24.6	14.6	5.4	3.3	6.7	2.5	1.8	9.6	3.4	1.5	7.4	1.2	2.4	9.7	2.7	3.0	0.2	2,016		
Kır	26.2	12.5	4.6	2.8	8.5	2.6	1.5	5.5	5.6	1.9	13.7	0.0	3.5	7.3	1.4	2.3	0.1	318		
Bölge																				
Batı	23.8	15.9	5.8	3.1	7.4	3.3	1.2	9.2	3.3	1.5	7.4	1.3	0.9	9.7	2.5	3.5	0.0	1,219		
Güney	30.1	12.2	2.6	2.9	4.8	3.2	1.6	6.4	4.0	1.5	10.2	1.1	4.7	11.1	1.9	1.1	0.8	318		
Orta	23.4	13.6	5.0	3.9	9.5	0.9	3.9	9.4	4.0	2.2	6.8	0.6	4.5	7.4	2.7	1.7	0.4	328		
Kuzey	21.6	12.0	7.2	1.0	8.6	1.5	3.8	13.2	2.7	1.6	10.5	1.0	2.4	6.8	2.9	3.2	0.0	135		
Doğu	26.2	12.1	5.3	4.1	3.9	1.0	1.1	9.1	5.1	1.1	10.0	0.6	4.7	9.2	2.6	3.7	0.1	334		
NUTS 1 Bölgeleri																				
İstanbul	23.7	16.1	7.1	3.0	6.2	3.3	0.6	9.3	2.9	1.8	5.6	1.3	0.0	10.7	3.7	4.4	0.0	642		
Batı Marmara	34.4	10.9	3.6	4.1	8.3	4.2	0.7	8.1	2.8	0.6	6.8	2.8	0.7	8.6	1.4	2.0	0.0	106		
Ege	20.8	16.5	4.3	2.5	9.1	3.3	0.4	10.9	6.6	1.4	12.0	1.2	1.9	7.0	0.7	1.4	0.0	288		
Doğu Marmara	23.4	15.7	6.0	3.6	8.8	2.6	3.9	7.0	1.8	1.1	6.8	0.4	3.4	9.4	2.1	4.0	0.0	244		
Batı Anadolu	20.6	17.1	1.8	4.4	10.3	0.0	7.9	8.4	0.9	3.9	7.9	1.6	3.2	7.5	3.1	1.4	0.0	136		
Akdeniz	30.1	12.2	2.6	2.9	4.8	3.2	1.6	6.4	4.0	1.5	10.2	1.1	4.7	11.1	1.9	1.1	0.8	318		
Orta Anadolu	27.7	8.6	4.6	3.7	7.0	0.4	2.4	14.1	6.6	0.8	3.8	0.0	4.0	11.3	1.9	1.7	1.5	95		
Batı Karadeniz	22.5	11.9	7.8	0.9	9.6	1.4	2.3	10.0	3.2	2.2	10.0	0.7	3.5	6.5	4.0	3.5	0.0	118		
Doğu Karadeniz	18.1	14.6	8.3	1.8	8.8	3.0	4.6	13.2	1.6	1.6	12.2	0.9	4.5	4.8	0.0	2.0	0.0	53		
Kuzeydoğu Anadolu	25.8	11.1	1.6	3.9	5.9	1.4	0.0	14.3	5.6	1.7	6.9	1.1	4.2	8.1	3.6	3.9	1.0	37		
Ortadoğu Anadolu	20.9	10.1	9.7	3.7	7.2	2.5	1.6	6.1	3.7	2.7	8.1	0.8	5.0	11.5	2.0	4.4	0.0	65		
Güneydoğu Anadolu	27.8	12.8	4.7	4.2	2.7	0.6	1.2	9.1	5.4	0.5	11.1	0.5	4.8	8.7	2.5	3.4	0.0	232		
Eğitim																				
Eğitimi yok/ilk. bitirmemiş	29.8	11.9	9.8	7.4	5.8	1.8	0.2	3.3	3.6	0.5	13.7	0.1	5.2	4.3	0.0	2.0	0.7	260		
İlkokul	28.3	12.1	6.3	3.0	7.9	2.2	0.9	7.0	1.3	2.6	11.7	0.3	3.4	10.0	0.1	3.0	0.0	853		
Ortaokul	27.2	15.2	3.7	4.2	5.4	1.9	1.2	9.1	3.4	0.9	6.2	0.6	2.0	14.1	2.9	1.9	0.3	405		
Lise ve üzeri	18.4	16.9	3.5	1.6	7.0	3.5	3.6	13.1	6.5	1.2	4.0	2.4	1.1	7.9	5.6	3.7	0.2	816		
Hanehalkı refah düzeyi																				
En düşük	27.3	13.7	4.5	3.2	4.5	1.6	0.8	8.3	4.4	1.5	14.4	0.0	2.9	6.3	1.3	4.7	0.4	260		
Düşük	30.4	11.2	4.8	4.4	7.6	2.9	1.6	4.2	3.9	2.5	10.6	0.0	3.3	7.5	2.8	2.3	0.0	414		
Orta	25.3	15.1	4.7	5.6	7.6	2.1	2.5	12.1	2.0	1.2	6.0	0.2	3.1	9.9	2.1	0.6	0.0	524		
Yüksek	21.8	14.5	5.9	2.0	5.5	3.1	1.5	9.9	3.9	2.0	7.9	1.3	2.6	11.0	2.6	4.3	0.2	580		
En yüksek	22.1	15.9	5.9	1.3	8.3	2.5	2.1	9.2	4.8	0.8	6.1	2.9	1.3	9.8	3.1	3.4	0.4	556		
Toplam	24.8	14.3	5.3	3.2	6.9	2.5	1.8	9.1	3.7	1.6	8.3	1.1	2.6	9.3	2.5	2.9	0.2	2,334		

Tablo 12.4 Çalışan kadınlarda çocuk bakımı

Altı yaşından küçük çocuğu olan ve olmayan çalışan evlenmiş kadınların yüzde dağılımı ile altı yaşından küçük çocuğu olup çalışan kadınların işte oldukları zamanlarda çocuğa bakan kişiye ve temel özelliklere göre yüzde dağılımı, Türkiye 2013

Temel özellikler	Kadın çalışırken en küçük çocuğa bakan kişi															Kadın sayısı
	6 yaşından küçük çocuk yok	Bir veya daha fazla çocuk	Kendi	Eşi	Kız çocuklar	Kadının annesi	Erkeğin annesi	Erkek çocuklar	Diğer akrabalar	Bakıcı	Kurumsal bakım	Son doğumdan beri çalışmıyor	Diğer	Cevapsız	Toplam	
Yerleşim yeri																
Kent	70.0	30.0	24.6	2.2	5.1	19.0	13.1	1.3	4.6	7.3	18.3	2.2	1.0	1.4	100.0	1,670
Kır	70.0	30.0	34.3	1.4	10.4	9.1	26.0	1.6	8.1	3.0	4.3	0.0	1.8	0.0	100.0	578
Eğitim																
Eğitimi yok/ ilk bitirmemiş	69.4	30.6	39.7	2.6	22.4	7.4	15.6	0.8	7.7	0.9	0.5	0.0	1.1	1.3	100.0	237
İlkokul	79.6	20.4	40.0	2.8	12.1	13.0	12.8	4.1	6.8	1.4	2.6	0.1	2.8	1.5	100.0	996
Ortaokul	60.7	39.3	38.0	0.4	2.4	8.4	34.4	0.0	3.9	5.2	5.5	0.3	0.0	1.4	100.0	221
Lise ve üzeri	60.8	39.2	12.6	1.8	0.2	23.0	14.0	0.1	4.6	10.9	28.5	3.3	0.5	0.5	100.0	794
Bölge																
Batı	73.8	26.2	28.4	0.2	4.8	19.2	10.8	1.4	5.3	4.8	21.1	1.7	1.3	0.9	100.0	1,137
Güney	66.3	33.7	27.6	2.5	8.6	12.2	15.6	0.4	5.4	7.9	16.1	0.0	2.0	1.7	100.0	217
Orta	70.2	29.8	22.6	5.3	4.3	18.6	23.9	1.4	4.4	7.4	10.3	0.0	0.5	1.1	100.0	436
Kuzey	67.4	32.6	19.6	2.3	3.0	16.0	29.5	2.1	8.8	5.0	6.8	2.8	2.1	1.9	100.0	240
Doğu	56.8	43.2	34.7	2.4	16.1	8.3	13.3	1.3	5.0	8.6	6.0	3.8	0.5	0.0	100.0	217
NUTS 1 Bölgeleri																
İstanbul	70.7	29.3	26.2	0.0	8.5	26.8	3.4	1.5	8.3	3.7	21.8	0.0	0.0	0.0	100.0	462
Batı Marmara	77.0	23.0	15.8	2.7	2.1	27.0	13.3	2.7	2.9	5.0	12.8	4.7	0.0	10.9	100.0	109
Ege	76.6	23.4	29.3	1.6	4.0	8.3	22.6	1.6	1.8	7.9	15.4	3.7	3.7	0.0	100.0	446
Doğu Marmara	72.2	27.8	32.3	0.0	0.0	16.2	17.2	0.0	6.3	2.3	25.7	0.0	0.0	0.0	100.0	215
Batı Anadolu	74.4	25.6	29.7	5.0	0.0	24.5	22.1	3.6	4.6	2.3	8.3	0.0	0.0	0.0	100.0	203
Akdeniz	66.3	33.7	27.6	2.5	8.6	12.2	15.6	0.4	5.4	7.9	16.1	0.0	2.0	1.7	100.0	217
Orta Anadolu	57.3	42.7	14.9	4.5	9.6	9.7	18.6	0.0	4.0	13.3	20.1	0.0	1.5	3.7	100.0	92
Batı Karadeniz	72.6	27.4	21.0	3.0	0.0	23.1	27.3	0.0	3.1	9.2	7.3	3.4	2.6	0.0	100.0	147
Doğu Karadeniz	63.5	36.5	20.8	2.7	4.6	13.6	29.5	3.3	11.0	4.0	4.7	1.6	1.2	2.9	100.0	140
Kuzeydoğu Anadolu	50.5	49.5	44.7	4.3	3.2	8.3	16.1	0.0	9.9	4.7	8.7	0.0	0.0	0.0	100.0	24
Ortadoğu Anadolu	63.1	36.9	36.6	0.0	12.9	13.3	15.4	0.0	7.8	3.3	8.8	0.0	2.0	0.0	100.0	62
Güneydoğu Anadolu	55.0	45.0	31.9	3.0	20.0	6.4	12.0	2.0	3.0	11.6	4.3	6.0	0.0	0.0	100.0	130
Hanehalkı refah düzeyi																
En düşük	64.9	35.1	39.6	2.0	16.9	5.6	26.2	1.0	5.6	0.0	1.0	0.0	2.1	0.0	100.0	343
Düşük	70.9	29.1	38.0	2.8	5.3	16.1	21.1	5.0	6.6	0.6	1.2	0.2	1.3	1.8	100.0	382
Orta	74.5	25.5	35.5	2.6	10.8	16.0	9.9	2.2	9.0	3.1	4.6	0.7	2.5	3.1	100.0	401
Yüksek	74.7	25.3	32.1	0.0	5.6	13.5	13.4	0.3	2.3	6.0	22.1	3.7	1.0	0.2	100.0	435
En yüksek	66.5	33.5	9.1	2.3	0.1	23.9	13.3	0.0	4.9	13.7	29.3	2.5	0.2	0.6	100.0	687
Sektör																
Tarım	70.3	29.7	33.1	1.1	14.0	6.0	32.0	2.4	8.1	0.0	0.2	0.4	1.7	0.9	100.0	619
Sanayi	75.1	24.9	49.5	0.0	4.4	26.6	9.0	2.3	3.1	1.9	2.3	0.8	0.0	0.0	100.0	281
Hizmet	68.8	31.2	20.7	2.7	3.5	19.3	10.8	0.8	4.8	9.7	23.1	2.2	1.2	1.2	100.0	1,348
Toplam	70.0	30.0	27.1	2.0	6.5	16.4	16.4	1.4	5.5	6.2	14.7	1.6	1.2	1.0	100.0	2,248

12.3 Çalışan Kadınlarda Çocuk Bakımı

Araştırmanın yapıldığı tarihte çalışan kadınların yüzde 70'inin 6 yaşından küçük çocuğu bulunmamaktadır. Kadınların yüzde 30'unun ise 6 yaşından küçük bir ya da daha fazla çocuğu vardır; bu nedenle çocuk bakımı bu kadınlar için işgücüne katılım açısından önemli bir konudur. Tablo 12.4, 6 yaşından küçük en az bir çocuğa sahip halen çalışan kadınların çocuklarının bakımından öncelikli olarak sorumlu olan kişileri göstermektedir. Çocuk bakımında ilk sırada aile üyeleri (anne dahil) başta gelmektedir. Çocuklarına kendileri bakan annelerin oranı yüzde 27 olup, bu durum annelerin çocuklarını ya beraberlerinde işe götürdüklerini ya da işlerini evde yaptıklarını göstermektedir. Anneleri çalışan 6 yaşından küçük çocukların bakımından temel olarak büyükanneler sorumludur; annelerin yüzde 16'sı çocukların bakımından kayınvalidelerin, yüzde 16'sı ise kendi annelerinin sorumlu olduğunu belirtmiştir. Ayrıca, ailenin diğer üyeleri (kız çocuk, erkek çocuk, diğer akrabalar) tarafından bakılan çocukların oranı yüzde 13'tür. Araştırma sonuçlarına göre yuvaya/kreşe giden çocukların oranı iki araştırma arasında artmıştır; çocuk bakımı için yuvayı/kreşi kullanan kadınların oranı yüzde 15 iken bu oran, TNSA-2008'de sadece yüzde 7'dir.

12.4 Kadınların Fiziksel Şiddete Yönelik Tutumları ve Kadınları Kontrol Etmeye Yönelik Davranışlar

Kadına yönelik aile içi şiddet insan hakları ihlallerinden biridir. Aile içi şiddete tolerans gösterilmesi ve şiddete maruz kalınması, kadınların güçlenmesinde ve sosyal hayatın her alanında kadının özerkliğinin önünde önemli bir engeldir. Bu durumun, kadının sağlığına, sağlık arama davranışına ve çocuklarının sağlığına yönelik olumsuz sonuçları vardır. TNSA-2013'te kadınlara bir erkeğin eşine fiziksel şiddet uygulamasını doğru bulup bulmadığına ilişkin bazı durumlar sorulmuştur. Bu durumlar şunlardır: “kadın yemeği yaktığında”, “kadın eşine karşılık verdiğinde”, “kadın çocukları ihmal ettiğinde”, “kadın cinsel ilişkiyi reddettiğinde” ve “kadın eşine haber vermeden çıkarsa”. Tablo 12.5, belirtilen durumlarda kadınların eşlerinden fiziksel şiddete maruz kalmalarını doğru bulan kadınların temel değişkenlere göre yüzdesini vermektedir. Ülke genelinde, TNSA-2008'den bu yana geçen sürede, fiziksel şiddet yaşanmasına ilişkin en az bir nedeni kabul eden kadınların oranı yüzde 25'ten yüzde 13'e düşmüştür. Kadınların çocukları ihmal etmesi veya eşine karşılık vermesi (sırasıyla yüzde 9 ve yüzde 6) gibi belirli durumlar için, fiziksel şiddetin doğru bulunma oranı daha yüksektir. Ancak, kadının yemeği yakması halinde fiziksel şiddet uygulanması çok az kadın tarafından doğru bulunmaktadır (yüzde 1).

Fiziksel şiddetin doğru bulunması, temel özelliklere göre dikkate değer farklılıklar göstermektedir. Örneğin, kırsal alanlarda yaşayan kadınların yüzde 24'ü belirtilen durumların en az biri için kadının eşi tarafından fiziksel şiddete maruz kalmasını doğrularken, bu oran kentsel alanlarda yaşayan kadınlarda yüzde 11'e düşmektedir. Gerek kentte gerekse kırdaki yaşayan kadınlar arasında, “çocukları ihmal etme” fiziksel şiddet için en çok kabul edilen nedendir.

Tablo 12.5 Fiziksel şiddete yönelik tutumlar

15-49 yaş grubundaki kadınlar arasında bir erkeğin eşine belirli nedenlerle fiziksel şiddet uygulamasını doğru bulan kadınların temel özelliklere göre yüzdesi, Türkiye 2013

Temel özellikler	Erkeğin kadına fiziksel şiddet uygulamasının doğru bulunduğu durumlar:					Belirtilen nedenlerden en az birini doğru bulma	Kadın sayısı
	Yemeği yakarsa	Eşine karşılık verirse	Eşinden habersiz dışarı çıkarsa	Çocukların bakımını ihlal ederlerse	Cinsel ilişkide bulunmayı reddederse		
Yaş							
15-19	0.6	5.1	2.5	5.6	1.5	10.0	1,572
20-24	0.8	5.3	3.6	6.9	1.8	11.8	1,337
25-29	1.3	4.5	3.6	7.7	2.6	11.5	1,492
30-34	0.6	5.5	4.5	8.4	1.6	11.7	1,565
35-39	1.1	6.9	4.3	9.3	2.8	13.2	1,513
40-44	2.0	9.0	6.0	12.1	3.9	16.6	1,238
45-49	2.1	8.0	8.0	14.2	4.4	21.0	1,029
Yaşayan çocuk sayısı							
0	0.6	4.2	2.3	5.4	1.3	8.8	3,393
1-2	0.8	4.3	3.5	7.7	1.9	11.2	4,035
3-4	2.0	9.9	7.1	13.1	3.7	19.5	1,833
5+	4.9	21.9	17.2	26.4	12.0	37.1	485
Medeni durum							
Hiç evlenmemiş	0.6	4.3	2.3	5.3	1.2	8.8	2,683
Evli	1.3	6.9	5.2	10.3	3.0	15.0	6,655
Boşanmış/ayrı yaşıyor/ eşi ölmüş	1.8	7.4	6.3	8.8	3.4	15.1	409
Yerleşim yeri							
Kent	0.8	4.7	3.2	7.3	1.8	10.8	7,905
Kır	2.8	12.6	9.5	15.5	5.7	23.8	1,841
Bölge							
Batı	0.6	4.6	2.6	7.7	1.7	10.3	4,154
Güney	1.0	7.0	6.2	10.4	2.4	15.9	1,235
Orta	0.6	4.5	3.1	6.6	1.7	10.4	2,004
Kuzey	1.3	7.5	5.0	8.6	3.2	14.0	654
Doğu	3.0	10.9	8.9	13.3	5.4	21.6	1,699
NUTS 1 Bölgeleri							
İstanbul	0.6	5.5	3.7	8.4	2.2	11.1	1,948
Batı Marmara	0.7	3.1	1.5	8.1	1.8	10.0	395
Ege	0.5	4.2	1.4	6.7	1.5	10.2	1,244
Doğu Marmara	0.6	3.4	2.1	6.6	0.8	8.3	931
Batı Anadolu	0.7	2.3	1.4	3.1	1.0	4.9	971
Akdeniz	1.0	7.0	6.2	10.4	2.4	15.9	1,235
Orta Anadolu	1.1	10.3	6.5	13.8	3.5	22.3	479
Batı Karadeniz	0.7	6.1	5.4	8.6	2.6	13.4	539
Doğu Karadeniz	1.7	7.6	5.3	8.3	3.1	13.5	306
Kuzeydoğu Anadolu	2.3	9.0	8.5	12.8	4.6	21.1	263
Ortadoğu Anadolu	3.1	11.9	8.2	13.0	6.5	22.0	460
Güneydoğu Anadolu	3.2	11.0	9.4	13.7	5.1	21.6	976
Eğitim							
Eğitimi yok/ilkokulu bitirmemiş	5.2	16.9	15.2	23.1	9.3	34.1	1,168
İlkokul	1.2	8.0	5.4	11.4	3.0	16.6	3,371
Ortaokul	0.4	4.2	2.5	5.6	1.3	9.7	2,173
Lise ve üzeri	0.1	1.5	0.6	2.8	0.3	4.0	3,034
Hanehalkı refah düzeyi							
En düşük	3.8	15.7	12.6	19.1	7.5	29.9	1,460
Düşük	1.6	7.9	6.3	11.5	3.2	17.9	1,921
Orta	0.7	5.5	3.2	8.0	1.9	11.8	2,035
Yüksek	0.3	3.5	1.5	5.9	1.4	8.0	2,118
En yüksek	0.2	1.6	1.3	3.4	0.4	4.5	2,212
Toplam	1.2	6.2	4.4	8.8	2.5	13.3	9,746

Doğu bölgesinde yaşayan kadınların yüzde 22'si kadının eşi tarafından fiziksel şiddete maruz kalmasına ilişkin durumlardan en az birini doğru bulurken, Batı ve Orta bölgelerde bu oran yüzde 10'dur. NUTS 1 bölgeleri açısından, fiziksel şiddeti doğru bulma oranı en yüksek Orta Anadolu bölgesinde (yüzde 22) iken en düşük Batı Anadolu'dadır (yüzde 5). Kadınların eşleri tarafından fiziksel şiddete maruz kalmasının doğru bulunması eğitim ve refah düzeyiyle ters orantılıdır. Eğitimi olmayan veya ilkokulu bitirmemiş kadınların fiziksel şiddete maruz kalınmasına ilişkin belirtilen durumlardan en az birini doğru bulması lise ve üzeri eğitime sahip kadınlara göre 8 kat daha fazladır. En düşük refah düzeyindeki kadınların fiziksel şiddete maruz kalınmasına ilişkin belirtilen durumlardan en az birini doğru bulması ise en düşük refah düzeyindeki kadınlara göre 6 kat daha fazladır.

TNSA-2013'te evli ve evlilik planı olan kadınlara, (son) eşleri ve birlikte oldukları kişi ile ilişkilerinde kadının davranışlarını kontrol etmeye yönelik bazı davranışları yaşayıp yaşamadıkları sorulmuştur. Sorulan davranışlar, "kadının, kadın arkadaşlarıyla görüşmesini engellemek", "kadının kendi ailesiyle görüşmesini sınırlamak", "kadının her zaman nerede olduğunu bilmek istemek", "para konusunda güvensizlik" ve "sadağatsız olmakla suçlamak"tır. Yaşanan her davranışın ne kadar sıklıkla yaşandığı bilgisi de elde edilmiştir ("sık sık", "bazen" ve "hiçbir zaman"), buna ilişkin bugular Tablo 12.6'da sunulmaktadır. Tablo 12.7, kadını kontrol etmeye yönelik davranışlar arasında en sık yaşanan durumların, kadının nerede olduğunun eş tarafından bilinmek istenmesi ve kadın arkadaşları ile görüşmesinin eş tarafından engellemesi olduğunu göstermektedir (sırasıyla yüzde 33 ve yüzde 9).

Tablo 12.6 Kadınları kontrol etmeye yönelik davranışların sıklığı

15-49 yaşlarındaki evlenmiş veya evlilik planı olan kadınların birlikte olduğu erkeklerin kadınları kontrol etmesine yönelik bazı davranışlarının yüzdesi, Türkiye 2013

Davranışlar	Davranışın sıklığı			Sayı
	Sık sık	Bazen	Hiç	
Kadın arkadaşlarını görmeyi engelleme	2.8	5.6	90.7	7,485
Kadının kendi ailesiyle görüşmesini sınırlama	2.4	3.9	92.9	7,485
Kadının her zaman nerede olduğunu bilmek isteme	21.7	11.4	66.1	7,485
Para konusunda güvensizlik	2.2	2.8	94.2	7,485
Sadağatsız olmakla suçlama	1.6	2.5	95.1	7,485

Not: Eşi/birlikte olduğu kişi, evli kadınlar için halen evli oldukları eşlerini/birlikte yaşadıkları kişiyi; boşanmış, ayrı yaşayan veya eşi ölmüş kadınlar için son eşlerini/son birlikte oldukları kişiyi ya da evli olmayan kadınlar için evlenme planı olduğu kişiyi ifade etmektedir.

Not: Listede yer alan her davranış biçimi için cevapsızlık oranı yüzde 0.8'dir.

Tablo 12.7 Kadını kontrol etmeye yönelik davranışlar

15-49 yaşlarındaki kadınların eşleri/birlikte olduğu kişiler tarafından bazı kontrol etmeye yönelik davranışlara maruz kalmalarına ve temel özelliklere göre yüzdesi, Türkiye 2013

Temel özellikler	Eş/birlikte olduğu kişi:					Kontrol etmeye yönelik davranış yaşayan kadın yüzdesi	Kadın sayısı
	Kadın arkadaşlarını görmeyi engeller	Kadının kendi ailesiyle görüşmesini sınırlar	Her zaman nerede olduğunu bilmek ister	Para konusunda güvensizdir	Sadakatsiz olmakla suçlar		
Yaş							
15-19	13.1	6.5	51.1	1.5	4.4	54.3	261
20-24	10.8	6.5	47.8	2.7	4.2	51.8	795
25-29	9.4	7.0	36.3	6.0	4.2	42.9	1,291
30-34	7.7	5.9	30.4	4.4	3.6	36.0	1,471
35-39	8.2	5.7	28.5	5.5	4.9	33.9	1,453
40-44	6.3	5.8	27.7	5.5	4.0	33.1	1,213
45-49	8.4	6.8	30.1	6.2	3.0	35.4	1,001
Çalışma durumu							
Çalışmıyor	8.3	6.1	34.2	4.2	3.8	39.0	4,585
Çalışıyor	8.7	6.4	31.5	6.3	4.4	37.9	2,672
Cevapsız	7.8	7.7	31.1	7.1	4.2	37.4	227
Medeni durum							
Hiç evlenmemiş	12.9	4.2	47.9	1.7	2.6	51.8	421
Evli	6.8	4.8	31.0	4.2	3.2	36.3	6,655
Boşanmış/ayrı yaşıyor/eşi ölmüş	30.5	31.8	52.9	21.1	19.9	61.3	409
Yaşayan çocuk sayısı							
0	10.5	5.9	44.3	4.1	4.1	48.2	1,131
1-2	7.0	5.9	29.8	4.7	3.9	34.8	4,035
3-4	9.8	6.9	32.9	6.2	4.4	39.6	1,833
5+	10.9	7.8	35.7	5.2	4.2	43.0	485
Yerleşim yeri							
Kent	8.5	6.2	31.9	5.1	4.2	37.3	6,045
Kır	8.3	6.5	38.5	4.6	3.6	43.9	1,439
Bölge							
Batı	7.8	5.4	29.5	4.8	4.0	34.3	3,267
Güney	7.6	6.7	33.8	5.2	3.9	39.8	969
Orta	8.8	7.2	33.1	5.2	4.2	38.4	1,550
Kuzey	6.6	5.0	33.1	4.4	2.9	38.0	484
Doğu	11.2	7.4	42.4	5.4	4.5	49.5	1,215
NUTS 1 Bölgeleri							
İstanbul	6.9	4.4	25.5	4.1	3.3	29.8	1,505
Batı Marmara	7.2	3.1	37.1	6.5	8.5	44.0	312
Ege	8.6	7.3	32.9	6.5	4.4	38.9	997
Doğu Marmara	9.4	6.1	31.2	3.4	2.9	36.7	726
Batı Anadolu	8.8	7.3	29.8	4.5	3.0	31.7	742
Akdeniz	7.6	6.7	33.8	5.2	3.9	39.8	969
Orta Anadolu	10.8	8.9	38.5	7.2	5.2	46.9	381
Batı Karadeniz	5.7	4.3	34.4	4.3	5.2	38.9	413
Doğu Karadeniz	7.0	5.3	32.6	3.9	2.3	37.7	224
Kuzeydoğu Anadolu	12.2	7.1	48.8	6.6	4.2	54.2	192
Ortadoğu Anadolu	12.4	9.1	47.2	5.3	3.6	54.1	324
Güneydoğu Anadolu	10.3	6.8	38.4	5.2	5.0	46.0	699
Eğitim							
Eğit. yok/ilk. bitirmemiş	11.6	9.1	37.0	5.7	5.2	44.3	1,076
İlkokul	8.3	6.3	32.6	5.4	4.3	38.4	3,171
Ortaokul	10.6	7.0	37.7	3.8	4.0	42.4	1,127
Lise ve üzeri	6.0	4.4	29.5	4.8	3.1	33.9	2,111
Hanehalkı refah düzeyi							
En düşük	11.9	9.6	42.8	5.6	5.2	49.3	1,142
Düşük	9.9	6.7	36.8	5.0	5.5	43.0	1,473
Orta	9.2	8.0	32.7	5.3	4.3	38.1	1,563
Yüksek	8.1	5.0	31.6	4.6	2.7	37.2	1,612
En yüksek	4.6	3.1	25.2	4.8	3.0	29.2	1,695
Toplam	8.5	6.2	33.1	5.0	4.0	38.6	7,485

Tablo 12.7, kadınların eşleri tarafından sık sık veya bazen uygulandığını veya hiç uygulanmadığını belirttikleri kontrol etmeye yönelik beş davranışın temel özelliklere göre farklılaştığını ortaya koymaktadır. Kadınların yüzde 39'u, kontrol edici bu davranışlardan en az birinin eşleri veya birlikte oldukları kişi tarafından uygulandığını belirtmişlerdir. Kontrol etmeye yönelik pek çok davranışın uygulanma yüzdesi genellikle kadınların yaşlarının artmasıyla birlikte azalmaktadır. Bu davranışların yaşanma yüzdesi evlenmemiş ve boşanmış/ayrı yaşayan kadınlar arasında evli kadınlardan daha yüksektir. Bölgesel farklılıklar dikkate alındığında, kontrol etmeye yönelik davranışların en sık görüldüğü bölge Doğu bölgesidir.

12.5 Toplumsal Cinsiyet Rollerine Yönelik Tutumlar

Kadınların toplumsal cinsiyet rollerine yönelik tutumlarını daha iyi anlamak amacıyla, TNSA-2013'te görüşülen kadınlara, ev içinde, sosyal ve politik hayatta kadınların rolleri ile kız ve erkek çocukların eğitime ilişkin olarak belirtilen ifadelerle katılıp katılmadıkları sorulmuştur. Kadınlara, “ailede önemli kararlar sadece ailenin erkekleri tarafından alınmalıdır”, “yemek, bulaşık, çamaşır, ütü ve temizlik gibi ev işlerini erkekler de yapmalıdır”, “erkek çocuğun eğitimi olması kız çocuğun eğitimi olmasından her zaman daha iyidir”, “küçük çocukları olan kadınlar çalışmamalıdır”, “kadınlar siyasette daha çok yer almalıdır”, ve “kadınlar evlendiklerinde bakire olmalıdır” ifadelerine katılıp katılmadıkları sorulmuştur.

Tablo 12.8, kadınların yukarıdaki ifadelerle katılıp katılmama yüzdelerini, kadınların temel özelliklerine göre göstermektedir. Kadınların en az katıldıkları ifadeler “ailede önemli kararlar sadece ailenin erkekleri tarafından alınmalıdır” ve “erkek çocuğun eğitimi olması kız çocuğun eğitimi olmasından her zaman daha iyidir” olmuştur (yüzde 10). Kadınların yüzde 75'i “yemek, bulaşık, çamaşır, ütü ve temizlik gibi ev işlerini erkekler de yapmalıdır” ve “kadınlar siyasette daha çok yer almalıdır” ifadelerine katılmaktadır. Bununla birlikte, kadınların yüzde 52'si “küçük çocukları olan kadınlar çalışmamalıdır” ifadesine ve yüzde 73'ü “kadınlar evlendiklerinde bakire olmalıdır” ifadelerine katılmaktadır.

Tablo 12.8. Toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlar

Toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin çeşitli ifadelerle katılan ve katılmayan kadınların temel özelliklere göre yüzdesi, Türkiye 2013

Temel özellikler	Ailede önemli kararlar erkekler tarafından alınmalıdır		Ev işlerine erkekler de yardım etmelidir		Erkek çocuğun eğitimi daha önemlidir		Küçük çocuğu olan kadınlar çalışmamalıdır		Kadınlar siyasette daha çok yer almalıdır		Kadınlar evlendiklerinde bakire olmalıdır		Kadın sayısı
	Katılıyor	Katılmıyor	Katılıyor	Katılmıyor	Katılıyor	Katılmıyor	Katılıyor	Katılmıyor	Katılıyor	Katılmıyor	Katılıyor	Katılmıyor	
Yaş													
15-19	9.2	90.8	78.2	21.8	7.2	92.8	56.6	43.4	68.9	31.1	74.3	25.4	1,572
20-24	8.2	91.8	76.8	23.2	9.1	90.9	50.5	49.4	70.0	30.0	69.3	30.7	1,337
25-29	9.0	90.9	72.3	27.6	9.2	90.7	50.8	49.1	72.1	27.8	68.3	31.6	1,492
30-34	8.8	91.2	74.4	25.6	7.1	92.9	51.2	48.4	75.5	24.5	70.2	29.8	1,565
35-39	9.8	90.2	75.5	24.5	10.1	89.9	51.9	47.9	80.9	19.1	74.7	25.3	1,513
40-44	12.1	87.9	75.2	24.8	11.9	88.1	52.7	47.2	80.8	19.1	79.6	20.3	1,238
45-49	15.8	84.2	73.2	26.8	15.4	84.6	49.6	50.3	78.9	21.1	78.9	20.6	1,029
Çalışma durumu													
Çalışmıyor	10.7	89.3	72.3	27.7	8.8	91.2	53.9	45.9	72.9	27.0	75.2	24.7	6,122
Çalışıyor	9.3	90.7	80.3	19.7	11.0	89.0	48.8	51.0	78.9	21.0	69.7	30.1	3,385
Cevapsız	8.2	91.8	76.0	24.0	11.1	88.9	50.2	49.8	73.4	26.6	73.3	26.7	238
Medeni durum													
Hiç evlenmemiş	6.8	93.2	81.6	18.4	7.6	92.4	50.4	49.5	72.3	27.7	66.9	32.9	2,683
Evli	11.5	88.4	72.4	27.6	10.4	89.6	53.2	46.7	75.7	24.3	76.4	23.5	6,655
Boşanmış/ayrı yaşıyor/ eşi ölmüş	8.6	91.4	78.8	21.2	11.1	88.9	44.8	55.2	82.6	17.1	63.9	36.1	409
Yaşayan çocuk sayısı													
0	7.3	92.7	80.3	19.7	7.7	92.3	50.9	49.0	73.2	26.8	66.0	33.8	3,393
1-2	8.3	91.6	76.3	23.6	8.7	91.2	48.1	51.9	76.9	23.0	72.6	27.3	4,035
3-4	14.6	85.4	69.3	30.7	13.0	87.0	57.2	42.4	75.3	24.7	84.3	15.5	1,833
5+	27.8	72.2	51.9	48.1	18.2	81.8	73.8	26.1	71.0	29.0	87.5	12.4	485
Yerleşim yeri													
Kent	7.5	92.5	77.6	22.4	8.3	91.7	50.1	49.7	75.6	24.4	71.4	28.5	7,905
Kır	21.5	78.5	64.7	35.3	15.4	84.6	60.6	39.4	72.7	27.2	81.2	18.7	1,841
Bölge													
Batı	6.7	93.3	78.1	21.9	8.4	91.6	50.7	49.0	77.2	22.8	70.4	29.5	4,154
Güney	9.3	90.7	76.4	23.6	8.9	91.1	48.3	51.6	73.8	26.2	69.2	30.8	1,235
Orta	9.6	90.4	78.3	21.7	11.1	88.9	50.0	50.0	76.1	23.9	73.7	26.2	2,004
Kuzey	14.9	85.1	73.2	26.8	12.9	87.1	49.3	50.7	70.0	30.0	77.2	22.8	654
Doğu	17.9	82.0	64.2	35.7	10.5	89.5	61.5	38.3	71.4	28.5	81.2	18.5	1,699
NUTS 1 Bölgeleri													
İstanbul	4.9	95.1	73.9	26.1	7.6	92.4	52.1	47.5	77.3	22.7	71.0	28.9	1,948
Batı Marmara	8.2	91.8	83.3	16.7	9.6	90.4	39.0	60.8	77.7	22.1	62.4	37.6	395
Ege	8.9	91.1	81.3	18.7	10.7	89.3	53.0	47.0	77.2	22.7	72.0	28.0	1,244
Doğu Marmara	8.5	91.5	80.3	19.7	10.0	90.0	52.6	47.1	73.7	26.3	73.8	26.0	931
Batı Anadolu	8.0	92.0	81.6	18.4	7.1	92.9	47.0	53.0	78.1	21.9	69.6	30.1	971
Akdeniz	9.3	90.7	76.4	23.6	8.9	91.1	48.3	51.6	73.8	26.2	69.2	30.8	1,235
Orta Anadolu	12.4	87.6	67.6	32.4	14.9	85.1	52.6	47.4	74.9	25.1	77.7	22.2	479
Batı Karadeniz	12.2	87.8	77.5	22.5	10.3	89.7	47.5	52.5	72.2	27.8	76.8	23.2	539
Doğu Karadeniz	15.3	84.7	75.2	24.8	15.3	84.7	49.1	50.8	73.2	26.7	75.3	24.7	306
Kuzeydoğu Anadolu	18.6	81.4	64.3	35.7	11.6	88.4	60.6	39.4	74.9	25.1	73.3	26.6	263
Ortadoğu Anadolu	21.6	78.2	64.5	35.2	10.8	88.9	63.0	36.6	68.4	31.4	83.7	16.1	460
Güneydoğu Anadolu	16.0	84.0	64.1	35.9	10.0	90.0	61.0	38.8	71.8	28.2	82.2	17.5	976
Eğitim													
Eğitimi yok/ilkokulu bitirmemiş	26.4	73.6	56.2	43.8	18.4	81.6	69.5	30.1	71.2	28.8	87.0	12.9	1,168
İlkokul	13.5	86.5	70.9	29.0	12.3	87.7	56.1	43.7	74.2	25.7	83.1	16.8	3,371
Ortaokul	7.5	92.5	75.9	24.1	6.6	93.4	52.9	47.1	70.3	29.7	74.1	25.7	2,173
Lise ve üzeri	2.0	98.0	86.6	13.3	5.5	94.4	40.2	59.7	80.8	19.2	56.5	43.4	3,034
Hanehalkı refah düzeyi													
En düşük	26.0	74.0	59.2	40.8	16.1	83.9	66.5	33.4	72.1	27.9	81.9	18.0	1,460
Düşük	15.0	85.0	68.9	31.0	11.6	88.4	57.8	41.8	71.1	28.7	80.3	19.5	1,921
Orta	9.1	90.9	76.2	23.8	9.0	91.0	53.0	46.8	72.6	27.4	76.5	23.5	2,035
Yüksek	4.1	95.8	79.8	20.2	8.3	91.7	49.1	50.8	75.4	24.6	73.3	26.5	2,118
En yüksek	2.1	97.9	85.8	14.2	5.6	94.4	39.4	60.5	82.2	17.8	58.4	41.5	2,212
Toplam	10.1	89.9	75.2	24.8	9.7	90.3	52.0	47.8	75.0	24.9	73.3	26.6	9,746

12.6 Üreme Kararlarında Kadınların Rolü

Evlilik, boşanma ve isteyerek düşük gibi önemli sosyal ve demografik olaylara ilişkin kararların, kadınların kendileri tarafından alınması kadının statüsü ile ilişkilidir. Tablo 12.9, kadınların ifadelerine göre bu önemli kararların kimin tarafından alındığını göstermektedir.

Araştırmada evli kadınlara evliliğe kimin karar verdiği sorusu yöneltilmiştir. Kadınların yüzde 49'u evliliğe eşleriyle birlikte karar verdiklerini belirtmişlerdir. Kadınların karar sürecinde etkin olduğu evliliklerin yüzdesi, aileler tarafından kararlaştırılan ve kendilerinin onayının alınmış olduğu evlilikler de dahil edildiğinde yüzde 88'e çıkmaktadır. Tablo 12.9, boşanma kararının çoğunlukla kadın tarafından alınmış olduğunu göstermektedir (yüzde 49). Boşanma kararının eş ile birlikte alındığı durumlar yüzde 30'dur. Bir diğer karar alma konusu olan isteyerek düşükler göz önüne alındığında, kararların genellikle çiftlerin ortak kararı olduğu ve doktor tarafından alındığı anlaşılmaktadır (sırasıyla yüzde 38 ve yüzde 39).

Tablo 12.9 Karar alma süreçlerine katılım

15-49 yaşlarındaki evlenmiş kadınların evliliklerinde evlilik, boşanma ve isteyerek düşük konularında temel olarak karar veren kişiye göre yüzde dağılımı, Türkiye 2013

	Yüzde
Evlilik kararı	
Aileler- kadının onayı ile	39.6
Aileler- kadını onayı olmadan	6.9
Eşi ile birlikte	48.8
Kaçtı	4.1
Kaçırıldı	0.2
Diğer	0.2
Toplam	100.0
Kadın sayısı	7,063
Boşanma kararı	
Kendisi	48.7
Eşi	16.4
Eşi ile birlikte	30.3
Diğer	1.1
Toplam	100.0
Kadın sayısı	297
İsteyerek düşük kararı	
Doktor	38.2
Kendisi	17.9
Eşi	2.9
Eşi ile birlikte	38.6
Cevapsız	2.4
Toplam	100.0
Kadın sayısı	225

KAYNAKLAR

AFAD (T.C. Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı) (2013), *Türkiye'deki Suriyeli Sığınmacılar, 2013 Saha Araştırması Sonuçları*

Bradley, S. E. K., Trevor, N. C., Joy, D. F., & Westoff, C. F. (2012). *Revising Unmet Need for Family Planning* (DHS Analytical Studies No. 25). Calverton, Maryland, USA: ICF International

Gwatkin, D.R., S. Rutstein, K. Johnson, R.P. Pande, ve A. Wagstaff. (2000). *Socio-economic differences in health, nutrition and poverty*. HNP/Poverty Thematic Group of The World Bank. Washington, D.C.: Dünya Bankası.

Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü ve Macro International Inc. (1999). *Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması 1998*, HÜNEE, Ankara.

Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü (2009) Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması, 2008. Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü, Sağlık Bakanlığı Ana Çocuk Sağlığı ve Aile Planlaması Genel Müdürlüğü, Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı ve TÜBİTAK, Ankara, Türkiye.

İçduygu, A., Kirişçi, K. (2009), *Land of Diverse Migrations, Challenges of Emigration and Immigration in Turkey*, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul.

Öğretim Yılı ve Eğitim Seviyesine Göre Okullaşma Oranı (2014). www.tuik.gov.tr/PreIstatistikTablo.do?istab_id=135, Eylül 15, 2014.

Rutstein, S.O. (1984). Infant and child mortality: Levels, trends, and demographic differentials. Gözden geçirilmiş baskı. *WFS Comparative Studies* No. 43. Voorburg, Hollanda.

Rutstein, S. (1999). *Wealth versus expenditure: Comparison between the DHS Wealth Index and household expenditures in four departments of Guatemala*.

Rutstein, S. and Johnson K. (2004). *The DHS Wealth Index*. DHS Comparative Reports No. 6. Calverton, Maryland: ORC Macro. [http://www.childinfo.org/files/DHS_Wealth_Index_\(DHS_Comparative_Reports\).pdf](http://www.childinfo.org/files/DHS_Wealth_Index_(DHS_Comparative_Reports).pdf), Temmuz 17, 2014.

Rutstein S., K. Johnson, ve D. Gwatkin. (2000). *Poverty, health inequality, and its health and demographic effects*. Paper presented at the 2000 Annual Meeting of the Population Association of America, Los Angeles, California.

T.C. Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı (DPT) (2003). *Türkiye'nin Avrupa Birliğine Katılım Sürecine İlişkin 2003 Yılı İlerleme Raporu [2003 Regular Report on Turkey's Progress Towards Accession]*. DPT, Avrupa Birliği ile İlişkiler Müdürlüğü, Ankara.

T.C. Kalkınma Bakanlığı (2006), *Dokuzuncu Kalkınma Planı (2007-2013)* <http://www.kalkinma.gov.tr/Pages/content.aspx?List=8661bcf7-9da5-4ecb-a190-fd4aadbacc02&ID=1&Source=http%3A%2F%2Fwww%2Ekalkinma%2Egov%2Etr%2FPages%2FKalkinmaPlanlari%2Easpx&ContentTypeId=0x0100B6043AD55C311E41A48571E65B9E1AD1>, Eylül 1, 2014.

T.C. Sağlık Bakanlığı, Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü, ve Macro International Inc. (1994). *Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması 1993*, HÜNEE, Ankara.

T.C. Sağlık Bakanlığı, Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü, ve Macro International Inc. (2004). *Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması 2003*, HÜNEE, Ankara.

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK). (2003). *2000 Nüfus Sayımı: Nüfusun Sosyal ve Ekonomik Nitelikleri*. Ankara: DİE.

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK). (2006). *Nüfus ve Kalkınma Göstergeleri*. Web sayfası: <http://nkg.tuik.gov.tr/>, Haziran 6, 2009.

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK). (2014) *Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçları 2013*, www.turkstat.gov.tr/IcerikGetir.do?istab_id=139, Eylül 28, 2014.

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK). (2014) *İstatistiklerle Yaşlılar 2013*, http://www.tuik.gov.tr/Kitap.do?metod=KitapDetay&KT_ID=11&KITAP_ID=265, Ağustos 30, 2014.

World Health Organization (WHO) ve United Nations Children's Fund (UNICEF) Joint Monitoring Programme for Water Supply and Sanitation. (2004). *Meeting on the MDG drinking water and sanitation target: A mid-term assessment of progress*. New York: World Health Organization ve United Nations Children's Fund.

World Health Organization (WHO) ve United Nations Children's Fund (UNICEF) Joint Monitoring Programme for Water Supply and Sanitation. (2005). *Water for life: making it happen*. Cenova: Dünya Sağlık Örgütü ve Birleşmiş Milletler Çocuk Fonu.

Proje Yürütücüsü ve Teknik Koordinatör

Doç. Dr. Ahmet Sinan Türkyılmaz

Saha Sorumlusu

Doç. Dr. Alanur Çavlin

Örnekleme Koordinatörü

Doç. Dr. Ahmet Sinan Türkyılmaz

Listeleme Koordinatörü

Dr. Tuğba Adalı

Soru Kağıdı Tasarımı

Doç. Dr. Alanur Çavlin

Dr. Pelin Çağatay Seçkiner

Ar. Gör. Ayşe Abbasoğlu Özgören

Eğitim Koordinatörü

Doç. Dr. Mehmet Ali Eryurt

Bölge Koordinatörleri

Dr. Tuğba Adalı

Ar. Gör. Fulya Hande Tunçkanat

Ar. Gör. Ayşe Abbasoğlu Özgören

Proje Asistanı Arda Kumaş

Proje Asistanı Ayçin Urfalıoğlu

Proje Asistanı Ezgi Berktaş

Proje Asistanı Hande Deniz Türk

Proje Asistanı Işıl Bayraktar

Proje Asistanı Selma Kangal

Veri İşleme Koordinatörü

Dr. Pelin Çağatay Seçkiner

Veri Girişi Koordinatörü

Oktay Ünalın

Uluslararası Veri İşleme Danışmanı

Ikhtier Kholmotov

Yönlendirme Komitesi

Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü

Prof. Dr. Ş. Armağan Tarım

Prof. Dr. Banu Akadlı Ergöçmen

Prof. Dr. İsmet Koç

Doç. Dr. Ahmet Sinan Türkyılmaz

Doç. Dr. İlknur Yüksel-Kaptanoğlu

Dr. Pelin Çağatay Seçkiner (Raportör)

Kalkınma Bakanlığı

Yılmaz Tuna

Gökhan Güder

Sağlık Bakanlığı

Dr. Bekir Keskinçilic

Dr. Sema Özbaş

Dr. Başak Tezer

Dr. Levent Eker

Türkiye İstatistik Kurumu

Enver Taşçı

Hasibe Dedes

Dr. Şebnem Canpolat

THE DHS PROGRAM/ ICF INT.

(Veri İşleme, Veri Analizi ve Ana Raporun Gözden Geçirilmesi)

Sunita Kishor

Trevor Croft

Ruilin Ren

Elisabeth Britton

Ladies Ortiz

Sara Head

Luis Sevilla

Kimberly Peven

Joy Fishel

SAHA, VERİ GİRİŞİ VE LİSTELEME PERSONELİ

Abdülhakim İlik	Esma Nur Kaşram	Mustafa Ender Doğan
Ahmet Fuad Sakal	Esra Kızıldaş	Mürüvet İrem Acar
Ahmet Zembilören	Eylül Görkem Yıldız	Nagihan Havuş
Akay Akbaba	Fatma Gümüşkaya	Narin Fandoğlu
Alev Karakuş	Fatmanur Ece Tanrıku	Nazan Turan
Ali Doğan	Feyyaz Kurt	Nergiz Solmaz
Ali Kemal Canbolat	Fikret Yalçın	Nihan Oral
Ali Onur Polat	G. Didem Yüksel	Nurcan Ağbaba
Alp Eren Özçelik	Gamze Çifçi	Nuri Yiğit Ülgen
Aslı Över	Gamze Sarıdede	Nursel Aktaş
Ayla Sercan Fundalar	Gizem Erden	Okan Basat
Aylin Baş	Gökhan Subay	Okan Uğurlu
Aysel Irmak	Gökmen Karsavran	Onur Ünaldı
Ayşe İnal	Göknil Torun	Ozan Saylan
Ayşe Naz Ünver	Gönül Çınar	Ömer Faruk Yıldırım
Ayşe Ufluoğlu	Gözde Alptekin	Ömer Tapkan
Bakiye İlgi Bozdağ	Güleren Nizamoglu	Özge Çelik
Barbaros Sarıcı	Gülfer Asa	Özge Koca
Berkan Çağır	Gülistan Duran	Özlem Karabulut
Berna Zülfikar	Gülistan Güngörmez	Öznur Kaçma
Beyza Nur Kovan	Gürkan Öz	Ramazan Güneş
Boran Bağ	Hakan İlkbal	Ramazan Kılıç
Burak Kartal	Halime Menteşe	Sayim Balkaya
Burcu Can	Hamdi Hakan Bayraktar	Seda Belen
Burhan Ağbaba	Hamza Demirkan	Selin Korkmaz
Canan Ayyıldız	Hanan Çiftdoğan	Sema Sarıdede
Cem Güzey	Hanim Akdemir	Semih Dönmez
Cevdet Acu	Hasan Budak	Sencan Kayı
Cihan Çelik	Hasan Karakaya	Serap Kurt
Cihat Rasim Oruç	Hatice Kaya	Sercan Kılınç
Cumhur Asrav	Hatice Nazlı Dülger	Serdar Sarıkaya
Çağıl Doğan	Hatice Özbaş	Seren Naymaner
Çiğdem Fidan	Hatice Şener	Serkan Demir
Derya Açıkgöz	Haydar Uçar	Sevde Uçar
Didem Doğan	Hayriye Öztürk	Sevgi Arslan
Doğal Çakmak	Hazım Ücün	Sevgi Kızıldaş
Duygu Yazgören	Hilal Barmanpek	Sibel Güneş
Dürdane Çor	Hülya Atik	Süheyla Oğuz
Ebru Kaya	Hüseyin Anıl Arslan	Şafak Rüzgar Yıldız
Eda Demirhan	İbrahim Gök	Şeyma Şeker
Eda Topaloğlu	İnan Gündoğdu	Tamer Altıntaş
Elif Gönültaş	İrem Acar	Ufuk Işık
Elif Gürpınar	İsmail Şahin	Umut Aydoğdu
Elmas Kılıç İlhan	Kemal Demir	Versin Ali Tizci
Emel Sezer	M. Ümit Doğru	Yalçın Çifçi
Emin Kurt	Maşallah Demir	Yeliz Pala
Emrah Alkan	Mehmet Salim Özer	Yetkin Tuğçe Topkaya
Emre Eregiz	Mehmet Sultan Akyüz	Yunus Günyaktı
Emre Gedik	Melahat Kılıç	Yusuf Erhan Akdeniz
Emrullah Ünal	Meral Kaya	Yusuf Şevki Ulusal
Ercan Eraslan	Merve Arslan	Zelal Yekbun Kiraz
Erdinç Özdemir	Merve Ergün	Zeynep Çiçek
Erdinç Ulutaş	Merve Sarı	Zeynep Ece Kurt
Eren Sivrikaya	Mesut Özkeskin	Zeynep Seray Turaç
Erkan Özcan Özen	Muhammet İlik	Zühal Zeliha Çetinkaya
Erman Yücel	Murat Sarıdaş	Zülal Doğan
Esin Duygun	Murat Yılmaz	Zülfü Tunçel
Esmâ Eren	Mustafa Taştan	

Ahmet Sinan Türkyılmaz, Tuğba Adalı ve Alanur Çavlin

Bu bölümde 2013 Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması'nın (TNSA-2013) örneklem tasarımının ve örneklem uygulamasının temel özellikleri anlatılmaktadır. Örneklem tasarımı özellikleri; hedef örneklem büyüklüğü, alan (*domain*) seçimi, örneklem aşamaları, tabakalama ve kümeleme ile örneklem tasarımı ve örnek çerçevesi arasındaki ilişki gibi konuları içermektedir¹. Örneklem uygulaması, hanehalklarına veya kişilere ilişkin nihai örnek listelerinin güncelleştirilmesinde, geliştirilmesinde veya oluşturulmasında gerek duyulan her türlü haritalama ve listeleme çalışması ile hanehalklarının son aşama seçiminde kullanılan işlemleri içermektedir.

Bu bölümde ayrıca görüşmeci seçimi ve eğitimi, araştırmanın saha ekiplerinin oluşturulması, toplanan verilerin kalitesini denetim altında tutmak için başvuru yolları ve saha çalışmasında karşılaşılan sorunlar gibi saha çalışmasına ilişkin konularda da bilgi verilmektedir. Kentsel/kırsal yerleşim yerleri ve bölgelere göre cevaplama oranları² bu bölümde sunulmuştur. Örneklem tasarımı ve cevaplama oranları göz önüne alınarak nihai ağırlıklandırma faktörlerinin hesaplanmasını da içeren veri işleme ve analizine ilişkin bilgilere de bu bölümde yer verilmiştir.

B.1 Örneklem Tasarımı ve Örneklem Uygulaması

TNSA-2013'ün örneklem seçiminde ağırlıklı, çok aşamalı, tabakalı küme örnekleme yaklaşımı benimsenmiştir. TNSA-2013, çeşitli karakteristiklerin alt nüfus gruplarında analizine imkan verecek şekilde düzenlenmiştir. Önemli göstergeler için oluşturulan tablolarda genellikle aşağıdaki nüfus gruplarına yer verilmektedir:

- Türkiye toplamı;
- Kentsel ve kırsal yerleşim yerleri;
- Beş bölge (Batı, Güney, Orta, Kuzey ve Doğu bölgeleri);
- Oniki (İstatistik Bölge Birimleri Sınıflandırması) NUTS 1³ bölgesi (yeterli sayıda gözleme ulaşılabilen, seçilmiş bazı değişkenler için);
- TNSA-2008 ile karşılaştırmayı mümkün kılabilmek için nüfusu bir milyondan fazla olan en büyük yedi metropol kent (İstanbul, Ankara, İzmir, Bursa, Adana, Konya, Gaziantep);

¹ DHS projesi çerçevesinde yapılan araştırmaların örneklem tasarımlarıyla ilgili daha ayrıntılı bilgi için, DHS *Sampling Manual* http://dhsprogram.com/pubs/pdf/DHSM4/DHS6_Sampling_Manual_Sept2012_DHSM4.pdf, ICF International. 2012. Demographic and Health Survey Sampling and Household Listing Manual MEASURE DHS, Calverton, Maryland, U.S.A.: ICF International

² Cevaplama oranlarının hesaplanmasıyla ilgili daha ayrıntılı bir tartışma için, DHS *Sampling Manual* http://dhsprogram.com/pubs/pdf/DHSM4/DHS6_Sampling_Manual_Sept2012_DHSM4.pdf, ICF International. 2012. Demographic and Health Survey Sampling and Household Listing Manual 'a bakınız.

³ NUTS bölgeleri ile ilgili ayrıntılı bilgi EK B'nin ilerleyen kısımlarında verilmiştir.

TNSA-2013 ile, doğurganlık, bebek ve çocuk ölümlülüğü ile gebeliği önleyici yöntem kullanımı gibi önemli demografik karakteristikler ile çeşitli sağlık göstergeleri için kabul edilebilir kesinlik derecelerine sahip kestirimler elde edilmesi amaçlanmıştır. TNSA-2013'te hanehalkı sorukağıdı için toplam nüfus, kişi sorukağıdı için ise 15-49 yaş arasındaki tüm kadınlar hedef nüfus olarak tanımlanmıştır. Araştırma tasarımında amaç, sözü edilen nüfus gruplarını temsil eden bir hanehalkı örnekleme tasarlayarak ve hanehalkından yetişkin bir hanehalkı üyesi ile görüşme yaparak hanehalkı üyeleri ve hane hakkında bilgi toplamaktır. Hanehalkı çizelgesinde kişi görüşmesine uygun kadın olarak tanımlanmış 15-49 yaş arasındaki tüm kadınlarla görüşülmüştür.

B.2 Örneklem Çerçevesi

Türkiye'de "kentsel" ve "kırsal" yerleşim yerlerinin tanımlanmasında bugüne kadar değişik ölçütler kullanılmıştır. Kentsel ve kırsal yerleşim yerleri, 1970'li yıllarda yapılan nüfus araştırmalarında 2,000'lik nüfus büyüklüğü ölçüt alınarak ayrılmıştır. Daha sonra bu ayırımda kullanılan nüfus büyüklüğü 1980'li yıllarda 10,000'e; 1990'lı yıllarda yapılan bazı araştırmalarda ise 20,000'e yükseltilmiştir. Ayrıca bazı araştırmalarda, yerleşim yerlerinin idari statüleri nüfus büyüklükleri ile birlikte kullanılarak kent ve kır tanımları geliştirilmiştir. TNSA-2013'te kentsel örnek çerçevesi, idari statülerine bakılmaksızın nüfusu 10,000'den büyük olan tüm yerleşim yerlerinden oluşturulmuş, kırsal örnek çerçevesi ise kentsel çerçeve dışında kalan tüm yerleşim yerlerinden oluşturulmuştur. Bu tanımlamalar TNSA-1998, TNSA-2003 ve TNSA-2008'de kullanılan tanımlar ile aynıdır.

Türkiye'deki tüm yerleşim yerleri ile ilgili başlangıç bilgisi 2012 Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi'nden (ADNKS-2012) alınmıştır. ADNKS-2012 sonuçları, tüm yerleşim yerlerinin (TNSA-2013'ün örneklem çerçevesine temel oluşturacak şekilde il, ilçe, bucak ve köy düzeyinde) ve nüfuslarının bilgisayar ortamında listelerini sağlamıştır.

“Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi” (ADNKS) son 10 yılda geliştirilen, kimlik numarası olan bütün vatandaşları (ya da özel numarası olan yabancı uyruklu kişileri) kayıtlı olduğu adresle birlikte kayıt altına alan bir sistemdir. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) ADNKS'yi desteklemek için yerel idarelerin işbirliği ile yeni bir adres veri tabanı olan Ulusal Adres Veri Tabanı'nı (UAVT) geliştirmiştir.

B.3 Tabakalama

Türkiye idari olarak 81 ile ayrılmıştır. Türkiye'de daha önceki demografik araştırmalarda örneklem seçimi ve verinin raporlanması amacıyla beş bölge tanımlanmıştır. Bu bölgesel ayırım, ülkenin değişik yöreleri arasındaki demografik, toplumsal, kültürel ve ekonomik farklılıkların incelenmesinde sıklıkla kullanılan bir değişken haline gelmiştir. Söz konusu Batı, Güney, Orta, Kuzey ve Doğu bölgeleri, birbirine komşu olan değişik sayıdaki illerden oluşmaktadır. Bu bölgeleri oluşturan illere ait bilgiler Tablo B.1'de sunulmuştur.

Tablo B.1 Bölge, NUTS 1 bölgesi, yerleşim yeri ve illere göre tabaka listesi, Türkiye 2013

Tabaka	Bölge	NUTS 1 Bölgesi	Tip	İl
1	Batı	İstanbul	Kent/Metropol	İstanbul
2	Batı	İstanbul	Kır	İstanbul
3	Batı	Batı Marmara	Kent	Edirne, Kırklareli, Tekirdağ, Balıkesir, Çanakkale
4	Batı	Batı Marmara	Kır	Edirne, Kırklareli, Tekirdağ, Balıkesir, Çanakkale
5	Batı	Ege	Kent/Metropol	İzmir
6	Batı	Ege	Kent	İzmir, Aydın, Denizli, Muğla, Manisa
7	Batı	Ege	Kır	İzmir, Aydın, Denizli, Muğla, Manisa
8	Orta	Ege	Kent	Afyon, Kütahya, Uşak
9	Orta	Ege	Kır	Afyon, Kütahya, Uşak
10	Batı	Doğu Marmara	Kent/Metropol	Bursa
11	Batı	Doğu Marmara	Kent	Bursa, Kocaeli, Sakarya, Yalova
12	Batı	Doğu Marmara	Kır	Bursa, Kocaeli, Sakarya, Yalova
13	Orta	Doğu Marmara	Kent	Bilecik, Eskişehir, Bolu, Düzce
14	Orta	Doğu Marmara	Kır	Bilecik, Eskişehir, Bolu, Düzce
15	Orta	Batı Anadolu	Kent/Metropol	Ankara
16	Orta	Batı Anadolu	Kent/Metropol	Konya
17	Orta	Batı Anadolu	Kent	Ankara, Konya, Karaman
18	Orta	Batı Anadolu	Kır	Ankara, Konya, Karaman
19	Güney	Akdeniz	Kent/Metropol	Adana
20	Güney	Akdeniz	Kent	Antalya, Burdur, Isparta, Adana, İçel, Hatay, K. Maraş, Osmaniye
21	Güney	Akdeniz	Kır	Antalya, Burdur, Isparta, Adana, İçel, Hatay, K. Maraş, Osmaniye
22	Orta	Orta Anadolu	Kent	Kırşehir, Nevşehir, Niğde, Aksaray, Kırıkkale, Kayseri, Sivas, Yozgat
23	Orta	Orta Anadolu	Kır	Kırşehir, Nevşehir, Niğde, Aksaray, Kırıkkale, Kayseri, Sivas, Yozgat
24	Kuzey	Batı Karadeniz	Kent	Zonguldak, Bartın, Karabük, Kastamonu, Sinop, Samsun
25	Kuzey	Batı Karadeniz	Kır	Zonguldak, Bartın, Karabük, Kastamonu, Sinop, Samsun
26	Orta	Batı Karadeniz	Kent	Çankırı, Amasya, Çorum, Tokat
27	Orta	Batı Karadeniz	Kır	Çankırı, Amasya, Çorum, Tokat
28	Kuzey	Doğu Karadeniz	Kent	Artvin, Giresun, Gümüşhane, Ordu, Rize, Trabzon
29	Kuzey	Doğu Karadeniz	Kır	Artvin, Giresun, Gümüşhane, Ordu, Rize, Trabzon
30	Doğu	Kuzeydoğu Anadolu	Kent	Erzincan, Erzurum, Bayburt, Ağrı, Kars, Ardahan, Iğdır
31	Doğu	Kuzeydoğu Anadolu	Kır	Erzincan, Erzurum, Bayburt, Ağrı, Kars, Ardahan, Iğdır
32	Doğu	Ortadoğu Anadolu	Kent	Bingöl, Elazığ, Malatya, Tunceli, Bitlis, Hakkari, Muş, Van
33	Doğu	Ortadoğu Anadolu	Kır	Bingöl, Elazığ, Malatya, Tunceli, Bitlis, Hakkari, Muş, Van
34	Doğu	Güneydoğu Anadolu	Kent/Metropol	Gaziantep
35	Doğu	Güneydoğu Anadolu	Kent	Adıyaman, Gaziantep, Kilis, Diyarbakır, Şanlıurfa, Mardin, Siirt, Batman, Şırnak
36	Doğu	Güneydoğu Anadolu	Kır	Adıyaman, Gaziantep, Kilis, Diyarbakır, Şanlıurfa, Mardin, Siirt, Batman, Şırnak

Geleneksel olarak kullanılan beş coğrafi bölgeye ek olarak, 2002 yılının sonuna doğru yeni bir bölge sınıflandırılması oluşmuştur. Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne uyum süreci doğrultusunda, 2002/4720 no'lu kanun gereğince, Devlet Planlama Teşkilatı ve Türkiye İstatistik Kurumu üç ayrı düzeyde NUTS (The Nomenclature of Territorial Units for Statistics) bölgeleri oluşturmuşlardır. NUTS, Avrupa Birliği ülkelerinin kullandığı istatistik bölge sınıflandırmasıdır. 81 il NUTS 3 düzeyini oluşturmaktadır. İllerin birleştirilmesiyle elde

edilen 26 bölge NUTS 2 düzeyini, 26 bölgenin birleştirilmesiyle elde edilen 12 bölge ise NUTS 1 düzeyini meydana getirmektedir.

TNSA-2013'ün önceliklerinden biri de, örneklem tasarımının daha önce Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü tarafından gerçekleştirilen nüfus araştırmalarıyla yöntem ve içerik açısından tutarlı olmasıdır. TNSA-1993'ten önce yapılan araştırmalarda Türkiye, tabakalama amacıyla beş bölgeye ayrılmıştır. TNSA-1993'te seçilen örneğin ülke düzeyine daha yaygın bir dağılımını elde etmek için daha ayrıntılı bir bölgesel tabakalama yapılmış, daha önce kullanılan beş ana bölgenin her biri, alt bölgelere ayrılmıştır. Bu işlem için ölçüt olarak, 1990 Genel Nüfus Sayımı'ndan dolayı yöntemler kullanılarak elde edilen illere ilişkin bebek ölüm hızları kullanılmıştır⁴. Coğrafi yakınlık ve bebek ölüm hızları ölçüt alınarak beş bölgede yer alan iller bölge içinde alt bölgelere gruplanmıştır. Bu işlem ile beş bölgeden toplam 14 alt bölge elde edilmiştir. TNSA-1993 sırasında gerçekleştirilen bu alt bölgeleme TNSA-1998'de de kullanılmıştır.

2002 yılında NUTS 1 bölgelerinin oluşturulması örneklem tasarımında yeni değişiklikler yapılmasını gerekli kılmıştır. Bir başka deyişle, TNSA-2003'ün örneklem tasarımının hem geleneksel beş bölgenin hem de 12 NUTS 1 bölgesininin örneklem alanları olarak kullanımına uygun olması amaçlanmıştır. Bu sorunun ele alınma şeklinin detayları Türkyılmaz ve Hancıoğlu'nun makalesinde⁵ açıklanmıştır. Hem 5 bölge, hem de 12 NUTS 1 bölgesi için sonuçlar elde edebilmek adına 15 yapay bölge tasarlanmıştır. Her 15 bölge toplam 30 tabaka oluşturan kent ve kırsal alanlarından oluşmaktadır. Yedi metropol alan için de ayrıca bilgi toplanması amaçlanmıştır. Bunların bir tanesi halihazırda NUTS 1 bölgelerinden biri olan İstanbul'dur; dolayısıyla TNSA-2013 için nihai tabaka sayısı 36 olmuştur. Bu tabakalama yaklaşımının temeli ilk olarak TNSA-2003'ün örneklem tasarımında kullanılmış, daha sonra TNSA-2008 ve TNSA-2013 için tekrar edilmiştir.

B.4 Örneklem Dağılımı

TNSA-2013'in hedef örneklem büyüklüğü 14,496 hanehalkıdır. Bu büyüklük TNSA-2003'den 1,336, TNSA-2008'den ise 986 hanehalkı daha fazladır. Örneklem büyüklüğündeki artış, NUTS 1 bölgeleri arasında optimum örneklem dağılımının amaçlanması ve artan cevapsızlık oranlarının dikkate alınmasından kaynaklanmaktadır. Ayrıca, örneklem büyüklüğün NUTS 1 bölgesi başına en az 800 hanehalkını içerecek şekilde olması hedeflenmiştir (Tablo B.2).

⁴ Bakınız Hancıoğlu A., Indirect estimation of mortality from information on the survival status of a close relative: Turkey 1970-1985, Basılmamış-Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü, Ankara, 1991).

⁵ Türkyılmaz A.S. and Hancıoğlu A., 2004. *2003 Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması'nda Bölge yaklaşımları: Avrupa Birliği Bölgesel İstatistik Sistemine Uygunluk ve Örnekleme Tasarımına Etkiler (Region Definitions in 2003 Turkey Demographic and Health Survey: Appropriateness to European Union Regional Statistics System and Effects on Sample Design)*. The Turkish Journal of Population Studies, 2007, Vol. 26, pp. 3-14.

Tablo B.2 Örneklemin dağılımı

Türkiye’de son beş Nüfus ve Sağlık Araştırması’nda bölgelere göre hedef hanehalkı sayıları

Bölgesel sınıflandırmalar	TNSA-1993	TNSA-1998	TNSA-2003	TNSA-2008	TNSA-2013
Bölge					
Batı	2,700	2,800	4,330	3,860	4,478
Güney	1,700	1,800	1,840	1,900	1,984
Orta	2,100	2,100	2,450	2,690	3,014
Kuzey	1,500	1,500	1,580	1,910	2,198
Doğu	2,000	1,800	2,960	3,150	2,822
NUTS 1 Bölgeleri					
İstanbul	-	-	2,080	1,210	1,422
BatıMarmara	-	-	740	940	1,124
Ege	-	-	1,000	1,050	1,260
Doğu Marmara	-	-	1,040	1,030	1,152
Batı Anadolu	-	-	890	1,110	1,202
Akdeniz	-	-	1,840	1,900	1,984
Orta Anadolu	-	-	740	920	1,024
Batı Karadeniz	-	-	1,030	1,230	1,210
Doğu Karadeniz	-	-	840	970	1,296
Kuzey Doğu Anadolu	-	-	740	900	838
Orta Doğu Anadolu	-	-	740	900	838
Güneydoğu Anadolu	-	-	1,480	1,350	1,146
Toplam	10,000	10,000	13,160	13,510	14,496

Not: NUTS 1 bölgeleme sistemi 2002 yılından itibaren kullanılmaya başlandıktan, TNSA-1993 ve TNSA-1998’de bu bölgeler için hanehalkı sayıları verilmemektedir.

Beş temel bölgede yeterli temsiliyet sağlayabilmek için; kümeler kent bloklarında 25’er hanehalkından (her kent bloğunun yaklaşık 100 hanehalkından oluştuğu kabulüyle), kır bloklarında ise 18’er hanehalkından oluşmuştur. Seçilen toplam küme sayıları Tablo B.3’te sunulmuştur.

Tablo B.3 Örneklem kümelerinin dağılımı

Bölge, NUTS 1 bölgeleri ve kır/kent ayrımında küme sayıları, Türkiye 2013

Bölgesel sınıflandırmalar	Kent	Kır	Küme sayısı
	(Nüfus \geq 10,000)	(Nüfus $<$ 10,000)	
	(Küme büyüklüğü= 25 HH)	(Küme büyüklüğü= 18 HH)	
Bölge			
Batı	146	46	192
Güney	52	38	90
Orta	86	48	134
Kuzey	62	36	98
Doğu	74	54	128
NUTS 1 Bölgeleri			
İstanbul	54	4	58
Batı Marmara	32	18	50
Ege	36	20	56
Doğu Marmara	36	14	50
Batı Anadolu	38	14	52
Akdeniz	52	38	90
Ortal Anadolu	28	18	46
Batı Karadeniz	34	20	54
Doğu Karadeniz	36	22	58
Kuzeydoğu Anadolu	22	16	38
Ortadoğu Anadolu	22	16	38
Güneydoğu Anadolu	30	22	52
Toplam	420	222	642

B.5 Örneklem Seçimi

Seçim İşlemleri

Örneklem seçim işlemleri yerleşim yerlerinin 36 tabakaya ayrılması ve bu tabakalardan seçilecek kümelerin sayısının belirlenmesi ile başlamıştır. Bu sayılar belirlendikten sonra, TNSA-2013'ün örneklem seçiminin ilk aşaması gerçekleştirilmiştir.

Örneklem seçiminin ilk aşaması tabakalardan ilk örnekleme birimi (*primary sampling units*) olarak blokların seçilmesi işlemidir ve bu işlem TÜİK tarafından gerçekleştirilmiştir. Blokların seçilmesinde sistematik seçim kullanılmıştır, bu nedenle yerleşim yerlerinin aldığı seçim olasılıkları nüfus büyükleriyle orantılıdır. Bundan dolayı büyük yerleşim yerlerinden daha fazla blok örnekleme seçilmiştir.

Türkiye'de yerleşim birimleri, araştırmalarda kullanılacak şekilde, sınırları kesin bir şekilde tanımlanmış (nüfus sayım bölgeleri gibi) küçük birimlere bölünmemiştir. Buna rağmen, 2012 Ulusal Adres Veri Tabanı dahilinde Türkiye'deki tüm hanehalklarını kapsayan bir adres listesi bulunmaktadır. UAVT'nin temeli 2007 yılında belediyeler ve Türkiye İstatistik Kurumu işbirliğiyle oluşturulmuştur. Bu nedenle TÜİK tüm bloklar için seçilen hanehalkı listelerini sağlayabilmektedir. Kentsel alanlar için listeler yaklaşık 100

hanehalkından oluşurken kırsal alanlar için farklı durumlar ortaya çıkmaktadır. Bazı kırsal bloklar, nüfusu 10,000'den küçük olan ilçe merkezlerinde yer almaktadır. Bu tip durumlarda bloklar, kentsel bloklalarla aynı yapıdadır. Diğer gözlenen durumlar: 1) bir köyün tamamından oluşan bloklar, 2) köyün bir bölümünün yaklaşık 100 hanehalkını oluşturduğu bloklar, 3) iki köyün oluşturduğu bloklardır. TÜİK seçilen her blok için konut birimlerinin açık adreslerini (mahalle, bulvar/cadde, bina ve kapı numarası) sağlamıştır.

Örneklem seçiminin ikinci aşaması, blok listeleri TÜİK'ten alındıktan ve listeleme ve haritalama saha çalışmasıyla güncellendikten sonra uygulanmıştır. Yukarıda da bahsedildiği gibi, küme olarak kentsel bloklardan 25'er, kırsal bloklardan ise 18'er hanehalkı seçilmiştir. Bu seçim işlemi Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü'nde (HÜNEE) gerçekleştirilmiştir. Listeleme ve haritalama çalışmasının detayları bir sonraki bölümde verilmektedir.

Listeleme ve Haritalama Çalışmaları

TÜİK tüm kümeler için konut listelerini sağlamış olsa da, bu kümelere karşılık gelecek haritalar sağlayamamıştır. Bundan dolayı bazı kümeler birbirine komşu sokaklardan oluşmamıştır. Buna ek olarak, seçilmiş kümeler için TÜİK tarafından sağlanan listeler araştırma tarihine kadar geçen zaman içindeki değişiklikleri yansıtmamaktadır. İki tip değişiklik söz konusudur: birincisi, listelerin listeleme çalışması sırasında güncelleştirilmesiyle anlaşılabilen; o sokağa yeni bir binanın yapılması, bir binanın kullanım şeklinin değişmesi (önceden konut olan bir binanın ofis olarak kullanılması gibi) veya sokakların isimlerindeki değişiklikler, ikincisi ise kent merkezlerinde yerleşim alanı olarak yeni mahallelerin oluşması gibi daha sorunlu olan değişikliklerdir.

Listeleme çalışmaları başlamadan, yukarıda belirtilen problemlerin veya karşılaşılabilecek diğer problemlerin çözülebilmesine ilişkin stratejilerin geliştirilmesi amacıyla Ankara'da bir pilot listeleme çalışması yapılmıştır. Bu deneyim sonucunda, sahada kullanılacak olan listeleme formları, yerleşim yeri harita ve kroki formatları, listeleme ve haritalama el kitapları geliştirilmiştir.

Listeleme çalışması için Ağustos 2013'te 46 üniversite öğrencisi beş günlük bir eğitim programında eğitilmiştir. Katılımcılardan 39 tanesi eğitimi tamamlamış; bir haritacı ve bir listeciden oluşan 19 ekip oluşturulmuştur. Her ekibe ziyaret etmeleri gereken yerleşim birimlerinin haritaları ve listeleme için gerekli diğer materyaller sağlanmıştır. Ağustos 2013'te başlayan listeleme çalışması, HÜNEE araştırma görevlilerinin ve bölge koordinatörlerinin denetimi ve yönetimi altında yürütülmüştür.

Kent alanlarındaki blokların (standart blok) büyüklüğü 100 hanehalkı civarındadır. Seçilen köylerin bazılarında nüfus çok düşük olduğu için orijinal küme 100 hanehalkından oluşmamıştır. Bu tip durumlarda listeleme ekiplerine o köye en yakın köyün ismi verilmiştir.

Listeleme çalışması Ekim 2013'ün son haftasında tamamlanmıştır. Çalışmanın yürütülmesinde kimi yerlerde zorluklarla karşılaşılmasına rağmen sadece tek bir blok listelenmemiştir. Söz konusu blok askeri lojman alanıdır ve tüm çabalara rağmen gerekli izinler alınamamıştır.

“Google Earth” ve “Google Maps”den ücretsiz elde edilen uydu fotoğrafları ve haritaları eskiz ve harita oluşturulmasında sıkça kullanılmıştır.

B.6 Sorukağıtlarının Geliştirilmesi ve Ön Deneme

Sorukağıtları

TNSA-2013 verilerinin toplanmasında iki çeşit sorukağıdı kullanılmıştır: Hanehalkı Sorukağıdı ve doğurgan yaşlarda olan tüm kadınlara uygulanan Kadın Sorukağıdı. Bu sorukağıtlarının içerikleri DHS’in model sorukağıdına dayanmaktadır. Türkiye’ye özgü birtakım özellikler hakkında bilgi toplayabilmek amacıyla bu model sorukağıtlarının bazı bölümleri çıkarılmış, bazı yeni kısımlar eklenmiş ve bazı kısımlarda uyarlamalar yapılmıştır. TNSA-2013 bulgularının daha önce yine Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü tarafından gerçekleştirilen araştırmaların bulgularıyla karşılaştırılabilir olmasının sağlanması da, sorukağıtlarının oluşturulması aşaması kullanılan önemli ölçütlerden biri olmuştur. TNSA-2013 sorukağıtlarının tasarlanması sırasında nüfus ve sağlık konusunda çalışan bazı ulusal ve uluslararası kuruluşların görüşlerine de başvurulmuştur.

TNSA-2013 sorukağıtları Türkçe olarak geliştirilmiş ve daha sonra İngilizce’ye çevrilmiştir. Hanehalkı ve Kadın Sorukağıtları, EK F’de verilmektedir.

Hanehalkı Sorukağıdı, seçilen hanelerde sürekli olarak yaşayan veya misafir olarak bulunanları saptamak, ve hanehalklarının sosyo-ekonomik durumları hakkında bilgi toplamak üzere tasarlanmıştır. Hanehalkı Sorukağıdının ilk bölümünde, hanehalkı üyesi veya misafiri olarak listelenen her kişi için yaş, cinsiyet, eğitim, medeni durum ve hanehalkı reisine olan yakınlık derecesi konularında bilgi toplanmıştır. Hanehalkı Sorukağıdının ilk bölümünün amacı, birey görüşmesi yapılmasına uygun niteliklere sahip kadınların belirlenmesi ve hanehalkları hakkında temel demografik verilerin elde edilmesidir. Hanehalkı sorukağıdının ikinci bölümünde oda sayısı, zemin malzemesi, ısıtma sistemi, suyun kaynağı, tuvalet olanakları gibi konut özellikleri ile, hanehalkının sahip olduğu çeşitli tüketim mallarına ilişkin bilgiler elde edilmiştir.

Kadın Sorukağıdı, 15-49 yaş aralığındaki tüm kadınlar için aşağıdaki konularda bilgi toplamak üzere tasarlanmıştır:

- Temel özellikler
- Göç tarihçesi
- Gebelik, doğum tarihçesi ve doğurganlık tercihleri
- Gebeliği önleyici yöntem bilgisi ve kullanımı
- Doğum öncesi ve doğum sonrası bakım
- Emzirme, beslenme
- Aşılama
- Evlilik tarihçesi ve evliliğe ilişkin özellikler

- Kadının çalışma tarihçesi ve statüsü
- Eş ile ilgili temel bilgiler
- Kadının statüsü
- Kadınların ve çocukların antropometrik ölçümleri

Kadın SoruKağıdı'nda bulunan takvim modülü, Ocak 2008'den başlayarak araştırmanın yapıldığı aya kadarki yaklaşık altı yıllık bir dönemde (görüşmenin yapıldığı aya bağlı olarak) gerçekleşen doğurganlık ve gebeliği önleyici yöntem kullanımının aylık olarak kaydedilmesi için kullanılmıştır. Buna ek olarak, araştırma ekipleri, 15-49 yaşlarındaki tüm kadınların ve bu kadınların 5 yaş altındaki tüm çocuklarının boy ve kilo ölçümlerini de gerçekleştirmişlerdir.

Ön Deneme

SoruKağıtlarını son haline getirebilmek için Haziran 2013'te dört günlük bir ön deneme gerçekleştirilmiştir. Ön deneme, TNSA-2013 soruKağıtlarında yer alan soruların mantıklı bir akış izleyip izlemediği, kullanılan kelimelerin/ifadelerin anlaşılabilirliği, uygunluğu, anlamlılığı, ve kapalı uçlu sorulardaki seçeneklerin yeterli olup olmadığını belirleme açısından önem taşımaktadır.

Ön deneme çalışması için 12 görüşmeci, Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü'nde üç günlük bir eğitim almışlardır. Bir kısmı araştırma görevlisi olan görüşmecilerin tamamı özellikle önceki TNSA'lardan saha tecrübesi olan kişilerdir. Görüşmecilere ek olarak, daha sonra ekipbaşı ve bölge koordinatörlüğü görevi yapacak olan TNSA-2013 proje asistanları da eğitim almışlardır.

Ön deneme saha çalışması ikisi Ankara merkezde, bir tanesi Ankara'nın bir gecekondu mahallesinde ve Ankara ilinde bulunan bir köyde olmak üzere dört kümede gerçekleştirilmiştir. Ön deneme sırasında 161 hanehalkı ve 225 kadın soruKağıdı tamamlanmıştır. SoruKağıtlarının tamamlanmasından kısa bir süre sonra, frekans dağılımları ve çapraz tablolar elde edilmiştir. Bu sonuçların değerlendirilmesi ve görüşmecilerden ve iş birliği yapılan kurumlardan elde edilen geribildirimler doğrultusunda TNSA-2013 soruKağıtlarında bazı küçük değişiklikler yapılmıştır.

B.7 Veri Toplama Faaliyetleri

Personel Alımı ve Eğitim

Saha çalışması için görüşmeci, denetçi, ekip başı ve ölçümcü adayları, Ankara'daki tüm üniversitelere gönderilen duyurular yoluyla alınan başvurular arasından seçilmiştir. Adayların tümü, Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü personeli tarafından dört grup halinde mülakata alınmıştır. Bu mülakatlar sırasında, bu amaçla hazırlanan mülakat yönergeleri kullanılmıştır. Önceden belirlenmiş niteliklere sahip olan adaylar eğitim programına kabul edilmişlerdir.

Saha çalışması için seçilen bütün adaylar, üniversite öğrencilerinden ve mezunlarından oluşmuştur. Görüşmeci seçiminde geçmiş araştırma deneyimi olumlu bir özellik olarak değerlendirilmemiştir. Bu yolla, görüşmecilerin önceki deneyimlerinden dolayı oluşabilecek yanlışlıkların engellenmesi amaçlanmıştır. Başvuran 323 görüşmeci adayından mülakat yoluyla seçilen 176 kişi eğitim programına kabul edilmiştir.

Saha çalışması için seçilen adaylarının eğitimi, Ağustos ve Eylül 2013'te, Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü'nde gerçekleştirilmiş ve üç hafta sürmüştür. Eğitim programında Türkiye'nin demografik durumu, aile planlaması ve ana-çocuk sağlığı gibi konularda seminerlere yer verilmiş, sorukağıdı eğitimi gerçekleştirilmiş, sınıfta sorukağıdı uygulamaları yapılmıştır. Saha çalışması adaylarına, kapasitelerini ve gelişmelerini değerlendirmek için testler de uygulanmıştır. Eğitim sırasında ekip başı ve denetçi el kitabı, görüşmeci el kitabı gibi çeşitli materyaller kullanılmıştır.

Eğitimin ilk iki haftasında, bütün adaylar sınıf içi eğitimi almıştır. Sınıf içi eğitimin tamamlanmasından sonra, eğitim programının bir tamamlayıcısı olarak Ankara'nın kentsel ve kırsal bölgelerinde 3 günlük bir pilot çalışma gerçekleştirilmiştir. Adayların sınıf içinde ve pilot çalışma sırasında gösterdikleri performansa göre, 128 kişi ana saha çalışması faaliyetleri için seçilmiştir. Buna ek olarak ekipbaşları, denetçiler ve ölçümcüler için ayrı bir eğitim programı organize edilmiştir.

Saha Çalışması

TNSA-2013'ün saha çalışması, Eylül 2013'ün üçüncü haftasında başlamış ve Ocak 2014'ün üçüncü haftasında tamamlanmıştır. TNSA-2013'ün yürütülen saha çalışmasına bayram tatili nedeni ile bu süre zarfı içinde bir ara verilmiştir. Bayram tatili öncesinde 10 ekip, sonrasında ise 13 ekip oluşturulmuştur. Her ekip 1 ekipbaşı, 1 veya 2 denetçi, 1 ölçümcü ve 4 veya 5 kadın görüşmeciden oluşturulmuştur. Saha ekipleri, Türkiye'nin 81 ilini ziyaret etmiştir. HÜNEE'nin akademik personelinin sorumluluğu ise saha ekiplerini ziyaret ederek toplanan verilerin kalitesini gözden geçirmek ve ekiplere yol göstermek olmuştur.

TNSA-2013 örneğinde 642 küme yer almıştır. Bunlardan 641'inde görüşmeler başarıyla tamamlanmıştır. Tek ulaşılamayan küme ise askeri lojmanlardan oluşmaktadır. Bu kümede, tüm yasal çabalara rağmen, yetkililerden alınamayan izinler nedeniyle listeleme çalışması ve görüşmeler yapılamamıştır.

B.8 Bilgi İşlem ve Analiz

TNSA-2013'ün tamamlanan sorukağıtları, bir ilde yapılması gereken tüm görüşmeler tamamlanır tamamlanmaz, veri girişi için Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü'ne gönderilmiştir. Merkez denetleme elemanları, seçilen tüm hanelere ve tüm uygun kişilere ait sorukağıtlarının sahadan dönüp dönmediğini kontrol etmiştir. Toplam 29 veri girişi elemanı TNSA-2013'ün veri girişi faaliyetleri için eğitilmiştir. TNSA-2013'ün veri girişi, Eylül 2013 ortasından sonra başlamış ve Ocak 2014'ün sonunda tamamlanmıştır.

Toplanan veriler, Census and Survey Processing System (CSPRO) paket programı kullanılarak bilgisayarlara girilmiş ve denetlenmiştir. CSPRO, MEASURE projesinde yer alan kuruluşlar, US Census Bureau (A.B.D. Nüfus Sayım Ofisi), ICF International's DHS Program (ICF Uluslararası DHS Programı) ve SerPro S.A. tarafından geliştirilmiştir. CSPRO ile, minimum-maksimum, soru geçişi ve iç tutarlılık hataları veri giriş esnasında belirlenebilmekte ve düzeltilebilmektedir. Veri girişi süreci boyunca, her bir sorukağıdı iki farklı veri girişçi tarafından girilmiş, bu girişlerden elde edilen veriler de karşılaştırılıp düzeltilmiş, böylece % 100 doğrulanma sağlanmıştır.

İlk olarak ham veri seti oluşturulmuş, Haziran 2014'te gerçekleştirilen ilk ICF ziyareti esnasında da yeniden kodlanmış standart DHS veri seti üretilmiştir. Veri seti ve kalite standartları ICF ekibince de ziyaret sırasında tekrar kontrol edilmiştir. Bunu takiben, DHS tablolama planına göre gerektiği yerde ülkeye özgü uyarlamalar da göz önüne alınarak ana raporun tabloları üretilmiştir. Ana raporu sonuçlandırmak ve Eylül 2014'te alınan tabloları gözden geçirmek için ICF ikinci kez ziyaret edilmiştir. Ziyaret süresince örneklem hataları hesaplanmış ve kontrol edilmiştir.

B.9 Örneklem Ağırlıklarının Hesaplanması

Daha önce de belirtildiği gibi TNSA-2013 örneklem planı kendinden ağırlıklı bir örneklem planı değildir. Bazı örneklem tabakalarında yeterli sayıda gözleme ulaşılabilmesi için, orantısal olarak dağıtılması gereken hedef sayılardan daha fazla sayıda örneklem birimleri seçilmiştir. Aşağıda TNSA-2013 sonuçlarının analizlerinde kullanılan ağırlıkların nasıl hesaplandıkları anlatılmıştır. Tüm tabakalarda yapılan seçim orantısal olmadığı için; cevaplama oranları, kent-kır yerleşim yerlerine, bölgelere, evlenmiş veya evlenmemiş kadınlara göre farklılaşmalar gösterdiği için; ayrıca TÜİK tarafından sağlanan ve listeleme ekibi tarafından güncellenen listelerin küme büyüklüklerinde farklılıklar bulunması nedeni ile, 642 kümenin her biri için ağırlıklar ayrı ayrı hesaplanmıştır.

DHS'in örneklem ağırlıkları için iki ana bileşen bulunmaktadır: biri seçim olasılığından, diğeri ise cevapsızlıktan kaynaklanmaktadır. İlk bileşen, örneklem seçimi eşit olasılıklı olmadığı için gereklidir. Farklı birimler, farklı olasılıklarla seçilmiştir. Ağırlıklar, örneklemdeki birimlerin kendi nüfuslarının payını temsil edebilmelerini sağlar.

Cevapsızlığı örneklem ağırlığına dahil etmek de yukarıdaki yaklaşım ile benzerlik göstermektedir. Eğer cevapsızlık oranı bir bölgede diğerinden daha fazla ise bu bölgenin nüfustaki oransal temsiliyeti eksik kalacaktır. Bu sebeple tüm birimler ait oldukları tabaka için gözlenen cevapsızlık oranlarının tersi ile çarpılır.

Öncelikle hanehalkı ve kadınlar için tasarım ağırlıkları hesaplanır. Tasarım ağırlıkları birim seçimlerinin toplam olasılığının (hanehalkından kadın seçimi yapılmadığı için tasarım ağırlığı hanehalkı ve kadınlar için aynıdır. Tüm uygun kadınlarla görüşülmüştür, bu da olasığın 1 olmasını ifade eder) tersidir.

h tabakasındaki i kümesi için tasarım ağırlığı d_{hi} ile gösterilmektedir. Bu değer bu kümedeki birimlerin örneklem oranının (seçim olasılığı) tersidir:

$$d_{hi} = 1/P_{hi}$$

Örneklem oranı, P_{hi} , h tabakasında ve i kümesinde olan hanehalkları için tüm aşamalardaki seçim olasılıklarının çarpımıdır:

$$P_{hi} = P_{1hi} \times P_{2hi}$$

Yukarıdaki formülde P_{1hi} değeri h tabakasındaki i 'nci bloğun ilk aşamadaki seçim olasılığını, P_{2hi} değeri ise aynı bloktaki hanehalklarının ikinci aşamadaki seçim olasılıklarını göstermektedir.

$$P_{1hi} = \frac{n_h \times M_{hi}}{\sum M_{hi}}$$

$$P_{2hi} = \frac{t_{hi}}{L_{hi}}$$

Yukarıda h tabakayı, M bloğun tahmini büyüklüğünü (bloktaki hanehalkı sayısını), n tabakadan seçilecek blok sayısını, t bloktan seçilecek hanehalkı sayısını (kentte 25, kırdaki 18 hanehalkı), L ise bloğun listeleme sonrası güncellenmiş büyüklüğünü göstermektedir.

Örneklem ağırlıklarının hesaplanmasında dikkate alınan ikinci bileşen, hanehalkı ve kadın görüşmelerindeki cevapsızlık düzeyleridir. Cevapsızlık tabaka düzeyinde ve evlenmiş/evlenmemiş kadın ayırımında düzeltilmiştir. DHS Programı tarafından hazırlanan DHS Sampling and Listing Manual'a⁶, (DHS Örneklem ve Listeleme El Kitabı) uygun olacak şekilde örneklem ağırlıklarının hesaplanmasında kullanılan cevapsızlık oranları da yukarıda açıklaması verilen tasarım ağırlığıyla (d_{hi}) ağırlıklandırılmıştır. Hanehalkı cevapsızlığı için kullanılan düzeltere aşağıdaki ifadenin tersidir:

$$R_{hh} = \frac{\sum d_{hi} \times m^*_{hi}}{\sum d_{hi} \times m_{hi}}$$

Burada m^*_{hi} değeri hi kümesinde görüşmelerin gerçekleşebildiği hanehalkı sayısı, m_{hi} değeri ise aynı kümedeki toplam hanehalkı sayısıdır.

Görüşmeye uygun hanehalkları görüşmelerin tamamlandığı, görüşmeye uygun cevaplayıcının olmadığı, görüşmelerin ertelenip tamamlanamadığı, görüşmelerin reddedildiği ve adresleri saha ekipleri tarafından tespit edilemeyen hanehalklarıdır.

⁶ ICF International. 2012, Demographic and Health Survey Sampling and Household Listing Manual. MEASURE DHS, Calverton, Maryland, USA.: ICF International

Benzer bir şekilde, h tabakası için cevapsızlık aşağıdaki gibi hesaplanmaktadır:

$$R^{EM}_h = \frac{\sum_i d_{hi} \times k^{EM*}_{hi}}{\sum_i d_{hi} \times k^{EM}_{hi}}$$

$$R^{NM}_h = \frac{\sum_i d_{hi} \times k^{NM*}_{hi}}{\sum_i d_{hi} \times k^{NM}_{hi}}$$

Yukarıda k^{EM*}_{hi} hi kümesinde görüşülen evlenmiş kadın sayısını, k^{EM}_{hi} ise hi kümesindeki toplam evlenmiş kadın sayısını göstermektedir (EM kısaltması evlenmiş, NM kısaltması da hiç evlenmemiş kadınları ifade etmektedir). Cevapsızlık düzeltmesi her tabaka içinde evlenmiş ve evlenmemiş kadınlar için ayrı ayrı yapılmıştır. Bunun nedeni evlenmemiş kadınlar arasında cevapsızlığın belirgin bir şekilde daha yüksek olmasıdır (Tablo B.5.2). Evlilik durumunu dışarda bırakan bir cevapsızlık düzeltmesi hiç evlenmemiş kadınların örnekleme olması gerektiğinden daha az temsiliyetine neden olacaktır.

TNSA-2013'ün ağırlıkları küme bazı cevapsızlık için de bir düzeltme faktörü içermektedir. Hanehalkı ağırlığı aşağıdaki gibi hesaplanmıştır:

$$D_{hi} = \frac{d_{hi}}{(R_{ch} \times R_{hh})}$$

Kadınlar için ise ağırlıklar, tasarım ağırlıklarının küme, hanehalkı, evlenmiş ve evlenmemiş kadınların cevapsızlık bileşenlerine bölümüyle edilmiştir:

$$W^{EM}_{hi} = \frac{d_{hi}}{(R_{ch} \times R_{hh} \times R^{EM}_h)}$$

$$W^{NM}_{hi} = \frac{d_{hi}}{(R_{ch} \times R_{hh} \times R^{NM}_h)}$$

R_{ch} , h tabakasındaki küme düzeyi cevapsızlığı göstermektedir.

Hanehalkları için düzeltilmemiş ağırlıklar (D_{hi}) her tabaka için yukarıdaki faktörlerin çarpımıyla hesaplanmış, daha sonra ise toplam tamamlanmış hanehalkı sayısının düzeltilmemiş ağırlıkların toplamına oranıyla çarpılarak normalize edilmiştir. Bu işlemin sonunda ağırlıklı hanehalkı sayısı ağırlıksız hanehalkı sayısına toplam örneklem için eşitlenmiştir.

$$\text{Nihai hanehalkı ağırlığı } HV005_{hi} = D_{hi} \times \frac{\sum \sum m^*_{hi}}{\sum \sum D_{hi} \times m^*_{hi}}$$

Kadın verisinin örneklem ağırlıklarını elde etmek için de benzer bir normalizasyon işlemi izlenmiştir. Buna karşın normalizasyon işlemi evlenmiş ve evlenmemiş kadınlar için ayrı ayrı yapılmamıştır çünkü bu tip bir yaklaşım evlilik durumu dağılımını ağırlıklı ve ağırlıksız örneklem için aynı şekilde koruyacaktır. Bu göz ardı edilen yaklaşım evlenmemiş kadınların az temsiliyetine neden olacaktır.

Bu nedenle örneklemin yerine nüfusun evlilik dağılımı yansıtacak birleşik bir düzeltme faktörü kullanılmıştır (FW):

$$FW = \frac{\sum \sum k^{EM*}_{hi} + k^{NM*}_{hi}}{\sum \sum W^{EM}_{hi} \times k^{EM*}_{hi} + \sum \sum W^{NM}_{hi} \times k^{NM*}_{hi}}$$

$$\text{Kadın verisi için nihai ağırlık } V005_{hi} = \begin{cases} W^{EM}_{hi} \times FW \text{ evlenmiş ise,} \\ W^{NM}_{hi} \times FW \text{ evlenmemiş ise.} \end{cases}$$

TNSA-2013 örneklem ağırlık hesabına ek bir adım daha eklenmiştir. Bunun nedeni görüşülmüş kadınların bölgesel dağılımının aynı yaş gruplarındaki kadınların ADNKS-2013 nüfus dağılımıyla örtüşmemesidir. Bu dağılımlar Tablo B.4'te sunulmaktadır.

Tablodaki bulgular Doğu bölgelerinin (Kuzeydoğu Anadolu, Orta Doğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu) veri setinde az temsil edildiğini göstermektedir. İdeal olarak örneklem ve nüfus dağılımının örtüşmesi beklenir; gözlenen farklılık örneklem hataları veya örneklem dışı hatalardan ya da görüşmecilerin diğer bölgelerde bazı uygun kadınları dışarda bırakma ihtimali gibi durumlardan kaynaklanıyor olabilir. Doğu bölgesinin normal düzeyinden fazla temsili, doğurganlığın daha fazla, gebeliği önleyici yöntemlerin daha az tahmin edilmesine vs. yol açacaktır. Bu nedenle TNSA-2013'ün kadın veri setindeki bölgesel dağılımı, ADNKS-2013'le örtüşecek şekilde düzeltilmiştir.

Bu düzeltme aşağıdaki gibi yapılmıştır:

$$V005^{new}_{hi} = V005_{hi} \times \left(\frac{P_{region}}{\sum P_{region}} / \frac{\sum V005_{region}}{\sum \sum V005_{region}} \right)$$

Burada P_{region} değeri bölgedeki 15-49 yaş kadın nüfusunu, $\sum V005_{region}$ ise veri setinde aynı bölgedeki kadınların ağırlıklı toplamını göstermektedir.

Tablo B.4 15-49 yaş aralığındaki kadınların dağılımları

TNSA-2013'ün kullandığı orijinal V005_{hi} ve Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi'ne (ADNKS) göre 15-49 yaş aralığındaki kadınların NUTS1 bölgelerine göre yüzdelik dağılımı, Türkiye 2013

	TNSA-2013'e göre yüzde dağılımı, orijinal V005 _{hi} kullanarak	ADNKS'ye göre yüzde dağılımı, 2013
NUTS1 bölgeleri		
İstanbul	21.5	20.0
Batı Marmara	3.5	4.1
Ege	11.7	12.8
Doğu Marmara	9.3	9.5
Batı Anadolu	8.6	10.0
Akdeniz	12.4	12.7
Orta Anadolu	4.9	4.9
Batı Karadeniz	5.6	5.5
Doğu Karadeniz	3.5	3.1
Kuzeydoğu Anadolu	3.2	2.7
Ortadoğu Anadolu	5.4	4.7
Güneydoğu Anadolu	10.4	10.0
Toplam	100.0	100.0

B.10 Örneklem Kapsamı

Tablo B.5.1'de kentsel ve kırsal yerleşim yerlerine, beş bölgeye ve Türkiye toplamına göre, Tablo B.5.3'de ise NUTS 1 bölgelerine göre hanehalkı ve kişi görüşmeleri için örneklem uygulamasının sonuçları verilmektedir. Sonuçlar, TNSA araştırma ekiplerinin, seçilen 14,496⁷ hanehalkından 11,794'ü (yüzde 81) ile görüşmeleri tamamladığını göstermektedir. Ekiplerin bazı hanehalkları ile görüşmeleri tamamlayamamasının başlıca nedenleri, daha önce listelenmiş konutların bir kısmının saha çalışması sırasında boş olması veya hanehalkının uzun bir süre için başka bir yerde bulunmasıdır. TNSA-2013 saha çalışması sırasında görüşme yapmaya uygun olan ve ziyaret edilen 12,640 hanehalkından 11,794'ünde hanehalkı görüşmeleri başarı ile tamamlanmıştır. Hanehalkı cevaplama oranı yüzde 93 olarak hesaplanmaktadır.

Hanehalkı cevaplama oranı kırsal alanlarda kentsel alanlara göre daha yüksektir; bölgeler arasında en yüksek oran Doğu ve Kuzey bölgesinde (yüzde 95) elde edilmiştir. NUTS 1 bölgeleri arasında en düşük hanehalkı cevaplama oranı İstanbul'da (yüzde 85), en yüksek cevaplama oranı ise Batı Karadeniz, Kuzeydoğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu'da (yüzde 96) gerçekleşmiştir.

⁷ Başlangıçta hedeflenen örneklem büyüklüğü 14,496 hanehalkı olmasına rağmen 14,490 tanesi saha çalışması sırasında uygun hanehalkı olarak belirlenmiştir. Farklılık iki nedenden dolayı kaynaklanmaktadır: 1) 25 hanehalkının dışarıda bırakıldığı, ulaşılamayan bir küme 2) Birden çok hanehalkının aynı evi paylaşmasından dolayı 19 yeni hane halkının saha çalışması boyunca yeni hanehalkı olarak belirlenmesi.

Görüşme yapılan hanehalklarında, bireysel görüşme için uygun bulunan 10,840 kadının yüzde 90'ı ile görüşme yapılmıştır. Görüşme yapılamayan az sayıdaki uygun kadın ile görüşme yapılamamasının ana nedeni oturdukları hanelere yapılan tekrar ziyaretlerine rağmen kadınların evde bulunamamasıdır.

TNSA-2013'te kadınlar için genel cevaplama oranı yüzde 84 olarak hesaplanmıştır. Bu oran yüzde 80 (Batı bölgesi) ile yüzde 86 (Güney, Orta ve Kuzey bölgeleri) arasında değişmektedir. NUTS 1 bölgeleri açısından değerlendirildiğinde ise, bu oranın yüzde 74 (İstanbul) ile yüzde 89 (Batı Anadolu) arasında değiştiği görülmektedir.

Kadın cevaplama oranları kent ve kırsal yerleşim yerlerinde benzerlik göstermektedir ve beş bölge için yüzde 89 ile 91 arasında değişmektedir. Yüzde 87 ile İstanbul, NUTS 1 bölgeleri arasında en düşük cevaplama oranına sahipken, en yüksek cevaplama oranına yüzde 95 ile Batı Anadolu sahiptir. (Tablo B.5.3)

Kadın cevaplama oranları daha önce de belirtildiği gibi evlilik durumuna göre farklılık göstermektedir. Evlenmiş kadınlar için genel cevaplama oranı yüzde 93'tür; en düşük oran yüzde 91 ile Batı bölgesinde, en yüksek oran ise Güney bölgesindedir (yüzde 94). Evlenmemiş kadınlar arasında çalışmanın daha yaygın olması veya okul çağındaki genç kadınları içermesi nedeniyle cevaplama oranları evlenmemiş kadınlar için daha düşüktür. Türkiye geneli için bu oran yüzde 82'dir. En düşük evlenmemiş kadın cevaplama oranı Doğu bölgesinde (yüzde 80), en yüksek evlenmiş kadın cevaplama oranı ise yüzde 84 ile Kuzey bölgesinde gözlenmiştir (Tablo B.5.2).

Tablo B.5.1 Örneklem uygulaması: yerleşim yeri ve bölge

Bölgelere ve kentsel/kırsal yerleşim yerlerine göre TNSA-2008 örneklemindeki hanehalkları ve uygun kadınların, hanehalkı ve kadın görüşmelerinin sonuçlarına göre yüzde dağılımı ve cevaplama oranları (ağırlıksız), Türkiye 2013

Sonuç	Yerleşim yeri				Bölge			Toplam
	Kent	Kır	Batı	Güney	Orta	Kuzey	Doğu	
Seçilen Hanehalkları								
Sorukağıdı dolduruldu (C)	80.9	82.7	77.9	83.1	82.0	80.7	85.6	81.4
Ziyaret sırasında evde hanehalkı yok veya görüşülebilecek nitelikte kimse yok (HP)	1.1	1.0	0.8	1.9	1.3	1.0	0.8	1.1
Sonraya bırakıldı (P)	0.0	0.0	0.0	0.1	0.0	0.0	0.0	0.0
Reddetti (R)	5.8	1.0	7.2	3.4	3.4	3.1	3.0	4.5
Konut bulunamadı (DNF)	0.2	0.2	0.1	0.0	0.2	0.3	0.4	0.2
Hanehalkının tümü araştırma tarihlerinde evde yok (HA)	4.1	4.3	4.1	2.4	4.2	5.5	4.5	4.2
Konutta adreste yaşayan yok / Adres konut değil (DV)	7.6	10.7	9.6	8.7	8.7	9.2	5.5	8.4
Konut yıkılmış (DD)	0.0	0.1	0.0	0.1	0.0	0.0	0.0	0.0
Kısmen dolduruldu (PC)	0.1	0.0	0.1	0.2	0.1	0.0	0.0	0.1
Diğer (O)	0.1	0.1	0.1	0.2	0.1	0.1	0.1	0.1
Toplam	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
Örneklemdaki hanehalkı sayısı	10,484	4,006	4,457	1,985	3,025	2,200	2,823	14,490
Hanehalkı cevaplama oranı (HRR) ¹	91.8	97.4	90.4	93.7	94.3	94.8	95.3	93.3
Uygun Kadınlar								
Sorukağıdı dolduruldu (EWC)	89.3	91.6	88.5	91.4	91.2	90.7	89.2	89.9
Evde değil (EWNH)	5.5	4.7	5.9	3.4	3.9	5.7	6.4	5.3
Sonraya bırakıldı (EWP)	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.1	0.0	0.0
Reddetti (EWR)	3.7	1.5	4.2	3.5	3.3	1.6	2.6	3.1
Kısmen dolduruldu (EWPC)	0.4	0.4	0.4	0.5	0.3	0.6	0.4	0.4
Görüşülebilecek nitelikte değil (EWI)	0.7	1.5	0.6	0.9	1.1	1.2	0.8	0.9
Diğer (EWO)	0.4	0.4	0.3	0.3	0.2	0.1	0.6	0.4
Toplam	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
Kadın sayısı	8,019	2,821	2,756	1,448	2,044	1,584	3,008	10,840
Uygun kadın cevaplama oranı (EWRR) ²	89.3	91.6	88.5	91.4	91.2	90.7	89.2	89.9
Genel cevaplama oranı (ORR) ³	82.0	89.2	80.0	85.7	86.0	86.0	84.9	83.9

Not: Hanehalkı cevaplama oranı, görüşmesi tamamlanan hanehalkı sayısının, görüşmesi tamamlanan, ziyaret sırasında evde hanehalkının bulunamadığı, uygun cevaplayıcı olmayan, ertelenen, reddedilen, görüşmesi tamamlanmayan hanehalkları ile bulunamayan konutların sayılarının toplamına bölünmesiyle hesaplanmıştır. Uygun kadın cevaplama oranı ise tamamlanmış görüşme sayısının, tamamlanmış, evde yok, ertelenmiş, reddedilmiş, kısmen doldurulmuş ve "diğer" kodu almış görüşme sayılarının toplamına bölünmesiyle hesaplanmıştır.

Genel cevaplama oranı hanehalkı ve uygun kadın cevaplama oranlarının çarpımıdır.

¹ Hanehalkı cevaplama oranı (HRR), çeşitli cevaplama kategorilerinde yer alan hanehalkı sayıları kullanılarak, şu şekilde hesaplanmıştır:

$$\frac{C}{C + HP + P + R + DNF + PC}$$

² Uygun kadın cevaplama oranı (EWRR), çeşitli cevaplama kategorilerinde yer alan kadın sayıları kullanılarak, şu şekilde hesaplanmıştır:

$$\frac{EWC}{EWC + EWNH + EWP + EWR + EWPC + EWI + EWO}$$

³ Genel cevaplama oranı (ORR) şu şekilde hesaplanmıştır:

$$ORR = HRR * EWRR$$

Tablo B.5.2 Örneklem uygulaması: yerleşim yeri ve bölge, evlenmiş ve evlenmemiş kadınlar

Bölgelere ve kentsel/kırsal yerleşim yerlerine göre TNSA-2013 örneklemindeki evlenmiş ve evlenmemiş uygun kadınların, kadın görüşmelerinin sonuçlarına göre yüzde dağılımı ve cevaplama oranları, Türkiye 2013

Sonuç	Yerleşim yeri		Bölge					Toplam
	Kent	Kır	Batı	Güney	Orta	Kuzey	Doğu	
Evlenmiş Uygun Kadınlar								
Sorukağıdı dolduruldu (EWC)	92.6	94.5	91.2	94.2	93.7	93.5	93.9	93.1
Evde değil (EWNH)	3.4	3.2	4.3	2.3	2.9	3.5	3.2	3.4
Sonraya bırakıldı (EWP)	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.1	0.0	0.0
Reddetti (EWR)	2.8	1.2	3.3	2.4	2.6	1.5	1.8	2.4
Kısmen dolduruldu (EWPC)	0.6	0.5	0.5	0.6	0.3	0.8	0.6	0.5
Görüşülebilecek nitelikte değil (EWI)	0.2	0.5	0.3	0.1	0.5	0.4	0.2	0.3
Diğer (EWO)	0.3	0.0	0.3	0.4	0.1	0.2	0.2	0.2
Toplam	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
Kadın sayısı	5,704	2,048	2,025	1,074	1,520	1,115	2,018	7,752
Uygun kadın cevaplama oranı (EWRR)	92.6	94.5	91.2	94.2	93.7	93.5	93.9	93.1
Evlenmemiş Uygun Kadınlar								
Sorukağıdı dolduruldu (EWC)	81.1	84.0	81.0	83.4	84.0	84.2	79.6	81.8
Evde değil (EWNH)	10.7	8.7	10.4	6.4	6.9	10.9	12.9	10.2
Sonraya bırakıldı (EWP)	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Reddetti (EWR)	5.9	2.1	6.8	6.4	5.3	1.9	4.1	4.9
Kısmen dolduruldu (EWPC)	0.1	0.1	0.0	0.3	0.4	0.0	0.1	0.1
Görüşülebilecek nitelikte değil (EWI)	1.7	4.0	1.5	3.2	2.9	3.0	1.8	2.3
Diğer (EWO)	0.5	1.2	0.3	0.3	0.6	0.0	1.4	0.6
Toplam	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
Kadın sayısı	2.315	773	731	374	524	769	990	3.088
Uygun kadın cevaplama oranı (EWRR)	81.1	84.0	81.0	83.4	84.0	84.2	79.6	81.8

Tablo B.5.3 Örnekleme uygulaması: NUTS 1 bölgeleri

NUTS 1 bölgelerine göre hanehalkı ve kadın görüşmelerinin sonuç kodları açısından hanehalkı ve uygun kadınların yüzde dağılımı ile hanehalkı, uygun kadın ve genel cevaplama oranları, Türkiye 2013

Sonuç	NUTS 1 bölgeleri (12)												Toplam
	İstanbul	Batı Mar-mara	Ege	Doğu Mar-mara	Batı Ana-dolu	Ak-deniz	Orta Ana-dolu	Batı Kara-deniz	Doğu Kara-deniz	Kuzey doğu Ana-dolu	Orta Doğu Ana-dolu	Güney-Doğu Ana-dolu	
Seçilen Hanehalklar													
Sorukağıdı dolduruldu (C)	73.4	81.7	80.7	77.0	82.0	83.1	83.4	83.5	78.7	87.1	80.5	88.1	81.4
Ziyaret sırasında evde hanehalkı yok veya görüşülebilecek nitelikte kimse yok (HP)	0.8	1.5	0.7	0.6	0.7	1.9	1.9	0.7	1.2	1.2	0.8	0.5	1.1
Sonraya bırakıldı (P)	0.0	0.0	0.0	0.1	0.0	0.1	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Reddetti (R)	11.6	3.0	5.3	6.2	4.7	3.4	2.3	2.7	3.3	2.1	3.9	3.1	4.5
Konut bulunamadı (DNF)	0.0	0.1	0.3	0.1	0.1	0.0	0.5	0.2	0.4	0.5	0.5	0.2	0.2
Hanehalkının tümü araştırma tarihlerinde evde yok (HA)	3.8	3.4	4.3	5.3	3.9	2.4	4.7	5.7	4.6	3.3	7.4	3.1	4.2
Konutta adreste yaşayan yok / Adres konut değil (DV)	10.2	10.2	8.4	10.6	8.3	8.7	7.1	6.9	11.6	5.5	6.7	4.7	8.4
Konut yıkılmış (DD)	0.0	0.0	0.2	0.0	0.0	0.1	0.1	0.1	0.0	0.0	0.1	0.0	0.0
Kısmen dolduruldu (PC)	0.1	0.1	0.1	0.1	0.2	0.2	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.1	0.1
Diğer (O)	0.1	0.0	0.0	0.1	0.1	0.2	0.0	0.2	0.2	0.2	0.0	0.2	0.1
Toplam	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
Örneklemdaki hanehalkı sayısı	1,426	1,124	1,240	1,154	1,203	1,984	1,028	1,211	1,297	838	838	1,146	14,490
Hanehalkı cevaplama oranı (HRR)	85.5	94.5	92.6	91.6	93.6	93.7	94.6	95.8	94.2	95.8	93.9	95.8	93.3
Uygun Kadınlar													
Sorukağıdı dolduruldu (EWC)	86.6	93.7	91.4	84.7	94.5	91.4	88.8	91.2	90.0	88.9	89.2	89.4	89.9
Evde değil (EWNH)	5.9	3.5	4.4	8.9	1.5	3.4	5.7	5.2	6.2	5.7	7.2	6.2	5.3
Sonraya bırakıldı (EWP)	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.1	0.0	0.0	0.0	0.0
Reddetti (EWR)	6.2	1.9	2.5	5.1	3.2	3.5	3.4	1.5	1.8	3.5	1.5	2.7	3.1
Kısmen dolduruldu (EWPC)	0.3	0.5	0.6	0.1	0.5	0.5	0.1	0.6	0.5	0.2	0.6	0.5	0.4
Görüşülebilecek nitelikte değil (EWI)	0.4	0.3	1.1	0.8	0.3	0.9	1.8	1.3	1.2	0.9	0.7	0.7	0.9
Diğer (EWO)	0.6	0.0	0.0	0.4	0.1	0.3	0.1	0.3	0.1	0.7	0.8	0.5	0.4
Toplam	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
Kadın sayısı	984	572	724	744	758	1,448	812	873	919	855	861	1,289	10,840
Uygun kadın cevaplama oranı (EWRR)	86.6	93.7	91.4	84.7	94.5	91.4	88.8	91.2	90.0	88.9	89.2	89.4	89.9
Genel cevaplama oranı (ORR)	74.0	88.6	84.7	77.6	88.4	85.7	84.0	87.4	84.8	85.2	83.7	85.7	83.9

Tuğba Adalı ve Ahmet Sinan Türkyılmaz

Örneklem araştırmalarından elde edilen kestirimler (*estimates*) iki tip hatadan etkilenirler: (1) örneklem dışı hatalar ve (2) örneklem hataları. Örneklem dışı hatalar, veri toplama ve bilgi işlem sırasında, örneğın hanehalkının yerinin saptanamaması ve görüşme yapılamaması, soruların cevaplayıcılar veya görüşmeciler tarafından yanlış anlaşılması veya veri giriş hataları gibi hatalardır. 2013 Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması'nda (TNSA-2013) bu tip hataları en aza indirmek için çaba harcanmış olmasına rağmen, örneklem dışı hatalarla karşılaşılması kaçınılmazdır ve bunların istatistiksel olarak değerlendirilmeleri zordur.

Örneklem hatalarını ise istatistiksel olarak değerlendirmek mümkündür. TNSA-2013'te seçilen cevaplayıcı örnekleme, aynı evrenden, aynı örneklem tasarımıyla ve aynı örneklem büyüklüğüyle seçilebilecek bir çok olası örnekten sadece biridir. Olası örneklerin her biri, TNSA-2013'te seçilmiş olan örneklemden farklılık gösteren sonuçlar verecektir. Örneklem hataları, seçilmesi mümkün olan tüm örnekler arasındaki değişkenliğin bir ölçütüdür. Değişkenlik derecesi kesin olarak bilinmemekle birlikte, araştırma sonuçlarından tahmin edilebilmektedir.

Örneklem hatası genellikle bir orantı (*proportion*), oran (*ratio*) ya da ortalama gibi bir istatistiğin standart hatasının hesaplanmasıyla ölçülür. Standart hata, varyansın karekökü olarak tanımlanır ve evrenin gerçek değerinin içine düşmesi beklenen güven aralıklarının hesaplanmasında kullanılır. Örneğin, bir örneklem araştırmasından hesaplanmış herhangi bir istatistik için bulunan standart hatanın iki katı, istatistiğin değerinden çıkarılarak güven aralığının alt sınırı, istatistiğin değerine eklenerek güven aralığının üst sınırı bulunur. Aynı örneklem tasarımı ve aynı örneklem büyüklüğüne sahip her 100 olası örneklemden 95'inde istatistiğin değerinin bu güven aralığı içinde olacağı saptanır.

Eğer TNSA-2013 örnekleme basit tesadüfi örnekleme yöntemi ile seçilmiş olsaydı, örneklem hatalarının basit formüllerle hesaplanması mümkün olabilecekti. Ancak TNSA-2013 örnekleminin iki aşamalı ve tabakalı bir örneklem olması nedeniyle örneklem hatalarını hesaplamak daha karmaşık formüllerin kullanılması gereklidir. TNSA-2013'te örneklem hatalarının hesaplanması için bir SAS programı kullanılmıştır. Bu program ortalamalar ve oranlar cinsinden araştırma kestirimlerinin varyans tahminlerinde Taylor lineerizasyon metodunu kullanmıştır. Doğurganlık ve ölümlülük hızları gibi daha karmaşık istatistiklerin kestirimlerinde ise Jackknife yeniden örnekleme metodu kullanılmıştır.

Taylor lineerizasyon metodu, tüm yüzde ve ortalamaları bir oran kestirimi, $r = y / x$, şeklinde ele alır. Burada y , y değişkeni için toplam örneklem değerini, x ise söz konusu grup veya alt grupta yer alan toplam gözlem sayısını ifade etmektedir. r 'nin varyansı aşağıda verilen formülle hesaplanır; standart hata ise varyansın kare köküdür:

$$SE^2 = var(r) = \frac{1}{x^2} \sum_{h=1}^H \left[(1 - f_h) \frac{m_h}{m_h - 1} \left(\sum_{i=1}^{m_h} z_{hi}^2 - \frac{z_h^2}{m_h} \right) \right]$$

$$z_{hi} = y_{hi} - r \cdot x_{hi}, \text{ and } z_h = y_h - r \cdot x_h$$

Bu formüllerde;

h 1'den H 'a kadar değişen tabakaları,
 m_h h 'inci tabakada seçilen blokların (standart kümelerin) toplam sayısını,
 y_{hi} h 'inci tabakada yer alan i kümesinde y değişkeninin ağırlıklı değerlerinin toplamını,
 x_{hi} h 'inci tabakada yer alan i kümesindeki toplam ağırlıklı gözlem sayısını,
 f_h ise h 'inci tabakadaki örnekleme oranını verir. Ancak f_h çok küçük bir değer olduğundan göz ardı edilir.

Jackknife metodu karmaşık hızların kestirimlerini bulmak için ana örneklemden bir çok replikeler yapar (örnekler çeker) ve aşağıdaki basit formülü kullanarak bu kestirimlerin standart hatalarını hesaplar. Her replikasyon işlemi sırasında biri dışında bütün kümeler hesaplamalara dahil edilmekte, böylelikle *pseudo* bağımsız replikeler elde edilmektedir. TNSA-2013'te 641 kümede görüşmeler yapılmıştır, dolayısı ile 641 replike yaratılmıştır. Bir r hızının varyansı aşağıdaki gibi hesaplanır:

$$SE^2 = var(r) = \frac{1}{k(k-1)} \sum_{i=1}^k (r_i - r)^2$$

$$r_i = k r - (k-1) r_{(i)}$$

Yukarıdaki formüllerde;

r 641 kümelik tüm örneklemden hesaplanmış bir kestirimdir,
 $r_{(i)}$ 640 kümelik örneklemden i 'inci kümenin dahil edilmediği bir örneklemden hesaplanmış bir kestirimdir, ve
 k toplam küme sayısıdır.

Standart hatalara ek olarak, kullanılan program her kestirim için desen etkisini (DEFT) de hesaplar. DEFT, uygulanan örneklem tasarımıyla hesaplanan standart hatanın, basit tesadüfi örneklem kullanıldığı takdirde elde edilecek olan standart hataya oranı olarak tanımlanır. DEFT değerinin 1.0 olması, uygulanan örneklem tasarımının basit tesadüfi seçim kadar etkili olduğunu gösterirken, 1.0'dan büyük bir DEFT değeri, daha karmaşık, ancak istatistiksel olarak daha az etkili bir örneklem tasarımının standart hatayı arttırdığı anlamına gelir. SAS programı kestirimler için görelî hata ve güven aralığı da hesaplamaktadır.

TNSA-2013'te örneklem hataları, önemli olduğu düşünülen değişkenler için hesaplanmıştır. Sonuçlar, Türkiye toplamına, kentsel ve kırsal yerleşim yerlerine, beş bölgeye ve 12 NUTS 1 bölgesine göre verilmiştir. Tablo C.1'de her değişken için kullanılan istatistiğin cinsi (ortalama, oran veya hız) ve istatistiğin hangi nüfus grubuna ilişkin olduğu verilmiştir. Tablo C.2'den Tablo C.21'e kadar olan tablolarda her değişken için istatistiğinin değeri (R), standart hatası (SE), ağırlıksız (N) ve ağırlıklı olarak gözlem sayısı (WN), desen etkisi (DEFT), görelî standart hatası (SE/R) ve yüzde 95 güven aralığı (R±2SE) verilmiştir. DEFT değeri, basit tesadüfî örneklem hatası için sıfır olduğunda (kestirim sıfır veya bire yakın bir değer aldığımda), tanımsız kabul edilir.

Çok küçük oranların kestirimlerinin dışında, genellikle ülke geneli için bir çok kestirimin görelî standart hatası küçüktür. Alt nüfus grupları için görelî standart hata kestirimlerinde farklılaşmalar vardır. Örneğin gebeliği önleyici yöntemi kullanımına, yani görüşme anında 15-49 yaşlarında, halen evli olan ve herhangi bir doğum kontrol yöntemi kullanan kadınların oranına bakıldığında, görelî standart hatanın ülke geneli, kentsel ve kırsal yerleşim alanları için sırasıyla yüzde 1.0, yüzde 1.1 ve yüzde 1.9 değerlerini aldığı görülmektedir.

Gebeliği önleyici yöntem kullanım oranı için yüzde 95 güven aralığı elde edilirken, bulunan kestirime standart hatanın iki katı eklenir ve çıkartılır: $0.735 \pm 2 \times 0.007$. Bu sonuç da ülke geneli için *gerçek* gebeliği önleyici yöntem düzeyinin, yüksek olasılıkla (yüzde 95), yüzde 72.0 ile yüzde 74.9 arasında bir değer olduğunu gösterir.

Türkiye toplamı için DEFT değerinin Tablo C.2'de sunulan tüm göstergeler için ortalaması 1.238'dir. Dolayısıyla örneklemin çok aşamalı ve kümeli yapısından dolayı standart hata aynı büyüklükteki bir basit tesadüfî örnekten elde edilecek olana göre 1.238 kat artmıştır.

Tablo C.1 Örneklem hataları hesaplanan değişkenler, Türkiye 2013

Değişken	İstatistik	İlişkin olduğu nüfus grubu
Kent	Oran	15-49 yaş arası tüm kadınlar
Eğitimi yok	Oran	15-49 yaş arası tüm kadınlar
İlköğretim ikinci kademe ve üzeri	Oran	15-49 yaş arası tüm kadınlar
Hiç evlenmemiş	Oran	15-49 yaş arası tüm kadınlar
Halen evli	Oran	15-49 yaş arası tüm kadınlar
Halen gebe	Oran	15-49 yaş arası tüm kadınlar
Canlı doğum sayısı	Ortalama	15-49 yaş arası tüm kadınlar
Hayatta olan çocuk sayısı	Ortalama	15-49 yaş arası tüm kadınlar
40-49 yaşları için canlı doğum sayısı	Ortalama	40-49 yaş arası tüm kadınlar
Herhangi bir yöntem biliyor	Oran	15-49 yaş arası halen evli kadınlar
Herhangi bir modern yöntem biliyor	Oran	15-49 yaş arası halen evli kadınlar
Herhangi bir yöntem kullanmış	Oran	15-49 yaş arası halen evli kadınlar
Halen herhangi bir yöntem kullanıyor	Oran	15-49 yaş arası halen evli kadınlar
Halen bir modern yöntem kullanıyor	Oran	15-49 yaş arası halen evli kadınlar
Halen hap kullanıyor	Oran	15-49 yaş arası halen evli kadınlar
Halen RİA kullanıyor	Oran	15-49 yaş arası halen evli kadınlar
Halen kondom kullanıyor	Oran	15-49 yaş arası halen evli kadınlar
Halen enjeksiyon yöntemini kullanıyor	Oran	15-49 yaş arası halen evli kadınlar
Halen tüp ligasyonu kullanıyor	Oran	15-49 yaş arası halen evli kadınlar
Halen takvim yöntemi kullanıyor	Oran	15-49 yaş arası halen evli kadınlar
Halen geri çekme kullanıyor	Oran	15-49 yaş arası halen evli kadınlar
Yöntemi devlet kuruluşundan temin ediyor	Oran	Halen modern yöntem kullananlar
Başka çocuk istemiyor	Oran	15-49 yaş arası halen evli kadınlar
Sonraki doğumu en az 2 yıl sonra istiyor	Oran	15-49 yaş arası halen evli kadınlar
İdeal çocuk sayısı	Ortalama	Sayı cinsinden yanıt veren tüm 15-49 yaş kadınlar
Annesi doğumda tıbbi bakım almış	Oran	Araştırmadan 1-59 ay önce gerçekleşen doğumlar
Anne son doğumda DÖB almış	Oran	Son 5 yılda doğum yapmış kadınlar
Son DÖB sırasında tetanoz aşısı olmuş	Oran	Son 5 yıldaki son doğumda DÖB alan kadınlar
Doğumu sağlık personeli yaptırmış	Oran	Araştırmadan 1-59 ay önce gerçekleşen doğumlar
Aşı kartı var, görüldü	Oran	15-26 aylık çocuklar
BCC aşısı olmuş	Oran	15-26 aylık çocuklar
DaBT-İPA-Hib aşısı olmuş (3 doz)	Oran	15-26 aylık çocuklar
KKK aşısı olmuş	Oran	15-26 aylık çocuklar
Hepatit B aşısı olmuş (3 doz)	Oran	15-26 aylık çocuklar
KPA aşısı olmuş (3 doz)	Oran	15-26 aylık çocuklar
Tam aşı	Oran	15-26 aylık çocuklar
Yaşa göre boy (-2 SD)	Oran	Boyu ve kilosu ölçülebilen 5 yaş altı çocuklar
Boya göre ağırlık (-2 SD)	Oran	Boyu ve kilosu ölçülebilen 5 yaş altı çocuklar
Yaşa göre ağırlık (-2 SD altı)	Oran	Boyu ve kilosu ölçülebilen 5 yaş altı çocuklar
BMI < 18.5	Oran	Boyu ve kilosu ölçülebilen 15-49 tüm kadınlar
Toplam doğurganlık hızı (3 yıl)	Hız	Çocuk sahibi olunabilecek kadın yıllar
Neonatal ölüm hızı ¹	Hız	Ölüm riski altındaki doğumların sayısı
Post-neonatal ölüm hızı ¹	Hız	Ölüm riski altındaki doğumların sayısı
Bebek ölüm hızı ¹	Hız	Ölüm riski altındaki doğumların sayısı
Çocuk ölüm hızı ¹	Hız	Ölüm riski altındaki doğumların sayısı
Beş-yaş altı ölüm hızı ¹	Hız	Ölüm riski altındaki doğumların sayısı

¹ Ölüm oranları ulusal örneklemde araştırma öncesindeki 0-4 yıl için; bölgelerde ise araştırma öncesi 0-9 yıl için hesaplanmıştır.

Tablo C.2 Örnekleme hataları: Türkiye toplamı, Türkiye 2013

Değişken	Değer (R)	Standart Hata (SE)	Sayı		Desen Etkisi (DEFT)	Görelî Hata (SE/R)	Güven Aralıkları	
			Ağırlıksız (N)	Ağırlıklı (WN)			R-2SE	R+2SE
Kent	0.811	0.006	9746	9746	1.453	0.007	0.800	0.823
Eğitimi yok	0.120	0.006	9746	9746	1.862	0.051	0.108	0.132
İlköğretim ikinci kademe ve üzeri	0.534	0.009	9746	9746	1.866	0.018	0.515	0.553
Hiç evlenmemiş	0.275	0.006	9746	9746	1.277	0.021	0.264	0.287
Halen evli	0.683	0.006	9746	9746	1.276	0.009	0.671	0.695
Halen gebe	0.044	0.003	9746	9746	1.271	0.060	0.039	0.049
Canlı doğum sayısı	1.667	0.020	9746	9746	1.133	0.012	1.627	1.707
Hayatta olan çocuk sayısı	2.919	0.050	2356	2267	1.252	0.017	2.819	3.018
40-49 yaşları için canlı doğum sayısı	1.600	0.018	9746	9746	1.111	0.012	1.563	1.637
Herhangi bir yöntem biliyor	0.998	0.001	6835	6655	1.074	0.001	0.997	0.999
Herhangi bir modern yöntem biliyor	0.997	0.001	6835	6655	1.089	0.001	0.995	0.998
Herhangi bir yöntem kullanmış	0.917	0.004	6835	6655	1.206	0.004	0.909	0.926
Halen herhangi bir yöntem kullanıyor	0.735	0.007	6835	6655	1.347	0.010	0.720	0.749
Halen bir modern yöntem kullanıyor	0.474	0.008	6835	6655	1.398	0.018	0.458	0.491
Halen hap kullanıyor	0.046	0.003	6835	6655	1.272	0.070	0.040	0.053
Halen RİA kullanıyor	0.168	0.006	6835	6655	1.338	0.036	0.155	0.180
Halen kondom kullanıyor	0.158	0.006	6835	6655	1.439	0.040	0.146	0.171
Halen enjeksiyon yöntemini kullanıyor	0.006	0.001	6835	6655	1.055	0.167	0.004	0.008
Halen tüp ligasyonu kullanıyor	0.094	0.004	6835	6655	1.201	0.045	0.086	0.103
Halen takvim yöntemi kullanıyor	0.003	0.001	6835	6655	1.475	0.302	0.001	0.006
Halen geri çekme kullanıyor	0.255	0.007	6835	6655	1.349	0.028	0.241	0.270
Yöntemi devlet kuruluşundan temin ediyor	0.559	0.011	3140	3226	1.268	0.020	0.537	0.582
Başka çocuk istemiyor	0.474	0.007	6835	6655	1.202	0.015	0.459	0.488
Sonraki doğumu en az 2 yıl sonra istiyor	0.181	0.006	6835	6655	1.318	0.034	0.169	0.193
İdeal çocuk sayısı	2.721	0.019	9679	9686	1.507	0.007	2.683	2.759
Anne son doğumda DÖB almış	0.971	0.003	2865	2672	0.946	0.003	0.965	0.977
Son DÖB sırasında tetanoz aşısı olmuş	0.806	0.009	2740	2594	1.197	0.011	0.788	0.824
Annesi doğumda tıbbi bakım almış	0.974	0.003	3648	3326	1.039	0.003	0.968	0.980
Aşı kartı var, görüldü	0.752	0.020	764	687	1.192	0.026	0.713	0.791
BCG aşısı olmuş	0.944	0.010	764	687	1.203	0.011	0.923	0.965
DaBT-İPA-Hib aşısı olmuş (3 doz)	0.864	0.015	764	687	1.118	0.017	0.835	0.893
KKK aşısı olmuş	0.898	0.015	764	687	1.295	0.016	0.868	0.927
Hepatit B aşısı olmuş (3 doz)	0.871	0.015	764	687	1.203	0.018	0.840	0.901
KPA aşısı olmuş (3 doz)	0.816	0.014	764	687	0.990	0.018	0.787	0.845
Tam aşı	0.741	0.019	764	687	1.125	0.025	0.703	0.778
Yaşa göre boy (-2 SD)	0.095	0.007	2777	2519	1.143	0.074	0.081	0.110
Boya göre ağırlık (-2 SD)	0.017	0.003	2777	2519	1.155	0.169	0.011	0.023
Yaşa göre ağırlık (-2 SD altı)	0.019	0.003	2777	2519	1.050	0.149	0.014	0.025
BMI < 18.5	0.036	0.003	8208	8165	1.325	0.076	0.030	0.041
Toplam doğurganlık hızı (3 yıl)	2.258	0.069	27805	27733	1.360	0.031	2.120	2.397
Neonatal ölüm hızı (son 5 yıl)	7.416	1.646	3688	3364	1.062	0.222	4.125	10.707
Post-neonatal ölüm hızı (son 5 yıl)	5.866	1.738	3687	3369	1.230	0.296	2.390	9.343
Bebek ölüm hızı (son 5 yıl)	13.282	2.345	3689	3364	1.111	0.177	8.592	17.972
Çocuk ölüm hızı (son 5 yıl)	1.657	0.617	3681	3375	0.851	0.372	0.423	2.891
Beş yaş altı ölüm hızı (son 5 yıl)	14.917	2.422	3692	3366	1.092	0.162	10.073	19.762

Tablo C.3 Örnekleme hataları, Kent, Türkiye 2013

Değişken	Değer (R)	Standart Hata (SE)	Sayı		Desen Etkisi (DEFT)	Görelî Hata (SE/R)	Güven Aralıkları	
			Ağırlıksız (N)	Ağırlıklı (WN)			R-2SE	R+2SE
Kent	1.000	0.000	7162	7905	.	0.000	1.000	1.000
Eğitimi yok	0.099	0.007	7162	7905	1.980	0.071	0.085	0.113
İlköğretim ikinci kademe ve üzeri	0.575	0.011	7162	7905	1.933	0.020	0.552	0.597
Hiç evlenmemiş	0.279	0.007	7162	7905	1.271	0.024	0.266	0.293
Halen evli	0.676	0.007	7162	7905	1.268	0.010	0.662	0.690
Halen gebe	0.043	0.003	7162	7905	1.283	0.072	0.037	0.049
Canlı doğum sayısı	1.562	0.022	7162	7905	1.136	0.014	1.518	1.605
Hayatta olan çocuk sayısı	2.736	0.054	1644	1752	1.278	0.020	2.627	2.845
40-49 yaşları için canlı doğum sayısı	1.508	0.020	7162	7905	1.116	0.013	1.468	1.549
Herhangi bir yöntem biliyor	0.999	0.001	4976	5341	1.178	0.001	0.997	1.000
Herhangi bir modern yöntem biliyor	0.997	0.001	4976	5341	1.135	0.001	0.996	0.999
Herhangi bir yöntem kullanmış	0.926	0.004	4976	5341	1.191	0.005	0.917	0.935
Halen herhangi bir yöntem kullanıyor	0.747	0.008	4976	5341	1.350	0.011	0.730	0.763
Halen bir modern yöntemi kullanıyor	0.493	0.010	4976	5341	1.421	0.020	0.473	0.513
Halen hap kullanıyor	0.050	0.004	4976	5341	1.252	0.078	0.042	0.057
Halen RİA kullanıyor	0.173	0.007	4976	5341	1.299	0.040	0.159	0.187
Halen kondom kullanıyor	0.172	0.008	4976	5341	1.432	0.045	0.157	0.188
Halen enjeksiyon yöntemini kullanıyor	0.005	0.001	4976	5341	1.018	0.203	0.003	0.007
Halen tüp ligasyonu kullanıyor	0.091	0.005	4976	5341	1.184	0.053	0.081	0.101
Halen takvim yöntemi kullanıyor	0.004	0.001	4976	5341	1.514	0.355	0.001	0.006
Halen geri çekme kullanıyor	0.249	0.008	4976	5341	1.381	0.034	0.232	0.266
Yöntemi devlet kuruluşundan temin ediyor	0.530	0.013	2397	2696	1.244	0.024	0.505	0.556
Başka çocuk istemiyor	0.467	0.008	4976	5341	1.179	0.018	0.450	0.483
Sonraki doğumu en az 2 yıl sonra istiyor	0.191	0.007	4976	5341	1.325	0.039	0.176	0.206
İdeal çocuk sayısı	2.694	0.020	7124	7865	1.434	0.008	2.654	2.735
Anne son doğumda DÖB almış	0.981	0.003	2076	2155	0.980	0.003	0.975	0.987
Son DÖB sırasında tetanoz aşısı olmuş	0.810	0.010	2015	2115	1.185	0.013	0.789	0.831
Annesi doğumda tıbbi bakım almış	0.988	0.003	2556	2621	1.090	0.003	0.983	0.993
Aşı kartı var, görüldü	0.766	0.023	542	546	1.202	0.030	0.720	0.812
BCG aşısı olmuş	0.944	0.012	542	546	1.212	0.013	0.920	0.969
DaBT-İPA-Hib aşısı olmuş (3 doz)	0.889	0.017	542	546	1.205	0.019	0.855	0.922
KKK aşısı olmuş	0.906	0.017	542	546	1.285	0.018	0.872	0.939
Hepatit B aşısı olmuş (3 doz)	0.890	0.018	542	546	1.264	0.020	0.855	0.925
KPA aşısı olmuş (3 doz)	0.840	0.016	542	546	1.012	0.020	0.807	0.873
Tam aşı	0.765	0.022	542	546	1.150	0.028	0.722	0.808
Yaşa göre boy (-2 SD)	0.082	0.008	1928	1970	1.216	0.101	0.065	0.098
Boya göre ağırlık (-2 SD)	0.016	0.003	1928	1970	1.098	0.196	0.010	0.023
Yaşa göre ağırlık (-2 SD altı)	0.017	0.003	1928	1970	1.117	0.201	0.010	0.024
BMI < 18.5	0.037	0.003	5955	6552	1.330	0.088	0.031	0.044
Toplam doğurganlık hızı (3 yıl)	2.156	0.076	20462	22517	1.398	0.035	2.004	2.309
Neonatal ölüm hızı (son 10 yıl)	8.366	1.839	5086	5229	1.139	0.220	4.687	12.044
Post-neonatal ölüm hızı (son 10 yıl)	7.971	1.858	5086	5233	1.292	0.233	4.256	11.686
Bebek ölüm hızı (son 10 yıl)	16.336	2.558	5088	5231	1.248	0.157	11.221	21.452
Çocuk ölüm hızı (son 10 yıl)	2.146	0.755	5046	5216	0.977	0.352	0.635	3.656
Beş yaş altı ölüm hızı (son 10 yıl)	18.447	2.599	5095	5234	1.188	0.141	13.249	23.644

Tablo C.4 Örnekleme hataları, Kır, Türkiye 2013

Değişken	Değer (R)	Standart Hata (SE)	Sayı		Desen Etkisi (DEFT)	Görelî Hata (SE/R)	Güven Aralıkları	
			Ağırlıksız (N)	Ağırlıklı (WN)			R-2SE	R+2SE
Kent	0.000	0.000	2584	1841	.	.	0.000	0.000
Eğitimi yok	0.209	0.012	2584	1841	1.524	0.058	0.184	0.233
İlköğretim ikinci kademe ve üzeri	0.360	0.013	2584	1841	1.387	0.036	0.334	0.387
Hiç evlenmemiş	0.258	0.010	2584	1841	1.133	0.038	0.238	0.277
Halen evli	0.714	0.010	2584	1841	1.122	0.014	0.694	0.734
Halen gebe	0.050	0.005	2584	1841	1.095	0.094	0.041	0.060
Canlı doğum sayısı	2.121	0.046	2584	1841	1.060	0.021	2.030	2.212
Hayatta olan çocuk sayısı	3.539	0.113	712	516	1.247	0.032	3.312	3.765
40-49 yaşları için canlı doğum sayısı	1.993	0.040	2584	1841	1.016	0.020	1.913	2.073
Herhangi bir yöntem biliyor	0.998	0.001	1859	1314	0.630	0.001	0.996	0.999
Herhangi bir modern yöntem biliyor	0.995	0.002	1859	1314	0.983	0.002	0.991	0.998
Herhangi bir yöntem kullanmış	0.883	0.009	1859	1314	1.254	0.011	0.864	0.902
Halen herhangi bir yöntem kullanıyor	0.685	0.013	1859	1314	1.216	0.019	0.659	0.711
Halen bir modern yöntem kullanıyor	0.400	0.013	1859	1314	1.143	0.032	0.374	0.426
Halen hap kullanıyor	0.032	0.005	1859	1314	1.163	0.148	0.023	0.042
Halen RİA kullanıyor	0.146	0.011	1859	1314	1.400	0.079	0.123	0.169
Halen kondom kullanıyor	0.102	0.008	1859	1314	1.122	0.077	0.086	0.118
Halen enjeksiyon yöntemini kullanıyor	0.009	0.003	1859	1314	1.191	0.289	0.004	0.014
Halen tüp ligasyonu kullanıyor	0.107	0.009	1859	1314	1.190	0.080	0.090	0.124
Halen takvim yöntemi kullanıyor	0.003	0.001	1859	1314	0.606	0.269	0.001	0.004
Halen geri çekme kullanıyor	0.282	0.011	1859	1314	1.078	0.040	0.259	0.304
Yöntemi devlet kuruluşundan temin ediyor	0.707	0.022	743	530	1.320	0.031	0.663	0.751
Başka çocuk istemiyor	0.503	0.015	1859	1314	1.258	0.029	0.474	0.532
Sonraki doğumu en az 2 yıl sonra istiyor	0.141	0.008	1859	1314	1.003	0.057	0.125	0.157
İdeal çocuk sayısı	2.834	0.050	2555	1821	1.809	0.017	2.735	2.934
Anne son doğumda DÖB almış	0.927	0.009	789	517	0.964	0.010	0.908	0.945
Son DÖB sırasında tetanoz aşısı olmuş	0.789	0.018	725	479	1.138	0.023	0.753	0.825
Annesi doğumda tıbbi bakım almış	0.923	0.010	1092	705	1.080	0.011	0.903	0.943
Aşı kartı var, görüldü	0.699	0.036	222	141	1.100	0.052	0.626	0.772
BCG aşısı olmuş	0.943	0.017	222	141	1.047	0.018	0.908	0.977
DaBT-İPA-Hib aşısı olmuş (3 doz)	0.770	0.029	222	141	0.952	0.038	0.712	0.828
KKK aşısı olmuş	0.868	0.032	222	141	1.327	0.037	0.805	0.932
Hepatit B aşısı olmuş (3 doz)	0.795	0.030	222	141	1.047	0.038	0.734	0.856
KPA aşısı olmuş (3 doz)	0.724	0.032	222	141	0.978	0.044	0.661	0.787
Tam aşı	0.647	0.036	222	141	1.032	0.055	0.576	0.718
Yaşa göre boy (-2 SD)	0.144	0.013	849	549	0.933	0.088	0.119	0.170
Boya göre ağırlık (-2 SD)	0.021	0.007	849	549	1.375	0.340	0.007	0.034
Yaşa göre ağırlık (-2 SD altı)	0.027	0.005	849	549	0.793	0.168	0.018	0.037
BMI < 18.5	0.029	0.004	2253	1612	1.015	0.124	0.022	0.036
Toplam doğurganlık hızı (3 yıl)	2.733	0.158	7342	5216	1.040	0.058	2.416	3.050
Neonatal ölüm hızı (son 10 yıl)	12.603	2.737	2236	1458	1.071	0.217	7.128	18.078
Post-neonatal ölüm hızı (son 10 yıl)	9.065	2.033	2232	1454	0.917	0.224	4.998	13.132
Bebek ölüm hızı (son 10 yıl)	21.668	3.568	2237	1458	0.972	0.165	14.532	28.804
Çocuk ölüm hızı (son 10 yıl)	4.221	1.770	2226	1450	0.985	0.419	0.682	7.761
Beş yaş altı ölüm hızı (son 10 yıl)	25.798	3.715	2237	1458	0.937	0.144	18.368	33.228

Tablo C.5 Örnekleme hataları, Batı, Türkiye 2013

Değişken	Değer (R)	Standart Hata (SE)	Sayı		Desen Etkisi (DEFT)	Görelî Hata (SE/R)	Güven Aralıkları	
			Ağırlıksız (N)	Ağırlıklı (WN)			R-2SE	R+2SE
Kent	0.903	0.006	2439	4154	1.028	0.007	0.890	0.915
Eğitimi yok	0.072	0.008	2439	4154	1.593	0.115	0.056	0.089
İlköğretim ikinci kademe ve üzeri	0.569	0.016	2439	4154	1.614	0.028	0.537	0.602
Hiç evlenmemiş	0.263	0.009	2439	4154	1.020	0.035	0.245	0.281
Halen evli	0.689	0.010	2439	4154	1.062	0.014	0.670	0.709
Halen gebe	0.041	0.005	2439	4154	1.183	0.116	0.032	0.051
Canlı doğum sayısı	1.470	0.030	2439	4154	1.034	0.020	1.410	1.530
Hayatta olan çocuk sayısı	2.439	0.070	649	1021	1.211	0.029	2.298	2.579
40-49 yaşları için canlı doğum sayısı	1.427	0.029	2439	4154	1.025	0.020	1.370	1.484
Herhangi bir yöntem biliyor	0.999	0.001	1727	2864	1.221	0.001	0.997	1.001
Herhangi bir modern yöntem biliyor	0.998	0.001	1727	2864	1.083	0.001	0.996	1.000
Herhangi bir yöntem kullanmış	0.941	0.006	1727	2864	1.042	0.006	0.930	0.953
Halen herhangi bir yöntem kullanıyor	0.757	0.013	1727	2864	1.281	0.017	0.730	0.783
Halen bir modern yöntem kullanıyor	0.470	0.015	1727	2864	1.249	0.032	0.440	0.500
Halen hap kullanıyor	0.046	0.006	1727	2864	1.213	0.133	0.034	0.058
Halen RİA kullanıyor	0.155	0.010	1727	2864	1.126	0.063	0.135	0.174
Halen kondom kullanıyor	0.174	0.011	1727	2864	1.167	0.061	0.153	0.196
Halen enjeksiyon yöntemini kullanıyor	0.003	0.001	1727	2864	0.888	0.375	0.001	0.006
Halen tüp ligasyonu kullanıyor	0.089	0.006	1727	2864	0.881	0.068	0.077	0.101
Halen takvim yöntemi kullanıyor	0.005	0.002	1727	2864	1.370	0.488	0.000	0.009
Halen geri çekme kullanıyor	0.280	0.013	1727	2864	1.171	0.045	0.255	0.306
Yöntemi devlet kuruluşundan temin ediyor	0.465	0.019	822	1385	1.095	0.041	0.427	0.503
Başka çocuk istemiyor	0.489	0.013	1727	2864	1.078	0.027	0.463	0.515
Sonraki doğumu en az 2 yıl sonra istiyor	0.171	0.010	1727	2864	1.119	0.059	0.151	0.191
İdeal çocuk sayısı	2.621	0.031	2430	4143	1.327	0.012	2.559	2.683
Anne son doğumda DÖB almış	0.990	0.004	590	1026	0.974	0.004	0.982	0.998
Son DÖB sırasında tetanoz aşısı olmuş	0.797	0.020	581	1015	1.203	0.025	0.758	0.836
Annesi doğumda tıbbi bakım almış	0.998	0.002	691	1204	1.140	0.002	0.995	1.002
Aşı kartı var, görüldü	0.722	0.043	143	247	1.180	0.060	0.635	0.809
BCG aşısı olmuş	0.935	0.024	143	247	1.196	0.026	0.887	0.983
DaBT-İPA-Hib aşısı olmuş (3 doz)	0.874	0.030	143	247	1.088	0.034	0.815	0.933
KKK aşısı olmuş	0.890	0.030	143	247	1.166	0.034	0.830	0.950
Hepatit B aşısı olmuş (3 doz)	0.850	0.035	143	247	1.186	0.041	0.781	0.919
KPA aşısı olmuş (3 doz)	0.818	0.029	143	247	0.933	0.036	0.759	0.876
Tam aşılı	0.764	0.035	143	247	1.021	0.046	0.693	0.834
Yaşa göre boy (-2 SD)	0.072	0.013	518	918	1.162	0.184	0.045	0.098
Boya göre ağırlık (-2 SD)	0.016	0.004	518	918	0.822	0.269	0.008	0.025
Yaşa göre ağırlık (-2 SD altı)	0.016	0.006	518	918	1.108	0.368	0.004	0.028
BMI < 18.5	0.038	0.005	1985	3417	1.242	0.140	0.027	0.048
Toplam doğurganlık hızı (3 yıl)	1.933	0.109	6986	11826	1.111	0.056	1.715	2.152
Bebek ölüm hızı (son 10 yıl)	13.354	3.822	1428	2473	1.208	0.286	5.711	20.998
Beş yaş altı ölüm hızı (son 10 yıl)	14.567	3.925	1428	2473	1.203	0.269	6.717	22.417

Tablo C.6 Örnekleme hataları, Güney, Türkiye 2013

Değişken	Değer (R)	Standart Hata (SE)	Sayı		Desen Etkisi (DEFT)	Görelî Hata (SE/R)	Güven Aralıkları	
			Ağırlıksız (N)	Ağırlıklı (WN)			R-2SE	R+2SE
Kent	0.799	0.015	1324	1235	1.360	0.019	0.770	0.829
Eğitimi yok	0.124	0.021	1324	1235	2.318	0.169	0.082	0.166
İlköğretim ikinci kademe ve üzeri	0.505	0.027	1324	1235	1.928	0.053	0.452	0.558
Hiç evlenmemiş	0.259	0.015	1324	1235	1.236	0.058	0.229	0.288
Halen evli	0.693	0.014	1324	1235	1.131	0.021	0.664	0.722
Halen gebe	0.038	0.005	1324	1235	0.908	0.126	0.028	0.047
Canlı doğum sayısı	1.834	0.055	1324	1235	1.132	0.030	1.724	1.943
Hayatta olan çocuk sayısı	3.058	0.120	360	311	1.175	0.039	2.818	3.298
40-49 yaşları için canlı doğum sayısı	1.748	0.051	1324	1235	1.131	0.029	1.646	1.849
Herhangi bir yöntem biliyor	0.999	0.001	948	856	1.105	0.001	0.996	1.001
Herhangi bir modern yöntem biliyor	0.997	0.002	948	856	1.078	0.002	0.992	1.001
Herhangi bir yöntem kullanmış	0.905	0.013	948	856	1.318	0.014	0.880	0.930
Halen herhangi bir yöntem kullanıyor	0.708	0.019	948	856	1.263	0.026	0.671	0.746
Halen bir modern yöntem kullanıyor	0.478	0.023	948	856	1.426	0.048	0.432	0.524
Halen hap kullanıyor	0.042	0.007	948	856	1.080	0.168	0.028	0.056
Halen RIA kullanıyor	0.153	0.014	948	856	1.166	0.089	0.126	0.181
Halen kondom kullanıyor	0.159	0.018	948	856	1.548	0.116	0.122	0.196
Halen enjeksiyon yöntemini kullanıyor	0.011	0.003	948	856	0.910	0.279	0.005	0.017
Halen tüp ligasyonu kullanıyor	0.109	0.011	948	856	1.058	0.098	0.088	0.131
Halen takvim yöntemi kullanıyor	0.000	0.000	948	856	0.576	1.000	0.000	0.001
Halen geri çekme kullanıyor	0.230	0.015	948	856	1.109	0.066	0.200	0.260
Yöntemi devlet kuruluşundan temin ediyor	0.622	0.028	452	419	1.230	0.045	0.566	0.678
Başka çocuk istemiyor	0.459	0.016	948	856	1.001	0.035	0.427	0.491
Sonraki doğumu en az 2 yıl sonra istiyor	0.161	0.019	948	856	1.606	0.119	0.122	0.199
İdeal çocuk sayısı	2.936	0.051	1314	1226	1.347	0.017	2.834	3.037
Anne son doğumda DÖB almış	0.984	0.006	404	370	1.000	0.006	0.972	0.997
Son DÖB sırasında tetanoz aşısı olmuş	0.877	0.014	397	364	0.874	0.016	0.849	0.906
Annesi doğumda tıbbi bakım almış	0.982	0.009	514	469	1.329	0.009	0.964	0.999
Aşı kartı var, görüldü	0.839	0.037	115	104	1.059	0.044	0.764	0.913
BCC aşısı olmuş	0.964	0.018	115	104	1.062	0.019	0.927	1.001
DaBT-İPA-Hib aşısı olmuş (3 doz)	0.917	0.029	115	104	1.066	0.031	0.859	0.974
KKK aşısı olmuş	0.971	0.014	115	104	0.898	0.014	0.943	0.999
Hepatit B aşısı olmuş (3 doz)	0.909	0.027	115	104	0.964	0.030	0.855	0.963
KPA aşısı olmuş (3 doz)	0.851	0.030	115	104	0.889	0.036	0.790	0.912
Tam aşı	0.774	0.039	115	104	0.969	0.050	0.696	0.851
Yaşa göre boy (-2 SD)	0.071	0.016	411	377	1.143	0.225	0.039	0.104
Boya göre ağırlık (-2 SD)	0.011	0.004	411	377	0.703	0.326	0.004	0.018
Yaşa göre ağırlık (-2 SD altı)	0.011	0.005	411	377	1.056	0.496	0.000	0.021
BMI < 18.5	0.038	0.006	1120	1043	1.058	0.160	0.026	0.050
Toplam doğurganlık hızı (3 yıl)	2.483	0.127	3788	3515	1.198	0.051	2.228	2.738
Bebek ölüm hızı (son 10 yıl)	21.096	5.877	1022	932	1.104	0.279	9.342	32.849
Beş yaş altı ölüm hızı (son 10 yıl)	25.643	6.009	1024	934	1.037	0.234	13.626	37.661

Tablo C.7 Örnekleme hataları, Orta, Türkiye 2013

Değişken	Değer (R)	Standart Hata (SE)	Sayı		Desen Etkisi (DEFT)	Görelî Hata (SE/R)	Güven Aralıkları	
			Ağırlıksız (N)	Ağırlıklı (WN)			R-2SE	R+2SE
Kent	0.825	0.014	1864	2004	1.596	0.017	0.796	0.853
Eğitimi yok	0.055	0.008	1864	2004	1.578	0.152	0.038	0.071
İlköğretim ikinci kademe ve üzeri	0.583	0.019	1864	2004	1.620	0.032	0.546	0.620
Hiç evlenmemiş	0.259	0.014	1864	2004	1.375	0.054	0.231	0.287
Halen evli	0.694	0.014	1864	2004	1.291	0.020	0.666	0.721
Halen gebe	0.034	0.005	1864	2004	1.115	0.138	0.025	0.043
Canlı doğum sayısı	1.536	0.041	1864	2004	1.246	0.027	1.454	1.617
Hayatta olan çocuk sayısı	2.657	0.080	450	458	1.244	0.030	2.498	2.817
40-49 yaşları için canlı doğum sayısı	1.485	0.037	1864	2004	1.191	0.025	1.411	1.560
Herhangi bir yöntem biliyor	0.998	0.001	1334	1391	1.151	0.001	0.996	1.001
Herhangi bir modern yöntem biliyor	0.998	0.001	1334	1391	1.088	0.001	0.995	1.001
Herhangi bir yöntem kullanmış	0.932	0.009	1334	1391	1.280	0.009	0.914	0.949
Halen herhangi bir yöntem kullanıyor	0.788	0.010	1334	1391	0.861	0.012	0.769	0.807
Halen bir modern yöntem kullanıyor	0.563	0.015	1334	1391	1.134	0.027	0.533	0.594
Halen hap kullanıyor	0.061	0.007	1334	1391	1.037	0.111	0.048	0.075
Halen RİA kullanıyor	0.246	0.015	1334	1391	1.239	0.059	0.217	0.275
Halen kondom kullanıyor	0.167	0.016	1334	1391	1.573	0.096	0.135	0.199
Halen enjeksiyon yöntemini kullanıyor	0.005	0.002	1334	1391	1.045	0.402	0.001	0.009
Halen tüp ligasyonu kullanıyor	0.083	0.012	1334	1391	1.570	0.143	0.059	0.106
Halen takvim yöntemi kullanıyor	0.003	0.002	1334	1391	1.221	0.569	0.000	0.007
Halen geri çekme kullanıyor	0.220	0.015	1334	1391	1.317	0.068	0.190	0.250
Yöntemi devlet kuruluşundan temin ediyor	0.628	0.024	715	800	1.321	0.038	0.581	0.676
Başka çocuk istemiyor	0.477	0.015	1334	1391	1.063	0.030	0.448	0.506
Sonraki doğumu en az 2 yıl sonra istiyor	0.196	0.014	1334	1391	1.254	0.070	0.169	0.223
İdeal çocuk sayısı	2.451	0.027	1857	1992	1.151	0.011	2.398	2.505
Anne son doğumda DÖB almış	0.971	0.008	508	496	1.092	0.009	0.954	0.988
Son DÖB sırasında tetanoz aşısı olmuş	0.887	0.015	489	481	1.057	0.017	0.856	0.918
Annesi doğumda tıbbi bakım almış	0.987	0.006	602	585	1.201	0.006	0.975	0.998
Aşı kartı var, görüldü	0.861	0.035	120	115	1.024	0.041	0.791	0.931
BCG aşısı olmuş	0.967	0.015	120	115	0.896	0.016	0.937	0.997
DaBT-İPA-Hib aşısı olmuş (3 doz)	0.886	0.036	120	115	1.193	0.041	0.814	0.958
KKK aşısı olmuş	0.875	0.038	120	115	1.220	0.044	0.799	0.952
Hepatit B aşısı olmuş (3 doz)	0.928	0.021	120	115	0.855	0.023	0.886	0.970
KPA aşısı olmuş (3 doz)	0.911	0.024	120	115	0.895	0.027	0.863	0.959
Tam aşı	0.773	0.053	120	115	1.312	0.068	0.668	0.878
Yaşa göre boy (-2 SD)	0.108	0.017	457	415	1.036	0.160	0.073	0.142
Boya göre ağırlık (-2 SD)	0.017	0.009	457	415	1.393	0.516	0.000	0.035
Yaşa göre ağırlık (-2 SD altı)	0.012	0.004	457	415	0.810	0.364	0.003	0.021
BMI < 18.5	0.027	0.005	1608	1696	1.140	0.173	0.018	0.036
Toplam doğurganlık hızı (3 yıl)	1.889	0.130	5338	5735	1.393	0.069	1.630	2.149
Bebek ölüm hızı (son 10 yıl)	14.934	3.812	1235	1204	1.050	0.255	7.310	22.559
Beş yaş altı ölüm hızı (son 10 yıl)	15.397	3.832	1235	1204	1.043	0.249	7.733	23.061

Tablo C.8 Örneklem hataları, Kuzey, Türkiye 2013

Değişken	Değer (R)	Standart Hata (SE)	Sayı		Desen Etkisi (DEFT)	Görelî Hata (SE/R)	Güven Aralıkları	
			Ağırlıksız (N)	Ağırlıklı (WN)			R-2SE	R+2SE
Kent	0.569	0.023	1437	654	1.778	0.041	0.522	0.615
Eğitimi yok	0.083	0.013	1437	654	1.793	0.157	0.057	0.109
İlköğretim ikinci kademe ve üzeri	0.531	0.019	1437	654	1.436	0.036	0.493	0.569
Hiç evlenmemiş	0.289	0.015	1437	654	1.261	0.052	0.259	0.319
Halen evli	0.680	0.015	1437	654	1.242	0.022	0.650	0.711
Halen gebe	0.040	0.006	1437	654	1.111	0.143	0.029	0.052
Canlı doğum sayısı	1.611	0.047	1437	654	1.157	0.029	1.517	1.705
Hayatta olan çocuk sayısı	2.845	0.125	376	175	1.551	0.044	2.594	3.095
40-49 yaşları için canlı doğum sayısı	1.530	0.045	1437	654	1.205	0.030	1.440	1.621
Herhangi bir yöntem biliyor	0.995	0.001	994	445	0.471	0.001	0.993	0.997
Herhangi bir modern yöntem biliyor	0.993	0.002	994	445	0.655	0.002	0.990	0.997
Herhangi bir yöntem kullanmış	0.927	0.009	994	445	1.070	0.010	0.909	0.944
Halen herhangi bir yöntem kullanıyor	0.754	0.014	994	445	1.014	0.018	0.726	0.782
Halen bir modern yöntem kullanıyor	0.423	0.017	994	445	1.114	0.041	0.388	0.458
Halen hap kullanıyor	0.027	0.005	994	445	0.883	0.169	0.018	0.036
Halen RİA kullanıyor	0.094	0.014	994	445	1.466	0.145	0.066	0.121
Halen kondom kullanıyor	0.156	0.013	994	445	1.093	0.081	0.130	0.181
Halen enjeksiyon yöntemini kullanıyor	0.003	0.002	994	445	1.132	0.670	0.000	0.007
Halen tüp ligasyonu kullanıyor	0.142	0.017	994	445	1.510	0.118	0.109	0.176
Halen takvim yöntemi kullanıyor	0.003	0.002	994	445	0.997	0.546	0.000	0.007
Halen geri çekme kullanıyor	0.328	0.019	994	445	1.259	0.057	0.290	0.365
Yöntemi devlet kuruluşundan temin ediyor	0.626	0.028	434	190	1.197	0.044	0.570	0.682
Başka çocuk istemiyor	0.491	0.020	994	445	1.234	0.040	0.452	0.530
Sonraki doğumu en az 2 yıl sonra istiyor	0.126	0.012	994	445	1.126	0.094	0.102	0.149
İdeal çocuk sayısı	2.505	0.033	1436	653	1.260	0.013	2.439	2.571
Anne son doğumda DÖB almış	0.958	0.012	376	162	1.126	0.012	0.935	0.982
Son DÖB sırasında tetanoz aşısı olmuş	0.840	0.019	363	155	0.972	0.023	0.802	0.878
Annesi doğumda tıbbi bakım almış	0.990	0.005	445	195	1.133	0.005	0.980	1.001
Aşı kartı var, görüldü	0.710	0.053	95	42	1.128	0.074	0.605	0.815
BCG aşısı olmuş	0.970	0.022	95	42	1.262	0.023	0.925	1.014
DaBT-İPA-Hib aşısı olmuş (3 doz)	0.832	0.041	95	42	1.062	0.049	0.751	0.914
KKK aşısı olmuş	0.901	0.031	95	42	1.015	0.034	0.839	0.964
Hepatit B aşısı olmuş (3 doz)	0.866	0.035	95	42	1.002	0.040	0.796	0.936
KPA aşısı olmuş (3 doz)	0.787	0.051	95	42	1.219	0.065	0.685	0.890
Tam aşı	0.711	0.055	95	42	1.185	0.078	0.600	0.821
Yaşa göre boy (-2 SD)	0.056	0.012	365	165	0.960	0.213	0.032	0.080
Boya göre ağırlık (-2 SD)	0.024	0.009	365	165	1.117	0.369	0.006	0.042
Yaşa göre ağırlık (-2 SD altı)	0.018	0.008	365	165	1.121	0.463	0.001	0.035
BMI < 18.5	0.029	0.006	1302	597	1.223	0.194	0.018	0.041
Toplam doğurganlık hızı (3 yıl)	2.079	0.125	4122	1880	1.014	0.060	1.829	2.330
Bebek ölüm hızı (son 10 yıl)	12.894	7.495	894	391	1.051	0.581	0.000	27.883
Beş yaş altı ölüm hızı (son 10 yıl)	15.453	7.747	895	391	1.043	0.501	0.000	30.947

Tablo C.9 Örneklem hataları, Doğu, Türkiye 2013

Değişken	Değer (R)	Standart Hata (SE)	Sayı		Desen Etkisi (DEFT)	Görelî Hata (SE/R)	Güven Aralıkları	
			Ağırlıksız (N)	Ağırlıklı (WN)			R-2SE	R+2SE
Kent	0.673	0.014	2682	1699	1.539	0.021	0.645	0.701
Eğitimi yok	0.323	0.022	2682	1699	2.393	0.067	0.280	0.367
İlköğretim ikinci kademe ve üzeri	0.414	0.023	2682	1699	2.428	0.056	0.368	0.460
Hiç evlenmemiş	0.331	0.013	2682	1699	1.423	0.039	0.305	0.357
Halen evli	0.647	0.013	2682	1699	1.446	0.021	0.621	0.674
Halen gebe	0.069	0.007	2682	1699	1.435	0.101	0.055	0.084
Canlı doğum sayısı	2.205	0.058	2682	1699	1.186	0.026	2.088	2.321
Hayatta olan çocuk sayısı	4.830	0.177	521	303	1.415	0.037	4.476	5.184
40-49 yaşları için canlı doğum sayısı	2.078	0.051	2682	1699	1.115	0.024	1.977	2.180
Herhangi bir yöntem biliyor	0.998	0.001	1832	1100	0.890	0.001	0.996	1.000
Herhangi bir modern yöntem biliyor	0.994	0.002	1832	1100	1.234	0.002	0.990	0.999
Herhangi bir yöntem kullanmış	0.844	0.010	1832	1100	1.195	0.012	0.823	0.864
Halen herhangi bir yöntem kullanıyor	0.622	0.016	1832	1100	1.455	0.027	0.589	0.655
Halen bir modern yöntem kullanıyor	0.392	0.018	1832	1100	1.556	0.045	0.356	0.427
Halen hap kullanıyor	0.039	0.004	1832	1100	0.972	0.112	0.031	0.048
Halen RiA kullanıyor	0.142	0.013	1832	1100	1.532	0.088	0.117	0.167
Halen kondom kullanıyor	0.106	0.009	1832	1100	1.231	0.084	0.088	0.124
Halen enjeksiyon yöntemini kullanıyor	0.011	0.003	1832	1100	1.382	0.312	0.004	0.017
Halen tüp ligasyonu kullanıyor	0.092	0.008	1832	1100	1.206	0.089	0.075	0.108
Halen takvim yöntemi kullanıyor	0.003	0.001	1832	1100	0.432	0.179	0.002	0.004
Halen geri çekme kullanıyor	0.225	0.014	1832	1100	1.402	0.061	0.198	0.253
Yöntemi devlet kuruluşundan temin ediyor	0.643	0.025	717	432	1.404	0.039	0.593	0.693
Başka çocuk istemiyor	0.434	0.014	1832	1100	1.238	0.033	0.405	0.462
Sonraki doğumu en az 2 yıl sonra istiyor	0.227	0.011	1832	1100	1.125	0.049	0.205	0.249
İdeal çocuk sayısı	3.215	0.059	2642	1672	2.023	0.018	3.097	3.333
Anne son doğumda DÖB almış	0.935	0.008	987	618	0.979	0.008	0.920	0.950
Son DÖB sırasında tetanoz aşısı olmuş	0.701	0.016	910	578	1.096	0.023	0.668	0.733
Annesi doğumda tıbbi bakım almış	0.924	0.009	1396	873	1.170	0.010	0.906	0.942
Aşı kartı var, görüldü	0.683	0.031	291	179	1.132	0.046	0.621	0.746
BCC aşısı olmuş	0.924	0.016	291	179	1.011	0.017	0.893	0.955
DaBT-İPA-Hib aşısı olmuş (3 doz)	0.814	0.024	291	179	1.042	0.029	0.767	0.862
KKK aşısı olmuş	0.880	0.028	291	179	1.487	0.032	0.824	0.936
Hepatit B aşısı olmuş (3 doz)	0.842	0.024	291	179	1.137	0.029	0.793	0.890
KPA aşısı olmuş (3 doz)	0.739	0.027	291	179	1.036	0.036	0.686	0.792
Tam aşı	0.676	0.031	291	179	1.113	0.045	0.615	0.737
Yaşa göre boy (-2 SD)	0.145	0.014	1026	645	1.219	0.098	0.116	0.173
Boya göre ağırlık (-2 SD)	0.021	0.007	1026	645	1.638	0.341	0.007	0.035
Yaşa göre ağırlık (-2 SD altı)	0.034	0.006	1026	645	1.056	0.174	0.022	0.046
BMI < 18.5	0.042	0.005	2193	1412	1.226	0.124	0.032	0.052
Toplam doğurganlık hızı (3 yıl)	3.412	0.197	7571	4777	1.801	0.058	3.018	3.807
Bebek ölüm hızı (son 10 yıl)	24.446	4.516	2746	1689	1.344	0.185	15.413	33.479
Beş yaş altı ölüm hızı (son 10 yıl)	29.500	4.487	2750	1691	1.188	0.152	20.526	38.475

Tablo C.10 Örneklem hataları, İstanbul, Türkiye 2013

Değişken	Değer (R)	Standart Hata (SE)	Sayı		Desen Etkisi (DEFT)	Görelî Hata (SE/R)	Güven Aralıkları	
			Ağırlıksız (N)	Ağırlıklı (WN)			R-2SE	R+2SE
Kent	0.995	0.001	852	1948	0.372	0.001	0.993	0.997
Eğitimi yok	0.090	0.012	852	1948	1.222	0.133	0.066	0.114
İlköğretim ikinci kademe ve üzeri	0.581	0.027	852	1948	1.578	0.046	0.527	0.634
Hiç evlenmemiş	0.271	0.015	852	1948	1.013	0.057	0.241	0.302
Halen evli	0.683	0.015	852	1948	0.964	0.023	0.652	0.714
Halen gebe	0.048	0.008	852	1948	1.156	0.177	0.031	0.065
Canlı doğum sayısı	1.525	0.053	852	1948	1.014	0.035	1.418	1.632
Hayatta olan çocuk sayısı	2.639	0.125	202	437	1.064	0.047	2.390	2.888
40-49 yaşları için canlı doğum sayısı	1.476	0.051	852	1948	1.016	0.035	1.374	1.578
Herhangi bir yöntem biliyor	0.998	0.002	607	1330	1.062	0.002	0.994	1.002
Herhangi bir modern yöntem biliyor	0.998	0.002	607	1330	1.062	0.002	0.994	1.002
Herhangi bir yöntem kullanmış	0.942	0.009	607	1330	0.943	0.010	0.924	0.960
Halen herhangi bir yöntem kullanıyor	0.748	0.023	607	1330	1.295	0.031	0.702	0.793
Halen bir modern yöntem kullanıyor	0.464	0.024	607	1330	1.169	0.051	0.417	0.511
Halen hap kullanıyor	0.045	0.010	607	1330	1.138	0.213	0.026	0.064
Halen RİA kullanıyor	0.166	0.016	607	1330	1.049	0.096	0.134	0.197
Halen kondom kullanıyor	0.168	0.018	607	1330	1.216	0.110	0.131	0.205
Halen enjeksiyon yöntemini kullanıyor	0.000	0.000	607	1330	.	.	0.000	0.000
Halen tüp ligasyonu kullanıyor	0.084	0.010	607	1330	0.847	0.114	0.065	0.103
Halen takvim yöntemi kullanıyor	0.000	0.000	607	1330	.	.	0.000	0.000
Halen geri çekme kullanıyor	0.280	0.021	607	1330	1.134	0.074	0.239	0.322
Yöntemi devlet kuruluşundan temin ediyor	0.383	0.032	290	637	1.106	0.083	0.319	0.446
Başka çocuk istemiyor	0.471	0.022	607	1330	1.079	0.046	0.428	0.515
Sonraki doğumu en az 2 yıl sonra istiyor	0.210	0.017	607	1330	1.043	0.082	0.175	0.244
İdeal çocuk sayısı	2.776	0.055	850	1943	1.334	0.020	2.667	2.886
Anne son doğumda DÖB almış	0.994	0.005	254	558	0.925	0.005	0.984	1.003
Son DÖB sırasında tetanoz aşısı olmuş	0.727	0.032	252	555	1.128	0.043	0.663	0.790
Annesi doğumda tıbbî bakım almış	0.997	0.003	298	655	0.981	0.003	0.990	1.003
Yaşa göre boy (-2 SD)	0.070	0.018	236	521	1.022	0.254	0.034	0.105
Boya göre ağırlık (-2 SD)	0.014	0.004	236	521	0.511	0.279	0.006	0.022
Yaşa göre ağırlık (-2 SD altı)	0.011	0.007	236	521	1.006	0.612	0.000	0.025
BMI < 18.5	0.041	0.007	715	1644	0.973	0.176	0.027	0.055

Tablo C.11 Örnekleme hataları, Batı Marmara, Türkiye 2013

Değişken	Değer (R)	Standart Hata (SE)	Sayı		Desen Etkisi (DEFT)	Görelî Hata (SE/R)	Güven Aralıkları	
			Ağırlıksız (N)	Ağırlıklı (WN)			R-2SE	R+2SE
Kent	0.739	0.033	536	395	1.711	0.044	0.673	0.804
Eğitimi yok	0.039	0.010	536	395	1.136	0.243	0.020	0.058
İlköğretim ikinci kademe ve üzeri	0.599	0.032	536	395	1.520	0.054	0.534	0.663
Hiç evlenmemiş	0.261	0.020	536	395	1.072	0.078	0.221	0.302
Halen evli	0.695	0.023	536	395	1.137	0.033	0.650	0.741
Halen gebe	0.029	0.007	536	395	0.988	0.247	0.015	0.043
Canlı doğum sayısı	1.230	0.043	536	395	0.936	0.035	1.143	1.316
Hayatta olan çocuk sayısı	1.807	0.079	163	119	1.035	0.044	1.649	1.965
40-49 yaşları için canlı doğum sayısı	1.199	0.041	536	395	0.930	0.035	1.116	1.282
Herhangi bir yöntem biliyor	1.000	0.000	379	275	.	0.000	1.000	1.000
Herhangi bir modern yöntem biliyor	1.000	0.000	379	275	.	0.000	1.000	1.000
Herhangi bir yöntem kullanmış	0.927	0.014	379	275	1.032	0.015	0.900	0.955
Halen herhangi bir yöntem kullanıyor	0.744	0.024	379	275	1.050	0.032	0.697	0.791
Halen bir modern yöntem kullanıyor	0.429	0.022	379	275	0.870	0.052	0.385	0.474
Halen hap kullanıyor	0.057	0.011	379	275	0.918	0.192	0.035	0.079
Halen RiA kullanıyor	0.103	0.009	379	275	0.560	0.085	0.085	0.120
Halen kondom kullanıyor	0.184	0.021	379	275	1.051	0.114	0.142	0.226
Halen enjeksiyon yöntemini kullanıyor	0.010	0.004	379	275	0.701	0.362	0.003	0.017
Halen tüp ligasyonu kullanıyor	0.073	0.012	379	275	0.889	0.163	0.049	0.097
Halen takvim yöntemi kullanıyor	0.013	0.004	379	275	0.699	0.309	0.005	0.022
Halen geri çekme kullanıyor	0.299	0.028	379	275	1.187	0.094	0.243	0.355
Yöntemi devlet kuruluşundan temin ediyor	0.476	0.041	170	121	1.060	0.086	0.394	0.557
Başka çocuk istemiyor	0.558	0.020	379	275	0.774	0.035	0.518	0.597
Sonraki doğumu en az 2 yıl sonra istiyor	0.108	0.010	379	275	0.624	0.092	0.088	0.127
İdeal çocuk sayısı	2.179	0.041	533	393	1.112	0.019	2.097	2.261
Anne son doğumda DÖB almış	0.967	0.020	115	81	1.197	0.021	0.927	1.007
Son DÖB sırasında tetanoz aşısı olmuş	0.921	0.031	111	79	1.207	0.034	0.858	0.983
Annesi doğumda tıbbi bakım almış	1.000	0.000	131	93	.	0.000	1.000	1.000
Yaşa göre boy (-2 SD)	0.076	0.033	97	69	1.261	0.435	0.010	0.143
Boya göre ağırlık (-2 SD)	0.008	0.008	97	69	0.887	0.987	0.000	0.025
Yaşa göre ağırlık (-2 SD altı)	0.027	0.011	97	69	0.661	0.401	0.005	0.049
BMI < 18.5	0.043	0.011	442	326	1.102	0.246	0.022	0.065

Tablo C.12 Örnekleme hataları, Ege, Türkiye 2013

Değişken	Değer (R)	Standart Hata (SE)	Sayı		Desen Etkisi (DEFT)	Görelî Hata (SE/R)	Güven Aralıkları	
			Ağırlıksız (N)	Ağırlıklı (WN)			R-2SE	R+2SE
Kent	0.780	0.019	663	1244	1.203	0.025	0.742	0.819
Eğitimi yok	0.056	0.014	663	1244	1.516	0.242	0.029	0.083
İlköğretim ikinci kademe ve üzeri	0.521	0.027	663	1244	1.401	0.052	0.467	0.576
Hiç evlenmemiş	0.243	0.018	663	1244	1.086	0.074	0.207	0.279
Halen evli	0.699	0.020	663	1244	1.145	0.029	0.658	0.739
Halen gebe	0.034	0.007	663	1244	0.999	0.206	0.020	0.049
Canlı doğum sayısı	1.434	0.058	663	1244	1.135	0.040	1.319	1.549
Hayatta olan çocuk sayısı	2.398	0.119	175	319	1.227	0.050	2.160	2.635
40-49 yaşları için canlı doğum sayısı	1.388	0.050	663	1244	1.056	0.036	1.287	1.488
Herhangi bir yöntem biliyor	0.998	0.002	473	869	0.949	0.002	0.994	1.002
Herhangi bir modern yöntem biliyor	0.996	0.003	473	869	0.906	0.003	0.991	1.001
Herhangi bir yöntem kullanmış	0.948	0.009	473	869	0.902	0.010	0.929	0.966
Halen herhangi bir yöntem kullanıyor	0.768	0.017	473	869	0.898	0.023	0.733	0.803
Halen bir modern yöntem kullanıyor	0.499	0.027	473	869	1.182	0.054	0.445	0.554
Halen hap kullanıyor	0.049	0.010	473	869	1.016	0.206	0.029	0.069
Halen RİA kullanıyor	0.156	0.019	473	869	1.131	0.121	0.119	0.194
Halen kondom kullanıyor	0.181	0.017	473	869	0.979	0.096	0.146	0.216
Halen enjeksiyon yöntemini kullanıyor	0.008	0.004	473	869	0.997	0.504	0.000	0.017
Halen tüp ligasyonu kullanıyor	0.103	0.014	473	869	0.971	0.132	0.076	0.130
Halen takvim yöntemi kullanıyor	0.011	0.007	473	869	1.537	0.678	0.000	0.025
Halen geri çekme kullanıyor	0.258	0.020	473	869	1.006	0.078	0.218	0.299
Yöntemi devlet kuruluşundan temin ediyor	0.601	0.026	239	445	0.823	0.043	0.549	0.654
Başka çocuk istemiyor	0.485	0.025	473	869	1.087	0.052	0.435	0.535
Sonraki doğumu en az 2 yıl sonra istiyor	0.136	0.018	473	869	1.112	0.129	0.101	0.171
İdeal çocuk sayısı	2.480	0.035	660	1238	0.842	0.014	2.411	2.550
Anne son doğumda DÖB almış	0.987	0.009	136	252	0.943	0.009	0.969	1.005
Son DÖB sırasında tetanoz aşısı olmuş	0.905	0.022	134	249	0.878	0.025	0.860	0.949
Annesi doğumda tıbbi bakım almış	0.987	0.009	154	284	1.012	0.009	0.968	1.005
Yaşa göre boy (-2 SD)	0.051	0.019	115	213	0.915	0.366	0.014	0.088
Boya göre ağırlık (-2 SD)	0.018	0.012	115	213	0.969	0.647	0.000	0.042
Yaşa göre ağırlık (-2 SD altı)	0.000	0.000	115	213	.	.	0.000	0.000
BMI < 18.5	0.024	0.008	581	1087	1.265	0.335	0.008	0.040

Tablo C.13 Örnekleme hataları, Doğu Marmara, Türkiye 2013

Değişken	Değer (R)	Standart Hata (SE)	Sayı		Desen Etkisi (DEFT)	Görelî Hata (SE/R)	Güven Aralıkları	
			Ağırlıksız (N)	Ağırlıklı (WN)			R-2SE	R+2SE
Kent	0.872	0.014	629	931	1.030	0.016	0.844	0.899
Eğitimi yok	0.067	0.023	629	931	2.287	0.341	0.021	0.113
İlköğretim ikinci kademe ve üzeri	0.565	0.033	629	931	1.655	0.058	0.500	0.631
Hiç evlenmemiş	0.283	0.016	629	931	0.909	0.058	0.251	0.316
Halen evli	0.673	0.019	629	931	1.014	0.028	0.635	0.711
Halen gebe	0.039	0.008	629	931	1.007	0.200	0.023	0.055
Canlı doğum sayısı	1.484	0.047	629	931	0.806	0.032	1.390	1.579
Hayatta olan çocuk sayısı	2.421	0.149	163	227	1.375	0.062	2.122	2.719
40-49 yaşları için canlı doğum sayısı	1.445	0.046	629	931	0.810	0.032	1.354	1.536
Herhangi bir yöntem biliyor	1.000	0.000	432	627	.	0.000	1.000	1.000
Herhangi bir modern yöntem biliyor	0.998	0.003	432	627	1.052	0.003	0.993	1.003
Herhangi bir yöntem kullanmış	0.927	0.014	432	627	1.153	0.016	0.898	0.956
Halen herhangi bir yöntem kullanıyor	0.769	0.025	432	627	1.227	0.032	0.719	0.819
Halen bir modern yöntem kullanıyor	0.463	0.027	432	627	1.142	0.059	0.408	0.518
Halen hap kullanıyor	0.041	0.013	432	627	1.395	0.324	0.015	0.068
Halen RİA kullanıyor	0.156	0.015	432	627	0.855	0.096	0.126	0.185
Halen kondom kullanıyor	0.164	0.020	432	627	1.122	0.122	0.124	0.204
Halen enjeksiyon yöntemini kullanıyor	0.003	0.003	432	627	1.104	1.027	0.000	0.008
Halen tüp ligasyonu kullanıyor	0.092	0.012	432	627	0.839	0.127	0.068	0.115
Halen takvim yöntemi kullanıyor	0.000	0.000	432	627	.	.	0.000	0.000
Halen geri çekme kullanıyor	0.304	0.025	432	627	1.147	0.084	0.253	0.355
Yöntemi devlet kuruluşundan temin ediyor	0.502	0.040	201	294	1.124	0.079	0.423	0.582
Başka çocuk istemiyor	0.490	0.020	432	627	0.840	0.041	0.449	0.530
Sonraki doğumu en az 2 yıl sonra istiyor	0.156	0.015	432	627	0.844	0.095	0.126	0.185
İdeal çocuk sayısı	2.611	0.058	626	928	1.270	0.022	2.496	2.726
Anne son doğumda DÖB almış	0.986	0.011	145	217	1.086	0.011	0.965	1.007
Son DÖB sırasında tetanoz aşısı olmuş	0.855	0.039	143	214	1.336	0.045	0.778	0.932
Annesi doğumda tıbbi bakım almış	1.000	0.000	184	275	.	0.000	1.000	1.000
Yaşa göre boy (-2 SD)	0.098	0.035	122	184	1.286	0.358	0.028	0.168
Boya göre ağırlık (-2 SD)	0.018	0.013	122	184	1.079	0.701	0.000	0.044
Yaşa göre ağırlık (-2 SD altı)	0.037	0.020	122	184	1.211	0.534	0.000	0.077
BMI < 18.5	0.041	0.015	449	666	1.631	0.373	0.010	0.071

Tablo C.14 Örneklem hataları, Batı Anadolu, Türkiye 2013

Değişken	Değer (R)	Standart Hata (SE)	Sayı		Desen Etkisi (DEFT)	Görelî Hata (SE/R)	Güven Aralıkları	
			Ağırlıksız (N)	Ağırlıklı (WN)			R-2SE	R+2SE
Kent	0.925	0.017	716	971	1.676	0.018	0.891	0.958
Eğitimi yok	0.036	0.011	716	971	1.528	0.297	0.015	0.057
İlköğretim ikinci kademe ve üzeri	0.642	0.027	716	971	1.494	0.042	0.588	0.696
Hiç evlenmemiş	0.262	0.020	716	971	1.216	0.076	0.222	0.302
Halen evli	0.691	0.021	716	971	1.216	0.030	0.649	0.733
Halen gebe	0.035	0.008	716	971	1.148	0.226	0.019	0.051
Canlı doğum sayısı	1.426	0.055	716	971	1.105	0.039	1.315	1.536
Hayatta olan çocuk sayısı	2.487	0.090	177	227	0.994	0.036	2.307	2.668
40-49 yaşları için canlı doğum sayısı	1.394	0.051	716	971	1.060	0.037	1.292	1.497
Herhangi bir yöntem biliyor	1.000	0.000	489	671	.	0.000	1.000	1.000
Herhangi bir modern yöntem biliyor	1.000	0.000	489	671	.	0.000	1.000	1.000
Herhangi bir yöntem kullanmış	0.941	0.015	489	671	1.378	0.016	0.912	0.971
Halen herhangi bir yöntem kullanıyor	0.831	0.014	489	671	0.809	0.017	0.803	0.858
Halen bir modern yöntem kullanıyor	0.642	0.028	489	671	1.292	0.044	0.586	0.698
Halen hap kullanıyor	0.079	0.013	489	671	1.027	0.158	0.054	0.104
Halen RİA kullanıyor	0.308	0.027	489	671	1.293	0.088	0.254	0.362
Halen kondom kullanıyor	0.187	0.029	489	671	1.620	0.153	0.130	0.245
Halen enjeksiyon yöntemini kullanıyor	0.001	0.001	489	671	0.616	0.992	0.000	0.002
Halen tüp ligasyonu kullanıyor	0.066	0.019	489	671	1.687	0.288	0.028	0.104
Halen takvim yöntemi kullanıyor	0.006	0.004	489	671	1.124	0.658	0.000	0.014
Halen geri çekme kullanıyor	0.182	0.027	489	671	1.544	0.148	0.128	0.237
Yöntemi devlet kuruluşundan temin ediyor	0.618	0.036	289	441	1.269	0.059	0.545	0.690
Başka çocuk istemiyor	0.471	0.019	489	671	0.852	0.041	0.433	0.510
Sonraki doğumu en az 2 yıl sonra istiyor	0.245	0.025	489	671	1.298	0.103	0.195	0.296
İdeal çocuk sayısı	2.435	0.041	711	963	1.033	0.017	2.353	2.517
Anne son doğumda DÖB almış	0.980	0.013	154	206	1.144	0.013	0.954	1.006
Son DÖB sırasında tetanoz aşısı olmuş	0.869	0.028	150	202	1.035	0.033	0.813	0.926
Annesi doğumda tıbbi bakım almış	0.993	0.007	177	237	1.064	0.007	0.980	1.006
Yaşa göre boy (-2 SD)	0.125	0.035	120	149	1.129	0.283	0.054	0.196
Boya göre ağırlık (-2 SD)	0.028	0.022	120	149	1.450	0.799	0.000	0.072
Yaşa göre ağırlık (-2 SD altı)	0.008	0.006	120	149	0.727	0.744	0.000	0.021
BMI < 18.5	0.025	0.008	610	805	1.272	0.328	0.009	0.041

Tablo C.15 Örnekleme hataları, Akdeniz, Türkiye 2013

Değişken	Değer (R)	Standart Hata (SE)	Sayı		Desen Etkisi (DEFT)	Görelî Hata (SE/R)	Güven Aralıkları	
			Ağırlıksız (N)	Ağırlıklı (WN)			R-2SE	R+2SE
Kent	0.799	0.015	1324	1235	1.360	0.019	0.770	0.829
Eğitimi yok	0.124	0.021	1324	1235	2.318	0.169	0.082	0.166
İlköğretim ikinci kademe ve üzeri	0.505	0.027	1324	1235	1.928	0.053	0.452	0.558
Hiç evlenmemiş	0.259	0.015	1324	1235	1.236	0.058	0.229	0.288
Halen evli	0.693	0.014	1324	1235	1.131	0.021	0.664	0.722
Halen gebe	0.038	0.005	1324	1235	0.908	0.126	0.028	0.047
Canlı doğum sayısı	1.834	0.055	1324	1235	1.132	0.030	1.724	1.943
Hayatta olan çocuk sayısı	3.058	0.120	360	311	1.175	0.039	2.818	3.298
40-49 yaşları için canlı doğum sayısı	1.748	0.051	1324	1235	1.131	0.029	1.646	1.849
Herhangi bir yöntem biliyor	0.999	0.001	948	856	1.105	0.001	0.996	1.001
Herhangi bir modern yöntem biliyor	0.997	0.002	948	856	1.078	0.002	0.992	1.001
Herhangi bir yöntem kullanmış	0.905	0.013	948	856	1.318	0.014	0.880	0.930
Halen herhangi bir yöntem kullanıyor	0.708	0.019	948	856	1.263	0.026	0.671	0.746
Halen bir modern yöntem kullanıyor	0.478	0.023	948	856	1.426	0.048	0.432	0.524
Halen hap kullanıyor	0.042	0.007	948	856	1.080	0.168	0.028	0.056
Halen RİA kullanıyor	0.153	0.014	948	856	1.166	0.089	0.126	0.181
Halen kondom kullanıyor	0.159	0.018	948	856	1.548	0.116	0.122	0.196
Halen enjeksiyon yöntemini kullanıyor	0.011	0.003	948	856	0.910	0.279	0.005	0.017
Halen tüp ligasyonu kullanıyor	0.109	0.011	948	856	1.058	0.098	0.088	0.131
Halen takvim yöntemi kullanıyor	0.000	0.000	948	856	0.576	1.000	0.000	0.001
Halen geri çekme kullanıyor	0.230	0.015	948	856	1.109	0.066	0.200	0.260
Yöntemi devlet kuruluşundan temin ediyor	0.622	0.028	452	419	1.230	0.045	0.566	0.678
Başka çocuk istemiyor	0.459	0.016	948	856	1.001	0.035	0.427	0.491
Sonraki doğumu en az 2 yıl sonra istiyor	0.161	0.019	948	856	1.606	0.119	0.122	0.199
İdeal çocuk sayısı	2.936	0.051	1314	1226	1.347	0.017	2.834	3.037
Anne son doğumda DÖB almış	0.984	0.006	404	370	1.000	0.006	0.972	0.997
Son DÖB sırasında tetanoz aşısı olmuş	0.877	0.014	397	364	0.874	0.016	0.849	0.906
Annesi doğumda tıbbi bakım almış	0.982	0.009	514	469	1.329	0.009	0.964	0.999
Yaşa göre boy (-2 SD)	0.071	0.016	411	377	1.143	0.225	0.039	0.104
Boya göre ağırlık (-2 SD)	0.011	0.004	411	377	0.703	0.326	0.004	0.018
Yaşa göre ağırlık (-2 SD altı)	0.011	0.005	411	377	1.056	0.496	0.000	0.021
BMI < 18.5	0.038	0.006	1120	1043	1.058	0.160	0.026	0.050

Tablo C.16 Örnekleme hataları, Orta Anadolu, Türkiye 2013

Değişken	Değer (R)	Standart Hata (SE)	Sayı		Desen Etkisi (DEFT)	Görelî Hata (SE/R)	Güven Aralıkları	
			Ağırlıksız (N)	Ağırlıklı (WN)			R-2SE	R+2SE
Kent	0.735	0.027	721	479	1.623	0.036	0.681	0.788
Eğitimi yok	0.091	0.014	721	479	1.340	0.158	0.062	0.119
İlköğretim ikinci kademe ve üzeri	0.546	0.026	721	479	1.390	0.047	0.494	0.597
Hiç evlenmemiş	0.230	0.019	721	479	1.223	0.083	0.192	0.269
Halen evli	0.719	0.019	721	479	1.132	0.026	0.681	0.757
Halen gebe	0.040	0.008	721	479	1.092	0.198	0.024	0.056
Canlı doğum sayısı	1.777	0.072	721	479	1.242	0.040	1.633	1.921
Hayatta olan çocuk sayısı	3.103	0.154	175	108	1.267	0.050	2.795	3.412
40-49 yaşları için canlı doğum sayısı	1.704	0.068	721	479	1.249	0.040	1.568	1.839
Herhangi bir yöntem biliyor	0.998	0.002	542	344	1.004	0.002	0.994	1.002
Herhangi bir modern yöntem biliyor	0.996	0.003	542	344	1.099	0.003	0.989	1.002
Herhangi bir yöntem kullanmış	0.928	0.013	542	344	1.213	0.014	0.902	0.955
Halen herhangi bir yöntem kullanıyor	0.734	0.022	542	344	1.140	0.029	0.691	0.778
Halen bir modern yöntem kullanıyor	0.499	0.020	542	344	0.927	0.040	0.459	0.538
Halen hap kullanıyor	0.049	0.008	542	344	0.912	0.173	0.032	0.066
Halen RİA kullanıyor	0.210	0.013	542	344	0.769	0.064	0.183	0.237
Halen kondom kullanıyor	0.145	0.019	542	344	1.270	0.133	0.106	0.183
Halen enjeksiyon yöntemini kullanıyor	0.012	0.005	542	344	0.959	0.368	0.003	0.022
Halen tüp ligasyonu kullanıyor	0.082	0.012	542	344	1.041	0.150	0.058	0.107
Halen takvim yöntemi kullanıyor	0.002	0.002	542	344	1.116	0.999	0.000	0.007
Halen geri çekme kullanıyor	0.234	0.021	542	344	1.132	0.088	0.192	0.275
Yöntemi devlet kuruluşundan temin ediyor	0.640	0.042	277	176	1.450	0.066	0.556	0.724
Başka çocuk istemiyor	0.514	0.027	542	344	1.267	0.053	0.460	0.569
Sonraki doğumu en az 2 yıl sonra istiyor	0.143	0.015	542	344	0.997	0.105	0.113	0.173
İdeal çocuk sayısı	2.524	0.041	721	479	1.141	0.016	2.441	2.607
Anne son doğumda DÖB almış	0.952	0.015	244	157	1.089	0.016	0.923	0.982
Son DÖB sırasında tetanoz aşısı olmuş	0.886	0.020	231	150	0.953	0.022	0.846	0.925
Annesi doğumda tıbbi bakım almış	0.992	0.005	289	186	1.074	0.006	0.981	1.003
Yaşa göre boy (-2 SD)	0.104	0.024	240	153	1.056	0.235	0.055	0.152
Boya göre ağırlık (-2 SD)	0.013	0.007	240	153	0.998	0.565	0.000	0.027
Yaşa göre ağırlık (-2 SD altı)	0.024	0.010	240	153	1.004	0.407	0.005	0.044
BMI < 18.5	0.044	0.008	640	425	0.979	0.180	0.028	0.060

Tablo C.17 Örnekleme hataları, Batı Karadeniz, Türkiye 2013

Değişken	Değer (R)	Standart Hata (SE)	Sayı		Desen Etkisi (DEFT)	Görelî Hata (SE/R)	Güven Aralıkları	
			Ağırlıksız (N)	Ağırlıklı (WN)			R-2SE	R+2SE
Kent	0.657	0.028	796	539	1.632	0.042	0.602	0.712
Eğitimi yok	0.057	0.013	796	539	1.628	0.235	0.030	0.084
İlköğretim ikinci kademe ve üzeri	0.544	0.020	796	539	1.110	0.036	0.505	0.584
Hiç evlenmemiş	0.273	0.018	796	539	1.121	0.065	0.237	0.308
Halen evli	0.701	0.018	796	539	1.125	0.026	0.665	0.738
Halen gebe	0.032	0.005	796	539	0.787	0.153	0.022	0.042
Canlı doğum sayısı	1.615	0.049	796	539	0.913	0.030	1.517	1.713
Hayatta olan çocuk sayısı	2.888	0.101	197	129	0.918	0.035	2.686	3.090
40-49 yaşları için canlı doğum sayısı	1.530	0.048	796	539	0.965	0.031	1.434	1.625
Herhangi bir yöntem biliyor	0.995	0.001	560	378	0.358	0.001	0.992	0.997
Herhangi bir modern yöntem biliyor	0.995	0.001	560	378	0.358	0.001	0.992	0.997
Herhangi bir yöntem kullanmış	0.927	0.012	560	378	1.074	0.013	0.903	0.951
Halen herhangi bir yöntem kullanıyor	0.752	0.014	560	378	0.758	0.018	0.725	0.780
Halen bir modern yöntem kullanıyor	0.455	0.021	560	378	1.000	0.046	0.413	0.497
Halen hap kullanıyor	0.022	0.005	560	378	0.741	0.208	0.013	0.031
Halen RiA kullanıyor	0.133	0.017	560	378	1.217	0.132	0.098	0.167
Halen kondom kullanıyor	0.166	0.013	560	378	0.854	0.081	0.139	0.193
Halen enjeksiyon yöntemini kullanıyor	0.002	0.002	560	378	1.071	1.021	0.000	0.006
Halen tüp ligasyonu kullanıyor	0.130	0.017	560	378	1.174	0.129	0.096	0.163
Halen takvim yöntemi kullanıyor	0.002	0.002	560	378	1.071	1.021	0.000	0.006
Halen geri çekme kullanıyor	0.296	0.022	560	378	1.158	0.076	0.251	0.340
Yöntemi devlet kuruluşundan temin ediyor	0.639	0.032	263	175	1.075	0.050	0.575	0.703
Başka çocuk istemiyor	0.491	0.025	560	378	1.193	0.051	0.441	0.542
Sonraki doğumu en az 2 yıl sonra istiyor	0.143	0.014	560	378	0.933	0.097	0.116	0.171
İdeal çocuk sayısı	2.378	0.032	795	539	1.014	0.014	2.313	2.443
Anne son doğumda DÖB almış	0.955	0.016	202	132	1.091	0.017	0.922	0.987
Son DÖB sırasında tetanoz aşısı olmuş	0.857	0.025	193	126	0.980	0.029	0.807	0.907
Annesi doğumda tıbbi bakım almış	0.991	0.007	238	157	1.128	0.007	0.977	1.005
Yaşa göre boy (-2 SD)	0.081	0.021	204	131	1.024	0.264	0.038	0.123
Boya göre ağırlık (-2 SD)	0.030	0.012	204	131	1.020	0.411	0.005	0.055
Yaşa göre ağırlık (-2 SD altı)	0.019	0.010	204	131	1.012	0.520	0.000	0.039
BMI < 18.5	0.019	0.006	720	481	1.180	0.321	0.007	0.031

Tablo C.18 Örnekleme hataları, Doğu Karadeniz, Türkiye 2013

Değişken	Değer (R)	Standart Hata (SE)	Sayı		Desen Etkisi (DEFT)	Görelî Hata (SE/R)	Güven Aralıkları	
			Ağırlıksız (N)	Ağırlıklı (WN)			R-2SE	R+2SE
Kent	0.520	0.035	827	306	1.984	0.066	0.451	0.589
Eğitimi yok	0.108	0.020	827	306	1.888	0.189	0.067	0.149
İlköğretim ikinci kademe ve üzeri	0.521	0.025	827	306	1.417	0.047	0.472	0.571
Hiç evlenmemiş	0.297	0.019	827	306	1.212	0.065	0.259	0.336
Halen evli	0.673	0.019	827	306	1.176	0.029	0.634	0.711
Halen gebe	0.038	0.009	827	306	1.379	0.241	0.020	0.057
Canlı doğum sayısı	1.675	0.074	827	306	1.338	0.044	1.527	1.824
Hayatta olan çocuk sayısı	2.842	0.208	223	88	1.962	0.073	2.426	3.258
40-49 yaşları için canlı doğum sayısı	1.602	0.066	827	306	1.272	0.041	1.470	1.734
Herhangi bir yöntem biliyor	0.999	0.001	573	206	0.815	0.001	0.997	1.001
Herhangi bir modern yöntem biliyor	0.996	0.003	573	206	1.148	0.003	0.990	1.002
Herhangi bir yöntem kullanmış	0.924	0.014	573	206	1.259	0.015	0.897	0.952
Halen herhangi bir yöntem kullanıyor	0.756	0.023	573	206	1.305	0.031	0.710	0.803
Halen bir modern yöntem kullanıyor	0.409	0.019	573	206	0.902	0.045	0.372	0.446
Halen hap kullanıyor	0.032	0.007	573	206	0.936	0.215	0.018	0.046
Halen RİA kullanıyor	0.075	0.013	573	206	1.191	0.175	0.049	0.101
Halen kondom kullanıyor	0.142	0.017	573	206	1.186	0.122	0.107	0.176
Halen enjeksiyon yöntemini kullanıyor	0.003	0.002	573	206	0.865	0.712	0.000	0.006
Halen tüp ligasyonu kullanıyor	0.158	0.028	573	206	1.819	0.176	0.102	0.213
Halen takvim yöntemi kullanıyor	0.004	0.001	573	206	0.513	0.356	0.001	0.006
Halen geri çekme kullanıyor	0.343	0.019	573	206	0.975	0.056	0.305	0.382
Yöntemi devlet kuruluşundan temin ediyor	0.613	0.042	242	85	1.346	0.069	0.528	0.697
Başka çocuk istemiyor	0.465	0.018	573	206	0.870	0.039	0.429	0.502
Sonraki doğumu en az 2 yıl sonra istiyor	0.121	0.017	573	206	1.254	0.141	0.087	0.155
İdeal çocuk sayısı	2.617	0.053	827	306	1.418	0.020	2.510	2.723
Anne son doğumda DÖB almış	0.979	0.010	224	80	1.012	0.010	0.959	0.998
Son DÖB sırasında tetanoz aşısı olmuş	0.850	0.024	219	78	1.011	0.029	0.801	0.898
Annesi doğumda tıbbi bakım almış	0.986	0.009	267	97	1.272	0.009	0.968	1.004
Yaşa göre boy (-2 SD)	0.057	0.022	206	77	1.276	0.388	0.013	0.102
Boya göre ağırlık (-2 SD)	0.015	0.009	206	77	1.071	0.594	0.000	0.032
Yaşa göre ağırlık (-2 SD altı)	0.006	0.006	206	77	0.805	1.000	0.000	0.018
BMI < 18,5	0.034	0.008	738	275	1.228	0.239	0.018	0.051

Tablo C.19 Örnekleme hataları, Kuzeydoğu Anadolu, Türkiye 2013

Değişken	Değer (R)	Standart Hata (SE)	Sayı		Desen Etkisi (DEFT)	Görelî Hata (SE/R)	Güven Aralıkları	
			Ağırlıksız (N)	Ağırlıklı (WN)			R-2SE	R+2SE
Kent	0.487	0.028	760	263	1.537	0.057	0.431	0.542
Eğitimi yok	0.285	0.036	760	263	2.164	0.125	0.213	0.356
İlköğretim ikinci kademe ve üzeri	0.419	0.040	760	263	2.204	0.094	0.340	0.498
Hiç evlenmemiş	0.321	0.020	760	263	1.182	0.062	0.281	0.361
Halen evli	0.658	0.019	760	263	1.089	0.028	0.621	0.696
Halen gebe	0.047	0.010	760	263	1.245	0.204	0.028	0.066
Canlı doğum sayısı	2.159	0.140	760	263	1.618	0.065	1.880	2.438
Hayatta olan çocuk sayısı	4.402	0.318	164	54	1.706	0.072	3.767	5.038
40-49 yaşları için canlı doğum sayısı	1.978	0.113	760	263	1.474	0.057	1.752	2.205
Herhangi bir yöntem biliyor	0.995	0.003	536	173	0.949	0.003	0.990	1.001
Herhangi bir modern yöntem biliyor	0.992	0.004	536	173	0.931	0.004	0.984	0.999
Herhangi bir yöntem kullanmış	0.890	0.017	536	173	1.256	0.019	0.856	0.924
Halen herhangi bir yöntem kullanıyor	0.682	0.025	536	173	1.225	0.036	0.632	0.731
Halen bir modern yöntem kullanıyor	0.427	0.029	536	173	1.355	0.068	0.369	0.485
Halen hap kullanıyor	0.043	0.013	536	173	1.463	0.299	0.017	0.069
Halen RİA kullanıyor	0.185	0.022	536	173	1.320	0.120	0.141	0.229
Halen kondom kullanıyor	0.093	0.016	536	173	1.283	0.173	0.061	0.125
Halen enjeksiyon yöntemini kullanıyor	0.004	0.003	536	173	1.043	0.735	0.000	0.009
Halen tüp ligasyonu kullanıyor	0.095	0.012	536	173	0.916	0.122	0.072	0.118
Halen takvim yöntemi kullanıyor	0.004	0.002	536	173	0.866	0.590	0.000	0.009
Halen geri çekme kullanıyor	0.248	0.035	536	173	1.846	0.139	0.179	0.317
Yöntemi devlet kuruluşundan temin ediyor	0.766	0.054	227	73	1.893	0.070	0.659	0.873
Başka çocuk istemiyor	0.483	0.018	536	173	0.841	0.038	0.446	0.519
Sonraki doğumu en az 2 yıl sonra istiyor	0.162	0.016	536	173	1.004	0.099	0.130	0.194
İdeal çocuk sayısı	2.861	0.086	750	259	1.801	0.030	2.688	3.034
Anne son doğumda DÖB almış	0.849	0.021	256	86	0.939	0.024	0.808	0.891
Son DÖB sırasında tetanoz aşısı olmuş	0.745	0.038	221	73	1.294	0.051	0.670	0.821
Annesi doğumda tıbbi bakım almış	0.893	0.025	356	119	1.316	0.028	0.843	0.943
Yaşa göre boy (-2 SD)	0.175	0.028	251	87	1.113	0.162	0.118	0.232
Boya göre ağırlık (-2 SD)	0.002	0.002	251	87	0.761	0.993	0.000	0.007
Yaşa göre ağırlık (-2 SD altı)	0.052	0.016	251	87	1.181	0.307	0.020	0.084
BMI < 18.5	0.053	0.009	581	206	0.933	0.162	0.036	0.070

Tablo C.20 Örnekleme hataları, Ortadoğu Anadolu, Türkiye 2013

Değişken	Değer (R)	Standart Hata (SE)	Sayı		Desen Etkisi (DEFT)	Görelî Hata (SE/R)	Güven Aralıkları	
			Ağırlıksız (N)	Ağırlıklı (WN)			R-2SE	R+2SE
Kent	0.618	0.027	768	460	1.536	0.044	0.564	0.672
Eğitimi yok	0.284	0.021	768	460	1.258	0.072	0.243	0.325
İlköğretim ikinci kademe ve üzeri	0.428	0.025	768	460	1.414	0.059	0.378	0.479
Hiç evlenmemiş	0.343	0.015	768	460	0.894	0.045	0.312	0.374
Halen evli	0.634	0.014	768	460	0.811	0.022	0.606	0.662
Halen gebe	0.064	0.010	768	460	1.192	0.165	0.043	0.085
Canlı doğum sayısı	1.975	0.082	768	460	0.986	0.042	1.810	2.140
Hayatta olan çocuk sayısı	4.177	0.323	144	82	1.415	0.077	3.532	4.823
40-49 yaşları için canlı doğum sayısı	1.868	0.072	768	460	0.934	0.039	1.724	2.012
Herhangi bir yöntem biliyor	0.999	0.001	513	292	0.867	0.001	0.996	1.001
Herhangi bir modern yöntem biliyor	0.999	0.001	513	292	0.867	0.001	0.996	1.001
Herhangi bir yöntem kullanmış	0.850	0.021	513	292	1.310	0.024	0.808	0.891
Halen herhangi bir yöntem kullanıyor	0.639	0.029	513	292	1.371	0.046	0.581	0.697
Halen bir modern yöntem kullanıyor	0.373	0.031	513	292	1.471	0.084	0.310	0.435
Halen hap kullanıyor	0.035	0.008	513	292	1.037	0.239	0.018	0.052
Halen RİA kullanıyor	0.151	0.025	513	292	1.563	0.164	0.101	0.200
Halen kondom kullanıyor	0.116	0.022	513	292	1.548	0.189	0.072	0.160
Halen enjeksiyon yöntemini kullanıyor	0.014	0.007	513	292	1.413	0.519	0.000	0.029
Halen tüp ligasyonu kullanıyor	0.057	0.013	513	292	1.243	0.224	0.031	0.082
Halen takvim yöntemi kullanıyor	0.000	0.000	513	292	.	.	0.000	0.000
Halen geri çekme kullanıyor	0.265	0.027	513	292	1.403	0.103	0.210	0.320
Yöntemi devlet kuruluşundan temin ediyor	0.690	0.035	189	109	1.037	0.051	0.620	0.760
Başka çocuk istemiyor	0.500	0.025	513	292	1.125	0.050	0.450	0.550
Sonraki doğumu en az 2 yıl sonra istiyor	0.196	0.014	513	292	0.772	0.069	0.169	0.223
İdeal çocuk sayısı	2.979	0.085	763	457	1.633	0.029	2.809	3.150
Anne son doğumda DÖB almış	0.907	0.019	265	152	1.066	0.021	0.869	0.945
Son DÖB sırasında tetanoz aşısı olmuş	0.731	0.033	242	138	1.149	0.045	0.666	0.797
Annesi doğumda tıbbi bakım almış	0.919	0.025	362	210	1.671	0.027	0.870	0.969
Yaşa göre boy (-2 SD)	0.152	0.027	264	154	1.139	0.180	0.097	0.206
Boya göre ağırlık (-2 SD)	0.006	0.005	264	154	1.001	0.755	0.000	0.016
Yaşa göre ağırlık (-2 SD altı)	0.023	0.005	264	154	0.436	0.193	0.014	0.032
BMI < 18.5	0.050	0.012	649	389	1.392	0.238	0.026	0.074

Tablo C.21 Örnekleme hataları, Güneydoğu Anadolu, Türkiye 2013

Değişken	Değer (R)	Standart Hata (SE)	Sayı		Desen Etkisi (DEFT)	Görelî Hata (SE/R)	Güven Aralıkları	
			Ağırlıksız (N)	Ağırlıklı (WN)			R-2SE	R+2SE
Kent	0.749	0.018	1154	976	1.417	0.024	0.712	0.785
Eğitimi yok	0.352	0.035	1154	976	2.502	0.100	0.281	0.423
İlköğretim ikinci kademe ve üzeri	0.406	0.037	1154	976	2.550	0.091	0.332	0.480
Hiç evlenmemiş	0.328	0.021	1154	976	1.498	0.063	0.286	0.369
Halen evli	0.651	0.022	1154	976	1.549	0.033	0.607	0.694
Halen gebe	0.078	0.011	1154	976	1.397	0.141	0.056	0.100
Canlı doğum sayısı	2.325	0.087	1154	976	1.103	0.038	2.151	2.500
Hayatta olan çocuk sayısı	5.292	0.240	213	166	1.175	0.045	4.812	5.773
40-49 yaşları için canlı doğum sayısı	2.204	0.077	1154	976	1.040	0.035	2.051	2.358
Herhangi bir yöntem biliyor	0.998	0.001	783	635	0.871	0.001	0.995	1.001
Herhangi bir modern yöntem biliyor	0.993	0.004	783	635	1.201	0.004	0.986	1.000
Herhangi bir yöntem kullanmış	0.828	0.014	783	635	1.032	0.017	0.800	0.856
Halen herhangi bir yöntem kullanıyor	0.597	0.024	783	635	1.373	0.040	0.549	0.646
Halen bir modern yöntem kullanıyor	0.391	0.026	783	635	1.488	0.066	0.339	0.443
Halen hap kullanıyor	0.040	0.006	783	635	0.794	0.138	0.029	0.051
Halen RİA kullanıyor	0.127	0.017	783	635	1.461	0.137	0.092	0.162
Halen kondom kullanıyor	0.105	0.011	783	635	0.972	0.101	0.084	0.127
Halen enjeksiyon yöntemini kullanıyor	0.011	0.005	783	635	1.226	0.420	0.002	0.020
Halen tüp ligasyonu kullanıyor	0.107	0.013	783	635	1.144	0.118	0.082	0.132
Halen takvim yöntemi kullanıyor	0.004	0.001	783	635	0.313	0.169	0.003	0.006
Halen geri çekme kullanıyor	0.201	0.018	783	635	1.232	0.088	0.166	0.236
Yöntemi devlet kuruluşundan temin ediyor	0.587	0.035	301	251	1.243	0.060	0.516	0.658
Başka çocuk istemiyor	0.390	0.021	783	635	1.190	0.053	0.348	0.431
Sonraki doğumu en az 2 yıl sonra istiyor	0.258	0.017	783	635	1.086	0.066	0.224	0.292
İdeal çocuk sayısı	3.423	0.094	1129	956	2.034	0.027	3.236	3.610
Anne son doğumda DÖB almış	0.965	0.008	466	380	0.919	0.008	0.949	0.980
Son DÖB sırasında tetanoz aşısı olmuş	0.681	0.021	447	367	0.968	0.031	0.638	0.723
Annesi doğumda tıbbi bakım almış	0.932	0.009	678	545	0.859	0.010	0.914	0.950
Yaşa göre boy (-2 SD)	0.135	0.019	511	404	1.165	0.141	0.097	0.174
Boya göre ağırlık (-2 SD)	0.030	0.011	511	404	1.503	0.377	0.007	0.053
Yaşa göre ağırlık (-2 SD altı)	0.034	0.009	511	404	1.079	0.254	0.017	0.052
BMI < 18.5	0.035	0.007	963	816	1.092	0.183	0.022	0.048

Tablo D.1 *De facto* hanehalkı nüfusunun yaş dağılımı*De facto* hanehalkı nüfusunun tek yaşlara ve cinsiyete göre dağılımı (ağırlıklı), Türkiye 2013

Yaş	Erkek		Kadın		Yaş	Erkek		Kadın	
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde		Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde
0	373	1.8	329	1.6	37	262	1.3	283	1.4
1	357	1.7	368	1.8	38	311	1.5	297	1.4
2	351	1.7	300	1.4	39	299	1.5	312	1.5
3	389	1.9	323	1.5	40	345	1.7	293	1.4
4	392	1.9	351	1.7	41	248	1.2	275	1.3
5	383	1.9	353	1.7	42	273	1.3	288	1.4
6	392	1.9	347	1.7	43	268	1.3	283	1.4
7	351	1.7	379	1.8	44	215	1.0	205	1.0
8	359	1.7	321	1.5	45	258	1.3	251	1.2
9	359	1.7	333	1.6	46	201	1.0	197	0.9
10	357	1.7	342	1.6	47	260	1.3	228	1.1
11	391	1.9	341	1.6	48	297	1.4	270	1.3
12	381	1.8	405	1.9	49	232	1.1	178	0.9
13	407	2.0	424	2.0	50	251	1.2	318	1.5
14	331	1.6	386	1.8	51	202	1.0	314	1.5
15	349	1.7	328	1.6	52	235	1.1	261	1.2
16	397	1.9	345	1.7	53	282	1.4	300	1.4
17	360	1.7	327	1.6	54	207	1.0	215	1.0
18	322	1.6	339	1.6	55	256	1.2	244	1.2
19	291	1.4	295	1.4	56	173	0.8	202	1.0
20	308	1.5	289	1.4	57	211	1.0	238	1.1
21	279	1.4	305	1.5	58	173	0.8	213	1.0
22	329	1.6	272	1.3	59	165	0.8	157	0.7
23	320	1.6	316	1.5	60	250	1.2	255	1.2
24	295	1.4	286	1.4	61	142	0.7	121	0.6
25	321	1.6	368	1.8	62	131	0.6	121	0.6
26	328	1.6	287	1.4	63	183	0.9	138	0.7
27	318	1.5	350	1.7	64	114	0.6	135	0.6
28	321	1.6	338	1.6	65	148	0.7	175	0.8
29	246	1.2	300	1.4	66	87	0.4	115	0.6
30	347	1.7	354	1.7	67	109	0.5	101	0.5
31	329	1.6	341	1.6	68	92	0.4	122	0.6
32	335	1.6	342	1.6	69	83	0.4	70	0.3
33	340	1.7	355	1.7	70+	971	4.7	1,217	5.8
34	321	1.6	336	1.6	Bilmiyor/ cevapsız	15	0.1	6	0.0
35	311	1.5	357	1.7					
36	298	1.4	360	1.7	Toplam	20,587	100	20,889	100

Not: *De facto* hanehalkı nüfusu, hanehalkında sürekli yaşayanları ve hanehalkında sürekli yaşamayan ancak görüşmeden bir gece önce ilgili hanede kalanları kapsamaktadır.

Tablo D.2 Bireysel görüşme için uygun olan kadınların ve görüşülen kadınların yaş dağılımı

Beşli yaş gruplarına göre 10-54 yaş grubundaki *de facto* kadın hanehalkı nüfusu, 15-49 yaş grubundaki kadınlardan görüşülenlerin sayısı ve yüzde dağılımı ve cevaplama oranları (ağırlıklı), Türkiye 2013

Yaş grubu	10-54 yaş grubundaki kadın hanehalkı nüfusu	15-49 yaş grubundaki görüşülen kadınlar		Uygun kadınlardan görüşülenlerin yüzdesi
		Sayı	Yüzde	
10-14	1,897	-	-	-
15-19	1,635	1,413	15.0	86.4
20-24	1,467	1,260	13.4	85.9
25-29	1,643	1,468	15.6	89.4
30-34	1,727	1,553	16.5	89.9
35-39	1,609	1,490	15.8	92.6
40-44	1,343	1,228	13.0	91.4
45-49	1,125	1,015	10.8	90.2
50-54	1,407	-	-	-
15-49	10,551	9,428	100.0	89.4

Not: *De facto* hanehalkı nüfusu, hanehalkında sürekli yaşayanları ve hanehalkında sürekli yaşamayan ancak görüşmeden bir gece önce ilgili hanede kalanları kapsamaktadır. Tabloda hanehalkı ağırlıkları kullanılmıştır. Yaş verileri hanehalkı verisinden gelmektedir.

Tablo D.3 Bildirim eksiklikleri

Seçilmiş bazı demografik ve sağlığa ilişkin değişkenler için bilgi alınamayan gözlemlerin yüzdesi (ağırlıklı), Türkiye 2013

Konu	Bilgi alınamayanların yüzdesi	Sayı
Sadece ay (Araştırmadan önceki 15 yıl içinde meydana gelen doğumlar)	1.31	10,018
Ay ve yıl (Araştırmadan önceki 15 yıl içinde meydana gelen doğumlar)	0.04	10,018
Ölüm yaşı (Araştırmadan önceki 15 yıl içinde meydana gelen doğumlarda)	0.86	240
İlk evlilik yaşı/tarihi ¹ (15-49 yaş arası evlenmiş kadınlar)	0.58	7,063
Cevaplayıcının eğitimi (15-49 yaş arası kadınlar)	0.02	9,746
Boy (0-59 ay arası hayatta olan çocuklar, kadın sorukağıdından)	22.67	3,379
Kilo (0-59 ay arası hayatta olan çocuklar, kadın sorukağıdından)	20.06	3,379
Boy ya da kilo (0-59 ay arası hayatta olan çocuklar, kadın sorukağıdından)	22.73	3,379
Boy (15-49 yaş arası kadınlar, kadın sorukağıdından)	11.54	9,428
Kilo (15-49 yaş arası kadınlar, kadın sorukağıdından)	11.58	9,428
Boy ya da kilo (15-49 yaş arası kadınlar, kadın sorukağıdından)	11.66	9,428

¹ Yaş ve yıl verisi eksiktir.

Tablo D.4 Takvim yıllarına göre doğumlar

Doğumun yapıldığı takvim yılına göre yaşayan (Y), ölmüş (Ö) ve toplam (T) çocukların doğum sayısına, doğum tarihi bildirilme durumuna, doğumdaki cinsiyet oranına ve takvim yılı oranına göre dağılımı (ağırlıklı), Türkiye 2013

Takvim yılı	Doğum sayısı			Doğum tarihi tam olarak bildirilen çocukların yüzdesi ¹			Doğumda cinsiyet oranı ²			Takvim yılı oranı ³		
	Y	Ö	T	Y	Ö	T	Y	Ö	T	Y	Ö	T
2013	561	7	568	100.0	100.0	100.0	122.3	90.7	121.8	-	-	-
2012	665	10	675	100.0	100.0	100.0	100.4	8.7	97.9	-	-	-
2011	642	10	652	100.0	100.0	100.0	109.7	103.5	109.6	97.4	96.9	97.4
2010	653	11	664	100.0	100.0	100.0	118.5	137.7	118.8	98.9	118.8	99.2
2009	678	8	686	100.0	100.0	100.0	114.4	173.8	115.0	102.5	68.8	102.0
2008	670	12	683	99.5	100.0	99.5	110.6	57.5	109.3	97.1	134.6	97.6
2007	702	10	713	98.9	94.2	98.8	103.8	78.1	103.3	104.8	79.3	104.3
2006	670	14	684	99.6	88.0	99.3	93.2	49.9	92.1	103.0	80.5	102.4
2005	599	24	623	98.6	96.6	98.5	117.6	162.7	119.0	92.0	139.0	93.2
2004	631	21	652	98.7	82.6	98.2	106.4	83.6	105.6	104.4	99.7	104.3
2009-2013	3,198	46	3,245	100.0	100.0	100.0	112.5	81.0	112.0	-	-	-
2004-2008	3,273	81	3,354	99.1	91.8	98.9	105.7	87.7	105.2	-	-	-
1999-2003	3,241	107	3,348	97.4	87.8	97.1	101.9	118.5	102.4	-	-	-
1994-1998	2,818	156	2,974	96.5	79.2	95.6	103.6	115.9	104.2	-	-	-
<1994	3,063	264	3,328	95.0	75.6	93.5	112.2	140.9	114.2	-	-	-
Toplam	15,593	655	16,249	97.7	82.2	97.0	107.1	118.4	107.5	-	-	-

¹ Doğum ayı ve yılı bildirilenler.

² $(B_m/B_f) \times 100$, şeklinde hesaplanmıştır. Burada B_m ve B_f sırası ile erkek ve kız çocuk doğum sayılarını ifade etmektedir.

³ $[2B_x / (B_{x-1} + B_{x+1})] \times 100$, şeklinde hesaplanmıştır. B_x x takvim yılındaki doğum sayısıdır.

Tablo D.5 Ölüm yaşının gün olarak bildirimi

Araştırmadan önceki 5'er yıllık dönemler için bir aydan küçükken öldüğü bildirilen bebeklerin gün olarak ölüm yaşına göre dağılımı ve erken neonatal dönemde (0-6 günlükken) ölen bebeklerin payı (ağırlıklı), Türkiye 2013

Ölüm yaşı (gün)	Araştırma tarihinden önceki dönemler				Toplam 0-19
	0-4	5-9	10-14	15-19	
<1	10	11	14	21	56
1	4	9	15	17	45
2	2	2	6	4	14
3	3	3	4	4	15
4	1	2	2	2	6
5	1	0	3	0	3
6	0	2	2	0	5
7	1	1	1	5	8
10	1	0	4	1	5
11	0	0	0	1	1
12	1	0	1	0	2
13	1	1	0	1	3
15	0	2	3	2	7
16	0	0	1	0	1
17	0	1	1	0	1
18	0	0	0	0	0
19	0	0	2	0	2
20	0	0	1	2	4
21	0	0	0	1	1
23	0	0	0	0	0
24	0	0	3	0	3
25	0	0	0	0	0
28	1	0	1	0	2
29	1	0	0	0	1
30	0	0	1	0	2
Toplam 0-30	26	35	63	60	184
Erken neonatal yüzdesi ¹	80.8	85.2	72.4	78.3	78.0

¹ (0-6 gün / 0-30 gün)*100

Tablo D.6 Ölüm yaşının ay olarak bildirimi

Araştırmadan önceki beş yıllık dönemler için iki yaşından küçükken öldüğü bildirilen çocukların ay olarak ölüm yaşına göre dağılımı ve neonatal dönemde (bir aydan küçükken) ölen bebeklerin payı, Türkiye 2013

Ölüm yaşı (ay)	Araştırma tarihinden önceki dönemler				Toplam 0-19
	0-4	5-9	10-14	15-19	
<1 ^a	26	35	63	60	184
1	1	8	3	12	24
2	1	6	3	13	23
3	1	3	4	9	18
4	4	1	3	2	10
5	2	1	2	5	9
6	5	3	2	11	21
7	1	5	4	2	12
8	1	0	0	1	4
9	1	6	1	4	12
10	0	0	1	0	1
11	0	0	0	1	2
12	1	2	5	4	13
13	0	0	1	0	1
14	0	0	1	0	1
15	0	0	0	2	2
16	0	0	0	2	2
17	0	0	0	2	2
18	1	2	1	2	5
19	0	0	0	1	1
Toplam 0-11	44	69	86	120	319
Neonatal yüzdesi ¹	58.5	50.4	73.1	50.2	57.5

^a Gün olarak kaydedilmiş bir aydan küçükken ölen bebekleri içerir

¹ (Bir aydan küçük / bir yaşından küçük) *100

Tablo E.1 Eğitim düzeyi: *evlenmiş kadınlar*

15-49 yaş grubundaki *evlenmiş kadınların* temel özelliklerine göre devam ettikleri veya tamamladıkları en yüksek eğitim düzeyinin yüzde dağılımları ve ortalanca eğitim süresi, Türkiye 2013

Temel özellikler	Eğitim				Toplam	Ortalanca eğitim süresi	Kadın sayısı
	Eğitimi yok/ilkokulu bitirmemiş	İlkokul ¹	Ortaokul ²	Lise ve üzeri ³			
Yaş							
15-24	15.0	16.1	47.9	20.9	100.0	7.5	747
15-19	6.0	14.8	73.5	5.8	100.0	7.4	113
20-24	16.7	16.4	43.3	23.7	100.0	7.5	634
25-29	13.3	32.6	16.2	37.8	100.0	7.3	1,207
30-34	13.0	42.7	11.6	32.7	100.0	4.9	1,455
35-39	11.5	55.5	7.8	25.2	100.0	4.7	1,444
40-44	17.2	54.7	7.9	20.2	100.0	4.6	1,212
45-49	22.6	54.3	5.9	17.2	100.0	4.5	998
Yerleşim yeri							
Kent	12.6	42.4	14.2	30.7	100.0	4.9	5,696
Kır	25.2	53.0	13.1	8.7	100.0	4.5	1,367
Bölge							
Batı	9.4	46.0	14.4	30.2	100.0	5.0	3,061
Güney	15.2	47.3	15.5	22.0	100.0	4.8	915
Orta	7.2	47.6	14.7	30.6	100.0	4.9	1,486
Kuzey	11.1	51.7	13.0	24.1	100.0	4.8	465
Doğu	42.0	31.1	11.5	15.5	100.0	4.3	1,137
NUTS 1 Bölgeleri							
İstanbul	11.6	42.7	15.8	29.8	100.0	5.0	1,419
Batı Marmara	4.8	48.4	12.6	34.2	100.0	5.0	292
Ege	7.2	53.9	13.5	25.4	100.0	4.9	941
Doğu Marmara	9.4	46.9	13.1	30.6	100.0	4.9	667
Batı Anadolu	4.5	42.3	13.1	40.0	100.0	7.3	716
Akdeniz	15.2	47.3	15.5	22.0	100.0	4.8	915
Orta Anadolu	11.5	45.8	15.8	26.8	100.0	4.9	369
Batı Karadeniz	7.8	53.8	16.6	21.8	100.0	4.8	392
Doğu Karadeniz	14.1	48.5	12.0	25.4	100.0	4.8	215
Kuzeydoğu Anadolu	38.2	36.3	11.4	14.1	100.0	4.3	178
Ortadoğu Anadolu	38.4	34.9	12.3	14.4	100.0	4.4	302
Güneydoğu Anadolu	44.6	27.9	11.1	16.3	100.0	4.2	656
Hanehalkı refah düzeyi							
En düşük	39.9	48.1	10.0	2.0	100.0	4.2	1,085
Düşük	22.6	55.9	14.0	7.4	100.0	4.5	1,390
Orta	13.4	54.5	15.8	16.3	100.0	4.7	1,482
Yüksek	6.4	44.8	17.1	31.7	100.0	6.1	1,501
En yüksek	1.2	22.5	12.3	64.0	100.0	10.5	1,605
Toplam	15.0	44.5	14.0	26.5	100.0	4.8	7,063

¹ İlkokulda 4 veya 5 yıl eğitim almış.

² Ortaokulda kendisi için geçerli olan eğitim süresi kadar eğitim almış.

³ En az 3 sene lise eğitimi almış.

Tablo E.2 Okuryazarlık: *evlenmiş kadınlar*

15-49 yaş grubundaki *evlenmiş kadınların* temel özelliklerine göre devam ettikleri eğitim düzeyinin ve okuryazarlık düzeyinin yüzde dağılımları, Türkiye 2013

Temel özellikler	Ortaokul ve üzeri	Hiç okula gitmemiş veya ilkokul mezunu kadınlar için okuma düzeyi				Toplam	Okuryazar yüzdesi ¹	Kadın sayısı
		Okuyamaz	Zorlukla okur	Kolaylıkla okur	Cevapsız			
Yaş								
15-24	73.5	5.3	5.0	15.9	0.3	100.0	94.5	747
..15-19	87.0	2.8	1.9	8.3	0.0	100.0	97.2	113
..20-24	71.1	5.7	5.6	17.3	0.3	100.0	94.0	634
25-29	56.9	7.2	5.1	30.9	0.0	100.0	92.8	1,207
30-34	47.4	7.0	6.1	39.4	0.1	100.0	92.8	1,455
35-39	36.6	6.8	7.6	48.9	0.1	100.0	93.1	1,444
40-44	31.5	9.6	9.6	49.4	0.0	100.0	90.4	1,212
45-49	24.9	14.4	14.0	46.6	0.1	100.0	85.5	998
Yerleşim yeri								
Kent	48.5	6.1	6.8	38.5	0.1	100.0	93.8	5,696
Kır	23.5	17.3	11.9	47.1	0.2	100.0	82.5	1,367
Bölge								
Batı	48.8	4.0	6.6	40.6	0.0	100.0	96.0	3,061
Güney	40.2	7.7	9.7	42.1	0.3	100.0	92.0	915
Orta	47.6	4.7	5.4	42.3	0.0	100.0	95.2	1,486
Kuzey	39.9	5.3	8.4	46.2	0.2	100.0	94.5	465
Doğu	29.0	26.4	12.5	32.0	0.1	100.0	73.5	1,137
NUTS 1 Bölgeleri								
İstanbul	49.9	4.3	8.5	37.3	0.0	100.0	95.7	1,419
Batı Marmara	49.2	3.0	4.1	43.8	0.0	100.0	97.0	292
Ege	45.3	4.4	5.2	45.1	0.0	100.0	95.6	941
Doğu Marmara	45.0	4.1	4.9	46.0	0.0	100.0	95.9	667
Batı Anadolu	54.7	3.8	4.5	36.9	0.1	100.0	96.1	716
Akdeniz	40.2	7.7	9.7	42.1	0.3	100.0	92.0	915
Orta Anadolu	46.3	5.7	6.0	41.8	0.2	100.0	94.2	369
Batı Karadeniz	40.5	4.2	8.9	46.4	0.0	100.0	95.8	392
Doğu Karadeniz	39.9	5.8	9.0	45.1	0.2	100.0	93.9	215
Kuzeydoğu Anadolu	26.7	21.2	14.9	37.2	0.0	100.0	78.8	178
Ortadoğu Anadolu	29.0	22.5	13.8	34.5	0.2	100.0	77.3	302
Güneydoğu Anadolu	29.6	29.6	11.2	29.5	0.1	100.0	70.3	656
Hanehalkı refah düzeyi								
En düşük	14.6	27.7	15.2	42.1	0.4	100.0	71.9	1,085
Düşük	24.9	11.9	11.7	51.5	0.0	100.0	88.0	1,390
Orta	36.1	6.0	8.3	49.6	0.0	100.0	94.0	1,482
Yüksek	51.7	1.6	5.5	41.2	0.0	100.0	98.4	1,501
En yüksek	79.1	0.5	1.3	19.2	0.0	100.0	99.5	1,605
Toplam	43.6	8.3	7.8	40.1	0.2	100.0	91.6	7,063

¹ Ortaokul ve üzeri eğitim almış kadınlar ile zorlukla veya kolaylıkla okuyabilen kadınları kapsar..

Tablo E.3 Çalışma durumu: *evlenmiş kadınlar*15-49 yaş grubundaki *evlenmiş kadınların* temel özelliklere göre çalışma durumunun göre yüzde dağılımı, Türkiye 2013

Temel özellikler	Çalışma durumu				Toplam	Kadın sayısı
	Halen çalışıyor ¹	Halen çalışmıyor ²	Son 12 ayda çalışmamış	Bilmiyor/ Cevapsız		
Yaş						
15-19	10.4	8.8	80.8	0.0	100.0	113
20-24	15.4	7.4	74.3	2.9	100.0	634
25-29	27.2	3.1	67.2	2.6	100.0	1,207
30-34	30.6	2.5	63.8	3.0	100.0	1,455
35-39	37.9	2.4	56.8	3.0	100.0	1,444
40-44	36.9	2.6	57.2	3.2	100.0	1,212
45-49	37.2	1.6	56.3	4.9	100.0	998
Medeni durum						
Evli	31.0	3.0	62.8	3.2	100.0	6,655
Boşanmış/ayrı yaşıyor/eşi ölmüş	45.3	3.5	48.0	3.2	100.0	409
Çocuk sayısı						
0	36.3	8.2	53.1	2.4	100.0	710
1-2	33.5	2.8	60.7	3.1	100.0	4,035
3-4	29.0	2.0	65.3	3.7	100.0	1,833
5+	22.3	1.5	72.8	3.4	100.0	485
Yerleşim yeri						
Kent	29.3	3.1	64.2	3.4	100.0	5,696
Kır	42.3	2.5	52.8	2.4	100.0	1,367
Bölge						
Batı	37.2	4.0	56.2	2.6	100.0	3,061
Güney	23.7	2.2	66.4	7.7	100.0	915
Orta	29.4	2.1	66.1	2.4	100.0	1,486
Kuzey	51.7	3.3	43.1	1.9	100.0	465
Doğu	19.1	2.2	76.1	2.6	100.0	1,137
NUTS 1 Bölgeleri						
Istanbul	32.6	5.1	61.2	1.1	100.0	1,419
Batı Marmara	37.2	2.4	57.7	2.7	100.0	292
Ege	47.4	2.6	47.2	2.8	100.0	941
Doğu Marmara	32.2	2.8	60.1	4.9	100.0	667
Batı Anadolu	28.3	2.6	67.8	1.3	100.0	716
Akdeniz	23.7	2.2	66.4	7.7	100.0	915
Orta Anadolu	24.9	2.3	66.8	6.0	100.0	369
Batı Karadeniz	37.6	2.5	57.7	2.2	100.0	392
Doğu Karadeniz	65.2	3.9	29.4	1.6	100.0	215
Kuzeydoğu Anadolu	13.7	1.9	81.9	2.5	100.0	178
Ortadoğu Anadolu	20.6	2.4	75.4	1.6	100.0	302
Güneydoğu Anadolu	19.8	2.2	74.9	3.0	100.0	656
Eğitim						
Eğitimi yok/ilk. bitirmemiş	22.4	1.8	71.7	4.1	100.0	1,062
İlkokul	31.7	2.0	62.8	3.5	100.0	3,142
Ortaokul	22.3	4.6	70.4	2.7	100.0	990
Lise ve üzeri	42.5	4.5	50.7	2.4	100.0	1,870
Hanehalkı refah düzeyi						
En düşük	31.6	1.3	64.2	2.9	100.0	1,085
Düşük	27.5	1.5	68.1	2.8	100.0	1,390
Orta	27.0	4.2	64.8	4.0	100.0	1,482
Yüksek	29.0	4.8	63.1	3.1	100.0	1,501
En yüksek	42.8	2.7	51.4	3.0	100.0	1,605
Toplam	31.8	3.0	62.0	3.2	100.0	7,063

¹ "Halen çalışıyor" için süresine bakılmaksızın araştırma tarihinde çalışıyor olanları, son yedi gün içinde çalışmayan fakat düzenli işi olan ve izin, sağlık, tatil vb. nedenlerle işten izinli olanları kapsar.

² "Halen çalışmıyor" son 12 ayda çalışmış fakat araştırma sırasında çalışmıyor olanları kapsar, son 12 ay içinde çalışmamış kadınları kapsamaz.

Tablo E.4 Çalışılan ekonomik sektör: *evlenmiş kadınlar*

Araştırmadan önceki son 12 ay içinde çalışan 15-49 yaş grubundaki *evlenmiş kadınların* temel özelliklere göre çalıştıkları sektörün yüzde dağılımı, Türkiye 2013

Temel özellikler	Sektör			Toplam	Kadın sayısı
	Tarım	Sanayi	Hizmet		
Yaş					
15-19	*	*	*	100.0	22
20-24	28.2	20.0	51.8	100.0	144
25-29	18.6	16.7	64.7	100.0	365
30-34	18.7	7.3	74.0	100.0	483
35-39	21.7	15.4	62.9	100.0	581
40-44	31.8	12.1	56.2	100.0	479
45-49	39.7	10.1	50.2	100.0	387
Medeni durum					
Evli	27.3	12.7	60.1	100.0	2,261
Boşanmış/ayrı yaşıyor/eşi ölmüş	11.3	13.0	75.7	100.0	200
Çocuk sayısı					
0	8.5	14.0	77.5	100.0	316
1-2	19.6	13.7	66.6	100.0	1,462
3-4	42.5	11.3	46.2	100.0	568
5+	72.8	3.0	24.2	100.0	115
Yerleşim yeri					
Kent	9.1	15.0	75.9	100.0	1,848
Kır	76.7	5.7	17.5	100.0	613
Bölge					
Batı	15.8	17.8	66.4	100.0	1,259
Güney	30.8	5.6	63.5	100.0	238
Orta	26.2	10.2	63.6	100.0	467
Kuzey	55.0	6.0	39.0	100.0	255
Doğu	43.4	4.8	51.8	100.0	242
NUTS 1 Bölgeleri					
Istanbul	2.8	16.0	81.2	100.0	535
Batı Marmara	24.2	22.9	52.9	100.0	116
Ege	29.7	20.7	49.6	100.0	471
Doğu Marmara	25.6	13.0	61.4	100.0	233
Batı Anadolu	13.9	9.8	76.3	100.0	221
Akdeniz	30.8	5.6	63.5	100.0	238
Orta Anadolu	29.2	3.5	67.3	100.0	100
Batı Karadeniz	40.5	8.7	50.8	100.0	157
Doğu Karadeniz	64.1	5.6	30.3	100.0	148
Kuzeydoğu Anadolu	48.9	5.6	45.6	100.0	28
Ortadoğu Anadolu	39.0	4.8	56.3	100.0	69
Güneydoğu Anadolu	44.4	4.7	50.8	100.0	145
Eğitim					
Eğitimi yok/ilk. bitirmemiş	61.1	13.9	25.0	100.0	257
İlkokul	38.0	16.1	45.8	100.0	1,060
Ortaokul	20.9	20.0	59.1	100.0	266
Lise ve üzeri	2.7	5.9	91.3	100.0	878
Hanehalkı refah düzeyi					
En düşük	81.9	6.4	11.7	100.0	357
Düşük	48.2	14.2	37.7	100.0	403
Orta	20.3	19.7	60.0	100.0	463
Yüksek	8.0	19.9	72.1	100.0	507
En yüksek	2.5	5.5	92.1	100.0	731
Toplam	26.0	12.7	61.3	100.0	2,461

Yıldız işareti 25'ten daha az ağırlıksız gözlem sayısına dayanan bulgulardır.

Tablo E.5 Kamu/özel sektörde çalışma: *evlenmiş kadınlar*

Araştırmadan önceki son 12 ay içinde çalışan 15-49 yaş grubundaki *evlenmiş kadınların* temel özelliklerine göre kamu ve özel sektörde çalışmalarının yüzde dağılımı, Türkiye 2013

Temel özellikler	Kamu/özel sektör			Kadın sayısı
	Kamu	Özel	Toplam	
Yaş				
15-19	*	*	100.0	22
20-24	2.9	97.1	100.0	144
25-29	19.2	80.8	100.0	365
30-34	18.6	81.4	100.0	483
35-39	10.9	89.1	100.0	581
40-44	11.6	88.4	100.0	479
45-49	11.2	88.8	100.0	387
Medeni durum				
Evli	13.7	86.3	100.0	2,261
Boşanmış/ayrı yaşıyor/eşi ölmüş	9.7	90.3	100.0	200
Çocuk sayısı				
0	24.7	75.3	100.0	316
1-2	15.4	84.6	100.0	1,462
3-4	4.5	95.5	100.0	568
5+	0.5	99.5	100.0	115
Yerleşim yeri				
Kent	16.4	83.6	100.0	1,848
Kır	4.2	95.8	100.0	613
Bölge				
Batı	10.0	90.0	100.0	1,259
Güney	13.6	86.4	100.0	238
Orta	20.5	79.5	100.0	467
Kuzey	12.6	87.4	100.0	255
Doğu	18.0	82.0	100.0	242
NUTS 1 Bölgeleri				
Istanbul	9.3	90.7	100.0	535
Batı Marmara	11.5	88.5	100.0	116
Ege	8.6	91.4	100.0	471
Doğu Marmara	14.4	85.6	100.0	233
Batı Anadolu	25.4	74.6	100.0	221
Akdeniz	13.6	86.4	100.0	238
Orta Anadolu	21.1	78.9	100.0	100
Batı Karadeniz	16.1	83.9	100.0	157
Doğu Karadeniz	10.0	90.0	100.0	148
Kuzeydoğu Anadolu	15.2	84.8	100.0	28
Ortadoğu Anadolu	14.4	85.6	100.0	69
Güneydoğu Anadolu	20.3	79.7	100.0	145
Eğitim				
Eğitimi yok/ilk. bitirmemiş	1.4	98.6	100.0	257
İlkokul	0.6	99.4	100.0	1,060
Ortaokul	2.3	97.7	100.0	266
Lise ve üzeri	35.7	64.3	100.0	878
Hanehalkı refah düzeyi				
En düşük	0.3	99.7	100.0	357
Düşük	1.0	99.0	100.0	403
Orta	3.5	96.5	100.0	463
Yüksek	13.0	87.0	100.0	507
En yüksek	33.2	66.8	100.0	731
Toplam	13.4	86.6	100.0	2,461

Tablo E.6 İşteki statü: *evlenmiş kadınlar*

Araştırmadan önceki 12 ayda çalışan 15-49 yaş grubundaki *evlenmiş kadınların* temel özelliklere göre işteki statülerinin yüzde dağılımı, Türkiye 2013

Temel özellikler	İşteki statü									Toplam	Kadın sayısı
	İşveren ¹	Ücretli, işçi (düzenli)	Maaşlı, devlet memuru	Yevmiyeli (mevsimlik/geçici)	Kendi hesabına (düzenli)	Kendi hesabına (düzensiz)	Ücretsiz aile işçisi	Diğer	Cevapsız		
Yaş											
15-19	*	*	*	*	*	*	*	*	*	100.0	22
20-24	0.5	52.6	1.6	10.5	3.7	11.0	20.2	0.0	0.0	100.0	144
25-29	3.1	45.2	16.8	5.5	3.5	11.4	13.4	1.1	0.0	100.0	365
30-34	1.6	44.6	16.3	6.1	3.0	11.2	16.5	0.4	0.2	100.0	483
35-39	2.7	41.4	10.3	9.8	4.9	14.5	16.0	0.5	0.0	100.0	581
40-44	4.8	33.6	9.2	7.9	4.6	11.9	26.8	0.8	0.4	100.0	479
45-49	2.3	26.6	10.4	11.8	6.8	12.0	29.6	0.3	0.2	100.0	387
Medeni durum											
Evli	2.8	37.4	12.0	8.6	4.4	12.4	21.7	0.6	0.2	100.0	2,261
Boşanmış/ayrı yaşıyor/eşi ölmüş	1.9	61.8	8.6	6.0	4.4	11.7	5.3	0.3	0.0	100.0	200
Çocuk sayısı											
0	2.7	55.9	21.1	2.0	2.0	6.0	9.1	1.1	0.0	100.0	316
1-2	3.2	43.1	14.0	6.6	4.1	12.6	15.7	0.5	0.2	100.0	1,462
3-4	2.1	26.3	3.0	13.0	7.1	15.1	33.1	0.3	0.1	100.0	568
5+	0.0	11.0	0.0	25.6	2.1	12.5	47.1	1.2	0.5	100.0	115
Yerleşim yeri											
Kent	3.5	48.8	14.6	4.7	4.9	14.5	8.2	0.7	0.2	100.0	1,848
Kır	0.5	10.9	3.1	19.5	3.2	5.5	57.1	0.3	0.1	100.0	613
Bölge											
Batı	3.5	51.9	7.8	6.5	3.9	12.1	13.4	0.7	0.2	100.0	1,259
Güney	2.4	31.5	13.6	14.5	6.7	10.4	20.6	0.3	0.0	100.0	238
Orta	2.4	32.2	19.8	7.2	4.4	14.3	19.4	0.1	0.1	100.0	467
Kuzey	1.4	19.1	10.9	5.2	6.2	7.2	49.7	0.4	0.0	100.0	255
Doğu	1.0	17.4	15.5	17.8	3.4	16.6	26.9	1.3	0.1	100.0	242
NUTS 1 Bölgeleri											
İstanbul	3.3	63.8	6.6	2.6	4.3	13.5	5.0	0.8	0.0	100.0	535
Batı Marmara	4.5	41.3	9.8	7.4	6.0	7.0	22.2	1.0	0.8	100.0	116
Ege	3.9	42.7	6.9	12.3	2.6	11.2	20.3	0.0	0.0	100.0	471
Doğu Marmara	2.1	40.8	13.4	6.9	3.4	9.5	21.9	1.2	0.8	100.0	233
Batı Anadolu	2.5	37.7	24.2	2.6	6.0	19.0	8.0	0.0	0.0	100.0	221
Akdeniz	2.4	31.5	13.6	14.5	6.7	10.4	20.6	0.3	0.0	100.0	238
Orta Anadolu	2.4	27.7	19.1	8.1	4.1	12.1	25.2	0.6	0.6	100.0	100
Batı Karadeniz	1.7	20.7	14.8	6.0	5.5	11.8	39.5	0.0	0.0	100.0	157
Doğu Karadeniz	1.2	15.8	8.4	6.0	6.3	6.3	55.3	0.7	0.0	100.0	148
Kuzeydoğu Anadolu	0.0	17.9	14.6	6.7	2.2	16.5	41.4	0.8	0.0	100.0	28
Ortadoğu Anadolu	1.1	19.3	12.4	7.4	7.7	18.3	31.5	2.2	0.0	100.0	69
Güneydoğu Anad.	1.2	16.3	17.2	24.9	1.5	15.9	21.8	0.9	0.2	100.0	145
Eğitim											
Eğitimi yok/ilk. bitirmemiş	1.1	17.1	0.1	23.6	2.8	16.9	38.1	0.2	0.1	100.0	257
İlkokul	1.9	33.9	0.0	11.4	5.4	16.5	30.2	0.6	0.1	100.0	1,060
Ortaokul	3.0	52.2	0.7	4.9	6.7	14.8	17.6	0.0	0.0	100.0	266
Lise ve üzeri	4.1	48.6	32.6	1.3	3.1	5.1	4.1	0.8	0.3	100.0	878
Hanehalkı refah düzeyi											
En düşük	0.0	8.0	0.0	26.7	1.8	9.0	54.0	0.4	0.1	100.0	357
Düşük	0.0	26.3	0.0	14.3	5.0	16.8	37.4	0.1	0.0	100.0	403
Orta	1.7	46.7	2.6	6.8	7.3	15.9	18.3	0.6	0.0	100.0	463
Yüksek	3.3	53.8	10.8	3.1	2.9	17.4	8.2	0.5	0.0	100.0	507
En yüksek	5.8	47.3	30.3	0.8	4.7	5.5	4.2	0.9	0.5	100.0	731
Toplam	2.7	39.4	11.7	8.4	4.4	12.3	20.3	0.6	0.2	100.0	2,461

¹ İşveren kadınlar en az bir ücretli işçi çalıştıran kadınlardır.

Tablo E.7 Sosyal güvenlik: *evlenmiş kadınlar*

Araştırmadan önceki 12 ay içinde çalışan 15-49 yaş grubundaki *evlenmiş kadınların* temel özelliklerine göre sosyal güvenlik kapsamının yüzde dağılımı, Türkiye 2013

Temel özellikler	Sosyal güvenlik						Toplam	Kadın sayısı
	Yok	SGK	Özel Sigorta	Diğer	Bilmiyor	Cevapsız		
Yaş								
15-19	*	*	*	*	*	*	100.0	22
20-24	56.6	42.9	0.0	0.5	0.0	0.0	100.0	144
25-29	41.2	58.3	0.0	0.4	0.0	0.0	100.0	365
30-34	41.6	56.5	1.0	0.9	0.0	0.0	100.0	483
35-39	48.8	50.6	0.3	0.3	0.0	0.0	100.0	581
40-44	58.7	41.0	0.0	0.2	0.0	0.1	100.0	479
45-49	67.4	32.1	0.2	0.0	0.1	0.2	100.0	387
Medeni durum								
Evli	52.1	47.4	0.2	0.3	0.0	0.1	100.0	2,261
Boşanmış/ayrı yaşıyor/eşi ölmüş	46.7	50.5	1.4	1.3	0.0	0.0	100.0	200
Çocuk sayısı								
0	24.2	73.9	0.7	1.2	0.0	0.0	100.0	316
1-2	45.3	53.9	0.3	0.4	0.0	0.0	100.0	1,462
3-4	74.4	25.4	0.0	0.0	0.1	0.2	100.0	568
5+	94.9	5.1	0.0	0.0	0.0	0.0	100.0	115
Yerleşim yeri								
Kent	40.8	58.5	0.4	0.3	0.0	0.0	100.0	1,848
Kır	84.1	14.9	0.1	0.6	0.1	0.2	100.0	613
Bölge								
Batı	43.8	55.4	0.4	0.3	0.0	0.1	100.0	1,259
Güney	53.3	45.5	0.3	0.9	0.0	0.0	100.0	238
Orta	51.9	47.3	0.3	0.5	0.0	0.0	100.0	467
Kuzey	72.4	27.5	0.1	0.0	0.0	0.0	100.0	255
Doğu	68.3	31.1	0.0	0.5	0.1	0.0	100.0	242
NUTS 1 Bölgeleri								
İstanbul	40.8	58.0	0.8	0.4	0.0	0.0	100.0	535
Batı Marmara	40.9	57.8	0.5	0.0	0.0	0.8	100.0	116
Ege	49.1	50.4	0.0	0.5	0.0	0.0	100.0	471
Doğu Marmara	46.4	53.3	0.0	0.0	0.0	0.2	100.0	233
Batı Anadolu	45.7	54.3	0.0	0.0	0.0	0.0	100.0	221
Akdeniz	53.3	45.5	0.3	0.9	0.0	0.0	100.0	238
Orta Anadolu	55.3	42.0	1.4	1.3	0.0	0.0	100.0	100
Batı Karadeniz	65.2	34.1	0.0	0.7	0.0	0.0	100.0	157
Doğu Karadeniz	77.0	22.8	0.2	0.0	0.0	0.0	100.0	148
Kuzeydoğu Anadolu	68.7	31.3	0.0	0.0	0.0	0.0	100.0	28
Ortadoğu Anadolu	65.4	33.9	0.0	0.8	0.0	0.0	100.0	69
Güneydoğu Anadolu	69.6	29.7	0.0	0.5	0.2	0.0	100.0	145
Eğitim								
Eğitimi yok/ilk. bitirmemiş	88.5	11.0	0.0	0.0	0.1	0.3	100.0	257
İlkokul	71.5	28.2	0.1	0.2	0.0	0.0	100.0	1,060
Ortaokul	54.9	43.1	0.0	2.0	0.0	0.0	100.0	266
Lise ve üzeri	15.8	83.2	0.7	0.3	0.0	0.1	100.0	878
Hanehalkı refah düzeyi								
En düşük	93.3	6.1	0.2	0.1	0.1	0.2	100.0	357
Düşük	80.8	18.4	0.0	0.8	0.0	0.0	100.0	403
Orta	57.8	41.5	0.0	0.7	0.0	0.0	100.0	463
Yüksek	42.7	56.9	0.4	0.0	0.0	0.0	100.0	507
En yüksek	17.4	81.5	0.6	0.4	0.0	0.1	100.0	731
Toplam	51.6	47.6	0.3	0.4	0.0	0.1	100.0	2,461

Tablo E.8 Sağlık sigortası: *evlenmiş kadınlar*15-49 yaş grubundaki *evlenmiş kadınların* temel özelliklerine göre sağlık sigortası biçiminin yüzde dağılımı, Türkiye 2013

Temel özellikler	Sağlık sigortası						Toplam	Kadın sayısı
	Yok	SGK	Özel sigorta	GSS	Diğer	Cevapsız		
Yaş								
15-19	14.4	72.0	0.0	13.6	0.0	0.0	100.0	113
20-24	15.9	69.5	0.2	13.8	0.6	0.0	100.0	634
25-29	10.5	77.9	0.4	10.5	0.6	0.1	100.0	1,207
30-34	10.5	77.5	0.8	10.1	1.0	0.0	100.0	1,455
35-39	11.9	74.1	1.4	11.5	1.1	0.0	100.0	1,444
40-44	8.9	80.7	1.2	8.5	0.7	0.0	100.0	1,212
45-49	10.4	80.8	0.9	6.9	0.9	0.0	100.0	998
Yerleşim yeri								
Kent	9.3	81.7	1.0	7.3	0.7	0.0	100.0	5,696
Kır	18.4	57.9	0.3	21.9	1.6	0.0	100.0	1,367
Bölge								
Batı	9.9	83.4	1.6	4.4	0.7	0.0	100.0	3,061
Güney	11.1	73.2	0.8	13.7	1.2	0.0	100.0	915
Orta	11.0	82.5	0.2	5.5	0.7	0.0	100.0	1,486
Kuzey	11.1	82.0	0.1	6.1	0.7	0.0	100.0	465
Doğu	14.1	54.1	0.3	30.3	1.1	0.1	100.0	1,137
NUTS 1 Bölgeleri								
İstanbul	10.5	83.0	2.2	3.7	0.5	0.0	100.0	1,419
Batı Marmara	9.0	84.8	0.7	4.1	1.2	0.3	100.0	292
Ege	12.1	80.7	0.8	5.6	0.8	0.0	100.0	941
Doğu Marmara	7.1	86.2	1.2	4.7	0.8	0.0	100.0	667
Batı Anadolu	10.4	85.8	0.0	3.5	0.3	0.0	100.0	716
Akdeniz	11.1	73.2	0.8	13.7	1.2	0.0	100.0	915
Orta Anadolu	13.0	76.1	0.3	9.9	0.7	0.0	100.0	369
Batı Karadeniz	8.9	85.1	0.4	4.1	1.5	0.0	100.0	392
Doğu Karadeniz	11.8	79.4	0.0	8.2	0.6	0.0	100.0	215
Kuzeydoğu Anadolu	21.3	44.4	0.2	33.6	0.5	0.0	100.0	178
Ortadoğu Anadolu	12.3	55.4	0.0	31.1	1.0	0.2	100.0	302
Güneydoğu Anadolu	13.0	56.1	0.4	29.0	1.4	0.0	100.0	656
Eğitim								
Eğitimi yok/ilk. bitirmemiş	16.5	51.7	0.2	30.3	1.1	0.0	100.0	1,062
İlkokul	12.1	77.4	0.6	8.8	1.0	0.0	100.0	3,142
Ortaokul	12.8	78.1	0.3	8.1	0.7	0.0	100.0	990
Lise ve üzeri	5.3	90.4	2.0	1.9	0.5	0.0	100.0	1,870
Hanehalkı refah düzeyi								
En düşük	22.7	39.8	0.2	35.3	2.0	0.0	100.0	1,085
Düşük	16.0	68.0	0.3	14.6	1.0	0.1	100.0	1,390
Orta	9.5	84.2	0.7	5.1	0.5	0.0	100.0	1,482
Yüksek	6.7	89.8	0.6	2.4	0.5	0.0	100.0	1,501
En yüksek	4.5	91.7	2.2	1.0	0.6	0.0	100.0	1,605
Toplam	11.1	77.1	0.9	10.1	0.9	0.0	100.0	7,063

Tablo E.9 NCHS/CDC/WHO Uluslararası Referans Nüfusuna göre çocukların beslenme durumu

NCHS/CDC/WHO Uluslararası referans nüfusa göre, seçilmiş temel özelliklere için beş yaş altındaki çocukların yetersiz beslenme durumunun üç antropometrik endekse göre yüzdesi: yaşa-göre-boy, boya-göre-ağırlık ve yaşa-göre-ağırlık, Türkiye 2013

Temel özellikler	Yaşa-göre-boy			Boya-göre-ağırlık				Yaşa-göre-ağırlık				Çocuk sayısı
	-3 SD'nin altındaki yüzde	-2 SD'nin altındaki yüzde ¹	Ortalama Z değeri (SD)	-3 SD'nin altındaki yüzde	-2 SD'nin altındaki yüzde ¹	+2 SD'nin üstündeki yüzde	Ortalama Z değeri (SD)	-3 SD'nin altındaki yüzde	-2 SD'nin altındaki yüzde ¹	+2 SD'nin üstündeki yüzde	Ortalama Z değeri (SD)	
Yaş (Ay)												
<6	0.0	4.9	0.4	0.4	3.8	9.7	0.3	0.0	1.3	10.4	0.7	200
6-8	0.0	4.1	0.2	0.0	3.2	9.0	0.4	0.0	1.0	5.9	0.4	148
9-11	0.0	5.1	(0.2)	0.0	1.1	8.3	0.3	0.0	0.0	5.2	0.0	125
12-17	2.5	8.6	(0.4)	0.0	1.2	15.0	0.5	0.6	3.1	9.0	0.1	276
18-23	3.8	9.8	(0.6)	0.0	1.0	9.3	0.5	0.2	3.3	5.6	(0.0)	248
24-35	2.3	8.0	(0.2)	0.0	0.9	8.3	0.3	0.3	3.4	7.0	0.0	484
36-47	2.3	6.3	(0.3)	0.1	0.9	3.6	0.3	0.3	2.7	3.7	(0.1)	533
48-59	2.5	7.2	(1.2)	0.1	0.2	6.6	(0.4)	0.4	2.8	4.9	(0.8)	598
Yerleşim yeri												
Kent	1.7	5.7	(0.3)	0.0	1.0	8.8	0.2	0.2	1.9	6.8	0.0	2,016
Kır	3.5	11.7	(0.8)	0.2	1.7	4.9	(0.0)	0.7	4.8	3.4	(0.5)	595
Bölge												
Batı	1.6	4.7	(0.2)	0.1	1.0	10.3	0.4	0.0	1.6	8.0	0.2	921
Güney	1.5	5.8	(0.4)	0.4	1.2	8.0	0.1	0.0	1.0	6.0	(0.2)	382
Orta	2.3	8.6	(0.5)	0.0	1.2	9.6	0.3	0.3	1.6	6.2	(0.0)	406
Kuzey	1.1	4.2	(0.3)	0.0	2.2	7.3	0.3	0.7	2.6	5.7	0.1	178
Doğu	3.2	10.8	(0.7)	0.0	1.1	3.9	(0.2)	0.7	5.3	3.6	(0.5)	724
NUTS1 Bölgeleri												
Istanbul	1.2	4.1	(0.3)	0.0	0.4	9.2	0.4	0.0	1.1	6.7	0.1	559
Batı Marmara	2.0	4.7	0.1	0.8	0.8	11.5	0.4	0.0	0.9	14.6	0.4	62
Ege	1.7	4.0	(0.2)	0.0	1.8	8.8	0.2	0.0	0.8	6.0	0.1	201
Doğu Marmara	2.1	7.5	(0.4)	0.0	1.8	13.5	0.6	0.0	4.2	9.6	0.2	168
Batı Anadolu	3.8	9.6	(0.3)	0.0	3.0	12.1	0.6	0.9	0.9	9.6	0.2	134
Akdeniz	1.5	5.8	(0.4)	0.4	1.2	8.0	0.1	0.0	1.0	6.0	(0.2)	382
Orta Anadolu	1.9	8.2	(0.3)	0.0	0.4	9.7	0.3	0.0	2.9	6.5	0.1	154
Batı Karadeniz	1.9	7.2	(0.5)	0.0	2.3	7.0	0.2	0.9	2.0	4.1	(0.1)	138
Doğu Karadeniz	0.6	3.8	(0.4)	0.0	0.7	8.3	0.3	0.0	2.1	6.3	(0.0)	88
Kuzeydoğu Anadolu	5.2	12.2	(0.9)	0.0	0.0	2.9	(0.0)	0.8	7.9	4.6	(0.5)	111
Ortadoğu Anadolu	2.5	12.8	(0.8)	0.0	0.3	4.5	(0.1)	0.0	3.4	3.2	(0.5)	182
Güneydoğu Anadolu	3.0	9.6	(0.7)	0.0	1.7	3.9	(0.2)	1.0	5.4	3.5	(0.5)	431
Eğitim												
Eğit.yok/ilk. bitirm.	3.5	10.6	(0.8)	0.0	0.8	4.4	(0.0)	0.7	5.1	3.2	(0.5)	561
İlkokul	1.8	8.0	(0.5)	0.0	1.7	7.2	0.1	0.3	3.0	5.0	(0.2)	926
Ortaokul	1.8	4.7	(0.4)	0.3	1.9	10.9	0.1	0.2	1.3	7.8	(0.0)	487
Lise ve üzeri	1.6	4.5	(0.1)	0.1	0.2	9.6	0.4	0.1	0.9	8.6	0.3	638
Hanehalkı refah düzeyi												
En düşük	4.0	14.6	(0.9)	0.2	1.2	4.6	(0.1)	0.7	4.7	2.4	(0.6)	618
Düşük	1.6	5.9	(0.6)	0.0	1.7	7.0	(0.0)	0.2	3.6	4.7	(0.3)	610
Orta	1.6	4.9	(0.2)	0.0	1.6	7.6	0.3	0.1	1.2	7.0	0.1	531
Yüksek	1.7	4.8	(0.2)	0.1	0.8	10.9	0.4	0.1	1.4	6.9	0.2	436
En yüksek	1.1	2.9	0.0	0.0	0.3	11.3	0.4	0.1	1.0	11.2	0.4	417
Toplam	2.1	7.1	(0.4)	0.1	1.2	7.9	0.2	0.3	2.6	6.0	(0.1)	2,611

Not:Tablodaki rakamlar görüşmeden bir önceki geceyi hanede geçiren 15-49 yaş arası kadınların çocuklarına dayanmaktadır. Her belirten NCHS / CDC / WHO Uluslararası Referans Nüfus ortanca değerinden standart sapma birimleri (SD) olarak ifade edilmiştir. Tablo geçerli doğum tarihi (ay ve yıl) ve boy ve kilo ölçümlerinin ikisi de geçerli olan çocukları temel almaktadır.

¹ NCHS / CDC / WHO referans nüfusunun ortanca değerinin -3 standart sapma (SD) altında değer alan çocukları da içermektedir.

Tablo E.10 Annelerin beslenme durumu

Temel özelliklere göre, araştırma tarihinden önceki beş yılda doğum yapmış 15-49 yaş grubundaki evlenmiş kadınların boy ortalaması, 145 santimetreden kısa olanların yüzdesi, ortalama beden kitle endeksi (BMI) ve belirli BMI seviyelerinde olanların yüzdesi, Türkiye 2013

Temel özellikler	Boy			Beden Kitle Endeksi ¹								
	Ortalama	< 145 cm yüzdesi	Kadın sayısı	Ortalama Beden Kitle Endeksi (BMI)	18.5-24.9 (normal)	<18.5 (zayıf)	17.0-18.4 (orta zayıf)	<17 (çok zayıf)	>=25.0 (kilolu/şişman)	25.0-29.9 (kilolu)	>=30.0 (şişman)	Kadın sayısı
Yaş												
15-19	158.8	0.0	47	(24.2)	(47.5)	(9.2)	(9.2)	(0.0)	(43.2)	(31.3)	(11.9)	40
20-29	158.1	0.6	1,088	25.9	45.9	2.6	2.1	0.5	51.6	32.7	18.9	961
30-39	157.6	0.8	1,104	27.9	29.5	1.7	1.3	0.4	68.8	37.3	31.5	1,035
40-49	157.0	2.3	134	29.6	21.8	0.0	0.0	0.0	78.2	36.1	42.1	132
Yerleşim yeri												
Kent	158.0	0.7	1,887	27.1	35.7	2.1	1.8	0.4	62.2	35.7	26.4	1,743
Kır	157.0	1.1	487	26.8	40.3	2.1	1.5	0.7	57.6	32.3	25.3	425
Bölge												
Batı	157.7	0.8	897	27.4	34.3	2.0	1.6	0.3	63.7	35.3	28.4	840
Güney	158.5	0.6	339	27.1	39.1	1.7	1.3	0.4	59.2	33.9	25.3	312
Orta	158.4	0.3	426	26.7	37.7	3.0	2.5	0.5	59.2	36.7	22.6	395
Kuzey	156.6	2.5	155	26.9	40.6	1.6	1.2	0.4	57.9	30.8	27.1	140
Doğu	157.5	0.8	557	27.0	37.0	2.0	1.5	0.5	61.0	35.3	25.7	481
NUTS 1 Bölgeleri												
İstanbul	157.5	1.3	502	27.3	33.9	2.7	2.2	0.5	63.4	37.0	26.4	464
Batı Marmara	159.2	0.9	73	27.6	31.4	3.2	2.3	0.9	65.5	31.4	34.1	68
Ege	156.8	0.0	228	27.7	35.0	1.8	0.9	0.9	63.2	31.8	31.4	215
Doğu Marmara	158.8	0.8	163	26.6	37.6	0.7	0.7	0.0	61.7	36.2	25.5	152
Batı Anadolu	159.3	0.0	167	26.8	39.3	3.3	3.3	0.0	57.4	30.3	27.2	160
Akdeniz	158.5	0.6	339	27.1	39.1	1.7	1.3	0.4	59.2	33.9	25.3	312
Orta Anadolu	158.3	0.0	146	26.7	34.8	2.7	2.7	0.0	62.5	42.9	19.7	135
Batı Karadeniz	156.6	2.4	125	26.9	39.3	0.9	0.9	0.0	59.8	37.8	22.1	112
Doğu Karadeniz	156.8	1.1	74	26.7	42.7	1.8	1.1	0.8	55.5	28.5	27.0	68
Kuzeydoğu Anadolu	157.6	0.0	73	26.1	45.2	3.7	2.9	0.9	51.1	31.0	20.1	65
Ortadoğu Anadolu	157.8	1.6	141	26.4	38.7	2.2	1.8	0.4	59.0	37.9	21.2	122
Güneydoğu Anadolu	157.4	0.7	344	27.4	34.5	1.5	1.1	0.5	64.0	35.2	28.8	294
Eğitim												
Eğitimi yok/ilk. bitirmemiş	156.4	0.7	419	27.3	37.4	1.4	0.6	0.7	61.2	32.6	28.6	367
İlkokul	157.0	1.6	871	28.2	28.6	1.5	1.4	0.1	70.0	36.4	33.5	814
Ortaokul	158.6	0.1	436	25.9	44.4	3.0	2.3	0.7	52.6	35.9	16.6	390
Lise ve üzeri	159.4	0.2	647	26.2	42.0	2.9	2.4	0.5	55.1	34.1	21.0	596
Hanehalkı refah düzeyi												
En düşük	156.5	1.4	484	27.2	37.9	1.5	1.2	0.3	60.6	33.2	27.4	422
Düşük	157.2	1.0	532	27.4	36.0	2.3	1.6	0.7	61.7	31.0	30.7	476
Orta	157.8	0.7	502	27.5	33.3	1.3	0.6	0.6	65.5	38.1	27.4	468
Yüksek	158.0	0.0	434	26.9	37.1	3.1	2.6	0.5	59.8	36.8	23.0	414
En yüksek	159.8	0.8	421	26.3	39.5	2.6	2.6	0.0	57.9	36.5	21.4	388
Toplam	157.8	0.8	2,374	27.1	36.6	2.1	1.7	0.4	61.3	35.1	26.2	2,168

Not: Beden Kitle endeksi (BMI) kilogram cinsinden kilonun metre cinsinden boyun karesine bölünmesi ile hesaplanır (kg/m²).

¹ Araştırma tarihinde gebe olan ya da araştırmadan önceki 2 ay içinde doğum yapmış kadınları kapsamamaktadır.

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ NÜFUS ETÜTLERİ ENSTİTÜSÜ
2013 TÜRKİYE NÜFUS VE SAĞLIK ARAŞTIRMASI
HANEHALKI SORUKAĞIDI

TANITIM BİLGİLERİ	
KÜME NO <input style="width: 20px; height: 20px; border: 1px solid black;" type="text"/> <input style="width: 20px; height: 20px; border: 1px solid black;" type="text"/> <input style="width: 20px; height: 20px; border: 1px solid black;" type="text"/>	İL <input style="width: 20px; height: 20px; border: 1px solid black;" type="text"/> <input style="width: 20px; height: 20px; border: 1px solid black;" type="text"/>
HANE NO <input style="width: 20px; height: 20px; border: 1px solid black;" type="text"/> <input style="width: 20px; height: 20px; border: 1px solid black;" type="text"/>	İLÇE <input style="width: 20px; height: 20px; border: 1px solid black;" type="text"/> <input style="width: 20px; height: 20px; border: 1px solid black;" type="text"/>
5 BÖLGE <input style="width: 20px; height: 20px; border: 1px solid black;" type="text"/>	BUCAK <input style="width: 20px; height: 20px; border: 1px solid black;" type="text"/>
12 BÖLGE <input style="width: 20px; height: 20px; border: 1px solid black;" type="text"/> <input style="width: 20px; height: 20px; border: 1px solid black;" type="text"/>	KÖY <input style="width: 20px; height: 20px; border: 1px solid black;" type="text"/> <input style="width: 20px; height: 20px; border: 1px solid black;" type="text"/> <input style="width: 20px; height: 20px; border: 1px solid black;" type="text"/>
YERLEŞİM YERİ - KENT (1) KIR (2)..... <input style="width: 20px; height: 20px; border: 1px solid black;" type="text"/>	MAHALLE
	SOKAK NO

ZİYARET / GÖRÜŞME BİLGİLERİ				
	1	2	3	SON ZİYARET
TARİH (GÜN-AY)	_ _ _ _	_ _ _ _	_ _ _ _	<input style="width: 20px; height: 20px; border: 1px solid black;" type="text"/> <input style="width: 20px; height: 20px; border: 1px solid black;" type="text"/>
GÖRÜŞMECİ ADI-SOYADI	_ _ _ _	_ _ _ _	_ _ _ _	<input style="width: 20px; height: 20px; border: 1px solid black;" type="text"/> <input style="width: 20px; height: 20px; border: 1px solid black;" type="text"/>
SONUÇ (*)	_ _	_ _	_ _	<input style="width: 20px; height: 20px; border: 1px solid black;" type="text"/>
BİR SONRAKİ GÖRÜŞME GÜN-AY SAAT	_ _ _ _	_ _ _ _		TOPLAM ZİYARET SAYISI <input style="width: 20px; height: 20px; border: 1px solid black;" type="text"/>

(*) SONUÇ KODLARI	KİŞİ SAYILARI
01 SORUKAĞIDI DOLDURULDU	
02 ZİYARET SIRASINDA EVDE HANEHALKI YOK VEYA GÖRÜŞÜLEBİLECEK NİTELİKTE KİMSE YOK	HANEHALKI LİSTESİNDE TOPLAM KİŞİ SAYISI ... <input style="width: 20px; height: 20px; border: 1px solid black;" type="text"/>
03 HANEHALKININ TÜMÜ ARAŞTIRMA TARİHLERİNDE EVDE YOK	GENELLİKLE BU EVDE YAŞAYAN KİŞİ SAYISI <input style="width: 20px; height: 20px; border: 1px solid black;" type="text"/>
04 SONRAYA BIRAKILDI	
05 REDDETTİ	
06 KONUTTA, ADRESTE YAŞAYAN YOK/ ADRES KONUT DEĞİL	15-49 YAŞ EVLENMİŞ KADIN SAYISI <input style="width: 20px; height: 20px; border: 1px solid black;" type="text"/>
07 KONUT YIKILMIŞ	
08 KONUT BULUNAMADI	
09 GÖRÜŞME YARIDA KALDI	15-49 YAŞ HIÇ EVLENMEMİŞ KADIN SAYISI <input style="width: 20px; height: 20px; border: 1px solid black;" type="text"/>
96 DİĞER _____ (BELİRTİN)	

EKİP BAŞI	DENETÇİ	VERİ GİRİŞÇİ - 1	VERİ GİRİŞÇİ - 2
_____ <input style="width: 20px; height: 20px; border: 1px solid black;" type="text"/>	_____ <input style="width: 20px; height: 20px; border: 1px solid black;" type="text"/>	_____ <input style="width: 20px; height: 20px; border: 1px solid black;" type="text"/>	_____ <input style="width: 20px; height: 20px; border: 1px solid black;" type="text"/>
GÜN-AY <input style="width: 20px; height: 20px; border: 1px solid black;" type="text"/> <input style="width: 20px; height: 20px; border: 1px solid black;" type="text"/>	GÜN-AY <input style="width: 20px; height: 20px; border: 1px solid black;" type="text"/> <input style="width: 20px; height: 20px; border: 1px solid black;" type="text"/>	GÜN-AY <input style="width: 20px; height: 20px; border: 1px solid black;" type="text"/> <input style="width: 20px; height: 20px; border: 1px solid black;" type="text"/>	GÜN-AY <input style="width: 20px; height: 20px; border: 1px solid black;" type="text"/> <input style="width: 20px; height: 20px; border: 1px solid black;" type="text"/>

ONAY SAYFASI

İyi günler! İsmim _____. Ankara'dan, Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü'nden geliyorum. Sağlık Bakanlığı ve Kalkınma Bakanlığı ile işbirliği içinde nüfus ve sağlıkla ilgili bir araştırma yapıyoruz. Sizinle konuşmak ve size bu konularda bazı sorular sormak istiyorum.

Haneniz bu çalışma için tesadüfi olarak seçilmiştir ve vereceğiniz tüm cevaplar kesinlikle gizli tutulacaktır. Katılımınız tamamıyla gönüllü olmanıza bağlıdır ancak sizin bu çalışmaya katılmanız ve deneyimlerinizi bizimle paylaşmanız Türkiye'deki diğer kişiler için çok faydalı olacak, anne ve çocuk sağlığı hizmetlerinin geliştirilmesine, planlanmasına katkıda bulunacaktır.

Öncelikle size yaşadığınız bu hane ile ilgili bazı sorular soracağım. Görüşme yaklaşık olarak 10 dakika sürecektir.

Görüşme yapmayı kabul ediyor musunuz?

ÇALIŞMAYA KATILMAYI KABUL ETTİ.....1	ÇALIŞMAYA KATILMAYI REDDETTİ.....2
<i>HANEHALKI SORUKAĞIDINA CEVAP VERECEK KİŞİYE ÇALIŞMAYA İLİŞKİN SORUSU OLUP OLMADIĞINI SORUN. GEREKLİ AÇIKLAMALARI YAPIN VE GÖRÜŞMEYE BAŞLAYIN.</i>	<i>HANEHALKI SORUKAĞIDINA CEVAP VERECEK KİŞİYE ZAMANINI ALDIĞINIZ İÇİN TEŞEKKÜR EDİN VE GÖRÜŞMEYİ BİTİRİN.</i>

Görüşmeci İmzası:.....

Tarih: __ / __ / 2013

SAAT DAKİKA

BÖLÜM 1. HANEHALKI LİSTESİ

Şimdi bu evde yaşayanların yaş ve eğitim gibi özellikleri hakkında bazı bilgiler almak istiyorum.

HANE SATIR NO	HANEHALKI LİSTESİ A-B-C-D-E SEÇENEKLERİNİ SORARAK İLERLEYİN.	HANE REİSİNE YAKINLIK DERECESESİ	HANEHALKI ÜYELİĞİ		CİNSİYET	YAŞ
	A. Lütfen bana hane reisinden başlayarak bu evde yaşayanların adlarını söyler misiniz? B. Genellikle bu evde yaşayan ancak şu sıralarda geçici olarak başka bir yerde olan var mı? C. Bunlara ek olarak, genellikle bu evde oturmayan ancak dün gece bu evde kalan var mı? D. Listeye yazmadığımız küçük çocuk, emzikli bebek gibi kişiler var mı? E. Sizin ailenizden olmayan, ancak burada yaşayan hizmetçi, kiracı, arkadaş gibi kişiler var mı? hane reisinin nesi olur? <i>KOD LİSTESİNİ KULLANIN.</i> genellikle bu evde mi yaşıyor? EVET..... 1 HAYIR 2 dün gece bu evde mi kaldı? EVET..... 1 HAYIR..... 2 erkek mi, kadın mı? ERKEK..... 1 KADIN..... 2 kaç yaşını bitirdi (tamamladı)? <i>BİTİRİLEN YAŞ OLARAK YAZIN.</i> 95 YAŞINDAN BÜYÜK İSE, "95" YAZIN.
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
01		<input type="text"/> 0 <input type="text"/> 1	1 2	1 2	1 2	<input type="text"/> <input type="text"/>
02		<input type="text"/> <input type="text"/>	1 2	1 2	1 2	<input type="text"/> <input type="text"/>
03		<input type="text"/> <input type="text"/>	1 2	1 2	1 2	<input type="text"/> <input type="text"/>
04		<input type="text"/> <input type="text"/>	1 2	1 2	1 2	<input type="text"/> <input type="text"/>
05		<input type="text"/> <input type="text"/>	1 2	1 2	1 2	<input type="text"/> <input type="text"/>
06		<input type="text"/> <input type="text"/>	1 2	1 2	1 2	<input type="text"/> <input type="text"/>
07		<input type="text"/> <input type="text"/>	1 2	1 2	1 2	<input type="text"/> <input type="text"/>
08		<input type="text"/> <input type="text"/>	1 2	1 2	1 2	<input type="text"/> <input type="text"/>
09		<input type="text"/> <input type="text"/>	1 2	1 2	1 2	<input type="text"/> <input type="text"/>
10		<input type="text"/> <input type="text"/>	1 2	1 2	1 2	<input type="text"/> <input type="text"/>

EK SORUKAĞIDI KULLANILIYORSA BURAYI İŞARETLEYİN VE GÖRÜŞMENİN GERİ KALAN BÖLÜMÜNÜ EK SORUKAĞIDINDA TAMAMLAYIN

(3) HANEHALKI REİSİNE YAKINLIK DERECESESİ KODLARI

01 HANE REİSİ	08 KARDEŞİ	15 BÜYÜKANNESİ/BÜYÜKBABASI	22 İKİNCİ EŞİ
02 EŞİ	09 KARDEŞİNİN EŞİ	16 EŞİNİN BÜYÜKANNESİ/BABASI	23 KUMASI
03 OĞLU/KIZI	10 KARDEŞİNİN ÇOCUĞU (YEĞENİ)	17 EŞİNİN KARDEŞİ	24 ÜVEY ANNE/BABA
04 GELİNİ/DAMADI	11 HALASI/AMCASI	18 EŞİNİN KARDEŞİNİN EŞİ	25 EVLATLIK
05 TORUNU	12 TEYZESİ/DAYISI	19 EŞİNİN KARDEŞİNİN ÇOCUĞU	88 AKRABASI DEĞİL
06 ANNESİ/BABASI	13 ÜVEY ÇOCUĞU	20 EŞİNİN HALASI/AMCASI	96 DİĞER AKRABASI
07 KAYINPEDERİ/KAYINVALİDESİ	14 KUZENİ	21 EŞİNİN TEYZESİ/DAYISI	98 BİLMİYOR

HANE SATIR NO	DOĞUM YERİ		ZİYARETÇİLER İÇİN YAŞANAN YER		ANNENİN HAYATTA OLMA DURUMU		BABANIN HAYATTA OLMA DURUMU	
 nerede doğdu? Bu yer o zaman il merkezi mi, ilçe merkezi mi, bucak ya da köy müydü? Ya da yurt dışında mıydı? DOĞDUĞU YERİN ŞİMDİ AIT OLDUĞU İLİ YAZIN. İL TRAFİK KODLARINI KULLANIN. YURTDIŞI İÇİN "90" YAZIN.		SORU 4'E BAKIN: GENELLİKLE BU EVDE YAŞIYOR İSE SORU 10'A GEÇİN. YAŞAMIYOR İSE SORUN. genellikle nerede yaşıyor? Bu yer il merkezi mi, ilçe merkezi mi, bucak ya da köy mü? Ya da yurt dışında mı?	'in öz annesi yaşıyor mu? YAŞIYOR1 ÖLDÜ2 BİLMİYOR8	'in öz babası yaşıyor mu? YAŞIYOR1 ÖLDÜ2 BİLMİYOR8	
(1)	(8A) İL	(8B) Y.Y.	(9A) İL	(9B) Y.Y.	(10)	(11)	(12)	(13)
01	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	1 2 8 . └───┬───▶ 12	<input type="text"/>	1 2 8 . └───┬───▶ 14	<input type="text"/>
02	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	1 2 8 . └───┬───▶ 12	<input type="text"/>	1 2 8 . └───┬───▶ 14	<input type="text"/>
03	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	1 2 8 . └───┬───▶ 12	<input type="text"/>	1 2 8 . └───┬───▶ 14	<input type="text"/>
04	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	1 2 8 . └───┬───▶ 12	<input type="text"/>	1 2 8 . └───┬───▶ 14	<input type="text"/>
05	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	1 2 8 . └───┬───▶ 12	<input type="text"/>	1 2 8 . └───┬───▶ 14	<input type="text"/>
06	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	1 2 8 . └───┬───▶ 12	<input type="text"/>	1 2 8 . └───┬───▶ 14	<input type="text"/>
07	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	1 2 8 . └───┬───▶ 12	<input type="text"/>	1 2 8 . └───┬───▶ 14	<input type="text"/>
08	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	1 2 8 . └───┬───▶ 12	<input type="text"/>	1 2 8 . └───┬───▶ 14	<input type="text"/>
09	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	1 2 8 . └───┬───▶ 12	<input type="text"/>	1 2 8 . └───┬───▶ 14	<input type="text"/>
10	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	1 2 8 . └───┬───▶ 12	<input type="text"/>	1 2 8 . └───┬───▶ 14	<input type="text"/>

(8B-9B) YERLEŞİM YERİ TİPİ KODLARI
1 İL MERKEZİ
2 İLÇE MERKEZİ
3 BUCAK/KÖY
4 YURTDIŞI

HANE SATIR NO	OKURYAZARLIK VE ÖĞRENİM DURUMU					
	4 VE YUKARI YAŞ					
 okuma ve yazma biliyor mu? hiç okula/anaokuluna gitti mi?'in en son gittiği okul hangisidir? Bu okulda en son kaçınıcı sınıfı tamamladı? bu okuldan mezun oldu mu?	İLKOKUL, ORTAOKUL, LİSE VE/VEYA ÜNİVERSİTEDE EN SON TAMAMLADIĞI SINIFLARI YAZIN.	TOPLAM TAMAMLANAN SINIFI YAZIN.
	EVET..... 1 HAYIR 2 BİLMİYOR 8	EVET..... 1 HAYIR 2 BİLMİYOR 8	KOD LİSTELERİNİ KULLANIN. OKUL SINIF	EVET..... 1 HAYIR 2 BİLMİYOR 8	İLK+ORT+ LİSE+ÜN+ YL+ DR	
(1)	(14)	(15)	(16A) (16B)	(17A)	(17B)	(17C)
01	1 2 8	1 2 8 . └──┬──┘ 22	<input type="text"/> <input type="text"/>	1 2 8	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>	<input type="text"/> <input type="text"/>
02	1 2 8	1 2 8 . └──┬──┘ 22	<input type="text"/> <input type="text"/>	1 2 8	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>	<input type="text"/> <input type="text"/>
03	1 2 8	1 2 8 . └──┬──┘ 22	<input type="text"/> <input type="text"/>	1 2 8	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>	<input type="text"/> <input type="text"/>
04	1 2 8	1 2 8 . └──┬──┘ 22	<input type="text"/> <input type="text"/>	1 2 8	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>	<input type="text"/> <input type="text"/>
05	1 2 8	1 2 8 . └──┬──┘ 22	<input type="text"/> <input type="text"/>	1 2 8	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>	<input type="text"/> <input type="text"/>
06	1 2 8	1 2 8 . └──┬──┘ 22	<input type="text"/> <input type="text"/>	1 2 8	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>	<input type="text"/> <input type="text"/>
07	1 2 8	1 2 8 . └──┬──┘ 22	<input type="text"/> <input type="text"/>	1 2 8	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>	<input type="text"/> <input type="text"/>
08	1 2 8	1 2 8 . └──┬──┘ 22	<input type="text"/> <input type="text"/>	1 2 8	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>	<input type="text"/> <input type="text"/>
09	1 2 8	1 2 8 . └──┬──┘ 22	<input type="text"/> <input type="text"/>	1 2 8	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>	<input type="text"/> <input type="text"/>
10	1 2 8	1 2 8 . └──┬──┘ 22	<input type="text"/> <input type="text"/>	1 2 8	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>	<input type="text"/> <input type="text"/>

(16A-19A-21A) OKUL KODLARI	
0 ANAOKULU	5 YÜKSEK LİSANS
1 İLKOKUL	6 DOKTORA
2 ORTAOKUL	8 BİLMİYOR
3 LİSE	
4 ÜNİVERSİTE	

(16B-19B-21B) SINIF KODLARI
0 BİR YILDAN AZ/ANA SINIFI/HAZIRLIK
8 BİLMİYOR

HANE SATIR NO	OKULA DEVAM 4-24 YAŞ				MEDENİ DURUM 12 VE YUKARI YAŞ	
 bu yıl okula/anaokuluna gidiyor mu? EVET1 HAYIR.....2 BİLMİYOR.....8 hangi okula ve sınıfa gidiyor? <i>KOD LİSTELERİNİ KULLANIN.</i> OKUL SINIF geçtiğimiz öğrenim yılında (2012-2013) okula/anaokuluna gitti mi? EVET.....1 HAYIR.....2 BİLMİYOR.....8 hangi okula ve sınıfa gitti? <i>KOD LİSTELERİNİ KULLANIN.</i> OKUL SINIF hiç evlendi mi? EVET.....1 HAYIR.....2	
(1)	(18)	(19A) (19B)	(20)	(21A) (21B)	(22)	
01	1 2 .8 └──┬──┘ 20	☐ ☐	1 2 .8 └──┬──┘ 22	☐ ☐	1 2 └──┬──┘ 26	
02	1 2 .8 └──┬──┘ 20	☐ ☐	1 2 .8 └──┬──┘ 22	☐ ☐	1 2 └──┬──┘ 26	
03	1 2 .8 └──┬──┘ 20	☐ ☐	1 2 .8 └──┬──┘ 22	☐ ☐	1 2 └──┬──┘ 26	
04	1 2 .8 └──┬──┘ 20	☐ ☐	1 2 .8 └──┬──┘ 22	☐ ☐	1 2 └──┬──┘ 26	
05	1 2 .8 └──┬──┘ 20	☐ ☐	1 2 .8 └──┬──┘ 22	☐ ☐	1 2 └──┬──┘ 26	
06	1 2 .8 └──┬──┘ 20	☐ ☐	1 2 .8 └──┬──┘ 22	☐ ☐	1 2 └──┬──┘ 26	
07	1 2 .8 └──┬──┘ 20	☐ ☐	1 2 .8 └──┬──┘ 22	☐ ☐	1 2 └──┬──┘ 26	
08	1 2 .8 └──┬──┘ 20	☐ ☐	1 2 .8 └──┬──┘ 22	☐ ☐	1 2 └──┬──┘ 26	
09	1 2 .8 └──┬──┘ 20	☐ ☐	1 2 .8 └──┬──┘ 22	☐ ☐	1 2 └──┬──┘ 26	
10	1 2 .8 └──┬──┘ 20	☐ ☐	1 2 .8 └──┬──┘ 22	☐ ☐	1 2 └──┬──┘ 26	

(16A-19A-21A) OKUL KODLARI	
0 ANAOKULU	5 YÜKSEK LİSANS
1 İLKOKUL	6 DOKTORA
2 ORTAOKUL	8 BİLMİYOR
3 LİSE	
4 ÜNİVERSİTE	

(16B-19B-21B) SINIF KODLARI
0 BİR YILDAN AZ/ANA SINIFI/HAZIRLIK
8 BİLMİYOR

BÖLÜM 2. KONUT ÖZELLİKLERİ

123	<p>Şimdi size (HANEHALKI REİSİ'NİN İSMİ)'nin genellikle yaşadığı konut hakkında bazı sorular soracağım.</p> <p>Bu ev, evde yaşayanlardan birine mi ait, kira mı, lojman mı ya da ücret ödemeden mi oturuyorsunuz?</p>	<p>EVDE YAŞAYANLARDAN BİRINE AİT.....1</p> <p>KİRA 2</p> <p>LOJMAN.....3</p> <p>ÜCRET ÖDENMEDEN OTURULUYOR4</p> <p>DİĞER 7</p> <p style="text-align: center;">(BELİRTİN)</p>	
125	<p>Evinizde yaşayanlardan herhangi birinin (bu ev dışında) sahip olduğu (başka) bir ev var mı?</p>	<p>EVET..... 1</p> <p>HAYIR 2</p>	
129	<p>Bu evde kullandığınız içme suyunun kaynağı nedir?</p>	<p>ŞEBEKE SUYU</p> <p>EVDE ŞEBEKE SUYU 11</p> <p>BAHÇEDE ŞEBEKE SUYU 12</p> <p>ORTAK ŞEBEKE/ÇEŞME SUYU 13</p> <p>SONDAJ/BORULU KUYU SUYU 21</p> <p>KUYU SUYU</p> <p>KORUNAKLI KUYU SUYU..... 31</p> <p>KORUNAKSIZ KUYU SUYU 32</p> <p>KAYNAK (PINAR) SUYU</p> <p>KORUNAKLI KAYNAK SUYU 41</p> <p>KORUNAKSIZ KAYNAK SUYU.....42</p> <p>YAĞMUR SUYU..... 51</p> <p>TANKER/SU İSTASYONU..... 61</p> <p>KÜÇÜK TANKER 62</p> <p>YÜZEY SUYU (IRMAK/DERE/GÖL/GÖLET/ BARAJ/BENT/KANAL) 81</p> <p>ŞİŞE SUYU/DAMACANA/PET SU 91</p> <p>DİĞER 96</p> <p style="text-align: center;">(BELİRTİN)</p>	<p style="text-align: right;">133</p> <p style="text-align: right;">130</p> <p style="text-align: right;">133</p>
129A	<p>Kullandığımız içme suyu evin içinde mi yoksa evin dışında mı?</p>	<p>EVİN İÇİNDE 1</p> <p>BAHÇE SINIRLARI İÇİNDE..... 2</p> <p>EVİN DIŞINDA 3</p>	<p style="text-align: right;">133</p>
130	<p>İçme suyunu almaya gitmek, almak ve geri dönmek ne kadar zamanınızı alıyor?</p> <p><i>EVE GETİRİLİYORSA "000" YAZIN.</i></p>	<p>DAKİKA <input style="width: 30px; height: 20px; border: 1px solid black;" type="text"/> <input style="width: 30px; height: 20px; border: 1px solid black;" type="text"/> <input style="width: 30px; height: 20px; border: 1px solid black;" type="text"/></p> <p>BİLMİYOR 998</p>	

133	Bu evde el yıkamak, bulaşık yıkamak, çamaşır yıkamak için kullandığınız suyun kaynağı nedir?	<p>ŞEBEKE SUYU</p> <p>EVDE ŞEBEKE SUYU.....11</p> <p>BAHÇEDE ŞEBEKE SUYU.....12</p> <p>ORTAK ŞEBEKE/ÇEŞME SUYU.....13</p> <p>SONDAJ/BORULU KUYU SUYU.....21</p> <p>KUYU SUYU</p> <p>KORUNAKLI KUYU SUYU31</p> <p>KORUNAKSIZ KUYU SUYU32</p> <p>KAYNAK (PINAR) SUYU</p> <p>KORUNAKLI KAYNAK SUYU.....41</p> <p>KORUNAKSIZ KAYNAK SUYU.....42</p> <p>YAĞMUR SUYU51</p> <p>TANKER/SU İSTASYONU61</p> <p>KÜÇÜK TANKER.....62</p> <p>YÜZEY SUYU (IRMAK/DERE/GÖL/GÖLET/ BARAJ/BENT/KANAL)81</p> <p>ŞİŞE SUYU/DAMACANA/PET SU.....91</p> <p>DİĞER 96</p> <p>(BELİRTİN)</p>	
137	Tuvalet evin içinde mi, dışında mı?	<p>TUVALET YOK/ÇALILIK/ARAZİ/UMUMİ TUVALET0</p> <p>EVİN İÇİNDE.....1</p> <p>EVİN DIŞINDA2</p> <p>EVİN İÇİNDE VE DIŞINDA.....3</p> <p>DİĞER 7</p> <p>(BELİRTİN)</p>	→ 141
138	Evinizdeki tuvalet kanalizasyona bağlı mı? (HAYIR İSE) Tuvaletiniz açık çukura mı, kapalı çukura mı bağlı? <i>BİRDEN FAZLA TUVALET KULLANILIYORSA, EV İÇİNDEKİ VEYA EVE DAHA YAKIN TUVALETE GÖRE İŞARETLEYİN.</i>	<p>KANALİZASYONA BAĞLI.....1</p> <p>AÇIK ÇUKUR2</p> <p>KAPALI ÇUKUR3</p> <p>DİĞER 7</p> <p>(BELİRTİN)</p>	
139	Tuvaleti yalnızca sizin hanenizde bulunanlar mı kullanıyor, yoksa başka hanehalk(lar)ı ile ortak mı kullanıyorsunuz?	<p>YALNIZCA EVDE YAŞAYANLAR1</p> <p>BAŞKA HANEHALKI(LARI) İLE BİRLİKTE2</p>	
141	Eviniz kışın ne ile ısıtılıyor?	<p>MERKEZİ SİSTEM</p> <p>DOĞALGAZ.....11</p> <p>MAZOT/GAZ.....12</p> <p>ODUN/KÖMÜR.....13</p> <p>DİĞER.....14</p> <p>KAT KALORİFERİ/KOMBİ</p> <p>DOĞALGAZ.....21</p> <p>MAZOT/GAZ.....22</p> <p>DİĞER.....23</p> <p>SOBA</p> <p>DOĞALGAZ.....31</p> <p>MAZOT/GAZ.....32</p> <p>ODUN/KÖMÜR.....33</p> <p>TEZEK34</p> <p>DİĞER.....35</p> <p>ELEKTRİKLİ ISITICI.....40</p> <p>KLİMA.....41</p> <p>DİĞER 96</p> <p>(BELİRTİN)</p>	

142A	Evinizde kaç oda var? Buna yatak odalarını, oturma odalarını, misafir odalarını, çalışma odalarını ve salonu dahil ederek söyler misiniz?	ODA SAYISI <input type="text"/>	
142B	Bu odalardan kaç hanede genellikle yaşayanlar tarafından gece yatmak için kullanılıyor?	YATMAK İÇİN KULLANILAN ODA SAYISI..... <input type="text"/>	
142C	Evinizin mutfağında, salonunda veya odalarında sigara içiliyor mu?	EVET1 HAYIR2	
143	Evinizin tabanı (zemini) ne ile kaplı?	DOĞAL ZEMİN TOPRAK11 BASİT ZEMİN TAHTA21 İNŞA EDİLMİŞ ZEMİN PARKE/CİLALI TAHTA/LAMİNE31 KARO.....32 BETON.....34 HALIFLEKS35 MARLEY36 MOZAIK37 LAMİNANT38 DİĞER96 (BELİRTİN)	
144	Evde şimdi sayacaklarımdan var mı? Buzdolabı Derin dondurucu Gazlı/Elektrikli fırın Mikrodalga fırın Bulaşık makinesi Çöp öğütücüsü Çamaşır makinesi Çamaşır kurutma makinesi Ütü Elektrik süpürgesi LCD/Plazma televizyon Ev sinema sistemi Televizyon Uydu Yayını Ödemeli TV yayınları (Kablo TV, Digitürk, D-Smart vb.) DVD/VCD Cep telefonu Telefon Diz üstü/Tablet Bilgisayar Masaüstü bilgisayar İnternet bağlantısı Klima Özel araba Taksi/Minibüs/Otobüs/Diğer ticari araç Traktör Motosiklet	YOK VAR BUZDOLABI.....0 1 DERİN DONDURUCU0 1 GAZLI/ELEKTRİKLİ FIRIN.....0 1 MİKRODALGA FIRIN0 1 BULAŞIK MAKİNESİ0 1 ÇÖP ÖĞÜTÜCÜSÜ.....0 1 ÇAMAŞIR MAKİNESİ0 1 ÇAMAŞIR KURUTMA MAKİNESİ.....0 1 ÜTÜ0 1 ELEKTRİK SÜPÜRGESİ0 1 LCD - PLAZMA TELEVİZYON0 1 EV SINEMA SİSTEMİ0 1 TELEVİZYON.....0 1 UYDU YAYINI0 1 ÖDEMELİ TV YAYINLARI.....0 1 DVD/VCD.....0 1 CEP TELEFONU0 1 TELEFON0 1 DİZ ÜSTÜ/TABLET BİLGİSAYAR0 1 MASAÜSTÜ BİLGİSAYAR0 1 İNTERNET BAĞLANTISI.....0 1 KLİMA0 1 ÖZEL ARABA.....0 1 TAKSİ/MİNİBÜS/OTOBÜS0 1 TRAKTÖR0 1 MOTOSİKLET0 1	

161	CEVAPLAYAN KİŞİNİN HANE SATIR NO'SU	HANE SATIR NO..... <input type="text"/> <input type="text"/>	
162	HANEHALKI GÖRÜŞMESİNDE KULLANILAN DİL(LER)	TÜRKÇE..... 1 KÜRTÇE..... 2 ARAPÇA..... 3 DİĞER 7 (BELİRTİN)	→ 164S
163	ÇEVİRMEN KULLANILDI MI?	EVET..... 1 HAYIR 2	
164S	SAATİ YAZIN	SAAT-DAKİKA..... <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>	

YAŞ – DOĞUM YILI TABLOSU

YAŞ – DOĞUM YILI TABLOSU

YAŞ	DOĞUM YILI	
	2013'TE DOĞUM GÜNÜNÜ KUTLAMADI	2013'TE DOĞUM GÜNÜNÜ KUTLADI
	BİLMİYOR	
0	2012	--
1	2011	2012
2	2010	2011
3	2009	2010
4	2008	2009
5	2007	2008
6	2006	2007
7	2005	2006
8	2004	2005
9	2003	2004
10	2002	2003
11	2001	2002
12	2000	2001
13	1999	2000
14	1998	1999
15	1997	1998
16	1996	1997
17	1995	1996
18	1994	1995
19	1993	1994
20	1992	1993
21	1991	1992
22	1990	1991
23	1989	1990
24	1988	1989
25	1987	1988
26	1986	1987
27	1985	1986
28	1984	1985
29	1983	1984
30	1982	1983
31	1981	1982
32	1980	1981
33	1979	1980
34	1978	1979
35	1977	1978
36	1976	1977
37	1975	1976
38	1974	1975
39	1973	1974
40	1972	1973
41	1971	1972
42	1970	1971
43	1969	1970
44	1968	1969
45	1967	1968
46	1966	1967
47	1965	1966
48	1964	1965
49	1963	1964

YAŞ	DOĞUM YILI	
	2013'TE DOĞUM GÜNÜNÜ KUTLAMADI	2013'TE DOĞUM GÜNÜNÜ KUTLADI
	BİLMİYOR	
50	1962	1963
51	1961	1962
52	1960	1961
53	1959	1960
54	1958	1959
55	1957	1958
56	1956	1957
57	1955	1956
58	1954	1955
59	1953	1954
60	1952	1953
61	1951	1952
62	1950	1951
63	1949	1950
64	1948	1949
65	1947	1948
66	1946	1947
67	1945	1946
68	1944	1945
69	1943	1944
70	1942	1943
71	1941	1942
72	1940	1941
73	1939	1940
74	1938	1939
75	1937	1938
76	1936	1937
77	1935	1936
78	1934	1935
79	1933	1934
80	1932	1933
81	1931	1932
82	1930	1931
83	1929	1930
84	1928	1929
85	1927	1928
86	1926	1927
87	1925	1926
88	1924	1925
89	1923	1924
90	1922	1923
91	1921	1922
92	1920	1921
93	1919	1920
94	1918	1919

İL TRAFİK KODLARI

01 ADANA	21 DİYARBAKIR	41 KOCAELİ	61 TRABZON
02 ADIYAMAN	22 EDİRNE	42 KONYA	62 TUNCELİ
03 AFYON	23 ELAZIĞ	43 KÜTAHYA	63 ŞANLIURFA
04 AĞRI	24 ERZİNCAN	44 MALATYA	64 UŞAK
05 AMASYA	25 ERZURUM	45 MANİSA	65 VAN
06 ANKARA	26 ESKİŞEHİR	46 K.MARAŞ	66 YOZGAT
07 ANTALYA	27 GAZİANTEP	47 MARDİN	67 ZONGULDAK
08 ARTVİN	28 GİRESUN	48 MUĞLA	68 AKSARAY
09 AYDIN	29 GÜMÜŞHANE	49 MUŞ	69 BAYBURT
10 BALIKESİR	30 HAKKARİ	50 NEVŞEHİR	70 KARAMAN
11 BİLECİK	31 HATAY	51 NİĞDE	71 KIRIKKALE
12 BİNGÖL	32 ISPARTA	52 ORDU	72 BATMAN
13 BİTLİS	33 İÇEL	53 RİZE	73 ŞIRNAK
14 BOLU	34 İSTANBUL	54 SAKARYA	74 BARTIN
15 BURDUR	35 İZMİR	55 SAMSUN	75 ARDAHAN
16 BURSA	36 KARS	56 SİİRT	76 İĞDIR
17 ÇANAKKALE	37 KASTAMONU	57 SİNOP	77 YALOVA
18 ÇANKIRI	38 KAYSERİ	58 SİVAS	78 KARABÜK
19 ÇORUM	39 KIRKLARELİ	59 TEKİRDAĞ	79 KİLİS
20 DENİZLİ	40 KIRŞEHİR	60 TOKAT	80 OSMANİYE
90 YABANCI ÜLKE			81 DÜZCE

RUMİ TAKVİME GÖRE İFADE EDİLEN DOĞUM
YILLARININ MİLADİ TAKVİM YILINA
ÇEVİRİLMESİ:

RUMİ YIL + 584 = MİLADİ YIL

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ NÜFUS ETÜTLERİ ENSTİTÜSÜ
2013 TÜRKİYE NÜFUS VE SAĞLIK ARAŞTIRMASI
KADIN SORUKAĞIDI

TANITIM BİLGİLERİ	
KÜME NO <input style="width: 40px; height: 20px; border: 1px solid black;" type="text"/>	İL <input style="width: 40px; height: 20px; border: 1px solid black;" type="text"/>
HANE NO <input style="width: 40px; height: 20px; border: 1px solid black;" type="text"/>	İLÇE <input style="width: 40px; height: 20px; border: 1px solid black;" type="text"/>
5 BÖLGE <input style="width: 40px; height: 20px; border: 1px solid black;" type="text"/>	BUCAK <input style="width: 40px; height: 20px; border: 1px solid black;" type="text"/>
12 BÖLGE <input style="width: 40px; height: 20px; border: 1px solid black;" type="text"/>	KÖY <input style="width: 40px; height: 20px; border: 1px solid black;" type="text"/>
YERLEŞİM YERİ - KENT (1) KIR (2)..... <input style="width: 40px; height: 20px; border: 1px solid black;" type="text"/>	MAHALLE
	SOKAK NO.....

KADININ ADI-SOYADI	KADIN HANE SATIR NUMARASI <input style="width: 40px; height: 20px; border: 1px solid black;" type="text"/>
--------------------------	--

HALEN EVLİ İSE EŞİN ADI-SOYADI	EŞİN HANE SATIR NUMARASI <input style="width: 40px; height: 20px; border: 1px solid black;" type="text"/>
---	---

ZİYARET / GÖRÜŞME BİLGİLERİ				
	1	2	3	SON ZİYARET
TARİH (GÜN-AY)	__ __	__ __	__ __	<input style="width: 40px; height: 20px; border: 1px solid black;" type="text"/> <input style="width: 40px; height: 20px; border: 1px solid black;" type="text"/>
GÖRÜŞMECİ ADI-SOYADI	_____	_____	_____	<input style="width: 40px; height: 20px; border: 1px solid black;" type="text"/>
SONUÇ (*)	__	__	__	<input style="width: 40px; height: 20px; border: 1px solid black;" type="text"/>
BİR SONRAKİ GÖRÜŞME	__ __	__ __		TOPLAM ZİYARET SAYISI <input style="width: 40px; height: 20px; border: 1px solid black;" type="text"/>
GÜN-AY SAAT	__ __	__ __		

(*) SONUÇ KODLARI	
01 SORUKAĞIDI DOLDURULDU	05 REDDETTİ
02 ZİYARET SIRASINDA KADIN EVDE YOK	09 GÖRÜŞME YARIDA KALDI
03 KADIN ARAŞTIRMA TARİHLERİNDE EVDE YOK	96 DİĞER _____
04 SONRAYA BIRAKILDI	(BELİRTİN)

EKİP BAŞI	DENETÇİ	VERİ GİRİŞÇİ - 1	VERİ GİRİŞÇİ - 2
_____ <input style="width: 40px; height: 20px; border: 1px solid black;" type="text"/>	_____ <input style="width: 40px; height: 20px; border: 1px solid black;" type="text"/>	_____ <input style="width: 40px; height: 20px; border: 1px solid black;" type="text"/>	_____ <input style="width: 40px; height: 20px; border: 1px solid black;" type="text"/>
GÜN-AY <input style="width: 40px; height: 20px; border: 1px solid black;" type="text"/>	GÜN-AY <input style="width: 40px; height: 20px; border: 1px solid black;" type="text"/>	GÜN-AY <input style="width: 40px; height: 20px; border: 1px solid black;" type="text"/>	GÜN-AY <input style="width: 40px; height: 20px; border: 1px solid black;" type="text"/>

ONAY SAYFASI

İyi günler! İsmim _____. Ankara'dan, Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü'nden geliyorum. Sağlık Bakanlığı ve Kalkınma Bakanlığı ile işbirliği içinde nüfus ve sağlıkla ilgili bir araştırma yapıyoruz. Sizinle konuşmak ve size bu konularda bazı sorular sormak istiyorum.

Vereceğiniz tüm cevaplar kesinlikle gizli tutulacaktır. Katılımınız tamamıyla gönüllü olmanıza bağlıdır ancak sizin bu çalışmaya katılmanız ve deneyimlerinizi bizimle paylaşmanız Türkiye'deki diğer kadınlar için çok faydalı olacak, anne ve çocuk sağlığı hizmetlerinin geliştirilmesine, planlanmasına katkıda bulunacaktır.

Şimdi size sağlık ve gündelik hayatla ilgili ilgili bazı sorular soracağım. Görüşme yaklaşık olarak 40 dakika sürecektir. Görüşme yapmayı kabul ediyor musunuz?

ÇALIŞMAYA KATILMAYI KABUL ETTİ.....1	ÇALIŞMAYA KATILMAYI REDDETTİ.....2
<i>GÖRÜŞME İÇİN SEÇİLEN KİŞİYE ÇALIŞMAYA İLİŞKİN SORUSU OLUP OLMADIĞINI SORUN. GEREKLİ AÇIKLAMALARI YAPIN VE GÖRÜŞMEYE BAŞLAYIN.</i>	<i>GÖRÜŞME İÇİN SEÇİLEN KİŞİYE ZAMANINI ALDIĞINIZ İÇİN TEŞEKKÜR EDİN VE GÖRÜŞMEYİ BİTİRİN.</i>

Görüşmeci İmzası:.....

Tarih: __ / __ / 2013

BÖLÜM 1A. CEVAPLAYICIYA AİT TEMEL BİLGİLER

101S	SAATİ YAZIN	SAAT – DAKİKA..... <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>																				
105	Size öncelikle yaşınız ve eğitim durumunuz ile ilgili sorular sormak istiyorum. Bana hangi ay ve yılda doğduğunuzu söyler misiniz?	AY..... <input type="text"/> <input type="text"/> DOĞUM AYINI BİLMİYOR 98 YIL..... <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> DOĞUM YILINI BİLMİYOR 9998																				
106	Şu anda tam olarak kaç yaşında olduğunuzu söyler misiniz? Kaç yaşını bitirdiniz? <i>105 VE 106'YA VERİLEN CEVAPLARI YAŞ-DOĞUM YILI TABLOSUNU KULLANARAK KONTROL EDİN. TUTARSIZLIK VARSA İRDELEYİN VE DÜZELTİN. YAŞIN KESİNLİKLE BELİRLENMESİ GEREKİR!</i>	BİTİRİLMİŞ YAŞ..... <input type="text"/> <input type="text"/>																				
107	Hiç okula gittiniz mi?	EVET 1 HAYIR 2	114																			
108	En son gittiğiniz okul hangisidir?	İLKOKUL 11 GENEL ORTAOKUL 12 MESLEKİ ORTAOKUL 13 GENEL LİSE 14 MESLEKİ LİSE 15 ÜNİVERSİTE 16 YÜKSEK LİSANS 17 DOKTORA 18																				
109A	Bu okulda tamamladığınız en son sınıf hangisidir? <i>HAZIRLIK SINIFINI BİTİRMİŞSE VEYA HİÇ SINIF BİTİRMEMİŞSE "0" YAZIN.</i>	SINIF <input type="text"/>																				
109B	Bu okuldan mezun oldunuz mu (diploma aldınız mı)?	EVET 1 HAYIR 2																				
109C	<i>İLKOKUL, ORTAOKUL, LİSE VE/VEYA ÜNİVERSİTEDE EN SON TAMAMLADIĞI SINIFLARI YAZIN.</i> <i>TOPLAM TAMAMLANAN SINIFI YAZIN</i>	<table style="width: 100%; border: none;"> <tr> <td style="text-align: center;">İLK</td> <td style="text-align: center;">ORT</td> <td style="text-align: center;">LİSE</td> <td style="text-align: center;">ÜNV</td> <td style="text-align: center;">YL</td> <td style="text-align: center;">DR</td> <td style="text-align: center;">=</td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;"><input type="text"/></td> <td style="text-align: center;">+</td> <td style="text-align: center;"><input type="text"/></td> <td style="text-align: center;">+</td> <td style="text-align: center;"><input type="text"/></td> <td style="text-align: center;">+</td> <td style="text-align: center;"><input type="text"/></td> <td style="text-align: center;">+</td> <td style="text-align: center;"><input type="text"/></td> <td style="text-align: center;">+</td> <td style="text-align: center;"><input type="text"/></td> <td style="text-align: center;">=</td> </tr> </table> TOPLAM TAMAMLANAN SINIF <input type="text"/> <input type="text"/>	İLK	ORT	LİSE	ÜNV	YL	DR	=	<input type="text"/>	+	<input type="text"/>	+	<input type="text"/>	+	<input type="text"/>	+	<input type="text"/>	+	<input type="text"/>	=	
İLK	ORT	LİSE	ÜNV	YL	DR	=																
<input type="text"/>	+	<input type="text"/>	+	<input type="text"/>	+	<input type="text"/>	+	<input type="text"/>	+	<input type="text"/>	=											
113	<i>109C'YE BAKIN:</i> 5 YIL VEYA DAHA AZ EĞİTİM ALMIŞ ☐ 6 YIL VEYA DAHA FAZLA EĞİTİM ALMIŞ ☐		115B																			
114	Bir mektubu ya da gazeteyi rahatlıkla okuyabilir misiniz, zor mu okursunuz, yoksa hiç okuyamaz mısınız?	HİÇ OKUYAMAZ 0 ZOR OKUR 1 RAHATLIKLAK OKUYABİLİR 2																				

		EVET	HAYIR
115B	Siz okul dışında; Okuma yazma kursuna gittiniz mi? Kur'an kursuna gittiniz mi? Yabancı dil kursuna gittiniz mi? Bilgisayar kursuna gittiniz mi? Herhangi bir diğer meslek/beceri kursuna gittiniz mi?	OKUMA YAZMA.....1 KUR'AN KURSU.....1 YABANCI DİL.....1 BİLGİSAYAR.....1 DİĞER KURS.....1	2 2 2 2 2
116	Ana diliniz nedir?	TÜRKÇE.....1 KÜRTÇE.....2 ARAPÇA3 DİĞER7 (BELİRTİN)	
117	Ana diliniz dışında, başka bir dil konuşabiliyor musunuz? (EVET İSE) Hangi dil(ler)? SÖYLENENLERİN HEPSİNİ İŞARETLEYİN.	TÜRKÇE.....A KÜRTÇE.....B ARAPÇAC DİĞERU (BELİRTİN) BAŞKA DİL KONUŞAMIYORY	
119	Annenizin ana dili nedir (neydi)? Babanızın ana dili nedir (neydi)? 116'DAKİ KODLARI KULLANIN.	ANNESİ (DİĞER İSE BELİRTİN) BABASI..... (DİĞER İSE BELİRTİN)	<input type="text"/> <input type="text"/>
120	Annenizin okuma yazması var mı(ydı)?	EVET1 HAYIR2	
121	Anneniz hiç okula gitmiş mi? (EVET İSE) Hangi okulu bitirmiş?	OKULA GİTMEMİŞ0 İLKOKULA GİTMİŞ, BİTİRMEMİŞ.....1 İLKOKUL MEZUNU2 ORTAOKUL MEZUNU3 LİSE MEZUNU4 YÜKSEKOKUL/ÜNİVERSİTE MEZUNU/LİSANSÜSTÜ.....5 BİLMİYOR8	
122	Bugün siz dahil annenizin doğurduğu kaç çocuk hayatta? Bunlardan kaç kız, kaç erkek?	YAŞAYAN ERKEK ÇOCUK SAYISI YAŞAYAN KIZ ÇOCUK SAYISI..... YAŞAYAN TOPLAM ÇOCUK SAYISI	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>

123	Peki annenizin doğurduğu ve sonradan ölen erkek ya da kız çocuğu olmuş mu? (HAYIR İSE) Doğumdan hemen sonra ölen veya çok küçükken ölen bir bebek de olabilir.	EVET 1 HAYIR 2 → 125
124	Annenizin kaç çocuğu ölmüş? Bunlardan kaç kız, kaç erkek?	BİLMİYOR 98 ÖLEN ERKEK ÇOCUK SAYISI <input type="text"/> <input type="text"/> ÖLEN KIZ ÇOCUK SAYISI <input type="text"/> <input type="text"/> CİNSİYETİ BİLİNMEYEN <input type="text"/> <input type="text"/>
125	Babanızın okuma yazması var mı(ydı)?	EVET 1 HAYIR 2
126	Babanız hiç okula gitmiş mi? (EVET İSE) Hangi okulu bitirmiş?	OKULA GİTMEMİŞ 0 İLKOKULA GİTMİŞ, BİTİRMEMİŞ 1 İLKOKUL MEZUNU 2 ORTAOKUL MEZUNU 3 LİSE MEZUNU 4 YÜKSEKOKUL/ÜNİVERSİTE MEZUNU/LİSANSÜSTÜ 5 BİLMİYOR 8
127	Anneniz ile babanız arasında akrabalık var mı(ydı)?	EVET 1 HAYIR 2 → 130A
128	Babanız annenizin nesi olur(du)?	AMCASININ OĞLU 1 HALASININ OĞLU 2 TEYZESİNİN OĞLU 3 DAYISININ OĞLU 4 BABA TARAFINDAN DİĞER AKRABA 5 ANNE TARAFINDAN DİĞER AKRABA 6 DİĞER 7 (BELİRTİN) BİLMİYOR 8

BÖLÜM 1B. GÖÇ TARİHÇESİ

130A	Şimdi sizinle doğum yeriniz ve göçlerinizle ilgili konuşmak istiyorum. Nerede doğdunuz? _____ (YERİN ADI) Bu yer o zaman il merkezi mi, ilçe merkezi mi, bucak ya da köy müydü? Ya da yurt dışında mıydı?	İL MERKEZİ 1 İLÇE MERKEZİ 2 BUCAK VEYA KÖY 3 YURTDIŞI 4			
130B	Bu yer hangi ile bağlı? <i>İLİN ADINI VE KODUNU YAZIN.</i>	İLİN ADI _____ İL KODU <table border="1"><tr><td> </td><td> </td></tr></table>			
130C	Siz 12 yaşına kadar en uzun süreyle nerede yaşadınız? _____ (YERİN ADI) Bu yer o zaman il merkezi mi, ilçe merkezi mi, bucak ya da köy müydü? Ya da yurt dışında mıydı?	İL MERKEZİ 1 İLÇE MERKEZİ 2 BUCAK VEYA KÖY 3 YURTDIŞI 4			
130D	Bu yer hangi ile bağlı? <i>İLİN ADINI VE KODUNU YAZIN.</i>	İLİN ADI _____ İL KODU <table border="1"><tr><td> </td><td> </td></tr></table>			
130E	12 yaşınızı bitirdikten sonra yaşadığınız yerleşim yerini en az 6 ay süre ile hiç değiştirdiniz mi?	EVET 1 HAYIR 2	→ 200S		

130F Şimdi sizinle 12 yaşınızı bitirdikten sonra en az 6 ay süre ile yaşadığınız tüm farklı yerleşim yerleri hakkında konuşmak istiyorum. Bana o zamandan bugüne kadar nerelerde yaşadığınızı 12 yaşında iken yaşadığınız yerden başlayarak sırasıyla söyleyiniz?

LİSTEDE BİRİNCİ SIRAYA KİŞİNİN 12 YAŞINI BİTİRDİĞİNDE YAŞADIĞI YERİ YAZIN VE GERÇEKLEŞTİRİLEN TÜM GÖÇ HAREKETLERİNİ SIRASIYLA KAYDEDİN. SORULARI HER GÖÇ HAREKETİ İÇİN AYRI AYRI SORUN VE TOPLAM SATIR SAYISINI ALTTAKİ KUTUYA YAZIN.

HALEN YAŞAMAKTA OLDUĞU YERLEŞİM YERİ İÇİN SADECE 130G VE 130H'Yİ SORUN.

DİKKAT: 5'TEN FAZLA GÖÇ YAŞANMIŞ İSE, EK SORUKAĞIDI KULLANIN. GÖRÜŞMEYE YENİ AÇTIĞINIZ EK SORUKAĞIDINDAN DEVAM EDİN.

TOPLAM SATIR SAYISI

130G	130H	130I	130J	130K
Nerede yaşıyordunuz? Bu yer o zaman il merkezi mi, ilçe merkezi mi, bucak ya da köy müydü? Ya da yurt dışında mıydı? Sonra? <i>YERLEŞİM YERİNİN (İL, İLÇE, BUCAK, KÖY) ADINI YAZIN.</i> İL MERKEZİ 1 İLÇE MERKEZİ 2 BUCAK/KÖY 3 YURTDIŞI 4	Bu yer hangi ile bağlı?'de ne kadar süreyle yaşadınız? 2 YILDAN AZ İSE AY OLARAK YAZIN.'den hangi ay ve yılda'ya göç ettiniz?'den göç etmenizin temel nedeni neydi?
01	İL KODU [][]	AY....1 [][] YIL....2 [][]	AY..... [][] YIL.... [][][][]	[][] (DİĞER İSE BELİRTİN)
02	İL KODU [][]	AY....1 [][] YIL....2 [][]	AY..... [][] YIL.... [][][][]	[][] (DİĞER İSE BELİRTİN)
03	İL KODU [][]	AY....1 [][] YIL....2 [][]	AY..... [][] YIL.... [][][][]	[][] (DİĞER İSE BELİRTİN)
04	İL KODU [][]	AY....1 [][] YIL....2 [][]	AY..... [][] YIL.... [][][][]	[][] (DİĞER İSE BELİRTİN)
05	İL KODU [][]	AY....1 [][] YIL....2 [][]	AY..... [][] YIL.... [][][][]	[][] (DİĞER İSE BELİRTİN)
06	İL KODU [][]	AY....1 [][] YIL....2 [][]	AY..... [][] YIL.... [][][][]	[][] (DİĞER İSE BELİRTİN)

EK SORU KAĞIDI []	(130K) GÖÇ ETME NEDENLERİ			
	KİŞİSEL NEDENLER 11 EVLİLİK 12 EĞİTİM 13 İŞ ARAMAK 14 İŞ DEĞİŞİKLİĞİ 15 TAYİN 16 MEMLEKETE GERİ DÖNÜŞ 17 DİĞER	EŞLE İLGİLİ NEDENLER 21 EŞİN YANINA GİTMEK 22 EŞİN İŞ DEĞİŞİKLİĞİ 23 EŞİN TAYİNİ 24 EŞİN İŞ ARAMASI 25 EŞİN ÖLMESİ/BOŞANMA 26 DİĞER	AİLEVİ NEDENLER 31 EBEVEYNİN YANINA GİTMEK 32 EBEVEYNİN İŞ DEĞİŞİKLİĞİ 33 EBEVEYNİN TAYİNİ 34 EBEVEYNİN İŞ ARAMASI 35 ÇOCUKLARIN YANINA GİTMEK 36 EBEVEYNİN ÖLMESİ/BOŞANMASI 37 DİĞER	41 SAĞLIK NEDENLERİ 51 GÜVENLİK NEDENLERİ 96 DİĞER

BÖLÜM 2. GEBELİK VE DOĞURGANLIK

200S	SAATİ YAZIN.	SAAT – DAKİKA..... <input style="width: 20px; height: 20px;" type="text"/> <input style="width: 20px; height: 20px;" type="text"/>
201	Şimdi size bugüne kadarki gebelikleriniz hakkında sorular sormak istiyorum. Siz hiç canlı doğum yaptınız mı?	EVET..... 1 HAYIR..... 2 → 206
202	Peki, sizin doğurduğunuz ve sizinle birlikte oturan oğlunuz ya da kızınız var mı?	EVET 1 HAYIR 2 → 204
203	Sizinle birlikte oturan kaç oğlunuz var? Sizinle birlikte oturan kaç kızınız var? <i>YOKSA "00" YAZIN.</i>	OĞULLARI <input style="width: 20px; height: 20px;" type="text"/> <input style="width: 20px; height: 20px;" type="text"/> KIZLARI <input style="width: 20px; height: 20px;" type="text"/> <input style="width: 20px; height: 20px;" type="text"/>
204	Sizin doğurduğunuz ve sizinle birlikte oturmayan, başka bir yerde yaşayan oğlunuz ya da kızınız var mı?	EVET 1 HAYIR 2 → 206
205	Sizinle birlikte oturmayan kaç oğlunuz var? Sizinle birlikte oturmayan kaç kızınız var? <i>YOKSA "00" YAZIN.</i>	OĞULLARI <input style="width: 20px; height: 20px;" type="text"/> <input style="width: 20px; height: 20px;" type="text"/> KIZLARI <input style="width: 20px; height: 20px;" type="text"/> <input style="width: 20px; height: 20px;" type="text"/>
206	Sizin doğurduğunuz ama doğumdan sonra ölen hiç erkek ya da kız çocuğunuz oldu mu? <i>HAYIR CEVABI VERİLİRSE, İŞARETLEMEDEN ÖNCE İRDELEYİN:</i> Doğumdan sonra, bir-iki saat, bir iki gün gibi çok kısa bir süre yaşayan bir bebek de olabilir.	EVET 1 HAYIR 2 → 208
207	Toplam olarak kaç erkek çocuğunuz öldü? Toplam olarak kaç kız çocuğunuz öldü? <i>YOKSA "00" YAZIN.</i>	ÖLEN ERKEK ÇOCUK <input style="width: 20px; height: 20px;" type="text"/> <input style="width: 20px; height: 20px;" type="text"/> ÖLEN KIZ ÇOCUK <input style="width: 20px; height: 20px;" type="text"/> <input style="width: 20px; height: 20px;" type="text"/>
208	<i>203, 205 VE 207'DEKİ RAKAMLARI TOPLAYIN VE YAZIN.</i> <i>EĞER YOKSA "00" YAZIN.</i>	TOPLAM <input style="width: 20px; height: 20px;" type="text"/> <input style="width: 20px; height: 20px;" type="text"/>
209	<i>208'E BAKIN:</i> Sadece emin olmak için soruyorum. Siz toplam olarak _____ canlı çocuk doğurmuşsunuz. Bu rakam doğru mu? EVET <input style="width: 20px; height: 20px;" type="checkbox"/> HAYIR <input style="width: 20px; height: 20px;" type="checkbox"/> → <i>İRDELEYİN VE 201-208. SORULARI DÜZELTİN.</i>	
210	<i>208'E BAKIN:</i> EN AZ BİR CANLI DOĞUM YAPMIŞ <input style="width: 20px; height: 20px;" type="checkbox"/> HİÇ CANLI DOĞUM YAPMAMIŞ <input style="width: 20px; height: 20px;" type="checkbox"/> → 227	

211

211	<p>Şimdi size doğumlarınızla ilgili sorular soracağım. Sonradan ölmüş olanlar da dahil, tüm canlı doğumlarınız hakkında bilgi almam çok önemli. Lütfen ilk canlı doğumunuzdan başlayın.</p> <p>BÜTÜN CANLI DOĞUMLARIN İSİMLERİNİ 212'YE YAZIN. İKİZ VE ÜÇÜZLER İÇİN AYRI SATIRLAR KULLANIN. ÇOĞUL DOĞUMLARDAN ÖLEN VAR İSE, YAŞAYAN(LAR)IN ÖLEN(LER)DEN SONRA YAZILMASI GEREKİR.</p>					
212	<p>(İlk, ikinci) doğurduğunuz bebeğe ne ad vermişsiniz?</p> <p>AD VERİLMEDEN ÖNCE ÖLMÜŞSE "BEBEK" YAZIN.</p>	213	214	215	216	217
	TEK VEYA ÇOĞUL DOĞUM OLMA DURUMUNU YAZIN.	ERKEK mi, KIZ mi?hangi ay ve yılda doğdu? İRDELEYİN: Hangi mevsimde doğdu? DİKKAT: TÜM ÇOCUKLARIN DOĞUM YILLARININ, 2008'DEN SONRA DOĞANLARIN DOĞUM AY VE YILLARININ KESİNLİKLE BELİRLENMESİ GEREKİR. halen hayatta mı?	Son doğum gününde kaç yaşını bitirdi?	
01	TEK1 ÇOĞUL2	ERKEK.....1 KIZ2	AY YIL.....	EVET.....1 HAYIR.....2 219 ←	YAŞ (YIL OLARAK) 	
02	TEK1 ÇOĞUL2	ERKEK.....1 KIZ2	AY YIL.....	EVET.....1 HAYIR.....2 219 ←	YAŞ (YIL OLARAK) 	
03	TEK1 ÇOĞUL2	ERKEK.....1 KIZ2	AY YIL.....	EVET.....1 HAYIR.....2 219 ←	YAŞ (YIL OLARAK) 	
04	TEK1 ÇOĞUL2	ERKEK.....1 KIZ2	AY YIL.....	EVET.....1 HAYIR.....2 219 ←	YAŞ (YIL OLARAK) 	
05	TEK1 ÇOĞUL2	ERKEK.....1 KIZ2	AY YIL.....	EVET.....1 HAYIR.....2 219 ←	YAŞ (YIL OLARAK) 	
06	TEK1 ÇOĞUL2	ERKEK.....1 KIZ2	AY YIL.....	EVET.....1 HAYIR.....2 219 ←	YAŞ (YIL OLARAK) 	

218 sizinle mi yaşıyor?	218A ÇOCUĞUN HANEHALKI LİSTESİNDEKİ SIRA NUMARASINI YAZIN. HANEHALKI LİSTESİNE YAZILMAMIŞ İSE "00" YAZIN.	219 ÖLMÜŞ İSE: öldüğünde kaç yaşındaydı? EĞER 1 YAŞINDA DEDİYSEİRDELEYİN: Tam olarak kaç aylıktı? BİR AYDAN KÜÇÜK İSE GÜN, 2 YAŞINDAN KÜÇÜK İSE AY, BUNLARIN DIŞINDA İSE YIL YAZIN.	2003 VE SONRASI 219A nerede öldü? KOD LİSTESİNİ KULLANIN
EVET1 HAYIR2	<input type="text"/> <input type="text"/> 219B'YE GEÇİN	GÜN 1 <input type="text"/> AY 2 <input type="text"/> YIL 3 <input type="text"/>	<input type="text"/> <input type="text"/>
EVET1 HAYIR2	<input type="text"/> <input type="text"/> 219B'YE GEÇİN	GÜN 1 <input type="text"/> AY 2 <input type="text"/> YIL 3 <input type="text"/>	<input type="text"/> <input type="text"/>
EVET1 HAYIR2	<input type="text"/> <input type="text"/> 219B'YE GEÇİN	GÜN 1 <input type="text"/> AY 2 <input type="text"/> YIL 3 <input type="text"/>	<input type="text"/> <input type="text"/>
EVET1 HAYIR2	<input type="text"/> <input type="text"/> 219B'YE GEÇİN	GÜN 1 <input type="text"/> AY 2 <input type="text"/> YIL 3 <input type="text"/>	<input type="text"/> <input type="text"/>
EVET1 HAYIR2	<input type="text"/> <input type="text"/> 219B'YE GEÇİN	GÜN 1 <input type="text"/> AY 2 <input type="text"/> YIL 3 <input type="text"/>	<input type="text"/> <input type="text"/>
EVET1 HAYIR2	<input type="text"/> <input type="text"/> 219B'YE GEÇİN	GÜN 1 <input type="text"/> AY 2 <input type="text"/> YIL 3 <input type="text"/>	<input type="text"/> <input type="text"/>

(219A) ÖLÜM YERİ
01 KENDİ EVİ
02 BAŞKA EV
DEVLET SEKTÖRÜ
11 DEVLET/NUMUNE HASTANESİ
12 DOĞUMEVİ
14 SAĞLIK OCAĞI
15 SAĞLIK EVİ
16 SSK HASTANESİ
ÖZEL SEKTÖR
21 ÖZEL HASTANE
22 ÖZEL POLİKLİNİK
23 ÖZEL DR. MUAYENEHANESİ
31 ÜNİVERSİTE HASTANESİ
96 DİĞER _____ (BELİRTİN)

219B	2003 VE SONRA DOĞANLAR		221
	220	220A	
<p>212'YE BAKIN ÇOCUK/ÇOCUK- LARIN ADLARINI İLK CANLI DOĞUMDAN BAŞLAYARAK YAZIN. ÖLMÜŞ İSE "BEBEK" YAZIN.</p>	<p>..... nüfusa kaydedildi mi?</p>	<p>..... doğumdan ne kadar süre sonra nüfusa kaydedildi?</p> <p>BİR YILDAN AZ İSE AY OLARAK, BİR AYDAN AZ İSE AYA "00" YAZIN.</p>	<p>Bir önceki doğum ile'nin doğumu arasında başka canlı doğum yaptınız mı?</p> <p>EVET İSE GERİ DÖNÜP DÜZELTİN.</p>
<p>01</p> <p>(İSİM)</p>	<p>EVET.....1</p> <p>HAYIR.....2 221 ←</p>	<p>AY1</p> <p>YIL2</p>	
<p>02</p> <p>(İSİM)</p>	<p>EVET.....1</p> <p>HAYIR.....2 221 ←</p>	<p>AY1</p> <p>YIL2</p>	<p>EVET1</p> <p>HAYIR2</p>
<p>03</p> <p>(İSİM)</p>	<p>EVET.....1</p> <p>HAYIR.....2 221 ←</p>	<p>AY1</p> <p>YIL2</p>	<p>EVET1</p> <p>HAYIR2</p>
<p>04</p> <p>(İSİM)</p>	<p>EVET.....1</p> <p>HAYIR.....2 221 ←</p>	<p>AY1</p> <p>YIL2</p>	<p>EVET1</p> <p>HAYIR2</p>
<p>05</p> <p>(İSİM)</p>	<p>EVET.....1</p> <p>HAYIR.....2 221 ←</p>	<p>AY1</p> <p>YIL2</p>	<p>EVET1</p> <p>HAYIR2</p>
<p>06</p> <p>(İSİM)</p>	<p>EVET.....1</p> <p>HAYIR.....2 221 ←</p>	<p>AY1</p> <p>YIL2</p>	<p>EVET1</p> <p>HAYIR2</p>

<p>212 (İlk, ikinci) doğurduğunuz bebeğe ne ad vermişsiniz?</p> <p><i>AD VERİLMEYEN ÖNCE ÖLMÜŞSE "BEBEK" YAZIN.</i></p>	<p>213</p> <p><i>TEK VEYA ÇOĞUL DOĞUM OLMA DURUMUNU YAZIN.</i></p>	<p>214 erkek mi, kız mı?</p>	<p>215hangi ay ve yılda doğdu? <i>İRDELEYİN:</i> Hangi mevsimde doğdu?</p> <p><i>DİKKAT: TÜM ÇOCUKLARIN DOĞUM YILLARININ, 2008'DEN SONRA DOĞANLARIN DOĞUM AY VE YILLARININ KESİNLİKLE BELİRLENMESİ GEREKİR.</i></p>	<p>216 halen hayatta mı?</p>	<p>217 Son doğum gününde kaç yaşını bitirdi?</p> <p><i>BİTİRİLMİŞ YAŞI KAYDEDİN. TUTARLILIK İÇİN YANDA HESAPLAMA YAPIN.</i></p>
<p>07</p> <p>_____ (İSİM)</p>	<p>TEK1</p> <p>ÇOĞUL2</p>	<p>ERKEK.....1</p> <p>KIZ2</p>	<p>AY <input type="text"/> <input type="text"/></p> <p>YIL..... <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/></p>	<p>EVET.....1</p> <p>HAYIR.....2</p> <p>219 ←</p>	<p>YAŞ (YIL OLARAK)</p> <p><input type="text"/> <input type="text"/></p>
<p>08</p> <p>_____ (İSİM)</p>	<p>TEK1</p> <p>ÇOĞUL2</p>	<p>ERKEK.....1</p> <p>KIZ2</p>	<p>AY <input type="text"/> <input type="text"/></p> <p>YIL..... <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/></p>	<p>EVET.....1</p> <p>HAYIR.....2</p> <p>219 ←</p>	<p>YAŞ (YIL OLARAK)</p> <p><input type="text"/> <input type="text"/></p>
<p>09</p> <p>_____ (İSİM)</p>	<p>TEK1</p> <p>ÇOĞUL2</p>	<p>ERKEK.....1</p> <p>KIZ2</p>	<p>AY <input type="text"/> <input type="text"/></p> <p>YIL..... <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/></p>	<p>EVET.....1</p> <p>HAYIR.....2</p> <p>219 ←</p>	<p>YAŞ (YIL OLARAK)</p> <p><input type="text"/> <input type="text"/></p>
<p>10</p> <p>_____ (İSİM)</p>	<p>TEK1</p> <p>ÇOĞUL2</p>	<p>ERKEK.....1</p> <p>KIZ2</p>	<p>AY <input type="text"/> <input type="text"/></p> <p>YIL..... <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/></p>	<p>EVET.....1</p> <p>HAYIR.....2</p> <p>219 ←</p>	<p>YAŞ (YIL OLARAK)</p> <p><input type="text"/> <input type="text"/></p>
<p>11</p> <p>_____ (İSİM)</p>	<p>TEK1</p> <p>ÇOĞUL2</p>	<p>ERKEK.....1</p> <p>KIZ2</p>	<p>AY <input type="text"/> <input type="text"/></p> <p>YIL..... <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/></p>	<p>EVET.....1</p> <p>HAYIR.....2</p> <p>219 ←</p>	<p>YAŞ (YIL OLARAK)</p> <p><input type="text"/> <input type="text"/></p>
<p>12</p> <p>_____ (İSİM)</p>	<p>TEK1</p> <p>ÇOĞUL2</p>	<p>ERKEK.....1</p> <p>KIZ2</p>	<p>AY <input type="text"/> <input type="text"/></p> <p>YIL..... <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/></p>	<p>EVET.....1</p> <p>HAYIR.....2</p> <p>219 ←</p>	<p>YAŞ (YIL OLARAK)</p> <p><input type="text"/> <input type="text"/></p>

EĞER 12 CANLI DOĞUMDAN FAZLA İŞE BURAYI İŞARETLEYİN. EK SORUKAĞIDI KULLANIN. GÖRÜŞMEYE YENİ AÇTIĞINIZ EK SORUKAĞIDINDAN DEVAM EDİN.

218 sizinle mi yaşıyor?	218A <i>ÇOCUĞUN HANEHALKI LİSTESİNDEKİ SIRA NUMARASINI YAZIN. HANEHALKI LİSTESİNE YAZILMAMIŞ İSE "00" YAZIN.</i>	219 <i>ÖLMÜŞ İSE:</i> öldüğünde kaç yaşındaydı? <i>EĞER 1 YAŞINDA DEDİYSE İRDELEYİN:</i> Tam olarak kaç aylıktı? <i>BİR AYDAN KÜÇÜK İSE GÜN, 2 YAŞINDAN KÜÇÜK İSE AY, BUNLARIN DIŞINDA İSE YIL YAZIN.</i>	2003 VE SONRASI
				219A <i>ÖLMÜŞ İSE:</i> nerede öldü? <i>KOD LİSTESİNİ KULLANIN</i>
Evet1 Hayır2	<input type="text"/> <input type="text"/>	219B'YE GEÇİN	GÜN1 AY2 YIL3	<input type="text"/> <input type="text"/>
Evet1 Hayır2	<input type="text"/> <input type="text"/>	219B'YE GEÇİN	GÜN1 AY2 YIL3	<input type="text"/> <input type="text"/>
Evet1 Hayır2	<input type="text"/> <input type="text"/>	219B'YE GEÇİN	GÜN1 AY2 YIL3	<input type="text"/> <input type="text"/>
Evet1 Hayır2	<input type="text"/> <input type="text"/>	219B'YE GEÇİN	GÜN1 AY2 YIL3	<input type="text"/> <input type="text"/>
Evet1 Hayır2	<input type="text"/> <input type="text"/>	219B'YE GEÇİN	GÜN1 AY2 YIL3	<input type="text"/> <input type="text"/>
Evet1 Hayır2	<input type="text"/> <input type="text"/>	219B'YE GEÇİN	GÜN1 AY2 YIL3	<input type="text"/> <input type="text"/>

(219A) ÖLÜM YERİ
01 KENDİ EVİ
02 BAŞKA EV
DEVLET SEKTÖRÜ
11 DEVLET/NUMUNE HASTANESİ
12 DOĞUMEVİ
14 SAĞLIK OCAĞI
15 SAĞLIK EVİ
16 SSK HASTANESİ
ÖZEL SEKTÖR
21 ÖZEL HASTANE
22 ÖZEL POLİKLİNİK
23 ÖZEL DR. MUAYENEHANESİ
31 ÜNİVERSİTE HASTANESİ
96 DİĞER _____ (BELİRTİN)

219B	2003 VE SONRA DOĞANLAR		
	220 nüfusa kaydedildi mi?	220A doğumdan ne kadar süre sonra nüfusa kaydedildi? <i>BİR YILDAN AZ İSE AY OLARAK, BİR AYDAN AZ İSE AYA "00" YAZIN.</i>	221 Bir önceki doğum ile'nin doğumu arasında başka canlı doğum yaptınız mı? <i>EVET İSE GERİ DÖNÜP DÜZELTİN.</i>
212'YE BAKIN ÇOCUK/ÇOCUK- LARIN ADLARINI İLK CANLI DOĞUMDAN BAŞLAYARAK YAZIN. ÖLMÜŞ İSE "BEBEK" YAZIN.			
07 _____ (İSİM)	EVET.....1 HAYIR.....2 221 ←	AY1 <input type="text"/> YIL2 <input type="text"/>	EVET1 HAYIR2
08 _____ (İSİM)	EVET.....1 HAYIR.....2 221 ←	AY1 <input type="text"/> YIL2 <input type="text"/>	EVET1 HAYIR2
09 _____ (İSİM)	EVET.....1 HAYIR.....2 221 ←	AY1 <input type="text"/> YIL2 <input type="text"/>	EVET1 HAYIR2
10 _____ (İSİM)	EVET.....1 HAYIR.....2 221 ←	AY1 <input type="text"/> YIL2 <input type="text"/>	EVET1 HAYIR2
11 _____ (İSİM)	EVET.....1 HAYIR.....2 221 ←	AY1 <input type="text"/> YIL2 <input type="text"/>	EVET1 HAYIR2
12 _____ (İSİM)	EVET.....1 HAYIR.....2 221 ←	AY1 <input type="text"/> YIL2 <input type="text"/>	EVET1 HAYIR2

223A	(EN SON DOĞAN ÇOCUĞUN İSMİ)'nin doğumundan sonra başka canlı doğum yaptınız mı?	EVET.....1 HAYIR.....2 → 224
223B	GERİ DÖNÜP GEREKLİ DÜZELTMELERİ YAPIN.	
224	208'DE BULDUĞUNUZ RAKAMI DOĞUM TARİHÇESİNDEKİ TOPLAM DOĞUM SAYISI İLE KARŞILAŞTIRIN: RAKAMLAR AYNI ☐ RAKAMLAR FARKLI ☐ → İRDELEYİN, FARKLILIĞIN NEREDEN KAYNAKLANDIĞINI BULUN VE GEREKLİ DÜZELTMELERİ YAPIN. KONTROL EDİN VE İŞARETLEYİN: BÜTÜN CANLI DOĞUMLAR İÇİN: DOĞUM YILI YAZILDI (215) ☐ 2008 VE DAHA SONRA MEYDANA GELEN BÜTÜN DOĞUMLAR İÇİN: DOĞUM AYI YAZILDI (215) ☐ (VAR İSE) YAŞAYAN BÜTÜN ÇOCUKLAR İÇİN: ŞU ANDAKİ YAŞI YAZILDI (217) ☐ (VAR İSE) TÜM ÖLEN ÇOCUKLAR İÇİN: ÖLÜM SIRASINDAKİ YAŞI YAZILDI (219) ☐ ÖLÜM YAŞI 12 AY VEYA 1 YIL OLANLAR İÇİN: TAM AYI BULMAK İÇİN İRDELENDİ (219) ☐ OCAK 2003 VE SONRASINDA DOĞANLAR İÇİN NÜFUS KAYDI SORULARI SORULDU (220-220A)..... ☐	
225	215'E BAKIN VE OCAK 2008'DEN BU YANA OLAN DOĞUMLARIN SAYISINI BURAYA YAZIN. EĞER YOKSA, "0" YAZIN.	☐
226	T OCAK 2008'DEN SONRAKİ HER CANLI DOĞUM İÇİN TAKVİMİN 1. SÜTUNUNDA DOĞUMUN OLDUĞU AY VE YILA "D" YAZIN. HER DOĞUM İÇİN GEBELİĞİN KAÇ AY SÜRDÜĞÜNÜ ÖĞRENİN VE "D" ÖNCESİNDEKİ AYLARA BU SÜREYE UYGUN SAYIDA "H" KOYUN ("H" SAYISI GEBELİK SÜRESİNDEN 1 EKŞİK OLMALIDIR). ÇOCUĞUN ADINI "D" YAZDIĞINIZ KUTUNUN SOLUNA YAZIN	
227	Şu anda gebe misiniz?	EVET1 HAYIR2 EMİN DEĞİL8 → 230A
228	Kaç aylık gebesiniz? T BİTİRİLEN AY SAYISINI YAZIN. TAKVİMİN 1. SÜTUNUNDA GÖRÜŞME AYINA DENK GELEN KUTUYA "H" YAZIN. BUNDAN ÖNCEKİ KUTULARA DA KADININ BİTİRİLMİŞ GEBELİK SÜRESİNİ TAMAMLAYACAK KADAR "H" YAZIN.	AY ☐ ☐

229	Gebe kalmadan önce, gebe kalmak istiyor muydunuz, bu gebeliğin daha sonra olmasını mı tercih ederdimiz, yoksa bu gebeliği hiç istememiş miydiniz ?	İSTİYORDU..... 1 DAHA SONRA İSTİYORDU..... 2 HIÇ İSTEMİYORDU..... 3	
229A	Gebe kalmadan önce, eşiniz sizin gebe kalmanızı istiyor muydu, bu gebeliğin daha sonra olmasını mı tercih ederdi, yoksa bu gebeliği hiç istememiş miydi ?	İSTİYORDU..... 1 DAHA SONRA İSTİYORDU..... 2 HIÇ İSTEMİYORDU..... 3	
230A	Siz hiç (kendiliğinden) düşük yaptınız mı?	EVET 1 HAYIR 2	→ 230C
230B	Toplam kaç kez (kendiliğinden) düşük yaptınız?	KENDİLİĞİNDEN <input type="text"/> DÜŞÜK SAYISI <input type="text"/>	
230C	Hiç kürtaj oldunuz mu, isteyerek düşük yaptınız mı ya da çocuk aldırınız mı?	EVET 1 HAYIR 2	→ 230E
230D	Toplam kaç kez kürtaj oldunuz/isteyerek düşük yaptınız/çocuk aldırınız?	KÜRTAJ SAYISI..... <input type="text"/>	
230E	Hiç ölü doğum yaptınız mı?	EVET 1 HAYIR 2	→ 230G
230F	Toplam kaç ölü doğum yaptınız?	ÖLÜ DOĞUM SAYISI..... <input type="text"/>	
230G	<p>TOPLAM SONUÇLANMIŞ GEBELİK SAYISINI HESAPLAYIN.</p> <p><i>KENDİLİĞİNDEN DÜŞÜK, KÜRTAJ (İSTEYEREK DÜŞÜK) VE ÖLÜ DOĞUMLA SONUÇLANAN GEBELİKLERİN TOPLAMI:</i> 230B, 230D VE 230F'YE VERİLEN CEVAPLARI TOPLAYIN _____</p> <p><i>CANLI DOĞUMLA SONUÇLANAN TOPLAM GEBELİK SAYISI:</i> <i>DOĞUM TARİHÇESİNDEKİ</i> <i>TEK DOĞUMLARI TOPLAYIN</i> + _____</p> <p><i>KAÇ KEZ ÇOĞUL DOĞUM YAPTIYSA</i> <i>O KADAR EKLEYİN</i> + _____</p> <p>TOPLAM SONUÇLANMIŞ GEBELİK SAYISI: = _____</p>	<p>TOPLAM SONUÇLANMIŞ GEBELİK SAYISI..... <input type="text"/></p>	

230H	<p>230G'YE BAKIN: Doğru yazdığımdan emin olmak için soruyorum. Sizin toplam olarak _____ sonuçlanmış gebeliğiniz olmuş. Bu rakam doğru mu?</p> <p>EVET ☐ HAYIR ☐ → İRDELEYİN VE GEREKİYORSA 201-230G'Yİ DÜZELTİN.</p>	
230I	<p>230B, 230D VE 230F'YE BAKIN:</p> <p>EN AZ BİR KÜRTAJ (İSTEYEREK DÜŞÜĞÜ) KENDİLİĞİNDE DÜŞÜĞÜ VEYA ÖLÜ DOĞUMU VAR ☐</p> <p>HİÇ KÜRTAJ (İSTEYEREK DÜŞÜĞÜ) KENDİLİĞİNDE DÜŞÜĞÜ VE ÖLÜ DOĞUMU YOK ☐ → 234</p>	
231A	<p>Şimdi de en son kürtaj (isteyerek düşük)/ düşük/ölü doğumunuzdan bahsetmek istiyorum. Gebeliğiniz ne zaman (hangi tarihte) sona ermişti?</p>	<p>AY <input type="text"/></p> <p>YIL <input type="text"/></p>
231B	<p>Bu bir kürtaj (isteyerek düşük) mıydı, kendiliğinden düşük müydü, yoksa ölü doğum muydu?</p>	<p>KÜRTAJ 1 KENDİLİĞİNDE DÜŞÜK 2 ÖLÜ DOĞUM 3</p>
232	<p>231A' YA BAKIN: SON KÜRTAJ/DÜŞÜK/ÖLÜ DOĞUM OCAK 2008'DEN SONRA SONA ERMİŞ ☐</p> <p>SON KÜRTAJ/DÜŞÜK/ÖLÜ DOĞUM OCAK 2008'DEN ÖNCE SONA ERMİŞ ☐ → 234</p>	
233	<p>Bu gebeliğiniz sona erdiğinde kaç aylık gebeydiniz?</p> <p>AY <input type="text"/></p> <p>T OCAK 2008'DEN BU YANA GERÇEKLEŞEN TÜM KÜRTAJ, KENDİLİĞİNDE DÜŞÜK, ÖLÜ DOĞUMLARI TAKVİMİN 1. SÜTUNUNA İŞARETLEYİN.</p> <p>GEBELİĞİN NASIL SONUÇLANDIĞINI ÖĞRENİN (KÜRTAJ, KENDİLİĞİNDE DÜŞÜK, ÖLÜ DOĞUM). - Bu gebelik nasıl sonuçlandı? (Düşük mü oldu, kürtaj mı oldunuz, ölü doğum mu yaptınız, vs.)</p> <p>1. SÜTUNDA, GEBELİĞİN SONA ERDİĞİ AYA VE YILA TAKVİMDE VERİLEN UYGUN KODU YAZIN.</p> <p>DAHA SONRA TAKVİMDE GERİYE DOĞRU GİTMEYE BAŞLAYIN. OCAK 2008 TARİHİNDEN SONRA BAŞKA KÜRTAJ/KENDİLİĞİNDE DÜŞÜK/ÖLÜ DOĞUM OLUP OLMADIĞINI İRDELEYİN VE GEBELİĞİN SONA ERDİĞİ AYA VE YILA TAKVİMDE VERİLEN UYGUN KODU YAZIN.</p> <p>GEBELİĞİN KAÇ AY SÜRDÜĞÜNÜ ÖĞRENİN VE SONUÇ KODU ÖNCESİNE GEBELİK SÜRESİNİ TAMAMLAYACAK KADAR "H" YAZIN. - Gebelik toplam olarak kaç ay sürmüştü? Bu kürtaj/düşük/ölü doğum olduğunda kaç aylık gebeydiniz ?</p>	

233A	<p>231A, 231B VE TAKVİME BAKIN:</p> <p>2008'DEN SONRA EN AZ BİR KÜRTAJİ (İSTEYEREK DÜŞÜĞÜ) VAR</p> <p style="text-align: center;">☐</p>	<p>2008'DEN SONRA HIÇ KÜRTAJİ (İSTEYEREK DÜŞÜĞÜ) YOK</p> <p style="text-align: center;">☐</p>	234
233B	(Son kürtaja (isteyerek düşük) kim karar verdi?	<p>DOKTOR 01</p> <p>KENDİSİ 02</p> <p>EŞİ 03</p> <p>KENDİSİ VE EŞİ BİRLİKTE 04</p> <p>DİĞER 96</p> <p style="text-align: center;">(BELİRTİN)</p>	
233C	(Son kürtaj (isteyerek düşük) ile biten bu gebeliğinizi istiyor muydunuz, daha sonra mı gebe kalmak istiyordunuz yoksa bu gebeliği hiç istememiş miydiniz?	<p>İSTİYORDU 1</p> <p>DAHA SONRA İSTİYORDU 2</p> <p>HIÇ İSTEMİYORDU 3</p>	
233D	(Son kürtaj (isteyerek düşük) nerede yapıldı?	<p>DEVLET SEKTÖRÜ</p> <p>DEVLET/NUMUNE HASTANESİ 11</p> <p>DOĞUMEVİ 12</p> <p>AÇSAP MERKEZİ 13</p> <p>SSK HASTANESİ/DİSPANSERİ 16</p> <p>DİĞER 19</p> <p style="text-align: center;">(BELİRTİN)</p> <p>ÖZEL SEKTÖR</p> <p>ÖZEL HASTANE 21</p> <p>ÖZEL POLİKLİNİK 22</p> <p>ÖZEL DR. MUAYENEHANESİ 23</p> <p>DİĞER 29</p> <p style="text-align: center;">(BELİRTİN)</p> <p>ÜNİVERSİTE HASTANESİ 31</p> <p>DİĞER 96</p> <p style="text-align: center;">(BELİRTİN)</p>	
233E	(Son kürtajın (isteyerek düşük) yapıldığı sağlık kuruluşunda, kürtaj sonrası gebeliği önleyici yöntem kullanımı konusunda danışmanlık hizmeti verildi mi?	<p>EVET 1</p> <p>HAYIR 2</p>	
234	Siz hiç gebe kalmak için klasik tüp bebek, aşıllama (intrauterin insaminasyonu) ya da spermin mikro enjeksiyonu gibi üremeye yardımcı tıbbi tekniklere başvurduğunuz mu?	<p>EVET 1</p> <p>HAYIR 2</p>	235
234A	Siz bu tekniklerin yardımıyla hiç gebe kaldınız mı?	<p>EVET 1</p> <p>HAYIR 2</p>	

235	İlk adet gördüğünüzde kaç yaşındaydınız?	YAŞ <input type="text"/> <input type="text"/> HIÇ ADET GÖRMEMİŞ95 → 239S	
236	Son adetiniz ne zaman başladı?	GÜN ÖNCE1 <input type="text"/> <input type="text"/> HAFTA ÖNCE2 <input type="text"/> <input type="text"/> AY ÖNCE3 <input type="text"/> <input type="text"/> YIL ÖNCE4 <input type="text"/> <input type="text"/> HALEN GEBE991 MENAPOZDA992 HİSTEREKTOMİ993 SON DOĞUMDAN ÖNCE994	
237	Bir adet kanamasının başlangıcından, bir sonrakinin başlangıcına kadar geçen süreyi düşünün. Bu süre içinde gebe kalma ihtimalinin daha fazla olduğu bir dönem var mıdır?	EVET1 HAYIR2 BİLMİYOR8 → 239S	
238	Bu dönem, adet başlamasından hemen önce midir, adet sırasında mıdır, adet bitiminden hemen sonra mıdır yoksa iki adet ortasında mıdır?	ADETTEN HEMEN ÖNCE 1 ADET SIRASINDA2 ADETTEN HEMEN SONRA 3 İKİ ADETİN ORTASINDA 4 DİĞER 7 (BELİRTİN) BİLMİYOR8	
239S	SAATİ YAZIN.	SAAT – DAKIKA..... <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>	

BÖLÜM 3A. GEBELİĞİ ÖNLEYİCİ YÖNTEMLER

301	<p>Sizinle gebeliği önleyici yöntemler konusunda konuşmak istiyorum. Gebe kalmamak için kullanılacak çeşitli yollar ve yöntemler vardır.</p> <p><i>302'DE HER YÖNTEMİN ADINI VE TARİFİNİ OKUYUN VE YÖNTEMİ DUYUP DUYMADIĞINI SORUN.</i></p> <p><i>DUYDUĞUNU SÖYLERSE 302'DE "1" KODUNU, DUYMADIĞINI SÖYLERSE "0" KODUNU İŞARETLEYİN.</i></p> <p><i>302'DE "1" İŞARETLENMİŞ HER YÖNTEM İÇİN SORU 303'Ü SORUN. BÜTÜN YÖNTEMLER TAMAMLANDIĞINDA SORU 304'E GEÇİN.</i></p>		
302	Şimdi sayacağım yolları ya da yöntemleri hiç duydunuz mu?	HAYIR	EVET
303	Siz bu yöntemi hiç kullandınız mı?		
01	<p>Kadının Tüplerinin Bağlanması Kadınlar daha fazla çocukları olmasın diye tüplerini bağlatmak için ameliyat olurlar.</p>	0	1
			<p>Siz daha fazla çocuk sahibi olmamak için ameliyat oldunuz mu?</p> <p>EVET 1</p> <p>HAYIR 2</p>
02	<p>Erkeğin Kanallarının Bağlanması Erkekler eşleri gebe kalmaması diye vazektomi denilen ameliyatı olurlar ve kanallarını bağlatırlar.</p>	0	1
			<p>Birlikte olduğunuz kişi çocuk sahibi olmamak için ameliyat oldu mu?</p> <p>EVET 1</p> <p>HAYIR 2</p>
03	<p>Hap Kadınlar her gün hap içerek gebe kalmayı önleyebilirler.</p>	0	1
			<p>EVET 1</p> <p>HAYIR 2</p>
04	<p>Spiral/Rahim İçi Araç Doktor veya hemşire kadınların rahimlerine spiral, alet olarak bilinen araçları takar.</p>	0	1
			<p>EVET 1</p> <p>HAYIR 2</p>
05	<p>İğne/Enjeksiyon Kadınlar belirli bir süre için gebe kalmalarını önleyecek bir iğneyi doktora ya da hemşireye yaptırırlar.</p>	0	1
			<p>EVET 1</p> <p>HAYIR 2</p>
06	<p>Deri Altı İmplantları Kadının kolunda deri altına küçük kapsüller yerleştirilir ve bu kadının bir kaç yıl gebe kalmasını önler.</p>	0	1
			<p>EVET 1</p> <p>HAYIR 2</p>
07	<p>Kondom/ Prezervatif/Kaput/Kılıf Erkekler cinsel ilişki süresince kondom/prezervatif/kaput/kılıf takarlar.</p>	0	1
			<p>EVET 1</p> <p>HAYIR 2</p>
08	<p>Kadın Kondomu Kadınlar cinsel ilişkiden önce haznelere lastikten yapılmış kılıf yerleştirirler.</p>	0	1
			<p>EVET 1</p> <p>HAYIR 2</p>
09	<p>Diyafram, Köpük, Jel, Fitol Kadınlar cinsel ilişkiden önce haznelere diyafram, köpük, jel, fitil gibi şeyler yerleştirirler.</p>	0	1
			<p>EVET 1</p> <p>HAYIR 2</p>
10	<p>Vajinal Halka (Nuvaring) Kadınlar haznelere üç hafta boyunca kullanacakları ince renksiz bir halka yerleştirirler.</p>	0	1
			<p>EVET 1</p> <p>HAYIR 2</p>
12	<p>Tehlikesiz Günler Bazı çiftler kadının gebe kalma ihtimalinin yüksek olduğu zamanlarda cinsel ilişkide bulunmazlar.</p>	0	1
			<p>EVET 1</p> <p>HAYIR 2</p>
13	<p>Geri Çekme Erkekler cinsel ilişki sırasında boşalmadan önce geri çeker ve dışarı boşalırlar.</p>	0	1
			<p>EVET 1</p> <p>HAYIR 2</p>
14	<p>Acil Korunma Hapı (Ertesi Gün Hapı) Kadınlar gebe kalmayı önlemek için cinsel ilişkiden sonra üç gün içinde acil korunma hapı alırlar.</p>	0	1
			<p>EVET 1</p> <p>HAYIR 2</p>
15	Siz gebe kalmamak için erkek ya da kadınların başvurduğu başka bir yöntem duydunuz mu?	0	1
		_____	<p>EVET 1</p> <p>HAYIR 2</p>
		(BELİRTİN)	
		_____	<p>EVET 1</p> <p>HAYIR 2</p>
		(BELİRTİN)	

304	303'E BAKIN: HİÇ "EVET" YOK (HİÇ YÖNTEM KULLANMAMIŞ) ☐	EN AZ BİR "EVET" VAR (YÖNTEM KULLANMIŞ) ☐	308
305	Siz hiç gebe kalmayı önlemek ya da geciktirmek için bir yöntem kullandınız mı ya da herhangi bir yola başvurduunuz mu?	EVET 1 HAYIR 2	307
306	T TAKVİMİN 1. SÜTUNUNDA BOŞ AYLARIN TÜMÜNE "0" KODLAYIN. ☐		331
307	Hangi yöntemi kullandınız ya da ne gibi bir yola başvurduunuz? 303 VE 304'Ü DÜZELTİN, GEREKİRSE 302'Yİ DE DÜZELTİN.		
308	Şimdi sizinle gebeliği önlemek için kullandığımız ilk yöntem ya da başvurduğunuz ilk yol hakkında konuşmak istiyorum. Gebeliği önlemek için kullandığımız ilk yöntem hangisiydi?	TÜPLERİN BAĞLANMASI01 ERKEĞİN KANALLARININ BAĞLANMASI02 HAP03 SİRAL04 İĞNE/ENJEKSİYON05 DERİ ALTI İMPLANTLI.....06 KONDOM/PREZERVATİF/KAPUT.....07 KADIN KONDOMU08 DİYAFRAM/KÖPÜK/JEL/FİTİL09 VAJİNAL HALKA10 SÜT/EMZİRME İLE KORUNMA11 TEHLİKESİZ GÜNLER12 GERİ ÇEKME13 DİĞER 96 (BELİRTİN)	
308A	Bu yöntemi ilk kullandığınızda kaç yaşındaydınız?	YAŞ..... <input type="text"/>	
309A	O zaman çocuğunuz var mıydı? (EVET İSE) Kaç çocuğunuz vardı? EĞER ÇOCUĞU YOKSA "00" YAZIN.	ÇOCUK SAYISI..... <input type="text"/>	
310	303'E BAKIN: KADININ TÜPLERİ BAĞLI DEĞİL ☐	KADININ TÜPLERİ BAĞLANMIŞ ☐	314A
311	227'YE BAKIN: GEBE DEĞİL VEYA EMİN DEĞİL ☐	HALEN GEBE ☐	315A
313	Şu anda gebeliği önlemek ya da geciktirmek için herhangi bir yöntem kullanıyor musunuz?	EVET1 HAYIR2	315A

314	Hangi yöntemi kullanıyorsunuz? <i>SÖYLENENLERİN HEPSİNİ İŞARETLEYİN.</i>	TÜPLERİN BAĞLANMASIA ERKEĞİN KANALLARININ BAĞLANMASIB HAPC SİRİRALD İĞNE/ENJEKSİYONE DERİ ALTI İMPLANTİ.....F KONDOM/PREZERVATİF/KAPUT.....G KADIN KONDOMUH DİYAFRAM/KÖPÜK/JEL/FİTİLI VAJİNAL HALKAJ SÜT/EMZİRME İLE KORUNMAK TEHLİKESİZ GÜNLERL GERİ ÇEKMEM DİĞER U (BELİRTİN)	
314A	<i>TÜPLERİN BAĞLANMASI İÇİN "A"YI İŞARETLEYİN.</i>		
314B	314 VE 314A'YA BAKIN: KADININ TÜPLERİ BAĞLANMIŞ ☐	KADININ TÜPLERİ BAĞLI DEĞİL ☐	315
314E	Bu ameliyat hangi ay ve yılda yapıldı?	AY YIL	
314F	Bu ameliyat yapılmadan önce size bu ameliyat nedeniyle bir daha gebe kalamayacağınız söylendi mi?	EVET.....1 HAYIR2	
315	T TAKVİMİN 1. SÜTUNUNA İÇİNDE BULUNULAN AY İÇİN 314'TEN YÖNTEM KODUNU YAZIN. DAHA SONRA KADININ BU YÖNTEMİ KULLANMAYA NE ZAMAN BAŞLADIĞINI SAPTAYIN. YÖNTEM KULLANILAN HER AY İÇİN YÖNTEM KODUNU YAZIN. ÖRNEK SORULAR: Bu yöntemi sürekli olarak kullanmaya ne zaman başladınız? Bu yöntemi ne zamandan beri sürekli olarak kullanıyorsunuz? TAKVİMİN 1. SÜTUNUNA BAKIN: KODLANMAMIŞ KUTULAR VAR ☐	BÜTÜN KUTULAR KODLANMIŞ ☐	316
315A	EN SON KULLANILAN YÖNTEMDEN BAŞLAYIN. OCAK 2008'E DOĞRU GERİYE GİDEREK, YÖNTEM KULLANILAN VE KULLANILMAYAN SÜRELERİ İRDELEMEK AMACIYLA TAKVİMİ KULLANIN. HATIRLATMAK İÇİN ÇOCUK İSİMLERİNİ, DOĞUM TARİHLERİNİ, GEBELİKLERİN BAŞLANGIÇ VE BİTİŞ TARİHLERİNİ KULLANIN. TAKVİMİN 1. SÜTUNUNDA YÖNTEM KULLANILAN HER AYA KULLANILAN YÖNTEMİN KODUNU YAZIN. YÖNTEM KULLANILMAMIŞ AYLARA "0" YAZIN. SÜTUN 1 İÇİN ÖRNEK SORULAR: - Son olarak ne zaman bir yöntem kullandınız? Bu hangi yöntemdi? - Bu yöntemi kullanmaya ne zaman başladınız? ...'nin doğumundan ne kadar süre sonra başladınız? - Bu yöntemi ne kadar süre kullandınız? TAKVİMİN 2. SÜTUNUNDA YÖNTEM BIRAKMA NEDENLERİNİ KODLAYIN. BUNU YAPMAK İÇİN, 1. SÜTUNDA YÖNTEM KULLANIMININ SON AYINI SAPTAYIN. 2. SÜTUNDA BU AYA YÖNTEM BIRAKMA NEDENİNİ İŞLEYİN. YÖNTEMİ KULLANMAYI NEDEN BIRAKTIĞINI SORUN. EĞER GEBELİK MEYDANA GELMİŞ İSE, YÖNTEMİ KULLANIRKEN İSTEMEDEN Mİ GEBE KALDIĞINI, YOKSA GEBE KALABİLMEK İÇİN Mİ BIRAKTIĞINI SORUN. SÜTUN 2 İÇİN ÖRNEK SORULAR: -yöntemini kullanmayı niçin bıraktınız? -yöntemini kullanırken mi gebe kaldınız, yoksa gebe kalmak ya da başka bir nedenle mi yöntemi bıraktınız ve gebe kaldınız? EĞER GEBE KALMAK İÇİN BIRAKTI İSE: "Yöntemi kullanmayı bıraktıktan kaç ay sonra gebe kaldınız?" SORUSUNU SORUN VE TAKVİMİN 1. SÜTUNUNA BU ŞEKİLDEKİ HER AY İÇİN "0" YAZIN.		

316	<p>314 VE 314A'YA BAKIN:</p> <p>HALEN KULLANILAN YÖNTEMİN KODUNU İŞARETLEYİN.</p> <p>EĞER 314'TE BİRDEN FAZLA YÖNTEM İŞARETLENMİŞSE LİSTEDE DAHA YUKARIDA YER ALAN YÖNTEMİ İŞARETLEYİN .</p>	<p>SORULMADI00</p> <p>TÜPLERİN BAĞLANMASI01</p> <p>ERKEĞİN KANALLARININ BAĞLANMASI02</p> <p>HAP03</p> <p>SİRİRAL04</p> <p>İĞNE/ENJEKSİYON05</p> <p>DERİ ALTI İMPLANTLİ.....06</p> <p>KONDOM/PREZER VATİF/KAPUT.....07</p> <p>KADIN KONDOMU08</p> <p>DIYAFRAM/KÖPÜK/JEL/FİTİL09</p> <p>VAJİNAL HALKA.....10</p> <p>SÜT/EMZİRME İLE KORUNMA11</p> <p>TEHLİKESİZ GÜNLER12</p> <p>GERİ ÇEKME13</p> <p>DİĞER BİR YÖNTEM96</p>	<p>→ 331</p> <p>→ 324A</p> <p>→ 326</p>
324	<p>Halen kullandığınız yöntemi nereden aldınız/temin ettiniz?</p> <p>_____</p> <p>(YERİN ADINI YAZIN)</p>	<p>DEVLET SEKTÖRÜ</p> <p>DEVLET/NUMUNE HASTANESİ 11</p> <p>DOĞUMEVİ12</p> <p>AÇSAP MERKEZİ13</p> <p>SAĞLIK OCAĞI14</p> <p>SAĞLIK EVİ15</p> <p>SSK HASTANESİ/DİSPANSERİ16</p> <p>EĞİTİM VE ARAŞTIRMA HASTANESİ.....17</p> <p>AİLE SAĞLIĞI MERKEZİ/AİLE HEKİMİ.....18</p> <p>DİĞER 19</p> <p>(BELİRTİN)</p> <p>ÖZEL SEKTÖR</p> <p>ÖZEL HASTANE21</p> <p>ÖZEL POLİKLİNİK22</p> <p>ÖZEL DOKTOR MUAYENEHANESİ23</p> <p>ÖZEL EBE/HEMŞİRE (SAĞLIK KABİNİ)24</p> <p>ECZANE/MEDİKAL25</p>	
324A	<p>Tüplerin bağlanması (veya kanalların) ameliyatı nerede yapıldı?</p> <p>_____</p> <p>(YERİN ADINI YAZIN)</p>	<p>DİĞER 29</p> <p>(BELİRTİN)</p> <p>ÜNİVERSİTE HASTANESİ31</p> <p>GÖNÜLLÜ KURULUŞ/ DERNEK/VAKIF41</p> <p>MARKET/DÜKKAN52</p> <p>AKRABA/ARKADAŞ/KOMŞU53</p> <p>ARA EBESİ/EBE NİNE54</p> <p>DİĞER 96</p> <p>(BELİRTİN)</p>	
326	<p>Halen kullandığınız yöntemden başka bir gebeliği önleyici yöntem kullanmak ister miydiniz ?</p>	<p>EVET 1</p> <p>HAYIR2</p>	<p>→ 332A</p>

326A	Hangi yöntemi kullanmak isterdiniz?	TÜPLERİN BAĞLANMASI01 ERKEĞİN KANALLARININ BAĞLANMASI02 HAP03 SİRAL04 İĞNE/ENJEKSİYON05 DERİ ALTI İMPLANTI.....06 KONDOM/PREZERVATİF/KAPUT.....07 KADIN KONDOMU08 DİYAFRAM/KÖPÜK/JEL/FİTİL09 VAJİNAL HALKA10 SÜT/EMZİRME İLE KORUNMA11 TEHLİKESİZ GÜNLER12 GERİ ÇEKME13 HERHANGİ BİR YÖNTEM77 EMİN DEĞİL88 DİĞER _____ 96 (BELİRTİN)
326B' yöntemini (326A'DA SÖYLENEN YÖNTEM) şu anda kullanmamanızın temel nedeni nedir?	DOKTOR ÖNERMİYOR01 PAHALI02 BULUNMUYOR/ULAŞMA GÜÇLÜĞÜ03 BURALARDA YOK04 NASIL TEMİN EDECEĞİNİ BİLMİYOR05 NASIL KULLANACAĞINI BİLMİYOR06 EŞİ İSTEMİYOR07 DİNİ NEDENLER08 SAĞLIK KAYGISI.....09 YAN ETKİ.....10 DİĞER _____ 96 (BELİRTİN)
326C	332A'YA GEÇİN.	
331	227'YE BAKIN: GEBE DEĞİL ☐ VEYA EMİN DEĞİL ☐ HALEN GEBE ☐ → 332B	
331B	Gebeliği önleyici bir yöntem kullanmamanızın temel nedeni nedir?	DOĞURGANLIK İLE İLGİLİ NEDENLER CİNSEL İLİŞKİSİ YOK11 SIK OLMAYAN İLİŞKİ12 MENAPOZDA/HİSTEREKTOMİ13 GEBE KALMASI ZOR/KISIR14 EŞİ KISIR15 YENİ DOĞUM YAPMIŞ/EMZİRİYOR16 GEBE KALMAK İSTİYOR17 BİLGİ EKSİKLİĞİ YÖNTEM BİLMİYOR21 KAYNAK BİLMİYOR22 YÖNTEM İLE İLGİLİ NEDENLER SAĞLIK KAYGISI31 YAN ETKİ32 ULAŞIM ZORLUĞU/UZAK33 PAHALI34 KULLANIŞLI DEĞİL35 EŞİ KARŞI41 DİNİ NEDENLER51 KADERCİLİK61 UTANIYOR.....71 DİĞER _____ 96 (BELİRTİN)

331C	332B'YE GEÇİN.		
332A	316'YA BAKIN: HALEN KULLANILAN YÖNTEMİN KODUNU İŞARETLEYİN.	TÜPLERİN BAĞLANMASI01 ERKEĞİN KANALLARININ BAĞLANMASI02 HAP03 SİRAL04 İĞNE/ENJEKSİYON05 DERİ ALTI İMPLANTI06 KONDOM/PREZERVATİF/KAPUT.....07 KADIN KONDOMU08 DİYAFRAM/KÖPÜK/JEL/FİTİL09 VAJİNAL HALKA10 SÜT/EMZİRME İLE KORUNMA11 TEHLİKESİZ GÜNLER12 GERİ ÇEKME13 DİĞER BİR YÖNTEM96	356C
332B	Gebeliği önleyici bir yöntem temin edilebilecek bir yer biliyor musunuz?	EVET1 HAYIR2	351A
332C	Neresi? Başka neresi? SÖYLENENLERİN HEPSİNİ İŞARETLEYİN. _____ (YERİN ADINI YAZIN) _____ (YERİN ADINI YAZIN) _____ (YERİN ADINI YAZIN)	DEVLET SEKTÖRÜ DEVLET/NUMUNE HASTANESİ A DOĞUMEVİ B AÇSAP MERKEZİ C SAĞLIK OCAĞI D SAĞLIK EVİ E SSK HASTANESİ/DİSPANSERİ F AİLE SAĞLIĞI MERKEZİ/AİLE HEKİMİ..... G DİĞER H (BELİRTİN) ÖZEL SEKTÖR ÖZEL HASTANE I ÖZEL POLİKLİNİK J ÖZEL DOKTOR MUAYENEHANESİ K ECZANE/MEDİKAL L DİĞER M (BELİRTİN) ÜNİVERSİTE HASTANESİ N MARKET/DÜKKAN..... O DİĞER U (BELİRTİN)	
351A	316'YA BAKIN: HALEN YÖNTEM KULLANMIYOR ☐ HALEN YÖNTEM KULLANIYOR ☐		356C
352	Önümüzdeki 12 ay içinde gebeliği ertelemek veya önlemek için bir yöntem kullanmayı düşünüyor musunuz ?	EVET1 HAYIR2 BİLMİYOR8	354
353	Gelecekte herhangi bir zamanda gebeliği ertelemek veya önlemek için bir yöntem kullanmayı düşünüyor musunuz ?	EVET1 HAYIR.....2 BİLMİYOR8	355

354	Hangi yöntemi kullanmayı tercih edersiniz?	TÜPLERİN BAĞLANMASI01 ERKEĞİN KANALLARININ BAĞLANMASI02 HAP03 SİRAL04 İĞNE/ENJEKSİYON05 DERİ ALTI İMPLANTİ.....06 KONDOM/PREZERVATİF/KAPUT.....07 KADIN KONDOMU08 DİYAFRAM/KÖPÜK/JEL/FİTİL09 VAJİNAL HALKA10 SÜT/EMZİRME İLE KORUNMA11 TEHLİKESİZ GÜNLER12 GERİ ÇEKME13 EMİN DEĞİL88 DİĞER 96 (BELİRTİN)	
354A 356C'YE GEÇİN.			
355	Bir yöntem kullanmak istememenizin temel nedeni nedir ?	DOĞURGANLIK İLE İLGİLİ NEDENLER CİNSEL İLİŞKİ YOK11 SİK OLMAYAN İLİŞKİ12 MENAPOZDA/HİSTEREKTOMİ13 GEBE KALMASI ZOR/KISIR14 EŞİ KISIR15 BİLGİ EKSİKLİĞİ YÖNTEM BİLMİYOR21 KAYNAK BİLMİYOR22 YÖNTEM İLE İLGİLİ NEDENLER SAĞLIK KAYGISI31 YAN ETKİ32 ULAŞIM ZORLUĞU/UZAK33 PAHALI34 KULLANIŞLI DEĞİL35 EŞİ KARŞI41 DİNİ NEDENLER51 KADERCİLİK61 UTANIYOR.....71 DİĞER 96 (BELİRTİN) BİLMİYOR98	

BÖLÜM 3B. DOĞURGANLIK TERCİHLERİ

<p>356C</p>	<p>304, 314 VE 314A'YA BAKIN:</p> <p>HİÇ YÖNTEM KULLANIMI YOK VEYA KADININ TÜPLERİ VE EŞİNİN KANALLARI BAĞLANMAMIŞ ☐</p>	<p>KADININ TÜPLERİ VE/VEYA EŞİNİN KANALLARI BAĞLANMIŞ ☐</p> <p>→ 359</p>
<p>357</p>	<p>227'YE BAKIN:</p> <p>GEBE DEĞİL/ EMİN DEĞİL ☐</p> <p>HALEN GEBE ☐</p> <p>Şimdi size gelecek hakkında bazı sorularım var. Gelecekte (başka) çocuk istiyor musunuz yoksa (artık başka) çocuğunuz olmasını istemiyor musunuz ?</p> <p>Şimdi size gelecek hakkında bazı sorularım var. Şu anda beklediğiniz çocuk dışında başka çocuğunuz olmasını ister misiniz, yoksa başka çocuk istemez misiniz ?</p>	<p>(BAŞKA) ÇOCUK İSTİYOR 1</p> <p>(BAŞKA) ÇOCUK İSTEMİYOR2</p> <p>GEBE KALMASININ MÜMKÜN OLMADIĞINI SÖYLÜYOR3</p> <p>KARARSIZ / BİLMİYOR8</p> <p>→ 359</p>
<p>357A</p>	<p>227'YE BAKIN:</p> <p>GEBE DEĞİL/ EMİN DEĞİL ☐</p> <p>HALEN GEBE ☐</p> <p>Gelecekte kaç çocuğa (daha) sahip olmak istiyorsunuz ?</p> <p>Şu andaki gebeliğinizi saymazsanız gelecekte kaç çocuğa daha sahip olmak istiyorsunuz ?</p>	<p>SAYI <input type="text"/></p> <p>DİĞER CEVAPLAR 96 (BELİRTİN)</p>
<p>358</p>	<p>227'YE BAKIN:</p> <p>GEBE DEĞİL/ EMİN DEĞİL ☐</p> <p>HALEN GEBE ☐</p> <p>Şu andan itibaren ne kadar zaman sonra bir çocuk sahibi daha olmak istersiniz ?</p> <p>Şu anda beklediğiniz çocuğun doğumundan ne kadar zaman sonra bir çocuk sahibi daha olmak istersiniz ?</p>	<p>AY1 <input type="text"/></p> <p>YIL2 <input type="text"/></p> <p>HEMEN ŞİMDİ 993</p> <p>GEBE KALMASININ MÜMKÜN OLMADIĞINI SÖYLÜYOR994</p> <p>EVLENDİĞİ ZAMAN.....995</p> <p>DİĞER 996 (BELİRTİN)</p> <p>BİLMİYOR 998</p>
<p>359</p>	<p>216'YA BAKIN:</p> <p>YAŞAYAN ÇOCUĞU VAR ☐</p> <p>YAŞAYAN ÇOCUĞU YOK ☐</p> <p>Hiç çocuğunuz olmadığı günlere dönebilseydiniz ve tam istediğiniz sayıda çocuk sahibi olmanız mümkün olsaydı, hayatınız boyunca kaç çocuk sahibi olmak isterdiniz ?</p> <p>Eğer tam istediğiniz sayıda çocuk sahibi olmanız mümkün olsa hayatınız boyunca kaç çocuk sahibi olmak istersiniz ?</p>	<p>ÇOCUK İSTEMİYOR.....00 → 361</p> <p>SAYI <input type="text"/></p> <p>DİĞER 96 → 361 (BELİRTİN)</p>

360	Bu çocuklardan kaçının kız, kaçının erkek olmasını isterdiniz ya da kaçı için cinsiyet önemli değil?	<p style="text-align: right;">ERKEK</p> <p>SAYI <input type="text"/> <input type="text"/></p> <p>DİĞER 96 (BELİRTİN)</p> <p style="text-align: right;">KIZ</p> <p>SAYI <input type="text"/> <input type="text"/></p> <p>DİĞER 96 (BELİRTİN)</p> <p style="text-align: right;">FARK ETMEZ</p> <p>SAYI <input type="text"/> <input type="text"/></p> <p>DİĞER 96 (BELİRTİN)</p>																																								
361	<p>356C VE 357'YE BAKIN:</p> <p>(BAŞKA) ÇOCUK İSTEMİYOR VEYA BİLMİYOR/ KARARSIZ ☐</p>	<p>(BAŞKA) ÇOCUK İSTİYOR VEYA GEBE KALMASI MÜMKÜN DEĞİL ☐</p>	400																																							
362	<p>Şimdi size bazı durumlar sayacağım. Hangi durumda (başka) çocuk isteme konusundaki kararınızın değişebileceğini söyler misiniz?</p> <p>Kreş desteği, ücretsiz kreş ya da bakıcı ücreti desteği verilirse?</p> <p>Aileden bakacak biri olursa?</p> <p>Çocuğa beslenme desteği ve çocuğun bakımı için yeterli malzeme verilirse?</p> <p>Ev işleri ve çocuk bakımı ile ilgili sorumluluklar eş ile paylaşırsa?</p> <p>Ailenin ekonomik koşulları şimdikinden daha iyi olursa?</p> <p>Çocuk yardımı verilirse/verilen yardım arttırılırsa?</p> <p>Küçük çocuğu olan kadınların günlük çalışma süresi kısaltılırsa?</p> <p>Emzirme izni uzatılırsa?</p> <p>Ücretli annelik izni uzatılırsa?</p> <p>Ücretli babalık izni verilirse?</p> <p>Doğum izninden sonra işe geri dönüş güvencesi verilirse?</p> <p>Erken emeklilik hakkı söz konusu olursa?</p>	<table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>EVET</th> <th>HAYIR</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Kreş desteği, ücretsiz kreş ya da bakıcı ücreti desteği verilirse?</td> <td>1</td> <td>2</td> </tr> <tr> <td>Aileden bakacak biri olursa?</td> <td>1</td> <td>2</td> </tr> <tr> <td>Çocuğa beslenme desteği ve çocuğun bakımı için yeterli malzeme verilirse?</td> <td>1</td> <td>2</td> </tr> <tr> <td>Ev işleri ve çocuk bakımı ile ilgili sorumluluklar eş ile paylaşırsa?</td> <td>1</td> <td>2</td> </tr> <tr> <td>Ailenin ekonomik koşulları şimdikinden daha iyi olursa?</td> <td>1</td> <td>2</td> </tr> <tr> <td>Çocuk yardımı verilirse/verilen yardım arttırılırsa?</td> <td>1</td> <td>2</td> </tr> <tr> <td>Küçük çocuğu olan kadınların günlük çalışma süresi kısaltılırsa?</td> <td>1</td> <td>2</td> </tr> <tr> <td>Emzirme izni uzatılırsa?</td> <td>1</td> <td>2</td> </tr> <tr> <td>Ücretli annelik izni uzatılırsa?</td> <td>1</td> <td>2</td> </tr> <tr> <td>Ücretli babalık izni verilirse?</td> <td>1</td> <td>2</td> </tr> <tr> <td>Doğum izninden sonra işe geri dönüş güvencesi verilirse?</td> <td>1</td> <td>2</td> </tr> <tr> <td>Erken emeklilik hakkı söz konusu olursa?</td> <td>1</td> <td>2</td> </tr> </tbody> </table>		EVET	HAYIR	Kreş desteği, ücretsiz kreş ya da bakıcı ücreti desteği verilirse?	1	2	Aileden bakacak biri olursa?	1	2	Çocuğa beslenme desteği ve çocuğun bakımı için yeterli malzeme verilirse?	1	2	Ev işleri ve çocuk bakımı ile ilgili sorumluluklar eş ile paylaşırsa?	1	2	Ailenin ekonomik koşulları şimdikinden daha iyi olursa?	1	2	Çocuk yardımı verilirse/verilen yardım arttırılırsa?	1	2	Küçük çocuğu olan kadınların günlük çalışma süresi kısaltılırsa?	1	2	Emzirme izni uzatılırsa?	1	2	Ücretli annelik izni uzatılırsa?	1	2	Ücretli babalık izni verilirse?	1	2	Doğum izninden sonra işe geri dönüş güvencesi verilirse?	1	2	Erken emeklilik hakkı söz konusu olursa?	1	2	
	EVET	HAYIR																																								
Kreş desteği, ücretsiz kreş ya da bakıcı ücreti desteği verilirse?	1	2																																								
Aileden bakacak biri olursa?	1	2																																								
Çocuğa beslenme desteği ve çocuğun bakımı için yeterli malzeme verilirse?	1	2																																								
Ev işleri ve çocuk bakımı ile ilgili sorumluluklar eş ile paylaşırsa?	1	2																																								
Ailenin ekonomik koşulları şimdikinden daha iyi olursa?	1	2																																								
Çocuk yardımı verilirse/verilen yardım arttırılırsa?	1	2																																								
Küçük çocuğu olan kadınların günlük çalışma süresi kısaltılırsa?	1	2																																								
Emzirme izni uzatılırsa?	1	2																																								
Ücretli annelik izni uzatılırsa?	1	2																																								
Ücretli babalık izni verilirse?	1	2																																								
Doğum izninden sonra işe geri dönüş güvencesi verilirse?	1	2																																								
Erken emeklilik hakkı söz konusu olursa?	1	2																																								

BÖLÜM 4. ANNE VE ÇOCUK SAĞLIĞI

400	<p>210'A VE 225'E BAKIN:</p> <p>OCAK 2008'DEN SONRA BİR VEYA DAHA FAZLA CANLI DOĞUM VAR ☐</p>	<p>OCAK 2008'DEN SONRA CANLI DOĞUM YOK ☐</p> <p style="text-align: right;">→ 709</p>	
401S	<p>SAATİ YAZIN.</p>	<p>SAAT – DAKİKA..... <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/></p>	
402	<p>OCAK 2008'DEN SONRA DOĞAN BÜTÜN ÇOCUKLARIN DOĞUM TARİHÇESİNDEKİ SATIR NUMARALARINI VE ADLARINI SON DOĞAN ÇOCUKTAN BAŞLAYARAK TABLOYA YAZIN. SORULARI BU DOĞUMLARIN HEPSİ İÇİN SORUN.</p> <p>SON DOĞUMDAN BAŞLAYIN. (2'DEN FAZLA DOĞUM VARSA, EK SORUKAĞIDI KULLANIN – EK SORUKAĞIDINDA SON DOĞUM SÜTUNUNU BOŞ BIRAKIN, SONDAN BİR ÖNCEKİ DOĞUM SÜTUNUNU "SONDAN İKİ ÖNCEKİ DOĞUM" ŞEKLİNDE DEĞİŞTİREREK KULLANIN)</p> <p>Şimdi size son beş yılda doğan bütün çocuklarınızın sağlık durumları ile ilgili sorular soracağım. Her çocuğunuzun sağlık durumu hakkında ayrı ayrı konuşalım.</p>		
403	<p>212'DEKİ SATIR NO.</p>	<p>SON DOĞUM</p> <p>SATIR NO..... <input type="text"/> <input type="text"/></p>	<p>SONDAN BİR ÖNCEKİ DOĞUM</p> <p>SATIR NO..... <input type="text"/> <input type="text"/></p>
404	<p>212'YE BAKIN</p> <p>216'YA BAKIN</p>	<p>İSİM _____</p> <p>YAŞIYOR ☐ ÖLDÜ ☐</p>	<p>İSİM _____</p> <p>YAŞIYOR ☐ ÖLDÜ ☐</p>
405	<p>.....'ye gebe kaldığınızda gebeliği o zaman istemiş miydiniz, daha sonra mı gebe kalmak istiyordunuz, yoksa hiç istememiş miydiniz?</p>	<p>HİÇ İSTEMİYORDU..... 0</p> <p style="text-align: right;">407A ←</p> <p>İSTEMİŞTİ..... 1</p> <p>DAHA SONRA İSTİYORDU..... 2</p>	<p>HİÇ İSTEMİYORDU..... 0</p> <p style="text-align: right;">410 ←</p> <p>İSTEMİŞTİ..... 1</p> <p>DAHA SONRA İSTİYORDU..... 2</p>
406	<p>Ne kadar süre daha beklemek isterdiniz?</p>	<p>AY.....1 <input type="text"/> <input type="text"/></p> <p>YIL.....2 <input type="text"/> <input type="text"/></p> <p>BİLMİYOR.....998</p>	<p>AY.....1 <input type="text"/> <input type="text"/></p> <p>YIL.....2 <input type="text"/> <input type="text"/></p> <p>BİLMİYOR.....998</p> <p style="text-align: center;"><i>410'A GEÇİN</i></p>
407A	<p>.....'ye gebe iken, gebeliğiniz süresince bilgi almak, danışmak ve kontrol amacıyla kimseye başvurduunuz mu?</p> <p>(EVET İSE) Kime başvurduunuz?</p> <p style="text-align: center;">Başka?</p> <p>SÖYLENENLERİN HEPSİNİ İŞARETLEYİN.</p>	<p>SAĞLIK PERSONELİ</p> <p>DOKTOR.....A</p> <p>HEMŞİRE.....B</p> <p>EBE.....C</p> <p>DİĞER.....U</p> <p style="text-align: center;">(BELİRTİN)</p> <p>KİMSEYE BAŞVURMAMIŞ.....Y</p> <p style="text-align: right;">409G ←</p>	

		SON DOĞUM İSİM _____	SONDAN BİR ÖNCEKİ DOĞUM İSİM _____
407B	Nereye başvurduunuz? <i>SÖYLENENLERİN HEPSİNİ İŞARETLEYİN.</i> _____ (YERİN ADI) _____ (YERİN ADI)	DEVLET SEKTÖRÜ DEVLET/NUMUNE HASTANESİ..... A DOĞUMEVİ..... B AÇSAP MERKEZİ..... C SAĞLIK OCAĞI..... D SAĞLIK EVİ..... E SSK HASTANESİ/DISPANSERİ..... F EĞİTİM VE ARAŞTIRMA HAST..... G AİLE SAĞLIĞI MERKEZİ/ AİLE HEKİMİ..... H DİĞER _____ I (BELİRTİN) ÖZEL SEKTÖR ÖZEL HASTANE..... J ÖZEL POLİKLİNİK..... K ÖZEL DR. MUAYENEHANESİ..... L ÖZEL EBE/HEMŞİRE (SAĞLIK KABİNİ)..... M DİĞER _____ N (BELİRTİN) ÜNİVERSİTE HASTANESİ..... O GÖNÜLLÜ KURULUŞ/ VAKIF HASTANESİ/KLİNİĞİ.... P DİĞER _____ U (BELİRTİN)	
408'ye gebeliğinizde bahsettiğiniz kişilere (kişiye) ilk başvurduğunuzda kaç aylık gebeydiniz?	AY <input type="text"/> <input type="text"/>	
408A'ye gebeliğiniz sırasında ilk kez doğum öncesi bakıma gittiğinizde, bir sorunuz olduğu için mi yoksa sadece gebeliğinizin kontrolü için mi gittiniz?	SORUN VARDI.....1 OLAĞAN KONTROL/BAKIM.....2 DİĞER _____ 7 (BELİRTİN)	
409A'ye gebeliğinizde doğum öncesi bakımla ilgili olarak bu kişiye (kişilere) kaç kez gittiniz?	KAÇ KEZ..... <input type="text"/> <input type="text"/>	
409B'ye gebeliğinizde bahsettiğiniz kişilere (kişiye) son başvurduğunuzda kaç aylık gebeydiniz?	AY <input type="text"/> <input type="text"/>	
409C	Doğum öncesi kontrollerin herhangi birinde:	EYET HAYIR	
	Tartıldınız mı?	TARTILDI.....1 2	
	Tansiyonunuzu bakıldı mı?	TANSİYON.....1 2	
	Kan tahlili yapıldı mı?	KAN TAHLİLİ.....1 2	
	İdrar tahlili yapıldı mı?	İDRAR TAHLİLİ.....1 2	
	Ultrason çekildi mi?	ULTRASON.....1 2	
	Karnın dışardan elle muayenesi yapıldı mı?	KARIN MUAYENESİ.....1 2	
	Tetanos aşısı yapıldı mı?	TETANOS AŞISI.....1 2	

		SON DOĞUM İSİM _____	SONDAN BİR ÖNCEKİ DOĞUM İSİM _____
409F	Doğum öncesi kontrollerin herhangi birinde size acil olarak sağlık kurumuna gitmeyi gerektirecek durumlar (kanama, tansiyon, ödem, ateş v.b.) hakkında bilgi verildi mi?	EVET..... 1 HAYIR..... 2	
409G'ye gebeliğiniz sırasında demir takviyesi aldınız mı?	EVET..... 1 HAYIR..... 2 BİLMİYOR..... 8	
410'nin doğumunu nerede yaptınız? _____ (YERİN ADI) _____ (YERİN ADI)	EV KENDİ EVİ 01 BAŞKA EV 02 DEVLET SEKTÖRÜ DEVLET/NUMUNE HASTANESİ..... 11 DOĞUMEVİ..... 12 AÇSAP MERKEZİ 13 SAĞLIK OCAĞI 14 SAĞLIK EVİ 15 SSK HASTANESİ/DİSPANSERİ 16 EĞİTİM VE ARAŞTIRMA HAST..... 17 DİĞER 19 (BELİRTİN) ÖZEL SEKTÖR ÖZEL HASTANE..... 21 ÖZEL POLİKLİNİK 22 ÖZEL DR. MUAYENEHANESİ..... 23 DİĞER 29 (BELİRTİN) ÜNİVERSİTE HASTANESİ 31 DİĞER 96 (BELİRTİN)	EV KENDİ EVİ 01 BAŞKA EV 02 DEVLET SEKTÖRÜ DEVLET/NUMUNE HASTANESİ..... 11 DOĞUMEVİ..... 12 AÇSAP MERKEZİ 13 SAĞLIK OCAĞI 14 SAĞLIK EVİ 15 SSK HASTANESİ/DİSPANSERİ 16 EĞİTİM VE ARAŞTIRMA HAST..... 17 DİĞER 19 (BELİRTİN) ÖZEL SEKTÖR ÖZEL HASTANE..... 21 ÖZEL POLİKLİNİK 22 ÖZEL DR. MUAYENEHANESİ..... 23 DİĞER 29 (BELİRTİN) ÜNİVERSİTE HASTANESİ 31 DİĞER 96 (BELİRTİN)
413'nin doğumunu kim yaptırdı/doğumuna kim yardımcı oldu? Başka? <i>SÖYLENENLERİN HEPSİNİ İŞARETLEYİN.</i>	SAĞLIK PERSONELİ DOKTOR..... A HEMŞİRE..... B EBE..... C DİĞER KİŞİLER ARA EBESİ D AKRABA/ARKADAŞ E DİĞER U (BELİRTİN) HİÇ KİMSE Y	SAĞLIK PERSONELİ DOKTOR..... A HEMŞİRE..... B EBE..... C DİĞER KİŞİLER ARA EBESİ..... D AKRABA/ARKADAŞ E DİĞER U (BELİRTİN) HİÇ KİMSE Y
414'nin doğumu nasıl gerçekleşti? Normal doğum muydu yoksa sezaryen miydi?	NORMAL (VAJİNAL) DOĞUM 1 SEZARYEN 2	NORMAL (VAJİNAL) DOĞUM 1 SEZARYEN 2 428'E GEÇİN

		SON DOĞUM İSİM _____	SONDAN BİR ÖNCEKİ DOĞUM İSİM _____
417	410'A BAKIN: DOĞUMU BİR SAĞLIK KURULUŞUNDA MI YAPMIŞ?	EVET ☐ HAYIR ☐ ↓ 422	
418'nin doğumundan sonra sağlık kuruluşunda ne kadar kaldınız? <i>BİR GÜNDENDEN AZ İSE GÜNE "00" YAZIN. BİR HAFTADAN AZ İSE GÜN OLARAK YAZIN.</i>	GÜN..... 1 <input type="text"/> HAFTA..... 2 <input type="text"/> BİLMİYOR.....998	
419	Sağlık kuruluşunda ilk sağlık kontrolünüz doğumdan ne kadar zaman sonra gerçekleşti? <i>BİR GÜNDENDEN AZ İSE SAAT, BİR HAFTADAN AZ İSE GÜN OLARAK YAZIN.</i>	KONTROL EDİLMEDİ.....000 ☐ 421 ← SAAT..... 1 <input type="text"/> GÜN..... 2 <input type="text"/> HAFTA..... 3 <input type="text"/> BİLMİYOR.....998	
420	Bu sağlık kontrolünüzü kim yaptı? Başka?	DOKTOR..... A HEMŞİRE..... B EBE..... C DİĞER _____ U (BELİRTİN)	
420A		427'YE GEÇİN.	
421'den (410'DA SÖYLENEN YER) ayrıldıktan sonraki iki ay içinde herhangi bir sağlık personeli sağlığını kontrol etti mi?	EVET 1 ☐ 424 ← HAYIR 2 ☐ 427 ←	
422'nin doğumunu bir sağlık kuruluşunda yapmamanızın en önemli nedeni nedir?	NEDENİ YOK 00 YAKINDA SAĞLIK KURULUŞU YOK.. 01 SAĞLIK KURULUŞUNA/ PERSONELİNE GÜVENSİZLİK 02 DOĞUM ANI OLDU 03 SAĞLIK KURULUŞUNDAN YARARLANMADA GÜÇLÜK 04 PAHALI..... 05 GELENEKLER/TÖRE 06 BİR SORUN YOKTU 07 KORKU..... 08 UTANMA..... 09 DİĞER _____ 96 (BELİRTİN) BİLMİYOR 98	
423'nin doğumundan sonraki ilk iki ay içinde herhangi bir sağlık personeli sağlığını kontrol etti mi?	EVET 1 HAYIR 2 ☐ 427 ←	

		SON DOĞUM İSİM_____	SONDAN BİR ÖNCEKİ DOĞUM İSİM_____
424	İlk sağlık kontrolünüz’nin doğumundan ne kadar zaman sonra gerçekleşti? <i>BİR GÜNDEN AZ İSE SAAT, BİR HAFTADAN AZ İSE GÜN OLARAK YAZIN.</i>	SAAT 1 <input type="text"/> <input type="text"/> GÜN 2 <input type="text"/> <input type="text"/> HAFTA 3 <input type="text"/> <input type="text"/> BİLMİYOR.....998	
425	Bu sağlık kontrolünüzü kim yaptı? Başka?	DOKTOR A HEMŞİRE B EBE C DİĞER _____ U (BELİRTİN)	
426	Bu sağlık kontrolü nerede yapıldı? _____ (YERİN ADI)	EV KENDİ EVİ.....01 BAŞKA EV02 DEVLET SEKTÖRÜ DEVLET/NUMUNE HASTANESİ 11 DOĞUMEVİ 12 AÇŞAP MERKEZİ 13 SAĞLIK OCAĞI..... 14 SAĞLIK EVİ 15 SSK HASTANESİ/DİSPANSERİ..... 16 EĞİTİM VE ARAŞTIRMA HAST 17 DİĞER _____ 19 (BELİRTİN) ÖZEL SEKTÖR ÖZEL HASTANE21 ÖZEL POLİKLİNİK 22 ÖZEL DR. MUAYENEHANESİ23 DİĞER _____ 29 (BELİRTİN) ÜNİVERSİTE HASTANESİ 31 DİĞER _____ 96 (BELİRTİN)	
427’nin doğumundan bugüne kadar hiç adet gördünüz mü?	EVET 1 ☐ 429 ← HAYIR 2 ☐ 430 ←	
428’nin doğumuyla bir sonraki gebeliğiniz arasında adet gördünüz mü?		EVET..... 1 HAYIR..... 2 ☐ 432 ←

		SON DOĞUM İSİM _____	SONDAN BİR ÖNCEKİ DOĞUM İSİM _____
429'nin doğumundan sonra kaç ay boyunca adet görmediniz?	AY <input type="text"/> <input type="text"/> BİLMİYOR 98	AY <input type="text"/> <input type="text"/> BİLMİYOR 98 <i>432'YE GEÇİN</i>
430	<i>227'YE BAKIN:</i> KADIN HALEN GEBE Mİ?	GEBE DEĞİL ☐ ↓ GEBE VEYA EMİN DEĞİL ☐ ↓ 432	
431'nin doğumundan bu güne kadar geçen süre içinde cinsel ilişkiniz başladı mı?	EVET 1 HAYIR 2 ☐ 433 ←	
432'nin doğumundan sonraki kaç ay boyunca cinsel ilişkiniz olmadı?	AY <input type="text"/> <input type="text"/> BİLMİYOR 98	AY <input type="text"/> <input type="text"/> BİLMİYOR 98 <i>437'YE GEÇİN</i>
433	Şimdi size (ÇOCUĞUN İSMİ)'nin doğumdan sonraki sağlık kontrolleriyle ilgili sorular sormak istiyorum.'nin sağlığını doğumdan sonraki iki ay içinde herhangi bir sağlık personeli kontrol etti mi?	EVET 1 HAYIR 2 ☐ 437 ←	
434'nin ilk sağlık kontrolü doğumundan ne kadar zaman sonra yapıldı? <i>BİR GÜNDEN AZ İSE SAAT, BİR HAFTADAN AZ İSE GÜN OLARAK YAZIN.</i>	SAAT 1 <input type="text"/> <input type="text"/> GÜN 2 <input type="text"/> <input type="text"/> HAFTA 3 <input type="text"/> <input type="text"/> BİLMİYOR 998	
435'nin ilk sağlık kontrolünü kim yaptı? Başka?	DOKTOR A HEMŞİRE B EBE C DİĞER U (BELİRTİN)	

		SON DOĞUM İSİM_____	SONDAN BİR ÖNCEKİ DOĞUM İSİM_____
440'yi hiç emzirdiniz mi?	EVET 1 HAYIR 2 447 ←	EVET 1 HAYIR 2 447'YE GEÇİN
441'yi doğumdan ne kadar zaman sonra emzirdiniz? EĞER 1 SAATTEN AZ İSE, SAATE '00' YAZIN. 24 SAATTEN AZ İSE, SAAT BÖLÜMÜNE KAYDEDİN, DAHA FAZLA İSE GÜN OLARAK YAZIN.	HEMEN000 SAAT 1 <input type="text"/> <input type="text"/> GÜN 2 <input type="text"/> <input type="text"/>	
442	Doğumdan sonraki ilk 3 gün içinde'ye anne sütü dışında herhangi bir şey verildi mi?	EVET 1 HAYIR 2 444 ←	
443'ye ne verildi? Başka? SÖYLENENLERİN HEPSİNİ İŞARETLEYİN.	SÜT (ANNE SÜTÜ DIŞINDA) A SU B ŞEKERLİ SU C TUZ-ŞEKER ERİYİĞİ D MEYVA SUYU E HAZIR MAMA F ÇAY G YEMEK SUYU H BAL I DİĞER U (BELİRTİN)	
444	404'E BAKIN: ÇOCUK YAŞIYOR MU?	YAŞIYOR ☐ ÖLDÜ ☐ 446	
445'yi halen emziriyor musunuz?	EVET 1 HAYIR 2 448 ←	
446'yi kaç ay emzirdiniz?	AY <input type="text"/> <input type="text"/> BİLMİYOR 98	
447	404'E BAKIN: ÇOCUK YAŞIYOR MU?	YAŞIYOR ☐ ÖLDÜ ☐ 452	YAŞIYOR ☐ ÖLDÜ ☐ 452
448'ye dün gündüz veya dün gece biberonla herhangi birşey verildi mi/içirildi mi?	EVET 1 HAYIR 2 BİLMİYOR 8	EVET 1 HAYIR 2 BİLMİYOR 8

		SON DOĞUM İSİM _____	SONDAN BİR ÖNCEKİ DOĞUM İSİM _____
449	Son 24 saat içinde'ye şimdi sayacaklarımdan herhangi birini verdiniz mi/verildi mi?		
		E H B	E H B
	Su?	SU 1 2 8	SU 1 2 8
	Şişe sütü/kutu süt/açık süt?	SÜT 1 2 8	SÜT 1 2 8
	Yoğurt?	YOĞURT 1 2 8	YOĞURT 1 2 8
	Peynir?	PEYNİR 1 2 8	PEYNİR 1 2 8
	Yumurta?	YUMURTA 1 2 8	YUMURTA 1 2 8
	Kırmızı et?	KIRMIZI ET 1 2 8	KIRMIZI ET 1 2 8
	Tavuk?	TAVUK 1 2 8	TAVUK 1 2 8
	Balık?	BALIK 1 2 8	BALIK 1 2 8
	Kuru baklagil (nohut, mercimek, k.fasulye vs.)?	BAKLAGİL 1 2 8	BAKLAGİL 1 2 8
	Taze sebze/meyve?	TAZE SEBZE/MEYVE 1 2 8	TAZE SEBZE/MEYVE 1 2 8
	Ekmek?	EKMEK 1 2 8	EKMEK 1 2 8
	Tahıl (pirinç, bulgur, makarna, erişte vs.)?	TAHİL 1 2 8	TAHİL 1 2 8
	Hazır mama?	HAZIR MAMA 1 2 8	HAZIR MAMA 1 2 8
	Yemek suyu?	YEMEK SUYU 1 2 8	YEMEK SUYU 1 2 8
	Çorba?	ÇORBA 1 2 8	ÇORBA 1 2 8
	Hazır yiyecekler (bisküvi, kek, çikolata vs.)?	HAZIR YİYECEK 1 2 8	HAZIR YİYECEK 1 2 8
	Hazır içecekler (hazır meyve suyu, gazlı içecek vs.)?	HAZIR İÇECEK 1 2 8	HAZIR İÇECEK 1 2 8
450 kreşe/yuvaya/gündüz bakım evine ya da anaokuluna gidiyor mu?	GİTMİYOR 0 KREŞ/YUVA/BAKIM EVİ 1 ANAOKULU 2	GİTMİYOR 0 KREŞ/YUVA/BAKIM EVİ 1 ANAOKULU 2
452		<i>EĞER BAŞKA DOĞUM VARSA YANDAKİ SÜTÜNDE 405'E DÖNÜN. YOKSA 452S'YE GEÇİN.</i>	<i>EĞER BAŞKA DOĞUM VARSA EK SORUKAĞIDINDA 405'E GEÇİN. YOKSA 452S'YE GEÇİN.</i>
452S	SAATİ YAZIN.	SAAT – DAKİKA.....	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>

BÖLÜM 5. AŞILANMA

501	<p><i>OCAK 2010'DAN SONRA DOĞAN BÜTÜN ÇOCUKLARIN DOĞUM TARİHÇESİNDEKİ SATIR NUMARALARINI VE ADLARINI SON DOĞAN ÇOCUKTAN BAŞLAYARAK TABLOYA YAZIN. SORULARI BU DOĞUMLARIN HEPSİ İÇİN SORUN.</i></p> <p><i>SON DOĞUMDAN BAŞLAYIN. (2'DEN FAZLA DOĞUM VARSA, EK SORUKAĞIDI KULLANIN – EK SORUKAĞIDINDA SON DOĞUM SÜTUNUNU BOŞ BIRAKIN, SONDAN BİR ÖNCEKİ DOĞUM SÜTUNUNU "SONDAN İKİ ÖNCEKİ DOĞUM" ŞEKLİNDE DEĞİŞTİREK KULLANIN)</i></p>														
501A	212'DEKİ SATIR NO.	SON DOĞUM				SONDAN BİR ÖNCEKİ DOĞUM									
		SATIR NO..... <input style="width: 20px; height: 20px; border: 1px solid black;" type="text"/> <input style="width: 20px; height: 20px; border: 1px solid black;" type="text"/>				SATIR NO..... <input style="width: 20px; height: 20px; border: 1px solid black;" type="text"/> <input style="width: 20px; height: 20px; border: 1px solid black;" type="text"/>									
502	212'YE BAKIN 216'YA BAKIN	İSİM _____ YAŞIYOR ☐ ÖLDÜ ☐ BAŞKA DOĞUM YOKSA 709'A GEÇİN VARSA İKİNCİ SÜTUNDA 502'YE GEÇİN.				İSİM _____ YAŞIYOR ☐ ÖLDÜ ☐ BAŞKA DOĞUM YOKSA 709'A GEÇİN VARSA İKİNCİ SÜTUNDA 502'YE GEÇİN.									
503 'nin aşılarının yazıldığı bir aşı kartı var mı? (VAR İSE) Lütfen bu kartı görebilir miyim?	VAR, KART GÖRÜLDÜ1 VAR, KART GÖRÜLMEDİ2 AŞI KARTI YOK3				VAR, KART GÖRÜLDÜ1 VAR, KART GÖRÜLMEDİ2 AŞI KARTI YOK3									
504	(1) <i>HER AŞI İÇİN AŞININ YAPILMA TARİHİNİ KARTTAN BURAYA GEÇİRİN. RANDEVU BELİRTEN İŞARETLERE, AŞI TARİHLERİNİN TUTARLILIĞINA DİKKAT EDİN.</i> (2) <i>KARTTA AŞININ YAPILMIŞ OLDUĞU BELİRTİLMİŞ, ANCAK TARİHİ BELLİ DEĞİL İSE, O AŞI İÇİN GÜN KISMINA "44" YAZIN.</i>	GÜN AY YIL				GÜN AY YIL									
	HEPATİT B 1 (SARILIK)	HB1.					HB1.								
	HEPATİT B 2 (SARILIK)	HB2.					HB2.								
	HEPATİT B 3 (SARILIK)	HB3.					HB3.								
	BCG (VEREM)	BCG					BCG								
	DaBT-IPA-Hib 1 (BEŞLİ KARMA AŞI)	D1.					D1.								
	DaBT-IPA-Hib 2 (BEŞLİ KARMA AŞI)	D2.					D2.								
	DaBT-IPA-Hib 3 (BEŞLİ KARMA AŞI)	D3.					D3.								
	KKK (KIZAMIK-KIZAMIKÇIK-KABAKULAK)	KKK					KKK								
	OPA 1 (ORAL POLIO)	OP1.					OP1.								
	OPA 2 (ORAL POLIO)	OP2.					OP2.								
	KPA 1 (PNÖMOKOK)	KPA1					KPA1								
	KPA 2 (PNÖMOKOK)	KPA2					KPA2								
	KPA 3 (PNÖMOKOK)	KPA3					KPA3								

		SON DOĞUM İSİM _____	SONDAN BİR ÖNCEKİ DOĞUM İSİM _____
505 bu kartta yazılmayan başka bir aşı oldu mu? <i>EĞER KADIN HEPATİT-B, BCG, BEŞLİ KARMA, KKK, OPA, KPA, BİRİNİ SÖYLERSE "EVET"İ İŞARETLEYİN.</i>	EVET..... 1 HAYIR 2 BİLMİYOR 8 509 ←	EVET..... 1 HAYIR 2 BİLMİYOR 8 509 ←
505A		<i>AŞILARI İRDELEYİP 504'TE O AŞININ GÜN KISMINA "66" YAZIN. 509'A GEÇİN</i>	<i>AŞILARI İRDELEYİP 504'TE O AŞININ GÜN KISMINA "66" YAZIN. 509'A GEÇİN</i>
506'ye bulaşıcı hastalıklardan korunması amacıyla herhangi bir aşı yaptı mı?	EVET..... 1 HAYIR 2 BİLMİYOR 8 509 ←	EVET..... 1 HAYIR 2 BİLMİYOR 8 509 ←
508A	Lütfen bana'nin sayacağım aşılarından herhangi birini olup olmadığını söyler misiniz? Hepatit B aşısı (Sarılığa karşı aşı)?	EVET..... 1 HAYIR 2 BİLMİYOR 8 508C ←	EVET..... 1 HAYIR 2 BİLMİYOR 8 508C ←
508B	Kaç kez?	KAÇ KEZ..... <input type="text"/>	KAÇ KEZ..... <input type="text"/>
508C	BCG (Verem) Aşısı: Sol kola veya omuza yapıp iz bırakabilen, vereme karşı koruma sağlayan BCG aşısı?	EVET..... 1 HAYIR 2 BİLMİYOR 8	EVET..... 1 HAYIR 2 BİLMİYOR 8
508D	Beşli Karma Aşı: Difteri, boğmaca, tetanos, menenjit ve çocuk felcinden koruyan beşli karma aşıdır. Bu aşı genelde pnömokok yani zatürre aşısıyla beraber yapılır.	EVET..... 1 HAYIR 2 BİLMİYOR 8 508F ←	EVET..... 1 HAYIR 2 BİLMİYOR 8 508F ←
508E	Kaç kez?	KAÇ KEZ..... <input type="text"/>	KAÇ KEZ..... <input type="text"/>
508F	Kızamık, kızamıkçık, kabakulaktan koruyan ve kola yapılan üçlü karma aşı?	EVET..... 1 HAYIR 2 BİLMİYOR 8	EVET..... 1 HAYIR 2 BİLMİYOR 8
508G	Oral Polio (Çocuk Felci) Aşısı: Ağıza damlatılan Polio, yani çocuk felci aşısı?	EVET..... 1 HAYIR 2 BİLMİYOR 8 508I ←	EVET..... 1 HAYIR 2 BİLMİYOR 8 508I ←
508H	Kaç kez?	KAÇ KEZ..... <input type="text"/>	KAÇ KEZ..... <input type="text"/>

		SON DOĞUM İSİM _____	SONDAN BİR ÖNCEKİ DOĞUM İSİM _____
508I	Prömokok (Zatürre) Aşısı:	EVET..... 1 HAYIR 2 BİLMİYOR 8 709 ←	EVET..... 1 HAYIR 2 BİLMİYOR 8 709 ←
508J	Kaç kez?	KAÇ KEZ..... <input type="text"/>	KAÇ KEZ..... <input type="text"/>
509		<i>EĞER BAŞKA DOĞUM VARSA YANDAKİ SÜTUNDA 502'YE DÖNÜN. YOKSA 709'A GEÇİN.</i>	<i>EĞER BAŞKA DOĞUM VARSA EK SORUKAĞIDINDA 502'YE GEÇİN. YOKSA 709'A GEÇİN.</i>

BÖLÜM 7A. EVLİLİK TARİHÇESİ

709	Şimdi size evlilik hakkında sorular sormak istiyorum. Hiç evlendiniz mi?	EVET.....1 HAYIR.....2	→ 727
709A	Halen evli misiniz?	EVET, HALEN EVLİ.....1 HAYIR, HALEN EVLİ DEĞİL.....2	
709B	Hayatınız boyunca bir kez mi yoksa daha fazla kez mi evlendiniz? (<i>BİRDEN FAZLA EVLENDİ İSE</i>) Kaç kez evlendiniz? <i>BİRDEN FAZLA EVLİLİĞİ VARSA BİRİNCİ SATIRA İLK EŞİNİ YAZIN VE DİĞER EVLİLİKLERİNİ SIRASIYLA KAYDEDİN:</i>	EVLİLİK SAYISI.....	<input style="width: 30px; height: 20px;" type="text"/>

710 (İlk, ikinci) eşinizin adı neydi? <i>EŞİN/EŞLERİN İSİMLERİNİ İLK EŞTEN BAŞLAYARAK SIRASIYLA YAZIN.</i>	711 ile hangi ay ve yılda birlikte yaşamaya başladınız/başlamıştınız?	712 Birlikte yaşamaya başladığımızda eşiniz kaç yaşındaydı?	713 ile resmi nikahınız var mı(ydı)? Dini nikahınız var mı(ydı)?	714 Bu nikahların hangisi önce kıyıldı?	715 İki nikah arasında ne kadar zaman geçti? <i>İKİ NİKAH AYNI GÜNDE KİYİLMİŞSA, "00" GÜN YAZIN. BİR AYDAN AZ İSE GÜN, İKİ YILDAN AZ İSE AY, BUNLARIN DIŞINDA İSE YIL YAZIN.</i>
--	--	--	--	--	--

01 <hr style="width: 80%; margin: 0 auto;"/> (İSİM)	AY YIL.....	<input style="width: 30px; height: 20px;" type="text"/>	RESMİ VE DİNİ...1 SADECE RESMİ...2 SADECE DİNİ...3 716 ← NİKAH YOK.....4	RESMİ.....1 DİNİ.....2	GÜN.....1 AY.....2 YIL.....3
--	--------------------------	---	--	---------------------------	------------------------------------

02 <hr style="width: 80%; margin: 0 auto;"/> (İSİM)	AY YIL.....	<input style="width: 30px; height: 20px;" type="text"/>	RESMİ VE DİNİ...1 SADECE RESMİ...2 SADECE DİNİ...3 716 ← NİKAH YOK.....4	RESMİ.....1 DİNİ.....2	GÜN.....1 AY.....2 YIL.....3
--	--------------------------	---	--	---------------------------	------------------------------------

03 <hr style="width: 80%; margin: 0 auto;"/> (İSİM)	AY YIL.....	<input style="width: 30px; height: 20px;" type="text"/>	RESMİ VE DİNİ...1 SADECE RESMİ...2 SADECE DİNİ...3 716 ← NİKAH YOK.....4	RESMİ.....1 DİNİ.....2	GÜN.....1 AY.....2 YIL.....3
--	--------------------------	---	--	---------------------------	------------------------------------

<p>716 ile evliliğiniz kim tarafından kararlaştırılmıştı? Siz ve eşiniz mi, yoksa aileleriniz mi?</p>	<p>717 ile evliliğiniz aileniz tarafından kararlaştırıldığında sizin rızanız alındı mı?</p>	<p>718 Evlenirken ya da ailesi başlık verdi mi? (EVET İSE) Başlığı para olarak mı, yoksa mal olarak mı verdi?</p>	<p>719 ile birlikte yaşamaya başladığınızda yaşadığınız evde sizden ve eşinizden başka kimse var mıydı? (EVET İSE) Kimler vardı? Başka?</p>	<p>720 ile aranızda akrabalık var mı(ydı)? (EVET İSE) neyiniz olur(du)?</p>	<p>721 BU EVLİLİK DEVAM EDİYOR MU?</p>
<p>AİLELERİMİZ.....1 KENDİMİZ.....2 KAÇTI.....3 KAÇIRILDI.....4 718 ← DİĞER.....7 (BELİRTİN)</p>	<p>EVET.....1 HAYIR.....2</p>	<p>VERMEDİ.....1 PARA/ALTIN.....2 MAL.....3 PARA VE MAL.....4 DİĞER.....7 (BELİRTİN)</p>	<p>EŞİNİN ANNE/BABASI.....A KARDEŞ(LER)İ.....B ÇOCUKLARI.....C DİĞER.....D (BELİRTİN) KENDİ ANNE/BABASI.....E KARDEŞ(LER)İ.....F ÇOCUKLARI.....G DİĞER.....H (BELİRTİN) KİMSE YOKTU.....X</p>	<p>HAYIR.....0 AMCA OĞLU.....1 HALA OĞLU.....2 TEYZE OĞLU.....3 DAYI OĞLU.....4 BABA TARAF DİĞER.....5 ANNE TARAF DİĞER.....6 DİĞER.....7 (BELİRTİN)</p>	<p>EVET.....1 726 ← HAYIR.....2</p>
<p>AİLELERİMİZ.....1 KENDİMİZ.....2 KAÇTI.....3 KAÇIRILDI.....4 718 ← DİĞER.....7 (BELİRTİN)</p>	<p>EVET.....1 HAYIR.....2</p>	<p>VERMEDİ.....1 PARA/ALTIN.....2 MAL.....3 PARA VE MAL.....4 DİĞER.....7 (BELİRTİN)</p>	<p>EŞİNİN ANNE/BABASI.....A KARDEŞ(LER)İ.....B ÇOCUKLARI.....C DİĞER.....D (BELİRTİN) KENDİ ANNE/BABASI.....E KARDEŞ(LER)İ.....F ÇOCUKLARI.....G DİĞER.....H (BELİRTİN) KİMSE YOKTU.....X</p>	<p>HAYIR.....0 AMCA OĞLU.....1 HALA OĞLU.....2 TEYZE OĞLU.....3 DAYI OĞLU.....4 BABA TARAF DİĞER.....5 ANNE TARAF DİĞER.....6 DİĞER.....7 (BELİRTİN)</p>	<p>EVET.....1 726 ← HAYIR.....2</p>
<p>AİLELERİMİZ.....1 KENDİMİZ.....2 KAÇTI.....3 KAÇIRILDI.....4 718 ← DİĞER.....7 (BELİRTİN)</p>	<p>EVET.....1 HAYIR.....2</p>	<p>VERMEDİ.....1 PARA/ALTIN.....2 MAL.....3 PARA VE MAL.....4 DİĞER.....7 (BELİRTİN)</p>	<p>EŞİNİN ANNE/BABASI.....A KARDEŞ(LER)İ.....B ÇOCUKLARI.....C DİĞER.....D (BELİRTİN) KENDİ ANNE/BABASI.....E KARDEŞ(LER)İ.....F ÇOCUKLARI.....G DİĞER.....H (BELİRTİN) KİMSE YOKTU.....X</p>	<p>HAYIR.....0 AMCA OĞLU.....1 HALA OĞLU.....2 TEYZE OĞLU.....3 DAYI OĞLU.....4 BABA TARAF DİĞER.....5 ANNE TARAF DİĞER.....6 DİĞER.....7 (BELİRTİN)</p>	<p>EVET.....1 726 ← HAYIR.....2</p>

722 <i>710'A BAKIN: EŞİN/EŞLERİN İSİMLERİNİ İLK EŞTEN BAŞLAYARAK SIRASIYLA YAZIN.</i>	723 ile evliliğiniz hangi ay ve yılda bitti?	724 ile evliliğiniz ne şekilde sona erdi? Boşandınız mı, eşiniz mi öldü, yoksa ayrı yaşamaya mı başladınız?	725 ile boşanmayı/ ayrı yaşamayı siz mi istediniz, eşiniz mi istedi yoksa birlikte mi karar verdiniz?	726 KADININ BAŞKA EVLİLİĞİ VAR MI?
01 <hr/> (İSİM)	AY <input type="text"/> YIL.. <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>	EŞİ ÖLMÜŞ.....1 726 ← BOŞANMIŞ.....2 AYRI YAŞAMAYA BAŞLAMIŞ.....3	KENDİSİ.....1 EŞİ.....2 BİRLİKTE.....3 DİĞER7 (BELİRTİN)	EVET.....1 711'E DÖN ← HAYIR.....2 728A ←
02 <hr/> (İSİM)	AY <input type="text"/> YIL.. <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>	EŞİ ÖLMÜŞ.....1 726 ← BOŞANMIŞ.....2 AYRI YAŞAMAYA BAŞLAMIŞ.....3	KENDİSİ.....1 EŞİ.....2 BİRLİKTE.....3 DİĞER7 (BELİRTİN)	EVET.....1 711'E DÖN ← HAYIR.....2 728A ←
03 <hr/> (İSİM)	AY <input type="text"/> YIL.. <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>	EŞİ ÖLMÜŞ.....1 726 ← BOŞANMIŞ.....2 AYRI YAŞAMAYA BAŞLAMIŞ.....3	KENDİSİ.....1 EŞİ.....2 BİRLİKTE.....3 DİĞER7 (BELİRTİN)	EVET.....1 711'E DÖN ← HAYIR.....2 728A ←

727	Şu anda sizin evlenmek üzere herhangi bir hazırlığınız veya planınız var mı?	HAYIR.....0 → 728A EVET NİŞANLI1 SÖZLÜ.....2 EVLİLİĞİ PLANLADIĞI BİR İLİŞKİSİ VAR3	
727A	Bu kararı nasıl aldınız? Siz ve nişanlız/sözlünüz/erkek arkadaşınız mı yoksa aileleriniz mi?	AİLEMİZ.....1 KENDİMİZ.....2 → 728A	
728	Bu karar aileniz tarafından alındığında sizin rızanız alındı mı?	EVET.....1 HAYIR.....2	
728A	709'A BAKIN: HİÇ EVLENMEMİŞ ☐ EVLENMİŞ ☐ Kaç yaşında evlenmek istersiniz/isterdiniz? Evli olmadığımız günlere dönebilseydiniz kaç yaşında evlenirdiniz?	YAŞ <input type="text"/> <input type="text"/> EVLENMEYİ DÜŞÜNÜYOR/ HİÇ EVLENMEZDİ95	

BÖLÜM 7B. KADININ ÇALIŞMASI

729	<p>Size şimdi çalışma durumunuza ilişkin sorular sormak istiyorum.</p> <p>12 yaşınızdan bugüne kadar gelir getirsin veya getirmesin, en az 6 ay süre ile herhangi bir işte çalıştınız mı?</p> <p>Bildiğiniz gibi bazı kadınlar ufak-tefek şeyler satarlar, pazar yerinde satış yaparlar, para karşılığında ya da para almadan ailenin işyerinde ya da tarlasında çalışırlar, başkaları için evde dikiş nakış, çocuk baktıcılığı veya ev temizliği gibi işler yaparlar. Lütfen bu tür işleri de dahil ederek cevap verin.</p>	<p>EVET1 HAYIR2</p>	→ 738A
------------	--	-------------------------------------	--------

729A	<p>Bana 12 yaşından bu yana en az 6 ay süre ile çalıştığınızı <u>gelir getirsin</u> veya <u>getirmesin</u> tüm işlerinizi ilk işinizden başlayarak sırasıyla söyley misiniz?</p> <p><i>LİSTEYE KADININ 12 YAŞINDAN İTİBAREN ARAŞTIRMA TARİHİNE KADAR 6 AY VE DAHA UZUN SÜRE ÇALIŞTIĞI TÜM İŞLERİ İLK YAPILAN İŞTEN BAŞLAYARAK AYRINTILI OLARAK YAZIN.</i></p> <p><i>KADININ HALEN ÇALIŞTIĞI İŞİ SÜRESİNE BAKMAKSIZIN LİSTEYE EKLEYİN. SONRA SORULARI HER İŞ İÇİN AYRI AYRI SORUN.</i></p> <p><i>DİKKAT: 10'DAN FAZLA İŞTE ÇALIŞMIŞ İSE, EK SORUKAĞIDI KULLANIN. GÖRÜŞMEYE EK SORUKAĞIDINDAN DEVAM EDİN.</i></p>
-------------	---

730 Ne iş yapıyordunuz?	731 Bu işte hangi ay ve yılda çalışmaya başladınız?	732 Hangi sektörde çalışıyordunuz?	733 Kamu sektöründe mi, özel sektörde mi çalışıyordunuz?	734	734A Nerede çalışıyordunuz?
<i>YAPILAN İŞ AYRINTILI OLARAK YAZIN</i>				<i>İŞTEKİ STATÜSÜNÜ İRDELEYEREK YAZIN. KOD LİSTESİNİ KULLANIN.</i>	
01	AY YIL.....	TARIM.....1 SANAYİ.....2 HİZMET.....3	KAMU.....1 ÖZEL.....2	<input type="text"/> (DİĞER İSE BELİRTİN)	KENDİ EVİ.....1 BAŞKASININ EVİ.....2 EV DIŞINDA.....3
02	AY YIL.....	TARIM.....1 SANAYİ.....2 HİZMET.....3	KAMU.....1 ÖZEL.....2	<input type="text"/> (DİĞER İSE BELİRTİN)	KENDİ EVİ.....1 BAŞKASININ EVİ.....2 EV DIŞINDA.....3
03	AY YIL.....	TARIM.....1 SANAYİ.....2 HİZMET.....3	KAMU.....1 ÖZEL.....2	<input type="text"/> (DİĞER İSE BELİRTİN)	KENDİ EVİ.....1 BAŞKASININ EVİ.....2 EV DIŞINDA.....3
04	AY YIL.....	TARIM.....1 SANAYİ.....2 HİZMET.....3	KAMU.....1 ÖZEL.....2	<input type="text"/> (DİĞER İSE BELİRTİN)	KENDİ EVİ.....1 BAŞKASININ EVİ.....2 EV DIŞINDA.....3
05	AY YIL.....	TARIM.....1 SANAYİ.....2 HİZMET.....3	KAMU.....1 ÖZEL.....2	<input type="text"/> (DİĞER İSE BELİRTİN)	KENDİ EVİ.....1 BAŞKASININ EVİ.....2 EV DIŞINDA.....3

(734) İŞTEKİ STATÜ	
01 İŞVEREN	05 KENDİ HESABINA (DÜZENLİ)
02 ÜCRETLİ, İŞÇİ (DÜZENLİ)	06 KENDİ HESABINA (DÜZENSİZ, İŞ BULDUKÇA)
03 MAAŞLI MEMUR (DÜZENLİ)	07 ÜCRETSİZ AİLE İŞÇİSİ
04 YEVMİYELİ (MEVSİMLİK, GEÇİCİ)	06 DİĞER

735 Bu işi yaparken herhangi bir sosyal güvenlik kurumuna bağlı mıydınız? <i>(EVET İSE) Hangisi?</i> <i>KOD LİSTESİNİ KULLANIN</i>	736 Bu işte halen çalışıyor musunuz?	736A Bu işte ne kadar süreyle çalıştınız? <i>2 YILDAN AZ İSE AY OLARAK YAZIN.</i>	736B Bu işten hangi ay ve yılda ayrıldınız?	737 Bu işten ayrılma nedeniniz neydi? <i>KOD LİSTESİNİ KULLANIN</i>
<input type="text"/> <i>(DİĞER İSE BELİRTİN)</i>	EVET.....1 738 ← HAYIR.....2	AY.....1 <input type="text"/> YIL.....2 <input type="text"/>	AY <input type="text"/> YIL... <input type="text"/>	<input type="text"/> <i>(DİĞER İSE BELİRTİN)</i>
<input type="text"/> <i>(DİĞER İSE BELİRTİN)</i>	EVET.....1 738 ← HAYIR.....2	AY.....1 <input type="text"/> YIL.....2 <input type="text"/>	AY <input type="text"/> YIL... <input type="text"/>	<input type="text"/> <i>(DİĞER İSE BELİRTİN)</i>
<input type="text"/> <i>(DİĞER İSE BELİRTİN)</i>	EVET.....1 738 ← HAYIR.....2	AY.....1 <input type="text"/> YIL.....2 <input type="text"/>	AY <input type="text"/> YIL... <input type="text"/>	<input type="text"/> <i>(DİĞER İSE BELİRTİN)</i>
<input type="text"/> <i>(DİĞER İSE BELİRTİN)</i>	EVET.....1 738 ← HAYIR.....2	AY.....1 <input type="text"/> YIL.....2 <input type="text"/>	AY <input type="text"/> YIL... <input type="text"/>	<input type="text"/> <i>(DİĞER İSE BELİRTİN)</i>
<input type="text"/> <i>(DİĞER İSE BELİRTİN)</i>	EVET.....1 738 ← HAYIR.....2	AY.....1 <input type="text"/> YIL.....2 <input type="text"/>	AY <input type="text"/> YIL... <input type="text"/>	<input type="text"/> <i>(DİĞER İSE BELİRTİN)</i>

(735) SOSYAL GÜVENLİK
00 SGK'YA BAĞLI DEĞİL
01 SSK
02 EMEKLİ SANDIĞI
03 BAĞ-KUR
04 SGK
05 ÖZEL SİGORTA
96 DİĞER
98 BİLMİYOR

(737) İŞTEN AYRILMA NEDENİ		
01 EVLİLİK	05 İŞYERİ KAPANDI	10 AİLEDE HASTA/YAŞLI BAKIMI
02 GEBE KALDI/ÇOCUK BAKIMI	06 İŞTEN ÇIKARILDI	11 HASTA/ÖZÜRLÜ/ENGELLİ
03 TAŞINDI/GÖÇ ETTİ	07 DAHA İYİ BİR İŞ BULMAK İÇİN/BULDU	12 EMEKLİLİK
04 EŞİ/BÜYÜKLERİ KARŞI ÇIKTI	08 İŞ YERİ İLE İLGİLİ SORUNLAR	13 ÇALIŞMASI GEREKMEDİ
	09 MEVSİMLİK/GEÇİCİ İŞ	14 ÇALIŞMAK İSTEMEDİ
		96 DİĞER

730 Ne iş yapıyordunuz?	731 Bu işte hangi ay ve yılda çalışmaya başladınız?	732 Hangi sektörde çalışıyordunuz?	733 Kamu sektöründe mi, özel sektörde mi çalışıyordunuz?	734 İŞTEKİ STATÜSÜNÜ İRDELEYEREK YAZIN. KOD LİSTESİNİ KULLANIN.	734A Nerede çalışıyordunuz?
YAPILAN İŞİ AYRINTILI OLARAK YAZIN					
06 (YAPILAN İŞ)	AY YIL.....	TARIM.....1 SANAYİ.....2 HİZMET.....3	KAMU.....1 ÖZEL.....2	 (DİĞER İŞE BELİRTİN)	KENDİ EVİ.....1 BAŞKASININ EVİ.....2 EV DIŞINDA.....3
07 (YAPILAN İŞ)	AY YIL.....	TARIM.....1 SANAYİ.....2 HİZMET.....3	KAMU.....1 ÖZEL.....2	 (DİĞER İŞE BELİRTİN)	KENDİ EVİ.....1 BAŞKASININ EVİ.....2 EV DIŞINDA.....3
08 (YAPILAN İŞ)	AY YIL.....	TARIM.....1 SANAYİ.....2 HİZMET.....3	KAMU.....1 ÖZEL.....2	 (DİĞER İŞE BELİRTİN)	KENDİ EVİ.....1 BAŞKASININ EVİ.....2 EV DIŞINDA.....3
09 (YAPILAN İŞ)	AY YIL.....	TARIM.....1 SANAYİ.....2 HİZMET.....3	KAMU.....1 ÖZEL.....2	 (DİĞER İŞE BELİRTİN)	KENDİ EVİ.....1 BAŞKASININ EVİ.....2 EV DIŞINDA.....3
10 (YAPILAN İŞ)	AY YIL.....	TARIM.....1 SANAYİ.....2 HİZMET.....3	KAMU.....1 ÖZEL.....2	 (DİĞER İŞE BELİRTİN)	KENDİ EVİ.....1 BAŞKASININ EVİ.....2 EV DIŞINDA.....3

(734) İŞTEKİ STATÜ	
01 İŞVEREN	05 KENDİ HESABINA (DÜZENLİ)
02 ÜCRETLİ, İŞÇİ (DÜZENLİ)	06 KENDİ HESABINA (DÜZENSİZ, İŞ BULDUKÇA)
03 MAAŞLI, MEMUR (DÜZENLİ)	07 ÜCRETSİZ AİLE İŞÇİSİ
04 YEVMİYELİ (MEVSİMLİK, GEÇİCİ)	96 DİĞER

735 Bu işi yaparken herhangi bir sosyal güvenlik kurumuna bağlı mıydınız? (EVET İSE) Hangisi? KOD LİSTESİNİ KULLANIN	736 Bu işte halen çalışıyor musunuz?	736A Bu işte ne kadar süreyle çalıştınız? 2 YILDAN AZ İSE AY OLARAK YAZIN.	736B Bu işten hangi ay ve yılda ayrıldınız?	737 Bu işten ayrılma nedeniniz neydi? KOD LİSTESİNİ KULLANIN
<input type="text"/> (DİĞER İŞE BELİRTİN)	EVET.....1 738 ← HAYIR.....2	AY.....1 <input type="text"/> YIL.....2 <input type="text"/>	AY <input type="text"/> YIL..... <input type="text"/>	<input type="text"/> (DİĞER İŞE BELİRTİN)
<input type="text"/> (DİĞER İŞE BELİRTİN)	EVET.....1 738 ← HAYIR.....2	AY.....1 <input type="text"/> YIL.....2 <input type="text"/>	AY <input type="text"/> YIL..... <input type="text"/>	<input type="text"/> (DİĞER İŞE BELİRTİN)
<input type="text"/> (DİĞER İŞE BELİRTİN)	EVET.....1 738 ← HAYIR.....2	AY.....1 <input type="text"/> YIL.....2 <input type="text"/>	AY <input type="text"/> YIL..... <input type="text"/>	<input type="text"/> (DİĞER İŞE BELİRTİN)
<input type="text"/> (DİĞER İŞE BELİRTİN)	EVET.....1 738 ← HAYIR.....2	AY.....1 <input type="text"/> YIL.....2 <input type="text"/>	AY <input type="text"/> YIL..... <input type="text"/>	<input type="text"/> (DİĞER İŞE BELİRTİN)
<input type="text"/> (DİĞER İŞE BELİRTİN)	EVET.....1 738 ← HAYIR.....2	AY.....1 <input type="text"/> YIL.....2 <input type="text"/>	AY <input type="text"/> YIL..... <input type="text"/>	<input type="text"/> (DİĞER İŞE BELİRTİN)

(735) SOSYAL GÜVENLİK

- 00 SGK'YA BAĞLI DEĞİL
- 01 SSK
- 02 EMEKLİ SANDIĞI
- 03 BAĞ-KUR
- 04 SGK
- 05 ÖZEL SİGORTA
- 96 DİĞER
- 98 BİLMİYOR

(737) İŞTEN AYRILMA NEDENİ

- 01 EVLİLİK
- 02 GEBE KALDI/ÇOCUK BAKIMI
- 03 TAŞINDI/GÖÇ ETTİ
- 04 EŞİ/BÜYÜKLERİ KARŞI ÇIKTI
- 05 İŞYERİ KAPANDI
- 06 İŞTEN ÇIKARILDI
- 07 DAHA İYİ BİR İŞ BULMAK İÇİN/BULDU
- 08 İŞ YERİ İLE İLGİLİ SORUNLAR
- 09 MEVSİMLİK/GEÇİCİ İŞ
- 10 AİLEDE HASTA/YAŞLI BAKIMI
- 11 HASTA/ÖZÜRLÜ/ENGELLİ
- 12 EMEKLİLİK
- 13 ÇALIŞMASI GEREKMEDİ
- 14 ÇALIŞMAK İSTEMEDİ
- 96 DİĞER

738	736'YA BAKIN:	
	HALEN ÇALIŞMIYOR ☐	HALEN ÇALIŞIYOR ☐ → 751
738A	Son bir hafta içinde, kendi ev işlerinizin dışında, gelir getirsin veya getirmesin, herhangi bir işte çalıştınız mı?	EVET1 HAYIR2 → 740
739	Bildiğiniz gibi bazı kadınlar ufak-tefek şeyler satarlar, pazar yerinde satış yaparlar, para karşılığında ya da para almadan ailenin işyerinde ya da tarlasında çalışırlar, başkaları için evde dikiş nakış, çocuk bakıcılığı veya ev temizliği gibi işler yaparlar. Siz son bir hafta içinde bu saydıklarımızdan birini ya da başka bir iş yaptınız mı?	EVET1 HAYIR2 → 740
739A	747'YE GEÇİN.	
740	GERİ DÖNÜN VE 730-737. SORULARI (GEREKİYORSA 738-739. SORULARI) SORARAK DÜZELTİN.	
747	Halen çalışmadığınızı söylediniz. Çalışmamanızın en temel nedeni nedir?	ÖĞRENCİ01 EV KADINI02 EMEKLİ03 ÖZÜRLÜ, HASTA04 YAŞLI/HASTA BAKIYOR.....05 KÜÇÜK ÇOCUĞU VAR..... 06 İŞ ARIYOR/İŞSİZ07 EŞİ/AİLESİ İZİN VERMİYOR08 BURAYA YENİ GÖÇ ETMİŞ/GELMİŞ09 İHTİYACI YOK10 GEBE/YENİ DOĞUM YAPMIŞ.....11 DİĞER 96 (BELİRTİN)
748	İş arıyor musunuz?	EVET1 HAYIR2 → 750
749	Ne kadar süredir iş arıyorsunuz? İKİ YILDAN AZ İSE AY OLARAK YAZIN	AY.....1 <input type="text"/> <input type="text"/> YIL.....2 <input type="text"/> <input type="text"/>
750	Eğer iş bulsanız veya iş teklifi alsanız en geç iki hafta içinde iş başı yapar mısınız?	EVET1 HAYIR2

751	Herhangi bir sağlık sigortası kapsamında mısınız? (EVET İSE) Hangi sağlık sigortası kapsamındasınız?	HAYIR0 SSK1 EMEKLİ SANDIĞI2 BAĞ-KUR3 SGK4 ÖZEL SAĞLIK SİGORTASI5 GENEL SAĞLIK SİGORTASI6 DİĞER 7 (BELİRTİN)	
752	736'YA BAKIN: HALEN ÇALIŞIYOR ☐	HALEN ÇALIŞMIYOR ☐	755S
753	217 VE 218'E BAKIN: KENDİSİYLE BİRLİKTE YAŞAYAN 5 YAŞINDA VEYA DAHA KÜÇÜK ÇOCUĞU VAR ☐	KENDİSİYLE BİRLİKTE YAŞAYAN 5 YAŞINDA VEYA DAHA KÜÇÜK ÇOCUĞU YOK ☐	755S
754	Siz çalışırken.....'e (YAŞAYAN EN KÜÇÜK ÇOCUĞUN İSMİ) kim bakar?	KENDİSİ01 EŞİ02 KIZ ÇOCUK03 KENDİ ANNESİ05 EŞİNİN ANNESİ06 ERKEK ÇOCUK07 DİĞER AKRABALAR08 ÜCRETLİ BAKICI09 KREŞ/YUVA10 SON DOĞUMDAN BU YANA ÇALIŞMAMIŞ95 DİĞER 96 (BELİRTİN)	
755S	SAATİ YAZIN.	SAAT – DAKİKA.....	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>

BÖLÜM 7C. EŞ İLE İLGİLİ TEMEL BİLGİLER

760	709'A BAKIN:	EVLENMİŞ ☐	HİÇ EVLENMEMİŞ ☐	787A
760A	709A'YA BAKIN:	HALEN EVLİ ☐	HALEN EVLİ DEĞİL ☐	762A
761	(Son) Eşiniz kaç yaşında?	BİTİRİLMİŞ YAŞ <input style="width: 20px;" type="text"/> <input style="width: 20px;" type="text"/>		
762A	(Son) Eşiniz 12 yaşına kadar en uzun süreyle nerede yaşadığı? _____ (YERİN ADI) Bu yer o zaman il merkezi mi, ilçe merkezi mi, bucak ya da köy müydü? Ya da yurt dışında mıydı?	İL MERKEZİ..... 1 İLÇE MERKEZİ 2 BUCAK VEYA KÖY 3 YURTDIŞI..... 4		
762B	Bu yer hangi ile bağlı? İLİN ADINI VE KODUNU YAZIN.	İLİN ADI _____	İL KODU <input style="width: 20px;" type="text"/> <input style="width: 20px;" type="text"/>	
763	(Son) Eşiniz hiç okula gitmiş mi?	EVET 1 HAYIR 2 BİLMİYOR 8		
764	(Son) Eşiniz en son hangi okula devam etmiş?	İLKOKUL.....11 GENEL ORTAOKUL.....12 MESLEKİ ORTAOKUL13 GENEL LİSE14 MESLEKİ LİSE15 ÜNİVERSİTE16 YÜKSEK LİSANS17 DOKTORA18 BİLMİYOR.....98		
765	(Son) Eşinizin bu okulda tamamladığı en son sınıf hangisidir? HAZIRLIK SINIFINI BİTİRMİŞSE VEYA HİÇ SINIF BİTİRMEMİŞSE "0" YAZIN.	SINIF <input style="width: 20px;" type="text"/> BİLMİYOR96		
765A	(Son) Eşiniz bu okuldan mezun olmuş mu (Diploma almış mı)?	EVET 1 HAYIR 2 BİLMİYOR 8		
765B	İLKOKUL, ORTAOKUL, LİSE VE/VEYA ÜNİVERSİTEDE EN SON TAMAMLADIĞI SINIFLARI YAZIN. TOPLAM TAMAMLANAN SINIFI YAZIN	İLK + ORT + LİSE + ÜNV + YL + DR = <input style="width: 20px;" type="text"/> + <input style="width: 20px;" type="text"/> + <input style="width: 20px;" type="text"/> + <input style="width: 20px;" type="text"/> + <input style="width: 20px;" type="text"/> + <input style="width: 20px;" type="text"/> = TOPLAM TAMAMLANAN SINIF <input style="width: 20px;" type="text"/> <input style="width: 20px;" type="text"/>		

766	709A'YA BAKIN: HALEN EVLİ ☐ HALEN EVLİ DEĞİL ☐		776
767	Eşiniz son bir hafta içinde, gelir getirsin veya getirmesin, geçici veya düzenli herhangi bir işte çalıştı mı?	EVET 1 HAYIR 2	769
768	Eşinizin normalde çalıştığı bir işi var mı?	EVET 1 HAYIR 2	774
769	Eşiniz ne iş yapıyor(du)? Ne gibi bir işte çalışıyor(du)? <i>(YAPILAN İŞİ AYRINTILI BİÇİMDE YAZIN VE YAN SÜTUNA UYGUN SEKTÖRÜ İŞARETLEYİN)</i>	TARIM1 SANAYİ2 HİZMET3	
770	Eşiniz kamu sektöründe mi, özel sektörde mi çalışıyor(du)?	KAMU..... 1 ÖZEL 2	
771	Eşinizin çalıştığı işteki statüsü/konumu nedir?	İŞVEREN..... 01 ÜCRETLİ İŞÇİ (DÜZENLİ)02 MAAŞLI MEMUR (DÜZENLİ)03 YEVMIYELİ (MEVSİMLİK, GEÇİCİ)04 KENDİ HESABINA (DÜZENLİ) 05 KENDİ HESABINA (DÜZENSİZ, İŞ BULDUKÇA)06 ÜCRETSİZ AİLE İŞÇİSİ 07 DİĞER 96 (BELİRTİN)	
772	Eşiniz bu işi yaparken herhangi bir sosyal güvenlik kurumuna bağlı mı(ydı)? <i>(EVET İSE) Hangi kuruma bağlı(ydı)?</i>	HAYIR0 SSK 1 EMEKLİ SANDIĞI 2 BAĞ-KUR 3 SGK4 ÖZEL SİGORTA 5 DİĞER 7 (BELİRTİN)	
773	776'YA GEÇİN.		
774	Eşinizin çalışmama nedeni nedir?	YENİ İŞE BAŞLAYACAK 01 ÖĞRENCİ02 EMEKLİ04 İRAT SAHİBİ 05 AİLE İŞÇİSİ06 ÖZÜRLÜ/ENGELLİ/ HASTA07 YAŞLIYA BAKIYOR08 ÇOCUK BAKIYOR09 ASKERE GİDECEK/ASKERDE11 İŞ ARIYOR/İŞSİZ12 OKULU YENİ BİTİRDİ14 YENİ GÖÇ ETMİŞ/GİTMİŞ16 İHTİYACI YOK17 DİĞER 96 (BELİRTİN) BİLMİYOR98	

775	Eşiniz iş arıyor mu?	EVET 1 HAYIR..... 2 BILMIYOR..... 8	
776	(Son) Eşiniz herhangi bir sağlık sigortası kapsamında mı(ydı)? (EVET İSE) Hangi sağlık sigortası kapsamında(ydı)?	HAYIR 0 SSK 1 EMEKLİ SANDIĞI 2 BAĞ-KUR 3 SGK 4 ÖZEL SAĞLIK SİGORTASI 5 GENEL SAĞLIK SİGORTASI/YEŞİL KART 6 DİĞER 7 (BELİRTİN)	
777A	(Son) Eşinizin ana dili nedir (neydi)? YALNIZCA BİR SEÇENEK İŞARETLEYİN.	TÜRKÇE 1 KÜRTÇE 2 ARAPÇA 3 DİĞER 7 (BELİRTİN) BILMIYOR..... 8	
777B	(Son) Eşiniz, ana dili dışında başka bir dil konuşabiliyor mu(ydu)? (EVET İSE) Hangi dil(ler)? SÖYLENENLERİN HEPSİNİ İŞARETLEYİN.	TÜRKÇE A KÜRTÇE B ARAPÇA C DİĞER U (BELİRTİN) BAŞKA DİL KONUŞAMIYOR Y	
778	(Son) Eşinizle konuşurken genellikle hangi dili kullanırsınız (kullandırdınız)?	TÜRKÇE 1 KÜRTÇE 2 ARAPÇA 3 DİĞER 7 (BELİRTİN)	
780	(Son) Eşinizin annesinin ana dili nedir (neydi)? (Son) Eşinizin babasının ana dili nedir (neydi)? 777A'DAKİ KODLARI KULLANIN.	ANNESİ <input type="text"/> (DİĞER İSE BELİRTİN) BABASI <input type="text"/> (DİĞER İSE BELİRTİN)	
781	(Son) Eşinizin annesi ile babası arasında akrabalık var mı(ydı)?	EVET 1 HAYIR..... 2 BILMIYOR..... 8	→ 787A

782	Eşinizin babası, eşinizin annesinin nesi olur(du)?	AMCASININ OĞLU 1 HALASININ OĞLU 2 TEYZESİNİN OĞLU 3 DAYISININ OĞLU 4 BABA TARAFINDAN DİĞER AKRABA 5 ANNE TARAFINDAN DİĞER AKRABA 6 DİĞER _____ 7 (BELİRTİN) BİLMİYOR 8
-----	--	--

BÖLÜM 7D. KADININ STATÜSÜ

787A	<p>Size maddi konularla ilgili bazı sorular soracağım.</p> <p>Tek başınıza veya ortak olarak sahip olduğunuz</p> <p>Toprak/arsa/tarlanız var mı?</p> <p>Eviniz var mı?</p> <p>Arabanız var mı?</p>	<p>787Byı satmak istediğinizde kimsenin onayını almadan satabilir misiniz?</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>SAHİP DEĞİL</th> <th>ORTAK SAHİP</th> <th>TEK BAŞINA SAHİP</th> <th>EVET</th> <th>HAYIR</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1</td> <td>2</td> <td>3 →</td> <td>1</td> <td>2</td> </tr> <tr> <td>1</td> <td>2</td> <td>3 →</td> <td>1</td> <td>2</td> </tr> <tr> <td>1</td> <td>2</td> <td>3 →</td> <td>1</td> <td>2</td> </tr> </tbody> </table>	SAHİP DEĞİL	ORTAK SAHİP	TEK BAŞINA SAHİP	EVET	HAYIR	1	2	3 →	1	2	1	2	3 →	1	2	1	2	3 →	1	2		
SAHİP DEĞİL	ORTAK SAHİP	TEK BAŞINA SAHİP	EVET	HAYIR																				
1	2	3 →	1	2																				
1	2	3 →	1	2																				
1	2	3 →	1	2																				
788	<p>Nasıl harcanacağına tek başınıza karar verebildiğiniz paranız var mı?</p>	<p>EVET 1</p> <p>HAYIR 2</p>																						
791	<p>Bazı konulardaki görüşlerinizi öğrenmek istiyorum. Lütfen bana şimdi sayacağım ifadelere katılıp katılmadığınızı söyley misiniz?</p> <p>Ailede önemli kararlar sadece ailenin erkekleri tarafından alınmalıdır.</p> <p>Yemek, bulaşık, çamaşır, ütü ve temizlik gibi ev işlerini erkekler de yapmalıdır.</p> <p>Erkek çocuğun eğitilmiş olması kız çocuğun eğitilmiş olmasından her zaman daha iyidir.</p> <p>Küçük çocukları olan kadınlar çalışmamalıdır.</p> <p>Kadınlar siyasette daha çok yer almalıdır.</p> <p>Kadınlar evlendiklerinde bakire olmalıdır.</p>	<table border="1"> <thead> <tr> <th>KATILYOR</th> <th>KATILMIYOR</th> <th>BİLMİYOR/ FİKRİ YOK</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1</td> <td>2</td> <td>8</td> </tr> <tr> <td>1</td> <td>2</td> <td>8</td> </tr> <tr> <td>1</td> <td>2</td> <td>8</td> </tr> <tr> <td>1</td> <td>2</td> <td>8</td> </tr> <tr> <td>1</td> <td>2</td> <td>8</td> </tr> <tr> <td>1</td> <td>2</td> <td>8</td> </tr> </tbody> </table>	KATILYOR	KATILMIYOR	BİLMİYOR/ FİKRİ YOK	1	2	8	1	2	8	1	2	8	1	2	8	1	2	8	1	2	8	
KATILYOR	KATILMIYOR	BİLMİYOR/ FİKRİ YOK																						
1	2	8																						
1	2	8																						
1	2	8																						
1	2	8																						
1	2	8																						
1	2	8																						
792	<p>Şimdi size bazı durumlar sayacağım. Bana bu durumlarda eşin fiziksel şiddet uygulamasını doğru bulup bulmadığınızı söyley misiniz?</p> <p>Kadın eşinden habersiz dışarı çıktığında?</p> <p>Kadın çocukların bakımını ihmal ettiğinde?</p> <p>Kadın eşine karşılık verdiğinde?</p> <p>Kadın cinsel ilişkide bulunmayı reddettiğinde?</p> <p>Kadın yemeği yaktığında?</p>	<table border="1"> <thead> <tr> <th>DOĞRU BULUYOR</th> <th>DOĞRU BULMUYOR</th> <th>FİKRİ YOK</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1</td> <td>2</td> <td>8</td> </tr> <tr> <td>1</td> <td>2</td> <td>8</td> </tr> <tr> <td>1</td> <td>2</td> <td>8</td> </tr> <tr> <td>1</td> <td>2</td> <td>8</td> </tr> <tr> <td>1</td> <td>2</td> <td>8</td> </tr> </tbody> </table>	DOĞRU BULUYOR	DOĞRU BULMUYOR	FİKRİ YOK	1	2	8	1	2	8	1	2	8	1	2	8	1	2	8				
DOĞRU BULUYOR	DOĞRU BULMUYOR	FİKRİ YOK																						
1	2	8																						
1	2	8																						
1	2	8																						
1	2	8																						
1	2	8																						

793	<p>Şimdi size gündelik hayatınıza ilişkin sorular sormak istiyorum.</p> <p><i>EVET İSE DÜZENLİ OLUP OLMADIĞINI İRDELEYİN.</i></p> <p>Herhangi bir egzersiz yapar mısınız?</p> <p>Memleketiniz dışında başka bir yere tatile gider misiniz?</p> <p>Ailenizle dışarıda yemeğe gider misiniz?</p> <p>Arkadaşlarınız ya da komşularınızla gün yapar mısınız?</p> <p>İnternet kullanır mısınız?</p> <p>Namaz kılar mısınız?</p> <p>Oruç tutar mısınız?</p> <p>Televizyondaki kadın programlarını izler misiniz?</p> <p>Sokağa çıktığınızda başörtüsü takar mısınız?</p> <p>Sigara içer misiniz?</p> <p>Alkol kullanır mısınız?</p> <p>Seçimlerde oy kullanır mısınız?</p>	<table border="1"> <thead> <tr> <th>HAYIR</th> <th>DÜZENLİ</th> <th>ARA SIRA</th> <th>UYGUN DEĞİL</th> </tr> </thead> <tbody> <tr><td>0</td><td>1</td><td>2</td><td>3</td></tr> <tr><td>0</td><td>1</td><td>2</td><td>3</td></tr> <tr><td>0</td><td>1</td><td>2</td><td>3</td></tr> <tr><td>0</td><td>1</td><td>2</td><td>3</td></tr> <tr><td>0</td><td>1</td><td>2</td><td>3</td></tr> <tr><td>0</td><td>1</td><td>2</td><td>3</td></tr> <tr><td>0</td><td>1</td><td>2</td><td>3</td></tr> <tr><td>0</td><td>1</td><td>2</td><td>3</td></tr> <tr><td>0</td><td>1</td><td>2</td><td>3</td></tr> <tr><td>0</td><td>1</td><td>2</td><td>3</td></tr> <tr><td>0</td><td>1</td><td>2</td><td>3</td></tr> <tr><td>0</td><td>1</td><td>2</td><td>3</td></tr> <tr><td>0</td><td>1</td><td>2</td><td>3</td></tr> <tr><td>0</td><td>1</td><td>2</td><td>3</td></tr> <tr><td>0</td><td>1</td><td>2</td><td>3</td></tr> </tbody> </table>	HAYIR	DÜZENLİ	ARA SIRA	UYGUN DEĞİL	0	1	2	3	0	1	2	3	0	1	2	3	0	1	2	3	0	1	2	3	0	1	2	3	0	1	2	3	0	1	2	3	0	1	2	3	0	1	2	3	0	1	2	3	0	1	2	3	0	1	2	3	0	1	2	3	0	1	2	3	
HAYIR	DÜZENLİ	ARA SIRA	UYGUN DEĞİL																																																																
0	1	2	3																																																																
0	1	2	3																																																																
0	1	2	3																																																																
0	1	2	3																																																																
0	1	2	3																																																																
0	1	2	3																																																																
0	1	2	3																																																																
0	1	2	3																																																																
0	1	2	3																																																																
0	1	2	3																																																																
0	1	2	3																																																																
0	1	2	3																																																																
0	1	2	3																																																																
0	1	2	3																																																																
0	1	2	3																																																																
793A	<p>709 VE 727'YE BAKIN:</p> <p>EVLENMİŞ VEYA EVLİLİK PLANI VAR ☐</p> <p>EVLENMEMİŞ VEYA EVLİLİK PLANI YOK ☐</p>			795																																																															
794	<p>Şimdi size bazı kadınların karşılaştıkları çeşitli durumlara ilişkin cümleler okuyacağım.</p> <p>Lütfen bana (son) eşinizle (nişanlıyla/sözlünüzle/erkek arkadaşınızla) olan ilişkinizde bu tür durumları ne kadar sıklıkla yaşadığınızı söyley misiniz? Sık sık mı, bazen mi, hiçbir zaman mı?</p> <p>Kadın arkadaşlarınızla görüşmenizi engeller mi(ydı)?</p> <p>Ailenizden kişilerle görüşmenizi sınırlar mı(ydı)?</p> <p>Her zaman nerede olduğunuzu bilmek için ısrar eder mi(ydı)?</p> <p>Para konusunda size güvenmediği olur mu(ydu)?</p> <p>Sizi sadakatsiz olmakla suçlar mı(ydı)?</p>	<table border="1"> <thead> <tr> <th>SIK SIK</th> <th>BAZEN</th> <th>HİÇBİR ZAMAN</th> </tr> </thead> <tbody> <tr><td>1</td><td>2</td><td>3</td></tr> <tr><td>1</td><td>2</td><td>3</td></tr> <tr><td>1</td><td>2</td><td>3</td></tr> <tr><td>1</td><td>2</td><td>3</td></tr> <tr><td>1</td><td>2</td><td>3</td></tr> </tbody> </table>	SIK SIK	BAZEN	HİÇBİR ZAMAN	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3																																															
SIK SIK	BAZEN	HİÇBİR ZAMAN																																																																	
1	2	3																																																																	
1	2	3																																																																	
1	2	3																																																																	
1	2	3																																																																	
1	2	3																																																																	

795	Şimdi size günlük işlerle ilgili birtakım sorular soracağım. Sayacağım işleri evinizde öncelikli olarak kim yapar?	KENDİSİ	EŞİ	EŞİYLE BERABER	ANNESİ	BABASI	KIZ ÇOCUKLAR	ERKEK ÇOCUKLAR	ÜCRETLİ ÇALIŞAN	DİĞER KADINLAR	DİĞER ERKEKLER	HIÇ KİMSE
	Yemek pişirmek?	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
	Sofrayı kurmak ve toplamak?	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
	Toz almak, ev süpürmek gibi temizlik işleri?	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
	Bulaşıkların yıkanması/bulaşık makinesine konulması?	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
	Çamaşır yıkamak/asmak?	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
	Ütü yapmak?	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
	Mutfak için alışveriş yapmak?	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
	Aile bütçesinin hazırlanması, para hesabı yapılması?	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
	Fatura ödemeleri, resmi dairelerdeki işler?	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
	Tadilat, tamirat yapmak?	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
	Çocukla ev içinde zaman geçirilmesi (oyun oynamak, kitap okumak, televizyon izlemek v.b)?	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
	Çocukla ev dışında zaman geçirilmesi (parka, sinemaya vb. yerlere gitmek)?	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
	Çocukların ev ödevlerine yardım edilmesi?	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
795S	SAATİ YAZIN.	SAAT – DAKİKA..... <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>										

796A	GÖRÜŞME SIRASINDA BAŞKA KİM VARDI? UYGUN OLAN BÜTÜN SEÇENEKLERİ İŞARETLEYİN.	KİMSE YOKTU A 10 YAŞINDAN KÜÇÜK ÇOCUKLAR B KAYINVALİDESİ C KENDİ ANNESİ D DİĞER ERKEKLER E DİĞER KADINLAR F	
796B	GÖRÜŞME KESİNTİYE UĞRADI MI? EVET İSE, YAKLAŞIK KAÇ DAKİKA?	HAYIR000 DAKİKA1 <input type="text"/> <input type="text"/>	
796C	SİZE GÖRE YANITLARIN GÜVENİLİRLİĞİ NEDİR?	ZAYIF1 ORTA2 İYİ3 ÇOK İYİ4	
796D	GÖRÜŞME HANGİ DİLDE YAPILDI?	TÜRKÇE1 KÜRTÇE2 ARAPÇA3 DİĞER 7 (BELİRTİN)	800
796E	ÇEVİRMEN KULLANILDI MI?	EVET1 HAYIR2	

BÖLÜM 8. BOY VE AĞIRLIK

800	<p>801'E KADININ ADINI VE VARSA OCAK 2008'DEN SONRA DOĞMUŞ VE HALEN YAŞAYAN ÇOCUKLARIN ADLARINI EN KÜÇÜK ÇOCUKTAN BAŞLAYARAK YAZIN.</p> <p>802'YE ÇOCUKLARIN SATIR NUMARALARINI YAZIN. OCAK 2008'DEN BU YANA DOĞAN VE HALEN YAŞAYAN 2'DEN FAZLA ÇOCUK VAR İSE, EK SORUKAĞIDI KULLANIN.</p> <p>KADININ VE OCAK 2008'DEN SONRA DOĞUP HALEN HAYATTA OLAN ÇOCUKLARININ BOY VE AĞIRLIKLARINI ÖLÇÜN VE KAYDEDİN.</p>			
	1 KADIN	2 YAŞAYAN EN KÜÇÜK ÇOCUK	3 BİR ÖNCE DOĞAN VE HALEN YAŞAYAN ÇOCUK	
801	İSİM ÇOCUKLAR İÇİN 212'DEN BAKIN.	(İSİM) _____	(İSİM) _____	(İSİM) _____
802	SORU 212'DEKİ SATIR NO.		SATIR NO <input type="text"/> <input type="text"/>	SATIR NO <input type="text"/> <input type="text"/>
803	BOY (cm)	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> . <input type="text"/>	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> . <input type="text"/>	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> . <input type="text"/>
804	ÇOCUĞUN BOYU YATIRILARAK MI YOKSA AYAKTA İKEN Mİ ÖLÇÜLDÜ?		YATIRILARAK.....1 AYAKTA.....2	YATIRILARAK.....1 AYAKTA.....2
805	AĞIRLIK (Kilogram)	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> . <input type="text"/>	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> . <input type="text"/>	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> . <input type="text"/>
806	ÖLÇÜMLERİN YAPILDIĞI TARİH	GÜN <input type="text"/> <input type="text"/> AY <input type="text"/> <input type="text"/>	GÜN <input type="text"/> <input type="text"/> AY <input type="text"/> <input type="text"/>	GÜN <input type="text"/> <input type="text"/> AY <input type="text"/> <input type="text"/>
807	SONUÇ	ÖLÇÜM YAPILDI.....1 KADIN EVDE YOK.....3 REDDETTİ4 DİĞER _____ 7 (BELİRTİN)	ÖLÇÜM YAPILDI.....1 ÇOCUK EVDE YOK.....3 REDDETTİ4 DİĞER _____ 7 (BELİRTİN)	ÖLÇÜM YAPILDI.....1 ÇOCUK EVDE YOK.....3 REDDETTİ4 DİĞER _____ 7 (BELİRTİN)
808	ÖLÇÜMLERİ YAPAN _____	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>		

GÖRÜŞMECİ GÖZLEMLERİ
Görüşme tamamlandıktan sonra doldurulacaktır

KADIN HAKKINDAKİ GÖZLEMLER

BELİRLİ SORULAR HAKKINDAKİ GÖZLEMLER

DİĞER GÖZLEMLER

EKİP BAŞININ GÖZLEMLERİ

EKİP BAŞININ ADI:
TARİH:

DENETÇİNİN GÖZLEMLERİ

DENETÇİNİN ADI:
TARİH:

TAKVİM

SÜTUN 1: DOĞUMLAR VE GEBELİKLER

- D DOĞUM
H GEBELİK
K KÜRTAJ
F DÜŞÜK
J ÖLÜ DOĞUM

		1	2		
12 ARA	01			01	ARA 12
11 KAS	02			02	KAS 11
10 EKİ	03			03	EKİ 10
09 EYL	04			04	EYL 09
2 08 AĞU	05			05	AĞU 08 2
0 07 TEM	06			06	TEM 07 0
1 06 HAZ	07			07	HAZ 06 1
3 05 MAY	08			08	MAY 05 3
04 NİS	09			09	NİS 04
03 MAR	10			10	MAR 03
02 ŞUB	11			11	ŞUB 02
01 OCA	12			12	OCA 01

SÜTUN 1: GEBELİĞİ ÖNLEYİCİ YÖNTEM KULLANIMI

- 0 YÖNTEM KULLANIMI YOK
1 TÜPLERİN BAĞLANMASI
2 ERKEĞİN KANALLARININ BAĞLANMASI
3 HAP
4 SPİRAL
5 İĞNE
6 DERİ ALTİ İMPLANTI
7 KONDOM/PREZERVATİF/KAPUT
8 KADIN KONDOMU
9 DIYAFRAM/KÖPÜK/JEL/FİTİL
V VAJİNAL HALKA
T TEHLİKESİZ GÜNLER
G GERİ ÇEKME
U DİĞER _____

(BELİRTİN)

		1	2		
12 ARA	13			13	ARA 12
11 KAS	14			14	KAS 11
10 EKİ	15			15	EKİ 10
09 EYL	16			16	EYL 09
2 08 AĞU	17			17	AĞU 08 2
0 07 TEM	18			18	TEM 07 0
1 06 HAZ	19			19	HAZ 06 1
2 05 MAY	20			20	MAY 05 2
04 NİS	21			21	NİS 04
03 MAR	22			22	MAR 03
02 ŞUB	23			23	ŞUB 02
01 OCA	24			24	OCA 01

SÜTUN 2: YÖNTEM KULLANIMININ BIRAKILMASI

- 0 CİNSEL İLİŞKİSİ AZ/EŞİ UZAKTA
1 KULLANIRKEN GEBE KALMIŞ
2 GEBE KALMAK İSTEMİŞ
3 EŞİ KARŞI ÇIKMIŞ
4 DAHA ETKİLİ YÖNTEM İSTEMİŞ
5 SAĞLIK KAYGISI
6 YAN ETKİLER
7 TEMİN GÜÇLÜĞÜ/UZAKTA
8 PAHALI
9 KULLANIMI KOLAY DEĞİL
Y KADERCİ YAKLAŞIM
M GEBE KALMASI ZOR/MENAPOZ
B BOŞANMA/AYRILMA/EŞİNİN ÖLMESİ
U DİĞER _____

(BELİRTİN)

		1	2		
12 ARA	25			25	ARA 12
11 KAS	26			26	KAS 11
10 EKİ	27			27	EKİ 10
09 EYL	28			28	EYL 09
2 08 AĞU	29			29	AĞU 08 2
0 07 TEM	30			30	TEM 07 0
1 06 HAZ	31			31	HAZ 06 1
1 05 MAY	32			32	MAY 05 1
04 NİS	33			33	NİS 04
03 MAR	34			34	MAR 03
02 ŞUB	35			35	ŞUB 02
01 OCA	36			36	OCA 01

- X BİLMİYOR

		1	2		
12 ARA	37			37	ARA 12
11 KAS	38			38	KAS 11
10 EKİ	39			39	EKİ 10
09 EYL	40			40	EYL 09
2 08 AĞU	41			41	AĞU 08 2
0 07 TEM	42			42	TEM 07 0
1 06 HAZ	43			43	HAZ 06 1
0 05 MAY	44			44	MAY 05 0
04 NİS	45			45	NİS 04
03 MAR	46			46	MAR 03
02 ŞUB	47			47	ŞUB 02
01 OCA	48			48	OCA 01

		1	2		
12 ARA	49			49	ARA 12
11 KAS	50			50	KAS 11
10 EKİ	51			51	EKİ 10
09 EYL	52			52	EYL 09
2 08 AĞU	53			53	AĞU 08 2
0 07 TEM	54			54	TEM 07 0
0 06 HAZ	55			55	HAZ 06 0
9 05 MAY	56			56	MAY 05 9
04 NİS	57			57	NİS 04
03 MAR	58			58	MAR 03
02 ŞUB	59			59	ŞUB 02
01 OCA	60			60	OCA 01

		1	2		
12 ARA	61			61	ARA 12
11 KAS	62			62	KAS 11
10 EKİ	63			63	EKİ 10
09 EYL	64			64	EYL 09
2 08 AĞU	65			65	AĞU 08 2
0 07 TEM	66			66	TEM 07 0
0 06 HAZ	67			67	HAZ 06 0
8 05 MAY	68			68	MAY 05 8
04 NİS	69			69	NİS 04
03 MAR	70			70	MAR 03
02 ŞUB	71			71	ŞUB 02
01 OCA	72			72	OCA 01

YAŞ – DOĞUM YILI TABLOSU

YAŞ – DOĞUM YILI TABLOSU

YAŞ	DOĞUM YILI	
	2013'TE DOĞUM GÜNÜNÜ KUTLAMADI	2013'TE DOĞUM GÜNÜNÜ KUTLADI
	BİLMİYOR	
0	2012	--
1	2011	2012
2	2010	2011
3	2009	2010
4	2008	2009
5	2007	2008
6	2006	2007
7	2005	2006
8	2004	2005
9	2003	2004
10	2002	2003
11	2001	2002
12	2000	2001
13	1999	2000
14	1998	1999
15	1997	1998
16	1996	1997
17	1995	1996
18	1994	1995
19	1993	1994
20	1992	1993
21	1991	1992
22	1990	1991
23	1989	1990
24	1988	1989
25	1987	1988
26	1986	1987
27	1985	1986
28	1984	1985
29	1983	1984
30	1982	1983
31	1981	1982
32	1980	1981
33	1979	1980
34	1978	1979
35	1977	1978
36	1976	1977
37	1975	1976
38	1974	1975
39	1973	1974
40	1972	1973
41	1971	1972
42	1970	1971
43	1969	1970
44	1968	1969
45	1967	1968
46	1966	1967
47	1965	1966
48	1964	1965
49	1963	1964

YAŞ	DOĞUM YILI	
	2013'TE DOĞUM GÜNÜNÜ KUTLAMADI	2013'TE DOĞUM GÜNÜNÜ KUTLADI
	BİLMİYOR	
50	1962	1963
51	1961	1962
52	1960	1961
53	1959	1960
54	1958	1959
55	1957	1958
56	1956	1957
57	1955	1956
58	1954	1955
59	1953	1954
60	1952	1953
61	1951	1952
62	1950	1951
63	1949	1950
64	1948	1949
65	1947	1948
66	1946	1947
67	1945	1946
68	1944	1945
69	1943	1944
70	1942	1943
71	1941	1942
72	1940	1941
73	1939	1940
74	1938	1939
75	1937	1938
76	1936	1937
77	1935	1936
78	1934	1935
79	1933	1934
80	1932	1933
81	1931	1932
82	1930	1931
83	1929	1930
84	1928	1929
85	1927	1928
86	1926	1927
87	1925	1926
88	1924	1925
89	1923	1924
90	1922	1923
91	1921	1922
92	1920	1921
93	1919	1920
94	1918	1919

İL TRAFİK KODLARI

01 ADANA	21 DİYARBAKIR	41 KOCAELİ	61 TRABZON
02 ADIYAMAN	22 EDİRNE	42 KONYA	62 TUNCELİ
03 AFYON	23 ELAZIĞ	43 KÜTAHYA	63 ŞANLIURFA
04 AĞRI	24 ERZİNCAN	44 MALATYA	64 UŞAK
05 AMASYA	25 ERZURUM	45 MANİSA	65 VAN
06 ANKARA	26 ESKİŞEHİR	46 K.MARAŞ	66 YOZGAT
07 ANTALYA	27 GAZİANTEP	47 MARDİN	67 ZONGULDAK
08 ARTVİN	28 GİRESUN	48 MUĞLA	68 AKSARAY
09 AYDIN	29 GÜMÜŞHANE	49 MUŞ	69 BAYBURT
10 BALIKESİR	30 HAKKARİ	50 NEVŞEHİR	70 KARAMAN
11 BİLECİK	31 HATAY	51 NİĞDE	71 KIRIKKALE
12 BİNGÖL	32 ISPARTA	52 ORDU	72 BATMAN
13 BİTLİS	33 İÇEL	53 RİZE	73 ŞIRNAK
14 BOLU	34 İSTANBUL	54 SAKARYA	74 BARTIN
15 BURDUR	35 İZMİR	55 SAMSUN	75 ARDAHAN
16 BURSA	36 KARS	56 SİİRT	76 İĞDIR
17 ÇANAKKALE	37 KASTAMONU	57 SİNOP	77 YALOVA
18 ÇANKIRI	38 KAYSERİ	58 SİVAS	78 KARABÜK
19 ÇORUM	39 KIRKLARELİ	59 TEKİRDAĞ	79 KİLİS
20 DENİZLİ	40 KIRŞEHİR	60 TOKAT	80 OSMANİYE
90 YABANCI ÜLKE			81 DÜZCE

RUMİ TAKVİME GÖRE İFADE EDİLEN DOĞUM
YILLARININ MİLADİ TAKVİM YILINA
ÇEVİRİLMESİ:

RUMİ YIL + 584 = MİLADİ YIL

Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması, 1993, 1998, 2003, 2008 ve 2013

Gösterge	1993	1998	2003	2008	2013
Doğurganlık					
Toplam doğurganlık hızı 15-49	2.73	2.61	2.22	2.15	2.26
Gebeliği önleyici yöntem kullanım yaygınlığı					
Herhangi bir yöntem	62.6	63.9	71.0	73.0	73.5
Herhangi bir modern yöntem	34.5	37.7	42.5	46.0	47.4
Hap	4.9	4.4	4.7	5.3	4.6
RIA	18.8	19.8	20.2	16.9	16.8
Enjeksiyon	0.1	0.5	0.4	0.9	0.6
Kondom	6.6	8.2	10.8	14.3	15.8
Tüp ligasyonu	2.9	4.2	5.7	8.3	9.4
Erkeğin kanallarının bağlanması	0.0	0.0	0.1	0.1	0.0
İmplant	-	-	-	0.0	0.0
Herhangi bir geleneksel yöntem	28.1	25.5	28.5	27.0	26.0
Evli adölesanlarda gebeliği önleyici yöntem kullanımı					
Halen evli adölesan kadınlarda gebeliği önleyici modern yöntem kullanımının yüzdesi 15-19 yaş	9.3	15.7	16.9	17.6	17.6
Karşılanmamış aile planlaması ihtiyacı					
Karşılanmamış aile planlaması ihtiyacının 50-yaş altı halen evli kadınlar arasındaki yüzdesi	12.0	10.1	6.0	6.2	5.9
Doğum öncesi bakım					
Araştırma tarihinden önceki son beş yılda doğumu olan evlenmiş kadınlarda, son canlı doğumda en az bir kez DÖB alan kişilerin yüzdeleri	62.3	67.9	80.9	92.0	97.0
Doğum sırasında yardım					
Araştırma tarihinden önceki son beş yılda yapılan doğumların, tıbbi eğitim almış kişi tarafından gerçekleştirilme yüzdeleri	75.9	80.6	82.9	91.3	97.4
Doğum sonrası bakım					
Annenin en son gerçekleştirdiği canlı doğum sonrasında yapılan ilk kontrolün, doğumla arasında geçen sürenin yüzde dağılımı					
<4 saat	-	-	-	63.4	73.9
4-23 saat	-	-	-	12.2	9.7
2 gün	-	-	-	4.6	4.1
3-41 gün	-	-	-	2.8	5.5
Toplam	-	-	-	83.0	93.1
Çocuk ölümlülüğü					
Neonatal ölüm hızı	29	26	17	13	7
Post-neonatal ölüm hızı	23	17	12	4	6
Bebek ölüm hızı	53	43	29	17	13
Çocuk ölüm hızı	9	10	9	6	2
Beş-yaş altı ölüm hızı	61	52	37	24	15
Aşılama					
Araştırma tarihinden önceki herhangi bir zamanda belli aşıları almış olan 15-26 aylık çocukların yüzdeleri					
BCC	89.1	88.5	87.7	95.9	94.4
DaBT-İPA-Hib3 ¹	77.1	58.7	64.4	89.3	86.4
KKK ²	77.9	78.5	79.4	89.3	89.8
Tam aşı	64.7	45.7	54.2	80.5	74.1
Doğum kaydı					
Doğum kayıtları yapılmış olan 5-yaş altı çocukların yüzdesi	74.2	77.7	84.3	93.7	98.8

Cösterge	1993	1998	2003	2008	2013
Çocukların beslenme durumu					
Beş yaş altı çocukların yetersiz beslenme durumunun üç antropometrik endekse göre yüzdesi ³					
Yaşa-göre-boy (bodurluk)					
Orta ya da şiddetli	18.9	16.0	12.2	10.3	9.5
Şiddetli	5.9	6.1	3.6	3.2	3.2
Boya-göre-ağırlık (zayıflık)					
Orta ya da şiddetli	3.0	1.9	0.7	0.9	1.7
Şiddetli	0.4	0.4	0.3	0.3	0.4
Yaşa-göre-ağırlık (düşük kiloluluk)					
Orta ya da şiddetli	9.5	8.3	3.9	2.8	1.9
Şiddetli	1.8	1.4	0.6	0.3	0.4
Yeterli atık sistemi					
Açık/kapalı çukur, kanalizasyona bağlı tuvalete sahip hanehalkı yüzdeleri	59.4	67.4	75.9	81.1	86.0
Eğitim					
İlkokulu ⁴ tamamlamış 15-19 yaş arası kadınların yüzdesi	90.4	89.4	85.1	91.3	96.9
İlkokulu tamamlamış 15-19 yaş arası erkeklerin yüzdesi	96.1	96.0	95.0	96.5	98.7
Ortaokulu tamamlamış 20-24 yaş arası kadınların yüzdesi	27.4	27.7	44.2	57.6	78.8
Ortaokulu tamamlamış 20-24 yaş arası erkeklerin yüzdesi	46.7	42.4	63.3	79.5	88.3
Emzirme					
Araştırmadan önceki son beş yılda doğan çocukların doğumdan sonra 1 saat/1 gün içinde emzirilme yüzdeleri					
Doğumdan sonraki ilk 1 saat içinde	19.9	51.8	53.9	39.0	49.9
Doğumdan sonraki ilk 1 gün içinde	75.9	84.8	83.6	73.4	70.2
6 aydan küçük çocuklarda sadece anne sütü ile beslenme yüzdeleri (son 24 saati kapsamaktadır)	10.4	10.7	20.8	41.6	30.1
6-9 aylık çocuklarda anne sütü ve tamamlayıcı gıdaların birlikte verilmesi yüzdeleri (son 24 saati kapsamaktadır)	60.5	61.3	37.7	67.5	61.9
Annelerin beslenme durumu⁵					
15-49 yaşlarında evlenmiş ve son 5 yılda doğum yapmış kadınların beden kitle indeksi (BKİ) yüzdeleri ve belirli yüzdelere göre BKİ dereceleri					
<= 16 (Kronik yetersiz beslenme)		0.1	-	0.0	0.1
16.0-16.9 (Orta yetersiz beslenme)	2.3 (yetersiz)	0.2	0.0	0.4	0.6
17.0-18.4 (Yetersiz beslenme)		2.3	1.8	1.3	2.9
18.5-24.9 (Normal)	47.0	45.2	41.2	40.0	41.2
25.0-29.9 (Kilolu)	32.0	33.4	34.3	34.4	28.7
>= 30.0 (Şişman)	18.7	18.8	22.7	23.9	26.5

¹ TNSA-2013 öncesi üçlü DBT aşısı (3 doz) olarak uygulanmıştır.

² TNSA-2013 öncesi Kızamık aşısı olarak uygulanmıştır.

³ Önceki yıllarda hesaplamalar için CDC standardı kullanılırken, 2008 ve 2013 yıllarında WHO standardı kullanılmıştır.

⁴ Sekiz yıllık kesintisiz ilköğretimin ilk 4 veya 5 yılına denk gelmektedir.

⁵ TNSA-2013'te toplanan 15-49 yaş aralığındaki tüm kadınlara ilişkin veriler bölüm 11'de, bu tablodaki veriler ise Ek E'de sunulmaktadır.

